

II

სტრასბურგის სასამართლოს გადაწყვეტილებები ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლზე

წიგნი II

Funded
by the European Union
and the Council of Europe.

EUROPEAN UNION

COUNCIL
OF EUROPE
CONSEIL
DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

**სტრასბურგის სასამართლოს
გადაწყვეტილებები აღამიანის
უფლებათა ევროპული
კონვენციის მე-3 მუხლზე**

წიგნი II

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

Implemented
by the Council of Europe

Strasbourg Case Law on Article 3 of the European Convention on Human Rights
(Georgian version)

Volume II

This publication has been translated under the framework of the European Union and Council of Europe Joint Programme “Reinforcing the Fight against Ill-treatment and Impunity” and published with the financial support of the Council of Europe.

ნაშრომი ითარგმნა ევროპის კავშირისა და ევროპის საბჭოს ერთობლივი პროგრამის - “არასათანადო მოპყრობისა და დაუსჯელობის აღმოფხვრის ხელშეწყობა” - ფარგლებში და გამოიცა ევროპის საბჭოს ფინანსური მხარდაჭერით.

ISBN 978-9941-0-5469-3

ISBN 978-9941-0-5470-9

© ევროპის საბჭო, 2013 წელი

სარჩევი

მამადოვი (ჯალალოღლუ) აზერბაიჯანის წინააღმდეგ.....5 CASE OF MAMMADOV (JALALOGLU) v. AZERBAIJAN	5
ბარანი და ჰუნი თურქეთის წინააღმდეგ .....31 CASE OF BARAN AND HUN V. TURKEY	31
ბეკოსი და კუტროპულოსი საბერძნეთის წინააღმდეგ.....53 CASE OF BEKOS AND KOUTROPOULOS v. GREECE	53
დენის ვასილევნი რუსეთის წინააღმდეგ .....79 CASE OF DENIS VASILYEV v. RUSSIA	79
ჰელიგი გერმანიის წინააღმდეგ ..... 119 CASE OF HELDIG V GERMANY	119
იატსენკო უკრაინის წინააღმდეგ ..... 137 CASE OF YATSENKO v. UKRAINE	137
ბარაბანშიკოვი რუსეთის წინააღმდეგ ..... 153 CASE OF BARABANSHCHIKOV v. RUSSIA	153
მასლოვა და ნალბანდოვი რუსეთის წინააღმდეგ..... 177 CASE OF MASLOVA AND NALBANDOV v. RUSSIA	177
პადურეტი მოლდოვის წინააღმდეგ ..... 203 CASE OF PĂDUREȚI v. MOLDOVA	203
კაშაველოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ ..... 225 CASE OF KASHAVELOV v. BULGARIA	225
ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ..... 247 CASE OF VALERIY SAMOYLOV v. RUSSIA	247

მამადოვი (ჯალალოღლუ)
აზერბაიჯანის წინააღმდეგ

CASE OF MAMMADOV (JALALOGLU) v. AZERBAIJAN

პირველი სექცია

**მამადოვი (ჯალალოღლი) აზერბაიჯანის
წინააღმდეგ**

(განაცხადი № 34445/04)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2007 წლის 11 იანვარი

საბოლოო ვერსია

11/04/2007

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდება კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის
შესაბამისად. იგი შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას

საქმეზე მამადოვი (ჯალალოლლუ) აზერბაიჯანის წინააღმდეგ

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (პირველი სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

- ხ.ლ. როზაკისი, თავმჯდომარე
- ლ. ლუკიადიესი,
- ფ. ტულკე,
- ნ. ვაჯიჩი,
- ა. კოვლერი,
- ე. სტეინერი,
- ჰ. ჰაჯიევი. მოსამართლეები
- და ს. ნილსენი, სექციის რეგისტრაციის მოადგილე

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2006 წლის 7 დეკემბერს, გამოიტანა და ამავე დღეს დაამტკიცა შემდეგი გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი №34445/04, რომელიც აზერბაიჯანის რესპუბლიკის მოქალაქემ, ბატონმა სარდარ ჯალალოლლუმ მამადოვმა (Sərdar Cəlal oğlu Məmmədov; შემდგომში „განმცხადებელი“) სასამართლოში შეიტანა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის შესაბამისად.

2. განმცხადებელს წარმოადგენდა ბ-ნი ფ. ალაევი, ბაქოს პრაქტიკოსი ადვოკატი. აზერბაიჯანის მთავრობის (შემდგომში „მთავრობა“) ინტერესებს იცავდა სახელმწიფო წარმომადგენელი ბ-ნი ჯ. ასლაროვი.

3. განმცხადებლის განაცხადი ეხებოდა პოლიციის მხრიდან განხორციელებულ სავარაუდო არასათანადო მოპყრობას მის მიმართ, საქმის არაეფექტიან გამოძიებასა და ამ მხრივ სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებების არარსებობას, აგრეთვე დისკრიმინაციას მის პოლიტიკურ შეხედულებათა საფუძველზე;

4. 2005 წლის 25 ოქტომბერს სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ თავისი რეგლამენტის 41-ე მუხლის თანახმად, პრიორიტეტი მიენიჭებინა განაცხადისთვის და ამის შესახებ ეცნობებინა მთავრობისათვის. ასევე გადაწყდა, რომ სასამართლო ერთდროულად იმსჯელებდა განაცხადის დასაშვებობასა და არსებით მხარეებზე, კონვენციის 29-ე მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად.

ფაქტები

I. საქმის ბარემოებები

5. განმცხადებელი დაიბადა 1957 წელს და ცხოვრობს ქ. ბაქოში. პოლიტიკურ წრეებში უფრო იცნობდნენ, როგორც სარდარ ჯალალოლლუმს. იგი იყო აზერბაიჯანის დემოკრატიული პარტიის გენერალური მდივანი. პარტია იყო ოპოზიციურ ძალთაგან ერთ-ერთი, რომელიც 2003 წლის 15 ოქტომბრის საპრეზიდენტო არჩევნებს აცხადებდა გაყალბებულად და მიიჩნევდა არალეგიტიმურად;

A. განმცხადებლის დაკავება

6. 2003 წლის 16 ოქტომბერს, არჩევნების შედეგების გაპროტესტების მიზნით, ოპოზიციის მრავალმა მხარდამჭერმა მოაწყო არასანქცირებული სამოქალაქო მანიფესტაციები ბაქოს ცენტრში, აზადლიქის მოედანზე. გამოსვლები დასრულდა სამოქალაქო არეულობით და დაუნდობელი შეტაკებებით ხალხის მასასა და პოლიციას შორის. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ მას თავად არ მიუღია მონაწილეობა ამ მანიფესტაციებში.

7. განმცხადებლის თანახმად, 2003 წლის 18 ოქტომბერს, 18:00 - 19:00 სა-

ათამდე, კალაშნიკოვის მარკის შაშხანებით შეიარაღებული რამდენიმე ნიღბიანი პოლიციის ოფიცერი მივიდა განმცხადებლის სახლთან და უბრძანა მას კარის გაღება. სანამ განმცხადებელი მოთხოვნას შეასრულებდა, ოფიცერთაგან სამი ან ოთხი ფანჯრიდან შეიჭრა მის სახლში. დაკავების ბრძანების ან რაიმე სხვა დოკუმენტის წარდგენის გარეშე, პოლიციის ოფიცრებმა ხელბორკილები დაადეს განმცხადებელს და მის სტუმარს N.J.-ს. ამის შემდეგ, ოფიცრებმა გამოათრიეს ისინი ბინიდან და ჩატენეს პოლიციის მანქანაში. განმცხადებელი და N.J. მიიყვანეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ორგანიზებული დანაშაულის განყოფილებაში (Mütaşəkkil Cinayətlərə qarşı Mübarizə İdarəsi; შემდგომში „OCU“);

8. ამის შემდეგ ხელბორკილდადებული განმცხადებელი ოთხი საათის განმავლობაში იმყოფებოდა OCU-ს შენობის ერთ-ერთ ოთახში. როდესაც განმცხადებლის ადვოკატი მოვიდა დაპატიმრების მიზეზების გასარკვევად, OCU-ს უფროსმა მას განუცხადა, რომ მიზეზები დასახელდებოდა მომდევნო დღეს.

B. განმცხადებლის OCU-ში მიყვანის შემდეგ განვითარებული მოვლენები

9. იმავე დღეს, განმცხადებელი გადაიყვანეს OCU-ს შენობის სარდაფში, რომელიც გამოიყენებოდა დროებითი მოთავსების იზოლატორად. იქ, საპატიმრო დანესებულების ზედამხედველის კაბინეტში, მას უბრძანეს, გაშიშვლებულიყო რამდენიმე პოლიციელის თანდასწრებით. პოლიციელმა დაათვალიერა მისი სხეული დაზიანებების აღმოჩენის მიზნით და ამგვარი ვერ აღმოაჩინა. მოგვიანებით იგი მოათავსეს საკანში, სხვა ორ დაკავებულთან ერთად, მეორე დილამდე;

10. მეორე დღეს, 2003 წლის 19 ოქტომბერს. 12:00 - 13:00 საათამდე განმცხადებელი გადაიყვანეს გენერალური პროკურატურის საგამოძიებო დეპარტამენტში და დაკითხეს თავისი ადვოკატის თანდასწრებით. დაკითხვის შემდეგ მას ბრალი წაუყენეს 2003 წლის 16 ოქტომბრის მოვლენებში მისი სავარაუდო როლის გამო - „სამოქალაქო არეულობის მოწყობასა“ და „საჯარო მოხელეების წინააღმდეგ ძალის გამოყენებაში“. განმცხადებლის თანახმად, მან გამოძიებელს სიტყვიერად შესწივლა მის მიმართ განხორციელებულ არასათანადო მოპყრობაზე OCU-ში გადაყვანისას და პოლიციის საპატიმროში მოთავსების შემდეგ;

11. იმავე დღის 16:00 საათზე ნასიმის რაიონულმა სასამართლომ ბრძანა განმცხადებლის წინასწარ პატიმრობაში მოთავსება სამი თვის ვადით. 2003 წლის 28 ოქტომბერს ეს გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა სააპელაციო სასამართლომაც;

12. ნასიმის რაიონული სასამართლოდან განმცხადებელი გადაიყვანეს უკან, OCU-ს შენობაში, სადაც ორ პატიმართან ერთად იმავე საკანში გააჩერეს 2003 წლის 22 ოქტომბრამდე;

13. 2003 წლის 19 ოქტომბრის 18:00 საათისთვის, განმცხადებელი წაიყვანეს OCU-ს უფროსის მოადგილის კაბინეტში, სადაც განუცხადეს, რომ იგი „დამატებით დაკითხებოდა“. განმცხადებელმა ეს გააპროტესტა, განაცხადა რა, რომ ბრალის ოფიციალური წაყენების შემდეგ OCU-ს ოფიცრებს აღარ ჰქონდათ მისი დაკითხვის უფლება, თუმცა, მისი წინააღმდეგობა უშედეგო აღმოჩნდა. დაკითხვა გაგრძელდა დაახლოებით 22:00 საათამდე და შეიცავდა შეკითხვებს მისი პოლიტიკური პარტიის წევრთა მოღვაწეობის შესახებ;

14. განმცხადებლის თანახმად, დაკითხვისას იგი დაექვემდებარა არასათანადო მოპყრობას, როდესაც *inter alia* ნიღბიანი პოლიციელები ხელკეტებით ურტყამდნენ ფეხისგულებზე;

C. განმცხადებლის მცდელობები, მიეღო კომპენსაცია სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის გამო

15. 2003 წლის 20 ოქტომბრის დილას, განმცხადებელს ეწვივნენ საერთაშორისო წითელი ჯვრის წარმომადგენლები. განმცხადებელმა შესწივლა მათ პოლიციის დაწესებულებაში ყოფნის დროს მის მიმართ არასათანადო მოპყრობაზე;

16. 21 ოქტომბერს განმცხადებლის ადვოკატმა დეპეშა გააგზავნა მთავარ პროკურატურაში, სადაც ასაჩივრებდა იმ ფაქტს, რომ 20 და 21 ოქტომბერს OCU-მ არ მისცა მას საშუალება, მოენახულებინა დროებითი მოთავსების დაწესებულებაში მყოფი თავისი კლიენტი. საბოლოო ჯამში, 22 ოქტომბერს განმცხადებელი შეხვდა თავის ადვოკატს და უთხრა, რომ OCU-ში მას სცემდნენ პოლიციის ოფიცრები;

17. იმავე დღეს განმცხადებელი გადაიყვანეს OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულებიდან №1 საგამოძიებო იზოლატორში. მისვლისთანავე იგი გასინჯა იზოლატორის ექიმმა, რომელმაც მის სხეულზე დააფიქსირა დაზიანებები (სახელდობრ, ორი ჰემატომა მარჯვენა წვივსა და ქუსლზე) და სათანადო შენიშვნები შეიტანა თავის ჩანაწერებში;

18. 2003 წლის 22 ოქტომბერს განმცხადებლის ადვოკატმა შეადგინა მიმართვა მთავარი პროკურატურის გამომძიებლის სახელზე, რომელიც მისი კლიენტის საქმის გამოძიებაზე მუშაობდა. მიმართვაში იგი ითხოვდა განმცხადებლის სხეულზე არსებულ დაზიანებათა სამედიცინო გამოკვლევას. მიმართვაში ადვოკატმა აღნიშნა, რომ განმცხადებელი ჩიოდა წამების ფაქტზე OCU-ს დროებითი მოთავსების იზოლატორში, და რომ მან თავად იხილა დაზიანებები განმცხადებლის წვივსა და ტერფზე;

19. ხუთი დღის შემდეგ, 27 ოქტომბერს, არ მიიღო რა პასუხი გამომძიებლისგან, ადვოკატმა ამ ფაქტზე საჩივრით მიმართა მთავარი პროკურატურის საგამოძიებო დეპარტამენტის უფროსს და გაასაჩივრა გამომძიებლის უმოქმედობა;

20. ამის შემდეგ, 28 ოქტომბერს, გამომძიებელმა გასცა სამედიცინო შემოწმების ბრძანება და უკვე 29 ოქტომბერს განმცხადებელი გასინჯა ჯანდაცვის სამინისტროს სასამართლო-სამედიცინო და პათანატომიის დეპარტამენტის ექსპერტმა. 30 ოქტომბრით დათარიღებული სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, ექსპერტმა განმცხადებლის სხეულზე დააფიქსირა შემდეგი სახის დაზიანებები: (1) მოვარდისფრო 1X1 სმ-ს სიდიდის ცირკულარული ფორმის სისხლჩაქცევა მარცხენა იდაყვის სახსარზე; (2) განუსაზღვრელი ფორმის 5X3 სმ-ს სიდიდის მოყვითალო ჰემატომა მარცხენა წვივის ზედა ნაწილში; და (3) განუსაზღვრელი ფორმის 6X5 სმ სიდიდის მოყვითალო ჰემატომა მარჯვენა ქუსლზე. ექსპერტმა ვერ დაინახა დაზიანებათათვის სიმძიმის ხარისხის მინიჭების საჭიროება და დაასკვნა, რომ ისინი გამოიწვია მძიმე ბლავგმა საგანმა. ექსპერტმა ასევე დასძინა: „არ უნდა გამოირიცხოს [იმის ალბათობა, რომ] დაზიანებები მიაყენეს 2003 წლის 16 ოქტომბერსაც“;

21. 18 დეკემბერს განმცხადებლის განაცხადთან მიმართებით დაიკითხა OCU-ს დროებითი მოთავსების იზოლატორის ზედამხედველი. მისი ჩვენებით, 18 ოქტომბერს, განმცხადებლის დაწესებულებაში მიყვანისას, იგი იყო ჯანმრთელი და სხეულზე არანაირი დაზიანებები არ აღენიშნებოდა. მან ასევე განაცხადა, რომ OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულებაში მოსვლის შემდეგ განმცხადებელს არ დაუჩივლია ჯანმრთელობის არანაირ პრობლემაზე. დაბოლოს, მან

უარყო განმცხადებლის წამოყენებული ბრალდებები OCU-ს დაწესებულებაში განხორციელებულ არასათანადო მოპყრობაზე;

22. OCU-ს ოთხი პოლიციელის დაკითხვის შემდეგ მთავარი პროკურატურის საგამოძიებო დეპარტამენტის ხელმძღვანელი დარწმუნდა, რომ განმცხადებლის საჩივარი დაუსაბუთებელია და 2004 წლის 8 იანვარს ოფიციალური უარი თქვა სისხლის სამართალწარმოების დაწყებაზე განმცხადებლის მიმართ OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულებაში სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის ფაქტზე. გამოძიებელმა აღნიშნა, რომ პოლიციის ოფიცრებმა უარყვეს არასათანადო მოპყრობის ყველა ბრალდება; სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზამ, საბოლოო ჯამში, მაინც ვერ დაადგინა, რომ დაზიანებები განმცხადებლის სხეულზე გაჩნდა პოლიციის საპატიმროში ყოფნისას, ხოლო თავად განმცხადებელმა კი ვერ შეძლო არასათანადო მოპყრობის დამადასტურებელი სხვა მტკიცებულების წარმოდგენა;

23. ამავდროულად, 2003 წლის 14 დეკემბერს განმცხადებელმა შეიტანა ცალკე საჩივარი ნასიმის რაიონულ სასამართლოში, სადაც აღნიშნავდა, რომ იგი უკანონოდ დააპატიმრეს და აწამეს პოლიციის დაწესებულებაში. კონკრეტულად, მან აღნიშნა, რომ OCU-ს უფროსის მოადგილის კაბინეტში დაკითხვისას, დაახლოებით, ოთხი საათის განმავლობაში, მას ფეხისგულებში ხელკეტებს ურტყამდა ორი ნიღბიანი პოლიციელი. მან აგრეთვე დასძინა, რომ ცემის შემდეგ თანამესაკნეებმა შენიშნეს დაზიანებები მის სხეულზე და აღმოუჩინეს გარკვეული დაზიანებები. მან მოუწოდა სასამართლოს, რომ აღნიშნულზე პასუხისმგებელი პირები სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიეცა;

24. 2004 წლის 28 იანვარს ნასიმის რაიონულმა სასამართლომ უარი განაცხადა საჩივრის განხილვაზე ტერიტორიული იურისდიქციის არარსებობის გამო, მიუთითა რა, რომ OCU-ს წინააღმდეგ სარჩელი უნდა შესულიყო ნარიმანოვის რაიონულ სასამართლოში;

25. 2004 წლის 29 იანვარს, განმცხადებელმა ანალოგიური საჩივარი შეიტანა ნარიმანოვის რაიონულ სასამართლოში, თუმცა, ამ სასამართლომაც მიუთითა ტერიტორიული იურისდიქციის არარსებობის პრობლემაზე და უარი განაცხადა საჩივრის განხილვაზე. საკითხზე იმსჯელა სააპელაციო სასამართლომ და მიიჩნია, რომ საჩივრის განხილვა ექცეოდა ნასიმის რაიონული სასამართლოს იურისდიქციის ქვეშ;

26. საბოლოო ჯამში, 2004 წლის 18 თებერვალს ნასიმის რაიონულმა სასამართლომ განიხილა განმცხადებლის საჩივარი მთავარი პროკურატურის მიერ სისხლის სამართლის პროცესის აღძვრაზე გაცხადებული უარის არაკანონიერებაზე და უკუაგდო, როგორც დაუსაბუთებელი. სახელდობრ, სასამართლომ აღნიშნა: სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზას არ გამოურიცხავს იმის შესაძლებლობა, რომ განმცხადებელს სხეულზე დაზიანებები გასჩენოდა 2003 წლის 16 ოქტომბრის სამოქალაქო არეულობის პერიოდში, ე.ი. მის დაპატიმრებამდე. სასამართლომ არ მიიჩნია სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის ეს დასკვნა შემაჯამებელ მტკიცებულებად, რაც დაადასტურებდა OCU-ს საპატიმროში განმცხადებლის ცემის ფაქტს. სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებელმა ვერ წარმოადგინა საკმარისი მტკიცებულება თავის ბრალდებათა გასამყარებლად;

27. განმცხადებლის საჩივარი დაეყრდნო მტკიცებას, რომ ნასიმის რაიონულმა სასამართლომ ვერ შეძლო სათანადო სამართლებრივი შეფასება მიეცა იმ მტკიცებულებისთვის, რომელიც ადასტურებდა პოლიციის საპატიმროში მის

წამებას. 2004 წლის 17 მარტს სააპელაციო სასამართლომ მხარი დაუჭირა ნა-სიმის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილებას. სააპელაციო სასამართლოს სრული გადაწყვეტილება განმცხადებლის ადვოკატს გადაეგზავნა 2004 წლის 18 მარტს. ადგილობრივი კანონმდებლობის მიხედვით, ხსენებული გადაწყვეტილება არ ექვემდებარება შემდგომ გასაჩივრებას;

28. რაც შეეხება 2003 წლის 16 ოქტომბერს საზოგადოებრივ უწესრიგობა-თა მოწყობის საფუძველზე განმცხადებლის წინააღმდეგ წამოწყებულ სისხლის სამართალწარმოებას, 2004 წლის 22 ოქტომბერს იგი გაასამართლეს და მიუსა-ჯეს სამწლიანი პატიმრობა. სასამართლოს დადგენილებით, იმისდა მიუხედავად, რომ განმცხადებელი თვითონ არ ყოფილა 2003 წლის 16 ოქტომბერს აზალდიქის მოედანზე, იგი იყო საზოგადოებრივ უწესრიგობათა ერთ-ერთი ორგანიზატორი და პარტიის შტაბ-ბინიდან აძლევდა ინსტრუქციებს თავის თანაპარტიელებს;

29. 2005 წლის მარტში შეწყალების საპრეზიდენტო განკარგულების საფუძვე-ლზე განმცხადებელი გაათავისუფლეს დარჩენილი ვადის მოხდისგან;

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა და საერთაშორისო ანგარიშები

A. კონსტიტუცია

30. აზერბაიჯანის რესპუბლიკის კონსტიტუციის 46-ე (III) მუხლი ამბობს:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას ან არასათანადო მოპყრობას. არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს დამამცირებელ მოპყრობას ან სასჯელს. ...“

B. სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა წამებასა და არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობაზე

31. სისხლის სამართლის კოდექსის თანახმად, პატიმრობაში მყოფი ან რაი-მე სხვა სახით თავისუფლებალკვეთილი პირის [მამაკაცის ან ქალის] წამება ითვლება დანაშაულად და ისჯება შვიდიდან ათ წლამდე პატიმრობით (მუხლი 113). საჯარო მოხელის მიერ თავისი მოვალეობის აღსრულებისას პირისათვის ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ზიანის მიყენება სისტემატური ცემისა ან სხვა სახის ძალადობრივი ქმედებების მეშვეობით, ითვლება დანაშაულად და ისჯება ხუთიდან ათ წლამდე პატიმრობით (მუხლი 113);

32. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 37-ე მუხლის თანახმად, სისხლის სამართალწარმოება იწყება სისხლის სამართლის სავარაუდო მსხვერ-პლის საჩივრის საფუძველზე;

C. სამოქალაქო საჩივარი საჯარო ხელისუფლების არაკანონიერ ქმედებასა თუ უმოქმედობაზე

33. 1999 წლის 11 ივნისის კანონი ინდივიდუალურ უფლებათა და თავისუ-ფლებათა დამრღვევი ქმედებისა თუ უმოქმედობის წინააღმდეგ საჩივრების შესახებ (შემდგომში „კანონი“) იძლევა საჯარო მოხელეთა წინააღმდეგ საჩივრე-

ბის სასამართლო განხილვის შესაძლებლობას. კანონის მე-2 მუხლის თანახმად, საჯარო ხელისუფლების მიერ ჩადენილი ნებისმიერი ქმედება თუ უმოქმედობა, რაც არღვევს პირის უფლებებს ან თავისუფლებებს, შეიძლება გახდეს სადავო ან (a) უშუალოდ სასამართლოს წინაშე; ან (b) უმაღლესი (ზედამხედველი) საჯარო ხელისუფლების ორგანოს წინაშე. თუკი საჩივარი პირველად წარედგინება ზედამხედველი საჯარო ხელისუფლების ორგანოს, მაშინ ამგვარმა ორგანომ, საჩივრის მიღებიდან ერთი თვის განმავლობაში, წერილობით უნდა შეატყობინოს მომჩივანს მისი [შედეგის ან ქალის] საჩივრის განხილვის შედეგები;

34. კანონის მე-5 მუხლის თანახმად, პირდაპირი სამართლებრივი საჩივარი უნდა შევიდეს ერთი თვის განმავლობაში იმ დღიდან, როდესაც განმცხადებელი შეიტყობს მისი უფლებების ან თავისუფლებების დარღვევის შესახებ. თუმცა, თუკი მომჩივანმა თავდაპირველად საჩივარი შეიტანა ზედამხედველ საჯარო ხელისუფლების ორგანოში, დაქვემდებარებული საჯარო ხელისუფლების ორგანოს ქმედებისა თუ უმოქმედობის წინააღმდეგ, მაშინ სასამართლო საჩივარი, რომელსაც მოჰყვება ზედამხედველი ორგანოს გადაწყვეტილება, უნდა აღიძრას ამ გადაწყვეტილების მიღებიდან ერთი თვის ვადაში. იმ შემთხვევაში, თუ ბოლო ვადის ამონაწერის შემდეგ, მომჩივანს გააჩნია კარგი მიზეზი საჩივრის შესატანად, სასამართლოს კიდევ შეუძლია მისი მიღება;

35. კანონის მე-6 მუხლის თანახმად, სასამართლო უფლებამოსილია, უკანონოდ გამოაცხადოს სადავო ქმედება თუ უმოქმედობა, მოხსნას მომჩივანზე დაკისრებული პასუხისმგებლობა, ან მიიღოს სხვა ზომები, რათა აღადგინოს დარღვეული უფლებები ან თავისუფლებები, ასევე განსაზღვროს საჯარო ხელისუფლების პასუხისმგებლობა მისი უკანონო ქმედებისა თუ უმოქმედობის გამო. თუ სასამართლო დაადგენს ინდივიდუალური უფლებებისა და თავისუფლებების დარღვევას, ეს გახდება სახელმწიფოს წინააღმდეგ განცდილ ზიანზე სამოქალაქო საჩივრის საფუძველი;

36. სამოქალაქო კოდექსი შეიცავს ამავე ხასიათის დებულებებს. სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, ინდივიდუალურ უფლებებსა და თავისუფლებებზე დავა პირებსა და საჯარო ხელისუფალთა შორის შეიძლება გახდეს სამოქალაქო საჩივრის საბაზი (მე-2 და მე-5 მუხლები). საჯარო ხელისუფლების ან მისი ოფიციალური პირების უსამართლო ქმედება თუ უმოქმედობა აღძრავს სახელმწიფოს წინააღმდეგ სამოქალაქო სარჩელს განცდილ ზიანზე (მუხლი 22). სახელმწიფოს გააჩნია იმავე დონის სამოქალაქო პასუხისმგებლობა, რაც ჩვეულებრივ იურიდიულ პირს (მუხლი 43);

37. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს პროცედურას, რომლის მიხედვითაც პირს შეუძლია დაიწყოს სამოქალაქო სამართალწარმოება სახელმწიფოს წინააღმდეგ ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით.

D. წამების საწინააღმდეგო ევროპული კომიტეტის (CPT) გამოძიებები

38. წამების საწინააღმდეგო ევროპულმა კომიტეტმა (CPT) განახორციელა სამი ვიზიტი აზერბაიჯანში. პირველი გაიმართა 2002 წლის ნოემბერ-დეკემბერში და მოიცვა ვიზიტი №1 საგამოძიებო იზოლატორსა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაქვემდებარებულ მოთავსების დაწესებულებებში, მათ შორის, OCU-ს დროებითი მოთავსების იზოლატორში. მეორე (*ad hoc*) ვიზიტი შედგა 2004 წლის იანვარში და მისი მიზანი იყო ინფორმაციის მოძიება 2003 წლის 15 ოქტომბრის

საპრეზიდენტო არჩევნების შედეგად განვითარებული მოვლენებისას დაკავებულ პირთა მიმართ მოპყრობის შესახებ. დელეგაცია გაესაუბრა №1 საგამოძიებო იზოლატორში მყოფ დაახლოებით 30 პირს. ამავდროულად, დელეგაციამ მოინახულა OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულება. უკვე 2005 წლის მაისში ჩატარებული მესამე (*ad hoc*) ვიზიტი ითვალისწინებდა გობუსტანის ციხეში არსებული ვითარების შეფასებას. ხსენებულ ვიზიტებზე CPT-ს არც ერთი მოხსენება, გარდა 2002 წლის ნოემბერ-დეკემბრისა, არ გამხდარა საჯარო, რადგან მათი გამოქვეყნება მოითხოვს საქმეში მოქმედი სახელმწიფოს თანხმობას, რაც მას არ გამოუხატავს.

39. მიუხედავად იმისა, რომ მოხსენება 2002 წლის ნოემბერ-დეკემბერში CPT-ს ვიზიტზე არ იხსენიებს OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულებაში არასათანადო მოპყრობის რაიმე სპეციფიკურ შემთხვევას, იგი აღნიშნავს, რომ დელეგაციამ მიიღო უამრავი განცხადება არასათანადო მოპყრობაზე პირებისადმი, რომლებიც იმყოფებიან პატიმრობაში შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაქვემდებარებულ პოლიციის დაწესებულებებში. სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის ტიპებს შორის დომინირებს ძლიერი დარტყმა, მუშტით ცემა, წიხლის კვრა ან ხელკეტებით, შაშხანების კონდახებითა და სხვა მყარი ნივთებით რტყმა. ანალოგიურ შემთხვევებში, სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის სისასტიკე - როგორცაა, ელექტროშოკი, ძლიერი დარტყმები ფეხისგულებზე, დაკიდებულ მდგომარეობაში ხელბორკილდადებული პირის სხეულზე ცემა - იყო იმგვარი, რომ თავისუფლად შეიძლება მისი წამებასთან გათანაბრება. ამასთან, რამდენიმე პირმა მისცა ჩვენება მათი ან ნათესავების დამცირებასა და ფიზიკური ძალის გამოყენებით დამინებაზე (სქესობრივი ძალადობის ჩათვლით), დანაშაულის აღიარების ან სასურველი ინფორმაციის მიწოდების მიზნით.

სამართალი

I. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

40. კონვენციის მე-3 მუხლზე დაყრდნობით, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მას არასათანადოდ მოეპყრნენ დაპატიმრების დროს; ანამეს OCU-ს დროებითი მოთავსების იზოლატორში; ხოლო მისი პატიმრობის პირობები №1 საგამოძიებო იზოლატორში უტოლდებოდა არასათანადო მოპყრობას. იგი ასევე ჩიოდა, რომ მისი განცხადება არასათანადო მოპყრობაზე არ გამოძიებულა ეფექტიანად, რასაც მოითხოვს ამავე მუხლის პროცედურული ვალდებულებები. კონვენციის მე-3 მუხლი ითვალისწინებს:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას ან არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას.“

A. დასაშვებობა

1. დაკავებისას სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის შესახებ

41. საჩივრის ამ ნაწილში განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ დაკავებისას, 2003 წლის 18 ოქტომბერს, პოლიციის ოფიცრებმა იგი ძირს დასცეს, დაადეს ხელბორკილები, ათრიეს მინაზე და სცემეს. OCU-ს შენობაში გადაყვანის დროს მას ურტყეს და მიაყენეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა. OCU-ს ეზოში იგი აიძულეს, პირქვე დაწოლილიყო სველ მინაზე და ამ ვითარებაში ჰკითხეს ვინაობა. თავის ბრალდებათა გასამყარებლად, განმცხადებელმა წარმოადგინა ოჯახის რამდენიმე წევრის ჩვენება, დეტალიზაციის განსხვავებული დონითა და თანმიმდევრობით, სადაც ამტკიცებდნენ, რომ პოლიცია უხეშად მოეპყრო განმცხადებელს თავის სახლში დაკავების დროს.

42. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებელს არ ამოუწურავს სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები საჩივრის იმ ნაწილთან მიმართებით, რაც ეხება არასათანადო მოპყრობას მისი მოთავსების დროს, რადგან მან სათანადოდ ვერ წარუდგინა საჩივარი ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებს. სახელდობრ, მთავრობამ აღნიშნა, რომ სასამართლოში გასაჩივრებამდე განმცხადებელს არ წარუდგენია მისი ნათესავების ჩვენებები ეროვნული ხელისუფლების რომელიმე ორგანოსათვის. მთავრობის ამ პრეტენზიაზე განმცხადებელს რაიმე კონკრეტული კომენტარი არ გაუკეთებია.

43. სასამართლო ადგენს, რომ აუცილებელი არა არის იმის გადაწყვეტა, საჩივრის ამ ნაწილთან მიმართებით, განმცხადებელმა ამოწურა თუ არა სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები, რადგან ასეც რომ ყოფილიყო, განაცხადი მაინც დაუშვებელი იქნებოდა არსებით განხილვაზე შემდეგი მიზეზით.

44. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ოჯახის წევრთა ჩვენებების (რაც, სავარაუდოდ, უსაფრთხოების გამო არ წარუდგინა ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებს) გარდა, იგი არ ფლობს რაიმე სხვა მტკიცებულებას დაკავებისას განმცხადებლის მიმართ პოლიციის მხრიდან არასათანადო მოპყრობაზე. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ განმცხადებლის ბრალდება დაკავებისას ცემის შესახებ უარყო OCU-ს დროებითი მოთავსების დანესებულების უფროსმა, რომელმაც დაადასტურა, რომ OCU-ში შემოსვლისას განმცხადებელს ზიანის არანაირი კვალი არ აღენიშნებოდა. თავად განმცხადებელიც დაეყრდნო ამ ჩვენებას იმ ნაწილში, რომელიც ეხება საპატიმროში სავარაუდო არასათანადო მოპყრობას და კვლავაც დასძინა, რომ ყველა დაზიანება, აღნუსხული 2003 წლის 30 ოქტომბრის სასამართლო სამედიცინო დასკვნაში, მას მიადგა 2003 წლის 19 ოქტომბერს, დაპატიმრებიდან ერთი დღის შემდეგ. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით და საქმესთან მიმართებით არსებულ ყველა მასალაზე დაყრდნობით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ საჩივრის ამ ნაწილთან დაკავშირებით წარმოდგენილი მტკიცებულება არ არის საკმარისი იმის განხილვისათვის, მოეპყრნენ თუ არა მოთავსებისას განმცხადებელს არასათანადოდ.

45. აქედან გამომდინარე, საჩივრის ეს ნაწილი აშკარად დაუსაბუთებელია და უკუგდებული უნდა იქნას კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტების მიხედვით;

2. პოლიციის დაწესებულებაში სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის შესახებ

46. საჩივრის ამ ნაწილში განმცხადებელი ჩიოდა, რომ OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულებაში, 2003 წლის 19 ოქტომბერს გამართული დაკითხვის დროს, იგი აწამეს, სცემეს, დაემუქრნენ გაუპატიურებით, ჰყავდათ ნახევრად უჭაერო საკანში და ხუთი დღის განმავლობაში ამყოფეს მშიერი, სუფთა სასმელი წყლის გარეშე;

47. სასამართლო ადგენს, რომ საჩივრის ეს ნაწილი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით. ამასთან, იგი არ შეიძლება დაუშვებლად გამოცხადდეს რაიმე სხვა საფუძვლით. ამდენად, იგი უნდა გამოცხადდეს არსებით განხილვაზე დასაშვებად.

3. №1 საგამოძიებო იზოლატორში პატიმრობის პირობების შესახებ

48. საჩივრის ამ ნაწილში, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ წინასწარი პატიმრობის შემდგომ ეტაპზე №1 საგამოძიებო იზოლატორში იგი 40 დღის განმავლობაში იმყოფებოდა 1,35X2,5 მ. სიდიდის მეტად მცირე საკანში, სადაც არ იყო ჰიგიენის პირობები, გათბობა და დღე და ღამე ერთ ელექტროგანათება. მას უთხრეს, რომ ეს საკანი უნინ გამოიყენებოდა სიკვდილმისჯილთათვის და რამდენიმე წლის წინათ ორი ასეთი პატიმარი დასაჯეს სიკვდილით სწორედ ამ საკანში.

49. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებელს არ ამოუწურავს სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები საჩივრის ამ ნაწილთან მიმართებით. სასამართლოში გასაჩივრებამდე განმცხადებელს ეს საკითხი არ დაუყენებია რომელიმე ეროვნული ხელისუფლების ორგანოს წინაშე.

50. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ ამ კუთხით მისთვის არ არსებობდა შიდასამართლებრივი დაცვის საშუალება. მისი მტკიცებით, მიუხედავად იმისა, რომ ეროვნული კანონმდებლობა აშკარად კრძალავს წამებასა და არაადამიანურ მოპყრობას ციხის თანამშრომელთაგან და უზრუნველყოფს ამგვარი არასათანადო მოპყრობის კომპენსირებას, არ არსებობდა რაიმე კონკრეტული სამართლებრივი ნორმა სხვა ტიპის არასათანადო მოპყრობის მიმართ, როგორცაა პატიმრობის ზოგადი პირობები. განმცხადებელმა ასევე დასძინა, რომ პატიმრობისას მისი წამების ფაქტზე საჩივრის შესაბამისად წარმოებული აშკარად არაეფექტიანი ოფიციალური გამოძიების ფონზე, პატიმრობის პირობებისთვის კომპენსაციის ძიების ნებისმიერი მცდელობა, ყველა შემთხვევაში, ასევე უშედეგო იქნებოდა.

51. სასამართლო აღნიშნავს, რომ სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივ საშუალებათა ამონაწერის შესახებ წესი (კონვენციის 35-ე მუხლი) ავალდებულებს მათ, ვისაც სურს სახელმწიფოს წინააღმდეგ თავისი საქმის შეტანა საერთაშორისო სასამართლო ან საარბიტრაჟო ორგანოში, პირველ რიგში გამოიყენონ ეროვნული კანონმდებლობით უზრუნველყოფილი სამართლებრივი დაცვის საშუალებები. ამგვარად, სახელმწიფოები თავისუფლდებიან პასუხისმგებლობისაგან მათ მიერ ჩადენილ ქმედებებზე საერთაშორისო ორგანოს წინაშე, სანამ აქვთ შესაძლებლობა, ეს საკითხები თავიანთი სამართლებრივი სისტემების ფარგლებში მოაწესრიგონ. ამ წესთან შესაბამისობის მიზნით, განმცხადებელმა უნდა მიმართოს სამართლებრივი დაცვის იმ საშუალებებს, რომლებიც ხელმისაწვდომი და საკმარისია სავარაუდო დარღვევათა საკომპენსაციოდ (მაგ.

იხ. Akdivar and Others v. Turkey, 1996 წლის 16 სექტემბრის გადაწყვეტილება, Reports of Judgments and Decisions, 1996-IV, გვ. 1210, § 65-66);

52. სასამართლოს არ შეუძლია მიიღოს განმცხადებლის არგუმენტი, რომ ეროვნული კანონმდებლობა არ უზრუნველყოფდა მას სამართლებრივი დაცვის საშუალებით მისი პატიმრობის პირობებთან მიმართებით. იგი აღნიშნავს, რომ კანონი ინდივიდუალურ უფლებათა და თავისუფლებათა დამრღვევი ქმედებისა თუ უმოქმედობის წინააღმდეგ საჩივრების შესახებ იძლევა საჯარო მოხელეთა წინააღმდეგ საჩივრების სასამართლო განხილვის შესაძლებლობას, ნებისმიერი ქმედების ან უმოქმედობის შემთხვევაში, რაც არღვევს პირის უფლებებს ან თავისუფლებებს. ორივე, აზერბაიჯანის რესპუბლიკის კონსტიტუციის 46-ე მუხლი და კონვენციის მე-3 მუხლი, რომელიც პირდაპირ გამოიყენება ადგილობრივ სამართლებრივ სისტემაში, კრძალავს არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას. შესაბამისად, ამ დებულებებზე დაყრდნობით, განმცხადებელს შეეძლო, საჩივრით მიემართა იუსტიციის სამინისტროსთვის (როგორც №1 საგამოძიებო იზოლაციის ზედამხედველი ორგანოსათვის) ან პირდაპირ ეჩივლა ეროვნულ სასამართლოებში და გაესაჩივრებინა თავისი პატიმრობის პირობები. თუმცა, განმცხადებელს ეს არც უცდია. მეტიც, მან არაადამაჯერებლად წარმოაჩინა ამ ქმედებათა არაეფექტიანობა. სამართლებრივი დაცვის საშუალებათა ეფექტიანობის მიმართ მხოლოდ ეჭვი არაა საკმარისი იმისათვის, რომ პირმა გვერდი აუაროს კომპენსაციის მოთხოვნის არსებულ საშუალებათა გამოყენებას (მაგალითისთვის იხ. Kunqurova v. Azerbaijan (dec.), № 5117/03, 2005 წლის 3 ივნისი).

53. სასამართლო ასკვნის, რომ საჩივრის ეს ნაწილი უკუგდებული უნდა იქნას კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი და მე-4 პუნქტების მიხედვით, რადგან არ ამონაწურულა სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები.

B. არსებითი მხარეები

1. სავარაუდო არასათანადო მოპყრობა პოლიციაში პატიმრობისას

(a) მხარეთა არგუმენტები

54. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებელმა ვერ შეძლო წარმოედგინა რაიმე სახის დამაჯერებელი მტკიცებულება, რაც დაადასტურებდა მის მიმართ არასათანადო მოპყრობას პოლიციის დაწესებულებაში ყოფნისას. სამედიცინო ექსპერტის 2003 წლის 30 ოქტომბრით დათარიღებული დასკვნა არ გამორიცხავს იმის ალბათობას, რომ დაზიანებები მიაღწა 2003 წლის 16 ოქტომბერს, ე.ი. დაპატიმრებამდე, არჩევნების შემდგომ განვითარებული სამოქალაქო არეულობებისას. მთავრობამ ასევე დასძინა, რომ ნებისმიერ შემთხვევაში, სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, დაზიანებებს არ მოუხდენია სერიოზული გავლენა განმცხადებლის ჯანმრთელობაზე. აქედან გამომდინარე, სავარაუდო არასათანადო მოპყრობას არ მიუღწევია კონვენციის მე-3 მუხლით მოთხოვნილი სისასტიკის მინიმალური ზღვრისათვის;

55. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ არასათანადო მოპყრობა მის მიმართ OCU-ში პატიმრობის დროს, წამების ტოლფასია. მან მიუთითა ზიანის კვალზე მის ქუსლზე, წვივსა და იდაყვზე. იგი ამტკიცებდა, რომ ხელისუფლებას არ წარმოუდგენია მის სხეულზე დაზიანებათა გაჩენის სხვა დამაჯერებელი ახსნა.

სახელდობრ, მან აღნიშნა, რომ 2003 წლის 16 ოქტომბერს მას ჰიპოთეტურადაც კი არ შეეძლო ამ დაზიანებათა მიღება, რადგან ამ დღეს უბრალოდ არ იმყოფებოდა აზადლიჩის მოედანზე. ფაქტი, რომ OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულებაში მიყვანისას მას სხეულზე არ აღენიშნებოდა დაზიანებები, დასტურდება უწყების უფროსის დაკითხვისას მიცემული ჩვენებებით.

56. განმცხადებელმა აღნიშნა ისიც, რომ OCU-ში მოყვანიდან მოკლე ხანში, პოლიციის ოფიცერმა რამდენჯერმე დაარტყა მას ხელკეტი ღვიძლის არესა და გვერდებში. მომდევნო დღეს, 2003 წლის 19 ოქტომბერს, OCU-ს უფროსის მოადგილის კაბინეტში დაკითხვისას ორი ნიღბიანი პოლიციის ოფიცერი, დაახლოებით, ოთხ საათს ურტყამდა ფეხისგულებზე, ინფორმაციის მიღების მიზნით. დროგამოშვებით ურტყამდნენ სხეულის სხვა ნაწილებშიც. ცემას თან ახლდა გაუპატიურებით დაშინება. დარტყმებმა გამოიწვია ძალზე სერიოზული ფიზიკური ტკივილი, რის გამოც მან დროებით დაკარგა დახმარების გარეშე გადაადგილების უნარი. როდესაც ის OCU-ს ოფიცრებმა დააბრუნეს თავის საკანში, თანამესაკნეები დაეხმარნენ წინდების გახდაში და ნახეს, რა ცუდ მდგომარეობაში ჰქონდა ტერფები.

57. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ გაუპატიურებით დაშინება გაგრძელდა ცემის შემდეგაც, როდესაც მას უარი უთხრეს საკუთარ ადვოკატთან შეხვედრაზე და სამი დღით ჩასვეს ნახევრად უპაერო საკანში, სადაც აღწევდა არასათანადო მოპყრობის მსხვერპლ სხვა პატიმართა გოდება. იმის გათვალისწინებით, თუ რა პირობებსა და გარემოებებში მოხდა ეს დაშინებები, მათ ღრმა მორალური ტკივილი მიაყენეს განმცხადებელს;

58. ამას გარდა, განმცხადებელმა აღნიშნა, რომ მართალია, ის სცემეს 2003 წლის 19 ოქტომბერს, მაგრამ საკუთარ ადვოკატთან შეხვედრისა და მისი ინფორმირების უფლება მხოლოდ სამი დღის შემდეგ მისცეს. მიუხედავად იმისა, რომ ადვოკატმა დაუყოვნებლივ მოითხოვა განმცხადებლის სამედიცინო შემოწმება, ეროვნული ორგანოების მხრიდან მიზანმიმართული დაყოვნების გამო, შემოწმება ჩატარდა მხოლოდ 2003 წლის 29 ოქტომბერს. ამ დროისთვის, განმცხადებელმა მეტწილად აღიდგინა დახმარების გარეშე სიარულის უნარი, მისი ჭრილობები ნაწილობრივ მოშუშდა და ცემის მრავალი პატარ-პატარა ნიშანი გაქრა. სამედიცინო შემოწმების დაგვიანებამ შეუძლებელი გახადა ზიანის მიყენების ზუსტი დროის დადგენა. მეტიც, განმცხადებლის დასაბუთებით, სამედიცინო ექსპერტმა ვერ შეძლო გადმოეცა დაზიანებათა სრული სურათი, რადგან იგი იყო ამ სახელმწიფო დაწესებულების თანამშრომელი და, შესაბამისად, მიკერძოებული.

(b) სასამართლოს შეფასება

59. როგორც სასამართლომ არაერთხელ განმარტა, მე-3 მუხლი იცავს დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ ყველაზე ფუნდამენტურ ღირებულებას. ყველაზე რთულ ვითარებებშიც კი, როგორცაა ბრძოლა ტერორიზმსა და ორგანიზებულ დანაშაულთან, კონვენცია აბსოლუტური მნიშვნელობით კრძალავს წამებასა და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას. განსხვავებით კონვენციისა და №1 და 4 ოქმების სხვა არსებით დებულებათაგან, მე-3 მუხლი არ ითვალისწინებს გამონაკლისებს და დაუშვებლად მიიჩნევს მისგან გადახვევას მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, თვით საგანგებო მდგომარეობის დროსაც კი, როცა საფრთხე ემუქრება ხალხის სიცოცხლეს (იხ. Selmouni

v. France/ [GC], № 25803/94, §95, ECHR 1999-V; Labita v. Italy [GC], № 26772/95, §119, ECHR 2000-IV და Dikme v. Turkey, № 20869/92, §89, ECHR 2000-VIII).

60. სასამართლო კვლავ დასძენს, რომ „როდესაც პირი პოლიციის საპატიმროში მიყვანისას ჯანმრთელია, ხოლო გათავისუფლებისას დგინდება, რომ აღენიშნება დაზიანებები, სახელმწიფოს ვალდებულებაა, წარმოადგინოს მართებული ახსნა ამ დაზიანებათა გაჩენის მიზეზებზე, წინააღმდეგ შემთხვევაში დგება კონვენციის მე-3 მუხლის გამოყენების საკითხი“ (იხ. Tomasi v. France, 1992 წლის 27 აგვისტოს გადაწყვეტილება, Series A, № 241-A, გვ.-ები: 40-41, §§108-11; და Selmouni, ციტირებულია ზემოთ, §87).

61. სასამართლო შენიშნავს, რომ თავიდანვე მხარეებმა წარმოადგინეს ერთადერთი სამედიცინო ჩანაწერი - 2003 წლის 30 ოქტომბრით დათარიღებული სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნა, შედგენილი განმცხადებლის სავარაუდო ცემიდან რამდენიმე დღის შემდეგ. თუმცა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მართალია, ამასობაში განმცხადებელი სხვა საპატიმრო დაწესებულებაში გადაიყვანეს, მაგრამ ის კვლავაც პატიმრობაში რჩებოდა, ე.ი. ხელისუფლების კონტროლქვეშ იყო დღიდან სავარაუდო არასათანადო მოპყრობისა სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის დღემდე.

62. რაც შეეხება მთავრობის არგუმენტს, რომ განმცხადებელმა ვერ შეძლო საკმარისი მტკიცებულების წარმოდგენა პოლიციაში პატიმრობისას ძალადობაზე, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მტკიცებულებათა შეფასებისას მან იხელმძღვანელა “გონივრულ ეჭვს მიღმა” მტკიცების სტანდარტით (იხ. Ireland v. the United Kingdom, 1978 წლის 18 იანვრის გადაწყვეტილება, Series A, №25, გვ. 64-65, §161). თუმცა, ამგვარი მტკიცება შეიძლება გამომდინარეობდეს მხოლოდ საკმარისად მტკიცე, ცხადი და შეთანხმებული დასკვნებიდან, ან ფაქტების მსგავსად უტყუარი წანამძღვრებიდან. როცა განსახილველი შემთხვევა მთლიანად ან ბევრწილად ექცევა ექსკლუზიურად ხელისუფლების ცოდნის ფარგლებში, როგორც ეს იყო იმ ადამიანთა შემთხვევაში, რომლებიც იმყოფებოდნენ პატიმრობაში მათი კონტროლის ქვეშ, წარმოიშობა მყარი ვარაუდი ამგვარი პატიმრობისას გაჩენილ დაზიანებათა მიმართ. მართლაც, მტკიცების ტვირთი ეკისრება ხელისუფლებას, რომელმაც უნდა წარმოადგინოს საკმარისი და დამარწმუნებელი განმარტება (იხ. Ribitsch v. Austria, 1995 წლის 4 დეკემბრის გადაწყვეტილება, Series A, №336, გვ. 25-26, §34; და Salman v. Turkey [GC], № 21986/93, §100, ECHR 2000-VII).

63. სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობის ფაქტზე დავისას მთავრობამ ვერ წარმოადგინა საფუძვლიანი განმარტება, თუ როდის და რანაირად გაჩნდა ეს დაზიანებები. სასამართლოს არ შეუძლია მიიღოს მთავრობის არგუმენტი, რომ სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნა არ გამორიცხავს განმცხადებლის მიერ დაზიანებათა დაპატიმრებამდე შექმნას. რაც შეეხება დაზიანებათა გაჩენის დროს, ამ მხრივ დასკვნა ბუნდოვანია და არასრული. ის ასევე არ გამორიცხავს იმის შესაძლებლობას, რომ დაზიანებები გაჩნდა განმცხადებლის დაპატიმრების შემდეგ, როდესაც იგი იმყოფებოდა OCU-ს პოლიციის საპატიმროში. შესაბამისად, სასამართლოს აზრით, მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზამ დაადგინა განმცხადებლის სხეულზე დაზიანებები, მას არ განუსაზღვრავს ამ დაზიანებათა გაჩენის ზუსტი დრო.

64. სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებელმა ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებისა და სასამართლოს წინაშე არაერთხელ დასძინა, რომ 2003 წლის

16 ოქტომბერს არ იმყოფებოდა აზადლიქის მოედანზე და, შესაბამისად, ვერც დაზიანებებს მიიღებდა. მიუხედავად ამისა, გამოძიების დროს ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებს არ მიუღიათ ზომები ამ ფაქტის უარსაყოფად. მარტინი მტკიცება, რომ განმცხადებელს დაზიანებები შეეძლო მიეღო მის დაპატიმრებამდე, არ შეიძლება ჩაითვალოს მთავრობის მოწოდებულ დამაკმაყოფილებელ და დამაჯერებელ განმარტებად. მეტიც, ითვალისწინებს რა განმცხადებლის დაზიანებათა ხასიათს, სახელდობრ, მის ქუსლზე ბლაგვი ნივთით მიყენებულ სისხლჩაქცევას, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს არის სპეციფიკური ტიპის დაზიანება, რაც ნაკლებად სავარაუდოა, გაჩენილიყო პოლიციასთან ჩვეულებრივი, ქურჩის შეტაკების დროს. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო ითვალისწინებს იმ ფაქტს, რომ განმცხადებლის სისხლის სამართლის საქმის შემდგომ განხილვაზე, რომელიც გაიმართა რამდენიმე თვის შემდეგ, დადგინდა, რომ მოცემულ დღეს იგი პირადად ნამდვილად არ იმყოფებოდა აზადლიქის მოედანზე.

65. გარდა ამისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მთავრობამ ვერ წარმოადგინა რაიმე დოკუმენტური მტკიცება, რომელიც აჩვენებდა, რომ განმცხადებელმა დაზიანებები მიიღო დაკავებამდე, რამდენადაც პატიმრობის დაწესებულებაში მისი მიყვანისას არ ჩატარებულა სათანადო სამედიცინო შემოწმება (შეადარე: *Doğanay v. Turkey*, №50125/99, §30, 2006 წლის 21 თებერვალი; და *Akkurt v. Turkey*, №47938/99, §36, 2006 წლის 4 მაისი). ამის საპირისპიროდ, გამოძიებისას OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულების უფროსის არაორაზროვანი ჩვენების თანახმად, საპატიმრო დაწესებულებაში მოყვანისას ჩატარებული დათვალეირების დროს განმცხადებელს სხეულზე არანაირი დაზიანებები არ აღენიშნებოდა (იხ. ზემოთ §21).

66. სასამართლოს მიაჩნია, რომ ჰემატომები განმცხადებლის მარჯვენა ქუსლზე, მის სხეულზე არსებულ სხვა სილურჯებთან ერთად, მიუთითებს ე.წ. ფალაკას (*falaka*) მეთოდის (ფეხისგულზე ხელკეტებით ცემა) გამოყენებას. ეს მეთოდი, წამების საწინააღმდეგო ევროპული კომიტეტის მოხსენების თანახმად, გამოიყენებოდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაქვემდებარებულ საპატიმრო დაწესებულებებში, როგორც არასათანადო მოპყრობის ერთ-ერთი ფორმა. ამ სახის დაზიანებები, წესით, არ უნდა ყოფილიყო შემთხვევითი (იხ. *Salman*-ის ზემოხსენებული საქმე, §113);

67. განმცხადებლის თანმიმდევრული და დაწვრილებითი საჩივრის გათვალისწინებით, რომელსაც ამაგრებს სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნაც, ასევე იმის გათვალისწინებით, რომ არ არსებობს რაიმე სხვა დამაჯერებელი განმარტება განმცხადებლის სხეულზე აღმოჩენილ დაზიანებათა გამომწვევი მიზეზების შესახებ, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს დაზიანებები უკავშირდება არასათანადო მოპყრობას, რაზეც პასუხს აგებენ ადგილობრივი ორგანოები.

68. რაც შეეხება არასათანადო მოპყრობის აქტის სერიოზულობას, სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ იმის განსაზღვრისას, არასათანადო მოპყრობის რომელიმე კონკრეტული ფორმა კვალიფიცირდეს თუ არა წამებად, გასათვალისწინებელია მე-3 მუხლში ასახული განსხვავება წამების ცნებასა და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას შორის. როგორც ჩანს, მიზანი იყო, რომ ამ განსხვავების საშუალებით, კონვენციას სამარცხვინო ლაქით აღენიშნა სერიოზული და მძიმე ტკივილის გამომწვევი განზრახ ჩადენილი არაადამიანური მოპყრობა (იხ. *Ireland*-ის ზემოხსენებული საქმე, გვერდები: 66-67, §167; და *Aksoy v. Turkey*, 1996 წლის 18 დეკემბრის გადაწყვეტილება, Reports 1996-VI, გვერდები:

2278-79, §63). არაადამიანური მოპყრობის სერიოზულობასთან ერთად, არსებობს მიზნობრივი ელემენტი, აღიარებული გაეროს ნამების და სხვა დაუნდობელი, არა-ადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობისა ან დასჯის საწინააღმდეგო კონვენციით, რომელიც ძალაში შევიდა 1987 წლის 26 ივნისს და რომლის 1-ლი მუხლი განსაზღვრავს ნამებას მიზნობრივად მიყენებული ძლიერი ტკივილის ან წვალების კონტექსტში, რისი მიზანიცაა *inter alia* ინფორმაციის მიღება, დასჯა ან დაშინება (იხ. *Salman*-ის ზემოხსენებული საქმე, §114; და *Dikme*, §94-95).

69. არასათანადო მოპყრობის ბუნების (განმცხადებლისთვის ფეხისგულებში ცემა) გათვალისწინებით, სასამართლოს მიაჩნია, რომ ეს შეიძლებოდა ყოფილიყო მხოლოდ მიზნობრივად ჩადენილი ქმედება, რადგან მის განსახორციელებლად უცილობლად დაიხარჯებოდა გარკვეული დრო და ძალისხმევა. როგორც ჩანს, ამგარი ქმედება მიზნად ისახავდა აღიარებას ან ინფორმაციის მიღებას განმცხადებლისგან (შეადარე ზემოხსენებულ *Aksoy*-ს საქმეს, გვ. 2279, §64; ასევე *Salman*-ის ზემოხსენებულ საქმეს, §115, სადაც სასამართლომ დაადგინა, რომ ფალკას გამოყენება უტოლდება ნამებას). სასამართლოს აზრით, აღნიშნული მოპყრობა იყო იმდენად სერიოზული და სასტიკი, რომ იგი შეიძლება დახასიათდეს როგორც ნამება.

70. დასასრულს, სასამართლო ადგენს, რომ ამ მიმართებით დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

2. სავარაუდოდ არაეფექტიანად წარმართული გამოძიება

(a) მხარეთა არგუმენტები

71. მთავრობამ განაცხადა, რომ ხელისუფლებამ წარმართა ეფექტიანი ოფიციალური გამოძიება განმცხადებლის მიერ არასათანადო მოპყრობაზე შემოტანილ საჩივარზე. მთავრობამ განსაკუთრებულად აღნიშნა, რომ გენერალურმა პროკურატურამ აწარმოა სისხლის სამართლებრივი გამოძიება, რომლის დროსაც განმცხადებლის მიერ არასათანადო მოპყრობის ფაქტზე შეტანილ საჩივართან დაკავშირებით დაიკითხა OCU-ს ოთხი ოფიცერი და დადგინდა, რომ ბრალდებები უსაფუძვლო იყო. შემდგომ განმცხადებელმა სასამართლოში გაასაჩივრა გამოძიების შედეგები და მისი საჩივრის არსებითი მხარეები განიხილეს ადგილობრივმა სასამართლოებმა;

72. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ ვერც გამომძიებელმა ორგანოებმა და ვერც ადგილობრივმა სასამართლოებმა შეძლეს მისი საჩივრის მტკიცე და ეფექტიანი გამოძიება. მან კვლავ დასძინა, რომ გამოძიება იყო ზედაპირული და გაჯერებული მრავალი ფარული ქმედებით. კონკრეტულად, ხელისუფლებამ აშკარა იგნორირება გაუკეთა OCU-ს წინასწარი მოთავსების დაწესებულების უფროსის ჩვენებას, რომ საპატიმროში მისვლისას განმცხადებელი იყო ჯანმრთელი. ამის მსგავსად, მათ არ მოიპოვეს ჩვენებები სხვა მონმეთაგან, რომელთაც შეეძლოთ ფაქტის დადასტურება. ადგილობრივმა სასამართლოებმა ორ თვეზე მეტი ხნით დააგვიანეს მისი საქმის განხილვა და ჩაიდინეს იგივე შეცდომები, რაც გამომძიებელმა ორგანოებმა;

(b) სასამართლოს შეფასება

73. სასამართლო შეახსენებს: როდესაც პიროვნება აღძრავს დასაბუთებულ საჩივარს, რომ იგი [მამაკაცი ან ქალი] სერიოზული არასათანადო მოპყრობის მსხვერპლია და მის მიმართ დაირღვა მე-3 მუხლი, მაშინ ეს მდგომარეობა, კონვენციის 1-ლი მუხლით დადგენილ სახელმწიფოს ზოგად ვალდებულებასთან ერთობლიობაში, „ყველასათვის თავისი იურისდიქციის ფარგლებში უზრუნველყოს [ამ] კონვენციაში ... განსაზღვრული უფლებები და თავისუფლებები“, აზრობრივად მოითხოვს ეფექტიანი ოფიციალური გამოძიების ჩატარებას. ამ გამოძიებამ უნდა უზრუნველყოს პასუხისმგებელ პირთა ამოცნობა და სათანადო დასჯა. სხვაგვარად, ნაშებისა და არაადამიანური და ღირსების შემლახველი მოპყრობისა და დასჯის საერთო სამართლებრივი აკრძალვა, თავისი ძირეული მნიშვნელობის მიუხედავად (იხ. ზემოთ 59-ე პუნქტი), გახდება რეალურად არაეფექტიანი და, რიგ შემთხვევებში, შესაძლოა, სახელმწიფო წარმომადგენლებმა შეძლონ თავიანთ კონტროლქვემ მყოფთა უფლებების დარღვევა ვირტუალური დაუსჯელობის ვითარებაში (იხ. *Assenov and Others v. Bulgaria*, 1998 წლის 28 ოქტომბერი, Reports 1998-VIII, გვ. 3290, პუნქტი 102; და *Labita*-ს ზემოხსენებული საქმე, პუნქტი 131). სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით განსაზღვრული ეფექტიანობის მინიმალური სტანდარტები ასევე მოიცავს მოთხოვნას, რომ გამოძიება იყოს დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი და საზოგადოების უსაფრთხოების გამომხატველი, და რომ კომპეტენტურმა ორგანოებმა უნდა იმოქმედონ სამაგალითო მონდომებითა და სისწრაფით (იხ. *Isayeva and Others v. Russia*, № 57947/00, 57948/00 და 57949/00, პუნქტები 208-213, 2005 წლის 24 თებერვალი; და *Menesheva v. Russia*, № 59261/00, პუნქტი 67, ECHR 2006-...);

74. სასამართლო დასაწყისშივე აღნიშნავს, რომ განმცხადებელს არ შეეძლო არასათანადო მოპყრობის შესახებ თავის საჩივარზე ხელისუფლების დაუყოვნებელი ინფორმირება, რადგან ცემიდან სამი დღის განმავლობაში მას უკრძალავდნენ საკუთარ ადვოკატთან შეხვედრას. ხელისუფლების ორგანოებამდე პირველად საკითხი მივიდა 2003 წლის 22 ოქტომბერს, როდესაც მისმა ადვოკატმა მოითხოვა სამედიცინო დათვალეირების ჩატარება. მიუხედავად ამისა, მოთხოვნის მიმართ სათანადო ყურადღება არ გამოვლენილა, რადგან უმოქმედობამ გასტანა იქამდე, სანამ ხუთი დღის შემდეგ ადვოკატმა არ გაასაჩივრა პროკურორთან სამედიცინო შემოწმების დაგვიანება. თუმცა, ამის მერეც, სამედიცინო შემოწმებამდე კიდევ ორი დღე გავიდა. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მსხვერპლისთვის ძალზე რთულია პოლიციაში პატიმრობის დროს არასათანადო მოპყრობის დადასტურება, თუკი ის [მამაკაცი, ან ქალი] იზოლირებული იყო გარესამყაროსგან და არ ეძლეოდა საშუალება, შეხვედროდა ექიმს, ადვოკატს, ოჯახის წევრებს ან მეგობრებს, რომელთაც შეეძლოთ დახმარებოდნენ საჭირო მტკიცებულებათა თავმოყრაში (იხ. *Aksoy*-ს ზემოხსენებული საქმე, გვ. 2286, პუნქტი 97). ხელისუფლებას მართებს, გადადგას მის შესაძლებლობებში არსებული ნებისმიერი გონიერი ნაბიჯი, რათა დაიცვას ფაქტთან მაკავშირებელი მტკიცებულებები, *inter alia* სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზის მტკიცებულებათა ჩათვლით. გამოძიების ნებისმიერმა ნაკლოვანებამ, რაც ძირს გამოუთხრის მის სანდოობას დაზიანებათა დადგენის საქმეში ან დამნაშავე პირთა გამოაშკარავებაში, შეიძლება მიგვიყვანოს ამ სტანდარტის დარღვევამდე (იხ. *Bati and Others v. Turkey*, №: 33097/96 და 57834/00, პუნქტი 134, ECHR

2004-IV (ამონარიდები)). შესაბამისად, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ამ საქმესთან დაკავშირებით არაეფექტიანი გამოძიების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია სასამართლო მტკიცებულებათა დროულად ვერმოძიება. დროულ სამედიცინო გამოკვლევას შეეძლო მედიცინის ექსპერტისთვის მიეცა საშუალება, გამოეტანა უფრო სრული დასკვნა დაზიანებათა მიყენების დროსა და მიზეზებზე;

75. მეტიც, წინამდებარე საქმეზე სისხლის სამართლებრივი გამოძიება არ ყოფილა დამაკმაყოფილებელი. გამოძიებელი ორგანოები შემოიფარგლნენ მხოლოდ სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნის შესწავლითა და პოლიციის იმ ოთხი ოფიცრის დაკითხვით, რომელთაც ურთიერთობა ჰქონდათ განმცხადებელთან OCU-ში. არც ერთი სხვა მონმე არ დაკითხულა. იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობის დამტკიცებით შეიძლება დადგეს OCU-ს მესვეურთა პასუხისმგებლობის საკითხი, სასამართლოს, როგორც ეს ხშირად ხდება, სრულებით არ აკვირვებს, რომ პოლიციის დაკითხული ოფიცრები უარყოფენ სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის ფაქტს. მიუხედავად ამისა, გამომძიებელმა ჭეშმარიტებად მიიღო პოლიციის ოფიცერთა უარყოფა და, მიუხედავად განმცხადებლის ჩვენებისა და სხეულის უდავო დაზიანებებისა, უარი განაცხადა სისხლის სამართლის პროცესის დაწყებაზე;

76. ამ შეზღუდული გამოძიების საფუძველზე, გამომძიებელმა უბრალოდ მიიჩნია, რომ განმცხადებელმა ეს დაზიანებები მიიღო 2003 წლის 16 ოქტომბრის მოვლენების დროს, დაეყრდნო რა ძალზე არასრულ სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნას, რომელიც არ გამოორიცხავდა ამგვარ სცენარსაც. მიუხედავად ამისა, გამომძიებელს არ გაუთვალისწინებია ის ფაქტი, რომ სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნა ასევე არ გამოორიცხავდა იმ ალბათობას, რომ დაზიანებები განმცხადებელს შეიძლება მიდგომოდა დაპატიმრების დროსაც. სინამდვილეში, ყოველივე ამან გამოიწვია არასათანადო მოპყრობაზე საკუთარ ბრალდებათა მტკიცების ტვირთის განმცხადებელზე გადატანა. თუმცა, როგორც უკვე ითქვა, იმ საქმეებში სადაც პირს ზიანი ადგება საპატიმროში ყოფნისას, მაშინ მტკიცების ტვირთი გადადის ხელისუფლებაზე, რომ წარმოადგინოს დაზიანებათა მიზეზების საკმარისი და დამარწმუნებელი განმარტება (იხ. ზემოთ პუნქტები 60 და 62);

77. სასამართლო ასევე დასძენს, რომ თავის გადაწყვეტილებაში, არ წამოეწყოთ სისხლის სამართალწარმოება, საგამოძიებო ორგანოებმა სრულებით ვერ გაითვალისწინეს OCU-ს დროებითი მოთავსების დაწესებულების უფროსის არაორაზროვანი ჩვენება, სადაც იგი ადასტურებდა, რომ OCU-ში მოყვანისას განმცხადებელს სხეულზე არანაირი დაზიანება არ აღენიშნებოდა. სასამართლო განხილვის არც ერთ ეტაპზე ხელისუფლების წარმომადგენლებს ეჭვქვეშ არ დაუყენებიათ [OCU-ს] უფროსის ჩვენებები. მხოლოდ ამ ჩვენებას შეეძლო მიეყვანა გამომძიებელი დასკვნამდე, რომ დაზიანებები განმცხადებელს მიადგა პატიმრობისას;

78. მეტიც, განმცხადებელი თანმიმდევრულად ამტკიცებდა, რომ 2003 წლის 16 ოქტომბრის მოვლენების დროს არ იმყოფებოდა აზადლიქის მოედანზე და, აქედან გამომდინარე, ამ დაზიანებებსაც ვერ მიიღებდა იქ. მიუხედავად ამისა, გამოძიების დროს ხელისუფლების ორგანოებს ამ ინფორმაციის გადასამონმეზლად არანაირი ზომა (ვთქვათ, ნებისმიერი მონმის დაკითხვა, ვინც დაადასტურებდა განმცხადებლის აზადლიქის მოედანზე არყოფნას) არ მიუღიათ. მათ ჩვენებები არც სხვა მონმეთაგან (განმცხადებლის ოჯახის წევრები, მეზობლები ან სხვა პირები, ვისაც მასთან ჰქონდა კონტაქტი დაპატიმრებამდე) აუღიათ, რომლებიც შეიძლებდნენ ეცნობებინათ, ჰქონდა თუ არა განმცხადებელს დაზიან-

ნებები დაკავებამდე. ასევე არ უცდიათ, დაეკითხათ განმცხადებლის თანამესაკ-
ნეები OCU-ში, რომელთაც იგი იხილეს უშუალოდ ცემის შემდეგ;

79. ამ უამრავი უზუსტობისა და შეცდომის გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებლის საჩივარი არასათანადო მოპყრობაზე არაეფე-
ქტიანად გამოიძიეს. აქედან გამომდინარე, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

II. კონვენციის მე-13 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

80. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მას უარი ეთქვა შიდასამართლებრივი დაცვის ეფექტიან საშუალებებზე, როცა მან კონვენციის საფუძველზე გაასაჩივრა არა-
სათანადო მოპყრობა პოლიციის დაწესებულებაში. იგი დაეყრდნო კონვენციის მე-13 მუხლს, რომელიც ამბობს:

„ყველას, ვისაც დაერღვა ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და თა-
ვისუფლებები, უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება ეროვნული ხელისუფლებისაგან, თუნდაც ეს დარღვევა ჩაიდინოს პირმა, რომე-
ლიც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ახორციელებდა“.

A. დასაშვებობა

81. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ეს საჩივარი დაკავშირებულია ადრე განხილულ სხვა საჩივართან და, აქედან გამომდინარე, უნდა გამოცხადდეს დასაშვებად.

B. არსებითი მხარეები

82. მხარეთა არგუმენტები არსობრივად იყო იგივე, რაც კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურულ ნაწილთან მიმართებით.

83. სასამართლო კვლავ აღნიშნავს, რომ კონვენციის მე-13 მუხლით გარან-
ტირებულია ეროვნულ დონეზე შიდასამართლებრივი დაცვის საშუალებათა არ-
სებობა კონვენციის უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად, ნებისმიერი ფორმით, ადგილობრივ კანონმდებლობაში. წესისამებრ, თუკი სამართლებრივი დაცვის ერთი კონკრეტული საშუალება თავისთავად სრულად არ აკმაყოფილებს მე-13 მუხლის მოთხოვნებს, მაშინ ამის გაკეთება ხელენიფება ადგილობრივი კანონმდებლობით უზრუნველყოფილ სამართლებრივი დაცვის საშუალებათა კრე-
ბულს (მაგალითისთვის იხ. *Kudła v. Poland*, [GC], №30210/96, პუნქტი 157, ECHR 2000-XI; და *Menesheva*-ს ზემოხსენებული საქმე, პუნქტი 74).

84. თუმცა, სახელმწიფოს ვალდებულებათა ზღვარი, მე-13 მუხლის თანახ-
მად, მერყეობს განმცხადებლის საჩივრის ხასიათიდან გამომდინარე და, რიგ შე-
მთხვევებში, კონვენცია მოითხოვს რაიმე კონკრეტული სამართლებრივი დაცვის საშუალებით უზრუნველყოფას. ამგვარად, საეჭვო სიკვდილისა და არასათანადო მოპყრობის საქმეებში, მე-2 და მე-3 მუხლებით დაცული უფლებების ძირეული მნიშვნელობის გათვალისწინებით, მე-13 მუხლი მოითხოვს, სადაც ეს საჭიროა, ამომწურავ და ეფექტიან გამოძიებას კომპენსაციის გადახდასთან ერთად, რასაც მოჰყვება პასუხისმგებელ პირთა ამოცნობა და დასჯა (იხ. *Aksoy*-ს ზემოხსენე-
ბული საქმე, გვ. 2286 და 2287, პუნქტები 95 და 98; და *Assenov and Others*, გვ. 3293, პუნქტი 117).

85. წინამდებარე საქმეში წარმოდგენილ მტკიცებულებაზე დაყრდნობით, სასამართლომ დაადგინა, რომ OCU-ს პოლიციის დაწესებულებაში განმცხადებლისადმი მიყენებულ დაზიანებებზე პასუხს აგებს ხელისუფლება. ამ მიმართებით განმცხადებლის საჩივრებიც ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებისადმი ეფუძნებოდა ანალოგიურ მტკიცებულებას და, აქედან გამომდინარე, „დასაბუთებულია“ მე-13 მუხლის მიზნებისათვის (იხ. Boyle and Rice v. the United Kingdom, 1988 წლის 27 აპრილის გადაწყვეტილება, Series A № 131, გვ. 23, პუნქტი 52). ამგვარად, ხელისუფლება ვალდებული იყო, ჩაეტარებინა ეფექტიანი გამოძიება პოლიციის ოფიცერთა წინააღმდეგ მისი საჩივრის საფუძველზე.

86. ზემოხსენებული მიზეზების გათვალისწინებით, სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლის საჩივარზე ადგილობრივად წარმოებული გამოძიება არ ყოფილა საკმარისად ამომწურავი და ეფექტიანი. ამის მსგავსად, ადგილობრივმა სასამართლოებმაც, რომელთაც განიხილეს სისხლის სამართლებრივი გამოძიების შედეგი, საქმის არსში დამოუკიდებლად გარკვევის მცდელობის გარეშე, უზრალოდ მხარი დაუჭირეს გამომძიებლის მოსაზრებას, რომ განმცხადებლის საჩივარი იყო დაუსაბუთებელი, რითაც, ფაქტობრივად, დაუშვეს იგივე შეცდომები და უზუსტობები, რაც გამომძიებლებმა სისხლის სამართლებრივი გამოძიების დროს;

87. ამრიგად, იმის გათვალისწინებით, რომ წინამდებარე საქმესთან მიმართებით, არ ჩატარებულა ეფექტიანი გამოძიება, სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებელს უარი ეთქვა სამართლებრივი დაცვის ეფექტიან საშუალებაზე პოლიციის საპატიმროში არასათანადო მოპყრობის ფაქტთან დაკავშირებით. შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-13 მუხლი.

III. კონვენციის მე-14 მუხლის საპარაულო დარღვევა

88. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ იგი აწამეს ან, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მას არასათანადოდ მოეპყრნენ მისი პოლიტიკური მოსაზრებებისა და ოპოზიციური პარტიისადმი კუთვნილების გამო. ამგვარად, მოხდა მისი დისკრიმინაცია, კონვენციის მე-14 მუხლის საწინააღმდეგოდ, რომლის თანახმად:

„ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე, სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებების, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილების, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა სტატუსის განურჩევლად“.

89. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებელს არ ამოუწურავს შიდასამართლებრივი დაცვის ყველა საშუალება, რადგან მას არ მიუმართავს რომელიმე ადგილობრივი სახელისუფლებო ორგანოსთვის საჩივრით დისკრიმინაციის შესახებ. ნებისმიერ შემთხვევაში, მთავრობა კვლავ იმ პოზიციაზეა, რომ განმცხადებლის მიმართ არ განხორციელებულა დისკრიმინაციული მოპყრობა.

90. განმცხადებელმა კვლავ გაიმეორა თავისი საჩივარი და განაცხადა, რომ ამ საკითხთან მიმართებით, მას არ მოეთხოვებოდა სამართლებრივი დაცვის რაიმე განცალკევებული გასაჩივრების საშუალების ამოწურვა.

91. თუ დავუშვებთ იმასაც, რომ განმცხადებელმა თავის საჩივართან მიმართებით ამოწურა შიდასამართლებრივი დაცვის ყველა საშუალება, სასამართლო

მიიჩნევს, რომ მას არ წარმოუდგენია დისკრიმინაციის დამადასტურებელი ისეთი სამხილი, რაც სასამართლოს საშუალებას მისცემდა, წინამდებარე საქმეში განეხილა მე-14 მუხლის დარღვევის ალბათობა. ამასთან, იგი აღნიშნავს, რომ ეს საჩივარი აშკარად დაუსაბუთებელია და უკუგდებული უნდა იქნას კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტების თანახმად.

IV. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

92. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. ზიანი

1. მატერიალური ზიანი

93. განმცხადებელმა მოითხოვა 100,000 ევრო (EUR) მატერიალური ზიანისათვის. მან განაცხადა, რომ საპატიმროში ცემა „შეუქცევად გავლენას იქონიებს მთელ მის ცხოვრებაზე“. მას კვლავაც აწუხებს პოსტტრავმული ტკივილი ტერფსა და ფეხებში, რაც აიძულებს, მუდმივად მიმართოს სამედიცინო დახმარებას. თავისი მოთხოვნების გასამყარებლად, მან წარმოადგინა უკანასკნელი სამედიცინო დასკვნა (გაცემული 2006 წელს), სადაც მითითებულია ისეთი სამედიცინო ზომებისათვის მიმართვა, როგორცაა ფიზიოთერაპია, მასაჟი და სამედიცინო მკურნალობა.

94. მთავრობის განცხადებით, განმცხადებელმა ვერ შეძლო მატერიალური ზიანის შესახებ რაიმე მტკიცებულების წარმოდგენა.

95. სასამართლო ვერ ხედავს რაიმე შემთხვევით კავშირს დადგენილ დარღვევასა და სავარაუდო მატერიალურ ზიანს შორის. კონკრეტულად, წარმოდგენილ სამედიცინო დასკვნაში არ ჩანს, რომ განმცხადებლის ჯანმრთელობის ამჟამინდელი პრობლემები პირდაპირი შედეგია იმ ცემისა, რომელიც მის მიმართ განხორციელდა პატიმრობისას 2003 წელს. მეტიც, მიუხედავად იმისა, რომ ხსენებული ცნობებით განმცხადებელს ენიშნება სამედიცინო მკურნალობის რიგი პროცედურები, ისინი ვერ ასახავენ ამგვარი მკურნალობის პერიოდს, სიხშირეს ან ღირებულებას. დაბოლოს, განმცხადებელს არ წარმოუდგენია არც რაიმე მტკიცებულება იმისა, რომ მან პატიმრობიდან გამოსვლის შემდეგ რეალურად გაიარა რაიმე სამედიცინო მკურნალობა, არც ამგვარი მკურნალობისთვის გადახდილი თანხის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია. ამგვარად, სასამართლო უარყოფს განმცხადებლის მოთხოვნას მატერიალურ ზიანზე.

2. არამატერიალური ზიანი

96. განმცხადებელმა მოითხოვა 400,000 ევრო (EUR) არამატერიალური ზიანისათვის. მან განაცხადა, რომ საპატიმროში არასათანადო მოპყრობამ მიაყენა

მას სერიოზული მორალური ზიანი.

97. მთავრობის მტკიცებით, მოთხოვნილი თანხა დაუსაბუთებელი და გადაჭარბებულია.

98. იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებელი აწამეს პოლიციის დაწესებულებაში და ადგილობრივი გამოძიება მის საჩივართან დაკავშირებით არაეფექტიანი გამოდგა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს არ შეიძლება კომპენსირდეს მხოლოდ დარღვევის აღიარებით. მიუხედავად ამისა, მოთხოვნილი თანხა გადაჭარბებულია. კონვენციის 41-ე მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად, სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობით, სასამართლო განმცხადებელს მორალური ზიანისთვის აკუთვნებს 10,000 ევროს (EUR), პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რითაც ეს თანხა შეიძლება დაიბეგროს.

B. სასამართლო ხარჯები

99. განმცხადებელმა მოითხოვა 100 ევრო (EUR) საფოსტო ხარჯებისთვის, 890 ევრო (EUR) ადგილობრივ სასამართლოებში განეული ხარჯებისთვის და 890 ევრო (EUR) სტრასბურგის სასამართლოში განეული ხარჯებისთვის. მან წარმოადგინა მხოლოდ საფოსტო ხარჯის დამადასტურებელი ქვითარი 46 აშშ დოლარის (USD) (დაახლოებით, 37 ევრო) ოდენობით. მას არ წარმოუდგენია ადგილობრივ სასამართლოებში განეული ხარჯების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია.

100. მთავრობას ამ ხარჯებთან მიმართებით არავითარი კომენტარი არ გაუკეთებია.

101. სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის თანახმად, განმცხადებელს ხარჯები უნაზღაურდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი დადგინდება, რომ ხარჯები იყო რეალური და აუცილებლობით გამოწვეული და შესაბამებოდა გონივრულ ოდენობას. წინამდებარე საქმეში სასამართლო აკუთვნებს განმცხადებლის მიერ დადასტურებულ საფოსტო ხარჯს, ე.ი. 37 ევროს (EUR). რაც შეეხება ადგილობრივი სასამართლო განხილვებისთვის განეულ ხარჯებს, საქმის ფაქტობრივ გარემოებათა გათვალისწინებით, სასამართლოს მიაჩნია, რომ მართალია, განმცხადებელმა ვერ შეძლო ამ ხარჯების დამადასტურებელი რაიმე მტკიცებულების წარმოდგენა, მაგრამ მიზანშეწონილია მისთვის მოთხოვნილი თანხის მიკუთვნება. სასამართლო ასევე გონივრულად მიიჩნევს, მიაკუთვნოს განმცხადებელს მოთხოვნილი თანხა სასამართლოში განეული ხარჯებისათვის. შესაბამისად, სასამართლო ყველა მუხლზე აკუთვნებს თანხას - 1,817 ევროს (EUR) ოდენობით, პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რითაც ეს თანხა შეიძლება დაიბეგროს.

C. საურავი

102. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენაბული მიზაეაბიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად

1. აცხადებს პატიმრობისას არასათანადო მოპყრობისა და სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივ საშუალებათა უკმარობის შესახებ საჩივრებს დასაშვებად, ხოლო დანარჩენს - დაუშვებლად;
2. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი პოლიციის დაწესებულებაში არასათანადო მოპყრობის ფაქტიდან გამომდინარე;
3. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი სავარაუდო არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებით განმცხადებლის საჩივარზე არაეფექტიანი გამოძიების გამო;
4. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-13 მუხლი;
5. ადგენს:
  - (a) კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, გადანყვეტილების ძალაში შესვლიდან სამი თვის განმავლობაში, მოპასუხე სახელმწიფომ განმცხადებელს უნდა გადაუხადოს 10,000 (ათი ათასი) ევრო არამატერიალური ზიანისთვის და 1,817 (ათას რვაას ჩვიდმეტი) ევრო ხარჯებისთვის აზერბაიჯანულ მანათში გადახდის დღეს არსებული კურსით, პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რითაც ეს თანხა შეიძლება დაიბეგროს;
  - (b) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ თანხის გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისთვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი;
6. უარყოფს განმცხადებლის მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და წერილობით გაცხადებულია 2007 წლის 11 იანვარს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

სორენ ნილსენი
რეგისტრატორი

ხრისტოს როზაკისი
თავმჯდომარე

ბარანი და ჰუნი თურქეთის წინააღმდეგ

Case of Baran and Hun v. Turkey

გეორგი სეძე

პარანი და ჰუნი თურქეთის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 30685/05)

გადანმკვიტრება

სტრასბურგი

2010 წლის 20 მაისი

საბოლოო ვერსია

20/08/2010

გადანმკვიტრება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას.

საქმეზე ბარანი და ჰუნი თურქეთის წინააღმდეგ,

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეორე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

ფრანსუა ტულკენსი, თავმჯდომარე
ირინო გაბრალ ბარეტო,
დანუტე ჟოკიენი,
დრაგოლიუბ პოპოვიჩი,
ნონა წონორია,
ისილ კარაკაში,
კრისტინა პარდალოსი, მოსამართლეები
და
სალი დოლე, სექციის რეგისტრატორი,
მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2010 წლის 29 აპრილს
და ამავე დღეს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი № 30685/05, რომელიც 2011 წლის 19 ივნისს თურქეთის რესპუბლიკის წინააღმდეგ სასამართლოში შეიტანა თურქეთის ორმა მოქალაქემ, ქ-ნმა გიულდერენ ბარანმა და ბ-ნმა ჰაკი აზიზ ჰუნმა (შემდგომში „განმცხადებლები“), ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში „კონვენციის“) 34-ე მუხლის შესაბამისად.

2. განმცხადებლის ინტერესებს წარმოადგენდა ქ-ნი გ. ტუნჩერი, პრაქტიკოსი ადვოკატი სტამბოლში. თურქეთის მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“) წარმოადგენდა მისი აგენტი.

3. 2006 წლის 17 ნოემბერს მეორე სექციის პრეზიდენტმა გადაწყვიტა, ეცნობებინა მთავრობისათვის განაცხადის შეტანის შესახებ. ასევე გადაწყდა, რომ სასამართლო ერთდროულად იმსჯელებდა განაცხადის დასაშვებობასა და არსებით მხარეებზე (29-ე მუხლის მე-3 პუნქტი).

ფაქტები

I. საქმის ბარემოებები

4. განმცხადებლები დაიბადნენ, შესაბამისად, 1973 და 1965 წლებში. განაცხადის შეტანის მომენტისათვის ისინი იმყოფებოდნენ, შესაბამისად, ბაირამპაშასა და ეღირნის ციხეებში.

A. განმცხადებლის პატიმრობა პოლიციის დაწესებულებაში და სამედიცინო ცნობები მის მიმართ სავარაუდო არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებით

5. 1995 წლის 21 ივლისს პოლიციის სამსახურებრივ მანქანას ესროლეს ხელყუმბარა სტამბოლში, გაზიოსმანფაშას უბანში. პოლიციის თხუთმეტი ოფიცერი დაშავდა. უკანონო შეიარაღებულმა ორგანიზაციამ, სახელდობრ, TDP-მ (თურქეთის რევოლუციური პარტია) აიღო პასუხისმგებლობა მომხდარ ინციდენტზე. აღნიშნული ინციდენტის კვალად პოლიციამ ჩაატარა ოპერაცია TDP-ს წევრების წინააღმდეგ.

1. განმცხადებელთა პატიმრობა პოლიციის დაწესებულებაში

6. 1995 წლის 4 და 5 აგვისტოს განმცხადებლები დააკავეს და წაიყვანეს პოლიციის დაწესებულებაში ეჭვის საფუძველზე, რომ ისინი ჩართულნი იყვნენ TDP-ში. განმცხადებლები პოლიციაში რჩებოდნენ 1995 წლის 17 აგვისტომდე.

7. მეორე და პირველი განმცხადებელი დაკითხეს, შესაბამისად, 1995 წლის 11 და 13 აგვისტოს სტამბოლის უსაფრთხოების სამმართველოს ანტიტერორის-

ტული განყოფილების პოლიციის ოფიცრებმა, როცა მათ დადეს დეტალური და ხელმოწერილი ანგარიში იმ საქმიანობათა შესახებ, რომლებშიც მონაწილეობდნენ TDP-ში. 1995 წლის 14 აგვისტოს მეორე განმცხადებელი დაკითხეს კიდევ ერთხელ. იმ დღეს პირველმა განმცხადებელმა მონაწილეობა მიიღო პოლიციის მანქანის დაბომბვის მოვლენათა რეკონსტრუქციაში. განმცხადებლებმა სხვადასხვა დროს ასევე მონაწილეობა მიიღეს ფოტოებით იდენტიფიკაციის პროცედურებში.

8. განაცხადის ფორმაში განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ მათ მიმართ განხორციელდა წამება პოლიციაში პატიმრობისას. ამასთან დაკავშირებით, ისინი აღნიშნავდნენ, რომ მოათავსეს ბინძურ საკანში ვენტილაციის გარეშე, არ ჰქონდათ ძილის საშუალება, არ აძლევდნენ საკვებსა და წყალს, თვალები ახვეული ჰქონდათ, აგინებდნენ და ემუქრებოდნენ, ასმენინებდნენ ხმამალალ მუსიკას, სცემდნენ, აშიშვლებდნენ, ასხამდნენ წყალს მაღალი წნევით, აიძულებდნენ, დამდგარიყვნენ ვენტილატორის წინ, კიდებდნენ. ამას გარდა, პირველი განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მის მიმართ განხორციელდა სექსუალური ძალადობაც, ის გააშიშვლეს და დაკიდეს ფეხებით, ქაჩავდნენ თმასა და თითებს და ადებდნენ სიმძიმეს ტერფებზე.

2. განმცხადებელთა სამედიცინო ცნობები

a) გიულდერენ ბარანი

9. 1995 წლის 17 აგვისტოს განმცხადებელი შეამონწა სასამართლო სამედიცინო ინსტიტუტის ექიმმა სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოში, რომელმაც აღნიშნა, რომ მას სისხლი სდიოდა ცხვირიდან, ჰქონდა ტკივილი გენიტალიების არეში, ორი 1 სმ-იანი მსუბუქი ჭრილობა მარჯვენა მკლავზე და წრიული ფორმის შემუშება მაჯაზე, ორივე მკლავში გრძნობდა სისუსტესა და უძლურებას, სტკიოდა მარჯვენა ხელის ორი თითი და აღენიშნებოდა 2x1 ზომის მსუბუქი ჭრილობა მარჯვენა მუხლზე. გარდა ამისა, ექიმმა შენიშნა სისხლდენა გინეკოლოგიური ტრავმის გამო, რომელიც მიიღო, დაახლოებით, 15 დღის წინ. თუმცა, მან დააფიქსირა, რომ განმცხადებელმა უარი თქვა გინეკოლოგიურ შემოწმებაზე.

10. 1995 წლის 18 აგვისტოს განმცხადებელი გასინჯა ციხის ექიმმა, რომელმაც აღნიშნა, *inter alia*, რომ მას ჰქონდა გავრცელებული ტკივილი ზურგისა და წელის არეში, ამასთან, ძალა და მოძრაობის უნარი ჰქონდა დაკარგული ორივე მკლავში. გარდა ამისა, განმცხადებლის სხეულზე ექიმმა აღმოაჩინა სხვადასხვა ზომის მრავლობითი ჩალურჯება და შესიებული ადგილები, განსაკუთრებით, ილიეებში, მარჯვენა მკლავსა და მაჯაზე, მარცხენა მკლავზე, მუხლზე, ფეხებსა და ფეხისგულზე. საბოლოოდ, მან აღნიშნა, რომ განმცხადებელს აღენიშნებოდა ტკივილი მარცხენა საკვერცხესა და შარდის ბუშტში.

11. 1995 წლის 30 ოქტომბერს განმცხადებელი გასინჯეს სასამართლო სამედიცინო ინსტიტუტის ექსპერტიზის მესამე სექციის ექიმებმა. მათ ასევე შეამოწმეს განმცხადებლის წინა სამედიცინო დასკვნები და EGM გამოკვლევის შედეგები. ექიმებმა დაადგინეს, რომ განმცხადებელს სჭირდა მხრის ორმხრივი პლექსიტი (ნერვის დაზიანება).

12. რამდენიმე ანგარიშის, საკონსულტაციო ბარათების, სამედიცინო შემოწმებებისა და ანალიზების თანახმად, რაც საქმეში იღო, განმცხადებელს დიაგნოზით ჰქონდა მხრის შეუქცევადი პლექსიტი მარჯვენა მხარეს და შექცევადი

პლექსიტი მარცხენა მხარეს, რასაც მკურნალობდნენ, ძირითადად, ფიზიოთერაპიით, წელიწად-ნახევარზე მეტხანს. შედეგად, მარჯვენა მკლავზე მდგომარეობა გაუუმჯობესდა. თუმცა, ის დაზიანებული დარჩა შეუქცევადად.

13. 1998 წლის 19 ოქტომბერს განმცხადებელი შეამონმეს სასამართლო სამედიცინო ინსტიტუტის ექსპერტიზის მესამე სექციის ექიმებმა. 1998 წლის 18 დეკემბერს, სტამბოლის ასიზის სასამართლოს მოთხოვნით, ექსპერტიზის მესამე სექციამ (Ihritas Kurulu) წარმოადგინა თავისი თვალსაზრისი, რომლის მიხედვითაც, განმცხადებლის მარცხენა მკლავმა თითქმის ნორმალური მდგომარეობა აღიდგინა, ხოლო მისი მარჯვენა მკლავი კვლავ პარალიზებული რჩებოდა და ეს ინვევდა მის მუდმივ უნარშეზღუდულობას (uzuv saafi).

ბ) შაკი აზიზ ჰუნი

14. 1995 წლის 17 აგვისტოს განმცხადებელი გასინჯა სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს-სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზის ინსტიტუტის ექიმმა, რომელმაც აღნიშნა, რომ მას სტკიოდა კისერი და უჭირდა მისი მობრუნება, მარჯვენა ხელში ჰქონდა ჩხვლეტის შეგრძენება და ტკივილი მარცხენა მკლავზე.

15. 1998 წლის 2 ივლისს განმცხადებელი გასინჯა სტამბოლის უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტის ექიმმა, რომლის დიაგნოზითაც მას ჰქონდა ცერვიკალური მალთაშორისი დისკის თიაქარი. მას მკურნალობდნენ კისრის ბანდაჟითა და წამლებით. თუმცა, ექიმმა აღნიშნა, რომ განმცხადებელი საჭიროებს უწყვეტ დაკვირვებასა და მკურნალობას, რადგან ეს არის მუდმივი მდგომარეობა.

B. სისხლის სამართალწარმოება განმცხადებლის წინააღმდეგ

16. 1995 წლის 17 აგვისტოს განმცხადებელი წარადგინეს საზოგადოებრივი პროკურორისა და მოსამართლის წინაშე, სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოში, სადაც მათ, პროტესტის ნიშნად, უარი თქვეს რაიმე განცხადების გაკეთებაზე, რადგან პოლიციის დაწესებულებაში მათ მიმართ განხორციელდა წამება.

17. 1995 წლის 21 სექტემბერს საზოგადოებრივმა პროკურორმა სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოში გამოიტანა საბრალდებო დასკვნა განმცხადებლისა და სხვა ეჭვმიტანილების წინააღმდეგ, რომლის მიხედვითაც, მათ ბრალი ედებოდათ სახელმწიფოს კონსტიტუციური წესრიგის დარღვევაში, სისხლის სამართლის კოდექსის 146-ე მუხლის მიხედვით. კერძოდ, პირველ განმცხადებელს ბრალი ედებოდა, რომ იგი მონაწილეობდა პოლიციის მანქანის დაბომბვაში 1995 წლის 21 ივლისს.

18. დაუდგენელ დღეს სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოში დაიწყო სისხლის სამართალწარმოება. განმცხადებლებს, ორივეს, წარმოადგენდა იგივე ადვოკატი, ქ-ნი გ. ტუნჩერი 1995 წლის 19 დეკემბერს გამართულ მოსმენაზე განმცხადებელთა ადვოკატმა აღნიშნა, რომ მისი კლიენტების მიმართ განხორციელდა წამება და სთხოვა სასამართლოს, მოეთხოვა ხელისუფლების ორგანოებისაგან სისხლის სამართლებრივი გამოძიების დაწყება (suç duyurusu). სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლომ უარყო ეს მოთხოვნა და განაცხადა, რომ განმცხადებლებს თავად შეუძლიათ საჩივრის შეტანა საზოგადოებრივ პროკურატურაში და არ იყო აუცილებელი, ეს სასამართლოს გაეკეთებინა.

19. საქმის სასამართლო განხილვისას სასამართლომ მოუსმინა ბრალდებულებს, პოლიციის რამდენიმე ოფიცერს, რომლებმაც მიიღეს დაზიანება პოლიციის მანქანის დაბომბვის დროს და პოლიციის ოფიცერებს, რომლებიც მონაწილეობდნენ განმცხადებელთა პატიმრობის სხვადასხვა ეტაპზე. პოლიციის ერთი-ერთი ასეთი ოფიცერის მოსმენისას, პირველმა განმცხადებელმა და მეორე თანაბრალდებულმა სთხოვეს სასამართლოს, არ მოესმინათ მისთვის, ამტკიცებდნენ რა, რომ ეს იყო ადამიანი, რომელმაც აწამა ისინი. ამას გარდა, სასამართლომ განიხილა პოლიციის მანქანის დაბომბვის მოვლენათა რეკონსტრუქციის ვიდეონაწერი. 1995 წლის 19 დეკემბერს, 1997 წლის 22 მაისსა და 1999 წლის 9 ნოემბერს მეორე განმცხადებელმა სასამართლოს წარუდგინა წერილობითი ჩვენება. მხოლოდ პირველ მათგანში ჩიოდა იგი, რომ უარყოფდა პოლიციაში მიცემულ ჩვენებებს, რადგან მათ ხელი მოაწერა იძულებითა და წამებით, მათი წაკითხვის შესაძლებლობის გარეშე. მომდევნო განაცხადებში განმცხადებელი პრინციპულად იმეორებდა, რომ ის არის რევოლუციონერი, მაგრამ არავითარი კავშირი არ აქვს არალეგალურ ორგანიზაციებთან. კერძოდ, იგი აცხადებდა, რომ მის სახლში ნაპოვნი იარაღი და ბომბები ეკუთვნოდა ერთ-ერთ ბრალდებულს, რომელმაც მას სთხოვა, დაეთმო კარადა პირადი ნივთებისათვის, მოიტანა ეს ყველაფერი ჩანთით და სთხოვა მათი შენახვა. განმცხადებელმა თავდაპირველად სულ არ იცოდა მათი არსებობის შესახებ.

20. 1995 წლის 19 დეკემბერს, 1998 წლის 1 სექტემბერსა და 2000 წლის 4 თებერვალს პირველმა განმცხადებელმა სასამართლოს წარუდგინა თავისი წერილობითი განცხადება. მეორე განცხადებაში ის აკრიტიკებდა სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს სისტემას, ხოლო დანარჩენებში დეტალურად აღწერდა წამებას, რომელსაც ის დაექვემდებარა პოლიციის დაწესებულებაში და უარყოფდა ჩართულობას ნებისმიერ არალეგალურ ორგანიზაციაში. მან განაცხადა, რომ ნივთები, აღმოჩენილი იმ სახლში, სადაც ის ცხოვრობდა მეორე განმცხადებელთან ერთად, ეკუთვნოდა არა მას, არამედ ერთ-ერთ თანაბრალდებულს და არაფერი იცოდა მათ შესახებ. ამის მსგავსად, მან მისცა განმარტებები პირადობისა და ქორწინების ყალბ მოწმობებთან დაკავშირებით.

21. 1997 წლის 22 მაისს სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლომ განმცხადებლები დამნაშავედ ცნო მათ წინააღმდეგ ბრალდებებში და მსჯავრი დასდო პირველ განმცხადებელს სისხლის სამართლის კოდექსის 146-ე მუხლის შესაბამისად და მეორე განმცხადებელს - სისხლის სამართლის კოდექსის 168-ე მუხლით.

22. 1998 წლის 27 მარტს საკასაციო სასამართლომ გააუქმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება იმ საფუძველზე, რომ ბოლო მოსმენებს არ ესწრებოდა პირველი განმცხადებელი. ამდენად, მოსმენაზე დაირღვა მისი დაცვის უფლებები. ბრალდებულთა ფაქტობრივი და სამართლებრივი ურთიერთობის გათვალისწინებით, სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს ყველა პატიმრის მიმართ.

23. განუსაზღვრელ დღეს საქმე დაუბრუნდა პირველი ინსტანციის სასამართლოს, რომელმაც შემდეგ გამართა რეგულარული მოსმენები. როგორც ჩანს, აბდულა ოჯალანის აყვანის შემდეგ განმცხადებლებმა და ზოგიერთმა ბრალდებულმა აცნობეს სასამართლოს, რომ ისინი, პროტესტის ნიშნად, უვადოდ შიმშილობდნენ. მეტიც, განმცხადებლებმა უარი თქვეს გამოცხადებულებიყვნენ 1998 წლის 1 სექტემბრის შემდეგ ჩატარებულ მთელ რიგ მოსმენებზე იმ მოტივით,

რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს აზრით, სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს აკლია დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა. 1998 წლის 27 ოქტომბერს განმცხადებელთა წარმომადგენელმა აცნობა სასამართლოს, რომ ამის შემდეგ აღარ დაესწრებოდა მოსმენებს და სთხოვა სასამართლოს, შეენწყვიტა სამართალწარმოება იმის გამო, რომ ის არ იყო დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი, როგორც ეს დაადგინა ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ.

24. ამასობაში, 2000 წლის 21 დეკემბერს გამოიცა კანონი პირობით ვადაზე ადრე გათავისუფლების, პროცედურებისა და სასჯელის გადავადების შესახებ. თუმცა, ამ კანონის სიკეთებით ვერ ისარგებლებდნენ პირები, რომლებმაც ჩაიდინეს დანაშაული სისხლის სამართლის კოდექსის 146-ე და 168-ე მუხლების შესაბამისად. ამდენად, ეს კანონმდებლობა არ გამოიყენებოდა განმცხადებლების შემთხვევაში. 2001 წლის 24 იანვარს განმცხადებლებმა მოსთხოვეს სასამართლოს, რომ საქმე გადაეგზავნათ საკონსტიტუციო სასამართლოსათვის, რათა შეეფასებინა ამ კანონმდებლობის შესაბამისობა კონსტიტუციის შესატყვის დებულებებთან, მაგრამ უშედეგოდ.

25. 2000 წლის 2 მარტს სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლომ პირველი განმცხადებელი ცნო დამნაშავედ სახელმწიფოს კონსტიტუციური წესრიგის დარღვევაში და მიუსაჯა სამუდამო პატიმრობა, სისხლის სამართლის კოდექსის 146-ე მუხლის შესაბამისად. გადანყვეტილების მიღებისას სასამართლომ გაითვალისწინა საქმეში არსებული მტკიცებულებები - მათ შორის, არალეგალურ ორგანიზაციასთან დაკავშირებული საბუთები, რომლებიც აღმოჩნდა განმცხადებლის სახლში - ექსპერტის ანგარიშები, იდენტიფიკაციის პროცედურების სტენოგრაფიული ჩანაწერი, მისი ფოტო, გადაღებული ინციდენტის ადგილზე, მოვლენების რეკონსტრუქციის სტენოგრაფიული ჩანაწერი და მოვლენების რეკონსტრუქციასთან დაკავშირებული ვიდეომასალის სტენოგრაფიული ჩანაწერი. სასამართლოს თქმით, ეროვნულ სასამართლოებში მიმდინარეობდა სამართალწარმოებები განმცხადებელთა ბრალდებების შესაბამისად, რომ ისინი აწამეს პოლიციის დანესებულებებში. თუმცა, მან მიიჩნია, რომ არ არის აუცილებელი ამ სამართალწარმოებათა შედეგების მოცდა, რადგან გადანყვეტილება, მსჯავრი გამოუტანოს განმცხადებელს, ეყრდნობა არა მხოლოდ მის განცხადებებს, გაკეთებულს პოლიციაში, არამედ მატერიალურ მტკიცებულებებსაც.

26. იმავე დღეს სასამართლომ მეორე განმცხადებელიც მიიჩნია დამნაშავედ არალეგალური შეიარაღებული ორგანიზაციის წევრობაში - სისხლის სამართლის კოდექსის 168-ე მუხლის შესაბამისად - და მიუსაჯა პატიმრობა 12 წლითა და 6 თვით. ამ გადანყვეტილების მიღებისას სასამართლომ იხელმძღვანელა საქმეში არსებული მტკიცებულებებით, მათ შორის, განმცხადებლის მიცემული ჩვენებით პოლიციის დანესებულებაში, მოვლენათა რეკონსტრუქციის სტენოგრაფიული ჩანაწერით, სხვა ეჭვმიტანილთა ჩვენებებით, მის სახლში აღმოჩენილი საბუთებით არალეგალურ ორგანიზაციასთან დაკავშირებით და სხვა მტკიცებულებებით, როგორცაა იარაღი და ქიმიური ასაფეთქებელი მასალები. თავის გადანყვეტილებაში სასამართლომ აღნიშნა, რომ მას შემდეგ, რაც საქმე დაუბრუნდათ საკასაციო სასამართლოდან, ბრალდებულმა ზედმეტად გაახანგრძლივა მისი სისხლის სამართალწარმოება იმით, რომ არ ცხადდებოდა სასამართლოში, აცხადებდა შიმშილობას, ითხოვდა გადადებას და იღებდა სამედიცინო ცნობებს მოსმენაში მონაწილეობაზე უარის გასამართლებლად.

27. განმცხადებლებმა გაასაჩივრეს. კერძოდ, ისინი ამტკიცებდნენ, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ არ ჩაატარა დამატებითი გამოძიება, უარი თქვა მათ მოთხოვნაზე, დაეკითხა ძირითადი მონემები ან ჩაეტარებინა მოვლენათა რეკონსტრუქცია, რათა გაექარწყლებინა ფაქტობრივი წინააღმდეგობები. ისინი აკრიტიკებდნენ ეროვნული სასამართლოს მიერ მტკიცებულებათა ინტერპრეტირებას. გარდა ამისა, განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლო დაეყრდნო მტკიცებულებებს, რომლებიც მოიპოვა უკანონოდ. ამასთან დაკავშირებით, ისინი ამტკიცებდნენ, რომ ეროვნული სასამართლო დაეყრდნო მათ ჩვენებას პოლიციაში, მიუხედავად სამედიცინო ანგარიშისა, რომელიც ადასტურებდა განმცხადებელთა წამებას. ამასთან, ისინი აცხადებდნენ, რომ სხვა დოკუმენტებიც, რომლებიც მოიპოვა პოლიციამ წინასწარი გამოძიებისას, მოიპოვა უკანონოდ. დაბოლოს, განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ სასამართლო შეცდა დანაშაულის კვალიფიცირებისას.

28. 2001 წლის 29 იანვარს საკასაციო სასამართლომ ჩაატარა მოსმენა და ძალაში დატოვა სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს გადაწყვეტილება.

C. გამოძიება, რომელიც დაიწყო ქ-ნი ბარანის სავარაუდო წამებასთან დაკავშირებით და შემდგომი სისხლის სამართალწარმოებები ბრალდებული პოლიციის ოფიცრის წინააღმდეგ

29. პირველი განმცხადებლის საჩივრის საფუძველზე, მისი სამართლებრივი წარმომადგენლის ქ-ნ გ. ტუნჩერის მეშვეობით, გამოძიება დაიწყო ფატიხის საჯარო პროკურორმა.

30. 1996 წლის 29 იანვრიდან 6 მარტამდე ფატიხის საჯარო პროკურორმა მოუსმინა პოლიციის ხუთი ოფიცრის ჩვენებას, რომლებიც მონაწილეობდნენ განმცხადებლის დაკავებასა და დაკითხვაში. ყველა მათგანმა უარყო განმცხადებლის პრეტენზია წამებასთან დაკავშირებით.

31. 1996 წლის 28 მარტს ფატიხის საჯარო პროკურორმა მოუსმინა განმცხადებლის ჩვენებას. მან დეტალურად აღწერა სავარაუდო წამება, რომელიც მოიცავდა ცემას, სიცხვეში დატოვებას სველი ტანსაცმლით, სექსუალურ მიძალებას და დროდადრო ფეხებით ჩამოკიდებას.

32. 1996 წლის 18 ივნისს ფატიხის საჯარო პროკურორმა თავისი მოსაზრება გაუგზავნა სტამბოლის საჯარო პროკურორს. ის ითვალისწინებდა სისხლის სამართალწარმოებას წამებისათვის - პოლიციის ხუთი ოფიცრის წინააღმდეგ, რომლებიც მუშაობდნენ სტამბოლის უსაფრთხოების სამმართველოს ანტიტერორისტულ განყოფილებაში.

33. 1996 წლის 26 ივნისს სტამბოლის საჯარო პროკურორმა გამოიტანა საბრალდებო დასკვნა პოლიციის ხუთი ოფიცრის წინააღმდეგ - ქ-ნ ბარანისადმი არასათანადო მოპყრობისათვის. ბრალი წაუყენეს სისხლის სამართლის კოდექსის 243-ე მუხლის საფუძველზე.

34. 1996 წლის 15 ოქტომბერს სტამბოლის ასიზის სასამართლოში დაიწყო სისხლის სამართალწარმოება ბრალდებულ პოლიციის ოფიცერთა მიმართ.

35. 1997 წლის 8 მაისსა და 11 ოქტომბერს გამართულ მოსმენებზე სასამართლომ მოუსმინა განმცხადებლის ჩვენებას, რომელმაც აღწერა არასათანადო მოპყრობის დეტალები და ბრალდებულ პოლიციის ოფიცრებში ამოიცნო პასუხის-

მგებლები, გარდა ერთისა, რომელშიც არ იყო დარწმუნებული. 11 ოქტომბერს სასამართლომ მოუსმინა აგრეთვე მეორე თვისუფლებაალკვეთილი პირისა და განმცხადებლის მოწმის ბ-ნ K.Y-ს ჩვენებას.

36. 1998 წლის 6 მაისს სასამართლომ მოუსმინა კიდევ ერთი თავისუფლება-ალკვეთილი პირისა და განმცხადებლის მოწმის ქ-ნ A.E-ს ჩვენებას.

37. 2002 წლის 12 მარტს სტამბოლის ასიზის სასამართლომ შეწყვიტა სამართალწარმოება ბრალდებულ პოლიციის ოფიცერთა წინააღმდეგ იმ მოტივით, რომ დანაშაულის გამოძიებას, მოვლენების განვითარებიდან 5 წლის შემდეგ, გაუვიდა ხანდაზმულობის ვადა ეს გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა საკასაციო სასამართლომ 2004 წლის 19 თებერვალს.

D. შემდგომი მოვლენები

38. 2003 წლის 17 ივნისს რესპუბლიკის პრეზიდენტმა, სასამართლო-სამედიცინო ინსტიტუტის 2003 წლის 21 აპრილის ანგარიშზე დაყრდნობით, ქ-ნ ბარანს შეუმსუბუქა სასჯელი ქრონიკული დაავადების საფუძველზე, კონსტიტუციის 104-ე მუხლის b პუნქტის თანახმად. განმცხადებელი გაათავისუფლეს ციხიდან 2003 წლის 24 ივლისს.

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა და პრაქტიკა

39. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა და არსებული პრაქტიკა მოცემულ მომენტში, ასევე, ბოლო დროს განვითარებული მოვლენები შეიძლება მოიძებნოს შემდეგ გადაწყვეტილებებში: *Kolu v. Turkey* (№ 35811/97, § 44, 2 აგვისტო 2005), *Salduz v. Turkey* ([GC], № 36391/02, §§ 27-31, 27 ნოემბერი 2008), *Bati and Others v. Turkey* (№ 33097/96 და 57834/00, ECHR 2004-IV), და *Zeynep Özcan v. Turkey* (№ 45906/99, 20 თებერვალი 2007).

სამართალი

I. კონვენციის მე-3 და მე-13 მუხლების საპარაუდო დარღვევა

40. კონვენციის მე-3 და მე-13 მუხლების საფუძველზე განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ მათ მიმართ განხორციელდა არასათანადო მოპყრობა პოლიციის დაწესებულებაში პატიმრობისას, ხოლო ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებმა ეფექტიანად ვერ გამოიძიეს მათი განაცხადები.

41. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს საჩივრები უნდა განიხილებოდეს მხოლოდ მე-3 მუხლის პოზიციებიდან:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას, არასათანადო ან ღირსებისშემლახველ მოპყრობას ან დასჯას“.

A. დასაშვობა

1. გიულდერენ ბარანი

42. მთავრობამ სთხოვა სასამართლოს, უკუეგდო განმცხადებლის საჩივრები, რამდენადაც იყო დაუშვებელი იმის გამო, რომ არ შეესაბამებოდა კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის მოთხოვნას სამართლებრივი დაცვის ყველა შიდასახელმწიფოებრივი საშუალების ამონურვის შესახებ. ისინი არ ეთანხმებიან, რომ განმცხადებელმა შეიძლება მოითხოვოს კომპენსაცია იმ ზიანისათვის, რაც მან, სავარაუდოდ, მიიღო სამოქალაქო ან ადმინისტრაციულ სასამართლოში საქმის აღძვრის გამო. გარდა ამისა, მთავრობა ამტკიცებს, რომ მას უნდა წარედგინა თავისი განცხადება ინციდენტიდან 6 თვის განმავლობაში.

43. სასამართლო იმეორებს, რომ მან უკვე განიხილა და უარი თქვა მთავრობის მსგავს არგუმენტზე სამართლებრივი დაცვის ყველა შიდასახელმწიფოებრივი საშუალების ამონურვის შესახებ მანამდე საქმეებში (მაგალითისათვის, იხილეთ: *Nevruz Koç v. Turkey*, № 18207/03, § 31, 12 ივნისი 2007). მოცემულ განაცხადში სასამართლო ვერ ხედავს განსაკუთრებულ გარემოებებს, რომლებიც მოითხოვდა ამ დასკვნისაგან გადახვევას. გარდა ამისა, სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით დაწესებული ექვსთვიანი დროის შუალედი მოითხოვს, განმცხადებელმა წარადგინოს თავისი განაცხადი შიდასახელმწიფოებრივ საშუალებათა ამონურვის პროცესში, საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანიდან 6 თვის განმავლობაში, და შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებების ბოლო ეტაპი შეიძლება განხორციელდეს განაცხადის შეტანიდან მოკლე ხანში, მაგრამ მანამდე, სანამ სასამართლო შეიკრიბება დასაშვებობის საკითხის გამოსაცხადებლად (მაგალითისათვის იხილეთ: *Sağat, Bayram and Berk v. Turkey (dec.)*, № 8036/02, 8 მარტი 2007, და *Yıldırım v. Turkey (dec.)*, № 40074/98, 30 მარტი 2006). ამასთან დაკავშირებით, სასამართლომ ყურადღება მიაპყრო იმ ფაქტს, რომ სამართალწარმოება განმცხადებლის პრეტენზიების შესახებ დასრულდა 2004 წლის 19 თებერვალს. ეს მოხდა მანამ, სანამ სასამართლო გამოაცხადებდა გადაწყვეტილებას დასაშვებობაზე. ამდენად, პირველი განმცხადებლის მიერ განაცხადის შემოტანის თარიღი - 2001 წლის 19 ივნისი - შეესაბამებოდა კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებულ ექვსთვიან შუალედს. შესაბამისად, სასამართლო უარყოფს მთავრობის წინასწარ პრეტენზიას.

44. გარდა ამისა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებლის საჩივარი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით. ამასთან, აღნიშნავს, რომ იგი არ არის დაუშვებელი ნებისმიერ სხვა საფუძველზე. ამდენად, ის უნდა გამოცხადდეს დასაშვებად.

2. ჰაკი აზიზ ჰუნი

45. სასამართლო იმეორებს, რომ თუ საშუალებები აღარაა ხელმისაწვდომი ან ისინი ითვლება არაეფექტიანად, ექვსთვიანი შუალედი, არსებითად, იწყება საჩივრის შეტანის თარიღიდან (იხ. *Hazar and Others v. Turkey (dec.)*, № 62566/00, 10 იანვარი 2002). თუმცა, გამონაკლის შემთხვევებში გამოიყენება განსაკუთრებული მიდგომა, როცა განმცხადებელი ენდობა ან ეყრდნობა აშკარად არსებულ

საშუალებებს და მხოლოდ შემდეგ ეცნობა იმ გარემოებებს, რომელთა გამოც ეს საშუალებები ითვლება არაეფექტიანად; ამგვარ საქმეებში ექვსთვიანი ვადის დანყების თარიღად, მიზანშეწონილი იქნება, ავიღოთ დღე, როცა მან პირველად გაიგო ან უნდა გაეგო ამ გარემოებათა შესახებ (see *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom* (dec.), № 46477/99, 7 ივნისი 2001).

46. სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს იმ ფაქტს, რომ 1995 წლის 19 დეკემბრის მოსმენაზე განმცხადებელმა თავისი პრეტენზიები წარუდგინა სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს და სთხოვა, რომ ხელისუფლების ორგანოებისაგან სისხლის სამართლის გამოძიების დაწყება მოეთხოვა (*suç duyurusu*). სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლომ უკუაგდო ეს მოთხოვნა, განაცხადა რა, რომ ბრალდებულს თავად შეუძლია შეიტანოს საჩივარი საჯარო პროკურატურაში და არ იყო არავითარი საჭიროება, ეს გაეკეთებინა სასამართლოს (იხ. ზემოთ პუნქტი 18). გარდა ამისა, 2000 წლის 2 მარტის გადაწყვეტილებაში სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს არ მოუხსენიებია განმცხადებლის პრეტენზიები არასათანადო მოპყრობის შესახებ. აგრეთვე აღინიშნა, რომ თავის სააპელაციო საჩივარში განმცხადებელმა ერთმნიშვნელოვნად ეჭვქვეშ დააყენა ეროვნული სასამართლოების მხრიდან მისი პოლიციაში აღებული განცხადების გამოყენება, რომელიც მიღებულია წამებით და არ გაიმეორა ან დეტალურად არ აღწერა მისი სავარაუდო წამება იმ მიზნით, რომ მოეთხოვა ხელისუფლების ორგანოებისათვის სისხლის სამართლის გამოძიების დაწყება. წინამდებარე საქმის კონკრეტულ გარემოებებში სასამართლო მიიჩნევს, რომ მართლმსაჯულების ორგანოების მარცხი, ემოქმედა, განმცხადებლისათვის თანდათანობით აშკარა უნდა გამხდარიყო 2000 წლის 2 მარტისათვის, იმ დღეს, როცა სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლომ გამოაცხადა მისი გადაწყვეტილება ამ საკითხზე. ამდენად, განმცხადებელს ამ თარიღისთვის უნდა სცოდნოდა, რომ შიდასამართლებრივი დაცვის საშუალებები არ არის ეფექტიანი. შესაბამისად, კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ექვსთვიანი ვადის დანყების თარიღად უნდა ჩაითვალოს არაუგვიანეს 2000 წლის 2 მარტისა (იხ. *Kanat v. Turkey* (dec.), № 16622/02, 8 ნოემბერი 2007). თუმცა, განაცხადი სასამართლოში შეიტანეს 2001 წლის 19 ივნისს. აქედან გამომდინარე, განაცხადის ეს ნაწილი დაგვიანებულია და უკუგდებული უნდა იყოს კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი და მე-4 პუნქტების თანახმად.

B. პირველი განმცხადებლის საჩივრის არსებითი მხარე

47. მთავრობას, ძირითადად, მოჰყავს სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მაგალითები არასათანადო მოპყრობის შესახებ და ამტკიცებს, რომ მოცემულ საქმეში ჩატარდა დეტალური და სრული გამოძიება.

48. პირველი განმცხადებელი იცავდა თავის განცხადებას.

49. სასამართლო იმეორებდა: თუ პირი დაკავებისას ჯანმრთელია, ხოლო გათავისუფლების მომენტისათვის აღმოჩნდება, რომ მიადგა ზიანი, სახელმწიფო ვალდებულია დამაჯერებლად განმარტოს, რამ გამოიწვია ეს დაზიანებები და წარმოადგინოს მტკიცებულებანი, რომლებიც გააქარწყლებს ეჭვს, გამოწვეულს მსხვერპლის განცხადებით, მით უფრო, თუ ეს განცხადება დადასტურებულია სამედიცინო ჩანაწერებით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აშკარად დადგება კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის საკითხი (იხ. *Yananer v. Turkey*, № 6291/05, §

34, 16 ივლისი, 2009, და იქ მოყვანილი მინიშნებები).

50. მტკიცებულებათა შეფასებისას სასამართლომ ზოგადად გამოიყენა „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ მტკიცების სტანდარტი (იხ. *Avşar v. Turkey*, № 25657/94, § 282, ECHR 2001). ამგვარი მტკიცება შესაძლოა გამომდინარეობდეს საკმარისად მყარი, ცხადი და შეთანხმებული დასკვნების თანაარსებობიდან ან ფაქტების მსგავსად უტყუარი წინამძღვრებიდან (იხ. *Ireland v. the United Kingdom*, § 161 18 იანვარი, 1978, Series A № 25). როდესაც ინფორმაციას განსახილველ საკითხზე, მთლიანად ან უმეტესწილად, ექსკლუზიურად ფლობს მთავრობა, როგორც ეს მოხდა მის კონტროლქვეშ მყოფ პატიმართა შემთხვევაში, ჩნდება მყარი ვარაუდი პატიმრობისას გამოვლენილი დაზიანებების მიმართ. რასაკვირველია, მტკიცების ტვირთი რჩება მთავრობის მხარეს, რომ მან საკმარისი და დამაჯერებელი განმარტება მისცეს ამ ფაქტებს (იხ. *Salman v. Turkey [GC]*, № 21986/93, § 100, ECHR 2000-VII).

51. წინამდებარე საქმეში სასამართლო შენიშნავს, რომ განმცხადებელი დაკავებული იყო პოლიციის დაწესებულებაში, სულ ცოტა, 13 დღით. იგი აღნიშნავს, რომ არასათანადო მოპყრობა, რომელსაც ასაჩივრებდა განმცხადებელი, ძირითადად მოიცავდა ცემას, გამოშვლებას, წყლის შესხმას მაღალი წნევით და დაყენებას ჩართული ვენტილატორის წინ, სექსუალურ მიძალბებას, თმისა და ფრჩხილების დაგლეჯას, ჩამოკიდებას და ფეხებზე სიმძიმეების დაკიდებას. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოვლენათა განვითარების განმცხადებლისეული ვერსია, გარდა თითო-ოროლა დეტალისა, იყო თანმიმდევრული, როგორც სასამართლოს, ასევე ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოების წინაშე.

52. რაც შეეხება სამედიცინო ხასიათის მტკიცებულებებს, სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებლისათვის არ ჩაუტარებიათ სამედიცინო შემოწმება მისი დაკავებისთანავე. გარდა ამისა, იგი შენიშნავს, რომ პოლიციაში პატიმრობის დასასრულს და წინასწარი პატიმრობის შემდეგ შედგენილი სამედიცინო ჩანაწერებით აღმოჩენილია მრავალი დაზიანება, კერძოდ, განმცხადებლის მკლავებზე (იხ. ზემოთ მე-9 და მე-10 პუნქტები). შემდგომმა სამედიცინო შემოწმებებმა დაადგინა, რომ განმცხადებელი დაავადებულია მხრის ორმხრივი პლექსიტიით (ნერვის დაზიანება) და სასამართლო აღნიშნავს, რომ მარჯვენა მკლავის დაზიანება განუკურნებელია (იხ. ზემოთ პუნქტები 11, 12 და 13). ეს მონაცემები, სასამართლოს აზრით, შეესაბამება და ადასტურებს განმცხადებლის პრეტენზიებს, რომ ის ჰყავდათ ჩამოკიდებულნი.

53. სასამართლო შენიშნავს, რომ მთავრობამ არ განმარტა, რა გზით მიიღო განმცხადებელმა ეს დაზიანებები. წინამდებარე საქმის გარემოებათა ერთობლიობაში გათვალისწინებით და მთავრობის მხრიდან დამაჯერებელი განმარტების არარსებობის გამო სასამართლო ასკვნის, რომ ეს იყო იმგვარი მოპყრობის შედეგი, რომლისთვისაც მთავრობას უნდა დაეკისროს პასუხისმგებლობა.

54. რაც შეეხება განსახილველი მოპყრობის სერიოზულობას, სასამართლო იმეორებს, რომ ამ სფეროში არსებული პრეცედენტული სამართლის შესაბამისად (იხ. სხვა გადანყვეტილებებთან ერთად (*Selmouni v. France [GC]*, № 5803/94, §§ 96-97, ECHR 1999-V), იმის განსაზღვრისათვის, არასათანადო მოპყრობის კონკრეტული ფორმა კვალიფიცირდება თუ არა წამებად, გასათვალისწინებელია მე-3 მუხლში ჩადებული განსხვავება ამგვარ განზრახვასა და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას შორის. როგორც ჩანს, იყო მიზანი, რომ კონვენციას, ამ განსხვავების მიხედვით, მიენიჭებინა საგანგებო სტიგმა წინასწარ განზრახული არაადამიანური მოპყრობისათვის, რომელსაც მოჰყვება სერიოზული და სასტიკი დაზიანებები.

55. არასათანადო მოპყრობის ბუნებასა და ხარისხთან დაკავშირებით, ასევე მკაცრი დასკვნის შესახებ, რომელიც შეიძლება გამოვიტანოთ მტკიცებულებებიდან, რომ ეს განხორციელდა განმცხადებლისაგან ინფორმაციის მიღების მიზნით - არალეგალურ შეიარაღებულ ორგანიზაციასთან მის კავშირზე - სასამართლო დასკვნის: არასათანადო მოპყრობამ გამოიწვია სერიოზული და სასტიკი დაზიანება, რაც შეიძლება შეფასდეს, როგორც წამება (იხ. *Koçak v. Turkey*, № 32581/96, § 48, 3 მაისი, 2007 და საქმეები, რომლებიც მასშია მოხსენიებული).

56. აქედან გამომდინარე, არსებითად დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

57. სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლი ასევე მოითხოვს ხელისუფლების ორგანოსაგან, გამოიძიოს პრეტენზიები არასათანადო მოპყრობის შესახებ, როცა ის არის „სადავო“ და „წარმოშობს გონივრულ ეჭვს“ (კერძოდ, იხ. *Ay v. Turkey*, № 30951/96, §§ 59-60, 22 მარტი 2005). სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით განსაზღვრული ეფექტიანობის მინიმალური სტანდარტი გულისხმობს, რომ გამოძიება იყოს დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი და ექვემდებარებოდეს საზოგადოებრივ კონტროლს, აგრეთვე, კომპეტენტური ორგანოები მოქმედებდნენ სამაგალითო მონდომებითა და სისწრაფით (მაგალითისათვის, იხ. *Çelik and İmret v. Turkey*, № 44093/98, § 55, 26 ოქტომბერი, 2004). გარდა ამისა, როცა ოფიციალური გამოძიება მიდის სამართალწარმოებამდე ეროვნულ სასამართლოებში, სამართალწარმოება მთლიანად, საქმის სასამართლო განხილვის ჩათვლით, უნდა აკმაყოფილებდეს არასათანადო მოპყრობის აკრძალვის მოთხოვნებს. რამდენადაც არ არსებობს აბსოლუტური ვალდებულება, ყველა სისხლის სამართლებრივ დევნას შედეგად მოჰყვეს მსჯავრდება ან კონკრეტული განაჩენი, ეროვნული სასამართლოები უნდა იყვნენ მზად, არავითარ შემთხვევაში არ დაუშვან, რომ მძიმე თავდასხმა ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ხელშეუხებლობაზე დატოვონ დაუსჯელი (იხ. *Okkali v. Turkey*, № 52067/99, § 65, ECHR 2006 XII (ამონარიდები)).

58. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო კიდევ ერთხელ ამტკიცებს, რომ თუ სახელმწიფო მოხელეს ბრალი ედება დანაშაულში, რომელიც არღვევს მე-3 მუხლს, სისხლის სამართალწარმოება და განაჩენის გამოტანა არ უნდა დაგვიანდეს და ამ დროს დაუშვებელია ამნისტია ან პატიება (იხ. *Erdoğan Yılmaz and Others v. Turkey*, № 19374/03, § 56, 14 ოქტომბერი, 2008). გარდა ამისა, სასამართლო იმეორებს: თუ სახელმწიფო მოხელე ბრალდებულია წამების ან არასათანადო მოპყრობის დანაშაულში, უკიდურესად მნიშვნელოვანია, რომ გამოძიებისა და საქმის სასამართლო განხილვის პროცესში მას შეუჩერდეს უფლებამოსილება და გათავისუფლდეს, თუ მსჯავრი დაედება (იხ. *Abdülsamet Yaman v. Turkey*, № 32446/96, § 55, 2 ნოემბერი, 2004).

59. სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხე სახელმწიფო იყო პასუხისმგებელი - კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით - იმ დაზიანებებზე, რაც განმცხადებელს მიაღდა. ამდენად, საჭირო იყო ეფექტიანი გამოძიება.

60. წინამდებარე საქმეში სასამართლო შენიშნავს, რომ საქმე პოლიციის ოფიცრების წინააღმდეგ შეწყდა 2002 წლის 12 მარტს, რადგან ამოიწურა დადგენილი დროის ფარგლები. ეს გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა 2004 წლის 19 თებერვალს. გარდა ამისა, საქმის მასალებში არ არის არანაირი მინიშნება იმის საჩვენებლად, რომ ბრალდებულ პოლიციის ოფიცრებს ამ პერიოდში შეუწყვიტეს უფლება-მოვალეობანი. ამ კონტექსტში სასამართლო იმეორებს იმას, რაც ადრეც დაადგინა ბევრ საქმეში: თურქეთის სისხლის სამართლის სისტემა, როგორც არის, შორსაა სიზუსტისაგან და არ აქვს დამარწმუნებელი ძალა იმი-

სათვის, რომ უზრუნველყოს სახელმწიფოს მოხელეთა მხრიდან ჩადენილ არაკანონიერ ქმედებათა ეფექტიანი პრევენცია, თუკი სისხლის სამართალწარმოებას ამ უკანასკნელთა წინააღმდეგ ვადა გასდის (იხ. სხვა გადანყვეტილებათა შორის *Yeşil and Sevim v. Turkey*, № 34738/04, § 42, 5 ივნისი, 2007 და *Hüseyin Esen v. Turkey*, № 49048/99, § 63, 8 აგვისტო, 2006). სასამართლო ვერ ხედავს ვერანაირ მიზეზს, რის გამოც სხვა დასკვნას გამოიტანდა წინამდებარე საქმეში.

61. ზემოთ მოყვანილი მსჯელობის შუქზე სასამართლო ასკვნის, რომ სისხლის სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცრების წინააღმდეგ იყო არაადეკვატური და, ამდენად, არღვევს სახელმწიფოს პროცედურულ ვალდებულებებს კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით.

62. აქედან გამომდინარე, დაირღვა მე-3 მუხლის პროცედურული მხარე.

II. კონვენციის მე-6 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

63. განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ მათ მსჯავრი დასდეს წამებისა და არასათანადო მოპყრობის შედეგად მიღებული განცხადებების საფუძველზე, პოლიციის დაწესებულებაში ადვოკატის დახმარების გარეშე პატიმრობისას. გარდა ამისა, ისინი ჩიოდნენ, რომ მათ საქმეზე არ გამართულა სამართლიანი მოსმენა დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მხრიდან იმ მიზეზით, რომ განხილვას ესწრებოდა სამხედრო მოსამართლე სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოში და მთავარი საზოგადოებრივი პროკურორის წერილობითი თვალსაზრისი საკასაციო სასამართლოში არ აცნობეს მათ. ისინი ეყრდნობიან კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლ და მე-3 პუნქტებს, რამდენადაც იკითხება შესაბამისად:

„1. ... ნებისმიერი სისხლის სამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას ყველას აქვს ... მისი საქმის სამართლიანი ... განხილვის უფლება ... კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ. ...“

3. ყველას, ვისაც ბრალად ედება სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენა, ... აქვს, სულ მცირე, შემდეგი უფლებები: ...

(c) დაიცვას თავი პირადად და ან მის მიერ არჩეული დამცველის მეშვეობით...“

A. სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს მხრიდან, სავარაუდოდ, წამებითა და არასათანადო მოპყრობით, დამცველის დახმარების გარეშე მოპოვებული განცხადებების გამოყენება

1. დასაშვებობა

64. სასამართლო მიიჩნევს, რომ განაცხადის ეს ნაწილი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით. გარდა ამისა, იგი აღნიშნავს, რომ განაცხადი არ შეიძლება დაუშვებლად გამოცხადდეს რაიმე სხვა საფუძველზე. შესაბამისად, ის უნდა გამოცხადდეს არსებით განხილვაზე დაშვებულად.

2. საქმის არსებითი მხარე

65. სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის მე-19 მუხლის თანახმად, მისი მოვალეობაა, უზრუნველყოს კონვენციის ხელშემკვრელ სახელმწიფოთაგან აღებული ვალდებულებების შესრულება. კერძოდ, მისი მოვალეობა არ არის, გამოასწოროს ეროვნული სასამართლოს მიერ სავარაუდოდ დაშვებული ფაქტობრივი და სამართლებრივი შეცდომები, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა მათ შესაძლოა მოჰყვა კონვენციით დაცული უფლებებისა და თავისუფლებების დარღვევა. მიუხედავად იმისა, რომ მე-6 მუხლით გარანტირებულია სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლება, იგი არ ადგენს არანაირ წესს მტკიცებულებათა დასაშვებობაზე, რაც, უპირველესად, ეროვნულ კანონმდებლობათა რეგულირების საგანია (იხ. *Schenk v. Switzerland*, 12 ივლისი, 1988, §§ 45-46, Series A № 140).

66. ამდენად, როგორც წესი, სასამართლო ვალდებულება არ არის, განსაზღვროს, დასაშვებია თუ არა კონკრეტული ტიპის მტკიცებულებები - მაგალითად, ეროვნული კანონმდებლობის თვალსაზრისით, უკანონოდ მოპოვებული მტკიცებულებები - ან სინამდვილეში დამნაშავეა თუ არა განმცხადებელი. შეკითხვა, რომელსაც პასუხი უნდა გაეცეს, შემდეგია: სამართალწარმოება მთლიანად, მტკიცებულებათა მოპოვების გზის ჩათვლით, იყო თუ არა სამართლიანი. ეს მოიცავს მსჯელობას განსახილველ „უკანონობაზე“ და, კონვენციით გარანტირებული სხვა უფლების დარღვევის შემთხვევაში, დადგენილი დარღვევის ბუნებაზე (იხ. სხვა განწყვეტილებათა შორის, *Jalloh v. Germany* [GC], № 54810/00, § 95, 11 ივლისი 2006).

67. სასამართლომ უკვე დაადგინა, რომ მე-3 მუხლის დარღვევით მოპოვებული მტკიცებულებების გამოყენებამ სისხლის სამართალწარმოებისას, შესაძლოა, შებლალოს ამ სამართალწარმოების სამართლიანობა, თუნდაც ამგვარი მტკიცებულების გამოყენება არ იყოს გადაწყვეტი მსჯავრდებისას (*ibid.*, § 99, და *Söylemez v. Turkey*, № 46661/99, § 23, 21 სექტემბერი, 2006). გარდა ამისა, დაადგინა: მე-3 მუხლთან დაკავშირებული საჩივრის არარსებობა არ ნიშნავს, რომ სასამართლომ არ უნდა გაითვალისწინოს განმცხადებლის პრეტენზიები არასათანადო მოპყრობაზე, მე-6 მუხლის გარანტიებთან შესაბამისობის განსაზღვრის მიზნით (იხ. *Örs and Others v. Turkey*, № 46213/99, § 60, 20 ივნისი, 2006, და *Kolu*, ციტირებულია ზემოთ, § 54).

68. გარდა ამისა, სასამართლო იმეორებს, რომ თვითინკრიმინაციისა და დუმილის უფლება არის ზოგადად აღიარებული საერთაშორისო სტანდარტი, რომელიც საფუძვლად უდევს სამართლიან პროცედურებს. მათი მიზანია, დაიცვას ბრალდებული შესაბამის ორგანოთა მხრიდან არასათანადო იძულებისაგან და, ამგვარად, თავიდან აიცილოს უსამართლობა და უზრუნველყოს მე-6 მუხლის მიზნების დაცვა (იხ. *John Murray v. the United Kingdom*, 8 თებერვალი, 1996, § 45, Reports of Judgments and Decisions 1996-I). ეს უფლება გულისხმობს საქმეში სისხლის სამართლებრივი დევნით ბრალდებულის წინააღმდეგ ბრალის დამტკიცებას ისე, რომ მისგან მტკიცებულებას არ მოიპოვებენ იძულებით ან ზენოლის მეთოდების გამოყენებით, მისი სურვილის საწინააღმდეგოდ (იხ. ზემოხსენებული საქმეები *Jalloh*, § 100, და *Kolu*, § 51). ადვოკატის ხელმისაწვდომობა ადრეულ ეტაპზე პროცედურული გარანტიების ნაწილია, რომელსაც სასამართლო განსაკუთრებულად შეაფასებს იმის შემონმებისას, ხომ არ შეილახა თვითინკრიმინაციის უფლების არსი (იხ. *Salduzis* ზემოხსენებული საქმე, § 54).

69. რაც შეეხება პირველ განმცხადებელს, სასამართლო აღნიშნავს: მან უკვე

დაადგინა, რომ იგი დაექვემდებარა წამებას - კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევით - პოლიციის დაწესებულებაში პატიმრობისას (იხ. ზემოთ, პუნქტი 56). გარდა ამისა, მხარეებს შორის საკამათო არ ყოფილა, რომ განმცხადებელს არ მიუღია არანაირი იურიდიული დახმარება ამ პერიოდში და ის აკეთებდა განცხადებებს, მათ შორის, მოვლენათა რეკონსტრუქციისა და ამოცნობის პროცედურებისას მისი ადვოკატის დასწრების გარეშე. სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლო მისი მსჯავრდებისას დაეყრდნო ამ ელემენტებს. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო იმეორებს: დამადანაშაულებელი მტკიცებულება - იქნება ეს აღიარების ფორმით თუ მატერიალური - მოპოვებული ძალადობით ან სისასტიკით, ან მოპყრობის სხვა ისეთი ფორმებით, რომლებსაც შეიძლება ეწოდოს წამება, არასოდეს შეიძლება გამოიყენონ მსხვერპლის დასადანაშაულებლად, მიუხედავად მისი დამამტკიცებელი ღირებულებისა. ნებისმიერი სხვა დასკვნა მხოლოდ და მხოლოდ ხელს შეუწყობს არაპირდაპირ ლეგიტიმაციას გარკვეულწილად მორალურად გაუმართლებელი ქცევისა, რომლის კანონგარეშე დაყენებასაც ესწრაფვოდნენ კონვენციის მე-3 მუხლის ავტორები ან, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, „სისასტიკეს შემოსავს სამართლის მანტიით“ (იხ. *Harutyunyan v. Armenia*, № 36549/03, § 63, ECHR 2007 VIII).

70. რაც შეეხება მეორე განმცხადებელს, სასამართლო შენიშნავს, რომ ის პოლიციას დაკავებული ჰყავდა ყოველგვარი კომუნიკაციის შეზღუდვით (*incommunicado*), 12 დღის განმავლობაში, რა პერიოდშიც, როგორც ჩანს, მას არ ჰქონდა არანაირი კავშირი თავისი ოჯახის წევრებთან, ადვოკატსა ან ექიმთან. მისი პოლიციაში პატიმრობის დასასრულს შედგენილი სამედიცინო ჩანაწერები, სასამართლოს აზრით, აღძრავს სერიოზულ ეჭვებს დაკითხვისას პოლიციის ოფიცრების დამოკიდებულების მიმართ. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო აღნიშნავს: მართალია, განმცხადებელმა უარყო მისი ჩვენების შინაარსის სიზუსტე, რომელიც მისცა ადვოკატის დასწრების გარეშე, ასევე, დაიმონმა რა საქმის მასალებში ჩადებული ექიმის ჩანაწერები, განაცხადა პრეტენზია, რომ პოლიციის დაწესებულებაში პატიმრობისას მას არასათანადოდ მოეპყრნენ და ძალით მიაცემინეს ჩვენება, სტამბოლის სასამართლო მაინც დაეყრდნო ამ მტკიცებულებებს მისი მსჯავრდებისას, მიუხედავად იმისა, რომ თურქეთის კანონმდებლობა, ჩვეულებრივ, არ ითვალისწინებს დაკითხვისას მიღებული აღიარების შედეგებს, თუ ის მოგვიანებით სასამართლოში გადათქვეს, რასაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს დაცვის შანსებისათვის (იხ. ზემოთ პუნქტი 39).

71. გარდა ამისა, სასამართლომ შენიშნა, რომ შეზღუდვები, დაწესებული განმცხადებლისთვის ადვოკატის ხელმისაწვდომობაზე, ამ ეტაპზე იყო სისტემატური და შეეხებოდა ყველას, ვინც დაკავებული იყო სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოების იურისდიქციაში მოქცეული დანაშაულისათვის (იხ. *Salduz*-ის ზემოხსენებული საქმე, §56). *Salduz*-ის სასამართლო გადამწყვეტილებაში სასამართლომ დაადგინა, რომ ეს, თავისთავად, არ შეესაბამება კონვენციის მე-6 მუხლის მოთხოვნებს (*ibid*).

72. ამ გარემოებათა გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს: საქმის სასამართლო განხილვა გახდა მთლიანად უსამართლო, რადგან გამოიყენეს ჩვენებები, რომლებიც პირველი განმცხადებლის შემთხვევაში მოპოვებულია წინასწარი გამოძიებისას, ადვოკატის დაუსწრებლად, წამებით, ხოლო მეორე განმცხადებლის შემთხვევაში - სავარაუდოდ, არასათანადოდ მოპყრობით.

73. აქედან გამომდინარე, წინამდებარე საქმეში დაირღვა კონვენციის მე-6 მუხლის მე-3 (c) პუნქტი, მე-6 მუხლის 1-ლ პუნქტთან კავშირში.

B. სამართალწარმოების სამართლიანობის სხვა სავარაუდო დარღვევები

74. მთავრობამ სთხოვა სასამართლოს, არ დაეკმაყოფილებინა განმცხადებლის საჩივარი სახელმწიფოს უსაფრთხოების სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის შესახებ, რადგან იგი არ აკმაყოფილებდა ექვსი თვის წესს (კონვენციის 35-ე მუხლი 35, 1-ლი პუნქტი). ამასთან დაკავშირებით, მთავრობა დავობდა იმაზე, რომ განმცხადებელმა განაცხადი არ შეიტანა 6 თვის განმავლობაში - იმ თარიღიდან, როდესაც კონსტიტუციის 143-ე მუხლში შევიდა ცვლილება, რომლის თანახმადაც სამხედრო მოსამართლეები აღარ შედიან სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს შემადგენლობაში.

75. სასამართლო ითვალისწინებს, რომ მთავრობის პრეტენზია იმდენად არის დაკავშირებული განმცხადებლების საჩივრის არსთან, რომ მისი გამოცალკევება შეუძლებელია. ამდენად, იმისათვის, რომ თავიდან ავიცილოთ წინამდებარე საქმის არსებითი მხარეების დაუსაბუთებელი განსჯა, ეს საკითხები უნდა განიხილებოდეს ერთად. რამდენადაც განმცხადებლის საჩივარი არ არის დაუშვებელი რაიმე სხვა საფუძველზე, ის უნდა გამოცხადდეს დასაშვებად.

76. თუმცა, ითვალისწინებს რა საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს, მხარეთა არგუმენტაციას და მის ზემოთ მოყვანილ მსჯელობას კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი და მე-3 (c) პუნქტების დარღვევასთან დაკავშირებით (პუნქტი 73), სასამართლო მიიჩნევს, რომ მან განიხილა კონვენციის მე-6 მუხლით აღძრული ძირითადი სამართლებრივი საკითხი. აქედან გამომდინარე, ის ასკვნის, რომ არ არის აუცილებელი განმცხადებლის დანარჩენი საჩივრების ცალკე განხილვა ამ დებულების საფუძველზე (მაგალითისთვის იხ. *Juhnke v. Turkey*, № 52515/99, § 94, 13 მაისი, 2008, და *Getiren v. Turkey*, № 10301/03, § 132, 22 ივლისი, 2008 და აქ მოხსენებული საქმეები).

III. კონვენციის სხვა სავარაუდო დარღვევები

77. განაცხადის ფორმაში განმცხადებლებმა აღძრეს რამდენიმე საჩივარი კონვენციის მე-5, მე-6 და მე-14 მუხლებთან დაკავშირებით. კერძოდ, ისინი ჩიოდნენ, რომ მათი დაკავება, დაპატიმრება პოლიციის დაწესებულებაში და წინასწარი პატიმრობა შესრულდა კონვენციის მე-5 მუხლის 1-4 პუნქტებით გათვალისწინებული გარანტიების სრული უარყოფით. კონვენციის მე-6 მუხლის საფუძველზე, ისინი ასევე აპროტესტებდნენ პირველი ინსტანციის სასამართლოს დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას იმ წესის გამო, რომლითაც ასახელებდნენ საქალაქო მოსამართლეებს. ისინი ამტკიცებდნენ, რომ სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლო იყო ტენდენციური, იგონებდა ფაქტებს, უარი თქვა მათ მოთხოვნაზე, ჩაეტარებინა დამატებითი გამოძიება და მოწმეთა დაპირისპირება, და ექცეოდა პოლიციის სასამართლომდელი ანგარიშების გავლენის ქვეშ, რომლებიც მომზადებული იყო უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევით. ამასთან დაკავშირებით, განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ მათი დაკავების შემდეგ ისინი ჟურნალისტებს წარუდგინეს, როგორც კრიმინალები. გარდა ამისა, ისინი ჩიოდნენ მათ წინააღმდეგ სისხლის სამართალწარმოების ხანგრძლივობაზე და იმაზე, რომ საკასაციო სასამართლოს გადანყვევტილება არ იყო დასაბუთებული. საბოლოოდ, განმცხადებლები გამოთქვამდნენ პრეტენზიას კონვენციის მე-14 მუხლის საფუძველზე, მე-3, მე-5, მე-6 და მე-13 მუხლებთან კავშირში, რომ მათ მიმართ განხორციელდა დისკრიმინაცია პოლიტიკური შეხედულებების გამო. ამასთან დაკავშირებით, მათ ხაზი გაუსვეს იმ ფაქტს, რომ სახელმწიფო უსაფრთხოების სა-

სამართლოში გასამართლებულთა მიმართ პროცედურულად სხვა წესები გამოიყენება, ვიდრე ჩვეულებრივი კრიმინალებისადმი.

78. თუმცა, სასამართლო მის ხელთ არსებული მთელი მასალის საფუძველზე ადგენს, რომ განმცხადებელთა ზემოთ მოყვანილი არგუმენტაცია არ ამუშავებს კონვენციის ან მის ოქმებში მოცემულ უფლებათა და თავისუფლებათა არანაირ დარღვევას. აქედან გამომდინარე, განცხადების ეს ნაწილი უნდა გამოცხადდეს დაუშვებლად, როგორც აშკარად დაუსაბუთებელი - კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტების მიხედვით.

IV. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

79. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს:

„ თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. ზიანი, ხარჯები და დანახარჯები

80. განმცხადებელმა მოითხოვა მატერიალური ზიანის, ხარჯებისა და დანახარჯების ანაზღაურება, რისი რაოდენობის განსაზღვრაც სასამართლოს მიანდო. ორივე განმცხადებელი მკაცრად აკრიტიკებდა სასამართლოს იმის გამო, რომ ითხოვდნენ ქვითრებსა და ხარჯებისა და დანახარჯების დამადასტურებელ საბუთებს, ასევე იმ თანხის დასაბუთებას, რაც თურქ ადვოკატებს გადაუხადეს.

81. დამატებით, არამატერიალური ზიანისათვის, ბ-ნმა ბარანმა მოითხოვა 60,000 ევრო, ბ-ნმა ჰუნმა კი - 35,000 ევრო.

82. მთავრობამ გააპროტესტა ეს თანხები.

83. სასამართლო შენიშნავს, რომ განმცხადებელს არ განუსაზღვრავს კონკრეტული თანხა, არც წარმოუდგენია რაიმე არგუმენტი ან საბუთი მისი მატერიალური ზიანის დასაბუთებლად. არ წარმოუდგენიათ არც მათი ხარჯებისა და დანახარჯების დოკუმენტური დასაბუთება, როგორც ამას მოითხოვს სასამართლოს რეგლამენტის მე-60 მუხლი. შესაბამისად, სასამართლოს გამოაქვს გადანყვეტილება ამ თავების მიხედვით.

84. წინამდებარე საქმეში აღმოჩენილი დარღვევების გათვალისწინებით და სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობით, სასამართლო ქ-ნ ბარანს აკუთვნებს მოთხოვნილ თანხას მთლიანად, ხოლო ბ-ნ ჰუნს - 4800 ევროს არამატერიალური ზიანისათვის.

85. გარდა ამისა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ გამოსწორების ყველაზე შესაფერისი ფორმა იქნება განმცხადებლების საქმის ხელახალი სასამართლო განხილვა - კონვენციის მე-6 მუხლის მოთხოვნების შესაბამისად (იხ. Salduz, ციტირებულია ზემოთ, §72).

B. საურავი

86. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსანაპროსი მიზანშეწონილი გამომდინარე, სასამართლო ერთხელად

1. აცხადებს პირველი განმცხადებლის საჩივრები არასათანადო მოპყრობასა და ეფექტიან საშუალებათა ნაკლებობაზე, განმცხადებლების საჩივრებს სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს მიერ ადვოკატის დაუსწრებლად და სავარაუდო წამებით მოპოვებული ჩვენებების გამოყენებასთან დაკავშირებით, სამხედრო მოსამართლის დასწრების გამო სტამბოლის სახელმწიფო უსაფრთხოების სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის ნაკლებობაზე და საკასაციო სასამართლოში საზოგადოებრივი პროკურორის წერილობითი არგუმენტაციის გაუთვალისწინებლობის შესახებ - დასაშვებად;

2. აცხადებს განაცხადის დანარჩენ ნაწილს არსებით განხილვაზე დაუშვებლად;

3. ადგენს, რომ პირველი განმცხადებლის მიმართ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლის არსებითი და პროცედურული მხარეები;

4. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი და მე-3 (c) პუნქტები;

5. ადგენს, რომ საჭირო არ არის კონვენციის მე-6 მუხლის მიხედვით სხვა საჩივრების ცალკე განხილვა;

6. ადგენს:

(a) კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, მოპასუხე სახელმწიფომ უნდა გადაიხადოს შემდეგი თანხები თურქულ ლირებში, გადახდის დღეს არსებული კურსით, გადანყვეტილების ძალაში შესვლიდან სამი თვის განმავლობაში:

(i) ქ-ნ გიულდერენ ბარანს (სანს) არამატერიალური ზიანის ასანაზღაურებლად - 60,000 ევრო (სამოცი ათასი ევრო), პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება ეს თანხა დაიბეგროს;

(ii) ბ-ნ ჰაკი აზიზ ჰუნს არამატერიალური ზიანის ასანაზღაურებლად - 4,800 ევრო (ოთხი ათას რვაასი ევრო), პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება ეს თანხა დაიბეგროს;

(b) ზემოხსენებული 3-თვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი;

7. უარყოფს განმცხადებლების მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2010 წლის 20 მაისს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

სალი დოლე
რეგისტრატორი

ფრანსუა ტულკენსი
თავმჯდომარე

**ბეკოსი და კუტროპულოსი
საბერძნეთის წინააღმდეგ**

CASE OF BEKOS AND KOUTROPOULOS v. GREECE

გიორგი სეძია

ბაკოსი და კუტროვულოსი სახარქნეთის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 15250/02)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2005 წელის 13 დეკემბერი

საბოლოო ვერსია

13/03/2006

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას.

საქმეზე ბეკოსი და კუტროპულოსი საბერძნეთის წინააღმდეგ,

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეოთხე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

სერ ნიკოლას ბრაცა, პრეზიდენტი,

ჯ. კასადევალი,

ქ.ლ. როზაკისი,

გ. ბონელო,

რ. მარუსტე,

ს. პავლოვში,

ჯ. ბორეგო ბორეგო, მოსამართლეები

და მ. ო'ბოილი, სექციის რეგისტრატორი,

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2005 წლის 29 ნოემბერს და იმავე დღეს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი № 15250/02, რომელიც 2002 წლის 4 აპრილს საბერძნეთის რესპუბლიკის წინააღმდეგ სასამართლოში შეიტანა ორმა ბერძენმა მოქალაქემ ბოშათა ეთნიკური ჯგუფიდან, ბ-ნმა ლაზაროს ბეკოსმა და ბ-ნმა ელეფთერიოს კუტროპულოსმა (შემდგომში „განმცხადებლები“), ადამიანის უფლებათა და ფუნდამენტურ თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის თანახმად.

2. განმცხადებლებს წარმოადგენდა ბოშათა უფლებების ევროპული ცენტრი - საერთაშორისო ორგანიზაცია, რომელიც მონიტორინგს უწევს ბოშათა უფლებების მდგომარეობას ევროპაში და საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორი - ჰელსინკის საერთაშორისო ფედერაციის წევრი. საბერძნეთის მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“) წარმოადგენდნენ მისი აგენტის დელეგატები, ბ-ნი ვ. კირიაზოპულოსი, სახელმწიფოს იურიდიული საბჭოს მრჩეველი, და ქ-ნი ვ. პელეკუ, სახელმწიფოს იურიდიული საბჭოს თანაშემწე.

3. განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ ისინი დაექვემდებარნენ პოლიციის სასტიკ მოპყრობას და ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ ჩაატარეს შემთხვევის სათანადო გამოძიება, კონვენციის მე-3 და მე-13 მუხლების დარღვევით. გარდა ამისა, ისინი ამტკიცებდნენ, რომ სადავო მოვლენები მოტივირებული იყო რასისტული სტერეოტიპებით, კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევით.

4. განაცხადი გადაეცა სასამართლოს პირველ სექციას (სასამართლოს რეგლამენტის 52-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი). ამ სექციის ფარგლებში შედგა პალატა, როგორც ამას ითვალისწინებს რეგლამენტის 26-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი, რომელსაც უნდა განეხილა საქმე (კონვენციის 27-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი).

5. 2004 წლის 1 ნოემბერს სასამართლომ შეცვალა მისი სექციების შემადგენლობა. ეს საქმე გადაეცა ახლად შექმნილ მეოთხე სექციას (რეგლამენტის 52-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი).

6. 2004 წლის 23 ნოემბრის გადაწყვეტილებით, სასამართლომ განაცხადი მიიჩნია არსებით განხილვაზე დაშვებულად.

7. განმცხადებლებმა და მთავრობამ, ორივემ, წარმოადგინეს არგუმენტები საქმის არსებით მხარეებზე (რეგლამენტის 59-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი).

ფაქტები

8. განმცხადებლები, რომლებიც არიან საბერძნეთის მოქალაქეები, ეთნიკური ბოშები, დაიბადნენ 1980 წელს და ცხოვრობენ მესოლონგში (დასავლეთი საბერძნეთი).

I. საქმის გარემოებები

A. მოვლენების აღწერა

9. 1998 წლის 8 მაისს, დაახლოებით, 00:45 საათზე, მესოლონგის პოლიციის განყოფილების პატრულის მანქანამ მოახდინა რეაგირება სატელეფონო საჩი-

ვარზე, რომლის თანახმადაც, იყო ჯიხურის გაძარცვის მცდელობა. სატელეფონო ზარი განახორციელა ჯიხურის მფლობელის - ბ-ნი პავლაკისის - შვილიშვილმა. შემთხვევის ადგილზე მისვლისას ამ უკანასკნელმა ნახა პირველი განმცხადებელი, რომელიც ცდილობდა ჯიხურის გატეხას რკინის ბარით, ხოლო მეორე განმცხადებელი ამ დროს ზვერაგდა გარემოს. ის შეეტაკა მეორე განმცხადებელს, რომელმაც შემდეგ განაცხადა, რომ ბ-ნმა პავლაკისმა მას მუშტი უთავაზა სახეში.

10. ამ ეტაპზე მოვიდა პოლიციის სამი ოფიცერი: ბ-ნი სომპოლოსი, ბ-ნი ალექსოპულოსი და ბ-ნი განავიასი. პირველი განმცხადებელი აცხადებდა, რომ თავდაპირველად მას ბორკილებით შეუკრეს ხელები, მაგრამ არ უცემიათ. შემდეგ პოლიციის ოფიცერმა მოხსნა ხელბორკილები და არაერთხელ ჩაარტყა ხელკეტი ზურგსა და თავში. მან ცემა შეწყვიტა მხოლოდ მაშინ, როცა პირველმა განმცხადებელმა უთხრა, რომ სამედიცინო სახის პრობლემა ჰქონდა და თავბრუსხვევა დაეწყო.

11. დაკავების შემდეგ განმცხადებლები წაიყვანეს მესოლონგის პოლიციის განყოფილებაში, სადაც იმყოფებოდნენ ოფიცრები - ციკრიკასი, ავგერისი, ზალოკოსტასი, სკუტასი და კამინატოსი. პირველმა განმცხადებელმა განაცხადა, რომ როცა ის მიჰყავდათ მის საკანში, ერთმა ოფიცერმა ორჯერ ჩაარტყა ხელკეტი, ხოლო მეორემ შემოულანუნა სახეში.

12. 10:00 საათზე პირველი განმცხადებელი შეიყვანეს დაკითხვების ოთახში, სადაც, სავარაუდოდ, პოლიციის სამმა ოფიცერმა მუშტი ჩაარტყა მუხლსა და ზურგში, რამდენადაც ცდილობდნენ მოეპოვებინათ აღიარება სხვა დანაშაულების შესახებ და ინფორმაცია - თუ ვინ ვაჭრობდა ნარკოტიკებით იმ არეალში. პირველი განმცხადებლის თქმით, პოლიციის ოფიცრები რიგ-რიგობით სცემდნენ მას, ურტყამდნენ მთელ სხეულზე. პირველმა განმცხადებელმა შემდეგ განაცხადა, რომ ერთმა ოფიცერმა სცემა იმ რკინის ბარით, რომელსაც იყენებდა ქურდობისას. მან აღნიშნა, რომ ამ ოფიცერმა ის მიაყენა კედელთან, ახრჩობდა რკინის ბარით და ემუქრებოდა გაუპატიურებით, ყვიროდა: „მე შენ მოგტ...“, ცდილობდა რა, ჩაეხადა მისთვის შარვალი.

13. მეორე განმცხადებელმა თქვა, რომ ისიც აწამეს დაკითხვისას. დილით ადრე ერთმა ოფიცერმა ზურგზე ხელკეტით სცემა და მუცელშიც ჩაარტყა, მოგვიანებით იგი ისევ დაბრუნდა მის კიდევ ერთხელ საცემად. შემდგომში, მეორე განმცხადებელმა ამოიცნო ეს ოფიცერი - ბ-ნი ციკრიკასი. ის ასევე ირწმუნებოდა, რომ პოლიციის ოფიცრებმა „ხელკეტი შეუდეს უკანა ტანში, ხოლო შემდეგ ეს ხელკეტი მიუტანეს სახესთან და ეკითხებოდნენ, როგორი სუნი ჰქონდა მას.“

14. განმცხადებლებმა თქვეს, რომ მათ ესმოდათ ერთმანეთის კვნესა და ტირილი დაკითხვის დროს. პირველმა განმცხადებელმა ეროვნული სასამართლოს წინაშე განაცხადა: „მე მესმოდა კუტროპულოსის ტირილი მეორე ოთახიდან“. მეორე განმცხადებელმა თქვა: „მე ვკვნესოდი და ვტიროდი, როცა ისინი მირტყამდნენ. მესმოდა ბეკოსის ტირილისა და კვნესის ხმაც“. მათ ასევე განაცხადეს, რომ არაერთხელ მიაყენეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა, ასხენებდნენ რა მათ ბოშურ წარმომავლობას. წერილობით ჩვენებაში, რომელიც თარიღდება 1998 წლის 3 ივლისით, პირველი განმცხადებელი ამბობს საზოგადოებრივი პროკურორის წინაშე, რომ ოფიცერი, რომელიც ახრჩობდა რკინის ბარით, ეუბნებოდა: „ეი, ბიჭებო, თქვენ მოგიტ... დები“ და „თქვენი დედები მოტ... სხვებმა“ (იხ. აგრეთვე 25-ე პუნქტი ქვემოთ).

მთავრობა აპროტესტებს იმ ფაქტს, რომ განმცხადებლებზე ფიზიკურად

ძალადობდნენ ან მათ რასობრივ ნიადაგზე მიაყენეს შეურაცხყოფა პოლიციაში დაკავებისას.

15. განმცხადებლები დაკავებულნი იყვნენ 1998 წლის 9 მაისის დილამდე. 11:00 საათზე ისინი წარუდგინეს მესოლონგის საზოგადოებრივ პროკურორს. პირველ განმცხადებელს ბრალი წაუყენეს ქურდობის მცდელობისათვის, ხოლო მეორეს - თანამზრახველობისათვის. საზოგადოებრივმა პროკურორმა დანიშნა სასამართლო განხილვის დღე და განმცხადებლები გაუშვა. 1999 წლის ნოემბერში განმცხადებლებს მიუსაჯეს პატიმრობა 30 და 20 დღით. ორივე შემთხვევაში განაჩენის აღსრულება გადაიდო სამი წლით.

16. 1998 წლის 9 მაისს განმცხადებლებმა მიმართეს რეგიონულ საავადმყოფოს მათი დაზიანებების დამადასტურებელი სამედიცინო ცნობისათვის. თუმცა, პრაქტიკანტმა, რომელიც საავადმყოფოში დახვდათ, მხოლოდ ის აღმოაჩინა, რომ ორივეს ჰქონდა სისხლჩაქცევები. დაზიანებების უფრო დამარწმუნებელი ცნობის მისაღებად, განმცხადებლებმა მიმართეს სასამართლო ექიმს პატარაში. ამ უკანასკნელმა 1998 წლის 9 მაისის თარიღით გასცა სამედიცინო ცნობა, რომელშიც ნათქვამია, რომ განმცხადებლებს ჰქონდათ „სხეულის ზომიერი დაზიანებები, მიღებული გასული 24 საათის განმავლობაში და გამოწვეული ბლავგი იარაღით“... კერძოდ, პირველ განმცხადებელს ჰქონდა „ორი მუქი წითელი (თითქმის შავი) ერთმანეთის პარალელური სისხლჩაქცევა, გარშემო დაუზიანებელი კანის არეალით, დაახლოებით 10 სმ სიგრძის, მარცხენა მხრის სახსრიდან დელტოიდური კუნთისა და მარჯვენა მხრის სახსრის არემდე. იგი უჩვიის ტკივილს მუხლის სახსარში, ასევე, მარცხენა პარიეტალურ ზონაში“. მეორე განმცხადებელს ჰქონდა „მრავლობითი მუქი წითელი (თითქმის შავი), პარალელური „ორმაგი“ სისხლჩაქცევი, გარშემო დაუზიანებელი კანის არეალით, დაახლოებით 12 სმ სიგრძის, მარცხენა მხრის სახსრიდან ილლიის უკანა ნაწილის გასწვრივ, ბეჭის ბრტყელი ძვლის დაბალ წვერომდე. ასევე სისხლჩაქცევა, დაახლოებით 5 სმ, ზემოხსენებული ფერის - მარცხენა მხრის უკანა ზედაპირზე, და ამავე ფერის სისხლჩაქცევა, დაახლოებით 2 სმ, მარჯვენა მაჯის სახსართან. იგი უჩიოდა ტკივილს მარჯვენა პარიეტალურ ზონაში და ტკივილს დიაფრაგმის არეში. იგი უჩიოდა, რომ გაგლეჯილი ჰქონდა მარჯვენა მუხლის მენისკი, სტკიოდა მუხლი გადაადგილებისას და უჭირდა მოძრაობა“. განმცხადებლებმა სასამართლოს წარუდგინეს გათავისუფლების დღეს გადაღებული სურათები, რომლებზეც ჩანდა მათი დაზიანებები. მთავრობამ კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა ამ სურათების ავთენტიკურობა და განაცხადა, რომ ისინი თავდაპირველად ეროვნული სასამართლოებისათვის უნდა წარედგინათ. ასევე დაეჭვდა იმ სასამართლოს ექიმის სანდოობაში, რომელმაც განმცხადებლები გასინჯა, და განაცხადა, რომ ის გასამართლებული იყო ცრუ ჩვენებისათვის.

17. 1998 წლის 11 მაისს საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორმა და საბერძნეთის უმცირესობათა უფლებების დაცვის ჯგუფმა ერთობლივი ღია წერილი გაუგზავნეს საზოგადოებრივი წესრიგის სამინისტროს, სადაც აპროტესტებდნენ მომხდარ ფაქტს. წერილი, სათაურით - „თემა: პოლიციის ოფიცერთა მხრიდან ახალგაზრდა ბოშების (ჯიფსების) მიმართ არასათანადო მოპყრობის ფაქტი“, აცხადებდა, რომ ზემოხსენებულ ორგანიზაციათა წევრები საბერძნეთის ბოშათა ბანაკებში ხანგრძლივი ვიზიტებისას ეკონტაქტებოდნენ ორ მსხვერპლს და შეაგროვეს, დაახლოებით, ოცდაათი განცხადება ბოშების წინააღმდეგ არასათანადო მოპყრობის მსგავს შემთხვევებზე. საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორისა და

საბერძნეთის უმცირესობათა უფლებების დაცვის ჯგუფის ანგარიშები მოუწოდებენ პირადად საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მინისტრს, რომ უზრუნველყოს შემთხვევის დაუყოვნებელი გამოძიება და ამ საქმეში ჩართული პოლიციელების დასჯა. მათ გამოთქვეს აზრი, რომ ზუსტი და დეტალური მითითებები უნდა მიეცეს პოლიციის ყველა განყოფილებას ქვეყანაში პოლიციის მხრიდან ბოშების მოპყრობასთან დაკავშირებით. ანგარიში შემთხვევის შესახებ შემდეგ გამოქვეყნდა რამდენიმე ბერძნულ გაზეთში.

B. შემთხვევის ადმინისტრაციული გამოძიება

18. 1998 წლის 12 მაისს, უპასუხა რა წარმოშობილ საზოგადოებრივ ინტერესს, საზოგადოებრივი წესრიგის მინისტრმა დაიწყო საქმის არაფორმალური მოკვლევა.

19. მას შემდეგ, რაც შემთხვევას მოჰყვა დიდი საზოგადოებრივი ინტერესი, საბერძნეთის პოლიციის ქვეგანყოფილებებმა მოითხოვეს, რომ შიდა გამოძიება შეცვლილიყო ადმინისტრაციული მოკვლევით - ნაფიცი მსაჯულების მონაწილეობით (Ενορκή Διοικητική Εξέταση) - რომელიც დაიწყო 1998 წლის 26 მაისს.

20. ანგარიში ნაფიცი მსაჯულების მონაწილეობით ადმინისტრაციული მოკვლევის დასკვნებზე გამოვიდა 1999 წლის 18 მაისს. იგი გამოყოფს ოფიცრებს, რომლებმაც დააკავეს განმცხადებლები და მათ ქცევას მიიჩნევს „კანონიერად და სათანადოდ“. ის ასკვნის, რომ პოლიციის ორი ოფიცერი, ბ-ნი ციკრიკასი და ბ-ნი ავგერისი, განმცხადებლებს ეპყრობოდნენ „განსაკუთრებული სისასტიკით მათი პატიმრობისას“. ანგარიშში ნათქვამია, რომ პირველმა განმცხადებელმა ამოიცნო აღნიშნული ოფიცრები თავის 1998 წლის 30 ივნისისა და 23 ოქტომბრის წერილობით ჩვენებებში, ხოლო მეორე განმცხადებელი ასევე თანმიმდევრულად და არაერთხელ იმეორებდა გამოძიების მანძილზე, რომ ბ-ნი ციკრიკასი იყო ის პოლიციელი, რომელიც უპატიოდ ეპყრობოდა მას.

21. უფრო კონკრეტულად, დადგინდა - ბ-ნმა ციკრიკასმა ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენა განმცხადებელს იმით, რომ სცემდა ხელკეტით და/ან ურტყამდა მუცელში. გარდა ამისა, დადგინდა, რომ მართალია, ორმა ოფიცერმა უარყო განმცხადებელთა მიმართ არასათანადო მოპყრობა, მაგრამ ვერც ერთმა მათგანმა ვერ ახსნა ლოგიკურად და დამაჯერებლად, თუ „სად და როგორ მიიღეს მოსარჩელებმა დაზიანებები, იმის გათვალისწინებით, რომ სასამართლოს ექიმის დასკვნით, არასათანადო მოპყრობა განხორციელდა იმ დროს, როცა ისინი იმყოფებოდნენ პოლიციის განყოფილებაში“.

22. შედეგად, რეკომენდებული იყო, რომ ბ-ნების: ციკრიკასისა და ავგერისის წინააღმდეგ გამოეყენებინათ ადმინისტრაციული სასჯელი „სამუშაო ადგილიდან დროებით ჩამოშორების“ სახით. მოკვლევამ გაამართლა პოლიციის დანარჩენი ოფიცრები, რომლებიც ამოიცნეს განმცხადებლებმა. ზემოთ მოცემული რეკომენდაციის მიუხედავად, არც ციკრიკასი და არც ავგერისი არასოდეს გაუთავისუფლებიათ.

23. 1999 წლის 14 ივლისს საბერძნეთის პოლიციის უფროსმა ბ-ნი ციკრიკასს დააკისრა ჯარიმის გადახდა 20,000 დრაჰმის (ნაკლებია 59 ევროზე) ოდენობით - იმის გამო, რომ „არ მიიღო სათანადო ზომები, რათა თავიდან აეცილებინა სასტიკი მოპყრობა მას დაქვემდებარებულ პირთა მხრიდან თავისუფლებააღკვეთილთა მიმართ“. საბერძნეთის პოლიციის უფროსმა გაიგო, რომ განმცხადებლებს არასათანადოდ მოეპყრნენ. მან განაცხადა, რომ „თავისუფლებააღკვეთილები პო-

ლიციის ოფიცრებმა სცემეს დაკავებისას... და მიაყენეს სხეულის დაზიანებები“.

C. სისხლის სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცრების მიმართ

24. 1998 წლის 1 ივლისს, განმცხადებლებმა და პირველი განმცხადებლის მამამ სისხლის სამართლის საჩივარი აღძრეს მესოლონგის პოლიციის განყოფილების უფროსის მოადგილისა და სხვა „პასუხისმგებელ“ ოფიცერთა მიმართ.

25. 1998 წლის 3 ივლისს პირველმა განმცხადებელმა მისცა წერილობითი ჩვენება მისივე გაცხადებული არასათანადო მოპყრობის შესახებ. იგი აღნიშნავდა, რომ დაკავებისას მას თავში ურტყამდა ხელკეტით „მაღალი, ქერა“ პოლიციელი, რომელმაც სცემა პოლიციის განყოფილებაშიც და, ასევე, შეურაცხყოფა მიაყენა რასობრივ ნიადაგზე (იხ. მე-14 პუნქტი).

26. 1998 წლის 18 დეკემბერს მესოლონგის საზოგადოებრივმა პროკურორმა სთხოვა გამოძიებულ მოსამართლეს, ჩაეტარებინა შემთხვევის (πρωανάκριση) წინასწარი მოკვლევა. დასკვნები შემდეგ გადაეგზავნა პატრას სააპელაციო სასამართლოს პროკურორს. 2000 წლის იანვარში პატრას სააპელაციო სასამართლომ მოითხოვა შემთხვევის ოფიციალური სასამართლო მოკვლევა (κύρια ανάκριση).

27. 1999 წლის 27 იანვარს და 2000 წლის 1 თებერვალს პირველმა განმცხადებელმა განაცხადა, რომ პოლიციის ოფიცერთა ქცევა „არც ისე ცუდი იყო“, რომ მას სურდა „ამ ისტორიის დასრულება“ და სულაც არ ესწრაფვოდა „პოლიციის ოფიცერთა დასჯას“. იმავე დღეს მეორე განმცხადებელმა გაიმეორა, რომ მას სცემა ბ-ნმა ციკრიკასმა, მაგრამ მისი თქმით, პოლიციის ოფიცერთა ქცევა იყო „სამართლებრივად ცუდი“ და არ სურდა მათი გასამართლება. მან ბოდიში მოუხადა ჯიხურის მფლობელს და აღნიშნა, რომ უნდოდა „ამ ისტორიის დასრულება“, რადგან აპირებდა ჯარში მსახურებას და სურდა „უსაფრთხოდ ყოფნა“.

28. 2000 წლის 31 აგვისტოს მესოლონგის საზოგადოებრივმა პროკურორმა გასცა რეკომენდაცია, რომ პოლიციის სამი ოფიცერი - ბ-ნი ციკრიკასი, ბ-ნი კამინატოსი და ბ-ნი სკუტასი - გაესამართლებინათ დაკითხვის დროს ფიზიკური შეურაცხყოფის მიყენებისათვის.

29. 2000 წლის 24 ოქტომბერს მესოლონგის პირველი ინსტანციის სისხლის სამართლის სასამართლოს საბრალდებო პალატამ (Συμβούλιο Πλημμελειοδικών) განიხილა ბ-ნი ციკრიკასის საქმე. მან დაადგინა: „მტკიცებულებები აჩვენებს, რომ ბ-ნი ციკრიკასი არასათანადოდ მოეპყრო [განმცხადებლებს] წინასწარი დაკითხვისას, რათა მიეღო აღიარებითი ჩვენება ქურდობის მცდელობასა... და რაიმე მსგავს გაუხსნელ დანაშაულზე, რომელიც მათ ჩაუდენიათ წარსულში“. ბრალმდებელმა პალატამ კიდევ განაცხადა, რომ ბ-ნმა ციკრიკასმა ვერ წარმოადგინა დამარწმუნებელი ახსნა-განმარტება, თუ როგორ მიიღეს სხეულის დაზიანებები დაკითხვისას და აღნიშნა, რომ ორივე განმცხადებელმა მორიდების გარეშე დაადო ხელი ბ-ნი ციკრიკასს, როგორც ოფიცერს, რომელიც არასათანადოდ მოეპყრო მათ. მეორე მხრივ, გადაწყვიტა, რომ სისხლის სამართლებრივი ბრალდება მოეხსნათ ბ-ნი კამინატოსისა და ბ-ნი სკუტასისათვის, რადგან არ დადგინდა, ესწრებოდნენ თუ არა ისინი მომხდარს (საბრალდებო დასკვნა № 56/2000).

30. ბ-ნი ციკრიკასის საქმის სასამართლო განხილვა გაიმართა 2001 წლის 8 და 9 ოქტომბერს პატრას სააპელაციო სასამართლოს სამწევრიან კოლეგიაში. სასამართლომ მოუსმინა რამდენიმე მოწმეს და განმცხადებლებს, რომლებმაც გაიმეორეს თვიანთი ბრალდება არასათანადო მოპყრობის შესახებ (იხ. ზემოთ

მე-10-14 პუნქტები). სხვებთან ერთად, სასამართლომ მოუსმინა ბ-ნ დიმიტრასს, საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორის წარმომადგენელს, რომელმაც განაცხადა, რომ აღნიშნული ორგანიზაცია მონიტორინგს უწევს საბერძნეთში ბოშების მდგომარეობას, და რომ ამ შემთხვევის შესახებ მას უამბეს ბოშების/ჯიფსების ბანაკში ვიზიტისას. მან განაცხადა, რომ შეაძრწუნა დაზიანებებმა განმცხადებლის სხეულზე, და რომ ეს უკანასკნელი თავდაპირველად შიშობდა საჩივრის აღძვრას პოლიციის ოფიცრების მიმართ. ბ-ნი დიმიტრასი ასევე შეეხო იმ ღონისძიებებს, რომლებიც საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორმა განახორციელა განმცხადებელთა დასახმარებლად. სხვა დოკუმენტებთან ერთად, სასამართლომ ასევე წაიკითხა საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორისა და საბერძნეთის უმცირესობათა უფლებების დაცვის ჯგუფის ღია წერილი საზოგადოებრივი წესრიგის მინისტრისადმი (იხ. ზემოთ, მე-17 პუნქტი).

31. 2001 წლის 9 ოქტომბერს სასამართლომ დაადგინა: არ იყო არანაირი მტკიცებულება იმისა, რომ ბ-ნი ციკრიკასი მონაწილეობდა რაიმე სახის შეურაცხყოფაში და იგი აღიარა უდანაშაულოდ (გადაწყვეტილება № 1898/2001). კერძოდ, სასამართლომ, პირველ რიგში, განიხილა ის გარემოებები, რომლებიც ახლდა განმცხადებლების დაკავებას და მოიხსენია საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორის წევრების შემდგომი ჩართულობა საქმეში, აღნიშნა რა მათი როლი უმცირესობათა უფლებების სავარაუდო დარღვევების მონიტორინგში. ასევე, გაითვალისწინა სასამართლოს ექიმის დასკვნა და სასამართლო მივიდა ასეთ დასკვნამდე:

„...საყოველთაო აღიარებით, მეორე განმცხადებელი და ბ-ნი პავლაკისი დაუპირისპირდნენ ერთმანეთს. გარდა ამისა, იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებლებს ეცვათ თხელი სამოსი, ლოგიკური იყო მათი დაზიანება დაკავებისას გამართული ჩხუბის დროს. თუნდაც განმცხადებელთა დაზიანებები გამოეწვიათ პოლიციის ოფიცრებს, არ არის დამტკიცებული, რომ ბრალდებული მონაწილეობდა ამ პროცესში ამა თუ იმ გზით, რადგან ის არ იმყოფებოდა პოლიციის განყოფილებაში, როცა განმცხადებლები იქ მიიყვანეს და არ უკონტაქტია მათთან, დაახლოებით, ორი საათის განმავლობაში პოლიციის განყოფილებაში მისვლიდან. 1998 წლის 3 ივლისის წერილობით ჩვენებაში პირველმა განმცხადებელმა განაცხადა, რომ დაკავებისას იგი ხელკეტით სცემა მაღალმა, ქერა პოლიციის ოფიცერმა (ეს აღწერილობა არ შეესაბამება ბრალდებულის გარეგნულ შტრიხებს) და იმავე ოფიცერმა სცემა იგი წინასწარი პატიმრობისას. ამასთან, ბრალდებული არ ესწრებოდა განმცხადებელთა დაკავების პროცესს. თუ განმცხადებლები მართლაც სცემეს პოლიციის ოფიცრებმა წინასწარი პატიმრობისას, მათ ამის შესახებ უნდა ეცნობებინათ ნათესავებისათვის, რომლებიც იმავე ღამით მივიდნენ პოლიციის განყოფილებაში. აქედან გამომდინარე, ბრალდებული არ უნდა ჩაითვალოს დამნაშავედ“.

32. საბერძნეთის კანონმდებლობის თანახმად, განმცხადებლები, რომლებიც სამართალწარმოებაში მონაწილეობდნენ როგორც სამოქალაქო მხარეები, ვერ შეძლებენ ამ გადაწყვეტილების კვლავ გასაჩივრებას.

II. საერთაშორისო ორგანიზაციათა ანგარიშები ბოშების წინააღმდეგ მიმართული სავარაუდო დისკრიმინაციის შესახებ

33. ევროპის საბჭოს ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის

წინააღმდეგ (European Commission against Racism and Intolerance at the Council of Europe (ECRI)) თავის ანგარიშში ქვეყნების მიხედვით, გამოხატავდა შემოფოტებას რასობრივი მოტივით პოლიციის ძალადობის გამო - კერძოდ კი ბოშების მიმართ - რიგ ევროპულ ქვეყნებში, მათ შორის, ბულგარეთში, ჩეხეთის რესპუბლიკაში, საბერძნეთში, უნგრეთში, პოლონეთში, რუმინეთსა და სლოვაკეთში.

34. ევროპის კავშირის (EU) ფუნდამენტურ უფლებებში დამოუკიდებელ ექსპერტთა ქსელი ევროკომისიის დაკვეთით მომზადებულ ანგარიშში - ვითარება ევროკავშირსა და მის წევრ სახელმწიფოებში ფუნდამენტურ უფლებათა განხრით 2012 წელს - *inter alia* აღნიშნავს, რომ პოლიციის მხრიდან ბოშებისა და სხვა მსგავს ჯგუფთა მიმართ უპატიო მოპყრობა, მათ შორის, ფიზიკური შეურაცხყოფა და ძალის გადამეტებული გამოყენება, აღნიშნება ევროკავშირის ბევრ წევრ სახელმწიფოში, როგორცაა ავსტრია, საფრანგეთი, საბერძნეთი, ირლანდია, იტალია და პორტუგალია.

35. 1999 წლის 10 დეკემბერს მიღებულ ანგარიშში საბერძნეთის შესახებ (გა-მოქვეყნდა 2000 წლის 27 ივნისს) ECRI-მ *inter alia* აღნიშნა:

„26. თანმიმდევრულად აღნიშნავენ, რომ საბერძნეთში პოლიცია ხშირად ძალიან ცუდად ექცევა ბოშებს/ჯიფსებს, ალბანელებსა და სხვა იმიგრანტებს. კერძოდ, ბოშები/ჯიფსები ხშირად აღნიშნავენ, რომ ისინი ხდებიან გადამეტებული ძალის გამოყენების - რასაც ზოგჯერ სიკვდილიც მოჰყვება - არასათანადო მოპყრობისა და სიტყვიერი შეურაცხყოფის მსხვერპლნი. ფართოდაა გავრცელებული ამ ჯგუფების წევრთა დისკრიმინაციული შემონეშება. უმეტეს შემთხვევაში, ასეთ საქმეებს მცირედით იძიებენ და გამოძიების შედეგებიც დიდად გამჭვირვალე არ არის. ამასთან, უმეტეს შემთხვევაში, მსხვერპლი არ ასაჩივრებს მომხდარს, ხოლო როცა ჩივის სასამართლოში, მას ზოგჯერ აიძულებენ, გამოიტანოს საჩივარი. ECRI ხაზს უსვამს, რომ საჭიროა დაუყოვნებლივ გაუმჯობესდეს კონტროლის შიდა და გარე მექანიზმები იმ საჩივრების პასუხზე, რომლებიც აღძრულია პოლიციის მხრიდან უმცირესობათა ჯგუფების წევრებისადმი *vis a vis* ცუდად მოპყრობის ფაქტებზე. ამასთან დაკავშირებით, ECRI ინტერესით აღნიშნავს საგანგებო ორგანოს შექმნის ფაქტს, რომლის მოვალეობაცაა შეისწავლოს საჩივრები პოლიციის მხრიდან ცუდად მოპყრობის განსაკუთრებით სერიოზულ შემთხვევებზე. ამასთან, ხაზგასმით აღნიშნავს მისი დამოუკიდებლობისა და უმცირესობათა ჯგუფების მხრიდან ხელმისაწვდომობის აუცილებლობას.

27. ECRI ასევე მოუწოდებს საბერძნეთის ხელისუფლებას, გაიღოს ძალისხმევა პოლიციისათვის შესავალი და მიმდინარე ტრენინგების ჩასატარებლად, სადაც მათ გააცნობს ადამიანის უფლებათა და ანტიდისკრიმინაციულ სტანდარტებს. დამატებითი ძალისხმევა სჭირდება უმცირესობათა ჯგუფების წარმომადგენელთა სამუშაოდ აყვანასა და მათ სტაბილურად ყოფნას პოლიციაში...

...

31. როგორც ECRI აღნიშნავს თავის პირველ ანგარიშში, ბოშების/ჯიფსების მოსახლეობა საბერძნეთში ყველაზე მონყვალადია არახელსაყრელი პირობების, გარიყულობისა და ბევრ სფეროში დისკრიმინაციის გამო...

...

34. აღნიშნავენ, რომ ბოშები/ჯიფსები ასევე განიცდიან დისკრიმინაციას საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში... ისინი ხშირად განიცდიან დისკრიმინაციულ მოპყრობას და, ზოგჯერ, ძალადობასა და შეურაცხყოფას პოლიციის მხრიდან...“

36. 2003 წლის 5 დეკემბერს მიღებულ მესამე ანგარიშში საბერძნეთის შესახებ (გამოქვეყნდა 2004 წლის 8 ივნისს), ECRI *inter alia* აღნიშნავს:

„67. ECRI შეშფოთებით აღნიშნავს, რომ საბერძნეთის შესახებ მეორე ანგარიშის მიღების შემდეგ ბოშათა მდგომარეობა საბერძნეთში ფუნდამენტურად უცვლელია და ისინი, მთლიანობაში, იმავე პრობლემების წინაშე დგანან - დისკრიმინაციის ჩათვლით - დასახლების, დასაქმების, განათლებისა და საჯარო სამსახურების ხელმისაწვდომობის თვალსაზრისით...“

...

69. ECRI მიესალმება იმ ფაქტს, რომ მთავრობამ მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგა საბერძნეთში ბოშათა საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესების მიზნით. მან შექმნა უწყებათაშორისი კომიტეტი ბოშათა საცხოვრებელი პირობების გასაუმჯობესებლად...

70. ... ECRI მწუხარებას გამოთქვამს იმის გამო, რომ უმეტეს შემთხვევაში, ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოები უარს ამბობენ ბოშათა ინტერესების დაცვაზე, როცა მათ ავინრობენ ადგილობრივი მოსახლეობის წარმომადგენლები. ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებისათვის ასევე მნიშვნელოვანია, რომ არ მიანიჭონ მათ იმაზე მეტი უფლებები, ვიდრე ეს კანონმდებლობით გარანტირებულია ბოშათა თემის წევრებისათვის - იმავე მოცულობით, როგორც სხვა ბერძენი მოქალაქეებისათვის...

...

105. ECRI გამოხატავს შეშფოთებას არასათანადო მოპყრობის სერიოზული დარღვევების გამო უმცირესობათა ჯგუფების წევრთა მიმართ, როგორებიც არიან ბოშები და ლეგალური თუ არალეგალური იმიგრანტები. არასათანადო მოპყრობა შეიძლება იყოს სხვადასხვა ქცევა - დაწყებული რასისტული შეურაცხყოფიდან, ფიზიკური ძალადობით დამთავრებული - და გვხვდება როგორც დაკავების, ასევე პატიმრობისას. ECRI განსაკუთრებით შეშფოთებულია იმით, რომ ფართოდაა გავრცელებული იარაღის არასათანადო გამოყენება, რასაც ზოგჯერ სიკვდილიც მოჰყვება. არანაკლებ შეშფოთებულია მცირეწლოვანთა არასათანადო მოპყრობით, ასევე იმით, რომ არამოქალაქეებს სამართლებრივი პროცედურების მიღმა ტოვებენ.

106. საბერძნეთის ხელისუფლებამ აღნიშნა, რომ ისინი ყურადღებით უწევენ მონიტორინგს არსებულ ვითრებას და მოქმედებს მექანიზმები ეფექტიანი რეაგირებისათვის ამგვარ შეურაცხყოფაზე. მაგალითად, 1999 წელს დაარსდა საბერძნეთის პოლიციის შინაგან საქმეთა დირექტორატი, რომელიც პასუხისმგებელია გამოძიების წარმართვაზე, კერძოდ, წამებისა და ადამიანური ღირსების შელახვის ფაქტების გამოძიებაზე. პოლიცია - კერძოდ, პოლიციის ოფიცრები, რომლებიც სხვა სექტორში მუშაობენ, ეჭვმიტანილი პირისაგან განსხვავებით - და გამოძიების მხარე თანაბრად არიან კომპეტენტური ამ საკითხებში და უნდა აცნობონ ზემოხსენებულ ორგანოს, როცა საქმე აქვთ შემთხვევებთან, რომლებშიც ჩართულია პოლიციის ოფიცერი. ომბუდსმენიც უფლებამოსილია, მოთხოვნისამებრ ან *ex officio* გამოიძიოს პოლიციის მხრიდან ცუდად მოპყრობის დარღვევები, მაგრამ მას მხოლოდ რეკომენდაციის გაცემის უფლება აქვს, სათანადო ზომების მისაღებად. ECRI მიესალმება იმ ფაქტს, რომ სახელმწიფოს მთავარმა პროკურორმა ბოლო დროს შეახსენა მის დაქვემდებარებაში მყოფთ: აუცილებელია პოლიციის მხრიდან არასათანადო მოპყრობის - განსაკუთრებით, არამოქალაქეების მიმართ - აღმოფხვრა და გამოძიება სათანადო სიმკაცრით. ხელისუფლების ორგანოებმა

აღნიშნეს, რომ არასათანადო მოპყრობა, უმთავრესად, განპირობებულია მძიმე ვითარებით დაკავების იზოლაციონებში. ECRI კმაყოფილებით აღნიშნავს, რომ სამართალდამცველთა საქმეები არასათანადო მოპყრობის ფაქტებზე გამოიძიეს და, ზოგიერთ შემთხვევაში, დამნაშავეები დასაჯეს. თუმცა, არასამთავრობო ორგანიზაციები ადამიანის უფლებათა დარღვევაში ყურადღებას მიაპყრობენ სხვა შემთხვევებს, როცა ძალადობაზე პასუხისმგებელი ოფიციალური პირები დაუსჯელნი რჩებიან და მათი საქმეების გამოძიება უშედეგოდ მთავრდება, ზოგჯერ კი არც იწყება. ECRI მწუხარებას გამოთქვამს ამგვარი ვითარების გამო და იმედოვნებს, რომ მსგავსი ქმედება არ იქნება შეწყნარებული“.

37. ბოშათა უფლებების ევროპული ცენტრისა (ERRC) და საბერძნეთის ჰელსინკის კავშირის (GHM) ერთობლივ ანგარიშში („წმენდის ოპერაცია - ბოშათა გარიყვა საბერძნეთში“ („Cleaning Operations - Excluding Roma in Greece“), გამოქვეყნდა 2003 წლის აპრილში), რომელშიც წარმოდგენილი არიან წინამდებარე საქმის განმცხადებლები, *inter alia* ნათქვამია:

“ERRC/GHM, უწევს რა მონიტორინგს პოლიციას საბერძნეთში ბოლო ხუთი წლის მანძილზე, მიიჩნევს, რომ პოლიციის დანესებულებებში გავრცელებულია ბოშათა მიმართ არასათანადო მოპყრობა, მათ შორის, ფიზიკური და რასისტული ხასიათის სიტყვიერი შეურაცხყოფა. მიუხედავად იმისა, რომ საბერძნეთის ხელისუფლება უარყოფს ბოშათა მიმართ არასათანადო მოპყრობის რასისტულ მოტივაციას, თავად ბოშები ERRC/GHM-თან საუბარში ადასტურებენ, რომ პოლიციის ოფიცრები სიტყვიერად შურაცხყოფდნენ მათ, ამკობდნენ რა რასისტული ეპითეტებით.

ანტიბოშური განწყობა პოლიციის ოფიცრებს შორის ხშირად იწვევს მათი მხრიდან ბოშათა შევიწროებას, არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას, სიტყვიერ და ფიზიკურ შეურაცხყოფას, უკანონო დაკავებასა და პატიმრობას. პოლიციის მხრიდან ბოშათა შეურაცხყოფის ზოგიერთ შემთხვევაში, ოფიცრების მიერ რასობრივი ეპითეტების გამოყენება აჩვენებს, რომ რასობრივი სტერეოტიპები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ბოშათა მიმართ მტრულ დამოკიდებულებაში პოლიციის ოფიცერთა მხრიდან...”

III. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

38. საბერძნეთის კონსტიტუციის მე-2 მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, საბერძნეთის სახელმწიფოს ფუნდამენტური პრინციპი და „უპირველესი ვალდებულება“ „ადამიანის ყოფიერების ღირებულება“.

39. კონსტიტუციის მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტი ამგვარად იკითხება:

„საბერძნეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები ყველა ადამიანი უნდა სარგებლობდეს მისი სიცოცხლის სრული დაცვით, პატივითა და თავისუფლებით - მიუხედავად მისი ეროვნებისა, რასისა ან ენისა და რელიგიური თუ პოლიტიკური რწმენისა. გამონაკლისი შეიძლება დასაშვები იყოს მხოლოდ და მხოლოდ საერთაშორისო სამართლით გათვალისწინებულ შემთხვევებში...”

40. კანონი № 927/1979 (შესწორებული კანონით № 1419/1984 და კანონით № 2910/2001) მთავარი კანონმდებლობაა, რომელიც აღკვეთს რასობრივ ან რელიგიურ დისკრიმინაციასთან დაკავშირებულ ქმედებებსა ან საქმიანობებს.

IV. შესაბამისი საერთაშორისო სამართალი

41. ევროკავშირის საბჭოს 2000 წლის 29 ივნისის დირექტივა, რომელიც ითვალისწინებს ადამიანების თანასწორი მოპყრობის პრინციპს - მიუხედავად მათი რასობრივი ან ეთნიკური წარმომავლობისა - და საბჭოს 2000 წლის 27 ნოემბრის დირექტივა 2000/78/CE, რომელიც აწესებს ზოგად ჩარჩოს თანაბარი მოპყრობისათვის სამუშაოზე აყვანისა და დასაქმებისას, ამბობს, შესაბამისად, მე-8 და მე-10 მუხლებში:

„1. ნევრმა სახელმწიფოებმა, მათი ეროვნული სამართლებრივი სისტემის შესაბამისად, უნდა მიიღონ ზომები, რომლებიც აუცილებელია შემდეგის უზრუნველსაყოფად: როცა ადამიანი თავს დაჩაგრულად გრძნობს იმის გამო, რომ მის მიმართ არ გამოიყენეს თანასწორი მოპყრობის პრინციპი, რათა მას სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს წინაშე წარმოედგინა ფაქტები, რომლებიც შეიძლება დადგინდეს, იყო თუ არა პირდაპირი ან ირიბი დისკრიმინაცია, მაშინ მოპასუხე მხარემ უნდა დაამტკიცოს, რომ თანასწორი მოპყრობის პრინციპი არ დარღვეულა.

2. 1-ლი პუნქტი არ უკრძალავს ნევრ სახელმწიფოებს მტკიცებულებითი სამართლის ნორმების შემოღებას, რაც უფრო ხელსაყრელია მოსარჩელებისათვის.

3. 1-ლი პუნქტი არ გამოიყენება სისხლის სამართლის პროცესის მიმართ.

...

5. ნევრმა სახელმწიფოებმა 1-ლი პუნქტი უნდა გამოიყენონ იმ სამართალწარმოებისას, რომელშიც სასამართლო ან კომპეტენტური ორგანოა ვალდებული, გამოიძიოს საქმის ფაქტები“.

სამართალი

I. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

42. განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ დაკავებისა და შემდგომი პატიმრობისას ისინი აღმოჩნდნენ პოლიციის სისასტიკის მსხვერპლნი, რამაც მათ მიაყენა მძიმე ფიზიკური და ფსიქიკური ზიანი და გაუტოლდა წამებას, არაადამიანურ და/ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას. ისინი აგრეთვე ჩიოდნენ, რომ საბერძნეთის საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ ჩაატარეს შემთხვევის სწრაფი და ეფექტიანი ოფიციალური გამოძიება. ისინი ამტკიცებდნენ, რომ მათ მიმართ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი, რომელიც ამბობს:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას“.

ა. მხარეთა არგუმენტები

43. განმცხადებლებმა განაცხადეს, რომ მათ მიიღეს სხეულის სერიოზული დაზიანება პოლიციელთა ხელით, და რომ შემთხვევის გამოძიება და შემდგომი სამართალწარმოება იყო არაეფექტიანი, ხარვეზებიანი და არადაამარწმუნებელი. ისინი ხაზს უსვამდნენ იმ ფაქტს, რომ მოცემული მომენტისათვის იყვნენ ახალგაზრდები და მოწყვლადნი. ასევე, მათ ემუქრებოდნენ გამოძიების პროცესში. გარკვეულწილად, ამან განაპირობა მათი განცხადებები, თითქოსდა არ სურდათ, საჩივარი აღედრათ პოლიციის ოფიცრების წინააღმდეგ.

44. მთავრობა დაეყრდნო ეროვნული სასამართლოების დასკვნებს და განაცხადა, რომ განმცხადებელთა პრეტენზიები სრულიად უსაფუძვლო გახლდათ. ზომიერი დაზიანებები იყო შედეგი ჩხუბისა, რომელიც გაიმართა მათი დაკავებისას. თავად განმცხადებლებმა კი თქვეს, რომ პოლიციის ოფიცრების ქცევა იყო სამართლიანი და მათ არ სურდათ, ისინი გასამართლებულნი ენახათ. შემთხვევის გამოძიება ჩატარდა დაუყოვნებლივ, დამოუკიდებლად და ამომწურავად და, შედეგად, ფულადი ჯარიმა დაეკისრა ბ-ნ ციკრიკასს. გარდა ამისა, მას ნაუყენეს სისხლის სამართლებრივი ბრალდება. რამდენიმე მონმე და განმცხადებლები დაიკითხნენ სასამართლოში. ბრალდებულის გამართლების ფაქტი გავლენას არ ახდენს გამოძიების ეფექტიანობაზე.

ბ. სასამართლოს შეფასება

1. სავარაუდო არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებით

45. როგორც არაერთხელ განუცხადებია სასამართლოს, მე-3 მუხლი მოიცავს დემოკრატიული საზოგადოების ფუნდამენტურ ღირებულებას. ყველა რთულ სიტუაციაშიც კი, როგორცაა ბრძოლა ტერორიზმთან და ორგანიზებული დანაშაული, კონვენცია აბსოლუტური მნიშვნელობით კრძალავს წამებასა და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას. განსხვავებით კონვენციის სხვა მუხლებისაგან, ასევე 1-ლი და მე-4 მუხლებისაგან, მე-3 მუხლი არ ითვალისწინებს გამონაკლისებს და დაუშვებლად მიიჩნევს მისგან გადახვევას მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, თვით საგანგებო მდგომარეობის დროსაც კი, როცა საფრთხე ემუქრება ხალხის სიცოცხლეს (იხ. *Selmouni v. France* [GC], № 25803/94, § 95, ECHR 1999 V, და *Assenov and Others v. Bulgaria* 1998 წლის 28 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3288, §93). კონვენცია აბსოლუტური მნიშვნელობით კრძალავს წამებასა და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას, მიუხედავად მსხვერპლის ქცევისა (იხ. *Chahal v. the United Kingdom* 1996 წლის 15 ნომბრის გადაწყვეტილება, *Reports* 1996-V, p. 1855, § 79).

46. მტკიცებულებათა შეფასებისას სასამართლომ იხელმძღვანელა „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ მტკიცების სტანდარტით (იხ. *Ireland v. the United Kingdom*, 1978 წლის 18 იანვრის გადაწყვეტილება, *Series A* № 25, pp. 64-65, § 161). თუმცა, ამგვარი მტკიცება შეიძლება გამომდინარეობდეს მხოლოდ საკმარისად მტკიცე, ცხადი და შეთანხმებული დასკვნებიდან ან, ფაქტების მსგავსად, უტყუარი წინამძღვრებიდან. როცა განსახილველი შემთხვევა მთლიანად ან ბევრწილად ექცევა

ექსკლუზიურად ხელისუფლების ცოდნის ფარგლებში - როგორც იმ ადამიანების შემთხვევაში, რომლებიც იმყოფებოდნენ პატიმრობაში მათი კონტროლის ქვეშ - წარმოიშობა მყარი ვარაუდი ამგვარი პატიმრობისას გაჩენილ დაზიანებათა მიმართ. რასაკვირველია, მტკიცების ტვირთი ეკისრება ხელისუფლების ორგანოებს, რომლებმაც უნდა წარმოადგინონ საკმარისი და დამარწმუნებელი განმარტება (*Salman v. Turkey [GC], № 21986/93, § 100, ECHR 2000-VII*).

47. წინამდებარე საქმეში განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ დაკავებისა და შემდგომი პატიმრობისას მათ პოლიცია მოეპყრო სასტიკად. აღიარებულია, რომ პოლიციის დაწესებულებიდან გამოშვების დღეს განმცხადებლებს ჰქონდათ დაზიანებები. სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის თანახმად, „როცა ადამიანი მიჰყავთ პოლიციის დაწესებულებაში ჯანმრთელი, ხოლო იქიდან გამოსვლისას აღმოაჩნდება დაზიანებები, სახელმწიფო ვალდებულია, წარმოადგინოს დამარწმუნებელი განმარტება დაზიანებათა წარმოშობის შესახებ, თუ არა და აშკარად დგება კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის საკითხი (*Aksoy v. Turkey, 1996 წლის 18 დეკემბრის გადაწყვეტილება, Reports 1996-VI, p. 2278, § 61*).

48. სასამართლო მიიჩნევს, რომ წინამდებარე საქმეში ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ წარმოადგინეს ამგვარი განმარტებები. ამასთან დაკავშირებით, იგი აღნიშნავს, რომ პატრას სამწევრიანმა სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც გაასამართლა პოლიციის მხოლოდ ერთი ოფიცერი, წარდგენილი სასამართლო განხილვაზე, განმცხადებელთა დაზიანებები მიაწერა მათი დაკავებისას გამართულ ჩხუბს და მიიჩნია: „თუ განმცხადებლები მართლაც სცემეს პოლიციის ოფიცრებმა მათი დაკავებისას, ისინი ამის შესახებ ეტყოდნენ თავიანთ ნათესავებს“; სასამართლოს აზრით, დასკვნები ოდნავაც არ არის დამარწმუნებელი, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რაც შემთხვევის გარშემო ჩატარებული გამოძიებით დადგინდა: პატიმრობისას განმცხადებლებს მოეპყრნენ „განსაკუთრებული სისასტიკით“ და საბერძნეთის პოლიციის უფროსმა აღიარა, რომ განმცხადებლები პატიმრობისას სცემეს პოლიციის ოფიცრებმა.

49. აქედან გამომდინარე, შემდეგ ეტაპზე იბადება კითხვა, წინამდებარე საქმეში მიღწეულია თუ არა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის დასადგენად აუცილებელი სისასტიკის მინიმალური ზღვარი (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, *Ilhan v. Turkey [GC], № 22277/93, § 84, ECHR 2000-VII*). სასამართლო კიდევ ერთხელ აღნიშნავს, რომ მინიმალური ზღვარის შეფასება ფარდობითია: იგი დამოკიდებულია საქმის ყველა გარემოებაზე - მოპყრობის ხანგრძლივობაზე, მის ფიზიკურ/ფსიქიკურ შედეგებზე, ზოგიერთ შემთხვევაში, მსხვერპლის სქესზე, ასაკსა და ჯანმრთელობაზე (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, *Tekin v. Turkey, 1998 წლის 9 ივნისის გადაწყვეტილება, Reports 1998-IV, p. 1517, § 52*).

50. იმის განსაზღვრისას, დასჯა ან მოპყრობა არის თუ არა „დამამცირებელი“ კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით, სასამართლო ასევე გაითვალისწინებს ფაქტს, მიაყენებს თუ არა შეურაცხყოფა პირს და დამამცირებს თუ არა იგი, ასევე, რამდენადაც შედეგებიც საინტერესოა, გაითვალისწინებს, იმოქმედა თუ არა მის პიროვნებაზე მე-3 მუხლისათვის შეუსაბამო გზით (მაგალითად, იხ. *Raninen v. Finland, 1997 წლის 16 დეკემბრის გადაწყვეტილება, Reports 1997-VIII, გვ. 2821-22, § 55*).

51. ზემოთ მოყვანილი გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებელთა მიერ პოლიციის ხელში განცდილ სერიოზულ ფიზიკურ ზიანს, ასევე შიშის, ტკივილისა და დამცირების გრძნობას, რისი მიზეზიც

იყო განსახილველი მოპყრობა, უნდა გამოენვია განმცხადებელთა საკმარისად სასტიკი დაზიანება პოლიციის ქმედებათა გამო, რომელიც უნდა დახასიათდეს როგორც არაადამიანური და ღირსების შემლახველი მოპყრობა, კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით.

52. სასამართლო ასკვნის, რომ ამ თვალსაზრისით დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

2. გამოძიების სავარაუდო არაადეკვატურობასთან დაკავშირებით

53. სასამართლო კვლავ იმეორებს შემდეგს: როცა ადამიანი აცხადებს დამარწმუნებელ პრეტენზიას, რომ მან პოლიციის ან სახელმწიფოს სხვა მოხელეთა მხრიდან განიცადა მოპყრობა მე-3 მუხლის დარღვევით, ამ მუხლის დებულებები, ნაკითხული კონვენციის 1-ლი მუხლის კონტექსტში - რომელიც სახელმწიფოს ზოგადად ავალდებულებს, „თავიანთი იურისდიქციის ფარგლებში ყველასათვის უზრუნველყონ ამ კონვენციაში... განსაზღვრული უფლებები და თავისუფლებები“ - მოითხოვს ეფექტიან გამოძიებას. ისევე, როგორც მე-2 მუხლის საფუძველზე ჩატარებული გამოძიებისას, ამგვარმა გამოძიებამაც უნდა შეძლოს პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენა და დასჯა. სხვა შემთხვევაში, ნამების, არაადამიანური და ღირსების შემლახველი მოპყრობისა და დასჯის ზოგადი სამართლებრივი აკრძალვა, მიუხედავად მისი ფუნდამენტური მნიშვნელობისა, არაეფექტიანი იქნება პრაქტიკაში და, ზოგიერთ შემთხვევაში, შესაძლებლობას მისცემს სახელმწიფო მოხელეებს, ფაქტობრივი დაუსჯელობით, მათ კონტროლქვეშ მყოფ პირთა უფლებები დაარღვიონ (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, *Labita v. Italy* [GC], № 26772/95, § 131, ECHR 2000-IV).

54. წინამდებარე საქმესთან დაკავშირებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ შემთხვევის გარშემო ჩატარებული ადმინისტრაციული მოკვლევისასაც და შემდგომი სამართალწარმოებისასაც რამდენჯერმე აღიარეს, რომ განმცხადებლებს არასათანადოდ მოეპყრნენ დანესებულებაში ყოფნისას. თუმცა, არასათანადო მოპყრობისათვის არც ერთი პოლიციის ოფიცერი არასოდეს დაუსჯიათ, არც სისხლის სამართალწარმოების შედეგად და არც პოლიციის შიდა დისციპლინური პროცედურების შესაბამისად. ამასთან მიმართებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ბ-ნი ციკრიკასს 59 ევროზე ნაკლები ოდენობის ჯარიმა დააკისრეს - არა საკუთრივ მისი მხრიდან განმცხადებლების მიმართ არასათანადო მოპყრობის გამო, არამედ იმიტომ, რომ მან ვერ შეძლო თავიდან აეცილებინა არასათანადო მოპყრობა მასზე დაქვემდებარებულ პირთა მხრიდან (იხ. ზემოთ, 23-ე პუნქტი). გარდა ამისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ არც ბ-ნი ციკრიკასი და არც ბ-ნი ავგერისი არ ჩამოუშორებიათ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისათვის, მიუხედავად ადმინისტრაციული მოკვლევის დასკვნებში მოცემული რეკომენდაციისა (იხ. ზემოთ, 20-22-ე პუნქტები). დაბოლოს, ეროვნული სასამართლო დააკმაყოფილა იმ ახსნამ, რომ თხელი ტანისამოსი გახდა ამ უკანასკნელის დაზიანების მიზეზი დაკავებისას. ამდენად, როგორც ჩანს, გამოძიებას არ წარმოუდგენია რაიმე არსებითი შედეგი და განმცხადებლებმა ვერ მიიღეს პასუხი მათ საჩივრებზე.

55. ამ გარემოებათა კონტექსტში, სასამართლო ითვალისწინებს, რომ არ ჩატარებულა საკმარისად ეფექტიანი გამოძიება განმცხადებელთა მხრიდან დამარწმუნებელი პრეტენზიის (დანესებულებაში ყოფნის დროს მათი ცემა) გარშემო და ადგენს, რომ ამ თვალსაზრისით, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

II. კონვენციის მე-13 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

56. განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ მათ არ ჰქონდათ სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება კონვენციის მე-13 მუხლის მნიშვნელობით, რომელიც ამბობს:

„ყველას, ვისაც დაერღვა ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები, უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებისაგან, თუნდაც ეს დარღვევა ჩაიდინოს პირმა, რომელიც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ახორციელებდა“

57. იმ წინამძღვრების გათვალისწინებით, რითაც სასამართლომ დაადგინა მე-3 მუხლის დარღვევა მისი პროცედურული ასპექტების მიმართ (იხ. პუნქტები 53 და 55), სასამართლო მიიჩნევს, რომ არ არის საჭირო საჩივრის ცალკე განხილვა კონვენციის მე-13 მუხლის საფუძველზე.

II. კონვენციის მე-14 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

58. განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ მათ მიმართ არასათანადო მოპყრობა, ასევე, შემდგომ შემთხვევის ეფექტიანი გამოძიების ხარვეზები, ნაწილობრივ განპირობებული იყო მათი ეთნიკური წარმომავლობით. ისინი ჩიოდნენ კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევის გამო, რომელიც ამბობს:

„ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებებითა და თვისუფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე, განურჩევლად სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებების, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა ნიშნისა“.

A. მხარეთა არგუმენტები

59. განმცხადებლებმა გაიაზრეს, რომ მტკიცებულებათა შეფასებისას სასამართლომ იხელმძღვანელა „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ მტკიცების სტანდარტით, მაგრამ აღნიშნეს ის, რაც სასამართლომ მკაფიოდ განმარტა: არ უნდა გავიგოთ ისე, რომ ეს სტანდარტი თითქოსდა მოითხოვს სარწმუნოების ისეთ მაღალ ხარისხს, როგორსაც სისხლის სამართლის საქმის სასამართლო განხილვაზე. ისინი დაეთანხმნენ, რომ მტკიცების ტვირთი მოპასუხე მთავრობაზე უნდა გადავიდეს მაშინ, როცა მომჩივანმა *prima facie* წამოჭრა დისკრიმინაციის საქმე.

60. მიუბრუნდნენ რა წინამდებარე საქმის ფაქტებს, განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ თავად შემთხვევის ტიპი, პოლიციის მხრიდან გამოყენებული რასისტული გამოთქმები და ეროვნული ხელისუფლების ორგანოების გაუთავებელი მარცხი - უპასუხოს ანტიბოშური პოლიტიკის სისასტიკეს - ცხადად გამოკვეთს რასობრივი მოტივაციით შეურაცხყოფისა და უპასუხისმგებლობის სარწმუნო შემთხვევებს. ამასთან დაკავშირებით, განმცხადებლებმა კვლავ გაიმეორეს, რომ პოლიციის ოფიცრები აშკარად იყენებდნენ რასისტულ ენას და დამამცირებლად მოიხსენიებდნენ მათ ეთნიკურ წარმოშობას. გარდა ამისა, ისინი აცხადებდნენ,

რომ დისკრიმინაციული შინაარსის კომენტარები, რომლებსაც პოლიციის ოფიცრები გაიძახოდნენ მათი პატიმრობის განმავლობაში, უნდა დავინახოთ სისტემატური რასიზმისა და მტრული დამოკიდებულების უფრო ფართო კონტექსტში - სამართალდამცველი ორგანოები საბერძნეთში მუდმივად ასე ექცევიან ბოშებს. ეს დამოკიდებულება ფართოდაა დოკუმენტირებული მთავრობათაშორის და ადამიანის უფლებათა ორგანიზაციების მიერ.

61. მთავრობა ხაზს უსვამს, რომ სასამართლო ყოველთვის მოითხოვდა „მტკიცებას საფუძვლიან ეჭვს მიღმა“ და წინამდებარე საქმეში არ მოიძებნებოდა არანაირი სამხილი ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან რასისტული მოტივაციით ჩადენილი რაიმე ქმედებისა. მათ მტკიცედ უარყვეს, რომ განმცხადებლებს არასათანადოდ მოეპყრნენ; თუმცა, თუნდაც ჩავთვალოთ, რომ პოლიციის ოფიცრები იქცეოდნენ ძალადობრივად, მთავრობა დარწმუნებულია - ამგვარი ქცევა განპირობებული იყო არა რასისტული მოტივაციით, არამედ იმ ფაქტით, რომ განმცხადებლებს ადრეც ჰქონდათ ჩადენილი დანაშაული.

62. გარდა ამისა, მთავრობა აცხადებდა, რომ მის ბოლო ანგარიშში საბერძნეთის შესახებ (იხ. ზემოთ 36-ე პუნქტი) ECRI-მ საბერძნეთის მთავრობის ყურადღება მიაპყრო ბოშათა მდგომარეობას, კერძოდ, გამოკვეთა დისკრიმინაციის პრობლემები ბინადრობის, დასაქმების, განათლებისა და საჯარო სამსახურების ხელმისაწვდომობის განხრით. ECRI-მ ასევე ხაზგასმით აღნიშნა ბოშებისათვის სასარგებლო ინიციატივათა ხელისშემშლელი ფაქტორების დაძლევის აუცილებლობა, მაგრამ მიესალმა იმ ფაქტს, რომ მთავრობამ მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგა საბერძნეთში ბოშათა საცხოვრებელი პირობების გასაუმჯობესებლად. მთავრობამ ხაზი გაუსვა, რომ ანგარიშში არ არის აღნიშნული რამე სხვა ტიპის დისკრიმინაცია ბოშათა მიმართ, კონვენციით გარანტირებულ უფლებათა დარღვევის კუთხით. დაბოლოს, მათ დაადასტურეს, რომ საბერძნეთის კონსტიტუცია ცხადად კრძალავს რასობრივ დისკრიმინაციას და აღნიშნეს, რომ სახელმწიფომ ახლახან მიიღო ზომები საბერძნეთის სამართლებრივ სისტემაში ევროპული თემის ანტირასისტული ღირებულებების (2000/43 და 2000/78) შესატანად.

B. სასამართლოს შეფასება

1. არის თუ არა სახელმწიფო პასუხისმგებელი ღირსების შემლახველ მოპყრობაზე მსხვერპლთა რასის ან ეთნიკური წარმომავლობის საფუძველზე?

63. დისკრიმინაცია არის ადამიანებისადმი სხვადასხვაგვარი მოპყრობა მეტნაკლებად მსგავს ვითარებაში, მიზნისა და გონივრული დასაბუთების გარეშე (იხ. *Willis v. the United Kingdom*, № 36042/97, § 48, ECHR 2002 IV). რასობრივი ძალადობა ადამიანური ღირსების განსაკუთრებული შელახვაა და, სახიფათო შედეგების გამო, საჭიროებს ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან საგანგებო სიფხიზლესა და აქტიურ რეაგირებას. ამ მიზეზით, ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა გამოიყენონ ყველანაირი საშუალება რასიზმისა და რასობრივი ძალადობის აღსაკვეთად, ამავდროულად, უნდა დანერგონ საზოგადოების დემოკრატიული ხედვა, რომელშიც მრავალფეროვნება აღიქმება არა საფრთხედ, არამედ სიმდიდრის წყაროდ (*Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], № 43577/98 და 43579/98, § 145, 6 ივლისი, 2005).

64. სასამართლოს წინაშეა განმცხადებელთა საჩივარი მე-14 მუხლის დარღვევასთან დაკავშირებით - როგორც ეს ჩამოყალიბებულია - და იგი ვალდებუ-

ლია დაადგინოს, იყო თუ არა რასიზმი პოლიციის ოფიცერთა მხრიდან საექვო ქცევის მიზეზი, რათა დააყენოს კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევის საკითხი, მე-3 მუხლთან ერთად.

65. სასამართლო იმეორებს, რომ მტკიცებულებათა შეფასებისას მიღებულია „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ მტკიცების სტანდარტი (იხ. ზემოთ 47-ე პუნქტი); ამასთან, ეს არ გამოორიცხავს იმის შესაძლებლობას, რომ სავარაუდო დისკრიმინაციის ზოგიერთ შემთხვევაში, მოპასუხე მთავრობას მოეთხოვოს დისკრიმინაციის სადავო დარღვევის გაქარწყლება, ხოლო თუ ამას ვერ მოახერხებენ, ამ საფუძველზე დადგინდეს კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევა. თუმცა, როცა ივარაუდება - როგორც მოცემულ შემთხვევაში - რომ ძალადობრივი ქმედება მოტივირებული იყო რასობრივი სტერეოტიპით, ამგვარი მიდგომა გამოიწვევს მოპასუხე მთავრობისადმი მოთხოვნას - დაამტკიცოს საგანგებო განსაკუთრებული მიდგომის არარსებობა. მრავალი ქვეყნის სამართლებრივ სისტემაში პოლიტიკის ან გადაწყვეტილების დისკრიმინაციული ბუნების დასადასტურებლად არ არის საჭირო დასაქმებისას ან მომსახურების მიწოდებისას სავარაუდო დისკრიმინაციის განზრახვის დადასტურება. ძნელია ამ მიდგომის მისადაგება საქმესთან, რომელშიც ძალადობის აქტი რასობრივად არის მოტივირებული (იხ. *Nachova and Others v. Bulgaria*, ციტირებულია ზემოთ, § 157).

66. აქედან გამომდინარე, უბრუნდება რა წინამდებარე საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს, სასამართლო მიიჩნევს: რამდენადაც პოლიციის ოფიცერთა ქცევა განმცხადებელთა პატიმრობისას იმსახურებს სერიოზულ კრიტიკას, ამგვარი ქცევა თავისთავად არ არის საკმარისი საფუძველი იმის დასადგენად, რომ განმცხადებელთა მიმართ პოლიციის მოპყრობა განპირობებული იყო რასობრივი მოტივაციით. გარდა ამისა, რამდენადაც განმცხადებლები ეყრდნობოდნენ ზოგად ინფორმაციას საბერძნეთში ბოშათა შეურაცხყოფაზე პოლიციის მხრიდან, სასამართლოს არ შეუძლია დაივიწყოს ის ფაქტი, რომ მისი ერთადერთი საწინააღმდეგო დაადგინოს - მოცემულ საქმეში იყო თუ არა განმცხადებელთა მიმართ მოპყრობა რასიზმით მოტივირებული (იხ. ზემოთ მოყვანილი საქმე *Nachova and Others v. Bulgaria*, § 155). დაბოლოს, სასამართლო არ ფიქრობს, რომ ხელისუფლების ორგანოთა მარცხი, ეფექტიანად გამოეძიებინა შემთხვევის სავარაუდო რასისტული მოტივი, გამოიწვევს მტკიცების ტვირთის გადაცემას მოპასუხე მთავრობისათვის - მე-14 მუხლის სავარაუდო დარღვევასთან დაკავშირებით, კონვენციის მე-3 მუხლის არსებით ასპექტებთან ერთად. იცავენ თუ არა ხელისუფლების ორგანოები მათ პროცედურულ ვალდებულებებს, დამოუკიდებელი საკითხია, რომელსაც სასამართლო მიუბრუნდება ქვემოთ (იხ. ზემოხსენებული საქმე *Nachova and Others v. Bulgaria*, § 157).

67. ჯამში, შეაფასა რა ყველა შესაბამისი ელემენტი, სასამართლო არ მიიჩნევს, რომ გონივრულ ეჭვს მიღმა დადგინდა, თითქოს რასისტულმა მიდგომამ გარკვეული როლი ითამაშა პოლიციის მხრიდან განმცხადებელთა მოპყრობაში.

68. შესაბამისად, იგი ადგენს, რომ კონვენციის მე-14 მუხლი, მე-3 მუხლის არსებით ასპექტებთან კავშირში, არ დარღვეულა.

2. შეასრულა თუ არა მოპასუხე სახელმწიფომ შესაძლო რასისტული მოტივაციის გამოძიების ვალდებულება?

69. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ძალადობრივი შემთხვევების გამოძიებისას სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები დამატებით ვალდებული არიან, გადად-

გან ყველა შესაძლო გონივრული ნაბიჯი ნებისმიერი რასისტული მოტივის გამო-სავლენად და დაადგინონ, თამაშობდა თუ არა რაიმე როლს მომხდარში ეთნიკური სიძულვილი ან სტერეოტიპები. აღიარებულია, რომ რასობრივი მოტივაციის დად-გენა ხშირად განსაკუთრებით რთულია პრაქტიკაში. მოპასუხე სახელმწიფოს ვალ-დებულება, გამოიძიოს ძალადობრივი აქტის შესაძლო რასისტული მოტივები, არ არის აბსოლუტური, არამედ გულისხმობს შესაძლებლობების მაქსიმალურად გამო-ყენებას. ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა გააკეთონ რაც გონივრულია - გარე-მოებათა შორის შეაგროვონ და დაიცვან მტკიცებულებები, გამოიყენონ სიმართლის გამოვლენის ყველა პრაქტიკული საშუალება და გამოიტანონ სრულყოფილად და-საბუთებული, მიუკერძოებელი და ობიექტური გადაწყვეტილებები, საექსპო ფაქტე-ბის უგულებელყოფის გარეშე, რომლებიც, შესაძლოა, მიუთითებდნენ რასობრივი მოტივით წარმოშობილ ძალადობაზე (იხ. *mutatis mutandis*, *Nachova and Others v. Bulgaria*, № 43577/98 და 43579/98, §§ 158-59, 26 თებერვალი, 2004).

70. გარდა ამისა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ხელისუფლების ორგანოების ვალდებულება, გამოიძიონ შესაძლო კავშირების არსებობა რასისტულ დამოკი-დებულებასა და ძალადობის აქტს შორის, მათი პროცედურული ვალდებულების ნაწილია, რომელსაც აკისრებს კონვენციის მე-3 მუხლი, მაგრამ იგი ასევე შეი-ძლება დაგინახოს კონვენციის მე-14 მუხლით დაკისრებულ ვალდებულებათა შორის, რომელიც უზრუნველყოფს მე-3 მუხლში ჩადებული ფუნდამენტური ღი-რებულების დაცვას დისკრიმინაციის გარეშე. ამ ორი მუხლის ურთიერთქმედე-ბის წყალობით, იმგვარი საკითხები, როგორც მოცემულია წინამდებარე საქმე-ში, შეიძლება განვიხილოთ მხოლოდ ერთ-ერთი დებულების საფუძველზე, ისე, რომ მეორე დებულება ცალკე განსახილველ საკითხს არ წამოწვედეს, ან ორივე მუხლის საფუძველზე. ეს საკითხი უნდა გადაწყდეს თითოეულ საქმეზე ინდივი-დუალურად, ფაქტების მიხედვით და დარღვევების ბუნებიდან გამომდინარე (იხ. *mutatis mutandis*, ზემოხსენებული საქმე *Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], § 161).

71. წინამდებარე საქმეში სასამართლომ უკვე დაადგინა, რომ საბერძნეთის მთავრობამ კონვენციის მე-3 მუხლი დაარღვია, რადგან არ ჩაატარა შემთხვევის ეფექტიანი გამოძიება. იგი მიიჩნევს, რომ ცალკე უნდა განიხილოს საჩივარი, რომელიც შეეხება შესაძლო მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის გამოუძიებლობას სავარაუდო რასისტულ დამოკიდებულებასა და პოლიციის ხელში განმცხადე-ბელთა შეურაცხყოფას შორის.

72. ხელისუფლების ორგანოები, რომლებიც იძიებდნენ განმცხადებელთა მი-მართ შესაძლო არასათანადო მოპყრობას, ფლობდნენ პირველი განმცხადებლის წერილობით ჩვენებას, სადაც აღინიშნებოდა, რომ ისინი გახდნენ სერიოზული თავდასხმის მსხვერპლნი და, გარდა ამისა, არასათანადო მოპყრობაზე პასუხის-მგებელი პოლიციელისაგან მიიღეს რასისტული ხასიათის შეურაცხყოფა. ამას-თან, მათ ჰქონდათ საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორისა და საბერძნეთის უმ-ცირესობათა უფლებების ჯგუფის ერთობლივი ღია წერილი, სადაც ეს უკანას-კნელნი აპროტესტებდნენ განმცხადებელთა მიმართ არასათანადო მოპყრობას და აძლევდნენ ასეთ კვალიფიკაციას - საბერძნეთის პოლიციის მიერ ბოშათა მიმართ გამოვლენილი სისასტიკე - და იხსენიებდნენ 30-მდე ზეპირ ჩვენებას ბოშათა თემის წარმომადგენელთა მიმართ არასათანადო მოპყრობის მსგავსი შემთხვევების შესახებ. წერილი მთავრდებოდა მონოდებით, რომ ქვეყანაში პო-ლიციის ყველა განყოფილებისათვის მიეცათ ზუსტი და დეტალური მითითებები ბოშების მიმართ მოპყრობასთან დაკავშირებით (იხ. ზემოთ მე-17 პუნქტი).

73. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს განცხადებები, რომლებსაც ახლავს საერთაშორისო ორგანიზაციითა ანგარიშები საბერძნეთში პოლიციის მხრიდან ბოშებისა და სხვა მსგავსი ჯგუფების მიმართ სავარაუდო დისკრიმინაციაზე, ფიზიკური შეურაცხყოფისა და გადამეტებული ძალის გამოყენების ჩათვლით, საჭიროებს შემოწმებას. სასამართლოს აზრით, თუ მტკიცებულებები აჩვენებს სიტყვიერ რასისტულ შეურაცხყოფას სამართალდამცველი მოხელეების მხრიდან, ამასთანავე, სავარაუდო არასათანადო მოპყრობას პატიმრობაში მყოფი პირის მიმართ - ეთნიკური ან სხვა უმცირესობიდან - ყველა ფაქტი უნდა შემოწმდეს ყოველმხრივ, რათა გამოვლინდეს ნებისმიერი რასობრივი მოტივი (იხ. *mutatis mutandis*, ზემოხსენებული საქმე *Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], § 164).

74. წინამდებარე საქმეში არ არსებობს არანაირი მტკიცებულება, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა ჩაატარეს განსახილველი საკითხის რაიმე ტიპის მოკვლევა, მიუხედავად სარწმუნო ინფორმაციისა ძალადობის შესახებ, რომელსაც, სავარაუდოდ, რასობრივი მოტივაცია ჰქონდა. კერძოდ, არაფერი გაუკეთებიათ, რათა შეემოწმებინათ პირველი განმცხადებლის განცხადებები - რომ მათ მიაყენეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა - ან ღია წერილში მოხსენიებული სხვა მსგავსი შემთხვევები ბოშათა მიმართ არასათანადო მოპყრობის შესახებ. ჩანს, არც არანაირი მოკვლევა ჩაუტარებიათ, ყოფილა თუ არა ბ-ნი ციკრიკასი ადრე მსგავს შემთხვევებში ჩართული ან ოდესმე დაუდანაშაულებიათ თუ არა იგი ანტიბოშური დამოკიდებულების გამოვლენაში. გარდა ამისა, არც იმით დაინტერესებულან, ოდესმე ჩაუტარებიათ თუ არა რაიმე გამოძიება, როგორ ასრულებენ თავიანთ მოვალეობებს მესოლონგის პოლიციის განყოფილების სხვა ოფიცრები, როცა საქმე აქვთ ეთნიკურ უმცირესობათა ჯგუფებთან. მეტიც, სასამართლო შენიშნავს, რომ საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორმა საქმის სასამართლო განხილვაზე წარმოადგინა მტკიცებულება განმცხადებლის საქმეზე და შემთხვევის შესაძლო რასობრივ მოტივს შეუძლებელია არ მიეპყრო სასამართლოს ყურადღება, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, განსაკუთრებული ყურადღება არ მიუქცევიათ ამ ასპექტისათვის - სასამართლომ ეს საქმე ისევე განიხილა, როგორც განიხილავდა ნებისმიერ სხვას, რასობრივი ობერტონების გარეშე.

75. ამდენად, სასამართლო ადგენს, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ შეასრულეს კონვენციის მე-14 მუხლით - მე-3 მუხლთან ერთობლიობაში - დაკისრებული მოვალეობა, გადაეღათ ყველა შესაძლო ნაბიჯი იმის გამოსაძიებლად, ჰქონდა თუ არა რაიმე როლი დისკრიმინაციას ამ შემთხვევაში. აქედან გამომდინარე, დაირღვა კონვენციის მე-14 მუხლის - მე-3 მუხლთან ერთობლიობაში - პროცედურული მხარე.

III. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

76. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მალალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. ზიანი

1. მატერიალური ზიანი

77. პირველი განმცხადებელი მოითხოვდა 4,540,80 ევროს (ევრო) შემთხვევიდან 12 თვის განმავლობაში შემოსავლის დაკარგვის სანაცვლოდ. მეორე განმცხადებელი მოითხოვდა 2,250 ევროს შემთხვევიდან 6 თვის მანძილზე შემოსავლის დაკარგვის სანაცვლოდ. გარდა ამისა, მათ განაცხადეს, რომ მიღებული დაზიანებების გამო ვეღარ შეძლეს მანამდელი საქმიანობის გაგრძელება.

78. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებლებმა სათანადოდ ვერ დაასაბუთეს მატერიალური ზიანი და მათი პრეტენზია ამასთან დაკავშირებით სასამართლოს არ უნდა მიეღო.

79. სასამართლო შენიშნავს, რომ პრეტენზია მატერიალური ზიანის შესახებ უკავშირდება შემოსავლის დაკარგვას, რაც მოჰყვა შემთხვევას მომდევნო 12 და 6 თვის განმავლობაში - შესაბამისად, თითოეულის შემთხვევაში. თუმცა, სასამართლო აკვირდება, რომ განმცხადებლებს არ წარმოუდგენიათ დანაკარგის დამადასტურებელი დეტალები, რაც ითვლება სპეკულაციად. ამ მიზეზით, სასამართლო ამისათვის არაფერს აკუთვნებს.

2. არამატერიალური ზიანი

80. თითოეულმა განმცხადებელმა მოითხოვა 20,000 ევრო - შიშის, ტკივილისა და იმ დაზიანებების სანაცვლოდ, რაც მათ მიიღეს.

81. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ ნებისმიერი საზღაური არამატერიალური ზიანისათვის არ უნდა აღემატებოდეს 10,000 ევროს თითოეულ განმცხადებელზე.

82. სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებლებმა უეჭველად მიიღეს არამატერიალური ზიანი, რისი კომპენსირებაც შეუძლებელია მხოლოდ დარღვევების დადგენით. ითვალისწინებს რა საქმის განსაკუთრებულ გარემოებებს და ეყრდნობა სამართლიანობის პრინციპს, სასამართლო თითოეულ განმცხადებელს აკუთვნებს 10,000 ევროს, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადი, რითაც ეს თანხა შეიძლება დაიბეგროს.

C. ხარჯები და დანახარჯები

83. განმცხადებლებს არ წამოუყენებიათ მოთხოვნა ხარჯებისა და დანახარჯების გამო.

D. საურავი

84. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენაშული მიზაეაჰიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად

1. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი განმცხადებელთა მიმართ პოლიციის მხრიდან მოპყრობის თვალსაზრისით;
2. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი - იმის გამო, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ ჩაატარეს შემთხვევის ეფექტიანი გამოძიება;
3. ადგენს, რომ არ არის საჭირო საჩივრის ცალკე განხილვა კონვენციის მე-13 მუხლის მიხედვით;
4. ადგენს, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-14 მუხლი მე-3 მუხლთან ერთობლიობაში, იმ პრეტენზიებთან მიმართებით, რომელთა თანახმადაც, პოლიციის მხრიდან განმცხადებელთა მოპყრობას რასობრივი მოტივაცია ედო საფუძვლად;
5. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-14 მუხლი მე-3 მუხლთან ერთობლიობაში, იმის გამო, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა არ გამოიძიეს შემთხვევის შესაძლო რასობრივი მოტივაცია;
6. ადგენს:
  - (a) მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, თითოეულ განმცხადებელს გადაუხადოს 10,000 ევრო (ათი ათასი ევრო) არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ - სამი თვის განმავლობაში იმ დღიდან, როცა გადანყვეტილება გახდება საბოლოო კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
  - (b) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი;
7. უარყოფს განმცხადებლის მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2005 წლის 13 დეკემბერს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

მაიკლ ო'ბოილი
რეგისტრატორი

ნიკოლას ბრაცა
პრეზიდენტი

კონვენციის 45-ე მუხლის მე-2 პუნქტისა და რეგლამენტის 74-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, ამ გადაწყვეტილებას დაერთო განსხვავებული მოსაზრებები:

- (a) სერ ნიკოლას ბრაცას აზრი
  - (b) ბ-ნ კასადევალის განსხვავებული აზრი
- ნ.ბ.
მ.ო.ბ.

მოსამართლე სერ ნიკოლას ბრაცას განსხვავებული აზრი

ვეთანხმები პალატის დასკვნებსა და დასაბუთებას, გარდა იმისა, რომ გადაწყვეტილების 65-ე პუნქტთან დაკავშირებით მაქვს იგივე ეჭვი, რაც ნაჩოვას საქმეზე სამართლო გადაწყვეტილების 157-ე პუნქტის შესახებ (*Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], №43577/98 და 43579/98), თავად ნაჩოვას საქმეზეც რომ გამოვხატე.

მიუხედავად იმისა, რომ წინამდებარე საქმის შედეგზე ეს გავლენას არ მოახდენს - ყოველ შემთხვევაში, იმაზე მეტად, ვიდრე ეს მოხდა ნაჩოვას საქმეში - ვრჩები იმავე აზრზე: პუნქტი ზედმეტად ზოგადადაა ჩამოყალიბებული, როცა ვარაუდობს, რომ იშვიათად - თუ არა არასოდეს - იქნება მიზანშეწონილი, მთავრობის წინაშე არსებული მტკიცებულებებთან დაკავშირებული სირთულის გამო, მთავრობას გადაეცეს მტკიცების ტვირთი იმაზე, რომ კონვენციის დამარღვეველი კონკრეტული ქმედება (წინამდებარე საქმეში - მე-3 მუხლი, ნაჩოვას საქმეში - მე-2 მუხლი) არ იყო რასობრივად მოტივირებული. როგორც თავად ნაჩოვას საქმეში, მიმაჩნია, რომ ადვილად შეიძლება ისეთ გარემოებათა წარმოდგენა, როცა სამართლიანი იქნება, მთავრობას მოეთხოვოს იმის დამტკიცება, რომ თავისუფლებაღკვეთილი პირის ეთნიკური წარმომავლობა არ იყო მატერიალური ფაქტორი მის მიმართ არასათანადო მოპყრობისას, რაც განახორციელეს სახელმწიფო მოხელეებმა.

კასადევალის განსხვავებული აზრი (თარგმანი)

1. ხმა მივეცი - თუმცა, არც მთლად დარწმუნებით - იმ დასკვნას, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-14 მუხლი, მე-3 მუხლთან ერთობლიობაში, განმცხადებლის პრეტენზიასთან მიმართებით - რომ პოლიციის მხრიდან მისდამი მოპყრობას ჰქონდა რასობრივი მოტივაცია (ოპერატიული დებულებების მე-4 პუნქტი). ჩემი ხმა განაპირობა დიდი პალატისადმი სოლიდარობისა და თანხვედრის საჭიროებამ საქმეზე *Nachova v. Bulgari*, რომელშიც წამოჭრილია წინამდებარე საქმის იდენტური საკითხი, კერძოდ, უსაფრთხოების ძალების წარმომადგენელთა ქცევაში რასობრივი მოტივების არსებობა. მხარს ვუჭერ მოსაზრებას, რომელიც ზოგიერთ ჩემს კოლეგასთან ერთად გამოვხატე ერთობლივ განსხვავებულ მოსაზრებაში. ეს განსხვავებული მოსაზრება ერთვის გადაწყვეტილებას ნაჩოვას საქმეზე.

2. რამდენადაც სასამართლომ (წინამდებარე საქმეშიც) დაადგინა, რომ მე-3 მუხლი ორმხრივად დაირღვა არსებითი და პროცედურული თვალსაზრისით, ჩემი აზრით, საკმარისი უნდა ყოფილიყო იმისათვის, რომ სასამართლოს დაედგინა მე-14 მუხლის დარღვევაც, თუკი საჩივარს გლობალურად მიუდგებოდა, ნაცვლად პრობლემის მინიმალიზაციისა მე-3 მუხლის მხოლოდ პროცედურული ასპექტების წამოწევით.

3. სერიოზული, ზუსტი და გამამყარებელი წანამძღვრები, გამომდინარე საქმის მასალებიდან, „ხელისუფლების ორგანოების ხელთ არსებულ სარწმუნო ინფორმაციასთან ერთად, სავარაუდო ძალადობის რასობრივი მოტივაციის შესახებ...“ (გადაწყვეტილების 74-ე პუნქტი) და 1998 წლის 11 მაისით დათარიღებული, საბერძნეთის ჰელსინკის მონიტორისა და საბერძნეთის უმცირესობათა უფლებების ჯგუფის ერთობლივი ღია წერილი საზოგადოებრივი წესრიგის სამინისტროსადმი (გადაწყვეტილების მე-17 პუნქტი), ადასტურებს დასკვნას, რომ დაირღვა კონვენციის მე-14 მუხლი, მე-3 მუხლთან ერთობლიობაში, და არ არის საჭირო, განცალკევდეს არსებითი და პროცედურული ასპექტები.

დენის ვასილევჰი რუსეთის წინააღმდეგ

CASE OF DENIS VASILYEV v. RUSSIA

პირველი სექცია

დენის ვასილავი რუსეთის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 32704/04)

გადაწყვეტილება

2009 წლის 17 დეკემბერი

საბოლოო ვერსია

17/03/2010

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდება კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შე-
საბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას.

საქმეზე დენის ვასილევია რუსეთის წინააღმდეგ

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პალატამ (პირველი სექცია) შემდეგი შემადგენლობით:

ხრისტოს როზაკისი, თავმჯდომარე,
ნინა ვაჯიჩი,
ანატოლი კოვლერი,
ელიზაბეტ შტაინერი,
დინ შპილმანი,
ჯორჯო მალინვერნი,
ჯორჯ ნიკოლაუ, მოსამართლეები,
და
სორენ ნილსენი, სექციის რეგისტრატორი,
მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2009 წლის 26 ნოემბერს,
და ამავე დღეს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი № 32704/04, რომელიც 2004 წლის 23 ივლისს რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ სასამართლოში შეიტანა რუსეთის მოქალაქემ, ბ-ნმა დენის ვლადიმერის ძე ვასილევმა (შემდგომში „განმცხადებელი“), ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში „კონვენციის“) 34-ე მუხლის შესაბამისად.

2. განმცხადებელს სასამართლოში წარმომადგენლობისთვის სამართლებრივი დახმარება მიენიჭა და მის ინტერესებს წარმოადგენდა ქ-ნი მ. ვოსკობიტოვა, მოსკოვის პრაქტიკოსი ადვოკატი. რუსეთის მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“) წარმომადგენდა ბ-ნი პ. ლაპტევი, რუსეთის ფედერაციის ყოფილი წარმომადგენელი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში.

3. კერძოდ, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მასზე თავდასხმა არ გამოიძიეს ჯეროვნად, რომ ის გახდა არასათანადო მოპყრობის მსხვერპლი პოლიციის ოფიცრებისა და სამედიცინო პერსონალის მხრიდან - რაც ასევე არ გამოიძიეს - და რომ ის არ აღიარეს სამოქალაქო მხარედ სისხლის სამართალწარმოებაში.

4. 2006 წლის 4 აპრილს პირველი სექციის პრეზიდენტმა გადაწყვიტა, ეცნობებინა მთავრობისათვის განაცხადის შეტანის შესახებ. ასევე გადაწყდა, რომ სასამართლო ერთდროულად იმსჯელებდა განაცხადის დასაშვებობასა და არსებით მახარებებზე (კონვენციის 29-ე მუხლის მე-3 პუნქტი).

5. მთავრობამ გააპროტესტა განაცხადის არსებითი მხარეებისა და დასაშვებობის ერთობლივი განხილვა. სასამართლომ განიხილა მთავრობის პროტესტი და უარყო იგი. მხარეებთან კონსულტაციის შემდეგ სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ არ იყო საქმეზე მოსმენის გამართვის აუცილებლობა (რეგლამენტის 59-ე მუხლის მე-3 პუნქტი *in fine*).

ფაქტები

I. საქმის ბარემოებები

6. განმცხადებელი დაიბადა 1983 წელს და ცხოვრობს მოსკოვში.

A. თავდასხმა განმცხადებელზე და მისი მკურნალობა

1. თავდასხმა განმცხადებელზე და მისი მეგობარი

7. 2001 წლის 29 ივნისს განმცხადებელი და მისი სკოლის მეგობარი ბ-ნი N. ერთად ატარებდნენ სალამოს. დაახლოებით 23:30 სთ-ზე ისინი წავიდნენ ბ-ნი N.-ის სახლში, რადგან ბ-ნი N. დიაბეტით იყო ავად და სჭირდებოდა ინსულინის ინექციის გაკეთება. ამის შემდეგ ისინი ტაქსით წავიდნენ განმცხადებლის ბინისკენ.

8. მათ თავს დაესხნენ, როცა ფეხით მიდიოდნენ შერბაკოვსკაიას ქუჩაზე, № 16/18 სახლთან ახლოს, მოსკოვის აღმოსავლეთის ადმინისტრაციულ ოლქში. თავდამსხმელმა დაუძახა უკნიდან და, სანამ მობრუნდებოდნენ, ორივეს მიძიმედ ჩასცხო თავში, რის შემდეგაც გონება დაკარგეს და დაეცნენ მიწაზე. მათ მოჰპარეს მნიშვნელოვანი ოდენობის თანხა, ოქროს სამაჯური და მობილური ტელეფონი.

9. მეზობლებმა დარეკეს „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებაში. 2001 წლის 30 ივნისს, 12:40 სთ-ზე შემთხვევის ადგილას მოვიდნენ პოლიციელები, ბ-ნი ჟაროვი და ბ-ნი ვოლკოვი. ისინი მუშაობდნენ მოსკოვის აღმოსავლეთის ადმინისტრაციული ოლქის პოლიციის მე-2 ბატალიონში და მათი მთავარი ფუნქცია იყო ბიზნესისა და კერძო საკუთრების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა კომერციული კონტრაქტების საფუძველზე. ამას გარდა, ისინი მოქმედებდნენ, როგორც პატრულის თანამშრომლები ოლქში.

10. თავიანთი ჩვენების თანახმად, მათ გზაზე დაინახეს ორი ახალგაზრდა, რომლებიც ეგონათ ნასვამები. ერთი მათგანი იჯდა, მეორე კი ჯერ კიდევ იწვა. იქვე ჩანდა ნარწყევი. პოლიციელმა განაცხადა, რომ მან ვითარების შესახებ მოახსენა „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილების თანამშრომელს და უთხრა, რომ საჭირო იყო სასწრაფო დახმარების ან გამოსაფხიზლებელი სამსახურის გამოძახება.

11. ამის შემდეგ პოლიციელმა გადაათრია უგონოდ მყოფი განმცხადებელი და მისი მეგობარი გზიდან №16/18 სახლის ეზოში. მთავრობის განცხადებით, პოლიციელმა განმცხადებელი და N. დატოვა ბალახის გაზონზე; განმცხადებელი კი ჩიოდა, რომ ისინი დააწვინეს „სველ ნაგავზე“. ამავე დროს არასაუწყებო დაცვის განყოფილების მორიგემ (дежурный по отделу вневедомственной охраны) აცნობა პოლიციის თანამშრომლებს, რომ შემოსულია სიგნალი და საჭიროა მისი შემოწმება. ეს ამბავი აცნობეს თანამშრომელს პოლიციის განყოფილებაში და დატოვეს შემთხვევის ადგილი.

12. დაახლოებით 19:00 საათისთვის მეეზოვეებმა ე-ნმა E.-მ და ბ-ნმა B.-მ შენიშნეს ორი ახალგაზრდა კაცი, დავარდნილი ნაგვის ურნებიდან სამ-ოთხ მეტრში, და სცადეს მათი წამოყენება. თუმცა, ორივე უგონოდ იყო, ერთი კი, მუქი ფერის თმებით (ბ-ნი N.), ბურღულუნებდა გაუგებრად. მათ დაურეკეს სასწრაფო დახმარებას.

13. 20:00 საათზე მოვიდა ექიმი P. პირველი სასწრაფო დახმარების მანქანით. ორი მსხვერპლის დანახვაზე გამოიძახა მეორე მანქანა და მიადგა ბ-ნი N.-ს, რომელსაც მარცხენა ლოყაზე ჰქონდა ჭრილობა და ჰემატომა. როცა ბ-ნი N. გონზე მოვიდა, ექიმი P. დაეხმარა მანქანაში ასვლაში და წაიყვანა მოსკოვის №1 საავადმყოფოში.

14. ამასობაში ექიმი CH. მოვიდა სასწრაფო დახმარების მეორე მანქანით, ჯერ კიდევ უგონოდ მყოფი განმცხადებელი გადააწვინა მანქანაში და წაიყვანა მოსკოვის № 33 საავადმყოფოში.

2. მკურნალობა № 33 საავადმყოფოში

15. 21:05 საათზე, საავადმყოფოში მისვლისას, განმცხადებელს დაუდგინეს ალკოჰოლური ინტოქსიკაცია. აღნიშნეს დაზიანებები და ჭრილობები მაჯასა და შუბლზე. 2 საათის შემდეგ იგი გასინჯა ნეიროქირურგმა.

16. 2001 წლის 1 ივლისის 05:00 საათამდე განმცხადებელი ჯერ კიდევ უგო-

ნოდ იყო და იწვა საკაცზე, ჩაცმული, საავადმყოფოს დერეფანში.

17. 06:30 საათზე მას გაუკეთეს სასწრაფო ქირურგიული ოპერაცია - თავის ქალის ორმხრივი ტრეპანაცია.

18. 2001 წლის 8 ივლისს განმცხადებლის დედამ მოიწვია კერძო ექიმი მისი ვაჟის გასასინჯად. ექიმმა განსაზღვრა, რომ განმცხადებლის მდგომარეობა სიცოცხლისათვის საშიში იყო. სასწრაფო დახმარების მანქანამ კომპიში მყოფი განმცხადებელი გადაიყვანა მოსკოვის ბურდენკოს სამხედრო ჰოსპიტალში.

3. მკურნალობა ბურდენკოს ჰოსპიტალში და ჯანმრთელობის ნაწილობრივი გაუმჯობესება

19. 2001 წლის 9 ივლისიდან 27 ივლისამდე განმცხადებელი იყო კომპიში. 2001 წლის 25 ივლისს მას გაუკეთეს ტრაქეოტომია (ტრაქეაში ხელოვნური სასუნთქი გზის შექმნა ქირურგიული გზით) და ჩაუდგეს კანულა.

20. კომიდან გამოსვლის შემდეგ იგი გადაიყვანეს ნეიროქირურგიის განყოფილებაში, სადაც იმყოფებოდა 10 აგვისტომდე კრტიკულ მდგომარეობაში.

21. კანულას ამოღებამდე, 2001 წლის ოქტომბერში, და შემდეგ 2002 წლის დეკემბერში განმცხადებელმა გაიკეთა რამდენიმე ოპერაცია თავის ქალის ოსტეომიელიტის გამო.

22. 2001 წლის 1 ოქტომბერს სამედიცინო კომისიამ განმცხადებელი ცნო მეორე კატეგორიის ინვალიდად.

23. 2002 წელს განმცხადებელს განუვითარდა პოსტტრავმული კონვულსიური აშლილობა. 2003 წლის 13 ივნისს მას ჰქონდა შეტევა და გონება დაკარგა. იგი გადაიყვანეს ბურდენკოს ჰოსპიტალში და გაუკეთეს ოპერაცია თავის ქალის ჩირქოვანი აბსცესის გამო.

B. გამოძიება და სამართალწარმოება

1. გამოძიება თავდასხმის ფაქტზე (საქმე № 073041)

24. 2001 წლის 30 ივნისსა და 1 ივლისს „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებამ № 1 და 33 საავადმყოფოებიდან მიიღო სამედიცინო დასკვნები განმცხადებლისა და ბ-ნი N-ის სხეულის დაზიანებათა შესახებ. პოლიციის განყოფილებაში მოკვლევების განყოფილების ხელმძღვანელმა სთხოვა ოპერატიულ მუშაკს, ბ-ნი ერმაკოვს, შეემოწმებინა ანგარიშები. შედეგად, შიდა მოკვლევამ (იხ. ქვემოთ) გამოავლინა, რომ ბ-ნმა ერმაკოვმა არ მიიღო არანაირი ზომა დანაშაულის სცენის შესამოწმებლად, მონშეთა გამოსავლენად ან მსხვერპლთა დასაკითხად.

25. 2001 წლის 6 ივლისს ბ-ნმა ერმაკოვმა მასალები გადაუგზავნა საგამოძიებო დეპარტამენტს, სადაც საქმე დაანერგეს ოპერატიულ მუშაკს ბ-ნი აბდრიაევს. ამ უკანასკნელმა მასალებთან დაკავშირებით არ მიიღო არანაირი პროცედურული გადაწყვეტილება 2001 წლის 17 ივლისამდე.

26. 2001 წლის 18 ივლისს „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილების უფროსმა ჩაატარა შიდა მოკვლევა, რომელმაც გამოავლინა, რომ მოკვლევის ანგარიშებთან დაკავშირებით არაფერი იყო გაკეთებული. ორივე - ბ-ნი ერმაკოვიც და ბ-ნი აბდრიაევიც - დასაჯეს. იმავე დღეს დანაშაულის ადგილი შეამოწმეს პირველად. 2001 წლის 20 ივლისს დაიწყო სისხლის სამართალწარმოება

განმცხადებელსა და ბ-ნ N.-ზე თავდასხმის გამო.

27. 2001 წლის 20 სექტემბერს ბ-ნმა დროზდოვმა გამოიტანა გადაწყვეტილება, რომ შეენყვიტა სისხლის სამართალწარმოება, რადგან დამნაშავეს ამოცნობა არ მოხერხდა. გადაწყვეტილებაში მტკიცებულებების სახით იდო მხოლოდ პოლიციის ოფიცრების, ვოლკოვისა და ჟაროვის, სასწრაფო დახმარების ექიმისა და ბ-ნ N.-ის ჩვენებები.

28. 2001 წლის 16 ოქტომბერს გამომძიებელმა ბ-ნმა სალომკინმა გადაწყვიტა, ხელახლა დაენყო გამოძიება.

29. მოგვიანებით, 2001 წლის 29 ოქტომბერს, ცენტრალურ ფედერალურ რეგიონში პრეზიდენტის რწმუნებულის მოადგილემ მისწერა განმცხადებლის დედას, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს შინაგანი უსაფრთხოების დეპარტამენტმა განიხილა მისი საჩივარი გახანგრძლივებულ სამართალწარმოებასთან დაკავშირებით. მან დაადგინა, რომ მოკვლევა არ ჩატარდა სათანადო დონეზე, არავინ მისულა დანაშაულის ადგილას, არ შეუმონმებია ის და არ გადადგმულა სხვა საგამოძიებო ნაბიჯები. ოპერატიულმა მუშაკებმა, ბ-ნმა ერმაკოვმა და ბ-ნმა აბრამოვმა, მიიღეს გაფრთხილება.

30. 2001 წლის 16 ნოემბერს, 2012 წლის 6 იანვარს, 19 აპრილს, 13 ივნისსა და 15 აგვისტოს გამოსცეს გადაწყვეტილება სამართალწარმოების შეწყვეტის თაობაზე, რადგან ვერ მოხერხდა მოძალადის გამოვლენა. ზედამხედველმა პროკურორებმა უარყვეს ეს გადაწყვეტილება და დაავალეს გამომძიებლებს, მიეღოთ დამატებითი საგამოძიებო ზომები, როგორცაა მეზობელი სახლების დარაჯთა დაკითხვა, კაფე „კორონაში“ ლამის დარაჯის დაკითხვა და მოპარული მობილური ტელეფონის ზარების შემოწმება.

31. 2003 წლის 12 სექტემბერს საქმე გადაეცა მოსკოვის საქალაქო პოლიციის მთავარ საგამოძიებო დეპარტამენტს.

32. მოგვიანებით, 2004 წლის 27 თებერვალს, შინაგან საქმეთა სამინისტროს საგამოძიებო კომიტეტმა განაცხადა, რომ გამოძიება საქმეებისა - № 73041 და 1056 (იხ. ქვემოთ) - ჩატარდა არასათანადოდ და აღნიშნა:

„ამდენად, დადგინდა, რომ საწყის ეტაპზე საქმის № 73041 გამოძიება ჩატარდა დაბალ პროფესიულ დონეზე და სისხლის სამართლის პროცესის წესების დარღვევით. სამართალწარმოება ბევრჯერ შეწყვიტეს უდროოდ იმ მოტივით, რომ ვერ გამოავლინეს პასუხისმგებელი პირი. მოსკოვის აღმოსავლეთის ადმინისტრაციული ოლქის „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებაში ზოგიერთი თანამშრომელი დასაჯეს დისციპლინური სასჯელით - სისხლის სამართლის პროცესის წესების დარღვევისა და გამოძიების არაადეკვატური მენეჯმენტისათვის. საქმის № 1056 გამოძიებაც [სამედიცინო დაუდევრობა] ასევე შეჩერდა მნიშვნელოვანი შეცდომების გამო.“

გამოძიების ნაკლოვანებათა გათვალისწინებით და მოსკოვის ქალაქის პროკურატურის მითითებების შესაბამისად, ამჟამად გადაიდგმება დამატებითი საგამოძიებო ნაბიჯები და ხორციელდება ოპერატიული ღონისძიებები, რათა მრავალმხრივად და ამომწურავად შეისწავლონ მოვლენები და დააყენონ პასუხისმგებელ პირთა სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა.“

33. 2004 წლის 2 აპრილსა და 13 მაისს საზოგადოებრივმა პროკურორებმა შეცვალეს პოლიციის გადაწყვეტილება გამომძიების შეწყვეტის შესახებ და ბრძა-

ნეს განსაკუთრებული საგამოძიებო ზომების გამოყენება.

34. 2004 წლის 4 ივნისს საქმე გადაეცა აღმოსავლეთის ადმინისტრაციული ოლქის პროკურატურას და დაენერა გამომძიებელს, ბ-ნი ვოლკს, რომელიც პასუხისმგებელი იყო განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეებზე. 2004 წლის 20 ივლისს, 30 იანვარს, 18 აგვისტოს, 2005 წლის 5 ოქტომბერს და 2006 წლის 27 მარტს ბ-ნი ვოლკმა შეწყვიტა გამოძიება იმის საფუძველზე, რომ შეუძლებელი იყო თავდასხმაში დამნაშავის (დამნაშავეების) გამოვლენა. ეს გადაწყვეტილებები შეცვალეს ზედამხედველმა პროკურორებმა.

35. ბ-ნი ვოლკის ბოლო გადაწყვეტილება გამოძიების შეჩერების შესახებ, რომელიც ხელმისაწვდომი გახდა სასამართლოსათვის, თარიღდება 2006 წლის 17 ივლისით. იგი ითვალისწინებდა იმ მტკიცებულებებს, რომლებიც მოგროვდა საქმეში.

36. გადაწყვეტილებაში აღინიშნებოდა, რომ ჩვენება აიღეს ორივე მსხვერპლისაგან - განმცხადებლისა და ბ-ნი N.-საგან, რომლებსაც არ ახსოვდათ თავდამსხმელი; მათი მეგობრებისაგან, რომლებსაც არ უნახავთ თავდასხმის სცენა; აგრეთვე, პოლიციის ოფიცრების, მეეზოვეებისა და ექიმებისაგან, რომლებმაც დაზარალებულები ნახეს თავდასხმის შემდეგ. სასამართლოს ექსპერტმა დაადგინა, რომ განმცხადებელმა მიიღო „სხეულის სერიოზული დაზიანებები“ და N.-მა - „სხეულის მსუბუქი დაზიანება“.

37. განმცხადებლის დედამ უამბო გამომძიებელს, რომ დანაშაულის ჩადენიდან მალევე იგი მივიდა „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებაში. პოლიციის ერთ-ერთმა ოფიცრმა, ზვეული თმითა და მეტსახელით „პუშკინა“, აღუწერა მას, რომ დაზარალებულები იპოვეს კაფე „კორონას“ მახლობლად. განმცხადებლის დედა წავიდა კაფეში და ელაპარაკა იქაურ თანამშრომლებს, რომლებმაც უთხრეს, რომ 2001 წლის 29-30 ივლისის ღამეს პოლიციის სამი ოფიცერი, სახელებით „სამა“, „სიდორი“ და „კოსტია“, იყვნენ ძალიან ნასვამები კაფეში, იქცოდნენ აგრესიულად და ექებდნენ ბარმენთან ჩხუბის მიზეზს. თუმცა, მათ არ დაუდასტურებიათ რაიმე ტიპის შეტაკება პოლიციის ოფიცრებსა და მის ვაჟთან, ან ბ-ნი N.-თან. გამომძიებელმა დაკითხა ასევე შვიდი ოფიცერი „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებიდან, რომლებმაც განაცხადეს, რომ ვერ იხსენებდნენ კაფეში ვიზიტის ფაქტს კონკრეტულად იმ ღამეს და არ იცნობდნენ „სიდორს“ ან „პუშკინას“. სამმა მათგანმა საერთოდ უარყო ოდესმე კაფე „კორონაში“ ყოფნის ფაქტი, ხოლო დანარჩენმა ოთხმა თქვა, რომ დროდადრო დადიან ხოლმე იქ.

38. ბ-ნი N.-ის დედამ უთხრა გამომძიებელს, რომ მისმა ნახევრად უგონოდ მყოფმა ვაჟმა დაუნაწევრებლად წამოილულულა, რომ „პოლიციელებმა“ ჩართეს თავში. ორი დღის შემდეგ მისი შვილის სანახავად მისული წააწყდა, სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმულ ორ მამაკაცს, რომლებიც მისი შვილის სანოლთან იდგნენ, ანჯღრევდნენ მას და ეკითხებოდნენ, ახსოვდა თუ არა „პოლიციელები“, რომლებმაც სცემეს. დედამ ხმამაღლა გააპროტესტა ეს ფაქტი და მამაკაცები გავიდნენ დერეფანში, სადაც წარმოადგინეს თავიანთი საშვები და თქვეს, რომ იყვნენ პოლიციის ოფიცრები „სოკოლინაია გორას“ განყოფილებიდან, ბ-ნი დროჟინი და ბ-ნი კონოვალენკო. ერთმანეთს კი ეძახდნენ „პუშკინას“ და „დიმონს“. მათ თქვეს, რომ იძიებდნენ მის ვაჟზე თავდასხმის ფაქტს. გამომძიებელმა დაკითხა ბ-ნი დროჟინი, რომელმაც უარყო ოდესმე ბ-ნი N.-თან საავადმყოფოში მისვლის ფაქტი. ბ-ნი კონოვალენკოს დაკითხვა კი ვერ მოხერხდა.

39. გამომძიებელმა დაადგინა, რომ შეუძლებელი იყო თავდასხმაზე პასუხისმგებელ პირთა გამორკვევა. 2006 წლის 30 ნოემბერს ზედამხედველმა პროკუ-

რორმა გააუქმა ეს გადაწყვეტილება და დაავალა ბ-ნ ვოლკს, გამოერკვია აცდენები ჩვენებებში მოწმეთა დაპირისპირებით, აგრეთვე მოექებნათ და დაეკითხათ პოლიციის ყოფილი ოფიცრები „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებიდან.

2. *გამოძიება პოლიციის ოფიცრების - ჟაროვისა და ვოლკოვის - ქმედებებზე (საქმე № 229337).*

40. განმცხადებლის დედის საჩივრის კვალად, რომ პოლიციის ოფიცრებმა, ბ-ნმა ჟაროვმა და ბ-ნმა ვოლკოვმა, არასათანადოდ შეასრულეს თავიანთი მოვალეობები, ხოლო ექიმმა K.-მ არ აღმოუჩინა განმცხადებელს მისი მდგომარეობისათვის შესაფერისი დახმარება, 2002 წლის 6 იანვარს სისხლის სამართლის ძირითადი საქმიდან ამოიღეს ზოგიერთი მასალა დამატებითი მოკვლევისათვის.

41. 2002 წლის 13 მარტს გამოძიებელმა იზმაილოვსკის ოლქის პროკურატურიდან ბ-ნ N.-ის, განმცხადებლის დედის, ექიმების P.-ს, CH.-სა და K.-ს, ოფიცრების ჟაროვისა და ვოლკოვის ჩვენებებზე დაყრდნობით, გამოიტანა გადაწყვეტილება, რომ არ იყო სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნები, რადგან ექიმმა K.-მ სწორი დიაგნოზი დაუსვა განმცხადებელს და მიიღო ყველა საჭირო ზომა, ხოლო ოფიცრები „შეცდნენ კეთილსინდისიერად იმ საკითხში, რომ ბ-ნ ვასილევსა და ბ-ნ N.-ს შესწევდათ ძალა, მიეხედათ საკუთარი თავისათვის“.

42. 2002 წლის 15 მარტს ზედამხედველმა პროკურორმა გააუქმა ეს გადაწყვეტილება. მან დაადგინა, რომ დასკვნები პოლიციის ოფიცერთა კეთილსინდისიერი შეცდომის შესახებ ეწინააღმდეგება საქმეში არსებულ ფაქტებს, რადგან განმცხადებელი იყო უგონოდ, როცა ისინი მოვიდნენ. სისხლის სამართლის კოდექსის 293-ე მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე, გამოძიებელმა პროკურორმა აღძრა სისხლის სამართლის საქმე (დანაშაულებრივი გულგრილობა, რასაც მოჰყვება მსხვერპლის სიკვდილი ან მძიმე დაზიანება). გამოძიება დაევალი იზმაილოვსკის ოლქის პროკურორს.

43. 2002 წლის 15 ივნისს და 26 ივლისს გამოძიება შეწყდა სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშანთა ნაკლებობის გამო. ეს გადაწყვეტილებები გააუქმეს უფრო მაღალი რანგის პროკურორებმა.

44. დაუდგენელ დღეს ოფიცრებს, ჟაროვსა და ვოლკოვს, ბრალი დასდეს სისხლის სამართლის კოდექსის 125-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში - განმცხადებლისა და N.-ის საფრთხეში დატოვება.

45. 2002 წლის 5 სექტემბერს განმცხადებელს მიანიჭეს მსხვერპლის სტატუსი.

46. 2002 წლის 27 ნოემბერს განმცხადებელმა სთხოვა გამოძიებელს, დაეზუსტებინა ოფიცერთა ქმედების სამართლებრივი დახასიათება. მან ხაზი გაუსვა იმ ფაქტს, რომ პოლიციის ოფიცრები ასრულებდნენ სამსახურებრივ მოვალეობას და დაარღვიეს პოლიციის აქტის მოთხოვნები. ამ მიზეზით, ისინი უნდა გაესამართლებინათ სისხლის სამართლის კოდექსის 293-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის - დანაშაულებრივი გულგრილობა მძიმე შედეგებით. იმავე დღეს განმცხადებელმა სთხოვა გამოძიებელს, რომ მისი სტატუსი ელიარებინათ, როგორც სამოქალაქო მხარისა. მის განცხადებაზე არის ხელმოწერა, რომელიც ადასტურებს, რომ გამოძიებელმა მიიღო იგი, მაგრამ არ არის ცნობილი, რა პასუხი გასცა მან განმცხადებელს ამ მოთხოვნაზე.

47. 2002 წლის 29 ნოემბერს გამოვიდა საბრალდებო დასკვნა ბ-ნ ჟაროვსა და ბ-ნ ვოლკოვზე. სისხლის სამართლის კოდექსის 125-ე მუხლის მიხედვით, მსჯავ-

ვრდება იყო ასეთი: ისინი იყვნენ მორიგე საპატრულო პოლიციის ოფიცრები, როცა მივიდნენ შემთხვევის ადგილას და იპოვეს ორი უგონოდ მყოფი კაცი. მათ იცოდნენ, რომ კაცები იყვნენ დაუცველნი და არ შეეძლოთ საკუთარი თავისთვის მიეხედათ. მიუხედავად ამისა, ვოლკოვმა და ჟაროვმა არ შეასრულეს თავიანთი სამართლებრივი ვალდებულება, რასაც ითვალისწინებს პოლიციის აქტი, წესდება პოლიციის პატრულისა და შიდა განაწესის შესახებ - დაიცვან დანაშაულისა ან უბედური შემთხვევის მსხვერპლნი, მონამღული ადამიანები, რომლებსაც არ შეუძლიათ გადაადგილება, და სხვა მონყვლადი პირები. მიუხედავად იმისა, რომ მათ ჰქონდათ რეალური შესაძლებლობა, აღმოეჩინათ დახმარება, ვერ შეძლეს შეემონებინათ ან ამოეცნოთ მსხვერპლნი, გამოეძახებინათ სასწრაფო დახმარების მანქანა, აღმოეჩინათ პირველადი დახმარება ან გადაეყვანათ ისინი საავადმყოფოში, მოეძებნათ მონმეები ან დაეცვათ შემთხვევის ადგილი. ამის ნაცვლად, მათ გადაათრიეს დაზარალებულები გვერდით და ცრუ ინფორმაცია მიანოდეს ოფიცერს „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებაში, თითქოსდა მიიღეს ყველა სათანადო ზომა.

48. 2003 წლის 24 იანვარს მოსკოვის იზმაილოვსკის ოლქის პირველი ინსტანციის სასამართლომ დანიშნა საქმის სასამართლო განხილვის თარიღი, 2003 წლის 7 თებერვალი. მოსამართლემ თითქოს უთხრა განმცხადებელს, რომ მისი მოთხოვნა, შეუერთდეს სამართალწარმოებას როგორც სამოქალაქო მხარე, განიხილება მოგვიანებით.

49. მოსმენები გაიმართა 2003 წლის 20 თებერვალს, 25 მარტს, 30 აპრილს, 23 ივნისს, 28 ივლისსა და 24 სექტემბერს.

50. პირველი ინსტანციის სასამართლომ ჩამოართვა ჩვენება მეზობლად მცხოვრებთ, მეეზოვეებს ქ-ნ E.-სა და ბ-ნ B.-ს, სასწრაფო დახმარების ექიმებს P.-სა და CH.-ს. მათ აღწერეს, რა მდგომარეობაში იპოვეს განმცხადებელი და ბ-ნი N. უფროსმა ოპერატიულმა მუშაკმა ბ-ნმა K.-მ, რომელიც მორიგეობდა „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებაში 2001 წლის 29-30 ივნისის ღამეს, განაცხადა, რომ სამორიგეო ჩანაწერების ჟურნალში არ არის დაფიქსირებული იმ ღამის სატელეფონო ზარი ორი ახალგაზრდა კაცის შესახებ შერბაკოვსკაიას ქუჩაზე. თუმცა, იგი ერთი საათით შეცვალა ოფიცერმა ბ-ნმა ვანჩარინმა. მანაც დაადასტურა, რომ არაუწყებრივი დაცვის სამსახურის (отдел вневедомственной охраны) პოლიციის ოფიცრები უპირატესობას უსაფრთხოების კოორდინატორის მითითებებს უფრო ანიჭებენ, ვიდრე პოლიციის განყოფილების მორიგე ოფიცრისას.

51. ოფიცერმა ვანჩარინმა დაადასტურა, რომ მან უპასუხა სატელეფონო ზარს ორ ახალგაზრდა კაცთან დაკავშირებით, მაგრამ არ შეუტანია სამორიგეო ჩანაწერების ჟურნალში, რადგან ზარი არ შემოსულა ავარიულ ხაზზე. იგი რაციით დაუკავშირდა არაუწყებრივი დაცვის სამსახურის პატრულის ოფიცრებს და უთხრა, რომ გადაემონებინათ ინფორმაცია. მათ უპასუხეს, რომ იპოვეს ორი მთვრალი კაცი და სიტუაცია კონტროლდებოდა. მან უთხრა, რომ გაეგრძელებინათ პატრულირება. უსაფრთხოების კოორდინატორმა დაუდასტურა სასამართლოს, რომ 01:44 საათზე მიიღო საგანგაშო სიგნალი და ოფიცრები, ვოლკოვი და ჟაროვი, გაუშვა შესამონმებლად.

52. 2003 წლის 29 სექტემბერს პირველი ინსტანციის სასამართლომ გაამართლა პოლიციის ორივე ოფიცერი და შემთხვევა შემდეგნაირად შეაფასა:

„...სასამართლო მიიჩნევს: არ ჩანს, რომ ბრალდებულებს - ვოლკოვსა და ჟაროვს - სცოდნოდათ, რა მდგომარეობაში იყვნენ [განმცხადებელი და მისი მეგობა-

რი], იყო თუ არა ის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში, რადგან მათ მხოლოდ რამდენიმე წუთი დაჰყვეს შემთხვევის ადგილას, ისიც ღამით, და არც დაზიანებები იყო შესამჩნევი. მათ გადაწყვიტეს, რომ [განმცხადებელი და მისი მეგობარი] იყვნენ ალკოჰოლის ან ნარკოტიკების ზემოქმედების ქვეშ...

იმ საჩივრის საპასუხოდ, რომ ბ-ნმა ვოლკოვმა და ბ-ნმა ჟაროვმა მცდარი ინფორმაცია მიაწოდეს [მორიგე ოფიცერს], გამოძიება დაეყრდნო მხოლოდ მოწმის - ბ-ნი ვანჩარინის - ჩვენებას, რომელიც პოლიციის ოფიცერი კი იყო, მაგრამ არ ჰქონდა უფლება, მიეღო ინფორმაცია. თუმცა, ის ცვლიდა მორიგე ოფიცერს, რაც ეწინააღმდეგებოდა „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილების განაწესს...

ამგვარი ინფორმაციის მიღების შემდეგ მორიგე ოფიცერი მოვალე იყო, აღერიცხა შემოსული ინფორმაცია სარეგისტრაციო ჟურნალში, შეემოწმებინა იგი და ჩაენერა შედეგები. სასამართლო მიიჩნევს: მორიგე ოფიცერს ევალეობოდა, ვოლკოვისა და ჟაროვისაგან ინფორმაციის მიღებისთანავე - რომ ვითარება ექვემდებარებოდა კონტროლს - გადაემოწმებინა იგი და მოეპოვებინა დამარწმუნებელი ინფორმაცია ვითარების შესახებ. თუმცა, ვანჩარინმა ეს არ გააკეთა და არც ინფორმაცია ან შემოწმების შედეგები გადასცა ნამდვილ მორიგეს... ამდენად, სასამართლო ენდობა ბ-ნი ვოლკოვისა და ბ-ნი ჟაროვის ჩვენებებს, რადგან ამ ვითარებაში ბ-ნი ვანჩარინს არ ჰქონდა არანაირი ინტერესი, ეთქვა სიმართლე.“

53. 2004 წლის 17 თებერვალს მოსკოვის სააპელაციო სასამართლომ ძალაში დატოვა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება.

3. სამედიცინო გულგრილობის გამოძიება (საქმე № 1056)

54. 2001 წლის 14 აგვისტოს სასწრაფო სამედიცინო დახმარების სამსახურის მთავარმა ექიმმა აცნობა განმცხადებლის დედას: დაიწყო შიდა მოკვლევა იმასთან დაკავშირებით, რომ სასწრაფო დახმარების ექიმმა განმცხადებელს დაუსვა დიაგნოზი მისი მეგობრის ჩვენების საფუძველზე. შედეგად, მან სათანადოდ ვერ შეაფასა მისი მდგომარეობის სიმძიმე. ექიმმა მიიღო მკაცრი დისციპლინური სასჯელი.

55. 2001 წლის 8 ნოემბერს, ასევე, 2002 წლის 8 თებერვალსა და 2 აგვისტოს საზოგადოებრივმა პროკურორებმა სხვადასხვა დონეზე აცნობეს განმცხადებლის დედას, რომ 33-ე საავადმყოფოს ექიმებმა ჩაიდინეს დანაშაული, რომელიც არ საჭიროებს სისხლის სამართლებრივ დევნას და ამიტომ უარი განაცხადეს სისხლის სამართალწარმოების დაწყებაზე.

56. 2002 წლის 4 იანვარს მოსკოვის ჯანმრთელობის დაცვის კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილემ წერილით დაადასტურა, რომ 33-ე საავადმყოფოში განმცხადებლისათვის აღმოჩენილი სამედიცინო დახმარების შესწავლისას არ გამოვლინდა არანაირი ხარვეზი და შეცდომა.

57. განმცხადებლის დედის 2003 წლის 5 მარტის საჩივრის საფუძველზე, მოსკოვის ქალაქის პროკურორის პირველმა მოადგილემ შეცვალა 2002 წლის 2 აგვისტოს გადაწყვეტილება, რომლითაც უარი ითქვა სისხლის სამართალწარმოების დაწყებაზე, და დაავალა პრეობრაჟენსკის ოლქის პროკურორს, დაეწყო სისხლის სამართლის გამოძიება სისხლის სამართლის კოდექსის 124-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მიხედვით (სამედიცინო დახმარების აღმოჩენა პაციენტისათვის, რომელმაც მიიღო ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება).

58. 2003 წლის 15 ივნისს დაიწყო კომპლექსური სამედიცინო შემოწმება იმ მიზნით, რომ გამოერკვირათ, დაზიანდა თუ არა განმცხადებლის ჯანმრთელობა 33-ე საავადმყოფოში დაგვიანებული და არასათანადო სამედიცინო მომსახურების შედეგად.

59. 2003 წლის 7 ივლისს მუშაობა დაიწყო კომისიამ, რომელიც შედგებოდა 6 ექსპერტისაგან, თავდაცვის სამინისტროს სასამართლო მედიცინის 111-ე ცენტრიდან.

60. 2003 წლის 4 სექტემბერს გამოძიებულმა ბატონმა კირიჩევსკიმ შეწყვიტა სამართალწარმოება, რადგან პასუხისმგებელი პირი ვერ გამოვლინდა.

61. 2003 წლის 1 დეკემბერს ექსპერტთა კომისიამ წარმოადგინა თავისი დასკვნა, რომელიც ეყრდნობოდა 33-ე საავადმყოფოს სამედიცინო ჩანაწერებს (№ 23304) განმცხადებლის შესახებ, სისხლის სამართლის საქმის მასალებსა და დამსწრე ექიმების მოწოდებულ ინფორმაციას. კერძოდ, ექსპერტებმა დაადგინეს, რომ განმცხადებლის დაზიანებათა არასრული და წინააღმდეგობრივი აღწერა მისი 33-ე საავადმყოფოში მიყვანისას, შეუძლებელს ხდის, განისაზღვროს ამ დაზიანებათა ზუსტი წარმოშობა, მათი მიღების დრო და მიზეზი. მხოლოდ იმის დადგენა შესაძლებელია, რომ მას თავში ჩაარტყეს მძიმე, ბლავი საგანი. გარდა ამისა, ბურდენკოს ჰოსპიტალში შემდგომი შემოწმებისას გამოვლინდა, რომ განმცხადებელს მოტეხილი ჰქონდა გულმკერდის 2 ნეკნი, რაც არ შეუმჩნევიათ 33-ე საავადმყოფოში, სადაც რენტგენული გამოკვლევა დაინიშნა, მაგრამ არ ჩატარებულა.

62. ექსპერტებმა გამოარკვიეს, რომ იმ მძიმე მდგომარეობის გათვალისწინებით, რომელშიც განმცხადებელი იყო საავადმყოფოში შემოსვლისას, ის დაუყოვნებლივ უნდა გაეხიზნათ ნეიროქირურგსა და სხვა სპეციალისტებს თავის ქალისა და ტვინის ტრავმის, ასევე, ინტოქსიკაციის დიფერენციალური დიაგნოზის, შესაბამისი სასწრაფო მკურნალობის დასანიშნად. თუმცა, ნეიროქირურგმა განმცხადებელი გასიხვია საავადმყოფოში მიყვანიდან 2 საათზე მეტი დაგვიანებით, ხოლო მომდევნო 32 საათის განმავლობაში იგი არ უნახავს არც ერთ სპეციალისტს, არც ანალიზები - სისხლისა და შარდის ძირითადი ანალიზებიც კი - აუღიათ. განმცხადებლისათვის ტემპერატურაც კი არ გაუზომავთ. ექსპერტებმა დაადგინეს შემდეგი:

„შემოსვლის მომენტიდან (2001 წლის 30 ივნისი, 09:05 სთ) ოპერაციისათვის მზადების დაწყებამდე (2001 წლის 1 ივლისი, 16:30 სთ) [განმცხადებელი] ჯეროვნად და ობიექტურად არ შეუმომწებიათ, რეალური კლინიკური დიაგნოზი არ დაუსვამთ... და სათანადო სამედიცინო მკურნალობა არ დაუნიშნავთ... გახანგრძლივებულმა პასიურმა დაკვირვებამ, კლინიკური კვლევების გარეშე, გამოიწვია [განმცხადებლის] მდგომარეობის მკვეთრი გაუარესება. შესაბამისად, დაგვიანებულ ქირურგიულ ჩარევას, კლინიკური და ლაბორატორიული კვლევების გარეშე, შედეგად მოჰყვა მნიშვნელოვნად ნეგატიური პოსტტრავმული და პოსტოპერაციული გართულებები...“

ოპერაციის შემდეგ პერიოდში დაინიშნა ანტიბაქტერიული მკურნალობა, თუმცა, იგი მიმდინარეობდა არათანმიმდევრულად და სათანადო ზედამხედველობის გარეშე, რამაც, როგორც ჩანს, გამოიწვია პოსტოპერაციული ჭრილობების, თავის ტვინის ქსელისებრი გარსისა და ტვინის ნივთიერების წინასწარგანსაზღვრული ჩირქოვანი ანთება, მარჯვენა თხემის ძვლის ოსტეომიელიტი და სხვა...“

63. ექსპერტებმა ასევე აღნიშნეს, რომ არ არსებობდა ობიექტური საფუძვე-

ლი განმცხადებლისათვის ალკოჰოლური ინტოქსიკაციის დიაგნოზის დასასმელად, არც სასწრაფო დახმარების ექიმს, არც მის კოლეგებს შემდგომში არ ალუნიშნავთ სამედიცინო ჩანაწერებში, რომ ჩასუნთქვისას გამოვლინდა ალკოჰოლი. ეს ფაქტი პირველად გამოჩნდა 2001 წლის 30 ივნისის სამედიცინო შემონმების ნაწილობრივ გაურკვეველ და არასრულ ანგარიშში. თუმცა, გამოკვლევა ჩატარდა მიღებული წესების დარღვევით. არ დაინიშნა მკურნალობა ინტოქსიკაციაზე და ეს დიაგნოზი არ ასახულა არც ერთ სხვა დოკუმენტში. ინტოქსიკაციის დიაგნოზის სანდოობა ეჭვქვეშ დააყენა იმ ფაქტმა, რომ განმცხადებლის სისხლის ანალიზში აღმოჩენილი ალკოჰოლის რაოდენობა იყო ლეტალური.

64. ექსპერტებმა დაადგინეს შემდეგი:

„იმის ზუსტად დადგენა, თუ რა ზომის ზიანი მიაყენა [განმცხადებელს] სამედიცინო დაწესებულებაში ხანგრძლივმა დაყოვნებამ სათანადო სამედიცინო დახმარების გარეშე, შეუძლებელია. მხოლოდ იმის დამტკიცება შეიძლება, რომ მისი მდგომარეობა ამ დროს მნიშვნელოვნად დამძიმდა - ტვინში განვითარდა შეუქცევადი ცვლილებები იმ დონემდე, რომ გადაუდებელი ქირურგიული ჩარევა გახდა აუცილებელი სიცოცხლის გადასარჩენად...“

წინამდებარე შესწავლამ გამოავლინა მთელი რიგი დარღვევებისა სამედიცინო დახმარებაში, რომელიც [განმცხადებელს] აღმოუჩინეს მოსკოვის 33-ე საავადმყოფოში. კერძოდ, გაუმართლებელი კონსერვატიული მკურნალობა, არასრული გამოკვლევა, დაგვიანებული და არასრული დიაგნოზი, დაგვიანებული ქირურგიული ჩარევა, არასთანადო სამედიცინო ღონისძიებები, რამაც ვერ შეაჩერა პოსტტრამაული პროცესის მძიმედ განვითარება და ხელი შეუწყო არასასურველი შედეგის მიღებას - [განმცხადებლის] უნარშეზღუდულობას. თუმცა, შეუძლებელია იმის გაზომვა, თუ რა დონემდე იმოქმედა შედეგზე ამ შეცდომებმა, რადგან არ არსებობს გაზომვის შესაბამისი მეთოდები“.

65. 2003 წელს რაღაც მომენტში აღმოჩნდა, რომ განმცხადებლის სამედიცინო ისტორია 33-ე საავადმყოფოდან დაიკარგა. 2001 წელს იგი გაიტანა გამოძიებელმა ბ-ნმა სოლომკინმა და გადასცა ექსპერტებს შესწავლისათვის. შემდეგ ის დაუბრუნეს გამოძიებლებს, რომლებმაც ველარ იპოვეს იგი.

66. 2004 წლის 12 იანვარს მოსკოვის ქალაქის პროკურორის მოადგილემ გააუქმა გადაწყვეტილება სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ და მოითხოვა, რომ დასჯილიყვნენ ისინი, ვინც პასუხისმგებელი იყო გადაცილებასა და პროცედურულ დარღვევებზე. 2004 წლის 17 თებერვალს შიდა მოკვლევამ დაადგინა, რომ გამოძიებელმა ბ-ნმა კირიჩევსკიმ უკანონოდ გადაწყვიტა, შეენყვიტა სამართალწარმოება სამედიცინო მოკვლევის დასრულებამდე. გამოძიებელმა მიიღო საყვედური, ხოლო მისი ხელმძღვანელი ჩამოაქვეითეს.

67. 2004 წლის 3 თებერვალს საქმე გადაეცა გამოძიებელს, ბ-ნ შახოვს, აღმოსავლეთის ადმინისტრაციული ოლქის პოლიციის საგამოძიებო დეპარტამენტიდან. მან მისწერა განმცხადებლის დედას, რომ დაისაჯნენ ისინი, ვინც პასუხისმგებელი იყვნენ სამედიცინო ისტორიის დაკარგვაზე.

68. 2004 წლის 20 აპრილს გამოძიებელმა ბ-ნმა შახოვმა დაიწყო ახალი სამედიცინო მოკვლევა იმავე ექსპერტების მონაწილეობით და იმავე კითხვებზე. წინა მოკვლევა ჩაითვალა მიუღებლად, რადგან დასრულდა იმ დროისათვის, როცა სისხლის სამართალწარმოება შეწყვეტილი იყო. 2004 წლის 17 მაისს დამთავრდა

ახალი მოკვლევა. ექსპერტებმა გამოიტანეს იგივე დასკვნები. ასევე აღნიშნეს, რომ მათი მუშაობა შეაფერხა მონაცემთა ცვლილებებმა - ძირითადად, თარიღებისა და დროების, რომლებიც სამედიცინო ისტორიაში შეიტანა 33-ე საავადმყოფომ და ამ მონაცემებს შორის არსებობდა სრულიად აუხსნელი წინააღმდეგობები.

69. 2004 წლის 20 მაისს გამომძიებელმა ბ-ნმა შახოვმა გამოიტანა გადაწყვეტილება სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ იმ მოტივით, რომ გამოძიებისათვის გამოყოფილი ვადა გავიდა. 2004 წლის 19 ივნისს გადაწყვეტილება გააუქმა ზედამხედველმა პროკურორმა.

70. გამოძიება გადაეცა ბ-ნ ბუჯინს, რომელმაც იმავე საფუძველზე შეწყვიტა სამართალწარმოება 2004 წლის 1 სექტემბერსა და 19 ნოემბერს. საზოგადოებრივმა პროკურორმა გააუქმა მისი გადაწყვეტილება 2004 წლის 13 ოქტომბერსა და 18 დეკემბერს.

71. 2005 წლის 18 იანვარს გამომძიებელმა აღნიშნა, რომ საწყისმა სასამართლო გამოძიებამ ვერ განსაზღვრა, თუ რა მოცულობით უკავშირდება განმცხადებლისათვის 33-ე საავადმყოფოში აღმოჩენილი სამედიცინო დახმარების ხარვეზები მისი ჯანმრთელობის დაზიანებას. მან დაიწყო ახალი სამედიცინო მოკვლევა, რომელიც ჩაატარეს მოსკოვის მთავრობის ჯანმრთელობის დაცვის დეპარტამენტის ექსპერტებმა და შეწყვიტა სამართალწარმოება.

72. 2005 წლის 30 მაისს ექსპერტებმა წარმოადგინეს თავიანთი დასკვნები, რომლებიც სამედიცინო ისტორიის ორიგინალის არარსებობის გამო ეყრდნობოდა საქმეში არსებულ მასალასა და ექსპერტთა პირვანდელი მოკვლევის ტექსტში არსებულ ვრცელ ციტატებს თავდაპირველი სამედიცინო ჩანაწერებიდან. ექსპერტებმა დაადგინეს, რომ განმცხადებელს ჰქონდა სისხლძარღვოვანი პათოლოგია, რამაც გამოიწვია სუბდურული ჰემატომა თავის ტრავმისა და ალკოჰოლური ინტოქსიკაციის ფონზე. მათი აზრით, განმცხადებლის 33-ე საავადმყოფოში მიყვანის მომენტისათვის არ იყო აუცილებელი გადაუდებელი ქირურგიული ჩარევა. ჰემატომა იზრდებოდა გარკვეული ხნის განმავლობაში, სამედიცინო სპეციალისტების მკაცრი მეთვალყურეობით, რომლებიც ელოდნენ ყველაზე ხელსაყრელ მომენტს ტვინის ოპერაციისათვის. ექსპერტებმა დაადგინეს, რომ პირველადი მოკვლევის დასკვნები იყო „არაობიექტური“ და დიაგნოზი დაისვა/ოპერაცია გაკეთდა დროულად და ზუსტად. იმავე დღეს საზოგადოებრივმა პროკურორმა გადაწყვიტა, დაესრულებინა სამართალწარმოება.

73. შემდგომი გადაწყვეტილებები სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ სხვადასხვა საფუძველზე გამოიტანეს 2005 წლის 18 იანვარს (გაუქმდა 30 მაისს) და 2005 წლის 31 მაისს (გაუქმდა 24 ივნისს).

74. 2005 წლის 15 აგვისტოს გამომძიებელმა გადაწყვიტა, ჩაეტარებინა შემდგომი სასამართლო ექსპერტიზა იმისათვის, რომ გამოენსორებინა ექსპერტთა პირველ და მეორე ანგარიშებს შორის განსხვავებები. ეს საქმე მიანდეს ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური განვითარების ფედერალური სააგენტოს სასამართლო მედიცინის ცენტრს. თუმცა, ცენტრმა უარი განაცხადა ექსპერტიზის ჩატარებაზე - პირველადი სამედიცინო ისტორიის არარსებობის გამო. ცენტრის პირველი დეპარტამენტის დირექტორმა განუცხადა გამომძიებელს, რომ მოკვლევის ჩატარება საქმეში არსებული მასალებისა და ექსპერტთა სხვა მანამდელი დასკვნების საფუძველზე, „მეთოდოლოგიურად არასწორია და არღვევს ექსპერტთა მოკვლევის არსებულ პრაქტიკას“.

75. 2005 წლის 6 სექტემბერს გამომძიებელმა განმცხადებელს მიანიჭა მსხ-

ვერპლის სტატუსი და დედამისი ცნო მის სამართლებრივ წარმომადგენლად.

76. 2006 წლის 28 აპრილს და 19 ივლისს გამოძიებულმა ბ-ნმა ვოლკმა გადაწყვიტა, შეენწყვიტა სამართალწარმოება იმის გამო, რომ დანაშაული არ დადასტურდა. გადაწყვეტილებები გააუქმეს ზედამხედველმა პროკურორებმა.

77. ბოლო გადაწყვეტილება სისხლის სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ, რომელიც კი სასამართლოს ჰქონდა ხელთ, თარიღდება 2006 წლის 29 ნოემბრით და მიიღო გამოძიებულმა ბ-ნმა ვოლკმა. მან შეაფასა არსებული შემთხვევა, მათ შორის, 33-ე საავადმყოფოს ექიმების, ბ-ნი K.-ს, ბ-ნი TS.-სა და ბ-ნი B.-ს ჩვენებები, ასევე, სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ექიმების, განმცხადებლის მეგობრის, ბ-ნი N.-ის, განმცხადებლის დედისა და თავად განმცხადებლის ჩვენებები. უხვად იყო გათვალისწინებული პირველი და მეორე სასამართლო ექსპერტიზის შედეგები, ისევე როგორც მიზეზები, რომელთა გამოც სასამართლო ექსპერტიზის ფედერალურმა ცენტრმა უარი თქვა „შემაჯამებელი“ ექსპერტიზის ჩატარებაზე ორიგინალი დოკუმენტების არარსებობის პირობებში. გამოძიებულმა გამოიტანა ასეთი დასკვნა:

„მიუხედავად იმისა, რომ ორი ექსპერტის კვლევის ზემოთ მოყვანილ შედეგებში არის არსებითი განსხვავებები [განმცხადებლის] ავადმყოფობის მიზეზებსა და განვითარებაზე, ასევე, მისთვის ჩატარებული მკურნალობის პროფესიულ დონეზე, ვერც ერთმა კომისიამ ვერ დაადგინა, რომ არსებობდა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი [განმცხადებლისათვის] ჩატარებულ მკურნალობასა და მის შედეგებს შორის, რაც გამოიხატა მსხვერპლის ჯანმრთელობის სერიოზული დაზიანებით.

ამ გარემოებებში, გამოძიებამ დაადგინა: არ არსებობს ობიექტურად დადასტურებული ფაქტობრივი მონაცემები, რომ 33-ე საავადმყოფოს ექიმებმა K.-მ, TS.-მ და B.-მ ვერ აღმოუჩინეს სამედიცინო დახმარება [განმცხადებელს] - საპატიო მიზეზის გარეშე - რაც შედეგად გამოიწვევდა მისი ჯანმრთელობის სერიოზულ დაზიანებას. ეს კი იმის ნიშანი იქნებოდა, რომ მათ ჩაიდინეს სისხლის სამართლის კოდექსის 124-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული დანაშაული“.

78. იმავე დღეს ზედამხედველმა პროკურორმა გააუქმა ეს გადაწყვეტილება და დაავალა ბ-ნ ვოლკს, რომ გამოესწორებინა გამოძიების ხარვეზები, კერძოდ, აღმოეჩინა ორიგინალი სამედიცინო დოკუმენტები.

II შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

A. სისხლის სამართლის კოდექსი

79. სისხლის სამართლის 124-ე მუხლის განმარტებით, პაციენტისათვის სამედიცინო დახმარების აღმოუჩენლობა არის დანაშაული იმ ადამიანის მხრიდან, რომელიც ვალდებულია, რომ სამედიცინო დახმარება აღმოუჩინოს პაციენტს და არ ასრულებს ამ მოვალეობას, საპატიო მიზეზების გარეშე. აღნიშნული მუხლის მე-2 პუნქტი ეხება ისეთ ვითარებას, რომელშიც ამგვარმა შეუსრულებლობამ გამოიწვია პაციენტის სიკვდილი ან მისი ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება.

80. 125-ე მუხლი ეხება სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში მიტოვებას. ეს დანაშაული განიმარტება, როგორც ადამიანის მიზანმიმართული მიტოვება

დახმარების გარეშე - როცა მის სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას საფრთხე ემუქრება და არ შეუძლია საკუთარი თავის დაცვა მცირე ასაკის ან მოხუცებულობის, ავადმყოფობის ან უმწეობის გამო - იმის გათვალისწინებით, რომ დამნაშავეს ჰქონდა ამ ადამიანის დახმარების შესაძლებლობა და, ასევე, ევალებოდა, მიეხედა მისთვის.

81. 293-ე მუხლი განმარტავს პროფესიული გულგრილობის დანაშაულს, როგორც პროფესიული მოვალეობების შეუსრულებლობას ან არასათანადოდ შესრულებას, რასაც მოჰყვება მოქალაქეთა უფლებებისა და ლეგიტიმური ინტერესების დარღვევა.

B. აქტი პოლიციის შესახებ (1991 წლის 18 აპრილის კანონი № 1026-I)

82. მე-10 ნაწილი ითვალისწინებს, რომ პოლიცია ვალდებულია, დახმარება გაუწიოს სისხლის სამართლისა თუ ადმინისტრაციული დანაშაულის ან უბედური შემთხვევის მსხვერპლს და ადამიანებს, რომლებიც არიან უმწეო ან სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში.

C. დებულება საპატრულო პოლიციის შესახებ (შინაგან საქმეთა მინისტრის 1993 წლის 18 იანვრის ბრძანება № 17)

83. დანაშაულის ადგილზე მისვლისას საპატრულო პოლიციამ დახმარება უნდა აღმოუჩინოს მსხვერპლს, საჭიროების შემთხვევაში, გამოიძახოს სასწრაფო დახმარება, გამოავლინოს დანაშაულის შესაძლო მონაწილეები და თვითმხილველები, დაიცვას გარემო, აცნობოს მორიგეს და იმოქმედოს მითითებების შესაბამისად (პუნქტი 135).

84. პირველი დახმარების განევის ან მსხვერპლის სამედიცინო დაწესებულებაში გადაყვანისას, პოლიციის ოფიცერმა უნდა შეამოწმოს მსხვერპლის ტანსაცმელი და დაზიანებული არეები სხეულზე იმისათვის, რომ მოახერხონ მისი იდენტიფიკაცია. თუ მსხვერპლს არ ეტყობა სიცოცხლის ნიშანწყალი, პოლიციელმა უპირველესად უნდა დაადგინოს, ცოცხალია თუ არა ის - ისე, რომ არ შეუცვალოს მას ადგილმდებარეობა, ან გადაადგილოს გარშემომყოფი საგნები (პუნქტი 141).

D. დებულება პოლიციასთან არსებულ კერძო საკუთრების უსაფრთხოების დეპარტამენტებზე (მთავრობის 1992 წლის 14 აგვისტოს № 589 რეზოლუცია)

85. პოლიციასთან არსებული კერძო საკუთრების უსაფრთხოების დეპარტამენტები შეიქმნა კერძო საკუთრების დასაცავად (პუნქტი 1). კერძო საკუთრების უსაფრთხოების სამსახურები შედგება პოლიციის ოფიცრებისაგან, ასევე, ტექნიკური და დამხმარე პერსონალისაგან (პუნქტი 4). კერძო საკუთრების უსაფრთხოების დეპარტამენტებში ოფიცრებს ასაქმებს შინაგან საქმეთა სამინისტრო (პუნქტი 9) და მათ იგივე უფლებები აქვთ, რაც პოლიციის წესდების საფუძველზე დაქირავებულ ოფიცრებს, მათ შორის, იარაღის ტარებისა და დამნაშავეთა დაკავების უფლება (პუნქტი 8).

E. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი

86. 2003 წლის 10 ივლისამდე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით, სამოქალაქო საჩივრის აღძვრა შეიძლებოდა სისხლის სამართალწარ-

მოების დაწყების შემდეგ, მაგრამ წინასასამართლო გამოძიების დამთავრებამდე (მუხლი 44, პუნქტი 2). 2003 წლის 4 ივლისის № 92-FZ ფედერალური კანონის დამატებების შემოღების შემდეგ სამოქალაქო საჩივრის აღძვრის ვადა გაიზარდა პირველი ინსტანციის სასამართლოში საქმის საბოლოო განხილვამდე.

სამართალი

I. განმცხადებელზე თავდასხმის გამოძიების სავარაუდო არაეფექტიანობა

87. განმცხადებელი ჩიოდა კონვენციის მე-2 მუხლის საფუძველზე, რომ სახელმწიფომ ვერ შეძლო ისეთი მექანიზმის შექმნა, რომელიც უზრუნველყოფდა საზოგადოებრივ უსაფრთხოებას და მის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობაზე თავდასხმის გამოძიებას.

88. თავის კომენტარებში - განაცხადის დასაშვებობასა და არსებით მხარეებთან დაკავშირებით - განმცხადებელი ხაზს უსვამს შემდეგ ფაქტს: იგი არ ჩივის იმის გამო, რომ თითქოსდა თავს დაესხნენ სახელმწიფო მოხელეები, ან მასზე თავდასხმა რამენაირად უკავშირდება სახელმწიფოს. ის აცხადებს პრეტენზიას, რომ სახელმწიფომ არ შეასრულა თავისი მოვალეობა, ჩატარებინა ეფექტიანი გამოძიება სიცოცხლისათვის საშიში თავდასხმის გარემოებათა შესახებ, არ გამოავლინა დამნაშავეები და არ აანაზღაურა მისთვის მიყენებული ზარალი. ამასთან დაკავშირებით, მან ხაზი გაუსვა, რომ გამოძიება არ ჩატარდა დროულად, რადგან საქმე გაიხსნა ინციდენტიდან დაახლოებით 20 დღის შემდეგ, იგი დახურეს და ხელახლა გახსნეს, სულ მცირე, რვაჯერ; დედამისის ვერსია - პოლიციის ოფიცრების დანაშაულში ჩართულობის შესახებ - პირველად განიხილეს მხოლოდ 2004 წელს და გამოძიება, მთლიანობაში, ზედმეტად გახანგრძლივდა.

89. მთავრობამ განაცხადა, რომ პოლიციის ოფიცრები დაისაჯნენ, რადგან სისხლის სამართალწარმოება არ დაიწყო დროულად. თავდაპირველი გადაწყვეტილებები, შეწყვეტიდა სისხლის სამართალწარმოება, იყო დაუსაბუთებელი და, ამ მიზეზით, საქმე გადაეცა მოსკოვის აღმოსავლეთის ადმინისტრაციული ოლქის საგამოძიებო დეპარტამენტს. თუმცა, გამოძიების პროცესი კვლავ დაგვიანებებით წარიმართა, რის გამოც გაათავისუფლეს გამოძიებელი შახოვი და დისციპლინური სასჯელი ნაუყენეს გამოძიებელს, ბ-ნ კირიჩევსკისა და მოსკოვის აღმოსავლეთის ადმინისტრაციული ოლქის საზოგადოებრივი პროკურორის მოადგილეს. შედეგად, საქმე ხელახლა გადაეცა მოსკოვის აღმოსავლეთის ადმინისტრაციული ოლქის საზოგადოებრივ პროკურატურას. 2006 წლის 7 ივნისს მოსკოვის ქალაქის პროკურატურამ გააუქმა გადაწყვეტილება სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ და გამოძიება განახლდა.

A. დასაშვებობა

90. მთავრობამ განაცხადა, რომ საჩივარი იყო ნაადრევი, რადგან გამოძიე-

ბას ჯერ არ ჰქონდა გამოტანილი საბოლოო გადაწყვეტილება. შესაბამისად, განმცხადებელს არ ჰქონდა ამონაწერი სამართლებრივი დაცვის ყველა შიდა-სახელმწიფოებრივი საშუალება.

91. სასამართლოს აზრით, მთავრობის პრეტენზია უნდა შეეხოს არსებით გარემოებებს, რამდენადაც ისინი მჭიდროდ უკავშირდება განმცხადებლის საჩივრის არსს, რომ სახელმწიფომ, სავარაუდოდ, ვერ ჩაატარა ეფექტიანი გამოძიება (იხ. *Mikheyev v. Russia*, № 77617/01, § 88, 26 იანვარი 2006). გარდა ამისა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეს საჩივარი არ არის ამკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ განაცხადი არ შეიძლება დაუშვებლად გამოცხადდეს რაიმე სხვა საფუძვლით. შესაბამისად, სასამართლო განაცხადს აცხადებს სასამართლო განხილვაზე დასაშვებად.

B. საქმის არსებითი მხარეები

1. კონვენციის გამოყენებული დებულებები

92. ფაქტების საფუძველზე, სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებელს თავს დაესხა ერთი ან მეტი პირი, ამკარად მისი გაძარცვის მიზნით. მან მიიღო მძიმე დარტყმა თავში, დაკარგა გონება და შემდეგ იყო კომაში ხანგრძლივი დროის განმავლობაში. სასამართლოს ექსპერტებმა მიღებული დაზიანებები აღწერეს როგორც „სერიოზული“, ეროვნული კლასიფიკაციის მიხედვით.

93. წინამდებარე საქმეში არ მტკიცდება, რომ განმცხადებლის დაზიანებები იყო ფატალური. თუმცა, ეს დასკვნა არ გამორიცხავს პრინციპულად მისი საჩივრის განხილვას მე-2 მუხლის მიხედვით, რომლის ტექსტიც მთლიანობაში ნაკითხვისას აჩვენებს, რომ იგი ფარავს არა მარტო განზრახ მკვლელობას, არამედ ისეთ ვითარებასაც, როცა ძალის გამოყენებამ შესაძლოა წინასწარი განზრახვის გარეშე შედეგად გამოიწვიოს სიცოცხლის დაკარგვა. გარდა ამისა, სასამართლომ უკვე განიხილა საჩივრები ამ მუხლის საფუძველზე, რომლითაც სავარაუდო მსხვერპლი არ კვდება სადავო ქცევის შედეგად (იხ. *Makaratzis v. Greece* [GC], № 50385/99, § 49, ECHR 2004 XI; *Isayeva and Others v. Russia*, № 57947/00, 57948/00 და 57949/00, § 174, 24 February 2005; და *İlhan v. Turkey* [GC], № 22277/93, § 75, ECHR 2000-VII).

94. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ დაადგინა, რომ არასათანადო ფიზიკური მოპყრობა, რომელსაც შედეგად არ მოჰყვა სიკვდილი, მე-2 მუხლის დარღვევად შეიძლება ჩაითვალოს მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში. გამოყენებული ძალის ხარისხი და ტიპი, ასევე, განზრახვა ან მიზანი, რაც ამ ძალის გამოყენების უკან იდგა, სხვა ფაქტორებთან ერთად, შეიძლება იყოს მნიშვნელოვანი იმის შესაფასებლად, იყო თუ არა კონკრეტულ შემთხვევაში ქმედებები იმგვარი, რომ ფაქტები მოექცია მე-2 მუხლით დაცული გარანტიების ფარგლებში, თუკი მათ შედეგად მოჰყვა დაზიანებები, რამაც ლამის სიკვდილამდე მიიყვანა განმცხადებელი. ბევრ შემთხვევაში, როცა ადამიანს თავს დაესხნენ, ან არასათანადოდ მოეპყრნენ, მისი საჩივარი მეტი ალბათობით განიხილება კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით (იხ. *mutatis mutandis*, *Makaratzis*, § 51, and *İlhan*, § 76, ორივე ციტირებულია ზემოთ). ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო კიდევ ერთხელ იმეორებს, რომ მე-3 მუხლის ფარგლებში მოსახვედრად, სავარაუდო არასათანადო მოპყრობამ უნდა მიაღწიოს სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს. ამ მინიმუ-

მის შეფასება ფარდობითია: იგი დამოკიდებულია საქმის ყოველგვარ გარემოებაზე, როგორცაა მოპყრობის ხასიათი და კონტექსტი, მისი ხანგრძლივობა, ფიზიკური და ფსიქიკური შედეგები, ზოგიერთ შემთხვევაში, სქესი, ასაკი და მსხვერპლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა (იხ. *Saadi v. Italy* [GC], № 37201/06, § 134, ECHR 2008 ...).

95. განმცხადებელსა და მის მეგობარს თავს დაესხა უცნობი ადამიანი და მოჰპარა მათ დიდი ოდენობის თანხა. ორივეს უკნიდან ჩაარტყეს. თავდასხმის მიმართულებიდან გამომდინარე, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ თავდამსხმელი შეეცადა მსხვერპლთათვის მანამდე ჩაერტყა, ვიდრე ისინი მის სახეს დააფიქსირებდნენ. მას შემდეგ, რაც განმცხადებელმა გონება დაკარგა, აღარც უცემიათ და არც ჩაურტყამთ. ინციდენტისას არ გამოუყენებიათ სასიკვდილო იარაღი და არაფერი მიუთითებს ქურდის განზრახვაზე - მოეკლა განმცხადებელი. ამდენად, სასამართლო ადგენს, რომ ვითარება სცდება მე-2 მუხლის ფარგლებს. მიუხედავად ამისა, დაზიანებათა სიმძიმეიდან გამომდინარე, რაც განმცხადებელმა მიიღო, და იმის გათვალისწინებით, რომ ამ დაზიანებებს ჰქონდა გახანგრძლივებული გავლენა მის ჯანმრთელობაზე, სასამართლო მიიჩნევს: ძალადობის ეს აქტი უტოლდება არასათანადო მოპყრობას, რომელიც აკრძალულია მე-3 მუხლით (შეადარე *Beganović v. Croatia*, № 46423/06, § 66, 25 ივნისი 2009, და *Šečić v. Croatia*, № 40116/02, § 51, ECHR 2007 VI).

96. შესაბამისად, სასამართლო ამ საჩივარს განიხილავს კონვენციის მე-3 მუხლის პოზიციებიდან. აღნიშნული მუხლი ითვალისწინებს:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას“.

2. შესაბამისობა მე-3 მუხლთან

97. სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს იმ ფაქტს, რომ განმცხადებელი ბრალს არ სდებს მოპასუხე სახელმწიფოს ხელისუფლების ორგანოებს იმ თავდასხმაზე, რისი მსხვერპლიც გახდა თვითონ და მისი მეგობარიც; არც ის განუცხადებია, რომ სახელმწიფომ იცოდა, ან მას უნდა სცოდნოდა, იყო თუ არა განმცხადებელი მესამე მხარისაგან ფიზიკური ძალადობის რისკის ქვეშ და არ მიიღო შესაბამისი ზომები მის დასაცავად. ეროვნულ დონეზე განხორციელებული გამოძიებისას შეგროვებული ელემენტებით, როგორცაა განმცხადებლის დედის დაუზუსტებელი განცხადება ადგილობრივ პოლიციელთა კინკლაობით აღსავსე დროსტარების შესახებ მეზობელ კაფეში, შეუძლებელია აღმოჩნდეს „დასაბუთებული მტკიცებულება“ სახელმწიფო მოხელეთა რაიმე ტიპის მონაწილეობაზე თავდასხმაში, ან განმცხადებლის ჯანმრთელობისათვის რაიმე დადასტურებული რისკის არსებობაზე.

98. თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფოს არ აქვს პირდაპირი პასუხისმგებლობა იმ ძალადობრივ ქმედებებზე, რომლებიც აკმაყოფილებს სისასტიკის პირობას იმდენად, რომ ეხება კონვენციის მე-3 მუხლს, ეს არ ათავისუფლებს მას ყველა ვალდებულებისაგან ამ მუხლის მიხედვით. კონვენციის 1-ლი მუხლით დადგენილი მაღალი ხელშემკვრელი მხარეების ვალდებულება - დაიცვას კონვენციით განსაზღვრული უფლებები და თავისუფლებები, მე-3 მუხლთან ერთად, ყველასთვის, ვინც მათი იურისდიქციის ფარგლებშია - სახელმწიფოებისაგან მოითხოვს, მიიღონ ზომები იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მათ იურისდიქციაში მყოფი პირები არ დაექვემდებარონ წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას, ცალკეულ ინდივიდთა მხრიდან არასათანადო მოპყრო-

ბის ჩათვლით (იხ. *Moldovan and Others v. Romania* (№ 2), № 41138/98 და 64320/01, § 98, ECHR 2005 VII (ამონარიდები); *M.C. v. Bulgaria*, № 39272/98, § 149, ECHR 2003 XII; და *A. v. the United Kingdom*, 23 სექტემბერი 1998, § 22, Reports 1998 VI).

99. რასაკვირველია, სადავო არ არის, რომ კონვენციის 1-ლი მუხლით სახელმწიფოსთვის დაკისრებული ვალდებულება არ უნდა გავიგოთ როგორც მოთხოვნა სახელმწიფოსადმი - თავისი სამართლებრივი სისტემით უზრუნველყოს, რომ ამა თუ იმ ადამიანმა არასოდეს ჩაიდინოს არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი ქცევა, ან, თუ ეს მოხდა, სისხლის სამართალწარმოებით აუცილებლად დაანსოს კონკრეტული სანქცია. მე-3 მუხლი მოითხოვს, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა ჩაატარონ ოფიციალური ეფექტიანი გამოძიება სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის ირგვლივ, თუნდაც ამგვარი მოპყრობა მოდიოდეს კერძო პირისაგან (იხ. *Ay v. Turkey*, № 30951/96, § 60, 22 March 2005, და *M.C.*, ციტირებულია ზემოთ, § 151).

100. მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულების ფარგლები შეიძლება განსხვავდებოდეს საქმეებში იმის მიხედვით, მე-3 მუხლის საწინააღმდეგო მოპყრობა სახელმწიფო მოხელეების მონაწილეობით განხორციელდა თუ კერძო პირების (იხ. ზემოთ მოყვანილი *Beganović*, § 69), მოთხოვნები ოფიციალური გამოძიების მიმართ მსგავსია. გამოძიება რომ „ეფექტიანად“ ჩაითვალოს, მან, არსებითად, უნდა შეძლოს საქმის ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა, მასზე პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენა და დასჯა. ეს არის შედეგზე - და არა საშუალებაზე - ორიენტირებული ვალდებულება. ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა გადადგან გონივრული ნაბიჯები, რაც საშუალებას მისცემს მათ, დაიცვან შემთხვევასთან დაკავშირებული მტკიცებულებები, *inter alia*, მონმეთა ჩვენებები, სასამართლო მტკიცებულებები და ა.შ. გამოძიების ნებისმიერი ნაკლოვანება, რომელიც შეარყევს მის უნარს, დაადგინოს დაზიანებათა მიზეზი ან გამოავლინოს პასუხისმგებელი პირის ვინაობა, შექმნის ამ სტანდარტის დარღვევის რისკს. დაუყოვნებელი და გონივრული გამოძიების მოთხოვნა ჩადებულია ამ კონტექსტში (იხ. ზემოხსენებული *Mikheyev v. Russia*-ს საქმე, № 77617/01, § 107 *et seq.* 26 იანვარი 2006, და *Assenov and Others v. Bulgaria*, 1998 წლის 28 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, Reports 1998-VIII, §§ 102 *et seq.*). კონვენციის მე-2 და მე-3 მუხლების მიხედვით განხილულ საქმეებში, სადაც დგას ოფიციალური გამოძიების ეფექტიანობის საკითხი, სასამართლო ხშირად აფასებდა, მოახდინა თუ არა სწრაფი რეაგირება სახელმწიფომ საჩივარზე შესაბამის დროს. გაითვალისწინეს გამოძიების დაწყება, განცხადებათა მიღების დაგვიანება (იხ. *Timurtaş v. Turkey*, № 23531/94, § 89, ECHR 2000-VI, და *Tekin v. Turkey*, 9 ივნისი 1998, § 67, Reports 1998-IV) და პირველადი გამოძიებისთვის დახარჯული დრო (იხ. *Indelicato v. Italy*, № 31143/96, § 37, 18 ოქტომბერი 2001).

101. უბრუნდება რა წინამდებარე საქმის ფაქტებს, სასამართლო აღნიშნავს: ადგილობრივმა მაცხოვრებლებმა დაუყოვნებლივ აცნობეს პოლიციას, რომ ორი კაცი გახდა ველური თავდასხმის მსხვერპლი. პოლიციის ოფიცრების ქცევას, რომლებმაც განმცხადებელი დატოვეს დახმარების გარეშე, სასამართლო განიხილავს ქვემოთ. თუმცა, იმის შესაფასებლად, რამდენად შეასრულეს ხელისუფლების ორგანოებმა თავიანთი მოვალეობა - ჩაეტარებინათ ეფექტიანი გამოძიება - მნიშვნელოვანია ის, რომ პოლიციამ არ მოაგროვა არანაირი ინფორმაცია დანაშაულის შესახებ, არც თავდასხმის გარემოებათა მოკვლევა დაუწყია დანაშაულის ჩადენის მომდევნო დღეებში. გარდა ამისა, „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებაში ორი საავადმყოფოდან შევიდა ინფორმაცია განმცხადე-

ბლისა და მისი მეგობრის სხეულის დაზიანებათა შესახებ. თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ არსებობდა სისხლის სამართლის დანაშაულის სერიოზული ნიშნები, ოფიციალური გამოძიება დაიწყო მხოლოდ 2001 წლის 20 ივლისს, რაც 20 დღეზე მეტია დანაშაულის ჩადენიდან.

102. გამოძიების დაწყების თავდაპირველმა დაგვიანებამ გამოიწვია ის, რომ შეუძლებელი გახდა ზუსტი დროის დადგენა და შემთხვევასთან დაკავშირებულ მტკიცებულებათა დაცვა. არავინ მისულა და აღუწერია დანაშაულის ადგილი, არავის აუღია ჩვენება განმცხადებლისა და ბ-ნი N.-საგან, ან უცდია, გამოევილინა პოტენციური თვითმხილველები. ამ შეცდომას მოჰყვა დისციპლინური სამართალწარმოება ორი ოპერატიული მუშაკის წინააღმდეგ, რომლებსაც ევალებოდათ თავდაპირველი მოკვლევა. გარდა ამისა, 2001 წლის 29 ოქტომბრისა და 2004 წლის 27 თებერვლის წერილები იტყობინება, რომ სამართალწარმოების დაწყების შემდეგაც არ განუხორციელებიათ მთელი რიგი მნიშვნელოვანი საგამოძიებო ღონისძიებები, როგორცაა დანაშაულის ადგილის აღწერა და მეზობლად მცხოვრები მოსახლეობის დაკითხვა. ეროვნული ხელისუფლების ორგანოები უსიტყვოდ დაეთანხმნენ იმ ფაქტს, რომ გამოძიება ძალიან „გაინელა“ და ჩატარდა „დაბალ პროფესიულ დონეზე, სისხლის სამართლის პროცესის წესების დარღვევით“.

103. პასუხისმგებლობა გამოძიებაზე, სულ ცოტა, სამჯერ გადაეცა სხვადასხვა პოლიციის განყოფილებასა თუ პროკურატურას. 5 წლის განმავლობაში არანაკლებ თორმეტჯერ გამოვიდა გადაწყვეტილება სისხლის სამართალწარმოების შეწყვეტაზე, რომლებსაც ზედამხედველი პროკურორები შემდეგ ცვლიდნენ. გადაწყვეტილებები სისხლის სამართალწარმოების ხელახალი დაწყების შესახებ მუდმივად იმეორებდნენ, რომ საჭიროა შემდგომი, უფრო ამომწურავი გამოძიება. თუმცა, ამ მიმართულებას ყოველთვის ვერ მიჰყვებოდნენ საქმეზე პასუხისმგებელი გამოძიებლები. გამოძიებლის, ბ-ნი ვოლკის გადაწყვეტილებათა უმეტესობა (2004, 2005 და 2006 წლებში), შეენიშნა სამართალწარმოება, ეფუძნებოდა ერთსა და იმავე მტკიცებულებებსა და დასაბუთებას. დროთა განმავლობაში, გამოძიებამ არ დაამუშავა შემთხვევასთან დაკავშირებული ახალი ვერსიები, როგორცაა, მაგალითად, პოლიციის ნასვამი ოფიცრების მონაწილეობა, რაც ნამოყენა განმცხადებლის დედამ ფაქტების პირადად მოძიების საფუძველზე.

104. ზემოთ მოყვანილი სერიოზული ნაკლოვანებების საფუძველზე, სამართლო ადგენს, რომ გამოძიება არ იყო დროული, სწრაფი ან საკმარისად ამომწურავი. შესაბამისად, სასამართლო უარყოფს მთავრობის პრეტენზიას, რომ არ ამონურულა სამართლებრივი დაცვის ყველა შიდასახელმწიფოებრივი საშუალება (იხ. ზემოთ, Mikheyev, § 121) და ადგენს: დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარე იმ კუთხით, რომ განმცხადებელზე თავდასხმის ფაქტის გამოძიება იყო არაეფექტიანი.

II. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა იმის გამო, რომ პოლიციამ არ აღმოუჩინა დახმარება განმცხადებელს

105. განმცხადებელი კონვენციის მე-3 მუხლის საფუძველზე ჩიოდა, რომ პოლიციის ოფიცრებმა არ აღმოუჩინეს მას დახმარება და ეს ქცევა უტოლდება არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას, ხოლო გამოძიებას არ მოჰყვა პასუხისმგებელ პირთა დასჯა.

106. განმცხადებლის თქმით, 2001 წლის 30 ივლისს პოლიციის ოფიცრებმა, ჟაროვმა და ვოლკოვმა, საკმარისი ყურადღებით არ შეამოწმეს მისი მდგომარეობა, რათა დაედგინათ, რომ მის სიცოცხლეს საფრთხე არ ემუქრებოდა. მათ არ გამოუყენებიათ თავიანთი რაციები სასწრაფო დახმარებისათვის დასარეკად. გადაწყვეტილება - ორივე მსხვერპლი გადაეყვანათ სხვა ადგილას - არა მხოლოდ არაპროფესიონალური იყო, არამედ გამოიწვია განმცხადებლის ჯანმრთელობის შემდგომი დაზიანება და თავდასხმასთან დაკავშირებულ მტკიცებულებათა კვალის ნაშლა. შემდგომი გამოძიება და საქმის სასამართლო განხილვა არ აკმაყოფილებდა დამოუკიდებლობის მოთხოვნებს პოლიციისა და ადგილობრივი სასამართლოების ზედმეტი სიახლოვის გამო. ბრალდებისაგან გათავისუფლების შედეგად, პოლიციის ოფიცრებს არ დაეკისრათ არანაირი პასუხისმგებლობა - დისციპლინური თუ სხვა სახის - მათ ქმედებათა გამო.

107. მთავრობა, შინაგან საქმეთა სამინისტროს განცხადებათა საფუძველზე, ადგენს, რომ განმცხადებლის მტკიცება მის მიმართ არაადამიანური და ღირსების შემლახველი მოპყრობის შესახებ არ შეიძლება „ობიექტურად შემოწმდეს“. გამოძიება ჩატარდა „ამომწურავად და ეფექტიანად“. შიდა მოკვლევამ არ აჩვენა გამოყენებული კანონმდებლობის რაიმე სახის დარღვევა პოლიციის ოფიცრების მხრიდან და სასამართლოებმა ისინი უდანაშაულოდ ცნეს სისხლის სამართლის დანაშაულში.

A. დასაშვებობა

108. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებელს არ ამოუწურავს სამართლებრივი დაცვის ყველა საშუალება, რადგან მას არ დაუყენებია მოთხოვნა სამართლებრივი გადასინჯვის შესახებ იმ გადაწყვეტილების საწინააღმდეგოდ, რითაც გაამართლეს პოლიციის ოფიცრები.

109. სასამართლო იმეორებს, რომ სამართლებრივი გადასინჯვის შესახებ მოთხოვნის დაყენება რუსეთის სისხლის სამართლის სისტემაში არ არის სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება, რომელიც შეიძლება გამოიყენებოდეს კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის მოთხოვნებთან შესაბამისობის მიზნით (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, *Krasulya v. Russia*, № 12365/03, § 29, 22 February 2007). ამდენად, მთავრობის პრეტენზიას უარი უნდა ეთქვას.

110. მხარეთა განცხადებების საფუძველზე, სასამართლო მიიჩნევს, რომ საჩივარი წამოჭრის რიგ მნიშვნელოვან ფაქტობრივ და სამართლებრივ საკითხებს კონვენციის მიხედვით, რომელთა განსაზღვრაც საჭიროებს არსებითი გარემოებების განხილვას. ამდენად, სასამართლო ასკვნის, რომ ეს საჩივარი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის §3(a)-ს მნიშვნელობით. არ გამოვლენილა არც რაიმე სხვა საფუძველი განაცხადის დაუშვებლად გამოცხადებისათვის.

B. არსებითი გარემოებები

1. შესაბამისობა მე-3 მუხლთან, სავარაუდო არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებით

111. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ფაქტებზე მხარეები არ დავობენ. დადგინდა, რომ პოლიციის ოფიცრებს - ბ-ნ ჟაროვსა და ბ-ნ ვოლკოვს - დაავალეს, შეემოწმებინათ ინფორმაცია ორი ახალგაზრდა კაცის შესახებ, რომლებიც ქუჩაში

ინვენ. ადგილზე მისვლისას ოფიცრებმა ნახეს უგონოდ მყოფი განმცხადებელი და მისი მეგობარი N. რომელიც იჯდა, მაგრამ არ შეეძლო თანმიმდევრული ლაპარაკი. მათ პოლიციის განყოფილებას მიაწოდეს ინფორმაცია, რომ საჭირო იყო სასწრაფო დახმარების მანქანა და ორივე მამაკაცი გადაიყვანეს გზიდან რამდენიმე მეტრის მოშორებით. მხარეები არ ეთანხმებიან ერთმანეთს იმ საკითხში, ოფიცრებმა ისინი ნაგვის ურნებთან ახლოს მოათავსეს თუ სადმე სხვაგან, მაგრამ ამ ელემენტს უფრო ემოციური დატვირთვა აქვს, ვიდრე სამართლებრივი წონა და მის ზუსტ განსაზღვრას ნაკლებად ექნება დამამტკიცებელი ღირებულება სასამართლო შეფასებისათვის.

112. ამის შემდეგ პირადი უსაფრთხოების კოორდინატორმა გააგზავნა ოფიცრები, რათა შეემოწმებინათ საგანგაშო სიგნალი. როგორც ჩანს, იმ მომენტისათვის, როცა მათ ინფორმაცია გადასცეს პოლიციის განყოფილებას, მორიგე გასული იყო და მას ცვლიდა ოპერატიული მუშაკი ბ-ნი ვანჩარინი. ამ უკანასკნელმა არ აღრიცხა ზარი ყურნალში, არც სასწრაფო დახმარებას დაურეკა და არც გამოსაფხიზლებელ სამსახურს. შედეგად, განმცხადებელმა მთელი ღამე გაატარა ეზოში, სანამ სასწრაფო დახმარების მანქანამ არ აიყვანა, უკვე დილით.

113. სასამართლოს საქმეა, განსაზღვროს, ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტები ავლენს თუ არა სახელმწიფო ხელისუფლების წარუმატებლობას; მხარი დაუჭიროს წამების, არაადამიანური და ღირსების შემლახველი მოპყრობის აკრძალვას, კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით.

114. კონვენციის მე-3 მუხლი ამტკიცებს დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ ფუნდამენტურ ღირებულებას. იგი აბსოლუტური მნიშვნელობით კრძალავს წამებას ან არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას, მიუხედავად გარემოებებისა და მსხვერპლის ქცევისა (მაგალითისათვის იხ. *Labita v. Italy* [GC], № 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV *Labita v. Italy* [GC], № 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). როგორც ზემოთაა აღნიშნული, მოპყრობის სისასტიკის შეფასება დამოკიდებულია ბევრ ფაქტორზე, მათ შორის, მის ბუნებასა და კონტექსტზე, ხანგრძლივობაზე, მის ფიზიკურ და ფსიქიკურ ეფექტებზე და, ზოგიერთ შემთხვევაში, სქესზე, ასაკსა და მსხვერპლის ჯანმრთელობის მდოგამარეობაზე. კითხვა - ამგვარი მოპყრობის მიზანი იყო თუ არა მსხვერპლის დატანჯვა - კიდევ ერთი გასათვალისწინებელი ფაქტორია, მაგრამ ასეთი მიზნის არარსებობა არ გამორიცხავს მე-3 მუხლის დარღვევას (იხ. *Denmark, Norway, Sweden and the Netherlands v. Greece (the "Greek case")*), განაცხადები № 3321/67, 3322/67, 3323/67 და 3344/67, Commission's report of 5 November 1969, Yearbook XII, and *Peers v. Greece*, № 28524/95, § 74, ECHR 2001-III). თუნდაც არ არსებობდეს რაიმე მტკიცებულება განზრახვისა, დაემცირებინათ ან დაეკნინებინათ განმცხადებელი, და მასთან დაკავშირებული ცალკეული მოხელეებიც არ იყვნენ დამნაშავენი სავარაუდო არასათანადო მოპყრობაში, ხაზი უნდა გაესვას იმ ფაქტს, რომ მთავრობა, კონვენციის საფუძველზე, პასუხს აგებს ნებისმიერი სახელმწიფო უწყების ქმედებებზე - სახელმწიფოს საერთაშორისო პასუხისმგებლობა არის საკითხი, რომელსაც განიხილავს სასამართლო ყველა საქმეში (იხ. *Novoselov v. Russia*, № 66460/01, § 45, 2 ივნისი 2005, და *Lukanov v. Bulgaria*, 20 მარტი 1997, § 40, Reports 1997-II).

115. სასამართლო იმეორებს მის მყარ მიდგომას, რომ მე-3 მუხლი სახელმწიფოებს აკისრებს ვალდებულებას, დაიცვას იმ ადამიანთა კეთილდღეობა, რომლებიც არიან მოწყვლად მდგომარეობაში სახელმწიფოს მხრიდან კონტროლის გამო, მაგალითად, პატიმრები ან განვეული სამხედრო მოსამსახურეები (იხ.

Chember v. Russia, № 7188/03, § 50, 3 ივლისი 2008; Sarban v. Moldova, № 3456/05, § 77, 4 ოქტომბერი 2005; Jalloh v. Germany [GC], № 54810/00, § 69, ECHR 2006 IX, და Mouisel v. France, № 67263/01, § 40, ECHR 2002-IX). თუმცა, თუ გავითვალისწინებთ მე-3 მუხლის აბსოლუტურ ხასიათს, რომლის მოთხოვნებიც არ უშვებს გამონაკლისებს, დაცვის ეს უფლება არ შეიძლება შემოიფარგლოს ოდენ სამხედრო ან პენიტენციური დაწესებულებების კონტექსტით. იგი რელევანტურია სხვა ვითარებებშიც, რომლებშიც ინდივიდის კეთილდღეობა, გარკვეული ზომით, დამოკიდებულია ხელისუფლების ორგანოთა ქმედებაზე, ვისაც სამართლებრივად მოეთხოვება, რომ მისი ძალაუფლების ფარგლებში მიიღოს აუცილებელი ზომები სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის დაზიანების რისკის თავიდან ასაცილებლად (იხ. კონვენციის მე-2 მუხლით დაკისრებული პოზიტიური ვალდებულების მსგავსი კონტექსტი, Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom, № 46477/99, § 55, ECHR 2002 II).

116. წინამდებარე საქმეში ხელისუფლების ორგანოებმა უეჭველად იცოდნენ, რომ განმცხადებლის მდგომარეობა იყო მონყვლადი და სიცოცხლისათვის საშიში. როგორც საზოგადოებრივმა პროკურორმა აღნიშნა თავის გადანყვეტილებაში სისხლის სამართალწარმოების დაწყების შესახებ, ოფიცრებმა, ჟაროვმა და ვოლკოვმა, განმცხადებელი აღმოაჩინეს უგონო მდგომარეობაში და, შესაბამისად, შეუძლებელია „ობიექტურად შემცდარიყვნენ“, როგორც მისი მდგომარეობის სიმძიმესთან მიმართებით, ასევე მის შესაძლებლობასთან - მოეწოდებინა საკუთარი თავისთვის (იხ. ზემოთ, 42-ე პუნქტი). სასამართლო მიიჩნევს, რომ რაჟამს პოლიციამ მიიღო ინფორმაცია ადგილობრივ მცხოვრებთაგან მინაზე უგონოდ მწოლიარე ახალგაზრდა კაცის შესახებ, საკითხი მოექცა ხელისუფლების ორგანოების კონტროლქვეშ, რომლებიც ვალდებულნი იყვნენ, მიეღოთ შემდგომი ზომები განმცხადებლის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის გადასარჩენად.

117. რუსეთის კანონმდებლობის თანახმად, პოლიციას აქვს საგანგებო ვალდებულება, დაიცვას და გაუფრთხილდეს მოქალაქეებს ზოგადად, ხოლო თავდასხმის მსხვერპლთ ან სიცოცხლისთვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფთ - განსაკუთრებით. მათი მოვალეობა, დახმარება აღმოუჩინონ ასეთ პირებს, ჩადებულია როგორც პოლიციის წესდებაში (იხ. ზემოთ, 82-ე მუხლი), ასევე საპატრულო პოლიციის დებულებაში (იხ. ზემოთ, 83-ე მუხლი). დებულება მოიცავს დეტალურ აღწერას, რა უნდა მოიმოქმედოს პოლიციის ოფიცრმა დანაშაულის ადგილზე მისვლისას. მათ მოეთხოვებათ პირველადი დახმარების აღმოჩენა მსხვერპლისათვის, მისი ვინაობის დადგენა, სასწრაფო დახმარების გამოძახება, ადგილზე შესაძლო მტკიცებულებების დაცვა, მსხვერპლის ან გარშემო მყოფი ნივთებისათვის ადგილმდებარეობის შეცვლის გარეშე. სასამართლო აღნიშნავს, რომ სასწრაფო დახმარების გამოძახება აშკარად მოქცეულია საპატრულო პოლიციის თანამშრომლების მოვალეობათა ჩამონათვალში, და არა პოლიციის განყოფილების მორიგე ოფიცრის ან სხვა პირის მოვალეობათა შორის.

118. წინამდებარე საქმეში ოფიცრებმა ჟაროვმა და ვოლკოვმა ცალსახად დაარღვიეს ზემოხსენებული სამართლებრივი დოკუმენტების მოთხოვნები. მათ არ გასინჯეს უგონოდ მყოფი განმცხადებელი, რათა დაედგინათ მისი მდგომარეობის სიმძიმე ან განესაზღვრათ, რა ტიპის დახმარება სჭირდებოდა მას შესაბამის გარემოებებში. არ გამოიძახეს სასწრაფო დახმარება ან მედიკოსები, თანაც მათ ჰქონდათ რაციები, შეეძლოთ გამოეყენებინათ მობილური ან ქუჩის საზოგადოებრივი ტელეფონები, ან სულაც ეთხოვათ ადგილობრივ მცხოვრებთათვის, დაერეკათ ბინის ტელეფონიდან. წესების ბევრად უფრო სერიოზულ დარღვევად

უნდა ჩაითვალოს ოფიცერთა გადაწყვეტილება - განმცხადებელი მკლავებში ხელმოკიდებული გადაეჩოჩებინათ გზიდან, რასაც, შესაძლოა, მოჰყვა კიდეც სავალალო შედეგი. ეს ეწინააღმდეგება როგორც სამართლებრივ მოთხოვნებს, ასევე პირველადი დახმარების აღმოჩენის უმთავრეს წესებს, რომლებიც კრძალავს ადამიანის გადაადგილებას, თუ მას, სავარაუდოდ, მიღებული აქვს თავის ტრავმა, რაც პოლიციის ოფიცრებს უნდა შეემჩნიათ. საბოლოოდ, ოფიცრებმა დატოვეს შემთხვევის ადგილი კერძო საკუთრების უსაფრთხოების სამსახურის კოორდინატორის მითითებით, დანამდვილებით იცოდნენ რა, რომ განმცხადებელის მდგომარეობა იყო უმწეო და სიცოცხლისათვის საშიშო.

119. რაც შეეხება მათ სასწრაფო გაუჩინარებას, სასამართლო უჩვეულოდ მიიჩნევს რუსეთის პოლიციის მოწყობის წესს, რომლის მიხედვითაც რაიონების პატრულირება ევალებოდათ პოლიციის ოფიცრებს, ვისი უპირველესი მოვალეობაც იყო, კერძო საკუთრებასთან მიმართებით ემოქმედათ როგორც უსაფრთხოების კომერციული სამსახურის თანამშრომლებს (იხ. ზემოთ, პუნქტი 85) (იხ. ზემოთ, 85-ე პუნქტი). ოფიცრებმა, ჟაროვმა და ვოლკოვმა, განმცხადებელი უყურადღებოდ მიატოვეს კერძო საკუთრების უსაფრთხოების კოორდინატორის მითითებით, რათა შეემონებინათ ვილაცის ქონება სადღაც სხვაგან, შემოსული საგანგაშო ზარის საფუძველზე. როგორც პოლიციის უფროსმა ოფიცრმა ბ-ნმა K-მ განუმარტა სასამართლოს, კერძო საკუთრების უსაფრთხოების კოორდინატორის ბრძანება აღემატება პოლიციის განყოფილების მორიგე ოფიცრისას (იხ. ზემოთ, 50-ე მუხლი). სასამართლოს აზრით, სტრუქტურის ამგვარ მოწყობას მოჰყვა პრიორიტეტების უხეში პერვერსია, რამდენადაც კერძო საკუთრების დაცვის ინტერესი აღმოჩნდა განმცხადებლის სიცოცხლის ინტერესზე მაღლა.

120. გარდა ამისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქმის სასამართლო განხილვაზე თვალნათლივ გამოჩნდა დარღვევები „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის სადგურში პროცედურების გამოყენებისას. დარღვევა გამოვლინდა მაშინ, როცა მორიგე ოფიცრმა დატოვა პოსტი და თავის ნაცვლად დატოვა ბ-ნი ვანჩარინი. მართალია, ბ-ნი ვანჩარინიც პოლიციის ოფიცერი იყო, მაგრამ მას არ ჰქონდა უფლება, ჩაენაცვლებინა მორიგე ოფიცერი. ბ-ნმა ვანჩარინმა არ აღრიცხა ჟაროვისა და ვოლკოვისაგან შემოსული ზარი შესაბამის ჟურნალში, არც ის გაარკვია, კონტროლდებოდა თუ არა სიტუაცია, არანაირი ზომა არ მიუღია ჰოსპიტალთან ან, თუნდაც, გამოსაფხიზლებელ სამსახურთან დასაკავშირებლად; დაბოლოს, მას არაფერი უთქვამს მორიგე ოფიცრისათვის დაბრუნების შემდეგ.

121. გამოვიდა ასე: პოლიციის ორმა ოფიცრმა ნამდვილად ნახა უგონოდ მყოფი განმცხადებელი და დატოვა შემთხვევის ადგილი მისთვის დახმარების აღმოჩენის გარეშე. ამავე დროს, მორიგე ოფიცრმა პოლიციის განყოფილებაში ვერაფერი გაიგო მომხდარის შესახებ, რადგან მან დაუშვა, ჩაენაცვლებინა არაკომპეტენტურ თანამშრომელს, რომელმაც, თავის მხრივ, არ დაიცვა საპატრულო შეტყობინების შემდგომი დამუშავების დადგენილი პროცედურა. გადაცემული ვალდებულებების ამ მანკიერმა წრემ და მრავალგვარმა ჩავარდნამ შედეგად მოიტანა ის, რომ განმცხადებელი უგონოდ ინვა მინაზე მომდევნო 6 თუ 7 საათს, სანამ ის არ იპოვეს მეეზოვეებმა და არ მოვიდა სასწრაფო დახმარების მანქანა. რუსეთის ხელისუფლების ორგანოთა ამგვარ მოპყრობას, სასამართლოს შეფასებით, შეიძლება დაერქვას „არაადამიანური“.

122. ამდენად, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი იმის გამო, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ მიიღეს სათანადო ზომები განმცხადებლის სიცოცხლი-

სა და ჯანმრთელობისთვის ზიანის თავიდან ასაცილებლად, რაც უტოლდება არაადამიანურ მოპყრობას.

2. გამოძიების სავარაუდო არაადეკვატურობა

123. სასამართლო მიიჩნევს, რომ სამედიცინო დასკვნა განმცხადებლის ჯანმრთელობის სერიოზული დაზიანების შესახებ, განმცხადებლის უეჭველი ბრალდება, რომ დატოვეს ეზოში, დახმარების გარეშე, მთელი ღამის განმავლობაში - მიუხედავად იმისა, რომ პოლიციამ ეს ამბავი შეიტყო ჯერ კიდევ ღამის პირველ საათზე - წარმოშობს არასათანადო მოპყრობის „დასაბუთებლად პრეტენზიას“. შესაბამისად, ხელისუფლების ორგანოები ვალდებული არიან, ჩაატარონ ინციდენტთან დაკავშირებული გარემოებების ეფექტიანი გამოძიება. შემდგომი ანალიზის მიზნით, სასამართლო უბრუნდება გამოძიების ეფექტიანობასთან დაკავშირებულ მოთხოვნებს, რომლებიც ჩამოყალიბებულია ზემოთ, მე-100 მუხლში.

124. უპირველესად, სასამართლო შენიშნავს, რომ კომპეტენტურმა ორგანოებმა ძალიან გვიან დაიწყეს სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის სისხლის სამართლებრივი გამოძიება. პოლიციის ოფიცრების - ჟაროვისა და ვოლკოვის - ქცევასთან დაკავშირებული მასალა განმცხადებელზე თავდასხმის საქმეს გამოეყო მხოლოდ 2002 წლის 6 იანვარს, მომხდარი მოვლენებიდან 6 თვის შემდეგ, თანაც მხოლოდ განმცხადებლის დედის საჩივრის პასუხად. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობასთან დაკავშირებულ საქმეებში ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა იმოქმედონ საკუთარი ინიციატივით, შემთხვევის მათ ყურამდე მიღწევითანავე, და არა მსხვერპლის ნათესავთა ინიციატივის კვალად (იხ. ზემოხსენებული საქმე Paul and Audrey Edwards, § 69). პირველადი მოკვლევა შეწყდა იმ არაგონივრული ფაქტის საფუძველზე, რომ პოლიციელები თითქოსდა „ობიექტურად შეცდნენ“ განმცხადებლის შესაძლებლობებთან დაკავშირებით - მიეხედა საკუთარი თავისთვის - მიუხედავად იმისა, რომ იგი უგონოდ იყო. რეალურად, სისხლის სამართლებრივი გამოძიება დაიწყო 2002 წლის 15 მარტს - მას შემდეგ, რაც ზედამხედველმა პროკურორმა განიხილა და გააუქმა ეს გადანყვეტილება.

125. სასამართლო კმაყოფილია იმით, რომ დანყების შემდეგ სისხლის სამართალწარმოება წარიმართა მეტ-ნაკლები გულმოდგინებით და საქმის სასამართლო განხილვა დაიწყო 1 წლის შემდეგ. თუმცა, აღმოჩნდა, რომ ამ სისწრაფეს შტონდა უკანა მხარე - შეზღუდული და არასრული გამოძიება. საქმისწარმოების მანძილზე მხოლოდ პოლიციის ოფიცრები, ჟაროვი და ვოლკოვი, იყვნენ ეჭვმიტანილნი. საზოგადოებრივ პროკურორებს არც კი უცდიათ შეემონმებინათ, ხომ არ მიუძღვით ბრალი განმცხადებლისათვის დროული დახმარების აღმოუჩენლობაში მორიგეს პოლიციის განყოფილებაში - რომელმაც სთხოვა არაკომპეტენტურ თანამშრომელს, შეეცვალა იგი - ან თავად შემცვლელს, ბ-ნ ვანჩარინს.

126. დანამდვილებით ვერ დგინდება, იყო თუ არა დაცული განმცხადებლის უფლება, მიეღო ეფექტიანი მონაწილეობა გამოძიებაში. საყოველთაო აღიარებით, 2002 წლის 5 სექტემბერს მას მიენიჭა მსხვერპლის სტატუსი საქმისწარმოებაში და ამ პროცედურული სტატუსის თანმხლები უფლებები. თუმცა, როგორც ჩანს, გამოძიებელმა არც პასუხი მოძებნა და არც გადანყვეტილება მიიღო მის დეტალურ და დასაბუთებულ მოთხოვნაზე, რომ სხვა სამართლებრივი კვალიფიკაცია მიეცათ ბრალდებულთა ქცევისათვის, ან მის განცხადებაზე -

შეერთებოდა სამართალწარმოებას როგორც სამოქალაქო მხარე. ორივე ეს მოთხოვნა განმცხადებელმა წარადგინა 2002 წლის 27 ნოემბერს და გამოძიებელმა ისინი მიიღო იმავე დღეს.

127. გარდა ამისა, ისე მოხდა, რომ საქმე ჩავარდა სასამართლოში, რადგან ბრალდების მხარემ ვერ მოამზადა მტკიცებულებებით გამყარებული საფუძველი საქმის სასამართლო განხილვისათვის. ასე მაგალითად, ოფიცრების - ჟაროვისა და ვოლკოვის - ბრალდების ერთ-ერთი ელემენტი გახლდათ არასწორი ინფორმაციის მიწოდება „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებაში, რომ მათ თითქოსდა ყველანაირი ზომა მიიღეს. თუმცა, საზოგადოებრივ პროკურორებს არ დაუპირისპირებიათ ერთმანეთთან ისინი და ბ-ნი ვანჩარინი - ერთი მხრივ, და ბ-ნი ვანჩარინი და მორიგე ოფიცერი - მეორე მხრივ, რათა აღმოეფხვრათ შეუსაბამო მათ ჩვენებებში. საბოლოოდ, სასამართლომ უარყო ბ-ნი ვანჩარინის ჩვენება, როგორც არასარწმუნო, რადგან ის მოიქცა არსებული წესების დარღვევით და, ამდენად, პირადად იყო დაინტერესებული სიმართლის შენიღბვით. ის, რომ ბრალდების მხარემ გადაჭარბებული მნიშვნელობა მიანიჭა ბ-ნი ვანჩარინის ჩვენებას, როგორც მტკიცებულებას, ცხადი შედეგია ზემოთ მოყვანილი შეცდომისა - გამოძიებინათ პოლიციის ოფიცრების ქცევა „სოკოლინაია გორას“ პოლიციის განყოფილებაში.

128. საბოლოოდ, სასამართლოს აზრით, პირველი ინსტანციის სასამართლოს დასკვნები არ შეესაბამება ფაქტებს - როგორც ეს დადგინდა სამართალწარმოებისას - იმდენად, რამდენადაც მან დაასკვნა, თითქოსდა პოლიციის ოფიცრებს, ჟაროვსა და ვოლკოვს, არ შეიძლება სცოდნოდათ, რომ განმცხადებლის მდგომარეობა იყო სიცოცხლისათვის საშიში, რადგან მათ „შემთხვევის ადგილზე მხოლოდ რამდენიმე წუთი დაჰყვეს, ისიც ღამით, და დაზიანებები შესამჩნევი არ იყო“. ეს დასკვნა ნაკლოვანია იმ უდავო ფაქტის გამო, რომ განმცხადებელი იყო უგონოდ და არ შეეძლო თავისით გადაადგილება. სწორედ ამ მიზეზით მოუწიათ ოფიცრებს მისი გადათრევა გზიდან. განმცხადებლის უგონოდ ყოფნა - რაზეც ოფიცრები არ კამათობენ - არის ფაქტი, რომელიც აშკარად არ შეესაბამება დასკვნას, რომ მისი მდგომარეობის სიმძიმე და მისი სიცოცხლისა თუ ჯანმრთელობის რისკი შეუმჩნეველი დარჩა. მოსკოვის სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც განიხილა საქმე აპელაციაზე, არ უპასუხა ფაქტობრივ უზუსტობებს, რაზეც სასამართლო განხილვამ დააყრდნო სასამართლოს გამართლება.

129. ზემოთ მოყვანილი მსჯელობის საფუძველზე, სასამართლო ადგენს, რომ გამოძიება სავარაუდო არასათანადო მოპყრობაზე დაიწყო დაგვიანებით, მისი ფარგლები იყო არასაკმარისი და განმცხადებლის პროცედურული უფლებები არ დაუცავთ, სამართალწარმოებას კი აკლდა მყარი მტკიცებულებები და ფაქტობრივი მასალა. შესაბამისად, ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან საკითხის გამოძიება არ შეიძლება ჩაითვალოს „ეფექტიანად“. აქედან გამომდინარე, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარე, რადგან ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ ჩაატარეს ეფექტიანი გამოძიება განმცხადებლის პრეტენზიის პასუხად, რომ ის პოლიციამ მიატოვა დახმარების გარეშე.

III. კონვენციის მე-13 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

130. განმცხადებელი ჩიოდა კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტისა და მე-13 მუხლის საფუძველზე, რომ მას არ მისცეს საშუალება, შეერთებოდა პო-

ლიციის ოფიცრების - ჟაროვისა და ვოლკოვის - სისხლის სამართალწარმოებას, როგორც სამოქალაქო მხარე, რომ მათი გამართლება არ იყო სათანადოდ დასაბუთებული და სამართალწარმოებას შავ ლაქად აჩნდა პროცედურული ნაკლოვანებანი. სასამართლო არკვევს, რომ ერთადერთი, რითაც ეს საჩივარი განსხვავდება ზემოთ უკვე განხილული საკითხებისაგან - მე-3 მუხლის პროცედურული მხარის დარღვევის კუთხით - არის განმცხადებლის საჩივარზე სამოქალაქო სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალების შესაძლებლობა, კომპენსაცია სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის გამო. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს საჩივარი უნდა განხილვოდეს კონვენციის მე-13 მუხლის საფუძველზე (იხ. *Chember v. Russia*, № 7188/03, § 66, 3 ივლისი 2008, და *Betayev and Betayeva v. Russia*, № 37315/03, § 125, 29 მაისი 2008), რომელიც იკითხება შემდეგნაირად:

„ყველას, ვისაც დაერღვა ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები, უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებისაგან, თუნდაც ეს დარღვევა ჩაიდინოს პირმა, რომელიც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ახორციელებდა“.

131. განმცხადებელმა აღნიშნა, რომ მას არ ჰქონდა ეფექტიანი შესაძლებლობა, წარედგინა სამოქალაქო საჩივარი კომპენსაციის მიღებისათვის, რადგან ეროვნულ სასამართლოებს ბრალი არავისთვის დაუდგენიათ. რამდენადაც არავინ გაასამართლეს, რუსეთის სამოქალაქო კოდექსის საფუძველზე, სამოქალაქო სარჩელიც არ შედგა.

132. მთავრობამ განმარტა, რომ განმცხადებელმა არ წარადგინა მოთხოვნა, შეერთებოდა სამართალწარმოებას, როგორც სამოქალაქო მხარე, წინასწარი გამოძიების სტადიაზე. მან ეს მოითხოვა საქმის სასამართლო განხილვის დაწყების შემდეგ. სასამართლომ სწორად უარყო ეს მოთხოვნა და დასტურად მოიშველია იმდროინდელი სისხლის სამართლის კოდექსის 44-ე მუხლი, რომელიც ამგვარ მოთხოვნას უშვებს წინასწარი გამოძიების დასრულებამდე. მას შემდეგ, რაც 44-ე მუხლი შესწორდა 2003 წლის 4 ივლისის ფედერალური კანონმდებლობით და მოთხოვნის წარდგენა გაგრძელდა სასამართლო განხილვის დასრულებამდე, განმცხადებელს ის ხელახლა არ წარუდგენია. აქედან გამომდინარე, განმცხადებელს ჰქონდა სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება, რაც მას არ გამოუყენებია.

A. დასაშვებობა

133. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს საჩივარი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით. გარდა ამისა, იგი არ არის დაუშვებელი რომელიმე სხვა საფუძველზე. ამდენად, ის უნდა გამოცხადდეს დასაშვებად.

B. საქმის არსებითი მხარეები

134. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ კონვენციით ეროვნულ დონეზე გარანტირებული სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება, რათა გატარდეს ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებებისა და თავისუფლებების არსი და დაცული იყოს ეროვნული სამართლით. აქედან გამომდინარე, მე-13

მუხლის საფუძველზე შესაძლებელია ეროვნული სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალების მოთხოვნა, რათა გაირკვეს კონვენციის საფუძველზე აღძრული „დასაბუთებული სასარჩელო მოთხოვნის“ არსი და გაენიოს სათანადო დახმარება. ამასთან, ხელშემკვრელ სახელმწიფოებს აქვთ ერთგვარი დისკრეტია, თუ როგორ დაექვემდებარონ კონვენციის დებულებათა ვალდებულებებს. მე-13 მუხლის ვალდებულებათა ფარგლები განსხვავდება განმცხადებლის მიერ კონვენციის საფუძველზე აღძრული საჩივრის მიხედვით. მიუხედავად ამისა, სამართლიანი დაცვის ეფექტიანი საშუალება, რომელიც სავალდებულოა მე-13 მუხლის თანახმად, უნდა იყოს „ეფექტიანი“ პრაქტიკაშიც და სამართალშიც (იხ. *Cobzaru v. Romania*, № 48254/99, §§ 80-82, 26 ივლისი 2007; *Anguelova v. Bulgaria*, № 38361/97, §§ 161-162, ECHR 2002 IV; და *Süheyla Aydın v. Turkey*, № 25660/94, § 208, 24 მაისი 2005).

135. სასამართლომ უკვე დაადგინა, რომ სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები პასუხისმგებელი არიან განმცხადებლის არასათანადო მოპყრობაზე - ეს არის შედეგი იმისა, რომ პოლიციის ოფიცრებმა არ აღმოუჩინეს მას დახმარება სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში. ამდენად, განმცხადებელს ჰქონდა „დასაბუთებული სასარჩელო მოთხოვნა“ მე-13 მუხლის მიზნებისათვის და ხელისუფლების ორგანოები ვალდებული იყვნენ, ჩაეტარებინათ ეფექტიანი გამოძიება პოლიციის ოფიცრების მიმართ მისი პრეტენზიების პასუხად. ზემოთ დასახელებული მიზეზების გამო, არ შეიძლება ჩაითვალოს, რომ ჩატარდა ეფექტიანი სისხლის სამართლებრივი გამოძიება მე-13 მუხლის შესაბამისად, რომლის მოთხოვნებიც უფრო ფართოა, ვიდრე მე-3 მუხლით დაკისრებული გამოძიების ვალდებულება (იხ. ზემოხსენებული *Cobzaru*-ს საქმე, § 83, და, *mutatis mutandis*, *Buldan v. Turkey*, № 28298/95, § 105, 20 April 2004, და *Tanrikulu v. Turkey*, № 23763/94, § 119, ECHR 1999-IV).

136. გარდა ამისა, რაც შეეხება სამოქალაქო სამართლებრივი დაცვის ეფექტიან საშუალებას, სასამართლო არ მიიჩნევს აუცილებლად, განსაზღვროს, ჰქონდა თუ არა საშუალება განმცხადებელს, რომ სისხლის სამართალწარმოებას შეერთებოდა როგორც სამოქალაქო მხარე. მნიშვნელოვანია ის, რომ ეს სამართალწარმოებები დამთავრდა პოლიციის ოფიცრების გამართლებით. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო იმეორებს: არაერთხელ გამოვლინდა, რომ რუსეთის სამოქალაქო სასამართლოებს არ აქვთ პრეცედენტი, რომ არსებითად განიხილონ სისხლის სამართლის სავარაუდო დანაშაულთან დაკავშირებული სამოქალაქო საჩივარი სისხლის სამართალწარმოების პროცესში ბრალის დადგენის გარეშე. სასამართლომ დაასკვნა, რომ მართალია, რუსეთის სამოქალაქო სასამართლოს თეორიულად აქვს შესაძლებლობა, დამოუკიდებლად შეაფასოს ფაქტობრივი და სამართლებრივი საკითხები, პრაქტიკულად იმდენად მნიშვნელოვანია მანამდელ სისხლის სამართალწარმოებათა დასკვნების წონა, რომ მოსარჩელის ყველაზე დამაჯერებელი მტკიცებულებებიც კი შეიძლება უგულებელყონ. სამართლებრივი დაცვის ამგვარი ეფექტიანი საშუალება იქნება ოდენ თეორიული და ილუზორული, და არა პრაქტიკული და ეფექტიანი - როგორც ამას მოითხოვს კონვენცია (იხ. ზემოხსენებული *Chember*-ის საქმე, § 71; *Menesheva v. Russia*, № 59261/00, § 77, ECHR 2006 III; *Isayeva v. Russia*, № 57950/00, § 155, 24 თებერვალი, 2005; და *Isayeva and Others v. Russia*, № 57947/00, 57948/00 და 57949/00, § 147, 24 თებერვალი, 2005). იმ საქმეებში, სადაც სისხლის სამართალწარმოება საჯარო მოხელეების მიმართ შეწყდა საქმის სასამართლო განხილვამდე ან დასრულდა

გამართლებით, განმცხადებლისათვის ხელმისაწვდომი სამართლებრივი დაცვის ნებისმიერ სხვა ეფექტიან საშუალებას, ზიანისათვის საჩივრის ჩათვლით, ექნება წარმატების შეზღუდული შანსი და ვერ მიიჩნევა, რომ შეძლებს განმცხადებლის კომპენსაციის უზრუნველყოფას (იხ. *Tarariyeva v. Russia*, № 4353/03, § 101, ECHR 2006 ... (ამონარიდები); *Dedovskiy and Others v. Russia*, № 7178/03, § 101, 15 მაისი, 2008). წინამდებარე საქმეში სასამართლო ვერ ხედავს მიზეზს, რომ გადაუხვიოს ამ დასკვნას.

137. ამდენად, სასამართლო ასკვნის, რომ განმცხადებელს უარი ეთქვა სამართლებრივი დაცვის ეფექტიან საშუალებაზე მის საჩივართან დაკავშირებით - პოლიციის გულგრილობით გამოწვეული არასათანადო მოპყრობის შესახებ. აქედან გამომდინარე, დაირღვა კონვენციის მე-13 მუხლი.

IV. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა სავარაუდო სამედიცინო გულგრილობის გამო

138. მე-3 მუხლის საფუძველზე, განმცხადებელი აგრეთვე ჩიოდა, რომ 33-ე საავადმყოფოს ექიმებმა მას არ აღმოუჩინეს მძიმე მდგომარეობისათვის შესაფერისი სამედიცინო დახმარება და ეს ამბავი სათანადოდ არ გამოუძიებიათ.

139. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ მისმა დედამ და სხვა ნათესავებმა ნახეს, როგორ იწვა ის შიშველი მოძრავ საწოლზე, 33-ე საავადმყოფოს დერეფანში. ამ მდგომარეობაში იყო 2001 წლის 30 ივნისის ადრიანი დილიდან, სულ ცოტა, 2001 წლის 1 ივლისის 18:00 სთ-მდე. მას არავინ აქცევდა ყურადღებას, არც სათანადოდ გაუსინჯავს ვინმეს, არც რენტგენი გადაუღიათ. ჩანანერებში შეიტანეს დიაგნოზი, რომელიც მხოლოდ მისი მეგობრის ჩვენების საფუძველზე დაადგინეს. გარდა ამისა, 33-ე საავადმყოფოში ქირურგიული ოპერაციის დროს, სისხლის გადასხმისას, იგი დაინფიცირდა *C* ჰეპატიტით. განმცხადებელმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ 33-ე საავადმყოფოში მისი პირველადი მკურნალობისას გამოვლენილი გულგრილობის გამო იგი სამუდამოდ გახდა შეზღუდული შესაძლებლობისა. სახელმწიფო პასუხისმგებელი უნდა ყოფილიყო მკურნალობაზე, რადგან 33-ე საავადმყოფო მუნიციპალური დაწესებულებაა, რომელიც სამედიცინო მომსახურებას უწევს ფართო საზოგადოებას.

140. ამასთან, განმცხადებელმა განაცხადა, რომ გამოძიება სავარაუდო სამედიცინო გულგრილობის შესახებ დაიწყო მხოლოდ 12 თვის შემდეგ მომხდარიდან და გაგრძელდა 4 წელიწად-ნახევარს. ამ პერიოდში გამოიტანეს არანაკლებ 7 გადანყვეტილებისა გამოძიების შეწყვეტის შესახებ, რომლებიც მოგვიანებით შეცვალეს. მისი სამედიცინო ისტორია 33-ე საავადმყოფოდან დაიკარგა. საბოლოოდ, არ გამოვლენილა და არც დასჯილა დამნაშავე სამედიცინო გულგრილობაში. განმცხადებელმა დაასკვნა, რომ გამოძიება არ იყო დროული, საფუძვლიანი და საკმარისი. გარდა ამისა, შეზღუდეს მისი ჩართულობა გამოძიების პროცესში და ის იღებდა უკმარ ინფორმაციას მისი მიმდინარეობის შესახებ.

141. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებლის დედა განუწყვეტილად ჩიოდა მისი ვაჟისათვის არაადეკვატური მკურნალობის განწევის გამო 33-ე საავადმყოფოში. მისი საჩივრები განიხილა მოსკოვის მთავრობის ჯანმრთელობის დეპარტამენტმა 2001 წელს, და 2003 წლის 5 მარტს დაიწყო სამართალწარმოება. ცალკე სისხლის სამართლის საქმეს - განმცხადებლის სამედიცინო ისტორიის

დაკარგვის შესახებ - იძიებდა აღმოსავლეთის ადმინისტრაციული ოლქის საზოგადოებრივი პროკურატურა. საბოლოოდ, მთავრობამ აღნიშნა, რომ 2006 წლის 30 ნოემბერს მოსკოვის ქალაქის პროკურორმა დასაჯა გამოძიებული, ბ-ნი ვოლკი, გამოძიების პროცესში სამედიცინო გულგრილობის საქმეზე სამართალწარმოების დაუსაბუთებელი შეწყვეტის გამო.

A. დასაშვებობა

142. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებელს არ ამოუწურავს სამართლებრივი დაცვის ყველა საშუალება, რადგან არ მიმართა მოსკოვის იზმაილოვსკის ოლქის პირველი ინსტანციის სასამართლოს იმ გადაწყვეტილების საპირისპიროდ, რომლითაც შეწყდა სისხლის სამართალწარმოება ან წარედგინა საჩივარი 33-ე საავადმყოფოს ექიმების წინააღმდეგ.

143. სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს იმ ფაქტს, რომ მთავრობის წარმოდგენილი ფაქტობრივი მონაცემებით, ზედამხედველმა პროკურორმა იმავე დღეს გააუქმა უახლესი გადაწყვეტილება სამედიცინო გულგრილობასთან დაკავშირებული გამოძიების შეწყვეტაზე, თან გამოსცა მითითებები გამოძიებაში სამართლებრივი დაცვის საშუალებათა ხარვეზებზე (იხ. ზემოთ, 78-ე პუნქტი). რამდენადაც ეს გადაწყვეტილება გაუქმდა, განმცხადებლისათვის აზრი აღარ ჰქონდა სასამართლოში აპელაციის წარდგენას ამ ფაქტის წინააღმდეგ.

144. რაც შეეხება სამოქალაქო სამართალწარმოებით ჩივილის შესაძლებლობას სამედიცინო პერსონალის წინააღმდეგ, სასამართლო კვლავ იმეორებს ზემოთ მოყვანილ დასკვნას: როგორც ჩანს, რუსეთის სამოქალაქო სასამართლოებს არ შეუძლიათ დაადგინონ არსებითი მხარეები სამოქალაქო საჩივრისა, რომელიც უკავშირდება სავარაუდო სერიოზულ სისხლის სამართლის დანაშაულს, თუკი არ არსებობს მტკიცებულებები ბრალის შესახებ (იხ. ზემოთ, 136-ე პუნქტი). წინამდებარე საქმეში სისხლის სამართალწარმოებას არ მოჰყოლია სასამართლო განხილვა და მსჯავრდება. შესაბამისად, სამოქალაქო საჩივარი არ შეიძლება ჩაითვალოს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიან საშუალებად, რომლის გამოყენებასაც განმცხადებელს სთხოვდნენ (კერძოდ, იხ. Tarariyeva-ის ზემოთ ხსენებული საქმე, § 101). სასამართლო უარყოფს მთავრობის პრეტენზიას სამართლებრივი დაცვის ყველა საშუალების ამოწურვის შესახებ.

145. გარდა ამისა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს საჩივარი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი - კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით. ამასთან, იგი არ არის დაუშვებელი რომელიმე სხვა საფუძველზე. ამდენად, ის უნდა გამოცხადდეს დასაშვებად.

B. საქმის არსებითი მხარეები

1. შესაბამისობა მე-3 მუხლთან, სამედიცინო მომსახურების ადეკვატურობასთან დაკავშირებით

146. განმცხადებელი იმყოფებოდა 33-ე საავადმყოფოში 2001 წლის 30 ივნისიდან 8 ივლისამდე. მისი საჩივრები არასათანადო სამედიცინო დახმარების შესახებ, უმეტესად, შეეხება სანყის პერიოდს, რომელიც გრძელდებოდა 30 ივნისის 09:00 საათიდან (როცა ის მიიყვანეს საავადმყოფოში) 1 ივლისის 17:30 სა-

ათამდე (როცა გაუკეთეს გადაუდებელი ქირურგიული ოპერაცია). მან განაცხადა - და ეს განცხადება მთვრობას არ განუხილავს - რომ ამ ხნის განმავლობაში ის გახდელი იწვა მოძრავ სანოლზე საავადმყოფოს დერეფანში, ყოველგვარი ყურადღების გარეშე.

147. სასამართლო აღნიშნავს, რომ 33-ე საავადმყოფოში განმცხადებლისათვის აღმოჩენილი სამედიცინო დახმარების ადეკვატურობა განიხილა ექსპერტთა ორმა ჯგუფმა. პირველმა ჯგუფმა, რომელიც შედგებოდა ექსპერტებისაგან თავდაცვის სამინისტროს სასამართლო მედიცინის ცენტრიდან, გამოავლინა ბევრი სერიოზული დარღვევა განმცხადებლის სამედიცინო შემონმებისა და მკურნალობის პროცესში. მეორე ჯგუფმა მოსკოვის მთავრობის ჯანმრთელობის დაცვის დეპარტამენტიდან უარყო პირველი კომისიის დასკვნები, მიიჩნია რა ისინი არასანდოდ, და დაადგინა, რომ 33-ე საავადმყოფოს სამედიცინო პერსონალმა სავსებით სწორად შეიკავა თავი რაიმე ტიპის ჩარევისაგან იმ დრომდე, სანამ შესაძლებელი არ გახდა ქირურგიული ოპერაცია თავის ტვინზე. ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო დასკვნის არსებობის გამო, გამოძიება შეეცადა შეემუშავებინა რალაც „შემრიგებლური“ ვარიანტი; თუმცა, ეს შუძლებელი აღმოჩნდა, რადგან არ არსებობდა განმცხადებლის სამედიცინო ისტორია 33-ე საავადმყოფოდან.

148. სამედიცინო დახმარებასთან დაკავშირებით არსებული ორი ურთიერთ-გამომრიცხავი დასკვნის გამო სასამართლო მიიჩნევს, რომ შემდეგი ელემენტები შესაძლებელს გახდის განვსაზღვროთ, რომელ ანგარიშს უნდა მიენიჭოს მეტი სანდოობა. პირველ რიგში, თავდაპირველი სამედიცინო შემონმება ჩატარდა ნამდვილი სამედიცინო ისტორიის საფუძველზე, მაშინ, როცა მეორე კომისიას ხელთ ჰქონდა მხოლოდ ამონარიდები იმ ისტორიიდან - ის ციტატები, რომლებიც მოყვანილი იყო პირველ ანგარიშში. სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს რუსეთის სასამართლო მედიცინის ფედერალური ცენტრის დირექტორის მოსაზრებას, რომლის თანახმადაც, სასამართლო მედიცინის პროფესიულ მეთოდებსა და სტანდარტებთან შეუსაბამოა მოკვლევა მხოლოდ წინა კომისიის დასკვნებზე დაყრდნობით (იხ. ზემოთ, 74-ე პუნქტი). მეორეც, სასამართლო შენიშნავს, რომ პირველი კომისიის ექსპერტები მუშაობდნენ თავდაცვის სამინისტროში - სახელმწიფო ორგანოში, რომელსაც არავითარი კავშირი არ აქვს არც სამედიცინო დაწესებულებასთან, არც საგამოძიებო ორგანოსთან. ამის საწინააღმდეგოდ, მეორე კომისია მიანდეს მოსკოვის მთავრობის ჯანმრთელობის დაცვის დეპარტამენტს. ეს იყო ორგანო, რომელსაც ევალეობოდა მოსკოვის ყველა საავადმყოფოს მომარაგება და ზედამხედველობა, მათ შორის, 33-ე საავადმყოფოსიც. ეს ვითარება აშკარად წარმოშობს ინტერესთა კონფლიქტს და შეუთავსებელია იმ მოთხოვნასთან, რომ სასამართლოს ექიმი უნდა სარგებლობდეს ფორმალური და *de facto* დამოუკიდებლობით (იხ. *Barabanshchikov v. Russia*, № 36220/02, § 59, 8 იანვარი 2009). ზემოთ მოყვანილ მსჯელობაზე დაყრდნობით, სასამართლო მისი ანალიზის საფუძველად აღიარებს პირველი ექსპერტების ანგარიშს.

149. სასამართლოს ექსპერტების თანახმად, განმცხადებელი 33-ე საავადმყოფოში მიიყვანეს განსაკუთრებით სერიოზულ მდგომარეობაში, რაც საჭიროებდა მომეტებულ სამედიცინო ყურადღებას და დაუყოვნებლივ გამოკვლევას ნეიროქირურგის, ტოქსიკოლოგისა და სხვა სპეციალისტების მხრიდან. ამის ნაცვლად, საავადმყოფომ ის აუცილებელი პროცედურებიც კი ვერ ჩაატარა, რაც სავალდებულო იყო ახალი პაციენტის შემოსვლის შემთხვევაში. განმცხადებლის მდგომარეობა და მის დაზიანებათა ბუნება და მოცულობა აღწერი-

ლია ზედაპირულად და არასრულად. ალკოჰოლური ინტოქსიკაციის დიაგნოზი დაისვა არა სისხლის ან შარდის ანალიზის საფუძველზე, არც ტოქსიკოლოგის შემოწმების შედეგად, არამედ მხოლოდ იმით, რომ სუნთქვისას იგრძნობოდა „ალკოჰოლის სუნი“. მეტიც, მიუხედავად იმისა, რომ ამტკიცებდნენ, თითქოსდა სისხლში ალკოჰოლის მაღალი და პოტენციურად ლეტალური კონცენტრაცია იყო, არც ჩაუტარებიათ და არც დაუნიშნავთ დეზინტოქსიკაციური ხასიათის მკურნალობა. ნეიროქირურგმა ის მხოლოდ შემოსვლიდან ორი საათის შემდეგ ნახა და მომდევნო 32 საათის განმავლობაში, ვიდრე დაიწყებოდა მისი მომზადება გადაუდებელი ქირურგიული ოპერაციისათვის, განმცხადებელი არსებითად უყურადღებოდ დატოვეს. ის „ობიექტურად და სათანადოდ“ არ შეუფასებია არც ერთ სპეციალისტს, რენტგენული გამოკვლევა დაუნიშნეს, მაგრამ არ ჩაუტარეს და ტემპერატურაც კი არ გაუზომეს.

150. ექსპერტებმა ასევე აღნიშნეს, რომ განმცხადებელს გაუჭიანურეს სათანადო დახმარების აღმოჩენა, ასევე, არც შესაბამისად და სწრაფად შეამოწმეს მისი მდგომარეობა 33-ე საავადმყოფოში მიყვანამდე, რამაც მდგომარეობის მკვეთრი გაუარესება გამოიწვია. თავის ტვინში მიმდინარე ცვლილებები იმდენად შეუქცევადი და მძიმე აღმოჩნდა, რომ სიცოცხლის გადარჩენის მიზნით, აუცილებელი გახდა ქირურგიული ჩარევა. ექსპერტებმა ხაზგასმით აღნიშნეს, რომ ქირურგიული ჩარევაც დააგვიანეს, რადგან არ აკვირდებოდნენ განმცხადებლის გაუარესებულ მდგომარეობას. შემდეგ, პოსტოპერაციულ მდგომარეობაში არათანმიმდევრული ანტიბაქტერიული მკურნალობისა და არასათანადო კონტროლის გამო, განვითარდა ჭრილობების პოსტოპერაციული ანთებითი პროცესი და თავის ქალის ოსტეომიელიტი.

151. სასამართლო შენიშნავს: ექსპერტები ეთანხმებიან, რომ არსებობს მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი განმცხადებლისათვის 33-ე საავადმყოფოში ჩატარებული მკურნალობის ხარვეზებსა და შემდგომ უნარშეზღუდულობას შორის. ასევე, ისინი შეთანხმდნენ, რომ გაზომვის შესაბამისი მეთოდების არარსებობის გამო შეუძლებელია იმის დადგენა, რა მოცულობით უკავშირდება განმცხადებლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა არასწორ მკურნალობასა და ზედამხედველობას და რამდენად - მის თავდაპირველ ტრავმას, თუმცა შეთანხმდნენ იმაზე, რომ 33-ე საავადმყოფოს სამედიცინო პერსონალის მძიმე შეცდომებმა „ხელი შეუწყო არასასურველი შედეგის“ დადგომას.

152. ექსპერტთა ზემოთ მოყვანილი დასკვნების საფუძველზე, რომელთა გაქარწყლებაც ვერ შეძლო მთავრობამ, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოსკოვის 33-ე საავადმყოფოში განმცხადებლისათვის განეული სამედიცინო მომსახურება იყო არაადეკვატური. ამდენად, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი მთავრობის მხრიდან, რომელმაც ვერ შეძლო უზრუნველყო განმცხადებლისათვის სათანადო სამედიცინო მომსახურება.

2. გამოძიების სავარაუდო არაადეკვატურობა

153. სასამართლო შენიშნავს, რომ ხელისუფლების ორგანოები, დადგნენ რა თავად განმცხადებლისა და მისი დედის ბრალდების წინაშე - აშკარა სამედიცინო გულგრილობის შესახებ, რასაც ადასტურებდა განმცხადებლის ჯანმრთელობის მდგომარეობის სერიოზული დაზიანება - ვალდებულნი იყვნენ, ეფექტიანად გამოეძიებინათ, რა სახისა და მასშტაბის მკურნალობა ჩაუტარეს განმცხადებელს 33-ე საავადმყოფოში. შემდგომი ანალიზის მიზნით, სასამართლო ეყრდნობა გამოძიების

ეფექტიანობის მოთხოვნებს, რომლებიც მოცემულია მე-100 პუნქტში, ზემოთ.

154. მხარეები შეთანხმდნენ იმ საკითხზე, რომ იქიდან მოყოლებული, რაც განმცხადებლის დედის ინიციატივით, პაციენტი გადაიყვანეს 33-ე საავადმყოფოდან ბურდენკოს ჰოსპიტალში, დედამისი განუწყვეტლივ ჩიოდა 33-ე საავადმყოფოში არაადეკვატური სამედიცინო მომსახურების შესახებ. ყველა მისი საჩივარი უარყვეს ჯანდაცვის ადმინისტრაციის მოხელეებმა და საზოგადოებრივმა პროკურორებმა სხვადასხვა სამსახურიდან. სისხლის სამართლებრივი საქმე დაიწყო მხოლოდ 2003 წლის 5 მარტს, უკვე 2 წლის შემდეგ მომხდარიდან. სასამართლო მიიჩნევს, რომ რუსეთის ხელისუფლება პასუხისმგებელია სისხლის სამართალწარმოების დაწყების გაჭიანურებაზე, აგრეთვე იმაზე, რომ არ იმოქმედა მყისიერად და საქმე მის დინებაზე მიუშვა, მხოლოდ მსხვერპლის ნათესავების ინიციატივის ამარად დატოვა (იხ. Paul and Audrey Edwards-ის ზემოხსენებული საქმე, § 69).

155. გამოძიების წარმართვის მანერა აჩვენებს, რომ საგამოძიებო ორგანოები ესწრაფოდნენ საკითხის ნაჩქარევად და ზერელედ გადანყევტას. საქმე გადაეცემოდა ხელისუფლებიდან გამოძიებას და უკან. გამოძიება რეგულარულად ცდილობდა, შეენყვიტა სისხლის სამართალწარმოება, თითქოსდა პროცედურულ საფუძველზე. სამი წლის განმავლობაში გამოვიდა არანაკლებ ათი გადანყევტილებისა სისხლის სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ, რომელთაგან ყველა სასწრაფოდ გააუქმეს ზედამხედველმა პროკურორებმა იმიტომ, რომ მანამდე ჩატარებული გამოძიება იყო არასრული და არასაკმარისი. რამდენიმე გამოძიებელს გამოუცხადეს საყვედური ან დასაჯეს იმის გამო, რომ სათანადოდ არ წარმართეს გამოძიება, სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის შესაბამისად.

156. არც ის იყო უარყოფილი, რომ გამოძიება ასევე პასუხისმგებელია მტკიცებულებათა მსხვილი ნაწილის, კერძოდ, განმცხადებლის სამედიცინო ისტორიის დაკარგვაზე 33-ე საავადმყოფოდან. ამ ისტორიის გაქრობით შეუძლებელი გახდა მომდევნო რაიმე სახის სასამართლო ექსპერტიზა ან იმის დადგენა, რა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი თუ ბმები არსებობს განმცხადებლისათვის 33-ე საავადმყოფოში განეულ არაადეკვატურ მკურნალობასა და მისი ჯანმრთელობის ზიანს შორის.

157. დაბოლოს, არ იყო დაცული განმცხადებლის სისხლის სამართალწარმოებაში ეფექტიანი მონაწილეობის უფლება. ის მსხვერპლად ცნეს მხოლოდ 2005 წლის 6 სექტემბერს, სისხლის სამართალწარმოების დაწყებიდან ორწელიწადნახევრის შემდეგ. ამ თარიღამდე მას არ ჰქონდა შესაძლებლობა, გამოეყენებინა ამ სტატუსთან დაკავშირებული პროცესუალური უფლებები, როგორცაა შუამდგომლობათა დაყენების ან ექსპერტებისათვის შეკითხვების დასმის უფლება (შეადარეთ ზემოხსენებულ Tarariyeva-ს საქმეს, § 93).

158. ზემოთ აღნიშნული ძალიან სერიოზული ნაკლოვანებების შუქზე, სასამართლო ასკვნის, რომ გამოძიება არ იყო დაუყოვნებელი, ზუსტი და ყოველმხრივ ამომწურავი. დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარე იმ თავალსაზრისით, რომ გამოძიება სავარაუდო სამედიცინო გულგრილობის გარშემო არ იყო ეფექტიანი.

V. კონვენციის სხვა სავარაუდო დარღვევები

159. დაბოლოს, განმცხადებელი ჩიოდა კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტის საფუძველზე, რომ თავდასხმისა და სამედიცინო დახმარების აღმოუჩენ-

ლობის გამო - პოლიციის ოფიცრებისა თუ ექიმების მხრიდან - დაირღვა მისი ხელშეუხებლობის უფლება. გარდა ამისა, იგი ჩიოდა კონვენციის მე-8 მუხლის საფუძველზე, სამედიცინო ისტორიის დაკარგვის გამო.

160. სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებელი არასოდეს ყოფილა თავისუფლებათა დამცვეთი და მისი სამედიცინო ინფორმაცია არ გამჟღავნებულა. შესაბამისად, ეს საჩივრები *ratione materiae* შეუთავსებელია კონვენციის დებულებებთან კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით და უკუგდებული უნდა იყოს 35-ე მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად.

VI. კონვენციის 34-ე მუხლით გარანტირებული ინდივიდუალური განაცხადის წარდგენაში ხელის შეშლის სავარაუდო დარღვევა

161. 2007 წლის 29 მარტს განმცხადებელმა წარმოადგინა განაცხადი, რომელშიც გამოთქვამდა პრეტენზიას, რომ მთავრობამ მოახდინა მასზე ზენოლა კონვენციის 34-ე მუხლის დარღვევით. კერძოდ, იგი ჩიოდა, რომ მას მიაყენეს შეურაცხყოფა, როცა აღნიშნეს, რომ იყო ინტოქსიკაციის მდგომარეობაში; როცა შეცდომით დაარეგისტრირეს მოსკოვის ფსიქონევროლოგიურ სპეციალიზებულ კლინიკაში; როცა ხელისუფლების ორგანოები ცდილობდნენ, რომ სამედიცინო ისტორია გამოეთხოვათ დედამისისთვის; როცა დედამისს სამსახურში დისციპლინური სანქცია შეუფარდეს და როცა მას, 23 წლის რომ გახდა, მოუხსნეს სახელმწიფო შეღავათები, რომლებიც ჰქონდა მამამისის, სამხედრო ოფიცრის გარდაცვალების შემდეგ.

162. განიხილა რა განმცხადებლის არგუმენტები, სასამართლომ არ მიიჩნია, რომ ისინი ადასტურებენ კონვენციის 34-ე მუხლით გარანტირებული ინდივიდუალური განაცხადის წარდგენაში ხელის შეშლის სავარაუდო დარღვევას. შესაბამისად, სასამართლო უკუაგდებს ამ განაცხადს, როგორც დაუსაბუთებელს.

VII. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

163. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად,

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. ზიანი

164. პირველი, განმცხადებელი ითხოვდა საზღაურს მატერიალური ზიანისათვის, რაც მას მიადგა 2001 წლის 29 ივნისს განხორციელებული თავდასხმისა და არასწორი სამედიცინო დახმარების შედეგად მიღებულ დაზიანებათა მკურნალობისას. მან აღნიშნა, რომ სჭირდებოდა ექთნის ყოველდღიური მომსახურება (წელიწადში, დაახლოებით, 13,500 ევრო), მუდმივი მედიკამენტური მკურნალობა

(წელიწადში 2,000 ევრო), ფიზიოთერაპია და რეგულარული სამედიცინო კონტროლი (წელიწადში 13,925 ევრო), რეაბილიტაციის კურსი გერმანიას ან ავსტრიაში (13,200 ევრო ორ წელიწადში ერთხელ) და სამედიცინო აღჭურვილობა (2,000 ევრო). გარდა ამისა, იგი აცხადებდა, რომ დაკარგა პერსპექტივა და შემოსავალი, ღირებულებით - 7,000 ევრო წელიწადში. ამ თანხების გამრავლებით სიცოცხლის საერთო ხანგრძლივობაზე - 30 წელზე - განმცხადებელი ითხოვდა მატერიალური ზიანის ანაზღაურებას 1,292,750 ევროთი. გარდა ამისა, იგი ითხოვდა 200,000 ევროს არამატერიალური ზიანისათვის.

165. მთავრობამ განაცხადა, რომ გამოძიება თავდასხმასა და სამედიცინო დახმარების საქმეებზე ჯერ არ იყო დასრულებული. შესაბამისად, განმცხადებელს ჰქონდა უფლება, კომპენსაცია მოეთხოვა ადგილობრივ დონეზე და, აქედან გამომდინარე, მატერიალური ზიანისათვის საზღაურის მოთხოვნა ნაადრევი იყო. გარდა ამისა, მან აღნიშნა, რომ განმცხადებელს დაენიშნა ინვალიდობის პენსია და 2003 წელს მას დაუფინანსეს მგზავრობა სპა კურორტზე, მისცეს რუსული წარმოების მანქანა და მანქანის ჩიხოლი. მთავრობის აზრით, უსაფუძვლოა განცხადება შემოსავლების დაკარგვასთან დაკავშირებით, რადგან ის შეეხება „მომავალ სავარაუდო შესაძლებლობებს“. დაბოლოს, მთავრობამ მიიჩნია, რომ გადაჭარბებული იყო მოთხოვნა არამატერიალური ზიანის ანაზღაურებისათვის და არ შეესაბამებოდა სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს.

166. სასამართლო იმეორებს, რომ ზუსტი თანხის განსაზღვრას, რაც აუცილებელია განმცხადებლის მატერიალური ზიანის სრულად ასანაზღაურებლად (*restitutio in integrum*), შეიძლება ხელი შეუშალოს დარღვევიდან გამომდინარე ზიანის არსობრივად გაურკვეველმა ბუნებამ (იხ. *Young, James and Webster v. the United Kingdom (former Article 50)*, 18 ოქტომბერი 1982, Series A № 55, § 11). მიუხედავად იმისა, რომ სავარაუდო დანაკარგების შეფასებისთვის დაუზუსტებელია ბევრი ფაქტორი, კომპენსაციის მიკუთვნება მაინც შესაძლებელია. რაც მეტი იქნება დროის შუალედი, მით უფრო გაურკვეველი გახდება კავშირი დარღვევასა და ზიანს შორის (იხ. *Orhan v. Turkey*, № 25656/94, §§ 426 et seq., 18 ივნისი, 2002). ამგვარ საქმეებში უნდა გადაწყდეს სამართლიანი დაკმაყოფილების დონე მატერიალური დანაკარგებისათვის, იქნება ეს წარსულში თუ მომავალში, რისი მიკუთვნებაც აუცილებელია განმცხადებლისათვის. ეს უნდა გადაწყვიტოს სასამართლომ მისი შეხედულებისამებრ, იმის გათვალისწინებით, რაც სამართლიანია (იხ. *Sunday Times v. the United Kingdom (former Article 50)*, 6 ნოემბერი, 1989, Series A № 38, § 15, და *Lustig-Prean and Beckett v. the United Kingdom (Article 41)*, № 31417/96 და 32377/96, §§ 22-23, ECHR 2000).

167. სასამართლო ითვალისწინებს, რომ ზოგიერთ მანამდელ საქმეში, სადაც დადგა მომავალი შემოსავლების დაკარგვის საკითხი, სასამართლომ თავისი გამოთვლები დააყრდნო იმ კაპიტალის აქტუალურ გაანგარიშებებს, რომელიც აუცილებელია შემოსავლის გარკვეული დონის შესანარჩუნებლად, როგორც ეს წარმოადგინეს განმცხადებლის წარმომადგენლებმა (იხ. *Aktaş v. Turkey*, № 24351/94, § 350, ECHR 2003 V, და ზემოხსენებული *Orhan*-ის საქმე, § 433). იმავე მიდგომის გამოყენება შესაძლებელია მომავალი დანახარჯების გამოთვლისას. თუმცა, წინამდებარე საქმეში განმცხადებელმა მოითხოვა თანხა, რომელიც მიიღო წლიური სამედიცინო დანახარჯების მარტივი გამრავლებით სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობაზე რუსეთში. მომავალი შემოსავლის დანაკარგიც ანალოგიურად დაიანგარიშა.

168. აქედან გამომდინარე, თუნდაც ჩაითვალოს, რომ განმცხადებლის მონო-დებულები გაანგარიშება და მონაცემები სწორია, სასამართლო მიიჩნევს: წინამდებარე საქმეში გამოყენებული გამოთვლების მეთოდი არ შეესაბამება სასამართლოს მიდგომას მომავალი დანაკარგების დაანგარიშებისადმი (იხ. ზემოხსენებული Mikheyev-ის საქმე, § 161). გარდა ამისა, დაკარგული შემოსავლების დაანგარიშებისას არ არის გათვალისწინებული ინვალიდობის პენსიით მიღებული თანხები. აქედან გამომდინარე, სასამართლო ვერ მიიღებს განმცხადებლის მოთხოვნილ საბოლოო ციფრებს.

169. მიუხედავად ამისა, ითვალისწინებს რა განმცხადებლის გარშემო შექმნილ გაურკვეველ ვითარებასა და იმას, რაც მან განიცადა და განიცდის მომავალში, ასევე, მატერიალურ ზარალსა და მუდმივი სამედიცინო მკურნალობის აუცილებლობას მისი ინვალიდობიდან გამომდინარე, სასამართლო წინამდებარე საქმეში მიზანშეწონილად მიიჩნევს, რომ განმცხადებელს მიეკუთვნოს კომპენსაცია მატერიალური ზიანისათვის, ვითარების მისეული შეფასების შესაბამისად (იხ. ზემოხსენებული Mikheyev-ის საქმე, § 162). განმცხადებლის მდგომარეობის სერიოზულობისა და საგანგებო, მუდმივი მკურნალობის საჭიროების გათვალისწინებით, სასამართლო აკუთვნებს მას 75,000 ევროს მატერიალური ზიანის სანაცვლოდ, პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რაც შეიძლება დაეკისროს ამ თანხაზე.

170. გარდა ამისა, სასამართლო იმეორებს თავის დასკვნას, რომ რუსეთის ხელისუფლება პასუხისმგებელია პოლიციის ქმედებებზე, რომელმაც განმცხადებელი მიატოვა დახმარების გარეშე სერიოზული თავდასხმის შემდეგ, ასევე, სამედიცინო პერსონალის შეცდომაზე, აღმოეჩინა მისთვის სათანადო დახმარება უმძიმეს მდგომარეობაში. ხელისუფლების ორგანოებმა არც თავიანთი მოვალეობა შეასრულეს - ეფექტიანად არ გამოიძიეს განმცხადებელზე თავდასხმის ფაქტი, არც ზემოხსენებული შეცდომები პოლიციისა და სამედიცინო პერსონალის მხრიდან. ამ მოვლენებმა გამოიწვია განმცხადებლის არა მხოლოდ ფიზიკური ტკივილი და განცდები, არამედ უძლურების, ფრუსტრაციის, უსამართლობისა და გაუთავებელი გაურკვეველობის მძაფრი განცდა, რაც იმსახურებს კომპენსაციას არამატერიალური ზიანისათვის (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, Varnava and Others v. Turkey [GC], № 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 და 16073/90, § 224, 18 სექტემბერი, 2009). სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობით, სასამართლომ განმცხადებელს მიანიჭა 78,000 ევრო არამატერიალური ზიანისათვის, პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რაც შეიძლება დაეკისროს ამ თანხაზე.

B. ხარჯები და დანახარჯები

171. განმცხადებელმა არ მოითხოვა ხარჯებისა და დანახარჯების ანაზღაურება. შესაბამისად, არ არის საჭირო საზღაურის დაწესება ამ მნიშვნელობით.

C. საურავი

172. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსანაბაშული მიზაზაბიდან გაბომბინარა, სასამართლო ერბსებად

1. აცხადებს განმცხადებელზე თავდასხმის გამოძიების არაადეკვატურობასთან, პოლიციისა და სამედიცინო პერსონალის მხრიდან დახმარების ნაკლებობასთან, ამ საკითხების არაადეკვატურ გამოძიებასა და სამოქალაქო სამართლებრივ საშუალებათა არსებობასთან დაკავშირებულ საკითხებს არსებით განხილვაზე დასაშვებად, ხოლო განაცხადის დარჩენილ ნაწილს - დაუშვებლად;
2. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი იმის გამო, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა არ ჩაატარეს ეფექტიანი გამოძიება განმცხადებელზე თავდასხმის ფაქტთან დაკავშირებით;
3. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი იმის გამო, რომ პოლიციამ არ აღმოუჩინა დახმარება განმცხადებელს;
4. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი იმის გამო, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა არ ჩაატარეს ეფექტიანი გამოძიება პოლიციის ქმედებათა ირგვლივ;
5. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-13 მუხლი;
6. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი განმცხადებლისათვის 33-ე საავადმყოფოში განეული სამედიცინო მომსახურების არაადეკვატურობის გამო;
7. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი იმ მიზეზით, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა არ ჩაატარეს ეფექტიანი გამოძიება სავარაუდო სამედიცინო გულგრილობის ირგვლივ;
8. ადგენს, რომ კონვენციის 34-ე მუხლით გარანტირებული ინდივიდუალური განაცხადების შეტანას დაბრკოლება არ შეჰქმნია;
9. ადგენს:
  - (a) მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, გადაუხადოს განმცხადებელს 75,000 ევრო (სამოცდათხუთმეტი ათასი ევრო) მატერიალური ზიანის სანაცვლოდ და 78,000 ევრო (სამოცდათვრამეტი ათასი ევრო) არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ სამი თვის განმავლობაში იმ დღიდან, როცა გადაწყვეტილება გახდება საბოლოო, კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა, რუსულ რუბლებში, გადახდის დღეს არსებული კურსით;
  - (b) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაეკისრება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისთვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტო განაკვეთი;
10. უარყოფს განმცხადებლის სხვა პრეტენზიებს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია ნერილობით 2009 წლის 17 დეკემბერს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

სორენ ნილსენი
რეგისტრატორი

ხრისტოს როზაკისი
პრეზიდენტი

ჰელიგ ბერმანის წინააღმდეგ

(Case of Hellig v Germany)

მხუთი სქცია

ჰელიბი გერმანიის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 20999/05)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2011 წლის 7 ივლისი

საბოლოო ვერსია

07/10/2011

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას.

საქმეზე ჰელიგი გერმანიის წინააღმდეგ

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეხუთე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

დინ შპილმანი, პრეზიდენტი,

ელიზაბეტ ფურა,

ბოსტ მ. ზუპანჩიჩი,

იზაბელ ბერო-ლეფევრი,

ანა პაუერი,

განა იუდკივსკა,

ანჯელიკა ნუსბერგერი, მოსამართლე

და კლაუდია ვესტერდიკი, სექციის რეგისტრატორი,

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2011 წლის 31 მაისს,

და ამავე დღეს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი № 20999/05, რომელიც 2005 წლის 31 მაისს გერმანიის ფედერალური რესპუბლიკის წინააღმდეგ სასამართლოში შეიტანა გერმანიის მოქალაქემ, ბ-ნმა ჰერბერტ ჰელიგმა (შემდგომში „განმცხადებელი“), ადამიანის უფლებათა და ფუნდამენტურ თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის თანახმად.

2. განმცხადებლის ინტერესებს წარმოადგენდა ადვოკატი, ბ-ნი ჰ.ო. სიეგი, რომელიც საქმიანობდა ფრანკფურტში/მანში. გერმანიის მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“) წარმოადგენდა მისი აგენტი, ქ-ნი ა. ვიტლინგ-ფოგელი, იუსტიციის ფედერალური სამინისტროდან.

3. კერძოდ, განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მისი დაკავება საკანში დაექვემდებარა არასათანადო და ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას - კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით.

4. 2009 წლის 15 დეკემბერს მეხუთე სექციის პრეზიდენტმა გადაწყვიტა, ეცნობებინა მთავრობისათვის განაცხადის შეტანის შესახებ.

ფაქტები

1. საქმის ბარემოებები

5. განმცხადებელი დაიბადა 1953 წელს და ცხოვრობს ფრანკფურტში/მანში.

1. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

6. განმცხადებელი სასჯელს იხდიდა ბუტცბახის სასჯელალსრულების დაწესებულებაში. 2000 წლის ოქტომბერში ბუტცბახის სასჯელალსრულების დაწესებულების ხელმძღვანელობამ უბრძანა მას, თავისი სამართკოო საკნიდან გადასულიყო სხვა საკანში, სადაც მასთან ერთად იქნებოდა ორი თანამესაკნე, ხოლო ტუალეტი არ გამოიყოფოდა შირმით ან ფარდით დანარჩენი საკნისაგან.

7. 2000 წლის 11 ოქტომბერს, ფრანკფურტის სააპელაციო სასამართლოს მიერ 1985 წელს სხვა პატიმრის მიმართ გამოტანილ გადაწყვეტილებაზე დაყრდნობით, განმცხადებელმა წერილით მიმართა ბუტცბახის სასჯელალსრულების დაწესებულების უფროსს და აცნობა, რომ ამგვარ საკანში განთავსება უკანონოა და ის უარს აცხადებს გადასვლაზე. იმავე დღეს განმცხადებელმა შუამდგომლობით მიმართა გისენის რეგიონულ სასამართლოს, რომელმაც იგი განიხილა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც განმცხადებელი რამდენიმეადგილიან საკანში გადაიყვანეს.

8. 2000 წლის 12 ოქტომბერს სასჯელალსრულების დაწესებულების თანამშრომლებმა განმცხადებელს უბრძანეს, დაეტოვებინა მისი სამართკოო საკანი და უთხრეს, რომ უარის შემთხვევაში გამოიყენებდნენ ძალას (unmittelbarer Zwang). შესაბამისად, განმცხადებელმა დატოვა თავისი საკანი და იგი წაიყვანეს რამ-

დენიშეადგილიანი საკნისაკენ. თუმცა, იმ საკნის კარებთან მან კვლავ უარი თქვა იქ შესვლაზე. შედეგად, წარმოიშვა ჩხუბი განმცხადებელსა და თანამშრომლებს შორის. განმცხადებლის თქმით, მას ურტყამდნენ და სცემდნენ სასჯელალსრულების დაწესებულების თანამშრომლები მაშინ, როცა ის მხოლოდ პასიურად ეწინააღმდეგებოდა მის განთავსებას რამდენიმეადგილიან საკანში. მთავრობა აღნიშნავს, რომ განმცხადებელი ურტყამდა დაწესებულების თანამშრომლებს.

9. შედეგად, განმცხადებელი ძალით გადაიყვანეს უსაფრთხო საკანში, სადაც არაფერი იყო ისეთი, რაც საფრთხეს შეუქმნიდა (*besonders gesicherter Haftraum ohne gefährdende Gegenstände*). იქ მას გახადეს და ჩხრეკდნენ. მხარეების წარმოდგენილი მასალიდან არ ჩანს, რჩებოდა თუ არა განმცხადებელი შიშველი მთელი იმ ხნის განმავლობაში, რაც მან უსაფრთხო საკანში გაატარა.

10. უსაფრთხო საკანი - ზომით, დაახლოებით, 8,46 კვ.მ - აღჭურვილი იყო შემდეგნაირად: ორი კარი, ერთმანეთთან დაკავშირებული ჯაჭვით, ორი კამერა, ერთი დაბურულმინიანი, გისოსებიანი ფანჯარა დღის სინათლისათვის, ერთი მატრასი ცეცხლგამძლე ზენრით, ერთი ჩეჩმა, ერთი დასარეკი სისტემა, ორი ფანჯარა კარს ზემოთ, ალუმინის ჭერი სავენტილაციო ხვრელებით, ფილებიანი იატაკი. ტემპერატურა საკანში კონტროლდებოდა კომფორტისათვის და საკვები მოჰქონდათ ჩვეულ დროს.

11. უსაფრთხო საკანში გადაყვანისას განმცხადებელი გასინჯა ციხის ექიმმა, რომლის დიაგნოზითაც, განმცხადებელს აღმოაჩნდა მცირე სისხლჩაქცევა სახესა და მარცხენა მუხლზე, ასევე, სისხლჩაქცევა და მცირე ჰემატომა გულმკერდის მარცხენა მხარეს. 2000 წლის 12, 13, 16, 18 და 19 ოქტომბერს განმცხადებელი ხელახლა გასინჯა ციხის ექიმმა. 2000 წლის 31 ოქტომბერს წარმოდგენილ ექიმის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ დაზიანებები უნდა განიკურნოს გართულების გარეშე, სილურჯე გულმკერდის არეში, სამედიცინო გამოცდილებით, გამოიწვევს დისკომფორტს უფრო ხანგრძლივი დროის განმავლობაში.

12. 2000 წლის 14 ოქტომბერს განმცხადებელი მონინახულა ფსიქიატრმა.

13. 2000 წლის 15 ოქტომბერს განმცხადებელთან მივიდა ციხის პასტორი. თავის 2001 წლის 12 იანვრის წერილში პასტორი აღნიშნავდა:

„რამდენადაც უსაფრთხოების ჯაჭვი ჩაკეტილი იყო, კარის მხოლოდ ოდნავ შეღება გახლდათ შესაძლებელი. მე შემეძლო დამენახა, რომ პატიმარი შიშველი იყო. არ ვარ დარწმუნებული, ჰქონდა თუ არა მას დაზიანებები, გადასული სილურჯეში, სამედიცინო ანგარიშის შესაბამისად. თუმცა, პატიმარი იყო ძალიან აღგზნებული მდგომარეობაში და ლაპარაკობდა ცემაზე ციხის თანამშრომლების მხრიდან“.

14. 2000 წლის 16 ოქტომბერს ციხის ადმინისტრაციის უფროსმა წარმოადგინა შემდეგი ანგარიში:

„2000 წლის 12 ოქტომბრიდან მსჯავრდებული მოთავსებულია განსაკუთრებით უსაფრთხო საკანში... სამედიცინო შემოწმების კვალად, დღეს განზრახული გვქონდა მისი გადაყვანა რამდენიმეადგილიან საკანში სადგურზე BI. ციხის მეთვალყურეების, B-სა და H-ის, და თავად ჩემი თანდასწრებით, მსჯავრდებულმა ჰელიგმა განაცხადა, რომ იგი დაჟინებით მოითხოვს მისი უფლების შესრულებას - გამოეყოს სამართლო საკანი, როგორც ამას ითვალისწინებს სააპელაციო სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი - და რომ ის არ დატოვებს განსაკუთრებით უსაფრთხო საკანს. თუ ამას ძალით გააკეთებენ, მაშინ ციხის ზედამხედველებს მოუნევთ მისი “ცემა სიკვდილამდე“.

15. 2000 წლის 17 ოქტომბერს განმცხადებელი მოინახულა ციხის ფსიქოლოგ-მა, დოქტორმა E-მ, რომელმაც განმცხადებელთან საუბრის შესახებ შემდეგი ანგარიში წარმოადგინა:

„მე მოვინახულე ბატონი ჰელიგი 2000 წლის 17 ოქტომბერს იზოლირებულ საკანში იმ განზრახვით, რომ მეპოვა გამოსავალი ჩიხში შესული ვითარებიდან. თუმცა, ბ-ნი ჰელიგი ამტკიცებდა, რომ ვერაფრით წავიდოდა კომპრომისზე და დაჟინებით ითხოვდა თავისი მოთხოვნის შესრულებას სამართლო საკანში გადაყვანაზე... მას ძნელად წარმოუდგენია ამ ციხეში დარჩენა, სადაც უპატიოდ მოეპყრნენ უსაფრთხო საკანში მოთავსებასთან დაკავშირებით... ჩემი შთაბეჭდილებით, ბ-ნი ჰელიგს იმდენად აკვიტებული აქვს ეს აზრი, რომ ამჟამად ვერ შეძლებს კომპრომისის დაშვებას და დროებით გამოსავალზე მსჯელობას. იგი მიიჩნევს, რომ მას ცუდად ეპყრობიან და ართმევენ სამართლო საკანს, რომელსაც მანამდე იკავებდა. ბ-ნი ჰელიგი, როგორც ყოფილი სპორტსმენი და არამწვეფელი, ვერ შეეგუება საკანის გაზიარებას მწვეფლებთან.“

16. განმცხადებელი უსაფრთხო საკანში რჩებოდა 2000 წლის 19 ოქტომბრის 11:30 სთ-მდე, სანამ იგი არ დათანხმდა ციხის ჰოსპიტალში მოთავსებას. ამის შემდეგ მან წამოიწყო სამართალწარმოებათა ორი წყება.

2. *სამართალწარმოება, დაკავშირებული ძალის სავარაუდო გამოყენებასთან ციხის ზედამხედველების მხრიდან და უსაფრთხო საკანში დაკავების უკანონობა*

17. 2000 წლის 25 ოქტომბერს განმცხადებელმა მოსთხოვა გისენის რეგიონულ სასამართლოს (Gießen Regional Court), უკანონოდ გამოეცხადებინა მისი უსაფრთხო საკანში დაკავების ფაქტი და ციხის ხელმძღვანელობის მხრიდან გამოყენებული ძალა. მან განაცხადა, რომ ციხის თანამშრომლები ურტყამდნენ და სცემდნენ, მიუხედავად იმისა, რომ არავითარი მიზეზი არ მიუცია ზედამხედველებისათვის მის წინააღმდეგ ძალის გამოსაყენებლად.

18. 2004 წლის 8 აპრილს რეგიონულმა სასამართლომ უარი განაცხადა ამ მოთხოვნაზე. სასამართლომ გაითვალისწინა ციხის პასტორის, ციხის ადმინისტრაციის ხელმძღვანელისა და ციხის ფსიქოლოგის წერილობითი განცხადებები (იხ. ზემოთ §§14-16). ამას გარდა, მან განაცხადა: ეჭვგარეშეა, რომ განთავსება რამდენიმეადგილიან საკანში, სადაც ტუალეტები არ არის გამოყოფილი დანარჩენი საკნისაგან არც შირმით და არც ფარდით, უნდა იყოს უკანონო, როგორც ეს უკვე დაადგინა ფრანკფურტის სააპელაციო სასამართლომ ადრინდელ პრეცედენტულ სამართალში.

19. რეგიონული სასამართლოს თანახმად, განმცხადებლის უსაფრთხო საკანში მოთავსება არ იყო გამონეული მისი უარით რამდენიმეადგილიან საკანში გადასვლაზე. კერძოდ, ეს არ იყო დისციპლინური ზომა მის დასასჯელად წინააღმდეგობის განწესისათვის, იგი უსაფრთხო საკანში მოთავსეს თავისი ქცევის გამო, ძალადობისა და ფიზიკური ზიანის განსაკუთრებულ საფრთხეს რომ უქმნიდა სხვა ადამიანებს (ციხის აქტის ნაწილი 88, §§1, 2 № 5, იხ. ქვემოთ: „შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა“), რაც იძლევა უსაფრთხო საკანში დროებით დაკავების ნებას.

20. სასამართლომ თავისი დასკვნები დააყრდნო ციხის თანამშრომელთა განცხადებებს, რომლებიც ამტკიცებდნენ, რომ განმცხადებელი მათ ხელს კრავდა

და ურტყამდა, რომ ის გახდა ძალიან აგრესიული, როცა უბრძანეს რამდენიმეადგილიან საკანში გადასვლა. ციხის ზედამხედველები აღნიშნავენ, რომ მხოლოდ თავად განმცხადებელი იყენებდა ძალას. მისი ძალადობრივი ქცევის გამო აუცილებელი გახდა, რომ ციხის ხელმძღვანელობას გამოეყენებინა ძალა განმცხადებლის უსაფრთხო საკანში გადასაყვანად, რათა თავიდან აეცილებინათ ციხის ზედამხედველებისათვის ზიანის მიყენება.

21. ამას გარდა, რეგიონული სასამართლო მიიჩნევს, რომ „დაზუსტებით არ შეიძლება დადგინდეს“, არსებობდა თუ არა თვითდაზიანების ან სუიციდის სერიოზული რისკი უსაფრთხო საკანში მოთავსების პერიოდში.

22. ეს დაკავება იყო პროპორციული, რადგან განმცხადებლის გამოყვანა საკნიდან შეუძლებელი გახდა 2000 წლის 19 ოქტომბრამდე. მან განაცხადა, რომ ციხის პერსონალი მოკლავდა მას, თუ მოისურვებდა რამდენიმეადგილიან საკანში ძალით გადაყვანას. სავარაუდოდ, ეს იყო მიზეზი, რის გამოც ის კვლავ შეენიანაღმდეგებოდა ამგვარ გადაყვანას. ამდენად, 2000 წლის 19 ოქტომბრამდე არსებობდა განმცხადებლის მხრიდან ძალადობრივი ქმედების განსაკუთრებული რისკი. გარდა ამისა, ციხის ფსიქოლოგმა დაადგინა, რომ განმცხადებელი სრულებით არ იყო მზად კომპრომისის მიღწევისათვის, კერძოდ, ის დაჟინებით მოითხოვდა, რომ გადაეყვანათ სამართლო საკანში.

23. 2004 წლის 8 აპრილს განმცხადებელმა წარმოადგინა აპელაცია კანონმდებლობის პუნქტებზე. კერძოდ, ის მიუთითებდა, რომ შესაბამისი სახელმძღვანელო მითითებების საფუძველზე, საგანგებოდ დაცულ უსაფრთხო საკანში დაკავების ხანგრძლივობა არ უნდა აღემატებოდეს 24 საათს. აქედან გამომდინარე, 7-დღიანი განთავსება იყო არაპროპორციული.

24. 2004 წლის 27 სექტემბერს ფრანკფურტის სააპელაციო სასამართლომ განმცხადებლის აპელაცია მიუღებლად ცნო იმ მიზეზით, რომ ამასთან დაკავშირებით საჭირო არ იყო გადაწყვეტილება კანონმდებლობის შემდგომი გაუმჯობესებისათვის ან პრეცედენტული სამართლის სიმყარის დასადასტურებლად.

25. 2004 წლის 26 ოქტომბერს განმცხადებელმა შეიტანა საკონსტიტუციო სარჩელი. იგი აცხადებდა, რომ მას ურტყამდნენ და სცემდნენ უსაფრთხო საკანში განთავსებამდე, მიუხედავად იმისა, რომ მას მოთხოვეს თანხმობა უსაფრთხო საკანში გადაყვანაზე. გარდა ამისა, იგი ამტკიცებდა შემდეგს:

„ მოცემულ შემთხვევაში მე არ ვასაჩივრებ თავისუფლების აღკვეთას, როგორც ასეთს. თუმცა, საკონსტიტუციო საჩივარი მიმართულია ჩემი დროებითი დაკავების განსაკუთრებით მკაცრი პირობების წინააღმდეგ (*“besonders einschneidende Art und Weise meiner zeitweiligen Unterbringung”*), განაჩენის გამოტანის პროცესში“.

26. 2004 წლის 28 დეკემბერს ფედერალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომ, მის პროცესუალურ ნორმებზე დაყრდნობით, უარი თქვა განმცხადებლის საკონსტიტუციო საჩივარზე, დამატებითი მიზეზების დასახელების გარეშე.

3. სისხლის სამართალწარმოება

27. 2001 წლის 12 მარტს გისენის საზოგადოებრივმა პროკურატურამ შეწყვიტა სისხლის სამართალწარმოება ციხის ზედამხედველთა წინააღმდეგ, რომლებიც ჩართულნი იყვნენ განმცხადებლის უსაფრთხო საკანში გადაყვანის პროცესში. პროკურატურამ აღნიშნა: განმცხადებლის სამედიცინო შემოწმებამ 2000

წლის 12 ოქტომბერს აჩვენა, რომ მას ჰქონდა სისხლჩაქცევები. რამდენიმე დღის შემდეგ გადაღებულმა რენტგენმა არ დაადასტურა მოტეხილობა ან ძვლების სხვაგვარი დაზიანება. ამდენად, დადგინდა, რომ განმცხადებელს აქვს დაზიანებები უსაფრთხო საკანში მისი გადაყვანის გამო. თუმცა, შეუძლებელია დადგინდეს, ეს დაზიანებები მიღებულია ციხის პერსონალის მხრიდან - კერძოდ, დარტყმითა და ცემით - თუ გარდაუვალი შედეგია მისი უსაფრთხო საკანში იძულებითი გადაყვანისა.

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

28. ციხის წესდების შესაბამისი დებულებები იკითხება ასე:

სექცია 88 (სიფრთხილის განსაკუთრებული ზომები)

„(1) სიფრთხილის განსაკუთრებული ზომები მსჯავრდებულის მიმართ შეიძლება გამოიყენონ მისი ქცევიდან გამომდინარე, ან მისი ფსიქიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით, როცა არსებობს მისი გაქცევის მომეტებული საფრთხე, ან სხვა ადამიანების თუ ქონების მიმართ ძალადობრივი შეტევის საფრთხე, ან სუიციდისა თუ თვითდაზიანების საფრთხე.

(2) მოცემული ზომები შეიძლება ჩაითვალოს სიფრთხილის განსაკუთრებულ ზომებად:

...

5. დაკავება საგანგებოდ დაცულ უსაფრთხო საკანში, რომელიც არ შეიცავს საშიშობიექტებს.

...

(5) სიფრთხილის განსაკუთრებული ზომები უნდა გრძელდებოდეს მანამ, სანამ საჭიროა მათი მიზნებიდან გამომდინარე.“

სექცია 92 (ექიმი სპეციალისტის ზედამხედველობა)

„(1) როცა მსჯავრდებული დაკავებულია საგანგებოდ დაცულ უსაფრთხო საკანში ან ადევს ხელბორკილები (სექცია 88 (2) № 5 და 6), ექიმი სპეციალისტი უნდა მივიდეს მასთან მალევე და, თუ შესაძლებელია, მოინახულოს ყოველდღე ამის შემდეგ...

(2) ექიმ სპეციალისტთან რეგულარული კონსულტაციები საჭიროა მანამ, სანამ მსჯავრდებულს ეკრძალება ყოველდღიური გასვლები ჰაერზე“.

სექცია 96 (პროპორციულობის პრინციპი)

„(1) ძალის პირდაპირი გამოყენების რამდენიმე შესაძლო და შესაფერის ზომას შორის უნდა შეირჩეს ის ზომები, რომლებიც, სავარაუდოდ, ნაკლებ ზიანს მიაყენებს პირს და, ზოგადად, საზოგადოებას.

(2) ძალის პირდაპირი გამოყენება არ უნდა მოხდეს, როცა ზიანი, რომელიც მოსალოდნელია გამოინვიოს, აშკარად არ არის პროპორციული სასურველი შედეგისა“.

სექცია 109 (სასამართლოს გადაწყვეტილების მოთხოვნა)

„(1) პატიმრობის აღსრულების სფეროში ინდივიდუალური შემთხვევების მარეგულირებელ ზომათა გაპროტესტება შესაძლებელია სასამართლოს გადაწყვეტილების მოთხოვნით...“

III. ევროპის საბჭოს დოკუმენტები

29. ქვემოთ მოცემული ამონარიდები აღებულია წამების აღკვეთის ევროპული კომიტეტის მე-2 ზოგადი ანგარიშიდან (CPC/Inf(92)3):

“56. CPT განსაკუთრებულ ყურადღებას მიაპყრობს იმ მსჯავრდებულთ, რომლებიც იმყოფებიან განცალკევებით მოთავსებასთან მიხედვით პირობებში, მიუხედავად იმისა, თუ რა არის ამის მიზეზი (დისციპლინური მიზეზი, მათი „საშიშრობის“ თუ „რთული ქცევის“ შედეგი, სისხლის სამართლებრივი გამოძიების ინტერესები, მათი პირადი მოთხოვნა).

პროპორციულობის პრინციპი მოითხოვს, რომ დაცული იყოს ბალანსი საქმიდან გამომდინარე მოთხოვნებსა და განცალკევებით მოთავსების ტიპის რეჟიმის გამოყენებას შორის, რომელიც ისეთი ნაბიჯია, რასაც მოჰყვება ძალიან მძიმე შედეგები დაკავშირებული პირისათვის. მართო განთავსება, ზოგიერთ შემთხვევაში, შეიძლება გაუტოლდეს არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას; ნებისმიერ შემთხვევაში, ეს ზომა უნდა იყოს რაც შეიძლება ხანმოკლე...“

CPT-ს 1998 წლის ანგარიშიდან ფინეთის შესახებ (CPC/Inf(96)28):

“102. ამას გარდა, განყოფილება მოიცავს „სადამკვირვებლო საკანსაც“, სადაც შეიძლება მოათავსონ მსჯავრდებულნი, რომლებზეც ეჭვია, რომ მიმართავენ სუიციდს ან დაიზიანებენ საკუთარ თავს. ზედამხედველობა ხორციელდებოდა შიგნით ჩამონტაჟებული CCTV კამერების მეშვეობით... დელეგაციას აცნობეს, რომ იქ მოთავსებულ მსჯავრდებულებს ხშირად ხდინან ტანსაცმელს და შიშველს ტოვებენ საკანში. ამგვარი პრაქტიკა სრულებით მიუღებელია.

CPT იძლევა რეკომენდაციას, რომ მსჯავრდებულების შიშვლად განთავსება სადამკვირვებლო საკანში დაუყოვნებლივ შეწყდეს. ამგვარ საკანში მოთავსებულ მსჯავრდებულებს უნდა ჰქონდეთ ჭუჭყყამძლე ტანსაცმელი და საწოლის მონკობილობები...“

CPT-ს 1998 წლის ანგარიშიდან ბელგიის შესახებ 2009 (CPC/Inf(2010)24):

„130... მსჯავრდებულის საკანში შიშვლად დატოვება, CPT-ს თანახმად, წარმოშობს ღირსების შემლახველ ქმედებას. CPT იძლევა რეკომენდაციას, რომ ამგვარ პრაქტიკას დაუყოვნებლივ ბოლო მოეღოს. არსებობს სპეციალური სამოსი, რომელიც საშუალებას აძლევს მსჯავრდებულს, რომ ეცვას რაც შეიძლება ცოტა ტანსაცმელი, რამდენადაც გასათვალისწინებელია სუიციდის საფრთხე“.

სამართალი

1. საჩივარი განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობის შესახებ ციხის თანამშრომელთა მხრიდან.

30. განმცხადებელი ჩიოდა იმის გამო, რომ მას ურტყამდნენ და სცემდნენ ციხის ზედამხედველები უსაფრთხო საკანში მოთავსებამდე. ის ეყრდნობოდა კონვენციის მე-3 მუხლს, რომელიც შემდეგნაირად იკითხება:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს ნამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას.“

31. მთავრობა ეყრდნობა მტკიცებულებებს, რომლებიც მოყვანილია გისენის რეგიონული სასამართლოს 2004 წლის 8 აპრილის გადაწყვეტილებაში.

32. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მხარეების წარმოდგენილი დოკუმენტებიდან არ არის ცხადი, დაცვის სამართლებრივ საშუალებათაგან რომელს იყენებს განმცხადებელი იმ მიზნით, რომ დაიწყოს ციხის ზედამხედველთა სისხლის სამართლებრივი დევნა, რომლებიც, სავარაუდოდ, ცუდად მოეპყრნენ მას. თუნდაც ჩაითვალოს, რომ სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები მთლიანად ამოიწურა, განმცხადებლის საჩივარი სავარაუდოდ ცუდად მოპყრობის შესახებ უნდა გამოცხადდეს დაუშვებლად, როგორც აშკარად დაუსაბუთებელი შემდეგ საფუძვლებზე.

33. სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, მე-3 მუხლი აბსოლუტური მნიშვნელობით არ კრძალავს ძალის გამოყენებას ადამიანების მიმართ დაკავების საკნებში. თუმცა, ძალის ამგვარი გამოყენება უნდა იყოს მხოლოდ გამოუვალ ვითარებაში და არავითარ შემთხვევაში აღმატებული. ფიზიკური ძალის გამოყენება თავისუფლებაალკვეთილი პირის მიმართ ისე, თუ ეს არ არის გამონეული მკაცრი აუცილებლობით მისივე ქცევის გამო, ლახავს ადამიანურ ღირსებას და პრინციპულად არღვევს უფლებას, რომელიც გარანტირებულია მე-3 მუხლით (იხ. აგრეთვე: *Ribitsch v. Austria*, 4 დეკემბერი, 1995, § 38, Series A № 336 და *Staszewska v. Poland*, № 10049/04, § 53, 3 ნოემბერი, 2009).

34. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ არასათანადო მოპყრობის დარღვევები გამყარებული უნდა იყოს შესაბამისი მტკიცებულებებით (იხ. აგრეთვე *Jalloh v. Germany* [GC], № 54810/00, § 67, ECHR 2006 IX; და, *mutatis mutandis*, *Klaas v. Germany*, 22 სექტემბერი, 1993, § 30, Series A № 269). იგი აღნიშნავს, რომ გისენის რეგიონულმა სასამართლომ, გამონვლილვით განიხილა რა განმცხადებლის მტკიცებულებები და ციხის ზედამხედველთა და მონმეთა განცხადებები, დაასკვნა, რომ მხოლოდ განმცხადებელმა გამოიყენა ძალა ციხის ზედამხედველთა მიმართ და არა პირიქით. სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებელს არ წარმოუდგენია არანაირი მტკიცებულება, რაც საწინააღმდეგო დასკვნის გამოტანის საშუალებას მისცემდა.

35. ამას გარდა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ციხის ექიმმა, გასინჯა რა განმცხადებელი უსაფრთხო საკანში მოთავსებისთანავე, გამოავლინა მხოლოდ მცირე სისხლჩაქცევები და პატარა ზომის ჰემატომა, რომელიც განიკურნებოდა გართულებათა გარეშე. რამდენიმე დღის შემდეგ გაკეთებულმა რენტგენულმა გამოკვლევამ არ აჩვენა არანაირი მოტეხილობა ან ძვლების რაიმე დაზიანება.

სასამართლო იღებს იმას, რომ ეს დაზიანებები შეიძლება აიხსნას განმცხადებლის მხრიდან განუქმდი წინააღმდეგობით, როცა მას იძულებით ათავსებდნენ უსაფრთხო საკანში.

36. ამას გარდა, სასამართლო აღნიშნავს: გისენის რეგიონული სასამართლო აღიარებს, რომ კანონიერი არ არის განმცხადებლის მოთავსება რამდენიმეადგილიან საკანში, რომელიც არ იყო განკუთვნილი სამი ადამიანისათვის. როგორც ჩანს, განმცხადებლისათვის არ იყო ხელმისაწვდომი სათანადო საცხოვრებელი პირობები შესაბამის დროს. ამ გარემოებათა საფუძველზე, სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებელს, ციხის წესრიგის ინტერესების დაცვიდან გამომდინარე, შეეძლო გონივრულად აღედრა საჩივარი მისი გადაყვანის წინააღმდეგ და, საბოლოოდ, გაესაჩივრებინა ზიანი, წარმოშობილი არასათანადო საცხოვრებელი პირობების გამო, ვიდრე ფიზიკური წინააღმდეგობა გაენია მისი გადაყვანისათვის.

37. ყველა ამ გარემოების და, განსაკუთრებით, იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებელმა მიიღო სხეულის დაზიანება მცირე დოზით, სასამართლო ასკვნის: გადაყვანისას განმცხადებლის მიმართ მოპყრობას არ მიუღწევია არაჰუმანური მოპყრობის ზღვრისთვის. აქედან გამომდინარე, განაცხადის ეს ნაწილი აშკარად დაუსაბუთებელია და უარი უნდა ეთქვას, კონვენციის 35-ე მუხლის §3 (ა)-ს შესაბამისად.

II. საჩივარი უსაფრთხო საკანში დაკავების კანონიერებასთან დაკავშირებით

38. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მისი მოთავსება უსაფრთხო საკანში და იქ დაკავება შვიდი დღის განმავლობაში ტანსაცმლის გარეშე, უტოლდება არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით.

39. მთავრობა არ დაეთანხმა ამ არგუმენტს.

A. დასაშვებობა

40. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ეს საჩივარი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის §3(ა)-ს მნიშვნელობით. ის აგრეთვე აღნიშნავს, რომ განაცხადი არ შეიძლება დაუშვებლად გამოცხადდეს რაიმე სხვა საფუძველით. ამდენად, ის შეიძლება გამოცხადდეს დაშვებულად.

B. საქმის არსებითი მხარეები

1. განმცხადებლის არგუმენტაცია

41. განმცხადებელი ჩიოდა უსაფრთხო საკანში 7 დღის განმავლობაში დაკავებაზე, სადაც ის იმყოფებოდა ტანისამოსისა და პირადი ჰიგიენის საშუალებათა გარეშე. იგი ხაზს უსვამდა შემდეგ ფაქტს: ეროვნულმა სასამართლოებმა დაადგინეს, რომ მისი მოთავსება რამდენიმეადგილიან საკანში, როგორც ეს თავდაპირველად გადაწყვიტა ციხის ხელმძღვანელობამ, უნდა ჩათვლილიყო უკანონოდ. შედეგად, მას მიეცა უფლება, წინ აღდგომოდა ციხის თნამშრომელთა ძალადობრივ ქმედებებს, რისი მიზანიც იყო მისი იძულება, გადასულიყო რამდე-

ნიმეადგილიან საკანში. შესაბამისად, არ არსებობდა სამართლებრივი საფუძველი მისი უსაფრთხო საკანში გადაყვანისათვის.

42. განმცხადებელმა, ამასთან, აღნიშნა, რომ ტყუილია, თითქოსდა ის ძალადობრივად თავს დაესხა ციხის თანამშრომლებს, რასაც კარგად აჩვენებს შემდეგი ფაქტი: ციხის არც ერთი თანამშრომელი არ დაზიანებულა. მას მხოლოდ ის უნდოდა, რომ დარჩენილიყო სამართლო საკანში. ის დაუყოვნებლივ და წინააღმდეგობის გარეშე დატოვებდა უსაფრთხო საკანს, თუ მას შესთავაზებდნენ ასეთ საცხოვრებელს.

43. გარდა ამისა, განმცხადებლის თქმით, მისი გადაადგილებისა და მოქმედების თავისუფლების შეზღუდვა უსაფრთხო საკანში გამიზნული იყო იმისათვის, რომ ის ეიძულებინათ, დათანხმებოდა რამდენიმეადგილიან საკანში გადასვლაზე.

2. მთავრობის არგუმენტაცია

44. მთავრობა მიიჩნევს, რომ განმცხადებლის მოთავსება უსაფრთხო საკანში, არსებული საქმის სპეციფიკური გარემოებებიდან გამომდინარე, არ უტოლდება არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით. განმცხადებლის მიმართ მოპყრობა თანხვედრა ციხის წესდების შესაბამის დებულებებსა და ადმინისტრაციულ სახელმძღვანელო პრინციპებს.

45. უსაფრთხო საკანში მოთავსების ხანგრძლივობასთან დაკავშირებით, მთავრობა არ მიიჩნევს, რომ გადაიკვეთა არაადამიანური მოპყრობის ზღვარი. გადაადგილებისა და მოქმედების შეზღუდვის განსაკუთრებულ გარემოებებს არ გამოუწვევია განმცხადებლის ფიზიკური დაზიანება ან ემოციური სტრესი იმ ზომამდე, რომ ეს განხილულიყო როგორც არაადამიანური მოპყრობა. მათ ასევე ხაზი გაუსვეს იმას, რომ განმცხადებელს თითქმის ყოველდღიურად ნახულობდა სამედისინო სამსახურის წარმომადგენელი, ასევე, ფსიქოლოგი და სასულიერო პირი.

46. იმის გამო, რომ საქმის გარემოებები თითქმის 10 წლის წინანდელია, უსაფრთხო საკანში მოთავსების დეტალების სრული აღდგენა შეუძლებელია. წერილობითი დოკუმენტაცია ცხადად არ აჩვენებს, ჰყავდათ თუ არა გაშიშვლებული განმცხადებელი უსაფრთხო საკანში ყოფნისას. თუმცა, ეს იყო მიღებული პრაქტიკა - გაშიშვლებული მოთავსებინათ ადამიანი ამ ტიპის საკანში იმისათვის, რომ დაეცვათ იგი თვითდაზიანებისაგან, რამდენადაც იმყოფებოდა ალგზნებულ და/ან ემოციურ მდგომარეობაში.

47. განმცხადებლის მოთავსება უსაფრთხო საკანში იყო ერთადერთი დარჩენილი შესაძლებლობა ციხის ზედამხედველთა დაზიანების საფრთხის თავიდან ასაცილებლად და უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად - იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებელი მიდრეკილი იყო ძალადობისაკენ, რაც გამოვლინდა ციხის ზედამხედველებზე თვდასხმით. მიღებული ზომების პროპორციულობა შემოწმდა სათანადო შუალედებში. ციხის მენეჯმენტი ესწრაფვოდა უსაფრთხოების ამ ზომის რაც შეიძლება მალე შეცვლას. თუმცა, ეს თავიდანვე შეუძლებელი გახდა განმცხადებლის მხრიდან ურთიერთთანამშრომლობის სურვილის ნაკლებობის გამო. მისივე თანხმობით, განმცხადებელი დროებით გადაიყვანეს საავადმყოფოში 2000 წლის 19 ოქტომბერს, რადგან ციხეში არ ჰქონდათ სამართლო საკანის მიცემის შესაძლებლობა.

48. გარდა ამისა, მთავრობა მიიჩნევს, რომ არც განმცხადებლისათვის გადაადგილებისა და მოქმედების ხანმოკლე შეზღუდვა, არც კონკრეტული გარემოებანი, არც განმცხადებლის დაკავების მიზანი არ ექცევა კონვენციის მე-3 მუხლის ფარგლებში. უსაფრთხო საკანში განმცხადებლის მოთავსების მიზანი არ ყოფილა მისი დასჯა რამდენიმეადგილიან საკანში გადასვლაზე უარისათვის - ციხის ზედამხედველებზე მისი თვდასხმისა და შემდგომი ქცევის გამო გაჩნდა

შიში ციხის წესრიგის მნიშვნელოვანი დარღვევისა.

49. საბოლოოდ, მთავრობამ განაცხადა: გასათვალისწინებელია ისიც, რომ განმცხადებელმა მაინც მიაღწია თავის მიზანს, არ მოეთავსებინათ იგი რამდენიმეადგილიან საკანში.

3. სასამართლოს შეფასება

50. სასამართლო კიდევ ერთხელ იმეორებს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლი იცავს დემოკრატიული საზოგადოების ყველაზე ფუნდამენტურ ღირებულებას. იგი აბსოლუტური მნიშვნელობით კრძალავს წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას, მიუხედავად არსებული გარემოებებისა და მსხვერპლის ქცევისა. არასათანადო მოპყრობა უნდა აღწევდეს სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს, რათა მოექცეს მე-3 მუხლის ფარგლებში. სისასტიკის მინიმალური ზღვრის შეფასება ფარდობითია; იგი დამოკიდებულია საქმის ყველა გარემოებაზე, როგორცაა მოპყრობის ხანგრძლივობა, მისი ფიზიკური და ფსიქიკური შედეგები და, ზოგიერთ შემთხვევაში, სქესი, ასაკი და მსხვერპლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა (იხ. *inter alia*, *Price v. United Kingdom*, № 33394/96, § 24, ECHR 2001-VII და *Jalloh*, ციტირებული ზემოთ, § 67). დარღვევა არასათანადო მოპყრობის სახით გამყარებული უნდა იყოს სათანადო მტკიცებულებებით (იხ. № 33394/96, §24, ECHR 2001-VII და *Jalloh*, ციტირებული ზემოთ, § 67).

51. მოპყრობას სასამართლო მიიჩნევდა „არაადამიანურად“ იმიტომ, რომ *inter alia* ის იყო წინასწარ განზრახული, მიმდინარეობდა საათების განმავლობაში, მძიმე გარემოებებში და გამოიწვია როგორც სხეულის ფიზიკური დაზიანება, ასევე ინტენსიური ფიზიკური და ფსიქიკური ტანჯვა (იხ. *Labita*, ციტირებულია ზემოთ, § 120). მოპყრობას ჩათვლიდა „ღირსების შემლახველად“, როცა ის მსხვერპლში იწვევდა შიშის, ტანჯვისა და დამდაბლების შეგრძნებას - რასაც შეეძლო მისი შეურაცხყოფა, დამცირება და, შესაძლოა, ფიზიკური ან მორალური მდგრადობის შერყევა (იხ. *Hurtado v. Switzerland*, 28 იანვარი, 1994, კომისიის მოსაზრებები, § 67, Series A № 280) - ან როცა მოპყრობა ისეთი იყო, რომ მსხვერპლს აიძულებდა, მოქცეულიყო მისი სურვილის ან სინდისის წინააღმდეგ (იხ. მაგალითად, *Denmark, Norway, Sweden and the Netherlands v. Greece (the "Greek case")*, № 3321/67, 3322/67, 3323/67 და 3344/67, კომისრის 1969 წლის 5 ნოემბრის ანგარიში, Yearbook 12, გვ. 186 და *Keenan v. the United Kingdom*, № 27229/95, §110, ECHR 2001-III). გარდა ამისა, იმის გადანყვეტისას, მოპყრობა არის თუ არა „ღირსების შემლახველი“ მე-3 მუხლის მნიშვნელობით, ერთ-ერთი ფაქტორი, რასაც სასამართლო გაითვალისწინებს, არის საკითხი, იყო თუ არა ასეთი მოპყრობის მიზანი შესაბამისი ადამიანის შეურაცხყოფა და დამცირება. ასევე, ამგვარი მიზნის არარსებობით არ შეიძლება საბოლოოდ გამოირიცხოს მე-3 მუხლის დარღვევა (იხ. *Raninen v. Finland*, 16 დეკემბერი 1997, § 55, Reports of Judgments and Decisions 1997 VIII; *Peers v. Greece*, № 28524/95, §§ 68 and 74, ECHR 2001-III; და *Jalloh*, ციტირებულია ზემოთ, §68). იმისათვის, რომ დასჯა ან მოპყრობა იყოს „არაადამიანური“ ან „ღირსების შემლახველი“, მისგან გამოწვეული ტანჯვა ან დამცირება ყველა შემთხვევაში უნდა სცდებოდეს ტანჯვისა და დამცირების იმ ზღვარს, რომელიც უცილობლად ახლავს კანონიერ მოპყრობას ან დასჯას (იხ. *Labita*, ციტირებულია ზემოთ, §120 და *Jalloh*, ციტირებულია ზემოთ, § 68).

52. უბრუნდება რა მოცემული საქმის გარემოებებს, სასამართლო თავდაპირვე-

ლად ხედავს, რომ განმცხადებელი მოათავსეს უსაფრთხო საკანში, რათა დაეცვათ ციხის თანამშრომლები მისი თავდასხმისაგან. მისი დაკავების განსაკუთრებულ გარემოებათა შესახებ სასამართლო აღნიშნავს, რომ საკნის ფართობი შეადგენდა 8,46 კვ. მ.-ს აქ იყო მატრასი და თურქული ტიპის ტუალეტი. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ყველაზე არსებითი საშუალებები, რომლებიც აღმოჩნდა უსაფრთხო საკანში, არ იყო მოსახერხებელი გრძელვადიანი საცხოვრებლისათვის. თუმცა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებლის მოთავსება ამ საკანში ციხის ხელმძღვანელობის მხრიდან სულაც არ იყო გამიზნული, როგორც გრძელვადიანი ღონისძიება. ეს ჩანს იმ ფაქტიდან, რომ ციხის ხელმძღვანელობაც და ფსიქოლოგიური სამსახურიც 2000 წლის 16 და 17 ოქტომბერს ცდილობდნენ დაერწმუნებინათ განმცხადებელი, რომ გაეთავისუფლებინა უსაფრთხო საკანი და, საბოლოოდ, გადასულიყო ციხის სავადმყოფოში, რადგან სხვა სამართლო საკანი არ იყო იმ დროისათვის.

53. სასამართლო შემდეგ აკვირდება იმას, რომ მხარეთა წარმოდგენილი მასალებიდან არ არის ცხადი, განმცხადებლის გაჩხრეკისა და უსაფრთხო საკანში მოთვსების შემდეგ ის კვლავ შიშველი რჩებოდა თუ არა. სასამართლო ამის შესახებ აღნიშნავს, რომ განმცხადებელს არასოდეს, უსაფრთხო საკანში მოთავსების პერიოდში თუ ეროვნულ სასამართლოებში საქმისწარმოებისას, არ უჩივლია მისთვის ტანსაცმელზე ხელმისაწვდომობის აკრძალვის გამო. თავის სარჩელში სასამართლოს წინაშე ის მხოლოდ ჩიოდა, რომ გააშიშვლეს.

54. მეორე მხრივ, სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს მთავრობის არგუმენტაციას, რომ ადამიანების მოთავსება ტანსაცმლის გარეშე ამგვარი ტიპის საკანებში მიღებული პრაქტიკა იყო იმისათვის, რომ ისინი დაეცვათ თვითდაზიანებისაგან, რამდენადაც იმყოფებოდნენ ალგზნებულ მდგომარეობაში. ამასთან, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ციხის პასტორმა, რომელმაც მცირე ხნით მოინახულა განმცხადებელი უსაფრთხო საკანში მოთავსებიდან სამი დღის შემდეგ, დაწერა თავის ანგარიშში (რომელიც მოყვანილია გისენის რეგიონული სასამართლოს 2004 წლის 8 აპრილის გადაწყვეტილებაში), რომ განმცხადებელი, იმყოფებოდა რა ძალიან ალგზნებულ მდგომარეობაში, გააშიშვლეს.

55. სასამართლო, ეყრდნობა რა ზოგადი წესის გამოყენებას, რომელსაც იხსენიებს მთავრობა (იხ. §§46 და 54, ზემოთ) განმცხადებლის საქმეში, ასკვნის: არის საკმარისად მყარი, ცხადი და თანმხვედრი ნიშნები, რომ განმცხადებელი გამოიშვლებული ჰყავდათ უსაფრთხო საკანში ყოფნისას. გარდა ამისა, სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს იმ ფაქტს, რომ ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებმა იცოდნენ ამის შესახებ და უნდა გამოეძიებინათ ეს ფაქტები. შესაბამისად, განმცხადებლის საჩივრის შემდგომ განხილვას სასამართლო აყრდნობს იმ დაშვებას, რომ განმცხადებელი, რასაკვირველია, გააშიშვლეს მისი უსაფრთხო საკანში მოთავსების შეიდღიან პერიოდში.

56. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ტანსაცმელზე უარის თქმამ შეიძლება გამოიწვიოს შიშის, ტკივილისა და დამდაბლების გრძნობა, რასაც მოჰყვება მისი შეურაცხყოფა და დამცირება. რაც შეეხება დასახულ მიზანს, სასამართლო ითვალისწინებს მთავრობის არგუმენტაციას, რომ, როგორც წესი, ადამიანს ათავსებენ უსაფრთხო საკანში ტანსაცმლის გარეშე, რათა დაიცვან იგი თვითდაზიანებისაგან. თუმცა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ გისენის რეგიონულმა სასამართლომ - რომელსაც ჰქონდა უპირატესობა, გამოეძიებინა ფაქტები და მოესმინა მოწმეებისათვის უფრო ადრეულ ეტაპზე, ვიდრე ეს მოახერხა სასამართლომ - ვერ შეძლო დარწმუნებით დაედგინა, არსებობდა თუ არა თვითდაზიანების ან სუიციდის სერიოზული საფრ-

თხე განმცხადებლის საკანში ყოფნისას. გარდა ამისა, სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს შემდეგ ფაქტზე: არავითარი ნიშანი არ არის იმისა, რომ ციხის ხელმძღვანელობას ეფიქრა ნაკლებად მკაცრი საშუალებების გამოყენებაზე, როგორცაა განმცხადებლისათვის ისეთი ტანსაცმლის მიწოდება, რომელიც არ იხევა, თანახმად ნამების აღკვეთის ევროპული კომიტეტის რეკომენდაციისა (იხ. ზემოთ, §29).

57. ყველა ამ ელემენტის გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებლის მოთავსება უსაფრთხო საკანში შვიდი დღის განმავლობაში, როგორც ასეთი, შეიძლება გამართლებული იყოს მხოლოდ ამ კონკრეტული საქმის გარემოებებში. თუმცა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მთავრობამ ვერ წარმოადგინა საკმარისი რაოდენობის მიზეზი, რითაც დაასაბუთებდა ასეთ უხემ მოპყრობას, როგორცაა განმცხადებლისათვის ტანსაცმლის ჩამორთმევა უსაფრთხო საკანში ყოფნისას. ამდენად, განმცხადებელი დაექვემდებარა არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას, მე-3 მუხლის შესაბამისად.

58. აქედან გამომდინარე, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

III. კონვენციის სხვა სავარაუდო დარღვევები

59. ამას გარდა, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ უსაფრთხო საკანში მის მოთავსებასთან დაკავშირებული საქმისწარმოების ხანგრძლივობა არღვევს მის უფლებას, აღმოუჩინონ სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება, რომელიც გარანტირებულია კონვენციის მე-13 მუხლით. გარდა ამისა, გისენის რეგიონული სასამართლოს გადანყვეტილება არ შეესაბამებოდა მისსავე პრეცედენტულ სამართალს და, ამდენად, არღვევდა განმცხადებლის უფლებას თანასწორი მოპყრობისა, გარანტირებულს კონვენციის მე-14 მუხლით.

60. თუმცა, ყველა იმ მასალის შუქზე, რომელიც მის ხელთაა - და რამდენადაც გასაჩივრებული საკითხები ექცევა მისი კომპეტენციის ფარგლებში - სასამართლო ადგენს, რომ არ ვლინდება არანაირი დარღვევა კონვენციითა და მისი ოქმებით დადგენილი უფლებებისა და თავისუფლებებისა.

61. აქედან გამომდინარე, საჩივრები არ არის აშკარად დასაბუთებული და უარყოფილი უნდა იყოს კონვენციის 35-ე მუხლის §3 (a) და მე-4 მუხლით.

IV. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

62. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს.“

63. განმცხადებელი ითხოვდა 40,000 ევროს მისი არამატერიალური ზიანის გამო, როგორც კომპენსაციას ტკივილისა და ტანჯვისათვის, რაც შედეგად მოჰყვა უსაფრთხო საკანში ძალადობრივი გადაყვანისა და მოთავსებისას მიღებულ დაზიანებებს.

64. მთავრობა ეყრდნობოდა მისსავე არგუმენტაციას, რომ კონვენციის მე-3 მუხლი არ დარღვეულა.

65. სასამართლო აცხადებს, რომ განმცხადებლის საჩივარი მხოლოდ ნაწილობრივ იყო წარმატებული. სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობით, იგი განმცხადებელს აკუთვნებს 10,000 ევროს არამატერიალური ზიანისათვის.

A. ხარჯები და დანახარჯები

66. განმცხადებელი ასევე ითხოვდა 200 ევროს ხარჯებისა და დანახარჯების ასანაზღაურებლად ეროვნულ სასამართლოთა წინაშე და 5,000 ევროს სტრასბურგის სასამართლოს წინაშე გაწეული ხარჯებისათვის.

67. მთავრობას კომენტარი არ გაუკეთებია.

68. სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის თანახმად, განმცხადებელს უფლება აქვს, მიიღოს ანაზღაურება ხარჯებისა და დანახარჯებისათვის მხოლოდ იმ მოცულობით, რომლითაც მას შეუძლია დაადასტუროს, რომ მათი გაღება მოხდა რეალურად და აუცილებლობიდან გამომდინარე და ეს ხარჯები გონივრული იყო თავისი მოცულობით. სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებელს არ წარმოუდგენია არანაირი დოკუმენტური დასაბუთება სავარაუდო დანახარჯებისა ეროვნული სასამართლოების წინაშე და, ამასთან, არ განსაზღვრა ადვოკატის ხარჯი სასამართლოს წინაშე წარდგენის სანაცვლოდ. ამ გარემოებათა გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ გონივრული იქნება, უარი ეთქვას განმცხადებელს მოთხოვნილი დანახარჯების კომპენსაციაზე ეროვნული სასამართლოების წინაშე და მიეკუთვნოს თანხა 3,500 ევროს ოდენობით - მხოლოდ სტრასბურგის სასამართლოში განხორციელებული საქმისწარმოებისათვის.

B. საურავი

69. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენებული მიზნებიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად

1. აცხადებს უსაფრთხო საკანში დაკავების კანონიერებასთან დაკავშირებულ საჩივარს დასაშვებად და განაცხადის დარჩენილ ნაწილს - დაუშვებლად;
2. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი;
3. ადგენს:

(a) მოპასუხე სახელმწიფომ, კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, განმცხადებელს უნდა გადაუხადოს საბოლოო გადანყვეტილების მიღების დღიდან 3 თვის განმავლობაში:

- (i) 10,000 ევრო (ათი ათასი ევრო), პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა, არამატერიალური ზიანისათვის;
- (ii) 3,500 ევრო (სამი ათას ხუთასი ევრო), პლუს ნებისმიერი გადასახადი,

ჰელიგი გერმანიის წინააღმდეგ

რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;

(b) ზემოხსენებული 3-თვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტიანი განაკვეთი;

4. უარყოფს განმცხადებლის მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2011 წლის 7 ივლისს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

კლაუდია ვესტერდიკი
რეგისტრატორი

დინ შპილმანი
პრეზიდენტი

იატსენკო უკრაინის წინააღმდეგ

CASE OF YATSENKO v. UKRAINE

მხუთი სქცია

იატსენკო უკრაინის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 75345/01)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2012 წლის 16 თებერვალი

საბოლოო ვერსია

16/05/2012

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას.

საქმეზე იატსენკო უკრაინის წინააღმდეგ

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეხუთე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

დინ შპილმანი, თავმჯდომარე,

ელიზაბეტ ფურა,

კარელ იუნგვირტი,

მარკ ვილიგერი,

ანნ პაუერ-ფორდი,

განა იუდკივსკა,

ანდრე პოტოცკი, მოსამართლეები,

და კლაუდია ვესტერდიკი, სექციის რეგისტრატორი,

მოითათბირა დასჯურულ კარს მიღმა 2012 წლის 24 იანვარს და იმავე დღეს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი № 75345/01, რომელიც 2001 წლის 19 მარტს უკრაინის წინააღმდეგ სასამართლოში შეიტანა უკრაინის მოქალაქემ, ბ-ნმა სერგეი ვიქტორის ძე იატსენკომ (შემდგომში „განმცხადებელი“), ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის თანახმად.

2. განმცხადებელს, რომელსაც სასამართლოში წარმომადგენლობისთვის სამართლებრივი დახმარება მიენიჭა, წარმოადგენდა ბ-ნი ა. ბუშჩენკო, ხარკოვის ადვოკატი. უკრაინის მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“) წარმოადგენდა მისი აგენტი, ბ-ნი ი. ზაიცევი.

3. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მას პოლიცია მოეპყრო არასათანადოდ და არ ჩატარებულა ეფექტიანი გამოძიება მისი სარჩელის საპასუხოდ.

4. 2003 წლის 28 ნოემბერს მეორე სექციის პრეზიდენტმა გადაწყვიტა, ეცნობებინა მთავრობისათვის განაცხადის შეტანის შესახებ. შემდეგ განაცხადი განსახილველად გადაეცა სასამართლოს მეხუთე სექციას (სასამართლოს რეგლამენტის 52-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი). 2004 წლის 30 ნოემბერს სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ ერთდროულად იმსჯელებდა განაცხადის არსებით მხარეებსა და მის დასაშვებობაზე (29-ე მუხლი, 1-ლი პუნქტი) და გააერთიანა განაცხადი. 2004 წლის 29 დეკემბერს განმცხადებელს სასამართლოში წარმომადგენლობისთვის სამართლებრივი დახმარება მიანიჭეს. ამის შესახებ მან ინფორმაცია მიაწოდა ადვოკატს, რომელსაც ის უნდა წარმოედგინა 2005 წლის 14 თებერვალს. მხარეთა შორის მოსაზრებების გაცვლა დასრულდა 2005 წლის 7 მარტს. 2009 წლის 3 ნოემბერს განმცხადებელმა აცნობა სასამართლოს, რომ სურდა წარედგინა თავისი განაცხადი.

I. ფაქტები

5. განმცხადებელი დაიბადა 1975 წლის 8 ნოემბერს.

A. სისხლის სამართალწარმოება განმცხადებლის წინააღმდეგ

6. 1997 წლის 28 აპრილს პოლიციამ გაჩხრიკა განმცხადებლის ბინა.

7. 1997 წლის 14 მაისს განმცხადებელი დაკითხეს და ბრალი დასდეს გამოძალვაში.

8. 1997 წლის 11 სექტემბერს განმცხადებელი დააკავეს და მიუსაჯეს წინასწარი პატიმრობა.

9. 2000 წლის 24 მაისს ხარკოვის ჩერნობაზოვდსკის ოლქის პირველი ინსტანციის სასამართლომ განმცხადებელს გამოძალვის მსჯავრდების კვალად გამოუტანა განაჩენი - 9 წელი თავისუფლების აღკვეთა. საქმის სასამართლო განხილვაზე სასამართლომ გამოიყენა მონმე L.D.M-ის ჩვენება, მიცემული წინასწარი გამოძიებისას. L.D.M-ის მტკიცებულება შეეხებოდა გამოძალვის ცხრა ეპიზოდს და ერთ-ერთს, რაც მიენერებოდათ განმცხადებელსა და მის თანამზრახველებს. ის არ შეიცავდა არანაირ ინფორმაციას განმცხადებლისა და

მისი თანამზრახველების საქმიანობის შესახებ, უბრალოდ, იძლეოდა დამატებით ცნობებს ძირითად მტკიცებულებებზე (მსხვერპლისა და სხვა მოწმეების ჩვენებები, პოლიციის მასალები).

10. 2000 წლის 19 დეკემბერს ხარკოვის საოლქო სასამართლომ ძალაში დატოვა 2000 წლის 24 მაისის გადაწყვეტილება. სასამართლო არ დაეყრდნო L.D.M-ის მტკიცებულებას და დაადასტურა საქმის სასამართლო განხილვაზე დადგენილი დასკვნები და ფაქტების შეფასება. გარდა ამისა, იმავე სასამართლომ უარყო განმცხადებლის საჩივარი პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით, რომელიც შეეხებოდა L.D.M-ის ჩვენების მტკიცებულებად მიღებას, მით უფრო, რომ იგი არ ესწრებოდა საქმის სასამართლო განხილვას. ამასთან, მან აღნიშნა, რომ მტკიცებულებას ჰქონდა დამატებითი ინფორმაციის მნიშვნელობა და მთლიანად შეესაბამებოდა სხვა განხილულ მტკიცებულებებს.

11. 2001 წლის 5 მაისს ხარკოვის საოლქო სასამართლოს პრეზიდენტის მოადგილემ უარყო განმცხადებლის მოთხოვნა, დაენყოთ სამართლებრივი გადასინჯვა.

B. განმცხადებლის ადმინისტრაციული დაკავება 1997 წლის 19 აპრილს

12. 1997 წლის 19 აპრილს პოლიციის ოფიცერმა R.A.A.-მ განმცხადებელი დააპატიმრა და მოათავსა მერეფას პოლიციის განყოფილებაში (Merefa Police Station) ადმინისტრაციული დანაშაულის საფუძველზე, რამდენადაც ის იყო ნასვამი და იგინებოდა საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილზე. იმავე დღეს, მოგვიანებით, ქ. ხარკოვის ხარკოვის ოლქის პირველი ინსტანციის სასამართლომ განმცხადებელს მსჯავრი დასდო ზემოხსენებულ ადმინისტრაციულ დანაშაულში და მიუსაჯა ადმინისტრაციული პატიმრობა 10 დღით.

13. 2005 წლის 27 მაისს ხარკოვის საოლქო სააპელაციო სასამართლოს პრეზიდენტმა გააუქმა ქ. ხარკოვის ხარკოვის ოლქის პირველი ინსტანციის სასამართლოს 1997 წლის 19 აპრილის გადაწყვეტილება (იხ. ზემოთ მე-12 პუნქტი), დაადგინა რა, რომ განმცხადებელს ათდღიანი ადმინისტრაციული პატიმრობა მიესაჯა უსაფუძვლოდ და სასამართლოს დადგენილება იყო დაუსაბუთებელი.

C. განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებული მოვლენები და მათი გამოძიება

14. 1997 წლის 18 აპრილს ხარკოვის ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის რეგიონული დეპარტამენტის („ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის დეპარტამენტი“) პოლიციის ოფიცერებმა განმცხადებელი დააკავეს გამოძალვაში მონაწილეობის ეჭვის საფუძველზე. იმავე დღეს, 10:45 სთ-ზე, ოფიცერებმა იგი გადაიყვანეს დეპარტამენტის შენობაში, სადაც დაკითხეს ბ-ნი M-ისთვის გამოძალვის შესახებ.

15. საგამოძიებო ოქმის მიხედვით, განმცხადებელმა დატოვა ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის დეპარტამენტის შენობა 1997 წლის 18 აპრილს, 14:00 საათზე. ზოგიერთი სხვა ოქმის მიხედვით, ის პოლიციის ოფიცერთა ხელში რჩებოდა უფრო გვიანობამდეც. პოლიციის ჩანაწერებისა და პოლიციის ოფიცრის R.A.A.-ს ჩვენების მიხედვით, 1997 წლის 19 აპრილს, 02:30 საათზე განმცხადებელი მიიყვანეს მერეფას პოლიციის განყოფილებაში, სადაც ის მოათავსეს მცირე ხულიგნობის გამო. ამ განყოფილებაში განმცხადებელი მიი-

ყვანა N.A.V.-მ, რომელმაც იგი მანამდე დაკითხა. პოლიციის ოფიცერმა R.A.A.-მ განმცხადებელი მოათავსა მერეფას პოლიციის განყოფილების საპატიმრო საკანში. მანვე შეადგინა დანვრილებითი ოქმი განმცხადებლის ადმინისტრაციული პატიმრობის შესახებ (ამ ოქმის მიხედვით, განმცხადებელი იყო ნასვამი და იგინებოდა საზოგადოებრივ ადგილას 1997 წლის 18 აპრილს, 19:00 საათზე). ამავე ოფიცერმა ქ. ხარკოვის ხარკოვის ოლქის პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიმართა შუამდგომლობით, განმცხადებლისათვის შეეფარდებინა ადმინისტრაციული პატიმრობა 10 დღის ვადით. 1997 წლის 19 აპრილს მოსამართლემ დააკმაყოფილა ეს შუამდგომლობა (იხ. ზემოთ მე-12 პუნქტი).

16. 1997 წლის 23 და 25 აპრილს მერეფას პოლიციის განყოფილებაში გამოიძახეს სასწავლო დახმარების მანქანა, რადგან განმცხადებელი უჩიოდა თირკმელეზის ტკივილს. 1997 წლის 26 აპრილიდან 13 მაისამდე განმცხადებელი მკურნალობდა ხარკოვის რეგიონულ საავადმყოფოში დიაგნოზით: თირკმლის დაზიანება და ქალა-ტვინის ტრავმა. მან კვლავ იმკურნალა იმავე დაზიანებებზე, იმავე საავადმყოფოში, 1997 წლის 20 მაისიდან 4 ივნისამდე და შემდეგ ხარკოვის საქალაქო საავადმყოფოში - 1997 წლის 9 ივნისიდან 8 ივლისამდე. 1997 წლის 14 ივლისიდან 5 აგვისტომდე განმცხადებელი გადიოდა ჰოსპიტალიზებულ მკურნალობას ლიუბოტინის საავადმყოფოში, სადაც დაუდგინეს, რომ ჰქონდა პოსტტრავმული მიოპია. მას მხედველობა უუარესდებოდა 1997 წლის აპრილის შემდეგ.

17. 1997 წლის 5 მაისს განმცხადებელმა საჩივრით მიმართა ხარკოვის რეგიონულ პროკურატურას („რეგიონული პროკურატურა“) პოლიციის ოფიცერების მხრიდან არასათანადო მოპყრობის გამო. 1997 წლის 3 ივნისს მან დეტალური განაცხადი გაუგზავნა ხარკოვის რეგიონულ პროკურატურას, სადაც ჩიოდა, რომ მას სცემეს პოლიციის ოფიცერებმა, S.O.G.-მ, B.I.V.-მ, B.S.V.-მ, N.A.V.-მ და L.D.V.-მ, ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის დეპარტამენტიდან. წერილობით საჩივარში იგი აღწერდა, რომ ეს ოფიცერები მუშტებს ურტყამდნენ და სცემდნენ სახეში, ლოყებზე, კეფაში, ყურებზე, გულმკერდის არეში, ზურგსა და სხეულის სხვა ნაწილებში. ისინი ასევე ამინებდნენ გაუპატიურებით, უბრძანებდნენ გამომვლებას და უგრეხდნენ სათესლეებს. გარდა ამისა, მან აღნიშნა, რომ იგი დათანხმდა პოლიციის ამ ოფიცრებთან თანამშრომლობას. ამასთან, აღნიშნა, რომ დაკითხვის შემდეგ ოფიცერმა N.A.V.-მ გადაიყვანა მერეფას პოლიციის განყოფილებაში, სადაც ის იმყოფებოდა ადმინისტრაციულ პატიმრობაში - ხულიგნობისათვის.

18. აღნიშნულ სარჩელთა შედეგად, 1997 წლის 4 ივნისს რეგიონული პროკურატურის ზედამხედველმა პროკურორმა აღძრა სისხლის სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცერთა მხრიდან ზიანის მიყენებისა და ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების ბრალდებით (სისხლის სამართლის კოდექსის 166-ე მუხლის მე-2 პუნქტი). საქმე გამოძიებისათვის გადაეცა ქ. ხარკოვში კიევის ოლქის საოლქო პროკურატურას („საოლქო პროკურატურა“). გამომძიებელმა დაკითხა შესაბამისი პოლიციის ოფიცრები, მოწმეები და თავად განმცხადებელი და ბრძანა სამედიცინო მტკიცებულებების ამოღება. 1997 წლის 13 აგვისტოს გამომძიებელმა ბრძანა, ჩაეტარებინათ განმცხადებლის სასამართლო სამედიცინო შემოწმება, რათა დაედგინათ, მიიღო თუ არა მან რაიმე სახის დაზიანება და, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, მისი გამომწვევი მიზეზები. შემოწმების შედეგები აისახა 1997 წლის 12 სექტემბრის ანგარიშში, სადაც დადგინდა, რომ განმცხადებელს ჰქონდა ტვინის შერყევა და თირკმლის კანტუზია, რომელიც, სავარაუდოდ, გაჩნდა 1998 წლის 18 აპრილს. ანგარიშში ვერ დადგინდა ამ დაზიანებათა მიზეზი ან

რაიმე ტიპის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი არასათანადო მოპყრობასა და აღნიშნულ დაზიანებათა შორის. საოლქო პროკურატურა საქმეს იძიებდა 1997 წლის 10 ივლისიდან 1998 წლის 30 იანვრამდე, როცა სისხლის სამართალწარმოება შეწყდა პოლიციის ოფიცერთა ქმედებებში *corpus delicti*-ს არარსებობის გამო.

19. 1997 წლის 2 სექტემბერს ხარკოვის რეგიონული პოლიციის დეპარტამენტის ხელმძღვანელმა დისციპლინური სასჯელი დააკისრა R.A.A.-ს (იხ. ზემოთ მე-15 პუნქტი), დაადგინა რა, რომ *inter alia* განმცხადებლის დაკავება 1997 წლის 18 აპრილს იყო უკანონო კერძოდ, პოლიციის შიდა გამოძიებით დადგინდა, რომ N.A.V. მოქმედებდა R.A.A.-ს მოთხოვნით, შეედგინა დანვრილებითი ოქმი განმცხადებლის დაკავებასთან დაკავშირებით, სიმთვრალისა და საზოგადოებრივ ადგილას გინების გამო (იხ. ზემოთ მე-12 პუნქტი). აქვე აღნიშნულია, რომ R.A.A.-მ ყურადღება არ მიაქცია იმ დაზიანებებს, რომლებიც განმცხადებელს ჰქონდა დაპატიმრებისას.

20. განმცხადებელი ჩიოდა გამოძიების შეწყვეტის გამო (იხ. ზემოთ მე-18 პუნქტი) და 1999 წლის 3 მაისს ეს გადაწყვეტილება გააუქმა ქ. ხარკოვის პროკურატურამ, რომელმაც დაადგინა, რომ სისხლის სამართლის საქმე არასაკმარისად იყო გამოძიებული. საქმე დამატებითი გამოძიებისათვის გადაეგზავნა საოლქო პროკურატურას, რომელმაც 1999 წლის 4 მაისიდან 29 ოქტომბრამდე განახორციელა რამდენიმე საგამოძიებო ღონისძიება. კერძოდ, მოითხოვა საქმესთან დაკავშირებულ სამედიცინო მტკიცებულებათა დამატებითი სასამართლო სამედიცინო შემოწმება. 1999 წლის 14 სექტემბერს სასამართლო სამედიცინო შემოწმებამ დაადგინა, რომ 1997 წლის 18 აპრილის შემთხვევის შემდეგ, განმცხადებელს ჰქონდა ტვინის შერყევა და თირკმლის კანტუზია. 1999 წლის 20 სექტემბერს საოლქო პროკურატურამ აცნობა განმცხადებელს, რომ საქმეში ვერ ჩაიდება პოლიციის ოფიცერთა წინააღმდეგ მისი საჩივრები დაზიანებათა გამო, რადგან განმცხადებელს არ ჰქონდა მსხვერპლის სტატუსი სისხლის სამართლებრივი გამოძიებისას. 1999 წლის 29 ოქტომბერს განმცხადებლის საჩივართა კვალად აღძრული სამართალწარმოებები შეწყდა, რადგან გამოძიებამ ვერ დაადგინა ეჭვმიტანილი.

21. 1999 წლის 26 ნოემბერს ქალაქ ხარკოვის პროკურატურამ გააუქმა ეს გადაწყვეტილება, რამდენადაც გამოძიება იყო არასრული. მისი რეკომენდაციით, უნდა დადგენილიყო, იყვნენ თუ არა განმცხადებლის დასახელებული პოლიციის ოფიცრები დამნაშავენი ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებასა და მისთვის სხეულის დაზიანებაში. 2000 წლის 20 იანვარს საოლქო პროკურატურამ შეწყვიტა სამართალწარმოება იმ საფუძვლით, რომ 1997 წლის 18 აპრილს განმცხადებლის დაკითხვაში მონაწილე პოლიციის ოფიცერთა ქმედებებში საკმარისად არ იყო *corpus delicti*.

22. 2000 წლის 6 აპრილს ქ. ხარკოვის კიევის ოლქის პირველი ინსტანციის სასამართლომ („პირველი ინსტანციის სასამართლო“) შეცვალა 2000 წლის 20 იანვრის გადაწყვეტილება, რადგან გამოძიება იყო არასრული. კერძოდ, გამოძიების დასკვნები ეწინააღმდეგება სასამართლო ექსპერტის დასკვნებს, რომელთა თანახმადაც, განმცხადებელს ჰქონდა სხეულის დაზიანებები 1997 წლის 18 აპრილის მოვლენების შემდეგ. სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლისთვის უნდა მიენიჭებინათ მსხვერპლის სტატუსი. მან აგრეთვე მოითხოვა იმ გარემოებათა შემდგომი გამოძიება, რამაც გამოიწვია განმცხადებლის დაზიანებები.

23. 2000 წლის 12 მაისს საოლქო პროკურატურის გამოძიებელმა დაიწყო დამატებითი გამოძიება განმცხადებლის პრეტენზიებზე არასათანადო მოპყრო-

ბასთან დაკავშირებით. 2000 წლის 30 მაისს, რამდენიმე საგამოძიებო აქტისა და უარის შემდეგ - დაენციოთ სისხლის სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცრის, R.A.A.-ს წინააღმდეგ და განმცხადებლისათვის მიენიჭებინათ მსხვერპლის სტატუსი - სამართალწარმოება შეწყდა იმავე მიზეზით, რითაც 2000 წლის 20 იანვარს.

24. 2000 წლის 10 ივლისს რეგიონულმა პროკურატურამ შეცვალა 2000 წლის 20 იანვრის გადაწყვეტილება, დაადგინა რა, რომ 2000 წლის 6 აპრილს მოსამართლის მიერ გაცემული მითითებები არ შეესაბამებოდა მოთხოვნებს და გამოძიება ჩატარდა ზედაპირულად და არასრულად.

25. 2000 წლის 14 ივლისიდან 14 დეკემბრამდე მიმდინარეობდა ახალი გამოძიება. 2000 წლის 2 ოქტომბერს გამოძიება პოლიციის ეჭვმიტანილ ოფიცერთა მიმართ შეწყდა მათ ქმედებებში *corpus delicti*-ს არარსებობის გამო. საქმე გადაეცა პოლიციის საოლქო დეპარტამენტს „სხეულის მცირე დაზიანებათა“ ბრალდების შემდგომი გამოძიებისათვის (სისხლის სამართლის კოდექსის 106-ე მუხლი). გამოძიებამ კვლავ უარი უთხრა განმცხადებელს მსხვერპლის სტატუსის მინიჭებაზე. 2000 წლის 14 დეკემბერს პოლიციის საოლქო დეპარტამენტმა შეწყვიტა სამართალწარმოება, რადგან დაადგინა, რომ არ იყო დანაშაულის მტკიცებულებები.

26. 2001 წლის 2 აპრილს რეგიონულმა პროკურატურამ გააუქმა 2000 წლის 14 სექტემბრის, 2 ოქტომბრისა და 14 დეკემბრის გადაწყვეტილებები და საქმე გადასცა საოლქო პროკურატურას შემდგომი გამოძიებისათვის. კერძოდ, მან დაადგინა, რომ ზემოხსენებული საგამოძიებო გადაწყვეტილებები იყო უკანონო, ხოლო გამოძიება ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებასა და განმცხადებლისათვის სხეულის დაზიანებათა მიყენებაზე იყო არასრული და არაადეკვატური.

27. გამოძიება განახლდა 2001 წლის 7 აპრილს და გაგრძელდა 2001 წლის აგვისტომდე. გამოძიების მსვლელობისას განმცხადებელს მიანიჭეს მსხვერპლის სტატუსი, მაგრამ სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცერთა მიმართ კვლავ შეწყდა *corpus delicti*-ს ნაკლებობის გამო და საფუძველი სისხლის სამართალწარმოების დასაწყებად გადაკვალიფიცირდა. საქმე კვლავ გადაეცა პოლიციის საოლქო დეპარტამენტს, სადაც სხეულის დაზიანებათა გარშემო კიდევ ერთი გამოძიება შეწყდა 2001 წლის 12 სექტემბერს, რამდენადაც არ არსებობდა სისხლის სამართლის დანაშაულის მტკიცებულებები. 2002 წლის 14 და 19 იანვარს რეგიონულმა პროკურატურამ გააუქმა გამოძიების ყველა გადაწყვეტილება, რადგან გამოძიება იყო არასრული და მისი დასკვნები - გაუაზრებელი. საქმე კვლავ გადაეცა საოლქო პროკურატურას ხელახალი გამოძიებისათვის.

28. ამ გადაცემის შემდეგ სამართალწარმოებამ გასტანა 2002 წლის 1-დან 27 თებერვლამდე, როცა საოლქო პროკურატურამ კვლავ შეწყვიტა სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცრების მიმართ, რადგან დაადგინა, რომ არ იყო მტკიცებულებები ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებასა ან განმცხადებლისთვის დაზიანებათა უკანონოდ მიყენებაზე. მან აგრეთვე გადაწყვიტა, დაენციო სისხლის სამართლებრივი გამოძიება განმცხადებლის სხეულის დაზიანებების შესახებ და საქმე შემდგომი გამოძიებისათვის გადასცა პოლიციის საოლქო დეპარტამენტს.

29. საქმის შემდგომი გამოძიების მიზნით გადაცემის მერე, 2002 წლის 6 მარტს, პოლიციის საოლქო დეპარტამენტის გამომძიებელმა დაიწყო სისხლის სამართლებრივი გამოძიება განმცხადებლის სხეულის მსუბუქ დაზიანებათა გამო. 2002 წლის 23 აგვისტოს გამოძიებამ დაადგინა, რომ არ არსებობს მტკიცებულებები სისხლის სამართლის დანაშაულისათვის, რომლის შედეგაც იყო განმცხადებლის სხეულის დაზიანება. მან შეწყვიტა სამართალწარმოება სისხლის

სამართლის დანაშაულის მტკიცებულებათა ნაკლებობის გამო.

30. 2002 წლის 5 ნოემბერს რეგიონულმა პროკურატურამ გააუქმა 2002 წლის 23 აგვისტოს გადაწყვეტილება, რადგან გამოძიება იყო არაადეკვატური და არასრული. სამართალწარმოებები კვლავ ხელახლა დაიწყო პოლიციის საოლქო დეპარტამენტმა 2002 წლის 28 ნოემბერს.

31. 2002 წლის 9 დეკემბერს პოლიციის საოლქო დეპარტამენტის გამომძიებელმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს წარუდგინა განაცხადი მოთხოვნით, რომ შეენწყვიტათ სამართალწარმოებები სხეულის დაზიანების ბრალდებაზე - იმის გათვალისწინებით, რომ ამოიწურა ხანდაზმულობის ვადა. 2002 წლის 19 დეკემბერს ამ საფუძვლით სასამართლომ გადაწყვიტა, შეენწყვიტა სამართალწარმოებები.

32. 2003 წლის 29 იანვარს პირველი ინსტანციის სასამართლომ დააკმაყოფილა განმცხადებლის მამის მოთხოვნა, გაეზარდათ აპელაციაზე წარდგენის პერიოდი, რადგან არც მისთვის და არც განმცხადებლისათვის არასოდეს უცნობებიათ საქმის სასამართლო განხილვის შესახებ. განმცხადებელმა წარადგინა სააპელაციო საჩივარი 2002 წლის 19 დეკემბრის გადაწყვეტილების გაუქმების მოთხოვნით.

33. 2003 წლის 22 აპრილს ხარკოვის რეგიონულმა სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა 2002 წლის 19 დეკემბრის სადავო გადაწყვეტილება. კერძოდ, მან დაადგინა: პოლიციის დეპარტამენტმა და სასამართლომ ვერ უზრუნველყვეს, რომ განმცხადებელს ჰქონოდა შესაძლებლობა, თავად გასცნობოდა საქმის მასალებს მათ სასამართლოში წარდგენამდე. მან საქმე ხელახალი მოსმენისათვის გადასცა პირველი ინსტანციის სასამართლოს, რომელმაც 2003 წლის 30 მაისს მოითხოვა დამატებითი გამოძიება განმცხადებლის სხეულის დაზიანებათა გამო.

34. ახალი დამატებითი გამოძიება გაგრძელდა 2003 წლის 27 ივნისიდან 10 ოქტომბრამდე, როცა პოლიციის საოლქო დეპარტამენტმა შეწყვიტა სამართალწარმოებები საქმეში *corpus delicti*-ს ნაკლებობის გამო.

35. 2003 წლის 1 დეკემბერს რეგიონულმა პროკურატურამ გააუქმა 2003 წლის 10 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, როგორც უკანონო. მან საქმე გადასცა საოლქო პროკურატურას ხელახალი წინასასამართლო გამოძიებისათვის. 2004 წლის 13 იანვარს გამოძიებამ განაცხადა, რომ განმცხადებელი გახდა სხეულის დაზიანებათა მსხვერპლი, რომლებიც მას მიაყენა უცნობმა პირმა 1997 წლის 18 აპრილს. გამომძიებელმა დაკითხა განმცხადებელი და ითხოვა დამატებითი სასამართლო სამედიცინო შემოწმება მისი დაზიანებების გარემოებათა ირგვლივ. განმცხადებლის 2009 წლის 3 ნოემბრით დათარიღებული ბოლო წერილიდან არ ჩანს, დასრულდა თუ არა სამართალწარმოებები.

სამართალი

I. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

36. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ პოლიციის ოფიცრები მას არასათანადოდ მოეპყრნენ, კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევით. გარდა ამისა, იგი ჩიოდა, რომ ეროვნული ხელისუფლების ორგანოების მიერ მის დანაშაულებზე ჩატარებული

გამოძიება იყო არაადეკვატური. მე-3 მუხლი ითვალისწინებს:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს ნამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას, ან დასჯას.“

A. დასაშვებობა

37. მთავრობა აცხადებდა, რომ განმცხადებლის საჩივრები პოლიციის მხრიდან არასათანადო მოპყრობაზე *ratione temporis* არ შეესაბამებოდა კონვენციის დებულებებს. თუმცა, მათ სადავო არ გაუხდიათ იმ საჩივრების სასამართლო განხილვაზე დასაშვებობა, რომლებიც შეეხებოდა აღნიშნულ დარღვევათა ეფექტიანი გამოძიების ნაკლებობას.

38. განმცხადებელი დაეთანხმა ამ წინააღმდეგობას და მსვლელობა მისცა საჩივარს კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურულ დარღვევაზე.

39. რაც შეეხება არსებით მხარეს განმცხადებლის საჩივრისა, რომელიც უკავშირდება კონვენციის მე-3 მუხლს, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მთავრობის პრეტენზია მისაღებია და საჩივარი უკუგდებული უნდა იყოს, როგორც შეუთავსებელი *ratione temporis*, რადგან შეეხებოდა 1997 წლის 11 სექტემბრამდე მომხდარ მოვლენებს (იხ. აგრეთვე უახლესი გადაწყვეტილება: *Isayev v. Ukraine* (dec.), № 28827/02, 13 თებერვალი, 2007).

40. რაც შეეხება საჩივარს კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარის დარღვევაზე, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მე-3 მუხლის საპროცესო მხარე უნდა განვიხილოთ, როგორც ცალკე მდგომი ვალდებულება, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, როცა სამართალწარმოებათა მნიშვნელოვანი წილი ჩატარდა ან უნდა ჩატარებულიყო კრიტიკული თარიღის დადგომამდე და, მიუხედავად იმისა, რომ არსებითი სამართალდარღვევა მოხდა ქვეყნის მიმართ კონვენციის ძალაში შესვლამდე (იხ. *mutatis mutandis*, *Šilih v. Slovenia* [GC], № 71463/01, § 159, 9 აპრილი 2009; *Lyubov Efimenko v. Ukraine*, № 75726/01, § 63, 25 ნოემბერი 2010). გარდა ამისა, იგი მიიჩნევს, რომ საჩივარი კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარის საფუძველზე არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის §3(a)-ს მნიშვნელობით. ის აგრეთვე აღნიშნავს, რომ განაცხადი არ შეიძლება დაუშვებლად გამოცხადდეს რაიმე სხვა საფუძველით. ამდენად, ის შეიძლება გამოცხადდეს დასაშვებად.

B. არსებითი მხარეები

1. მხარეთა არგუმენტები

41. განმცხადებელი აცხადებდა, რომ გამოძიება არასათანადო მოპყრობის ბრალდებაზე არ იყო ეფექტიანი და ჰქონდა ბევრი ხარვეზი. კერძოდ, მან აღნიშნა, რომ გამოძიება დაიწყო შემთხვევიდან სამი თვის მერე; საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოები არ აქტიურობდნენ ხანგრძლივი პერიოდების განმავლობაში; გამოძიებლები მეტ ყურადღებას აქცევდნენ პოლიციიდან მიღებულ მონმეთა განცხადებებს და არ იყვნენ ობიექტურნი და მიუკერძოებელნი; განმცხადებელი მსხვერპლად აღიარეს მხოლოდ 2004 წლის 13 იანვარს (იხ. ზემოთ 35-ე პუნქტი) და გამოძიების შედეგები არაერთხელ განიხილეს იერარქიულად

ზემდგომმა პროკურორებმა, რომლებიც ერთმანეთის მიყოლებით აუქმებდნენ გადანყვეტილებებს და კიდევ და კიდევ გადასცემდნენ საქმეს ხელახალი გამოძიებისათვის, რამდენადაც ის იყო არასრული.

42. მთავრობა არ დაეთანხმა და განაცხადა, რომ გამოძიების არაერთხელ შეწყვეტისა და ხელახლა დაწყების მიუხედავად, ის მაინც უნდა ჩაითვალოს ეფექტიანად. გამოძიება შეესაბამება კონვენციის მე-3 მუხლის მოთხოვნებს.

2. სასამართლოს შეფასება

43. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ როცა პირი აღძრავს დასაბუთებულ დასარჩელო მოთხოვნას, რომ მას სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები არასათანადოდ მოუპყრნენ მე-3 მუხლის დარღვევით, ეს დებულება ირიბად მოითხოვს, ჩატარდეს ეფექტიანი ოფიციალური გამოძიება, რომელიც პრინციპულად შეძლებს საქმის ფაქტების დადგენას და პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენასა და დასჯას. ეს არის შედეგზე - და არა საშუალებაზე - ორიენტირებული ვალდებულება. ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა გადადგან მათთვის ხელმისაწვდომი გონივრული ნაბიჯები, რომ დაიცვან შემთხვევასთან დაკავშირებული მტკიცებულებები, მათ შორის, *inter alia*, თვითმხილველების ჩვენებები, სასამართლო ექსპერტიზის მტკიცებულებები და სხვა. გამოძიების ნებისმიერი ხარვეზი, რომელიც შეაფერხებს მის შესაძლებლობებს, დაადგინოს დაზიანების მიზეზები ან პასუხისმგებელ პირთა ვინაობა, შექმნის ამ სტანდარტის დარღვევის რისკს. ამ კონტექსტში მოექცევა დაუყოვნებლობისა და გონივრული დაჩქარების მოთხოვნაც (იხ. სხვა გადანყვეტილებებთან ერთად, *Assenov and Others v. Bulgaria*, 28 ოქტომბერი, 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII, §§ 102 et seq.). ხშირად ყურადღება ექცევა გამოძიების დაწყების თარიღს, დაგვიანებას განაცხადთა მიღებისას (იხ. *Timurtaş v. Turkey*, № 23531/94, § 89, ECHR 2000-VI, და *Tekin v. Turkey*, 9 ივნისი, 1998, Reports 1998-IV, § 67), ასევე, საწყისი გამოძიების დასრულებაზე დახარჯულ დროს (იხ. *Indelicato v. Italy*, № 31143/96, § 37, 18 ოქტომბერი, 2001). აგრეთვე აუცილებელია გამოძიებასა ან მის შედეგებზე საზოგადოებრივი კონტროლის ელემენტთა სათანადო ხარისხით არსებობა იმისათვის, რომ დაცული იყოს ანგარიშვალდებულების პრინციპი პრაქტიკასა და თეორიაში. საზოგადოებრივი კონტროლი, შესაძლოა, განსხვავდებოდეს სხვადასხვა შემთხვევაში. უფრო კონკრეტულად რომ ვთქვათ, მსხვერპლის ჩართულობის თვალსაზრისით, საზოგადოებრივი კონტროლის სათანადო ხარისხის უზრუნველსაყოფად, საჭიროა მსხვერპლის ჩართვა სამართალწარმოებაში იმ მოცულობით, რაც აუცილებელია მისი სამართლებრივი ინტერესების დასაცავად (*Tahsin Acar v. Turkey [GC]*, № 26307/95, § 225, ECHR 2004 III).

44. უბრუნდება რა წინამდებარე საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს, სასამართლო აღნიშნავს, რომ სისხლის სამართალწარმოება განმცხადებლის ბრალდების ირგვლივ პოლიციის ოფიცერთა მხრიდან არასათანადო მოპყრობის შესახებ დაიწყო 1997 წლის 4 ივნისს. სასამართლო შეახსენებს, რომ ეს მოვლენები სცდება მისი კომპეტენციის ფარგლებს *ratione temporis*, თუმცა, გასათვალისწინებელია, რათა მთლიანობაში შეფასდეს კონტექსტი და ვითარება (იხ. *mutatis mutandis*, *Milanović v. Serbia*, № 44614/07, § 78, 14 დეკემბერი, 2010). კერძოდ, 1997 წლის 4 ივნისიდან 11 სექტემბრამდე გამოძიება გაგრძელდა მხოლოდ სამ თვესა და რვა დღეს ისე, რომ ხელისუფლების ორგანოებს არ გადაუდგამთ მნიშ-

ვნელოვანი პროცედურული ნაბიჯები (იხ. ზემოთ პუნქტები 14-18). ერთადერთი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იყო სასამართლო სამედიცინო შემოწმება, რომელიც მოითხოვეს მხოლოდ 1997 წლის 13 აგვისტოს (შემთხვევის დღიდან სამი თვისა და ცხრა დღის შემდეგ) და რომელიც დასრულდა 1997 წლის 12 სექტემბერს, შესაბამისი ანგარიშით.

45. რაც შეეხება მოვლენებს 1997 წლის 11 სექტემბრის შემდეგ, სასამართლო შენიშნავს, რომ გამოძიება განმცხადებლისადმი არასათანადო მოპყრობის ბრალდების ირგვლივ გაგრძელდა 1998 წლის 30 იანვრამდე ისე, რომ შეწყდა სისხლის სამართალწარმოება *corpus delicti*-ს არარსებობის მოტივით (იხ. ზემოთ პუნქტი 18). გადაწყვეტილება სამართალწარმოების შეჩერების შესახებ გაუქმდა 1999 წლის 3 მაისს იმის გამო, რომ განმცხადებლის ბრალდებები არ გამოიძიეს საკმარისად (იხ. ზემოთ პუნქტი 20). თუმცა, მომდევნო სამართალწარმოებები შეწყდა იმიტომ, რომ ვერ დადგინდა ეჭვიმიტანილი (იხ. ზემოთ პუნქტი 20). ისინი განახლდა ერთი თვის შემდეგ, 1999 წლის 26 ნოემბერს, მაგრამ შეწყდა 1999 წლის 20 იანვარს იმავე საფუძველზე, რაზეც მანამდე, კერძოდ, პოლიციის ოფიცერთა ქცევაში *corpus delicti*-ს ნაკლებობის გამო (იხ. ზემოთ პუნქტი 21). მხოლოდ პირველი ინსტანციის სასამართლოს 2000 წლის 6 აპრილის გადაწყვეტილების შემდეგ, როცა კიდევ ერთხელ დადგინდა, რომ გამოძიება იყო არასრული, სამართალწარმოება ისევ განახლდა 2000 წლის 12 მაისს. 2000 წლის 30 მაისს ის კვლავ შეწყდა იმავე მიზეზით, რომელიც მანამდე გააკრიტიკეს პირველი ინსტანციის სასამართლომ და პროკურატურამ (იხ. ზემოთ პუნქტი 23). მოგვიანებით, 2000 წლის 10 ივლისს გამოძიება ხელახლა დაიწყო და შეწყდა 2000 წლის 14 დეკემბერს, კვლავ იმის გამო, რომ არ იყო სისხლის სამართლის დანაშაულის მტკიცებულებები (იხ. ზემოთ პუნქტი 25). ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ სამართალწარმოებათა შეწყვეტა არასაკმარისი და არასათანადო გამოძიების გამო შედეგია ხარვეზებისა საწყის გამოძიებაში, რომელიც განმცხადებლის საჩივრის საფუძველზე დაიწყო (იხ. ზემოთ პუნქტი 44).

46. მომდევნო გადაწყვეტილებები სისხლის სამართლებრივი გამოძიების შეწყვეტისა და გამოძიების შედეგების გაუქმების შესახებ მიღებულია 2001 წლის აგვისტოდან 2004 წლის იანვრამდე, ერთი და იმავე საგამოძიებო დასკვნების საფუძველზე - პოლიციის ოფიცრების ქმედებებში *corpus delicti*-ს ნაკლებობა. ამ გადაწყვეტილებათა გაუქმებასაც ერთი და იგივე დასაბუთება აქვს (იხ. ზემოთ პუნქტები 27-34). კერძოდ, გამოძიება განახლდა 2001 წლის 7 აპრილს და გაგრძელდა 2001 წლის აგვისტომდე, როცა ის კვლავ შეწყდა *corpus delicti*-ს ნაკლებობის გამო და ახალი სისხლის სამართალწარმოების საფუძველი გადაკვალიფიცირდა (იხ. ზემოთ პუნქტი 27). 2007 წლის 14 და 19 იანვარს გამოძიებასთან დაკავშირებული ყველა მანამდე მიღებული გადაწყვეტილება გააუქმა რეგიონულმა პროკურატურამ და განახლების შემდეგ გამოძიება გაგრძელდა 2002 წლის 1-დან 27 თებერვლამდე, როცა საოლქო პროკურატურამ კვლავ შეწყვიტა სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცრების წინააღმდეგ, რადგან დაადგინა, რომ არ არსებობდა ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებისა ან განმცხადებლისათვის სხეულის უკანონოდ დაზიანების დამადასტურებელი მტკიცებულებები (იხ. ზემოთ პუნქტი 29). სამართალწარმოება კვლავ განახლდა 2002 წლის 28 ნოემბერს და 2002 წლის 19 დეკემბერს სასამართლომ შეწყვიტა სამართალწარმოება სხეულის დაზიანების ბრალდებაზე - იმის გათვალისწინებით, რომ ამოიწურა ხანდაზმულობის ვადა (იხ. ზემოთ 31-ე პუნქტი). სააპელაციო სასამართლოს

მიერ სასამართლო გადასინჯვის შემდეგ, რომელიც გაგრძელდა 27 ივნისიდან 10 ოქტომბრამდე, საქმე 10 ოქტომბერს დაბრუნდა ახალი, დამატებითი გამოძიებისთვის. სამართალწარმოება კვლავ შეწყდა *corpus delicti*-ს არარსებობის გამო (იხ. ზემოთ პუნქტები 33-34). აქედან გამომდინარე, სასამართლო აღნიშნავს, რომ გადაწყვეტილებები გამოძიების შეწყვეტის შესახებ მუდმივად უქმდებოდა და სამართალწარმოებები კვლავ და კვლავ იწყებოდა სათანადო დასკვნების არარსებობის გამო და სერიოზული უზუსტობების მიზეზით - გამოძიების წარმართვისას - რაც დაადგინეს იერარქიულად მაღლა მდგომმა პროკურორებმა და ორი ინსტანციის სასამართლოებმა, სულ ცოტა, ცხრა შემთხვევაში (იხ. ზემოთ პუნქტები 20-22, 24, 16-17, 30, 33 და 35).

47. სასამართლო დამატებით აღნიშნავს, რომ ხელისუფლების ორგანოებს ამდენივე დრო დასჭირდათ განმცხადებლის სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის მსხვერპლად ცნობისათვის, რაც საშუალებას მისცემდა მას, ეფექტიანად ჩართულიყო გამოძიების პროცესში (იხ. *mutatis mutandis*, *Sergey Shevchenko v. Ukraine*, № 32478/02, § 74, 4 აპრილი, 2006). გარდა ამისა, იგი აღნიშნავს, რომ 2004 წლის 13 იანვარს, იმ დღეს, როცა განმცხადებელი გამოცხადდა სხეულის დაზიანებათა მსხვერპლად, სამართალწარმოება კიდევ ლოდინის რეჟიმში იყო - 6 წელიწადსა და 7 თვეზე მეტხანს, ჯერ კიდევ წინასწარი გამოძიების სტადიაზე (იხ. ზემოთ პუნქტი 35).

48. ამასთან, სასამართლო ეყრდნობა მთავრობის წარმოდგენილ არგუმენტაციას (2004 წლის 27 თებერვალი) და გამოთქვამს წუხილს სამართალწარმოების ხანგრძლივობასთან დაკავშირებით. სადავო არ იყო, რომ 2004 წლისათვის სამართალწარმოება ჯერ კიდევ არ გახლდათ დასრულებული, გამოძიება არასრული იყო, და ეს 7 წლის შემდეგ უკრაინაში კონვენციის ძალაში შესვლიდან. სასამართლო მიიჩნევს, რომ წინამდებარე საქმე მსგავსია უკრაინის წინააღმდეგ გამოტანილი სხვა გადაწყვეტილებებისა, სადაც უმაღლვე დადგინდა კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარის დარღვევა, რამდენადაც შესაბამისი გამოძიება დაიწყო არსებითი დაგვიანებით, დაგვიანებით ჩატარდა მსხვერპლის სამედიცინო შემოწმებაც და გამოძიება არაერთხელ ხელახლა დაიწყო იმის გამო, რომ საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ მოახერხეს, ადეკვატურად დაედგინათ საქმის ფაქტობრივი გარემოებები და სერიოზული შეცდომები დაუშვეს გამოძიების წარმართვისას, რასაც თავად ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებიც აღიარებდნენ, თანაც, არაერთხელ (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, *Davydov and Others v. Ukraine*, № 17674/02 და 39081/02, § 162, 1 ივლისი, 2010; *Kucheruk v. Ukraine*, № 2570/04, § 162, ECHR 2007 X; *Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin v. Ukraine*, № 1727/04, §§ 68-75, 24 ივნისი, 2010; *Lotarev v. Ukraine*, № 29447/04, §§ 89-90, 8 აპრილი, 2010; და *Kozinets v. Ukraine*, № 75520/01, §§ 62-64, 6 დეკემბერი, 2007). სასამართლო წინამდებარე საქმეში ვერ ხედავს მიზეზს, რომ გადაუხვიოს ზემოთ მოყვანილ დასაბუთებას, მის წინანდელ პრეცედენტულ სამართალსა და დასკვნებს მსგავს საქმეებში. ამ გარემოებათა გათვალისწინებით, არ არის აუცილებელი სამართალწარმოების შემდგომი მიმართულების განხილვა (იხ. ზემოთ პუნქტები 4-35).

49. შესაბამისად, სასამართლო ასკვნის, რომ დაირღვა პროცედურული ვალდებულებები კონვენციის მე-3 მუხლის თანახმად - იმ მხრივ, რომ განმცხადებლის სარჩელები მის მიმართ არასათანადო მოპყრობის შესახებ არ გამოიძიეს დაუყოვნებლივ და ეფექტიანად.

II. სსპ სარჩივრები

50. განმცხადებელი ჩიოდა კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტისა და მე-8 მუხლის შესაბამისად, რომ მისი ადმინისტრაციული დაპატიმრება და ბინის ჩხრეკა 1997 წლის აპრილში იყო უკანონო. მე-6 მუხლის მე-3 (b) და (d) ქვეპუნქტების შესაბამისად იგი ასევე აპროტესტებდა, რომ დაირღვა მისი უფლება, მომზადებულიყო რეგიონულ სასამართლოში არსებითი განხილვისათვის (იხ. ზემოთ პუნქტები 9-10) და მან ვერ შეძლო დაეკითხა ერთ-ერთი მონმე საქმეში.

51. განმცხადებლის არგუმენტაციის გათვალისწინებით, მთელი იმ მასალის შუქზე, რაც ხელთ ჰქონდა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ რა დონეზეც ხვდება გასაჩივრებული საკითხები მისი კომპეტენციის ფარგლებში, იგი ვერ ხედავს კონვენციაში დადგენილ უფლებათა და თავისუფლებათა დარღვევის რაიმე გამოვლენას.

52. აქედან გამომდინარე, განცხადების ეს ნაწილი უნდა გამოცხადდეს დაუმკვეთლად, როგორც ამკარად დაუსაბუთებელი, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 მუხლის a ქვეპუნქტისა და მე-4 პუნქტის მიხედვით.

III. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება.

53. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს:

„ თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

54. განმცხადებელი ითხოვდა 25,000 ევროს (ევრო) არამატერიალური ზიანისათვის. ის ასევე ითხოვდა 234 უკრაინულ გრივნას (UAH) (დაახლოებით, 40 ევრო) იმ ხარჯებისა და დანახარჯების დასაფარად, რაც მან გაიღო სასამართლოს წინაშე.

55. მთავრობამ განაცხადა, რომ ეს მოთხოვნა უკუგდებული უნდა იქნას. მას არ გაუკეთებია კომენტარი ხარჯებისა და დანახარჯების ანაზღაურებაზე.

56. სასამართლომ, გაითვალისწინა რა საქმის გარემოებანი მთლიანობაში და იმსჯელა რა სამართლიან სანქსებზე, განმცხადებელს მიაკუთვნა 6,000 ევრო არამატერიალური ზიანისათვის. მან ასევე დააკმაყოფილა განმცხადებლის საჩივარი სასამართლოში სამართალწარმოებისათვის დახარჯულ თანხებზე.

57. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენაბული მიზაბაბიდან გამომდინარე, სასამართლო ერტხმად

1. აცხადებს საჩივრებს კონვენციის მე-3 მუხლის თანახმად არასათანადო მოპყრობის ბრალდების არასაკმარისად გამოძიებაზე - არსებით განხილვაზე დასაშვებად, და განაცხადის დანარჩენ ნაწილს - დაუშვებლად;
2. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარე;
3. ადგენს:
  - (a) კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, მოპასუხე სახელმწიფომ გადაწყვეტილების ძალაში შესვლიდან სამი თვის განმავლობაში უნდა გადაუხადოს განმცხადებელს 6,000 ევრო (ექვსი ათასი ევრო) არამატერიალური ზიანისათვის და 40 ევრო (ორმოცი ევრო) ხარჯებისა და დანახარჯებისათვის, პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება ეს თანხა დაიბეგროს, უკრაინულ გრივებში, გადახდის დღეს არსებული კურსით;
  - (b) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი;
4. უარყოფს განმცხადებლის სხვა პრეტენზიებს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2012 წლის 16 თებერვალს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

კლაუდია ვესტერდიკი
რეგისტრატორი

დინ შპილმანი
თავმჯდომარე

ბარაბანშიკოვი რუსეთის წინააღმდეგ

CASE OF BARABANSHCHIKOV v. RUSSIA

პირველი სექცია

ბარაბანშიკოვი რუსეთის წინააღმდეგ

(განაცხდი № 36220/02)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2009 წელის 8 იანვარი

საბოლოო ვერსია

08/04/2009

*ეს გადაწყვეტილება შეიძლება დაექვემდებაროს
რედაქციულ გადასინჯვას*

საქმეზე ბარბანშიკოვი რუსეთის წინააღმდეგ

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ (პირველი სექცია) შემდეგი შემადგენლობით:

ხრისტოს როზაკისი, პრეზიდენტი,
ნინა ვაჯიჩი,
ანატოლი კოვლერი,
ელიზაბეტ შტაინერი,
ხანლარ ჰაჯიევი,
ჯორჯო მალინვერნი,
ჯორჯ ნიკოლაუ, მოსამართლეები,
და სორენ ნილსენი, სექციის რეგისტრატორი,
მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2008 წლის 4 დეკემბერს და ამავე დღეს
გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმე დაიწყო განაცხადით (№ 36220/02) რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ, რომელიც სასამართლოს წარუდგინა რუსეთის მოქალაქემ ბ-ნმა ვლადიმერ ალექსანდრეს ძე ბარაბანშიკოვმა („განმცხადებელი“) 2002 წლის 31 ივლისს, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის („კონვენცია“) 34-ე მუხლის თანახმად.

2. განმცხადებელს წარმოადგენდა ბ-ნი ვ. კომარიჩევი, ადვოკატი, რომელიც საქმიანობდა ლიპეტსკში, რუსეთის მთავრობას („მთავრობა“) კი - ბ-ნი პ. ლაპტევი, რუსეთის ფედერაციის ყოფილი წარმომადგენელი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში.

3. კერძოდ, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მას სასტიკად სცემეს პოლიციის ოფიცრებმა და მისი საჩივარი არასათანადო მოპყრობის შესახებ სათანადოდ არ გამოუძიებიათ.

4. 2005 წლის 5 სექტემბერს პირველი სექციის პრეზიდენტმა გადაწყვიტა, მთავრობისათვის ეცნობებინა განაცხადის შეტანის შესახებ. ასევე გადაწყვიტა, განაცხადის არსებითი მხარეები მის დასაშვებობასთან ერთად (29-ე მუხლი, მე-3 პუნქტი) განეხილა.

5. მთავრობამ გააპროტესტა არსებითი მხარეებისა და დასაშვებობის საკითხის ერთად განხილვა. განიხილა რა მთავრობის პრეტენზია, სასამართლომ უარყო იგი.

ფაქტები

I. საქმის ფაქტობრივი ბარემონტები

6. განმცხადებელი დაიბადა 1961 წელს და ცხოვრობს ლიპეტსკის რაიონის სოფელ ტერბუნიში.

A. განმცხადებლის დაკავება და არასათანადო მოპყრობა პოლიციის მხრიდან

7. 2001 წლის 7 აგვისტოს განმცხადებელმა შექარი იყიდა ქ-ნ D.-სგან. მან გადაიხადა ასდოლარიანი კუპიურით. როცა ქ-ნმა D.-მ სცადა, კუპიურა დაეხურდა ვებინა რუსულ რუბლებზე, უთხრეს, რომ ის ყალბი იყო. ქ-ნმა D.-მ ქალაქ ლიპეტსკის პოლიციის დეპარტამენტში შეიტანა საჩივარი ბრალდებით, რომ მას განმცხადებელმა გადასცა ყალბი კუპიურა.

8. იმავე დღეს პოლიციის ოფიცრებმა გააჩერეს განმცხადებლის მანქანა და იგი დააკავეს თაღლითობისა და ყალბი ფულის გამოყენების ბრალდებით. დაკავებისას განმცხადებელი შეეცადა მისი მეგობრისათვის გადაეცა დოლარის რამდენიმე კუპიურა, მაგრამ მან ფული დაუბრუნა განმცხადებელს, პოლიციის ოფიცრის ბრძანების კვალად.

9. განმცხადებელი გადაიყვანეს ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში.

10. განმცხადებლის თქმით, მან უარი განაცხადა, ეპასუხა გამომძიებლის შეკითხვებზე და პოლიციის ოფიცრებმა რამდენჯერმე ჩაარტყეს რეზინის ხელკეტი თავში, ზურგსა და ფეხებში. დარტყმებს შორის მას აფრთხილებდნენ, რომ ელიარებინა დანაშაული. პოლიციის ოფიცრმა ორჯერ ჩაარტყა ყურში და ერთხელ ერთდროულად ორივე მხრიდან შემოსცხო ყურებზე ხელებით. პოლიციის ოფიცრები აგრძელებდნენ განმცხადებლის ცემას ფეხებსა და თავზე რეზინის ხელკეტით. განმცხადებელი ცდილობდა, აერიდებინა დარტყმები, მაგრამ როცა ის დაიხარა სკამისაკენ, ხელკეტი რამდენჯერმე მოხვდა გულმკერდისა და ზურგის არეში. განმცხადებელი იატაკზე დაეცა. პოლიციელი განაგრძობდა მის ცემასა და დარტყმას ზურგსა და ფეხებზე. მათ აიძულეს განმცხადებელი, ელიარებინა ყალბი ვალუტის გამოყენება.

11. მთავრობამ განაცხადა, რომ პოლიციის განყოფილებაში მიყვანის შემდეგ განმცხადებელი დაკითხა ლიპეტსკის პოლიციის საქალაქო დეპარტამენტის გამომძიებელმა, ქ-ნმა Z.-მა. განმცხადებელმა აღიარა, რომ ის ჩარეული იყო ყალბი ბანკნოტების გავრცელებაში. კერძოდ, მან განაცხადა, რომ უცნობი პირისაგან იყიდა სამი ყალბი ასდოლარიანი კუპიურა და სთხოვა თავის მეგობარს, ბ-ნ Ma.-ს, დაეხურდავებინა ისინი რუსულ რუბლებზე. ბ-ნმა Ma.-მ უთხრა, რომ ეს ყალბი ფული იყო და უარი თქვა მათ აღებაზე. 2001 წლის 7 აგვისტოს განმცხადებელმა შაქარი იყიდა ქ-ნ D.-სგან და მას გადაუხადა ერთ-ერთი ბანკნოტი. მთავრობამ წარმოადგინა განმცხადებლის აღიარება და მისი დაკითხვის ოქმი. აღიარებითი ჩვენების ბოლოს განმცხადებელი აღნიშნავდა:

„აღიარებითი ჩვენება დანერილია ჩემ მიერ; მორალური და ფიზიკური ზენოლის გარეშე“.

მთავრობამ აღნიშნა, რომ განმცხადებელს აცნობეს მისი უფლების შესახებ - გამოყენებინა ადვოკატის მომსახურება, სანამ საპროცესო შეთხზმებას გააფორმებდა ბრალის აღიარებით. თუმცა, მან გარკვევით თქვა უარი ამ უფლებაზე და ამასთან დაკავშირებით, ხელით გააკეთა ჩანაწერი დაკითხვის ოქმში.

12. 2001 წლის 8 აგვისტოს განმცხადებელი მოათავსეს წინასწარი დაკავების იზოლატორში, ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში. მთავრობის თქმით, დაწესებულებაში შესვლისას განმცხადებელმა სარეგისტრაციო ჟურნალში ხელი მოაწერა ჩანაწერს, რომ მას ჰქონდა „ღია ჭრილობა მარცხენა მხარზე და სისხლჩაქცევა სხეულის მარცხენა მხარეს, რომელიც თვითონ მიიყენა 2001 წლის 8 აგვისტოს ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში“ და პრეტენზია არ ჰქონდა სახელმწიფოს წინაშე თავისი ჯანმრთელობის გამო. მთავრობამ წარმოადგინა სარეგისტრაციო ჟურნალიდან ამონაწერი, რომელიც ხელით გადაეწერა დარაჯს და ადასტურებდა დაკავების დაწესებულების ხელმძღვანელი. მთავრობის მიერ წარმოდგენილი ამონარიდის თანახმად, განმცხადებელი იმავე დღეს გასინჯა ციხის ოტოლარინგოლოგმა, რომელსაც არ აღმოუჩენია ყურის არავითარი ტრავმა.

13. 2001 წლის 9 აგვისტოს განმცხადებელი წარუდგინეს ოქტიაბრსკის ოლქის პროკურორს, რომელმაც ნებართვა გასცა, იგი დაწესებულებაში მოეთავსებინათ მის წინააღმდეგ ბრალდების სიმძიმის გამო. განმცხადებელმა შესჩვილა პროკურორს, რომ დაკავების შემდეგ ის რამდენჯერმე სასტიკად სცემეს პოლიციის

ოფიცრებმა. იმავე დღეს, პროკურორის მოთხოვნით, პოლიციის გამომძიებელმა ქ-ნმა Z.-მა სამედიცინო ექსპერტს დაავალა განმცხადებლის შემოწმება. გამომძიებლის გადაწყვეტილების შესაბამის ნაწილში ვკითხულობთ:

„2001 წლის 9 აგვისტოს, როცა [განმცხადებელი] ქალაქ ლიპეტსკის პროკურორის წარუდგინეს დაწესებულებაში მის მოთავსებაზე ნებართვის გასაცემად, [მან] დაიჩვილა, რომ პოლიციის ოფიცრებმა სცემეს. პოლიციის ოფიცრებმა, რომლებმაც დააკავეს [განმცხადებელი], თქვეს, რომ დაკავებისას [განმცხადებელმა] ორჯერ დაკარგა გონება“.

გამომძიებელმა რამდენიმე კითხვა დაუსვა ექსპერტს განმცხადებლის სხეულზე - შესაძლო დაზიანებების, მათი სიმძიმისა და ბუნების შესახებ.

14. რამდენიმე საათის შემდეგ, დაახლოებით, 18:00-ზე, სამედიცინო ექსპერტმა გასინჯა განმცხადებელი. მისი 2001 წლის 13 აგვისტოს დასკვნის შესაბამის მონაკვეთში ვკითხულობთ:

„2.1 შემოწმებისას: [აღნიშნება] მუქი წითელი და მოლურჯო სისხლჩაქცევა მარცხენა მხარეს, მე-9-11 მალეების პროექციაში, ბეჭის ძვლის გასწვრივ; [ის არის] ზომიერად ღრმა, აქვს ზოლისებრი ფორმა, ზომებით - 4 სმ სიგანეში და 7,5 სმ სიგრძეში. მარჯვენა მხრის ძვლის მარჯვენა კიდის პროექციაში [და] თავის მარჯვენა პარიეტალურ ზონაში [აღნიშნება] ნაგრძელეული ფორმის ნაჭდევები, [რომლებიც] დაფარულია მშრალი ფუფხებით, ზომებით, შესაბამისად, 0,3 სმ სიგანეში და 3,5 სმ სიგრძეში და 0,2 სმ სიგანეში და 0,8 სმ სიგრძეში. სხვა დაზიანებები აღმოჩენილი არ არის.

დასკვნები

3.1. სამედიცინო ექსპერტის მიერ [განმცხადებლის] შემოწმებისას გამოვლინდა შემდეგი დაზიანებები: სისხლჩაქცევა ლუმბარული მალეების მარცხენა მხარეს, ნაჭდევები მარჯვენა მხრის ძვალთან და თავის მარჯვენა პარიეტალურ ზონაში.

3.2. ეს დაზიანებები სხეულის აღნიშნულ ნაწილებში მიყენებულია ტრავმის შედეგად - ბლანტი, მყარი სხეულისაგან, რომელსაც ჰქონდა ვიწრო, შესაძლოა, ნაგრძელეული ზედაპირი. ისინი არ შეიძლება ჩაითვალოს სიცოცხლისათვის საშიშ დაზიანებებად.

3.3. დაზიანებათა ტიპი, ხასიათი და ინტენსიურობა იძლევა იმ დასკვნის შესაძლებლობას, რომ ისინი მიყენებულია ექსპერტის შემოწმებამდე სამი-ხუთი დღით ადრე. ამდენად, არ არის გამორიცხული, რომ ისინი პირს მიადგა ... 2001 წლის 7 აგვისტოს.

3.4. შეუძლებელია ამ დაზიანებათა შფასება იმ თვალსაზრისით, რომ განისაზღვროს, რამ გამოიწვია ისინი - დაცემამ თუ რაღაც საგნის დარტყმამ (დარტყმებმა), რამდენადაც უცნობია სავარაუდო „დაცემის“ გარემოებები“.

15. 2001 წლის 11 აგვისტოს ორჯერ გამოიძახეს სასწრაფო სამედიცინო დახმარების ჯგუფი, რადგან განმცხადებელი უჩიოდა ძლიერ ტკივილს გულის არეში და თავბრუსხვევას.

16. მეორე დღეს განმცხადებელმა შესჩვილა მცველს, რომ ძლიერ ტკივილს

გრძნობდა გულმკერდის მარჯვენა არესა და ზურგში. გამოიძახეს სასწრაფო დახმარების ჯგუფი და იგი გადაიყვანეს ლიპეტსკის რეგიონულ საავადმყოფოში. განმცხადებელმა, შემდგომი განმარტებების გარეშე, შესჩივლა საავადმყოფოს ექიმს, რომ ის სცემეს 2001 წლის 7 აგვისტოს. საავადმყოფოს დასკვნა განმცხადებლის სამედიცინო შემოწმების შესახებ ამბობს:

„1. უროლოგის კონსულტაცია. დიაგნოზი: მარჯვენა თირკმლის დაზიანება. ამ დაზიანების მკურნალობა უროლოგიურ განყოფილებაში ათი დღის მანძილზე. ქირურგის შემდგომი ზედამხედველობა საცხოვრებელ ადგილზე.

2. ოტოლარინგოლოგის კონსულტაცია. დიაგნოზი: ადპეზიური შუა ოტიტი, გარე ცხვირის პოსტტრავმული დეფორმაცია და ძვიდის გამრუდება. ეს ორი მდგომარეობა პაციენტს დიდი ხანია აწუხებს და ისინი არ არის გამოწვეული თავის დაზიანებით, რომელიც ერთი კვირის წინათ მიიღო.

3. ნეიროქირურგის კონსულტაცია. დიაგნოზი: პოსტტრავმული ასტენიური სინდრომი. [განმცხადებელი] საჭიროებს ნევროლოგის დაკვირვებას საცხოვრებელ ადგილზე...“

დასკვნაში ასევე აღნიშნულია, რომ განმცხადებელს ჰქონდა სისხლჩაქცევები ნეკნებზე და ზურგის მარჯვენა მხარეს.

17. განმცხადებელი საავადმყოფოში დარჩა 2001 წლის 22 აგვისტომდე.

B. სამართალწარმოება განმცხადებლის საჩივრებზე არასათანადო მოპყრობის შესახებ

18. 2001 წლის 19 ოქტომბერს ქალაქ ლიპეტსკის ოქტიაბრსკის ოლქის პროკურორის თანაშემწემ, ქ-ნმა F.-მა, უკუაგდო განმცხადებლის საჩივარი ცემის შესახებ. ერთგვერდიანი გადაწყვეტილება ასე იკითხება:

„2001 წლის 8 ოქტომბერს ლიპეტსკის ოქტიაბრსკის ოლქის პროკურატურამ მიიღო დოკუმენტი ... რომელიც შეეხებოდა მოკვლევას [განმცხადებლის] საჩივრის მიხედვით, პოლიციის ოფიცრების მხრიდან 2001 წლის 7 აგვისტოს ცემის თაობაზე.

დაკითხვის დროს [განმცხადებელმა] უარი თქვა, ადვოკატის დაუსწრებლად მიეცა განმარტება ცემასთან დაკავშირებით. მას შემდეგ, რაც [მას] უთხრეს, რომ ასეთ შემთხვევაში ადვოკატის დასწრება სავალდებულო არ არის, [განმცხადებელმა] კვლავ უარი თქვა რაიმე განმარტებაზე და თავისი უარი არ დაასაბუთა.

ამდენად, შეუძლებელია შემთხვევის გარემოებათა დადგენა.

ზემოაღნიშნულის საფუძველზე... [განმცხადებლის] მოთხოვნა - დაიწყოს სისხლის სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცრების მიმართ - უარყოფილია, რადგან არ არის სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნები.“

19. 2001 წლის 19 ნოემბერს ოქტიაბრსკის ოლქის პროკურორმა ბრძანა დამატებითი მოკვლევის ჩატარება განმცხადებლის საჩივარზე არასათანადო მოპყრობის შესახებ.

20. სამი დღის შემდეგ განმცხადებელმა წარუმატებლად მოსთხოვა გამომძიებელს დამატებითი სამედიცინო ექსპერტიზის დანიშვნა და კვლავ დაიჩვილა ცემის შესახებ.

21. 2001 წლის 7 დეკემბერს პროკურორის თანაშემწემ, ქ-ნმა F.-მა, შეადგინა დასკვნა, რომელშიც დაადასტურა მისი 2001 წლის 19 ოქტომბრის გადანყვეტილების კანონიერება. თანაშემწემ დაადგინა:

„დაკითხვის პროცესში [განმცხადებელმა] განმარტა, რომ ის დააკავეს 2001 წლის 7 აგვისტოს... და მიიყვანეს ქალაქ ლიპეტსკის ოქტიბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში. პოლიციის განყოფილებაში იგი დაკითხეს პოლიციის ოფიცრებმა, ბ-ნმა S.-მა, ბ-ნმა M.-მა და ბ-ნმა Ye.-მ. დაკითხვისას ბ-ნი S. და ბ-ნი Ye. [განმცხადებელს] ურტყამდნენ თავზე, კერძოდ, ყურებსა და თავის უკანა ნაწილში, ზურგის მარჯვენა მხარეს და საზარდულში. ბ-ნი M. არ მონაწილეობდა ცემაში. ცემის შემდეგ [განმცხადებელმა] დაწერა აღიარებითი ჩვენება.

ბ-ნმა S.-მა, რომელიც დაკითხეს ფაქტობრივ გარემოებებზე, განაცხადა, რომ 2001 წლის 7 აგვისტოს იგი ბ-ნ Ye.-სა და ბ-ნ M.-თან ერთად ელაპარაკა [განმცხადებელს] საგამოძიებო ოთახში, ოქტიბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში; [განმცხადებელი] დააკავეს ყალბი კუპიურების გამოყენების ეჭვის საფუძველზე. [განმცხადებელმა] ნებაყოფლობით განმარტა გარემოებები, რამაც მისი დაკავება გამოიწვია. [განმცხადებლის] მიმართ არ გამოყენებულა არავითარი ფიზიკური და მორალური წნეხი. [განმცხადებელთან] გასაუბრების შემდეგ ბ-ნმა S.-მა და ბ-ნმა Ye.-მ დატოვეს ოთახი, ხოლო ბ-ნი M. დარჩა [განმცხადებელთან].

ზუსტად იგივე მოყვა ბ-ნმა Ye.-მ.

ბ-ნმა M.-მაც იგივე განაცხადა. მხოლოდ დაამატა, რომ ბ-ნი S.-ისა და ბ-ნი Ye.-ს გასვლის შემდეგ [განმცხადებელს] აცნობა რუსეთის კონსტიტუციის 51-ე მუხლით გარანტირებული [უფლებების] შესახებ და განუმარტა მისი დასჯის შემამსუბუქებელი გარემოებები. [განმცხადებელმა] გამოთქვა აღიარებითი ჩვენების დაწერის სურვილი... რაც მის დანაშაულს შეეხებოდა: ყალბი ამერიკული დოლარების გაყიდვა.

დაპირისპირების დროს, რომელშიც განმცხადებელი მონაწილეობდა.... ბ-ნმა S.-მა, M.-მა და Ye.-მ დაადასტურეს თავიანთი განცხადებები.

როგორც 2001 წლის 13 აგვისტოს ექსპერტთა დასკვნიდან - N785 - გამომდინარეობს, [განმცხადებელს] აღენიშნებოდა სისხლჩაქცევა ზურგის მარცხენა მხარეს, ნაჭდევები მარჯვენა მხრის ძვალზე და თავის მარჯვენა მხარეს, რამაც, შეიძლება ჩაითვალოს, დააზიანა [მისი] ჯანმრთელობა.

როგორც ლიპეტსკის პოლიციის საქალაქო დეპარტამენტის ოფიცრების, ბ-ნი P.-სა და ბ-ნი A.-ს განცხადებებიდან გამომდინარეობს - რომლებიც მონაწილეობდნენ [განმცხადებლის] დაკავებაში 2001 წლის 7 აგვისტოს, როცა [განმცხადებელი] მიიყვანეს ოქტიბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში, მან გონება დაკარგა სამორიგეო ოთახში და ბეტონის იატაკზე დავარდა. მას შემდეგ, რაც გონზე მოვიდა, [განმცხადებელმა] განმარტა, რომ გადაიტანა გულის შეტევა და ითხოვა წამლები. ოფიცრებმა იფიქრეს, რომ [განმცხადებელმა] გაითამაშა გონების დაკარგვის სცენა.

ზუსტად იგივე განაცხადა ლიპეტსკის პოლიციის საქალაქო დეპარტამენტის ოფიცერმა ბ-ნმა Za.-მ, რომელიც ასევე მონაწილეობდა [განმცხადებლის] დაკავებაში.

[განმცხადებლის] შემონმებისას ოტოლარინგოლოგის მიერ.... 2001 წლის 9 აგვისტოს, ყურის ტრავმა არ გამოვლენილა.

ლიპეტსკის პოლიციის საქალაქო დეპარტამენტის დროებითი დაკავების დაწესებულების სარეგისტრაციო ჟურნალში არის 2001 წლის 9 აგვისტოს № 1110 ჩანაწერი [განმცხადებელთან] დაკავშირებით, რომელშიც აღნიშნულია, რომ „მან თვითონ მიიყენა ჭრილობა მარჯვენა მხარზე და სისხლჩაქცევა სხეულზე 2001 წლის 8 აგვისტოს, ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში. მას არ აქვს პრეტენზია თავის ჯანმრთელობასთან დაკავშირებით“. ეს ჩანაწერი გააკეთა [განმცხადებელმა]; [ფაქტი] დადასტურებულია ხელმოწერით.

მის განაცხადში ოქტიაბრსკის ოლქის პროკურორის მიმართ, [განმცხადებელმა] ითხოვა დამატებითი სამედიცინო შემონმება, რადგან მას დაუზიანდა თირკმელი და 10 დღე გაატარა ლიპეტსკის რეგიონულ საავადმყოფოში - 2001 წლის 12-დან 22 აგვისტომდე მკურნალობდა თირკმელს. ამ გარემოებათა გათვალისწინებით, ჩატარდა სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზა, რათა განსაზღვრულიყო [განმცხადებლის] დაზიანებათა სიმძიმე და დაედგინათ მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი მიღებულ დაზიანებებსა და [განმცხადებლის] ლიპეტსკის რეგიონულ საავადმყოფოში ყოფნას შორის, სადაც მას დაუდგინეს „თირკმლის დაზიანება“.

2001 წლის 7 დეკემბრის სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნიდან №7320 გამომდინარე, [განმცხადებლის] ყოფნა საავადმყოფოში - მარჯვენა თირკმლის დაზიანების მკურნალობის მიზნით - არ უკავშირდება [მის] დაზიანებებს, მიღებულს 2001 წლის 7 აგვისტოს, რამდენადაც პირვანდელი შემონმებისას არ დადგინდა სისხლჩაქცევები გულმკერდსა და ზურგზე, ლიპეტსკის რეგიონულ საავადმყოფოში მიღებისას რომ გამოვლინდა. აქედან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ეს დაზიანებები [განმცხადებელს] მიაღდა 2001 წლის 9 აგვისტოს მისი შემონმების შემდეგ.

ზემოხსენებულის გათვალისწინებით, შეიძლება დავასკვნათ, რომ მოკვლევისას [გამომძიებელს] არ გამოუვლენია არანაირი ობიექტური მონაცემები, რომლებიც აჩვენებდა, რომ პოლიციის ოფიცერთა ქმედება შეიცავდა სისხლის სამართლის დანაშაულის ელემენტებს და, ამდენად, არ არსებობს საფუძველი 2001 წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილების შეცვლისათვის, რომლის მიხედვითაც უარი ითქვა სისხლის სამართალწარმოების დაწყებაზე.“

22. განმცხადებელმა 2001 წლის 7 დეკემბრის გადაწყვეტილების შესახებ შეიტყო საქმის სასამართლო განხილვისას.

C. სისხლის სამართალწარმოება განმცხადებლის მიმართ და არასათანადო მოპყრობის სარჩელის განხილვა სისხლის სამართლის სასამართლოების მიერ

23. დამატებით, განმცხადებელს ბრალი დასდეს დოკუმენტების მოპარვასა და გაყალბებაში. 2001 წლის 7 დეკემბერს ამოიწურა მისი დაკავების პერიოდი.

ხუთი დღის შემდეგ იგი წარდგა ლიპეტსკის ოქტიაბრსკის საქალაქო სასამართლოს წინაშე. განმცხადებელმა სარჩელი წარადგინა საქალაქო სასამართლოში, რომელშიც აცხადებდა, რომ დაკავების შემდეგ მას არასათანადოდ მოეპყრნენ პოლიციის ოფიცრები.

24. საქმის სასამართლო განხილვაზე განმცხადებელმა გაიმეორა მისი 2001 წლის 7 აგვისტოს განცხადება, გარდა იმ ფაქტისა, რომ დაკავებამდე მან არ იცოდა, ასდოლარიანი ყალბი რომ იყო.

25. 2002 წლის 10 იანვარს ოქტიაბრსკის საქალაქო სასამართლომ განმცხადებელი დამნაშავედ ცნო დოკუმენტების მოპარვასა და ყალბი ვალუტის გამოყენებაში, გაამართლა სხვა ბრალდებებში და მიუსაჯა ხუთი წლითა და ექვსი თვით თავისუფლების აღკვეთა. საქალაქო სასამართლომ თავისი გადაწყვეტილება არსებითად დააყრდნო განმცხადებლის ჩვენებას, მონმეთა განცხადებებს, განმცხადებლის პიროვნების შესახებ ჩატარებული მოკვლევის ჩანაწერს, ასდოლარიანების ამოღების ფაქტსა და ექსპერტთა დასკვნას, რომ კუპიურები იყო ყალბი. განიხილა რა 2001 წლის 13 აგვისტოს ექსპერტთა დასკვნა, 2001 წლის 12 აგვისტოს საავადმყოფოს დასკვნა, დაკავების დაწესებულების სარეგისტრაციო ყურნალის ამონარიდი განმცხადებლის მიღების შესახებ, 2001 წლის 8 აგვისტოს და პროკურორის 2001 წლის 19 ოქტომბრისა და 7 დეკემბრის გადაწყვეტილებები, საქალაქო სასამართლომ უარყო განცხადებლის სარჩელი არასათანადო მოპყრობაზე, როგორც დაუსაბუთებელი.

26. განმცხადებლის ადვოკატმა აღძრა სააპელაციო საჩივარი კერძოდ, იგი ჩიოდა, რომ განმცხადებელი დაკავების შემდეგ სცემეს პოლიციის ოფიცრებმა.

27. 2002 წლის 7 თებერვალს ლიპეტსკის საოლქო სასამართლომ ძალაში დატოვა გადაწყვეტილება. საოლქო სასამართლომ დაადგინა, რომ საქალაქო სასამართლომ კანონიერად დაასკვნა: არასათანადო მოპყრობის ფაქტი არ დადასტურდა. პოლიციის რამდენიმე ოფიცრმა დაადასტურა, რომ განმცხადებელი დაეცა პოლიციის განყოფილებაში და თავი გაიტხა.

II. ეროვნული კანონმდებლობა

სისხლის სამართლის დანაშაულის გამოძიება

28. რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის (ძალაში იყო 2002 წლის 1 ივლისამდე) თანახმად, სისხლის სამართლის გამოძიება უნდა დაეწყო გამოძიებელს პირის საჩივრის საფუძველზე, ან საგამოძიებო ხელისუფლების ინიციატივით, თუკი არსებობდა მიზეზები იმაში დასარწმუნებლად, რომ ჩაიდინეს დანაშაული (მუხლები 108 და 125). პროკურორი პასუხისმგებელი იყო გამოძიების ზედამხედველობაზე (მუხლები 210 და 211). მას შეეძლო ებრძანებინა კონკრეტული საგამოძიებო ქმედება, საქმის ერთი გამოძიებლიდან მეორესთვის გადაცემა ან დამატებითი გამოძიების დავალება. თუკი არ არსებობდა საფუძველი სისხლის სამართლის გამოძიების დასაწყებად, ამის შესახებ პროკურორი ან გამოძიებელი იღებდნენ დასაბუთებულ გადაწყვეტილებას, რომელიც უნდა ეცნობებინათ დაინტერესებული მხარისათვის.

სამართალი

I. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

29. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ დაკავების შემდეგ იგი დაექვემდებარა კონვენციის მე-3 მუხლის საწინააღმდეგო მოპყრობას და ხელისუფლების ორგანოებმა არ ჩაატარეს ამ შემთხვევის ეფექტიანი გამოძიება. სასამართლო ამ საჩივარს განიხილავს მე-3 პუნქტიდან გამომდინარე, სახელმწიფოს პოზიტიური და ნეგატიური ვალდებულებების კუთხით. მე-3 მუხლი ამბობს:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს ნამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას“.

A. მხარეთა არგუმენტები

30. მთავრობა დავობდა, რომ საჩივარი იყო აშკარად დაუსაბუთებელი. პოლიციის ოფიცრები არ მოპყრობიან განმცხადებელს არასათანადოდ ან ღირსების შემლახველად. მთავრობამ წარმოადგინა განმარტებები განმცხადებლის დაზიანებათა მიზეზების შესახებ. კერძოდ, ისინი ამტკიცებდნენ, რომ განმცხადებელს შეიძლებოდა გარკვეული დაზიანება მიეღო, როცა მას ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციასთან შეუტყეს ქ-ნმა D.-მ და ბ-ნმა Me.-მ - პირებმა, რომელთაგანაც განმცხადებელმა იყიდა შაქარი ყალბი კუპონებით. მთავრობამ წარმოადგინა წერილობითი ჩვენებები, რომლებიც 2005 წლის 19 ოქტომბერს მისცეს პოლიციის ოფიცრებმა, ბ-ნმა A.-მ და ბ-ნმა Za.-მ. ბ-ნი Za. აცხადებდა, რომ მან დააკავა განმცხადებელი, რომლის სახელიც არ ახსოვდა, და მიიყვანა პოლიციის განყოფილებაში. პოლიციის განყოფილებასთან მათ მიუახლოვდა ქ-ნი D. რომელიც შეეცადა „შეწინააღმდეგებოდა დაკავებულ პირს და თავს დაესხა მას“. ბ-ნმა Za.-მ აღნიშნა, რომ პოლიციის ოფიცრებმა „ძალით გაათრიეს იგი დაკავებულისაგან“. ბ-ნმა A.-მ დაწერა, რომ „დაზარალებულები ცდილობდნენ, ეცემათ [განმცხადებელი], მაგრამ ისინი აიძულეს, რომ გასცლოდნენ იქაურობას“.

31. პროკურორის თანაშემწის 2001 წლის 7 დეკემბრის ანგარიშსა და ბ-ნი Za.-ს 2005 წლის 19 ოქტომბრის წერილობითი ჩვენების საფუძველზე, მთავრობა შემდგომში ამტკიცებდა, რომ განმცხადებელმა გაითამაშა გონების დაკარგვის სცენა ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციის სამორიგეო განყოფილებაში, დაეცა და თავი დაარტყა ბეტონის იატაკს.

32. გარდა ამისა, მთავრობამ აღნიშნა, რომ ღია ჭრილობა განმცხადებლის მარცხენა მკლავზე და სისხლჩაქცევა სხეულის მარცხენა ნაწილში მან თვითონ მიიყენა. დეტალების აღწერის გარეშე, მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებელმა თავი დაიზიანა 2001 წლის 8 აგვისტოს, ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში. მთავრობის თქმით, განმცხადებელმა ამასთან დაკავშირებით შესაბამისი ჩანაწერი გააკეთა დაკავების დაწესებულების სარეგისტრაციო ჟურნალში (იხ. ზემოთ, პუნქტი 12).

33. საბოლოოდ, მთავრობამ განაცხადა, რომ 2001 წლის 30 ნოემბერს ჩატარდა განმცხადებლის დამატებითი სამედიცინო შემოწმება. ამ შემოწმების დასკვნა

№ 7320 დაიდო 2001 წლის 7 დეკემბერს. ამ დასკვნის მიხედვით, განმცხადებელს თირკმლის დაზიანება შეეძლო მიეღო 2001 წლის 9-დან 12 აგვისტომდე, რადგან ექსპერტმა, რომელმაც იგი პირველად გასინჯა 2001 წლის 9 აგვისტოს, ვერ შენიშნა სისხლჩაქცევები მის გულმკერდსა და ზურგზე და განმცხადებელსაც არ დაუჩივლია ექსპერტის წინაშე თირკმელების ტკივილზე.

34. მთავრობამ ასევე ხაზი გაუსვა ფაქტს, რომ განმცხადებლის ბრალდება არასათანადო მოპყრობის შესახებ ყოველმხრივ გამოიძიეს საგამოძიებო ორგანოებმა და ეროვნულმა სასამართლოებმა. პოლიციის ოფიცრების შემდგომი დაკითხვით გამოვლინდა, რომ განმცხადებლის ბრალდებები უსაფუძვლო იყო.

35. განმცხადებელმა გააპროტესტა მთავრობის წარმოდგენილი ყველა მტკიცება მის დაზიანებებთან დაკავშირებით. კერძოდ, იგი ამტკიცებდა, რომ არც ერთი დაზიანება თავისით არ მიუყენებია და მთავრობას არაფერი წარმოუდგენია ამის საწინააღმდეგოდ. მან აღნიშნა, რომ მთავრობამ - ამტკიცებდა რა, რომ განმცხადებელმა ხელი მოაწერა 2001 წლის 8 აგვისტოს ჩანაწერს სარეგისტრაციო ყურნალში - სინამდვილეში წარმოადგინა ამონარიდი დარაჯის ხელნაწერიდან. ამონარიდზე არ იყო განმცხადებლის ხელმოწერა. გარდა ამისა, აღნიშნა, რომ მას თავს არ დასხმიან ქ-ნი D. და ბ-ნი Me. მან ასევე გააპროტესტა მთავრობის არგუმენტები იმასთან დაკავშირებით, რომ მას შეეძლო მიეღო დაზიანებები 2001 წლის 9-დან 12 აგვისტომდე. განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ ამ პერიოდში იგი იმყოფებოდა საპოლიციო პატიმრობაში და მთავრობას არ წარმოუდგენია არანირი სარწმუნო განმარტება ამ დროს მიღებულ დაზიანებებთან დაკავშირებით.

36. განმცხადებელი ირწმუნებოდა, რომ მუდმივად ჩიოდა მისი ცემის შესახებ, სადაც კი საშუალება ჰქონდა ეს თავისუფლად გაეკეთებინა: სასწრაფო სამედიცინო დახმარების გუნდთან, საავადმყოფოს ექიმებთან, პროკურორებისა და ეროვნული სასამართლოების წინაშე. განმცხადებელი ეყრდნობოდა სამედიცინო ექსპერტის 2001 წლის 13 აგვისტოს დასკვნებს, რომ დაზიანებები, შესაძლოა, მიყენებულიყო მყარი, ბლაგვი, წაგრძელებული საგნით. მან აღნიშნა, რომ ასეთი დახასიათება შეესაბამება რეზინის ხელკეტის აღწერილობას, რომელსაც პოლიციის ოფიცრები იყენებდნენ ცემის დროს. გარდა ამისა, განმცხადებელი აღნიშნავდა, რომ ამას გამოდგა მისი არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებული საჩივრები ეროვნული ხელისუფლების ორგანოების წინაშე, ასევე უპასუხოდ დარჩა მისი მოთხოვნა, ჩატარებინათ დამატებითი სამედიცინო შემოწმება.

B. სასამართლოს შეფასება.

1. დასაშვებობა

37. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ეს საჩივარი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ განაცხადი არ არის დაუშვებელი არც რაიმე სხვა საფუძვლით. ამდენად, იგი უნდა გამოცხადდეს სასამართლო განხილვაზე დაშვებულად.

2. არსებითი მხარეები

(a) ზოგადი პრინციპები

38. როგორც არაერთხელ განაცხადა სასამართლომ, მე-3 მუხლი მოიცავს დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ ყველაზე ფუნდამენტურ ღირებულე-

ბას. ყველაზე რთულ გარემოებებშიც კი, როგორცაა ბრძოლა ტერორიზმსა და ორგანიზებულ დანაშაულთან, მე-3 მუხლი აბსოლუტური მნიშვნელობით კრძალავს წამებას და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას, მიუხედავად მსხვერპლის ქცევისა (იხ. *Labita v. Italy* [GC], № 26772/95, § 119, ECHR 2000 IV, და *Chahal v. the United Kingdom*, 1996 წლის 15 ნოემბრის გადაწყვეტილება, Reports 1996-V, p. 1855, § 79). მე-3 მუხლი არ უშვებს გამონაკლისებს და დაუშვებელია მისი დარღვევა კონვენციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე, საგანგებო მდგომარეობის დროსაც კი, როცა საფრთხე ემუქრება ხალხის სიცოცხლეს (იხ. *Selmouni v. France* [GC], № 25803/94, § 95, ECHR 1999-V, და *Assenov and Others v. Bulgaria*, 1998 წლის 28 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII, p. 3288, § 93).

39. შესაბამისად, სასამართლომ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ამით გამოწვეული დაზიანება ან შეურაცხყოფა ნებისმიერ შემთხვევაში აღემატება კანონიერ მოპყრობას ან დასჯასთან დაკავშირებულ დაზიანებას ან შეურაცხყოფას, როგორც მის განუყოფელ ელემენტს. ზომები, რომლებსაც მიმართავენ პირის თავისუფლების აღკვეთისას, ხშირად მოიცავს ამგვარ ელემენტს. კონვენციის მე-3 მუხლის შესაბამისად, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ თავისუფლებააღკვეთილი პირის პირობები შეესაბამებოდეს მის ადამიანურ ღირსებას, ხოლო ზომები მიიღებოდეს იმგვარად და იმ მეთოდების გამოყენებით, რომ არ იწვევდეს მასში ფიზიკურ ტკივილსა და უსიამოვნებას იმაზე მეტად, რაც უცილობლად ახლავს თავისუფლების აღკვეთას (იხ. *Kudla v. Poland* [GC], № 30210/96, §§ 92-94, ECHR 2000-XI).

40. თავისუფლებააღკვეთილ პირებთან დაკავშირებით, სასამართლომ ხაზი გაუსვა, რომ ეს პირები თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში მოწყვლად მდგომარეობაში არიან და ხელისუფლების მოვალეობაა, დაიცვას მათი ფიზიკური ჯანმრთელობა (იხ. *Tarariyeva v. Russia*, № 4353/03, § 73, ECHR 2006 ... (ამონარიდები); *Sarban v. Moldova*, № 3456/05, § 77, 4 ოქტომბერი, 2005; და *Mouisel v. France*, № 67263/01, § 40, ECHR 2002 IX). თავისუფლებააღკვეთილი პირის მიმართ ფიზიკური ძალის ნებისმიერი გამოყენება, რაც არ იყო მკაცრად აუცილებელი მისი ქცევიდან გამომდინარე, შელახავს ადამიანურ ღირსებას და, არსებითად, კონვენციის მე-3 მუხლით განსაზღვრული უფლებების დარღვევაა (იხ. *Sheydayev v. Russia*, № 65859/01, § 59, 7 დეკემბერი, 2006; *Ribitsch v. Austria*, 1995 წლის 4 დეკემბრის გადაწყვეტილება, Series A № 336, § 38; და *Krastanov v. Bulgaria*, № 50222/99, § 53, 30 სექტემბერი, 2004).

(b) ზემოხსენებულ პრინციპთა გამოყენება წინამდებარე საქმეში

i. ფაქტების დადგენა

41. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ არასათანადო მოპყრობის ბრალდებას უნდა ამყარებდეს შესაბამისი მტკიცებულებები. მტკიცებულებათა შეფასებისას სასამართლომ გამოიყენა „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ მტკიცების სტანდარტით (იხ. *Ireland v. the United Kingdom*, 1978 წლის 18 იანვრის გადაწყვეტილება, Series A № 25, პპ. 64-65, § 161). თუმცა, ამგვარი მტკიცება შეიძლება გამომდინარეობდეს მხოლოდ საკმარისად მტკიცე, ცხადი და შეთანხმებული დასკვნებიდან ან, ფაქტების მსგავსად, უტყუარი წინამძღვრებიდან. როცა განსახილველი შემთხვე-

ვა მთლიანად ან ბევრწილად ექცევა ექსკლუზიურად ხელისუფლების ცოდნის ფარგლებში - როგორც იმ ადამიანების შემთხვევაში, რომლებიც იმყოფებოდნენ პატიმრობაში მათი კონტროლის ქვეშ - ნარმოიშობა მყარი ვარაუდი ამგვარი პატიმრობისას გაჩენილ დაზიანებათა მიმართ. რასაკვირველია, მტკიცების ტვირთი ეკისრება ხელისუფლების ორგანოებს, რომლებმაც უნდა წარმოადგინონ საკმარისი და დამარწმუნებელი განმარტება (იხ. *Salman v. Turkey* [GC], № 21986/93, § 100, ECHR 2000-VII).

42. მაშინ, როცა შიდასახელმწიფოებრივი სამართალწარმოება დასრულებულია, სასამართლოს საქმე არ არის, ფაქტების მისეული შეფასებით ჩაანაცვლოს ეროვნული სასამართლოების გადაწყვეტილება და, როგორც ზოგადი წესი, ამ სასამართლოების საქმეა მათ წინაშე მტკიცებულებათა შეფასება (იხ. *Klaas v. Germany*, 1993 წლის 22 სექტემბრის გადაწყვეტილება, Series A № 269, გვ. 17, § 29). ასევე, სასამართლო არ არის შეზღუდული ეროვნული სასამართლოების დასკვნებით, ჩვეულებრივ გარემოებებში მას ძალიან დამარწმუნებელი ელემენტები სჭირდება, რომ გადაუხვიოს ამ სასამართლოების მიერ დადგენილ ფაქტებს (იხ. *Matko v. Slovenia*, № 43393/98, § 100, 2 ნოემბერი, 2006). თუმცა, როცა დარღვევები ეხება კონვენციის მე-3 მუხლს, სასამართლომ უნდა მიმართოს განსაკუთრებით ამომწურავ განხილვას (იხ. *mutatis mutandis*, Ribitsch-ის ზემოხსენებული საქმე, გვ. 24, § 32).

43. წინამდებარე საქმეში მხარეები არ დავობდნენ და სასამართლოც დადგენილად მიიჩნევს იმ ფაქტს, რომ 2001 წლის 7 აგვისტოს განმცხადებელი დააკავეს და მიიყვანეს ოქტიბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში. მეორე დღეს იგი გადაიყვანეს პოლიციის განყოფილების დროებითი დაკავების დაწესებულებაში, სადაც იგი პატიმრობაში დატოვეს მის წინააღმდეგ სისხლის სამართალწარმოების საფუძველზე. სასამართლო წუხილით აღნიშნავს, რომ განმცხადებელს დაუყოვნებლივ, მისი დაკავებისთანავე არ ჩაუტარდა სამედიცინო შემოწმება 2001 წლის 7 აგვისტოს. არც იმის საბუთი არსებობს (და მთავრობასაც საწინააღმდეგო არ დაუმტკიცებია), რომ ციხის ექიმმა გასინჯა განმცხადებელი 2001 წლის 8 აგვისტოს, მის გადაყვანამდე დროებითი დაკავების დაწესებულებაში. ამავე დროს, სასამართლო იმეორებს მთავრობის განაცხადს, რომ დროებითი დაკავების დაწესებულებაში შესვლამდე განმცხადებელმა სარეგისტრაციო ჟურნალში გააკეთა ჩანაწერი, რომ 2001 წლის 8 აგვისტოს, ოქტიბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში ყოფნისას, მან მარცხენა მკლავზე თავისით მიიყენა ღია ჭრილობა და სისხლჩაქცევა სხეულის მარცხენა მხარეს (იხ. ზემოთ, მე-12 პუნქტი). დაზიანებათა გამომწვევი მიზეზებისა და სიმძიმის საკითხის განხილვისადმი წინასწარი დამოკიდებულების გარეშე (ამ საკითხის განხილვას შევუდგებით ქვემოთ), კონვენციის მე-3 მუხლთან შესაბამისობის კონტექსტში, სასამართლო დადგენილად მიიჩნევს იმ ფაქტს, რომ დაკავებიდან მეორე დღეს განმცხადებელს ჰქონდა ღია ჭრილობა მარცხენა მკლავზე და სისხლჩაქცევა სხეულის მარცხენა მხარეს. 2001 წლის 9 აგვისტოს განმცხადებელი გასინჯა სამედიცინო ექსპერტმა, რომელმაც აღრიცხა სისხლჩაქცევა ლუმბარული მალეების მარცხენა მხარეს, ნაჭდევი მარჯვენა მხრის ძვალთან და თავის მარჯვენა მხარეს (იხ. ზემოთ, მე-14 პუნქტი). 2001 წლის 12 აგვისტოს სასწრაფო დახმარების ექიმებს გამოუძახეს იმის გამო, რომ განმცხადებელი უჩიოდა ძლიერ ტკივილს გულმკერდის არესა და ზურგში. განმცხადებელი გადაიყვანეს საავადმყოფოში, სადაც მას *inter alia* დაუდგინეს თავისა და მარჯვენა თირკმლის დაზიანება. საავადმყოფოს

დასკვნაში ასევე აღნიშნულია, რომ განმცხადებელს ჰქონდა სისხლჩაქცევები ნეკნებთან და ზურგზე, მარჯვენა მხარეს (იხ. ზემოთ მე-16 პუნქტი). განმცხადებელმა გაიარა ათდღიანი მკურნალობის კურსი საავადმყოფოში და გამოწერეს იმ პირობით, რომ შემდგომში იქნებოდა უროლოგისა და ნევროლოგის მუდმივი ზედამხედველობის ქვეშ.

44. პირველ რიგში, სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს იმ ფაქტს, რომ მთავრობა არ აცხადებდა, თითქოსდა განმცხადებლის დაზიანებათა დათარიღება შესაძლებელი იყო მისი დაკავებამდელი პერიოდით. სამედიცინო ანგარიშების დასკვნების პასუხად, მთავრობამ წარმოადგინა მოვლენათა განვითარების ვერსიები - რას შეიძლებოდა გამოენვია რამდენიმე დაზიანება მაინც.

45. კერძოდ, დაეყრდნო რა პოლიციის ორი ოფიცრის 2005 წლის 19 ოქტომბრის წერილობით ჩვენებას, მთავრობა ამტკიცებდა, რომ განმცხადებელს მისი დანაშაულის მსხვერპლნი თავს დაესხნენ პოლიციის განყოფილებასთან (იხ. ზემოთ 30-ე პუნქტი). თუმცა, სასამართლო ვერ დაარწმუნა ამგვარმა განმარტებამ. პირველ რიგში, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მოვლენათა განვითარების ეს ვერსია არასოდეს გამოთქმულა ოქტიაბრსკის ოლქის პროკურატურაში და არასოდეს განუხილავთ პროკურორის მოკვლევისას არასათნადო მოპყრობის გარშემო. სასამართლო აკვირდება, და მთავრობა არაფერს ამტკიცებს ამის საწინააღმდეგოდ, რომ ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებს არაფერი გაუკეთებიათ თავდამსხმელთა წინააღმდეგ - არასოდეს გამოუძიებიათ მომხდარი და არც არავინ დაუკითხავთ სავარაუდო თავდასხმის შესახებ. გარდა ამისა, სასამართლომ უჩვეულოდ მიიჩნია, რომ ოფიციალურ ჩანაწერთა არარსებობისას, 2005 წლის ოქტომბერში, ანუ ოთხი წლის შემდეგ განმცხადებლის დაკავებიდან, პოლიციის ოფიცრებმა შეძლეს, ხელახლა შეეგროვებინათ განმცხადებლის პოლიციის განყოფილებაში გადაყვანის ზუსტი გარემოებები და მოწმეთა სახელები, რომლებიც, სავარაუდოდ, თავს დაესხნენ მას. სასამართლოს არც ის ფაქტი დარჩა შეუმჩნეველი, რომ პოლიციის ოფიცრებს არ განუცხადებიათ, თითქოსდა განმცხადებელი სცემეს მისმა მსხვერპლებმა. პირიქით, ისინი დაჟინებით აცხადებდნენ, რომ წინ აღუდგნენ თავდასხმას.

46. გარდა ამისა, სასამართლო კვლავ იმეორებს მთავრობის წარმოდგენილ მეორე განმარტებას, რომ განმცხადებელმა ბეტონის იატაკს დაარტყა თავი, როცა მან გონების დაკარგვა გაითამაშა პოლიციის განყოფილების სამორიგეო ოთახში. სასამართლო მიიჩნევს, რომ მთავრობის განმარტება არ ეთანადება განმცხადებლის დაზიანებათა ბუნებას, აღწერილს 2001 წლის 13 აგვისტოს სამედიცინო დასკვნაში (იხ. ზემოთ მე-14 პუნქტი). რამდენადაც სასამართლო არ გამორიცხავს შესაძლებლობას, რომ შემთხვევა მოხდა პატიმრობისას, მას მხედველობიდან არ რჩება ექსპერტის დასკვნა განმცხადებლის დაზიანებებთან დაკავშირებით, მათ შორის, ჭრილობა თავის მარჯვენა მხარეს, რომელიც მიღებულია „წვრილი, შესაძლოა წაგრძელებული ფორმის ბლაგვი, მყარი საგნით“. სასამართლო შენიშნავს, რომ ეს აღწერილობა ჯობით ან რეზინის ხელკეტიტ ცემის ფიზიკურ შედეგებს უფრო ჰგავს, ვიდრე ბეტონის იატაკზე თავის დარტყმით მიყენებულ დაზიანებას. ამას ამყარებს ექსპერტის თავშეკავებაც, დაესკვნა, რომ დაზიანება შეიძლებოდა ყოფილიყო დაცემის შედეგი. გარდა ამისა, სასამართლო დარწმუნებული არ არის მთავრობის წარმოდგენილ არგუმენტში და კვლავ აუცილებლად მიიჩნევს აღნიშნოს, რომ მთავრობას არ წარმოუდგენია არავითარი განმარტება, ზემოხსენებულ გარემოებებში დაუყოვნებლივ რატომ არ

გამოიძახეს ექიმი, რათა განმცხადებლისათვის აღმოეჩინა სამედიცინო დახმარება და დოკუმენტურად დაედასტურებინა მისი დაზიანებები.

47. გარდა ამისა, მთავრობა, ეყრდნობოდა რა სარეგისტრაციო ჟურნალიდან ამონაწერს, დავობდა, რომ 2001 წლის 8 აგვისტოს, როცა ის უკვე იმყოფებოდა ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში, განმცხადებელმა თავი დაიზიანა, რაც გახდა მარცხენა მკლავზე ღია ჭრილობისა და სხეულის მარცხენა მხარეს სისხლჩაქცევის (იხ. ზემოთ პუნქტი 32) გაჩენის მიზეზი. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო ეთანხმება განმცხადებლის არგუმენტს, რომ აღნიშნულ ამონარიდს არ აქვს დიდი მტკიცებულებითი ღირებულება, რამდენადაც ხელით დაწერა დარაჯმა და მასზე არ იყო განმცხადებლის ხელმოწერა. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მთავრობას უპრობლემოდ შეეძლო წარმოედგინა სარეგისტრაციო ჟურნალის შესაბამისი გვერდის ასლი, რათა დაესაბუთებინა თავისი პოზიცია - თითქოსდა განმცხადებელმა ჟურნალში ჩაწერა, რომ დაზიანებები თვითონ მიიყენა. თუმცა, ამგვარი დოკუმენტი მთავრობას არ წარმოუდგენია. სასამართლოს უცნაურად ეჩვენება ის ფაქტი, რომ მთავრობამ ამჯობინა უბრალო დარაჯის ხელნაწერის ასლის წარმოდგენა. გარდა ამისა, სასამართლო შენიშნავს, რომ მთავრობას არ წარმოუდგენია არანაირი განმარტება იმაზე, თუ როგორ და როდის დაიზიანა თავი განმცხადებელმა, როცა მას კითხავდნენ ოქტიაბრსკის ოლქის პოლიციის განყოფილებაში. სასამართლოს არ ავინყდება ის ფაქტიც, რომ არც სასამართლო სამედიცინო ექსპერტის და არც საავადმყოფოს ექიმების დასკვნებში არაფერია აღნიშნული განმცხადებლის სხეულზე თვითმიყენებული ჭრილობების შესახებ.

48. დაბოლოს, საავადმყოფოს 2001 წლის 12 აგვისტოს დასკვნაში აღნიშნულია დანარჩენი დაზიანებები, რომლებიც არ შეუნიშნავს ექსპერტს 2001 წლის 9 აგვისტოს. მათი გაჩენის მიზეზის განმარტების მიზნით, მთავრობამ განაცხადა, რომ აღნიშნული დაზიანებები გაჩნდა 2001 წლის 9 აგვისტოდან 12 აგვისტომდე და, ამდენად, არ შეიძლებოდა ყოფილიყო 2001 წლის 7 აგვისტოს სავარაუდო ცემის შედეგი. ამასთან დაკავშირებით სასამართლო პირველ რიგში აღნიშნავს, რომ 2001 წლის 9 აგვისტოს შემონმების შედეგად, სამედიცინო ექსპერტმა არ აღრიცხა განმცხადებლის ზოგიერთი დაზიანება, როგორცაა მარჯვენა თირკმლის დაზიანება, რაც მოგვიანებით გამოვლინდა საავადმყოფოში 2001 წლის 12 აგვისტოს. გარდა ამისა, მას გამოჩნა აღნიშნა თავის დასკვნაში ღია ჭრილობა განმცხადებლის მხარზე, რომელიც, მთავრობის აღნიშვნით, მიყენებულია 2001 წლის 8 აგვისტოს. აქედან გამომდინარე, სასამართლო მტკიცებულებით ღირებულებას არ ანიჭებს იმ ფაქტს, რომ განმცხადებლის სხეულზე ზოგიერთი დაზიანება პირველად დასკვნაში აღნიშნეს საავადმყოფოს ექიმებმა 2001 წლის 12 აგვისტოს. გარდა ამისა, მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებლის საჩივრის გამოძიების ეფექტიანობაზე ქვემოთ იქნება მსჯელობა, ამ შემთხვევაში სასამართლო მაინც ხაზს უსვამს თავის გაოგნებას, რომ 2001 წლის 9 აგვისტოს ექსპერტის შემონმების ბრძანება გასცა იმავე გამომძიებელმა, ქ-ნმა Z-მ, რომელმაც დაკითხა განმცხადებელი მისი დაკავების შემდეგ და შესაძლოა, ყოფილიყო მისი სავარაუდო ცემის მოწმე (იხ. ზემოთ პუნქტი 11 და 13). იმავე გამომძიებელმა ჩამოაყალიბა კითხვები სამედიცინო ექსპერტისათვის. სასამართლო ეჭვობს, რომ ამ ფაქტს შეიძლება გავლენა მოეხდინა ექსპერტის დასკვნებზე.

49. გარდა ამისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებელმა წარმოადგინა მის მიმართ არასათანადო მოპყრობის დეტალური აღწერა და აღნიშნა ამგვა-

რი მოპყრობის ადგილი, დრო და ხანგრძლივობა. იგი აღნიშნავს განმცხადებლის დაშვებულ თანმიმდევრულ შეცდომებს, როცა მას პოლიციაში პატიმრობის დროს არასათანადოდ მოეპყრნენ, ხოლო მან არაფერი თქვა ამის შესახებ, როცა მას თავისუფლად შეეძლო განეცხადებინა საგამოძიებო ორგანოებისა ან ეროვნული სასამართლოებისათვის. ამავე დროს სასამართლო აღნიშნავს, რომ მთავრობას თავისუფლად შეეძლო გაექარწყლებინა განმცხადებლის ბრალდებები და წარმოედგინა მოვლენათა განვითარების თავისი ვერსია და საკუთარი ვერსიის დამასაბუთებელი მტკიცებულებები. სინამდვილეში, მთავრობას არ წარმოუდგენია არანაირი საწინააღმდეგობრივი დასაბუთება, თუ როგორ შეიძინა განმცხადებელმა დაზიანებები.

50. ამ გარემოებებში, იმის გათვალისწინებით, რომ ხელისუფლების ორგანოები ვალდებული იყვნენ განემარტათ დაზიანებები, რომლებიც მიადგათ პირებს მათ კონტროლქვეშ და მთავრობამ არ წარმოადგინა დამარწმუნებელი და ცხადი განმარტება წინამდებარე საქმეში, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მთავრობის ქცევიდან მას შეუძლია დასკვნის გამოტანა და დადგენილად მიიჩნევს მტკიცების სტანდარტს, რომ განმცხადებლის მიერ მიღებული დაზიანებები იყო არასათანადო მოპყრობის შედეგი, რის გამოც ის ჩიოდა და რაზე პასუხისმგებლობაც ეკისრებოდა მთავრობას (იხ. *Selmouni v. France* [GC], № 25803/94, § 88, ECHR 1999 V; *Mehmet Emin Yüksel v. Turkey*, № 40154/98, § 30, 20 ივლისი, 2004; *Mikheyev v. Russia*, № 77617/01, §§ 104-105, 26 იანვარი, 2006; და *Dedovskiy and Others v. Russia*, № 7178/03, §§ 78-79, 15 მაისი, 2008). აქედან გამომდინარე, სასამართლო უნდა შეუდგეს არასათანადო მოპყრობის სისასტიკის შეფასებას, მხარეთა არგუმენტებისა და საქმეში არსებული მასალების საფუძველზე.

i.i. არასათანადო მოპყრობის სისასტიკის შეფასება

51. იმის განსაზღვრისას, არასათანადო მოპყრობის კონკრეტული ფორმა კვალიფიცირდება თუ არა წამებად, გასათვალისწინებელია მე-3 მუხლში ჩადებული განსხვავება ამ ცნებასა და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას შორის. სასამართლომ უკვე აღნიშნა წინა საქმეებში, რომ არსებობდა ასეთი განზრახვა, კონვენციას განსაკუთრებულად სამარცხვინოდ აღენიშნა - მოცემულ განსხვავებებზე დაყრდნობით - ისეთი არაადამიანური მოპყრობა, რომელიც იწვევს სერიოზულ და სასტიკ დაზიანებებს. გარდა მოპყრობის სისასტიკის ზღვარისა, არსებობს მიზნობრივი ელემენტიც, რომელიც წამებას განსაზღვრავს როგორც სასტიკი ტკივილის განზრახ მიყენებას ან გარკვეული მიზნებით დაზიანებას, რომელთა შორისაც *inter alia* შეიძლება იყოს ინფორმაციის მოპოვება, დასჯა ან დაშინება (იხ. *Salman v. Turkey* [GC], № 21986/93, § 114, ECHR 2000 VII). სასამართლოს თანმიმდევრული მიდგომით, მოპყრობა ითვლება „არაადამიანურად“ თუ წინასწარ განზრახულია, გამოიყენება რამდენიმე საათის განმავლობაში უწყვეტად და იწვევს ან სხეულის დაზიანებას, ან ინტენსიურ ფიზიკურ თუ ფსიქიკურ ზიანს. მოპყრობა იქნება „ღირსების შემლახველი“, თუ იგი მსხვერპლში აღძრავს შიშს, ტანჯვასა და არასრულფასოვნების განცდას, რასაც შეუძლია მისი დამცირება და დაკნინება (იხ. ზემოთ *Kudla*-ს საქმე, § 92). საკითხი - იყო თუ არა არასათანადო მოპყრობის მიზანი მსხვერპლის დამცირება და დაკნინება - გასათვალისწინებელია, თუმცა, ამგვარი მიზნის არარსებობა ერთმნიშვნელოვნად არ გამოორიცხავს მე-3 მუხლის დარღვევას (მაგალითისთვის

იხ. Peers v. Greece, № 28524/95, § 74, ECHR 2001-III, და Kalashnikov v. Russia, № 47095/99, § 101, ECHR 2002-VI).

52. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ იგი დადასტურებულად მიიჩნევის განმცხადებლის ცემის ფაქტს პოლიციის ოფიცერთა მხრიდან და, ამ ცემის შედეგად, დაზიანებათა მიყენებას. სასამართლო ვერ ხედავს ვერანაირ გარემოებას, რასაც შეიძლებოდა გამოეწვია განმცხადებლის მიმართ ძალის გამოყენება. საკამათო არასოდეს ყოფილა, რომ განმცხადებელი არ შეენიანააღმდეგა დაკავებას, არ შეეცადა გაქცევას ან არ დაემორჩილა კანონიერ მითითებებს პოლიციის ოფიცერთა მხრიდან. გარდა ამისა, არ არსებობს არანაირი ნიშანი იმისა, რომ დაკავების ან შემდგომი პატიმრობის რაიმე მომენტში იგი დამუქრებოდა პოლიციის ოფიცრებს, მაგალითად, იარაღის საჯარო გამოჩენით ან მათზე თავდასხმით (ამისგან განსხვავებულად, იხ. Necdet Bulut v. Turkey, № 77092/01, § 25, 20 ნოემბერი, 2007, და Berliński v. Poland, № 27715/95 და 30209/96, § 62, 20 ივნისი, 2002). ამგვარად, ჩანს, რომ მოპყრობა განმცხადებლის მიმართ იყო საპასუხო და მიზნად ისახავდა განმცხადებლის იძულებას, მიეცა ჩვენება. გარდა ამისა, განმცხადებლის მიმართ მოპყრობას უნდა გამოეწვია განმცხადებლის ფსიქიკური და ფიზიკური დაზიანება, თუმცა, უეჭველია, რომ ამას შედეგად არ მოჰყოლია ჯანმრთელობის ხანგრძლივი დაზიანება.

53. შესაბამისად, ითვალისწინებს რა განმცხადებლის დაზიანებათა ბუნებასა და ხარისხს, სასამართლო ასკვნის: სახელმწიფო, მე-3 მუხლის თანახმად, პასუხისმგებელია განმცხადებლის მიმართ არაადამიანურ მოპყრობაზე პოლიციის მხრიდან. აქედან გამომდინარე, დაირღვა ამ მუხლის დებულებები.

(c) გამოძიების სავარაუდო არაადეკვატურობა

54. სასამართლო კვლავ იმეორებს: თუ პირი აღძრავს დასაბუთებულ დასარჩელო მოთხოვნას, რომ მას, მე-3 მუხლის დარღვევით, არასათანადოდ მოეპყრო პოლიცია, ეს დებულება, წაკითხული კონვენციის 1-ლი მუხლით განსაზღვრულ სახელმწიფოს ზოგად მოვალეობასთან ერთად - „თავიანთი იურისდიქციის ფარგლებში ყველასათვის უზრუნველყონ ამ კონვენციაში .... განსაზღვრული უფლებები და თავისუფლებები“ - ირიბად მოითხოვს ეფექტიან ოფიციალურ გამოძიებას. გამოძიების ვალდებულებაა „არა შედეგი, არამედ საშუალებები“: არ არის აუცილებელი, რომ ყველა გამოძიება იყოს წარმატებული ან მივიდეს შედეგამდე, რომელიც თანხვედრა განმცხადებლის ხედვას მოვლენების შესახებ; თუმცა, მან პრინციპულად უნდა შეძლოს საქმის ფაქტობრივი გარემოებების დადგენა, და თუ დადასტურდა, რომ ბრალდებები მართალია, პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენა და დასჯა. ამდენად, არასათანადო მოპყრობის სერიოზული ბრალდებები უნდა გამოიძიონ ამომწურავად. ეს ნიშნავს, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა გაიღონ სერიოზული ძალისხმევა იმის გასარკვევად, თუ რა მოხდა, და გამოძიების დასახურად ან გადანყვეტილების მისაღებად არ უნდა დაეყრდნონ სწრაფ ან დაუსაბუთებელ დასკვნებს. მათ უნდა გადადგან ყველა შესაძლო გონივრული ნაბიჯი, რათა დაიცვან შემთხვევასთან დაკავშირებული მტკიცებულებები *inter alia* მომწმეთა ჩვენებების, სასამართლოს ექსპერტის მტკიცებულებებისა და სხვ. ჩათვლით. ნებისმიერი შეცდომა გამოძიებაში, რაც ძირს უთხრის იმ შესაძლებლობას, რომ დადგინდეს დაზიანებათა მიზეზი ან პასუხისმგებელ პირთა ვინაობა, ქმნის ამ სტანდარტთან შეუსაბამობის რისკს (სხვა გადანყვეტი-

ლებებთან ერთად, იხ. Mikheyev-ის ზემოხსენებული საქმე, § 107 et seq. და Asenov and Others v. Bulgaria, 1998 წლის 28 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, Reports 1998 VIII, § 102 et seq.).

55. წინამდებარე საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებების საფუძველზე, სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხე სახელმწიფო პასუხისმგებელია განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობაზე მე-3 მუხლის მიხედვით (იხ. ზემოთ 53-ე მუხლი). აქედან გამომდინარე, განმცხადებლის საჩივარი ამასთან დაკავშირებით არის „დასაბუთებადი“. ამდენად, ხელისუფლების ორგანოები ვალდებული იყვნენ, ეფექტიანად გამოეძიებინათ ის გარემოებები, რომლებშიც განმცხადებელმა მიიღო დაზიანებები (იხ. Krastanov v. Bulgaria, № 50222/99, § 58, 30 სექტემბერი, 2004).

56. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოებმა ჩაატარეს წინასწარი გამოძიება და შეიტყვეს, რომ განმცხადებელი სცემეს, რასაც არ მოჰყოლია დამნაშავეთა სისხლის სამართლებრივი დევნა. სარჩელები განმცხადებლის არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებით ასევე განიხილეს ეროვნულმა სასამართლოებმა ორ დონეზე. სასამართლოს აზრით, მნიშვნელოვანია არა იმდენად ის, ჩატარდა თუ არა მოკვლევა, რამდენადაც ფაქტი, რომ მხარეებმა ეს არც კი განიხილეს - ისევე როგორც ჩატარდა თუ არა იგი მონდომებით, მიიღეს თუ არა პასუხისმგებელ პირთა იდენტიფიკაციისა და სისხლის სამართლებრივი დევნის გადაწყვეტილება და, შესაბამისად, იყო თუ არა გამოძიება „ეფექტიანი“.

57. სასამართლო კვლავ იმეორებს: განმცხადებელი სრულიად ენდობოდა პროკურორს, რომ შეაგროვებდნენ მისი სარჩელის დამადასტურებელ ყველა აუცილებელ მტკიცებულებას. პროკურორს ჰქონდა სამართლებრივი უფლებამოსილება, დაეკითხა პოლიციის ოფიცრები, გამოეძახებინა მონმეები, მოენახულებინა შემთხვევის ადგილი, შეეგროვებინა სასამართლოს ექსპერტის მტკიცებულებები და გადაედგა სხვა გადამწყვეტი ნაბიჯები განმცხადებლის ხედვის სიმართლის დასადგენად. მის როლს კრიტიკული მნიშვნელობა ჰქონდა არა მხოლოდ დამნაშავეთა სისხლის სამართლებრივი დევნის დასაწყებად, არამედ განმცხადებლის სწრაფვაში სამართლებრივი დაცვის სხვა საშუალებებისკენ, რითაც ის გამოასწორებდა მიღებულ ზიანს (იხ. ზემოთ 28-ე პუნქტი).

58. აქედან გამომდინარე, სასამართლო პირველ რიგში შეაფასებს პროკურორის გამოძიების დაუყოვნებლობას, როგორც ერთგვარ საზომს ხელისუფლების ორგანოების გადაწყვეტილებისა - დაინყოს სისხლის სამართლებრივი დევნა მათ წინააღმდეგ, ვინც პასუხისმგებელია არასათანადო მოპყრობაზე განმცხადებლის მიმართ (იხ. Selmouni v. France [GC], № 25803/94, §§ 78 და 79, ECHR 1999-V). წინამდებარე საქმეში განმცხადებელმა არასათანადო მოპყრობის შესახებ საჩივრით მიმართა ოქტიაბრსკის ოლქის პროკურორს 2001 წლის 9 აგვისტოს (იხ. ზემოთ მე-13 პუნქტი). ჩანს, პროკურატურამ გამოძიება დაინყო მაშინვე, შეიტყო რა ცემის ბრალდების შესახებ.

59. თუმცა, ამომწურავ გამოძიებასთან დაკავშირებით, სასამართლო შენიშნავს რამდენიმე შეცდომას, რომლებმაც სერიოზულად გამოუთხარა ძირი მის სანდოობასა და ეფექტიანობას. პირველი, საფუძვლიანად არ შეუფასებიათ განმცხადებლის დაზიანებათა რაოდენობა და ბუნება. სასამართლოსათვის ნიშანდობლივია ის ფაქტიც, რომ სასამართლოს ექსპერტს განმცხადებლის პირვანდელი შემონმება დაავალა იმავე გამოძიებელმა, რომელიც შეიძლებოდა ყოფილიყო

განმცხადებლის ცემის მოწმე (იხ. ზემოთ 48-ე პუნქტი). გარდა ამისა, სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ სათანადო სამედიცინო შემოწმება არსებითი დაცვითი მექანიზმია არასათანადო მოპყრობის წინააღმდეგ. სასამართლოს ექიმს უნდა ჰქონდეს ფორმალური და *de facto* დამოუკიდებლობა, გავლილი ჰქონდეს სპეციალიზებული ტრენინგი და ფლობდეს ფართო მანდატს (იხ. *Akkoç v. Turkey*, № 22947/93 და 22948/93, § 55 and § 118, ECHR 2000 X). როცა ექიმი წერს დასკვნას იმ პირის სამედიცინო შემოწმებაზე, რომელიც უჩივის არასათანადო მოპყრობას, უკიდურესად მნიშვნელოვანია, რომ მან დაადგინოს არასათანადო მოპყრობის ბრალდებასთან შესაბამისობის ხარისხი. დასკვნები, რომლებიც განსაზღვრავს, თუ რა ხარისხით დასტურდება არასათანადო მოპყრობის ბრალდება, უნდა გახდეს საფუძველი დისკუსიისა შესაძლო განსხვავებული დიაგნოზების გარშემო (დაზიანებები, რომლებიც არ უკავშირდება არასათანადო მოპყრობას - თავისით მიიყენა პირმა - და დაავადებები). ეს წინამდებარე საქმეში არ გაკეთებულა. 2001 წლის 13 აგვისტოს დასკვნაში მან არა თუ სათანადოდ არ დაადასტურა განმცხადებლის დაზიანებები, არამედ არც აღუნიშნავს განმცხადებლის არასათანადო მოპყრობის ბრალდებასთან შესაბამისობის ხარისხი (იხ. ზემოთ 48-ე პუნქტი). იმის გათვალისწინებით, რომ ექსპერტის პირველ დასკვნას ახლდა სერიოზული ხარვეზები, სასამართლოს აზრით, დასაბუთებულია ექსპერტის დამატებითი შემოწმების მხოლოდ 2001 წლის 30 ნოემბერს დანიშვნა, როცა თითქმის 4 თვე იყო გასული განმცხადებლის არასათანადო მოპყრობიდან. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ექსპერტის დამატებითი დასკვნის დაგვიანებით მოთხოვნამ, ყველაფერთან ერთად, გამოიწვია სერიოზული განსხვავება ექიმის პირველ დასკვნასა (ლიპეტსკის რეგიონულ საავადმყოფოში განმცხადებლის შემოწმების შემდეგ) და სასამართლო სამედიცინო ექსპერტის დასკვნებს შორის.

60. ასევე, სასამართლოს აზრით, გასაოცარია, რომ 2001 წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილების მიღებისას პროკურორის თანაშემწემ არ გაითვალისწინა სამედიცინო მტკიცებულებები, შეგროვებული მოკვლევისას, და უბრალოდ უკუაგდო განმცხადებლის სარჩელები, რადგან ის დაუინებთ ითხოვდა დახმარებას თავისი ადვოკატის მეშვეობით (იხ. ზემოთ მე-18 პუნქტი). მხოლოდ 2001 წლის 7 დეკემბერს გადახედა ხელახლა პროკურორის თანაშემწემ ექსპერტისა და საავადმყოფოს დასკვნებს, სადაც ჩამოთვლილი იყო განმცხადებლის დაზიანებები (იხ. ზემოთ 21-ე პუნქტი). თუმცა, იგი შემოიფარგლა ექსპერტის დასკვნების მხოლოდ შერჩევით გამეორებით (იხ. ზემოთ 21-ე პუნქტი) და არ შეეცადა მის ხელთ არსებულ სამედიცინო მტკიცებულებათა განხილვას ან თავისი დასკვნების დაყრდნობას მათზე. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო შეწუხებულია, რომ „ობიექტური“ მტკიცებულებების ნაკლებობა - რაც შეიძლება ყოფილიყო სამედიცინო დასკვნებში - შემდგომში გახდა საფუძველი პროკურორის თანაშემწის გადაწყვეტილებისა - არ დაწყებულიყო სისხლის სამართალწარმოება პოლიციის ოფიცერთა წინააღმდეგ (იხ. ზემოთ 21-ე პუნქტი).

61. მეორეც, სასამართლო შენიშნავს მტკიცებულებათა შეფასებისადმი შერჩევით და არათანმიმდევრულ მიდგომას საგამოძიებო ორგანოების მხრიდან. სასამართლოსათვის წარდგენილი გადაწყვეტილებიდან აშკარაა, რომ პროკურორის თანაშემწე თავის დასკვნებს აყრდნობს მხოლოდ შემთხვევის მონაწილე პოლიციის ოფიცერთა ჩვენებებს. გარდა ამისა, ამონარიდები განმცხადებლის ჩვენებებიდან ჩართული იყო გადაწყვეტილებაში - არ დაწყებულიყო სისხლის სამართალწარმოება. პროკურორის თანაშემწემ ეს ჩვენება სარწმუნოდ არ მიიჩ-

ნია, სავარაუდოდ, იმის გამო, რომ იგი ასახავდა პირად თვალსაზრისს და წარმოაჩენდა განმცხადებლის ბრალდებით ტაქტიკას. თუმცა, გამომძიებელმა სარწმუნოდ მიიჩნია პოლიციის ოფიცერთა ჩვენებები, მიუხედავად იმისა, რომ მათ ჩვენებებს შეიძლებოდა წარმოეჩინა თავდაცვითი ტაქტიკა და მიზნად ჰქონოდა განმცხადებლის სარწმუნოების შერყევა. სასამართლოს აზრით, ჩვენებათა შეფასებისას გამოძიების მხარემ გამოიყენა სხვადასხვა სტანდარტი, რამდენადაც განმცხადებლის ჩვენება ჩაითვალა სუბიექტურად, ხოლო პოლიციის ოფიცერთა - არა. ამ უკანასკნელთა ჩვენებების სარწმუნოება ასევე კითხვის ნიშნის ქვეშ უნდა დამდგარიყო, რადგან გამოძიებას უნდა დაედგინა, ეკისრებოდათ თუ არა ოფიცრებს დისციპლინური ან სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა (იხ. *Ognyanova and Choban v. Bulgaria*, № 46317/99, § 99, 23 თებერვალი, 2006).

62. გარდა ამისა, სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს იმ ფაქტს, რომ პროკურორის თანაშემწის გადაწყვეტილება არ მოიცავს არანაირ ჩვენებას სხვა მოწმეებისა, რომლებიც არ იყვნენ პოლიციის ოფიცრები. რამდენადაც საგამოძიებო ორგანოებს არ მიაწოდეს ინფორმაცია იმ პირთა ვინაობის შესახებ, ვინც, შესაძლოა, ნახა განმცხადებელი პოლიციის განყოფილებაში ან, მოგვიანებით, წინასწარი დაკავების იზოლატორში, ან შესაძლოა ყოფილიყო მისი ცემის მოწმე, მათ თავიანთი ინიციატივით უნდა გადაედგათ ნაბიჯები შესაძლო თვითმხილველების გამოსავლენად. გარდა ამისა, როგორც ჩანს, გამომძიებელს არ გადაუდგამს მნიშვნელოვანი ნაბიჯები იმ შენობის გასაჩხრეკად, სადაც განმცხადებელს არასათანადოდ მოეპყრნენ. ამდენად, სასამართლო ადგენს, საგამოძიებო ორგანოების მარცხი - მოუპოვებინათ სანდო მტკიცებულებები - ასევე, მიკერძოებული მიდგომა პოლიციის ოფიცრებისადმი, უნდა ჩაითვალოს გამოძიების სერიოზულ ნაკლად (იხ. *Aydin v. Turkey*, 1997 წლის 25 სექტემბრის გადაწყვეტილება, *Reports 1997 VI*, § 106).

63. გარდა ამისა, სასამართლოს აზრით, საკვირველია, რომ ანგარიში 2001 წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილების კანონიერებაზე, რომლის თანახმადაც პირველად უკუაგდეს განმცხადებლის საჩივრები, შეადგინა პროკურორის იმავე თანაშემწემ, ვინც ზემოხსენებული გადაწყვეტილება მიიღო. რაც შეეხება სამართალწარმოებას, სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებლის არასათანადო მოპყრობასთან დაკავშირებით, მისი სარჩელების განხილვისას ეროვნულ სასამართლოებს არაფერი დაუდგენიათ სამედიცინო დასკვნების საფუძველზე, რომლებიც განმცხადებლის დაზიანებებს შეეხებოდა (იხ. ზემოთ 25-ე პუნქტი). მათ დაადგინეს, რომ განმცხადებლის ბრალდებები არ იყო „დამარწმუნებელი“, რასაც დაადასტურებდა პოლიციის ოფიცერთა ჩვენებები. ორივე - საქალაქო და საოლქო სასამართლოები - დიდწილად დაეყრდნენ პროკურორის თანაშემწის 2001 წლის 7 დეკემბრის დასკვნას. ფაქტობრივად, ისე ჩანს, რომ ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებს მნიშვნელოვანი ძალისხმევა არ გაუღიათ, რათა პასუხი მოეთხოვათ დამანშავეთათვის არასათანადო მოპყრობის გამო.

64. რუსეთის ხელისუფლების ზემოხსენებულ შეცდომათა გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლის არასათანადო მოპყრობის ბრალდებასთან დაკავშირებით ჩატარებული გამოძიება არ იყო ამომწურავი, ადეკვატური და ეფექტიანი. შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარე.

III. კონვენციის სხვა სავარაუდო დარღვევები

65. განმცხადებელი ჩიოდა კონვენციის მე-5 მუხლის, მე-6 მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტებისა და მე-13 მუხლის საფუძველზე, რომ იგი დააკავეს უკანონოდ, რომ მან ვერ ისარგებლა ადვოკატის დახმარებით 2001 წლის 7 აგვისტოს, რომ ადვოკატი არ დაუბარებიათ პროკურორის თანაშემწის მიერ დაკითხვაზე 2001 წლის 19 ოქტომბერს, რომ ეროვნულმა სასამართლოებმა უარი თქვეს, განეხილათ მტკიცებულებათა გარკვეული ნაწილი, რომ არ დააკმაყოფილეს მისი მოთხოვნა ექსპერტთა მიერ სხვადასხვა შემონმების ჩატარებაზე, და რომ საგამოძიებო ხელისუფლებებმა და ეროვნულმა სასამართლოებმა დაუშვეს სხვადასხვა პროცედურული დარღვევა.

66. თუმცა, მის ხელთ არსებული ყველა მასალის გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს, რომ ვერ ხედავს კონვენციითა თუ მისი ოქმებით დადგენილი უფლებებისა და თავისუფლებების სხვა დარღვევათა გამოვლინებებს. აქედან გამომდინარე, განცხადების ეს ნაწილი დაუშვებლად უნდა ცნოს, როგორც აშკარად დაუსაბუთებელი, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტების თანახმად.

IV. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

67. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. ზიანი

68. განმცხადებელი ითხოვდა 170,000 ევროს (ევრო) არამატერიალური ზიანისათვის.

69. მთავრობამ განაცხადა, რომ მოთხოვნილი თანხა იყო გადაჭარბებული და დაუსაბუთებელი.

70. რაც შეეხება განმცხადებლის მოთხოვნას არამატერიალური ზიანის შესახებ, სასამართლო კვლავ იმეორებს: პირველი - არ შეიძლება განმცხადებელს მოეთხოვოს რაიმე დამადასტურებელი საბუთის წარმოდგენა არამატერიალური ზიანისათვის (იხ. Gridin v. Russia, № 4171/04, § 20, 1 ივნისი, 2006). გარდა ამისა, სასამართლო ადგენს, რომ მან წინამდებარე საქმეში აღმოაჩინა განსაკუთრებით მძიმე დარღვევები. სასამართლო აღიარებს, რომ განმცხადებელმა განიცადა დამცირება და ფიზიკური ტკივილი მის მიმართ არასათანადო მოპყრობის გამო. ამასთან, მან ვერ ისარგებლა ადეკვატური და ეფექტიანი გამოძიებით არასათანადო მოპყრობაზე მისი სარჩელების გარშემო. ამ გარემოებებში სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებლისადმი მიყენებული ზიანისა და მისი იმედგაცრუების კომპენსაცია შეუძლებელია მხოლოდ და მხოლოდ დარღვევის აღიარებით. მიუხედავად ამისა, მოთხოვნილი თანხა გადაჭარბებული ჩანს. აფასებს რა სამართლიან საწყისებზე, სასამართლო განმცხადებელს აკუთვნებს 15,000 ევროს არამატერიალური ზიანისათვის, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადს, რითაც ეს თანხა შეიძლება დაიბეგროს.

B. ხარჯები და დანახარჯები

71. განმცხადებლებს არ წარმოუდგენიათ მოთხოვნა ხარჯებისა და დანახარჯების ასანაზღაურებლად - არც ეროვნულ სასამართლოებში და არც სასამართლოში - და სასამართლო არ მოითხოვს ამ საკითხის მისი ინიციატივით განხილვას.

C. საურავი

72. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენაშული მიჯაჯაბიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად

1. აცხადებს პოლიციის ოფიცერთა მხრიდან განმცხადებლის არასათანადო მოპყრობასა და შემთხვევის გამოძიების არაეფექტიანობასთან დაკავშირებულ საჩივრებს არსებით განხილვაზე დაშვებულად და განაცხადის დარჩენილ ნაწილს - დაუშვებლად;
2. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლის არსებითი და პროცედურული მხარე;
3. ადგენს:
  - (a) მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, გადაუხადოს განმცხადებელს 15,000 ევრო (თხუთმეტი ათასი ევრო) არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ - სამი თვის განმავლობაში იმ დღიდან, როცა გადაწყვეტილება გახდება საბოლოო კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, რუსულ რუბლებში, გადახდის დღეს არსებული ოფიციალური კურსით, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
  - (b) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, ამ თანხაზე დაეკისრება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისთვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი;
4. უარყოფს განმცხადებლის სხვა პრეტენზიებს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2009 წლის 8 იანვარს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

სორენ ნილსენი
რეგისტრატორი

ხრისტოს როზაკისი
პრეზიდენტი

**მასლოვა და ნალბანდოვი რუსეთის
წინააღმდეგ**

CASE OF MASLOVA AND NALBANDOV v. RUSSIA

პირველი სექცია

მასლოვა და ნალბანდოვი რუსეთის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 839/02)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2008 წლის 24 იანვარი

საბოლოო ვერსია

07/07/2008

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდება კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მე-
საბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას.

საქმეზე მასლოვა და ნალბანდოვი რუსეთის წინააღმდეგ

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (პირველი სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

ლუკის ლუკედესი, თავმჯდომარე,
ნინა ვაჯიჩი,

ანატოლი კოვლერი,
ელიზაბეტ შტაინერი,

ხანლარ ჰაჯიევი,
დინ შპილმანი,

სვერე ერიკ იებენსი, მოსამართლეები,
და სორენ ნილსენი, სექციის რეგისტრატორი,

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2008 წლის 3 იანვარს და ამავე დღეს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი (№ 839/02) რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ, რომელიც სასამართლოს 2001 წლის 10 ივლისს წარუდგინა რუსეთის ორმა მოქალაქემ - ქ-ნმა ოლგა იურის ასულმა მასლოვამ („პირველი განმცხადებელი“) და ბ-ნმა ფიოდორ ვართანის ძე ნალბანდოვმა („მეორე განმცხადებელი“) - ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის („კონვენცია“) 34-ე მუხლის თანახმად. მათ სასამართლოში წარმოადგენდნენ ქ-ნი ი. კირსანოვა და ქ-ნი ო. შუპლევა, ექსპერტები სამართლის დარგში, რომლებიც მუშაობდნენ ქ. ნიჟნი ნოვგოროდში.

2. რუსეთის მთავრობას („მთავრობა“) თავდაპირველად წარმოადგენდა ბ-ნი პ. ლაპტევი, რუსეთის ყოფილი წარმომადგენელი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში, შემდეგ კი - მისი წარმომადგენელი ქ-ნი ვ. მილიჩიუკი.

3. კერძოდ, განმცხადებლები ჩიოდნენ, რომ 1999 წლის 25 ნოემბერს სახელმწიფო მოხელეები მათ არასათანადოდ მოეპყრნენ და ეს შემთხვევა ეფექტიანად არ გამოიძიეს - კონვენციის მე-3, მე-6 და მე-13 მუხლების დარღვევით.

4. 2006 წლის 12 დეკემბერს სასამართლომ განაცხადი გამოაცხადა ნაწილობრივ დასაშვებად.

5. შემდგომში განმცხადებლებმაც და მთავრობამაც, თითოეულმა, წარმოადგინა წერილობითი ჩვენება (რეგლამენტის 59-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი).

ფაქტები

1. საქმის ბარემოებები

6. განმცხადებლები დაიბადნენ, შესაბამისად, 1980 და 1982 წლებში და ცხოვრობენ ქ. ნიჟნი ნოვგოროდში.

A. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

7. 1999 წლის 4 და 24 ნოემბერს პირველი განმცხადებელი მონმის სტატუსით სარგებლობდა საქმეში მკვლელობის გარშემო, რომელიც ჩაიდინეს ერთობლივად პოლიციამ და ბრალდების საგამოძიებო ორგანოებმა.

8. ჩანს, ხელისუფლების ეს ორგანოები განუწყვეტილვ მოითხოვდნენ მისგან, მიეცა ჩვენება შინაგან საქმეთა სამინისტროს ნიჟეგოროდის რაიონული სამმართველოსათვის (Нижегородское районное управление внутренних дел - “the police station”).

9. ასევე ჩანს, რომ რალაც მომენტში, გამოძიებისას, ეჭვმიტანილმა B.-მ განაცხადა, თითქოსდა პირველმა განმცხადებელმა ამოიღო მოკლულის ნივთები.

10. პირველი განმცხადებლის თქმით, გამომძიებელი Zh. მოითხოვდა მისგან, რომ გამოცხადებულიყო 1999 წლის 25 ნოემბერს, 12:30 საათზე. მთავრობამ

განაცხადა, რომ პირველ განმცხადებელს აიძულებდა პოლიციელი K. და არა გამომძიებელი Zh.

B. 1999 წლის 25 ნოემბრის მოვლენები

11. განმცხადებლებმა წარმოადგინეს მოვლენათა შემდეგი შეფასება. მთავრობას არ გამოუთქვამს რამე განსაკუთრებული კომენტარი ამასთან დაკავშირებით.

1. დაკითხვა პოლიციელების - Kh.-სა და K.-ს მიერ

12. პირველი განმცხადებელი დროულად გამოცხადდა პოლიციის განყოფილებაში და ის დაკითხეს. თავდაპირველად დაკითხვას უძღვებოდნენ პოლიციელები Kh. და K. პოლიციის განყოფილების 63-ე ოთახში.

13. პოლიციელებმა მოსთხოვეს განმცხადებელს ელიარებინა, რომ მას გადაეცა გარდაცვლილი პირის ქონება. პირველი განმცხადებლის უარზე მას დაუწყეს ყვირილი და დამუქრება, რომ მის წინააღმდეგ აღძრავდნენ სისხლის სამართლის საქმეს. მათ აიღეს მისი შარფი და რამდენჯერმე მოარტყეს სახეში.

14. ამის შემდეგ K.-მ დატოვა ოთახი და პირველ განმცხადებელთან დარჩა მარტო Kh. მან კარი შიგნიდან ჩაკეტა და შეუდგა მასზე ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ძალადობას. Kh.-მ პირველ განმცხადებელს ხელები შეუკრა ბორკილებით და ურტყამდა თავსა და სახეზე. მან გააუპატიურა განმცხადებელი პრეზერვატივის გამოყენებით, შემდეგ კი აიძულა, ჰქონოდა მასთან ორალური სექსი.

15. Kh. შეაჩერა ხმაურმა დერეფანში და კაკუნმა კარზე. განმცხადებელს ნება დართეს, წასულიყო საპირფარეოში და მოენესრიგებინა თავი.

2. დაპირისპირება ექვმიტანილ B.-სთან და მოვლენები მომდევნო სამი საათის განმავლობაში

16. დაახლოებით 14:00 საათისათვის პირველი განმცხადებელი დაუპირისპირეს ექვმიტანილ B.-ს. მისი თანდასწრებით, მან კვლავ უარყო მკვლელობაში მონაწილეობა.

17. ამის შემდეგ Kh.-მ და K.-მ პირველ განმცხადებელს ცერა თითები შეუკრეს და ურტყამდნენ მუცელში. მათ აირწინალი დაადეს პირველ განმცხადებელს სახეზე და დახრჩობის მდგომარეობამდე მიჰყავდათ ჰაერის მიწოდების შეზღუდვით. გარდა ამისა, საყურებზე მიამაგრეს სადენი, რომელშიც გაატარეს ელექტროდენი. ზემოხსენებულ ქმედებებს თან სდევდა აღიარების მოთხოვნა.

18. როგორც ჩანს, პირველი განმცხადებელი საბოლოოდ მაინც დათანხმდა, ელიარებინა სადავო ქონების მიღების ფაქტი და დაეთანხმა, დაენერა აღიარებითი ჩვენება ფურცელზე. რამდენადაც პირველი განმცხადებელი აღზნებული იყო, ვერ შეძლო სათანადოდ დაწერა და ორჯერ სცადა ეს. აღიარება მიმართული იყო ადგილობრივი რაიონის პროკურორისადმი.

19. Kh.-მ და K.-მ პირველ განმცხადებელს მოსთხოვეს, რომ დედამისისთვის დაევალებინა მისი ბლოკნოტის მოტანა, რომელშიც ეწერა მეგობრებისა და ნაცნობების ტელეფონის ნომრები მისამართებითურთ.

20. პირველმა განმცხადებელმა დაურეკა დედამისს და 16:40 საათზე ეს უკანასკნელი მოვიდა პოლიციის განყოფილებაში მეორე განმცხადებელთან ერთად,

თან მოიტანა საჭირო ბლოკნოტი. პირველი განმცხადებლის დედა და მეორე განმცხადებელი იდგნენ მისაღებში, 63-ე ოთახის მახლობლად.

21. 17:00 საათზე 63-ე ოთახში შევიდა გამომძიებელი S. ადგილობრივი პროკურატურიდან. მან პირველი განმცხადებლისაგან შეიტყო, რომ ქ-ნი მასლოვა გულშემატკივრობდა მოსკოვის ფეხბურთის გუნდს - ცეესკა-ს - და დაინწყო მისი შეურაცხყოფა, თავში ურტყამდა მეორე განმცხადებლის კაშნეთი, თან ითხოვდა, შეეგინებინა ამ კლუბისათვის.

3. პირველი განმცხადებლის დაკითხვა Zh.-ს მიერ

22. ცოტა ხნის შემდეგ Kh.-მ პირველი განმცხადებელი გადაიყვანა ქ. ნიჟნი ნოვგოროდის ნიჟეგოროდსკის რაიონის პროკურატურაში (Прокуратура Нижегородского района г. Нижний Новгород - "the local prosecutor's office"), მე-3 ოთახში, რომელიც მდებარეობდა იმავე შენობაში.

23. ადგილობრივი პროკურატურის გამომძიებელმა Zh.-მ დაკითხა პირველი განმცხადებელი მის აღიარებასთან დაკავშირებით.

24. დამატებითი წნეხისათვის, გამომძიებლებმა ამავედროულად დააკავეს და დააპატიმრეს მისი დედა. როგორც ჩანს, პირველი განმცხადებლის დედამ პატიმრობაში გაატარა 2 საათი.

4. მოვლენები 17:30 -19:00 საათამდე

25. მეორე განმცხადებლის თქმით, დაახლოებით, 17:30 საათზე გამომძიებელმა S.-მა მისაღებში დაინახა მეორე განმცხადებელი. S.-მა დაჟინებით მოსთხოვა მეორე განმცხადებელს, დაეტოვებინა შენობა, ხელი ჰკრა ზურგში, მიანვა გასასვლელისაკენ, შემდეგ კი ხელი წაავლო და ძალით წაათრია 54-ე ოთახისაკენ, სადაც იმყოფებოდა ორი გაურკვეველი ვინაობის პოლიციელი.

26. ამის შემდეგ S.-მა კარი ჩაკეტა შიგნიდან, რამდენჯერმე დაარტყა სხეულზე მეორე განმცხადებელს და თავზე გადაუჭირა მოსკოვის ცეესკა-ს გუნდის მისივე შარფი.

27. S.-მა მეორე განმცხადებელი გადაიყვანა მე-7 ოთახში და, Kh.-სა და გამომძიებელ M.-ის თანდასწრებით, ცემა დაუწყო მას, მოითხოვდა რა, ეგინებინა მოსკოვის ცეესკა-ს კლუბისათვის. უარი რომ მიიღო, შარფი შემოახვია კისერზე და ახრჩობდა, თან, იმავედროულად, ურტყამდა სხეულზე. მეორე განმცხადებელი დანებდა.

28. ამის შემდეგ Kh.-მ, Zh.-მ და M.-მა მეორე განმცხადებელი იქვე, ახლო მდებარე მაღაზიაში გაგზავნეს ალკოჰოლის, სიგარეტისა და საჭმლის საყიდლად და უკან დაბრუნებული გააგდეს შენობიდან.

5. მოვლენები 19:00 -21:30 საათამდე

29. დაახლოებით 19:00 საათისათვის S. და M. მივიდნენ მე-3 ოთახში, სადაც გამომძიებელი კითხავდა პირველ განმცხადებელს. დაკითხვის შემდეგ განმცხადებელი არ გაუშვეს გარეთ და დაინყეს სმა. პირველი განმცხადებლის თქმით, მას უარი უთხრეს გაშვების თხოვნაზე.

30. მისი მოთხოვნის შესაბამისად, პირველი განმცხადებელი თანმხლებთან ერთად გაუშვეს საპირფარეოში, შენობის მესამე სართულზე, სადაც მან წარუ-

მატებლად სცადა ვენების გადაჭრა მარცხენა მარჯაზე.

31. იგი დაბრუნდა მე-3 ოთახში და მომდევნო ორი საათის განმავლობაში გააუპატიურეს Zh.-მ, S.-მა და M.-მა. როგორც ჩანს, მათ გამოიყენეს პრეზერვატივები და გაუპატიურების შემდეგ ნაჭრებით გაასუფთავეს დანაშაულის ადგილი. ჩანს, Kh.-მ დატოვა ოთახი პირველი განმცხადებლის საპირფარეშოდან დაბრუნებამდე და გაუპატიურებაში მონაწილეობა არ მიუღია.

32. 21:00 საათზე S. წავიდა. მომდევნო საათის განმავლობაში Zh.-მ და M.-მა კვლავ გააუპატიურეს განმცხადებელი. დაახლოებით 22:00 საათისათვის იგი გაათავისუფლეს.

6. მოვლენები 22:30 საათის შემდეგ

33. 22:30 საათის შემდეგ პირველმა განმცხადებელმა მიაღწია თავისი ნაცნობის - RB.-ს ბინამდე. ცოტა ხნის შემდეგ მათ შეუერთდნენ IA. და EA. დალაპარაკების შემდეგ EA.-მ დაურეკა პირველი განმცხადებლის მშობლებს და უთხრა მათ, რომ RB. და IA. მას საავადმყოფოში გაჰყვებოდნენ.

34. 01:20 საათზე ისინი მივიდნენ 21-ე საავადმყოფოში. პირველმა განმცხადებელმა უთხრა დამხმარე ექთანს, რომ ის გააუპატიურეს პოლიციის განყოფილებაში. ექთანმა და ექიმმა იგი არ გასინჯეს, არამედ ურჩიეს მიემართა სასამართლო ექსპერტიზის ბიუროსათვის. განმცხადებელმა იუარა, რადგან ბიურო მდებარეობდა პოლიციის განყოფილებასთან ახლოს. მაშინ მას ურჩიეს, წასულიყო სხვა რაიონის ბიუროში. არ ჩანს, რომ განმცხადებელმა ეს გააკეთა.

C. სისხლის სამართლის გამოძიება

35. ჩანს, 1999 წლის 26 ნოემბერს პირველმა განმცხადებელმა მიმართა პროკურატურას ბრალდებით, რომ იგი აწამეს და გააუპატიურეს. ქ. ნიჟნი ნოვგოროდის პროკურატურამ (прокуратура г. Нижний Новгород) ამასთან დაკავშირებით აღძრა სისხლის სამართლის საქმე და დაიწყო გამოძიება. ამ საქმეში მეორე განმცხადებელს ჰქონდა სისხლის სამართლის დანაშაულის მსხვერპლის სტატუსი.

36. 2000 წლის 25 აპრილს Kh.-ს, Zh.-ს, S.-სა და M.-ს ბრალი წაუყენეს დანაშაულის ჩადენაში, რომელიც ისჯება სისხლის სამართლის კოდექსის 131-ე, 132-ე და 286-ე მუხლებით.

37. 2000 წლის 5 ივლისს ხელი მოეწერა საბრალდებო დასკვნას და საქმე Kh.-ის, Zh.-ის, S.-ისა და M.-ის წინააღმდეგ განსახილველად გადაეცა ქ. ნიჟნი ნოვგოროდის ნიჟეგოროდსკის რაიონულ სასამართლოს (Нижегородский районный суд г. Нижний Новгород - „რაიონული სასამართლო“).

38. საბრალდებო დასკვნაში აღინიშნებოდა, რომ Kh.-ს ბრალი ედებოდა პირველი განმცხადებლის წამებასა და გაუპატიურებაში, მეორე განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობაში, თანამდებობის ბოროტად გამოყენებასა და ხელისუფლების დისკრედიტაციაში (იხ. 12-15, 16-21, 25-28 და 29-32 პუნქტებში აღწერილი ეპიზოდები). Zh.-ს ბრალი ედებოდა პირველი განმცხადებლის გაუპატიურებასა და სექსუალურ ძალადობაში, თანამდებობის ბოროტად გამოყენებასა და ხელისუფლების დისკრედიტაციაში (იხ. პუნქტები 22-24 და 29-32). რაც შეეხება S.-ს, მას ბრალი ედებოდა პირველი და მეორე განმცხადებლების მიმართ არასათანადო მოპყრობასა და ხელისუფლების დისკრედიტაციაში (იხ. პუნქტები

16-21 და 25-28), პირველი განმცხადებლის გაუპატიურებასა და მის მიმართ სექსუალურ ძალადობაში, ხელისუფლების დისკრედიტაციასა და თანამდებობის ბოროტად გამოყენებაში (იხ. პუნქტები 29-32). სისხლის სამართლის სავარაუდოდ დანაშაულში ბრალი წაუყენეს, შესაბამისად, სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლებით: 131-1, 2 (b) და 286-3 (a, b).

39. ჩანს, ბრალდებულებმა უარყვეს მათი მონაწილეობა განსახილველ სისხლის სამართლის დანაშაულში, ინარჩუნებდნენ დუმილის უფლებას და უარი თქვეს შარდისა ან სპერმის ანალიზის ჩაბარებაზე.

40. საბრალდებო დასკვნა პრინციპულად ეყრდნობოდა პირველი და მეორე განმცხადებლების მტკიცებულებებს, რომლებმაც ამოიცნეს დამნაშავეები და ძალიან დეტალურად აღწერეს მომხდარი მოვლენები.

41. საბრალდებო დასკვნა ასევე იხსენიებდა მონმე B.-ს განცხადებას, რომელმაც გაიგონა Kh.-ს ყვირილი და პირველი განმცხადებლის კვნესა, ხოლო შემდეგ ნახა პირველი განმცხადებელი, ატირებული და დემორალიზებული. B.-მ ასევე მოიყვანა Kh.-ს განცხადება, რომლის მტკიცებითაც პირველი განმცხადებელი „გატყდა“ და ყველაფერი აღიარა.

42. აქვე იყო მოწმეების - RB.-ს, EA.-სა და IA.-ს - ჩვენებები, ასევე, თანაშემწე ექთნისა და ექიმის, პირველი განმცხადებლის მშობლების, მეორე განმცხადებლის დედისა და მალაზიის გამყიდველის (რომელმაც საჭმელი და ალკოჰოლური სასმელი მიჰყიდა მეორე განმცხადებელს) ჩვენებები (იხ. ზემოთ პუნქტი 28).

43. სხვა მტკიცებულებები ასევე მოიცავდა პოლიციის განყოფილებასა და პროკურატურაში ჩატარებული ჩხრეკისას ამოღებულ ნივთებს: პირველი განმცხადებლის წერილობითი ჩვენება, რომელშიც იგი თავს იდანაშაულებდა და, ექსპერტის აღწერილობით, დაწერილი იყო „ხელის კანკალით“ (იხ. მე-18 პუნქტი); სამედიცინო ცნობა, რომელიც ადასტურებდა, რომ პირველი განმცხადებელი ცდილობდა, გადაეჭრა ვენები (იხ. 30-ე პუნქტი); სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნა და სხვა მტკიცებულებები. ჩანს, ზოგიერთი სხვა ადამიანი, რომელთა სისხლის სამართლის საქმეს ადრე იძიებდნენ ბრალდებული პირები, ამტკიცებდნენ, რომ ბრალდებულები იყენებდნენ წამების იარაღებს, როგორცაა გაზის ნიღაბი, ელექტროსადენები და ბორკილები.

44. 1999 წლის 31 დეკემბერს სასამართლო სამედიცინო შემოწმების №650 მიხედვით, Kh.-ს ტანსაცმელზე, რომელიც მას ეცვა 1999 წლის 25 ნოემბერს, აღმოჩენილია ვაგინალური ეპითელიუმის კვალი ანტიგენის იმავე ჯგუფიდან, როგორცაა პირველი განმცხადებლისა. გამოძიებამ ასევე დაადგინა, რომ Kh.-სა და მის მეუღლეს აქვთ ანტიგენის სხვადასხვა ჯგუფი.

45. 1999 წლის 27 ნოემბერს შენობაში ჩატარებული მოკვლევისას საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოებმა აღმოაჩინეს ორი გამოყენებული პრეზერვატივი, ერთი - პოლიციის განყოფილების ეზოში და მეორე - პროკურატურის შენობაში, მე-3 ოთახში, ფანჯრის ქვეშ, კარნიზზე.

46. აღმოჩნდა, რომ მხოლოდ ერთი პრეზერვატივის სასამართლო ექსპერტიზა გახდა შესაძლებელი. გენომის კვლევამ გამოავლინა ვაგინალური უჯრედები, რომლებიც 99,9999%-ით ეკუთვნის პირველ განმცხადებელს, ასევე სპერმა და მამაკაცის ურეთრის უჯრედები.

47. იმავე მოკვლევისას პოლიციის განყოფილების ეზოში იპოვეს ორი ცხვირსახოცი, რომლებზეც ასევე იყო სპერმის კვალი.

48. გარდა ამისა, სასამართლო სამედიცინო შემოწმებით, პირველი განმცხა-

დებლის ტანსაცმელზეც - რომელიც ეცვა იმ დღეს - დადგინდა სპერმის კვალი.

D. სამართალწარმოება პირველი ინსტანციის სასამართლოში

49. საქმის წინასწარი მოკვლევისას, ბრალდებულის ადვოკატმა 2000 წლის 16 აგვისტოს მიუთითა გამოძიების სხვადასხვა პროცედურულ ხარვეზზე და მოითხოვა საქმის გადაცემა დამატებითი გამოძიებისათვის.

50. იმავე დღეს საქალაქო სასამართლომ დააკმაყოფილა ეს განაცხადი და საქმე გადასცა დამატებითი გამოძიებისათვის.

51. სასამართლომ დაადგინა, რომ საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოებმა სერიოზულად დაარღვიეს ადგილობრივი პროცედურები გამოძიების პროცესში, რასაც მოჰყვა ბრალდებულის უფლებების დარღვევა და მტკიცებულებათა უმრავლესობა წარმოაჩინა როგორც დაუშვებელი.

52. კერძოდ, გადაწყვეტილება გამოყოფს მთელ რიგ უზუსტობებსა და ხარვეზებს საქმის წარმართვის პროცესში, მათ შორის, გამოძიებულთა მიმართ გამოძიების დაწყების საგანგებო პროცედურის უგულვებლყოფას, ასევე ფაქტს, რომ Kh.-ს, Zh.-ს, S.-სა და M.-ს არ უსარგებლიათ ბრალდებულის პროცედურული სტატუსით 2000 წლის 24 აპრილამდე, რაც ნიშნავს, რომ ყველა საგამოძიებო მოქმედება (მოკვლევა, დაკითხვები, ამოცნობა, ექსპერტიზები და სხვა) ამ თარიღამდე ჩატარდა მათი დაცვის უფლების დარღვევით და შესაბამისი მტკიცებულებები წარმოაჩინა დაუშვებლად.

E. აპელაცია და სამართლებრივი გადასინჯვის პროცედურები

53. საქალაქო სასამართლოს 2000 წლის 16 აგვისტოს გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა ნიჟნი ნოვგოროდის საოლქო სასამართლომ (Нижегородский Областной Суд - „საოლქო სასამართლო“) 2000 წლის 13 ოქტომბერს.

54. 2001 წლის სექტემბერში, დაუდგენელ დღეს, პირველი განმცხადებლის ადვოკატმა წარადგინა საკასაციო საჩივარი - 2000 წლის 16 აგვისტოსა და 13 ოქტომბრის გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით - საოლქო სასამართლოს პრეზიდენტის წინაშე და მოითხოვა მათი ხელახალი გამოძიება სამართლებრივი გადასინჯვის გზით.

55. 2001 წლის 1 ოქტომბერს ადვოკატმა მსგავსი საკასაციო საჩივარი წარადგინა რუსეთის ფედერაციის უზენაეს სასამართლოში (Верховный Суд РФ - „უზენაესი სასამართლო“).

56. საქმის მასალების შესწავლის შემდეგ, 2002 წლის 6 ივნისს, საოლქო სასამართლოს პრეზიდენტმა უარყო განმცხადებლის მოთხოვნა გადაწყვეტილებათა ხელახალი განხილვის შესახებ სამართლებრივი გადასინჯვის გზით.

57. როგორც ჩანს, მსგავსი გადაწყვეტილება მიიღო უზენაესმა სასამართლომაც 2002 წლის 21 ივნისს.

F. სისხლის სამართალწარმოების შეწყვეტა

58. 2001 წლის 21 იანვარს ნიჟნი ნოვგოროდის საოლქო პროკურატურამ (Нижегородская областная прокуратура) განიხილა საქმე, დაადგინა, რომ ბრალდებები არსებითად ეყრდნობოდა პირველი განმცხადებლის არათანმიმდევრულ

და არადამაჯერებელ განცხადებებს, რომ მტკიცებულებები იყო ურთიერთგამომრიცხავი და დაასკვნა: გამოძიების პროცესში არ გამოვლენილა მყარი მტკიცებულებები ბრალდებულთა წინააღმდეგ.

59. იგი ასევე შეეხო დასკვნებს 2000 წლის 16 აგვისტოსა და 13 ოქტომბრის სასამართლო გადაწყვეტილებებიდან და აღნიშნა: „კანონმდებლობის არაერთი დარღვევა, კერძოდ, საგანგებო სუბიექტებთან - პროკურატურის გამომძიებლებთან - დაკავშირებით სისხლის სამართლის საქმის დაწყებისას გამოსაყენებელი პროცედურებისა და წესების უპატივცემულობა, საქმეს უკარგავს სამართლებრივ პერსპექტივას, რამდენადაც შეუძლებელი ჩანს გამოძიებისას დაშვებული დარღვევების გამოსწორება“. ამ მიზეზების გამო გადაწყდა სისხლის სამართალწარმოების შეწყვეტა. გადაწყვეტილება ამბობდა, რომ ამის შესახებ უნდა ეცნობოთ პირველ განმცხადებელსა და ბრალდებულებს და ის შეიძლება გასაჩივრდეს ზემდგომ პროკურატურაში.

60. 2001 წლის 19 ივნისის წერილით (№ 15/1-1018-99), საოლქო პროკურატურამ უპასუხა პირველი განმცხადებლის საკასაციო საჩივარს 2001 წლის 12 იანვრის გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით, სადაც მთლიანად დაეყრდნო მის დასაბუთებასა და დასკვნებს. წერილში არაფერი აღინიშნებოდა გადაწყვეტილების წინააღმდეგ სასამართლოში საკასაციო გასაჩივრების შესახებ.

61. მთავრობის განცხადებით, ამ საქმის გამოძიება რამდენჯერმე განახლდა და შეწყდა.

62. 2002 წლის 30 აგვისტოს საოლქო პროკურატურამ გააუქმა მისი 2001 წლის 12 იანვრის გადაწყვეტილება სისხლის სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ და საქმე გადააგზავნა დამატებით გამოსაძიებლად. იგი გადაწყვეტილების ნაკლად ასახელებს სამართლებრივი დახასიათების ნაკლებობას მეორე განმცხადებლის მიმართ ქმედებებში.

63. 2002 წლის 16 ოქტომბერს ადგილობრივმა პროკურატურამ შეწყვიტა სისხლის სამართლის საქმის გამოძიება იმ საფუძველზე, რომ არ იყო საკმარისი მტკიცებულებები რაიმე სისხლის სამართლის დანაშაულისა და არ დამტკიცებულა პოლიციისა და პროკურატურის თანამშრომელთა ჩართულობა დანაშაულში.

64. ჩანს, ეს გადაწყვეტილება შემდეგ გაუქმდა, მაგრამ 2002 წლის 24 თებერვალს ადგილობრივმა პროკურატურამ კვლავ შეწყვიტა სამართალწარმოება სისხლის სამართლის დანაშაულის მტკიცებულებათა ნაკლებობის საფუძველზე.

65. 2004 წლის 19 სექტემბერს პირველი განმცხადებლის ადვოკატმა 2002 წლის 24 თებერვლის გადაწყვეტილება გასაჩივრა საქალაქო სასამართლოში. 2004 წლის 28 სექტემბრის გადაწყვეტილებაში საქალაქო სასამართლომ ძალაში დატოვა გადაწყვეტილება და სრულად დაეყრდნო იმავე დასაბუთებას. გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა საოლქო სასამართლომ 2004 წლის 29 ოქტომბერს.

66. 2005 წლის 29 აპრილს საოლქო პროკურატურამ კვლავ გადაწყვიტა საქმის სამართალწარმოების განახლება.

67. განმცხადებლის თქმით, 2005 წლის 28 ივნისს სამართალწარმოება კვლავ შეწყდა.

68. მთავრობამ განაცხადა, რომ 2005 წლის 22 აგვისტოს საქმის სამართალწარმოება განახლდა. გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გასაჩივრა ბრალდებულმა. 2005 წლის 22 ნოემბერს საქალაქო სასამართლომ გააუქმა სამართალწარმოების განახლების გადაწყვეტილება, როგორც არაკანონიერი. საოლქო სასამართლომ ძალაში დატოვა საქალაქო სასამართლოს 2005 წლის 30 დეკემ-

ბრის გადაწყვეტილება. შემდგომში გენერალური პროკურორის მოადგილემ დააყენა სამართლებრივი გადასინჯვის მოთხოვნა 2005 წლის 22 ნოემბრისა და 30 დეკემბრის გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით.

69. 2007 წლის 1 თებერვალს საოლქო სასამართლომ, როგორც სამართლებრივი გადასინჯვის ორგანომ, განიხილა პროკურორის მოთხოვნა და უკუაგდო იგი, მაგრამ შენიშნა, რომ 2005 წლის 30 დეკემბრის გადაწყვეტილება მიიღო მოსამართლეთა უკანონოდ შექმნილმა ჯგუფმა და საქმე გადასცა საოლქო სასამართლოს ხელახალი სააპელაციო განხილვისათვის.

70. ამ სამართალწარმოებათა შედეგი გაურკვეველი რჩება, თუმცა, ჩანს, რომ შემდგომი ნაბიჯები არ გადადგმულა პოლიციელთა და გამომძიებელთა წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით.

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

A. გამოყენებული სისხლის სამართლის დანაშაულები

71. რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის 131-ე მუხლის 1-ლი და მე-2(b) პუნქტების თანახმად, ჯგუფური გაუპატიურება, მიუხედავად იმისა, იყო თუ არა ორგანიზებული და წინასწარ განზრახული, ისჯება 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით.

72. 132-ე მუხლის 1-ლი და მე-2(b) პუნქტებით, ჯგუფურად ჩადენილი ძალადობრივი სექსუალური აქტი, იქნება ეს ორგანიზებული და წინასწარ განზრახული თუ არა, ისჯება 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით.

73. 286-ე მუხლის მე-3(a, b) პუნქტებით, თანამდებობის ბოროტად გამოყენება ძალადობით ან ძალადობის მუქარით, იქნება ეს იარაღით ან სხვა საშუალებებით თუ მათ გარეშე, ისჯება თავისუფლების აღკვეთით სამ წლამდე ვადით.

B. მოწმეთა დაკითხვა (1960 წლის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, რომელიც შესაბამის დროს იყო ძალაში)

მუხლი 155

„მოწმე დაკითხვაზე უნდა დაიბარონ წერილობითი შეტყობინებით, რომელიც გადაეცემა პირადად მას ან, მისი არყოფნის შემთხვევაში, მისი ოჯახის ზრდასრულ წევრს....“

შეტყობინებაში აღნიშნული უნდა იყოს მოწმედ გამოცხადებული პირის სახელი; სად, ვის მიერ, რა დღეს და რა დროს მოეთხოვება მას გამოცხადება და რა ელის გამოუცხადებლობის შემთხვევაში. მოწმის გამოცხადება შეიძლება სატელეფონო ზარის ან დეპემის მეშვეობითაც“.

მუხლი 157

„მოწმე უნდა დაიკითხოს გამომძიებლის ადგილას. გამომძიებელს შეუძლია მიიღოს გადაწყვეტილება მოწმის დაკითხვის შესახებ მისი ადგილმდებარეობის მიხედვით“.

C. დანაშაულის ოფიციალური გამოძიება

74. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 108-ე და 125-ე მუხლების თანახმად, სისხლის სამართლის გამოძიება შეიძლება დაიწყო პროკურატურის გამომძიებელმა - კერძო პირის მოთხოვნის საფუძველზე ან საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოების შუამდგომლობით. კოდექსის 53-ე მუხლი ადგენს, რომ პირს, რომელიც დაზიანდა დანაშაულის შედეგად, ენიჭება მსხვერპლის სტატუსი და შეუძლია შეუერთდეს სისხლის სამართალწარმოებას, როგორც სამოქალაქო მხარე. გამოძიების პროცესში მსხვერპლს შეუძლია წარმოადგინოს მტკიცებულებები და აღძრას შუამდგომლობები, ხოლო გამოძიების დასრულების შემდეგ მსხვერპლს უნდა ჰქონდეს სრული წვდომა საქმის მასალებზე.

75. კოდექსის 210-ე და 211-ე მუხლების თანახმად, პროკურორი პასუხისმგებელია გამოძიების ყოველმხრივ ზედამხედველობაზე. კერძოდ, პროკურორს შეუძლია მოითხოვოს განსაკუთრებული საგამოძიებო ღონისძიების განხორციელება, საქმის გამოძიების გადაცემა ერთი გამომძიებლისაგან მეორესთვის, ან სამართალწარმოების ხელახლა დაწყება.

76. კოდექსის 209-ე მუხლის თანახმად, გამომძიებელს, რომელმაც ჩაატარა გამოძიება, შეუძლია შეწყვიტოს საქმე დანაშაულის მტკიცებულებათა ნაკლებობის შემთხვევაში. ამგვარი გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს ზემდგომ პროკურორთან ან სასამართლოში, სასამართლოს შეუძლია, მოითხოვოს სისხლის სამართლის გამოძიების ხელახალი დაწყება, თუ გამოჩნდა, რომ გამოძიება ჩატარდა არასრულყოფილად.

77. კოდექსის 210-ე მუხლი ითვალისწინებს, რომ გამომძიებელმა საქმე შეიძლება ხელახლა დაიწყო, თუ არსებობს ამის „საფუძველი“. ამ წესის ერთადერთი გამონაკლისია საქმეები, რომელთაც გაუვიდათ დანაშაულის გამოძიების ხანდაზმულობის ვადა.

78. კოდექსის 161-ე მუხლი ითვალისწინებს, რომ როგორც წესი, გამოძიების ფარგლებში მოპოვებული ინფორმაცია არ არის საჯარო. ამ ინფორმაციის გავრცელებაზე ნებართვა უნდა გასცენ საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოებმა, თუ ეს ხელს არ შეუშლის გამოძიების სათანადოდ წარმართვას ან არ შეეწინააღმდეგება სამართალწარმოებაში ჩართულ პირთა უფლებებსა და ლეგიტიმურ ინტერესებს. ინფორმაცია სამართალწარმოების მხარეთა პირადი ცხოვრების შესახებ არ შეიძლება გახდეს საჯარო მათი თანხმობის გარეშე.

79. საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოების შესახებ კანონის 42-ე ნაწილი და გენერალური პროკურორის 1998 წლის 26 ივნისის № 44 ბრძანება აწესებს საგანგებო პროცედურას საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოების ოფიციალურ პირთა მიმართ ადმინისტრაციული და სისხლის სამართალწარმოების დაწყებაზე. კერძოდ, ამომწურავად არის ჩამოთვლილი ის ოფიციალური პირები, ვისაც აქვს უფლება, რომ დაიწყო ამგვარი სამართალწარმოება.

D. სამოქალაქო სამართლის საშუალებები საჯარო მოხელეთა უკანონო ქმედებების წინააღმდეგ

80. რუსეთის ფედერაციის სამოქალაქო კოდექსი, რომელიც ძალაში შევიდა 1996 წლის 1 მარტს, ითვალისწინებს კომპენსაციას ზიანისათვის, რომელიც გამოიწვია სახელმწიფოს მხრიდან ქმედებამ ან უმოქმედობამ (მუხლი 1069).

სამოქალაქო კოდექსის 151-ე და 1099-1101 მუხლები ითვალისწინებს კომპენსაციას არამატერიალური ზიანისათვის. 1099-ე მუხლი, კერძოდ, აწესებს, რომ არამატერიალური ზიანისათვის გაიცემა კომპენსაცია, მიუხედავად საზღაურისა მატერიალური ზიანის გამო.

სამართალი

I. მთავრობის წინასწარი პროტესტი

81. მთავრობამ აცნობა სასამართლოს, რომ სისხლის სამართალწარმოება წამების სავარაუდო ჩამდენთა წინააღმდეგ ჯერ კიდევ არ იყო დამთავრებული ეროვნულ დონეზე და იგი თავს იკავებდა ამ საქმის კომენტირებისაგან.

82. რამდენადაც ეს არგუმენტი შეიძლება გავიგოთ, როგორც პრეტენზია განმცხადებლის მიმართ, რომ მან არ ამოწურა სამართლებრივი დაცვის შიდა-სახელმწიფოებრივი საშუალებები, სასამართლო აღნიშნავს: მოპასუხე მთავრობა არ დავობს, რომ განმცხადებელთა მიერ შერჩეული და გამოყენებული გზები ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებისათვის თავიანთ სანუხარზე ხმის მისაწვდენად იყო არაეფექტიანი ან სხვა მხრივ შეუფერებელი.

83. გარდა ამისა, იგი აღნიშნავს, რომ პირველმა განმცხადებელმა 1999 წლის 25 ნოემბრის მოვლენები გაასაჩივრა მეორე დღეს, 1999 წლის 26 ნოემბერს. ამის შემდეგ საქმე დაიხურა და ხელახლა გაიხსნა რამდენჯერმე. 2005 წლის 22 აგვისტოს, პირველი საჩივრიდან 5 წლისა და თითქმის 9 თვის შემდეგ, სისხლის სამართალწარმოება კვლავ განახლდა და 2007 წლის 14 თებერვალს - იმ დღეს, როცა მოპასუხე მთავრობამ წარმოადგინა დამატებითი დაკვირვებები, ჯერ კიდევ დაუსრულებელი იყო საგამოძიებო ეტაპი. საწინააღმდეგო მაჩვენებლების არარსებობის პირობებში, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მთავრობას ჰქონდა საკმარისი დრო, განმცხადებელთა უკმაყოფილებისათვის ეპასუხა ეროვნულ დონეზე გამოძიებით. დამატებით, განმცხადებლები სათანადოდ მონაწილეობდნენ სამართალწარმოებაში და საქმის მასალებში არაფერია ისეთი, რაც გვაფიქრებინებს, რომ მათ ვერ ისარგებლეს სამართლებრივი დაცვის ყველა შესაძლო შიდა-სახელმწიფოებრივი საშუალებით - გაესაჩივრებინათ არასასურველი გადაწყვეტილებები ამ საქმეში.

84. ზემოხსენებულის გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლებმა დააკმაყოფილეს მოთხოვნა იმის შესახებ, რომ ამოეწურათ სამართლებრივი დაცვის შიდასახელმწიფოებრივი საშუალებები და უკუაგდებდნენ მთავრობის პრეტენზიას.

II. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა პირველი განმცხადებლის მიმართ

85. კონვენციის მე-3 მუხლის საფუძველზე, პირველი განმცხადებელი ჩიოდა, რომ პოლიციელებმა და გამოძიების თანამშრომლებმა იგი არაერთხელ გააუ-

პატიურეს და მას არასათანადოდ მოეპყრნენ 1999 წლის 25 ნოემბერს. პირველი განმცხადებელი ასევე ჩიოდა, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ ჩაატარეს სათანადო გამოძიება ამასთან დაკავშირებით. კონვენციის მე-3 მუხლი უზრუნველყოფს, რომ:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას“.

a. მხარეთა არგუმენტები

86. მთავრობა არ დაეთანხმა პირველი განმცხადებლის პრეტენზიებსა და მტკიცებებს და განაცხადა, რომ 2005 წლის 29 აპრილს საოლქო პროკურატურამ განაახლა სისხლის სამართალწარმოება 1999 წლის 25 ნოემბრის მოვლენებთან დაკავშირებით. მათ მიიჩნიეს, რომ მოცემული მომენტისათვის შეუძლებელი იყო დარღვევებზე რეაგირება. შემდგომი დაკვირვებისას მათ ასევე უარი თქვეს საჩივრის არსებითი მხარეების კომენტირებაზე.

87. პირველი განმცხადებელი იცავდა თავის პრეტენზიებს. კერძოდ, იგი აცხადებდა, რომ საქმეში საკმარისი მტკიცებულებებია მის მიმართ არასათანადო მოპყრობასა და წამებაზე და მომდევნო გამოძიებამ ვერ დააკმაყოფილა მე-3 მუხლის მოთხოვნები პროცედურული თვალსაზრისით.

B. სასამართლოს შეფასება

88. სასამართლო მიზანშეწონილად მიიჩნევს, რომ დაიწყო პირველი განმცხადებლის არგუმენტების განხილვით, რამდენადაც მათში წამოჭრილია კონვენციის მე-3 მუხლის პროცედურული მხარის დარღვევის საკითხები, ხოლო შემდეგ განიხილოს კონვენციის დებულებათა არსებითი მხარეები.

1. გამოძიების სავარაუდო არაადეკვატურობა

(a) არასათანადო მოპყრობის დასაბუთებული სასარჩელო მოთხოვნის არსებობა

89. თავდაპირველად სასამართლო აღნიშნავს, რომ პირველმა განმცხადებელმა 1999 წლის 25 ნოემბრის მოვლენები გაასაჩივრა მეორე დღეს. საგამოძიებო ორგანოებმა გაჩხრიკეს შემთხვევის ადგილი, რის შედეგადაც აღმოაჩინეს ორი გამოყენებული პრეზერვატივი და ორი ხელსახოცი, რომლებზეც იყო სპერმის კვალი. 2000 წლის 25 აპრილს დანაშაულში სავარაუდოდ ჩართულ 4 ოფიცერს ბრალი წაუყენეს და 2000 წლის 5 ივლისს მზად იყო საბრალდებო დასკვნა, საქმე კი გადაეცა სასამართლოს არსებითი მხარეების განხილვისათვის.

90. საგამოძიებო ხელისუფლების მიერ გამოძიების საწყის ეტაპზე შეგროვებული მტკიცებულებებისა და, ასევე, იმის გათვალისწინებით, რომ ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებმა ეს მტკიცებულებები მიიჩნიეს სერიოზულ და საკმარის საფუძვლად დანაშაულში სავარაუდოდ ჩართული ოფიცრებისათვის სისხლის სამართლებრივი ბრალდების წარსადგენად, სასამართლო ადგენს: პირველ განმცხადებელს აქვს დასაბუთებადი სასარჩელო მოთხოვნა, რომ მას არასათანადოდ მოეპყრნენ სახელმწიფო მოხელეები.

(b) ეფექტიან გამოძიებასთან დაკავშირებული ზოგადი პრინციპები

91. სასამართლო კვლავ იმეორებს: თუ პირი აღძრავს დასაბუთებად სასარჩელო მოთხოვნას, რომ მას არასათანადოდ მოეპყრო პოლიცია მე-3 მუხლის დარღვევით, ეს დებულება, ნაკითხული კონვენციის 1-ლი მუხლით განსაზღვრულ სახელმწიფოს ზოგად მოვალეობასთან ერთად - „თავიანთი იურისდიქციის ფარგლებში ყველასათვის უზრუნველყონ ამ კონვენციაში .... განსაზღვრული უფლებები და თავისუფლებები“ - ირიბად მოითხოვს ეფექტიანი ოფიციალური გამოძიების ჩატარებას. გარდა ამისა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ გაუპატიურება მისი მსხვერპლისათვის ამკარად დამამცირებელი დანაშაულია და, შესაბამისად, ხაზს უსვამს პროცედურულ ვალდებულებას, რომელიც ეკისრება სახელმწიფოს ამ კონტექსტში (იხ. *S.W. v. the United Kingdom*, 1995 წლის 22 ნოემბრის გადაწყვეტილება, Series A № 335 B; *C.R. v. the United Kingdom*, 1995 წლის 22 ნოემბრის გადაწყვეტილება, Series A № 335 C; და *M.C. v. Bulgaria*, № 39272/98, § 153, ECHR 2003 XII). ეფექტიანმა ოფიციალურმა გამოძიებამ უნდა შეძლოს პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენა და დასჯა (იხ. *Assenov and Others v. Turkey*, 1998 წლის 28 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, Reports 1998-VIII, გვ. 3290, § 102, და *Labita v. Italy* [GC], № 26772/95, § 131, ECHR 2000-IV). ეფექტიანობის მინიმალური სტანდარტები, განსაზღვრული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით, ასევე მოიცავს მოთხოვნას, რომ გამოძიება იყოს დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი და საჯარო, ხოლო კომპეტენტური ხელისუფლების ორგანოები უნდა მოქმედებდნენ სამაგალითო მონდომებითა და სისწრაფით (მაგალითად, იხ. *Isayeva and Others v. Russia*, № 57947/00, 57948/00 და 57949/00, §§ 208-13, 24 თებერვალი, 2005).

(c) აღნიშნული პრინციპების გამოყენება

92. ამდენად, დგება საკითხი, შეასრულეს თუ არა ხელისუფლების ორგანოებმა თავიანთი მოვალეობა, ჩატარებინათ საკითხის ოფიციალური ეფექტიანი გამოძიება.

93. ამასთან დაკავშირებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ გამოძიება პირველი განმცხადებლის საჩივარზე დაიწყო მაშინვე, რაც მან საქმე აღძრა კომპეტენტური ორგანოების წინაშე და, სულ ცოტა, გარეგნულად მაინც მოქმედებდა მონდომებითა და სისწრაფით. ამდენად, საგამოძიებო ორგანოებმა გაჩხრიკეს შემთხვევის ადგილი, რის შედეგადაც აღმოაჩინეს ორი გამოყენებული პრეზერვატივი და ორი ხელსახოცი სპერმის კვალით (იხ. პუნქტები 45 და 47). აგრეთვე, დაკითხეს შესაძლო მონაწილეები და მოითხოვეს შეგროვებულ მტკიცებულებათა აუცილებელი სასამართლო ექსპერტიზა (იხ. პუნქტები 41, 42, 43 და 46). 2000 წლის 25 აპრილს, შემთხვევიდან მხოლოდ ხუთი თვის შემდეგ, დანაშაულში სავარაუდოდ ჩართულ 4 ოფიცერს ბრალი წაუყენეს და 2000 წლის 5 ივლისს უკვე მზად იყო საბრალდებო დასკვნა. საქმე გადაეცა სასამართლოს არსებითი მხარეების განსახილველად (იხ. პუნქტი 37).

94. თუმცა, სასამართლო შენიშნავს, რომ საქმის წინასწარი გამოძიების კვალად, 2000 წლის 16 აგვისტოს სასამართლომ აღმოაჩინა ეროვნული პროცედურების არაერთი სერიოზული დარღვევა - ბრალდებულთა უფლებების დარღვევა, მათ შორის, გამოძიებელი ოფიცრების მიმართ გამოძიების დანყების საგანგებო პროცედურის უგულებელყოფა და ის ფაქტი, რომ დანაშაულში სავარაუდოდ ჩართულმა ოფიცრებმა ბრალდებულის პროცედურული სტატუსით ვერ ისარ-

გებლეს 2000 წლის 25 აპრილამდე, რის გამოც საქმეზე მანამდე შეგროვილი ყველა მტკიცებულება გამოცხადდა დაუშვებლად (იხ. 52-ე პუნქტი). საქმე დაბრუნდა ხელახალი გამოძიებისათვის და მოგვიანებით პროკურატურამ გამოძიება შეწყვიტა, რადგან აღიარა, რომ შეუძლებელი იყო მოკვლევის პირველი ხუთი თვის განმავლობაში გამოძიებელთა მხრიდან ადგილობრივი პროცედურების დარღვევის გამოსწორება (იხ. პუნქტები 58 და 59). სასამართლო განხილვაზე დაუშვებლად გამოცხადებულ მტკიცებულებათა ბუნებიდან გამომდინარე, მათი ხელახალი გამოყენება შეუძლებელი იქნება საქმის დამატებითი გამოძიებისათვის გადაცემის შემდეგ. ამ გარემოებათა გამო გასაკვირი არ არის, რომ სისხლის სამართალწარმოება, საბოლოო ჯამში, შეწყდა დანაშაულის მტკიცებულებათა ნაკლებობის მიზეზით.

95. განიხილა რა საქმის გარემოებები, სასამართლო მიიჩნევს: რასაკვირველია მისაღებია ის მოსაზრება, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა სათანადო ნაბიჯები გადადგეს შემთხვევაზე პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენისა და დასჯისათვის და არ დაურღვევიათ ეროვნული პროცედურები პირველი ხუთი თვის განმავლობაში, რასაც მოჰყვა საქმის განხილვის დაწყება, როცა ეროვნულმა სასამართლოებმა მტკიცებულებათა უდიდესი ნაწილი დაუშვებლად გამოაცხადეს (იხ. პუნქტები 49, 51-52 და 58-59). შესაძლებელია, სისხლის სამართალწარმოება შეესაბამებოდა მე-3 მუხლის პროცედურული ასპექტების მოთხოვნებს. თუმცა, ფაქტია, რომ კომპეტენტური ხელისუფლების ორგანოებმა დაუშვეს გამოუსწორებელი პროცედურული შეცდომები, რამაც საბოლოოდ ჩიხში შეიყვანა სისხლის სამართალწარმოება დანაშაულში სავარაუდოდ ჩართული ოფიცრების მიმართ.

96. სახელმწიფომ ვერ წარმოადგინა ამ შეცდომების სხვა დამაჯერებელი განმარტება. ასეთ პირობებში სასამართლო მიიჩნევს, რომ ამ შეცდომათა პრინციპული მიზეზია აშკარა არაკომპეტენტურობა საგამოძიებო ხელისუფლებისა, რომელმაც ჩაატარა გამოძიება 1999 წლის 26 ნოემბერიდან 2000 წლის 5 ივლისამდე.

97. შესაბამისად, სასამართლო მიიჩნევს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი - პირველი განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობის დარღვევათა ეფექტიანი გამოძიების ნაკლებობის გამო.

2. სახელმწიფო მოხელეების მხრიდან სავარაუდო არასათანადო მოპყრობა

98. ახლა სასამართლო მიუბრუნდება იმ საკითხს, დაექვემდებარა თუ არა პირველი განმცხადებელი არასათანადო მოპყრობას კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევით.

(ა) ზოგადი პრინციპები

99. სასამართლომ ბევრჯერ აღნიშნა, რომ კონვენციის მე-3 მუხლი მოიცავს დემოკრატიული საზოგადოებისათვის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ ღირებულებას და, როგორც ასეთი, აბსოლუტური მნიშვნელობით კრძალავს წამებას ან არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას (იხ. მაგალითად, *Aksoy v. Turkey*, 1996 წლის 18 დეკემბრის გადაწყვეტილება, Reports 1996-VI, p. 2278, § 62, და *Aydın v. Turkey*, 1997 წლის 25 სექტემბრის გადაწყვეტილება, Reports 1997 VI, § 81). გარდა ამისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ როგორც მან არაერთხელ დაადგინა, ხელისუფლების ორგანოები ვალდებული არიან, დაიცვან დაწესებუ-

ლებში მყოფი პირის ფიზიკური ხელშეუხებლობა. მან მტკიცებულებათა შეფასებისას იხელმძღვანელა „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ მტკიცების სტანდარტით (იხ. *Ireland v. the United Kingdom, 1978* წლის 18 იანვრის გადაწყვეტილება, *Series A № 25*, გვ. 64-65, § 161). ამგვარი მტკიცება შეიძლება გამომდინარეობდეს მხოლოდ საკმარისად მყარი, ცხადი და შეთანხმებული დასკვნებიდან ან, ფაქტების მსგავსად, უტყუარი ნანამძღვრებიდან. როცა განსახილველი შემთხვევა მთლიანად ან ბევრწილად ექცევა ექსკლუზიურად ხელისუფლების ცოდნის ფარგლებში, როგორც ეს იყო იმ ადამიანთა შემთხვევაში, რომლებიც იმყოფებოდნენ პატიმრობაში მათი კონტროლის ქვეშ, ნარმოიშობა მყარი ვარაუდი ამგვარი პატიმრობისას გაჩენილ დაზიანებათა მიმართ.

100. რასაკვირველია, მტკიცების ტვირთი შეიძლება ეკისრებოდეს ხელისუფლების ორგანოებს, რომელთაც უნდა წარმოადგინონ საკმარისი და დამაჯერებელი განმარტება (იხ. *Ribitsch v. Austria, 1995* წლის 4 დეკემბრის გადაწყვეტილება, *Series A № 336*, § 34, და *Salman v. Turkey [GC], № 21986/93*, § 100, ECHR 2000-VII). გარდა ამისა, სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ იგი სენსიტიურია მისი ფუნქციის სუბსიდიური ბუნებისადმი და აღიარებს, რომ ფრთხილად უნდა აირიდოს პირველი ინსტანციის სასამართლოს ფუნქციათა შესრულება, რომელიც იკვლევს ფაქტებს. მიუხედავად ამისა, იგი არ არის შეზღუდული ეროვნული სასამართლოების დასკვნებით და შეუძლია გადაუხვიოს მათ, როცა ეს გარდაუვალია კონკრეტული საქმის გარემოებათაგან გამომდინარე (იხ. მაგალითად, *Matyar v. Turkey, № 23423/94*, § 108, 21 თებერვალი, 2002; ამის საპირისპიროდ *Edwards v. the United Kingdom, 1992* წლის 16 დეკემბრის გადაწყვეტილება, *Series A # 247 B*, გვ. 12, § 34, და *Vidal v. Belgium, 1992* წლის 22 აპრილის გადაწყვეტილება, *Series A № 235 B*, გვ. 32-33, §§ 33-34).

(b) მტკიცებულების შეფასება

101. წინამდებარე საქმეში 1999 წლის 25 ნოემბრის მოვლენებთან დაკავშირებული საწყისი გამოძიებისას აღმოაჩინეს მტკიცებულებები - ორი გამოყენებული პრეზერვატივი, რომელთაგან ერთზე, ძალიან დიდი ალბათობით - 99,9999%-ით - აღმოჩენილია პირველი განმცხადებლის ვაგინალური უჯრედები (იხ. 46-ე პუნქტი). ასევე ორი ხელსახოცი სპერმის კვალით (იხ. 48-ე პუნქტი). იპოვეს აგრეთვე პოლიციელ Kh.-ს კუთვნილი ტანსაცმელი, რომელზეც იყო ვაგინალური ეპითელიუმის კვალი ანტიგენის იმავე ჯგუფიდან, რომელიც ჰქონდა პირველ განმცხადებელს (იხ. 44-ე პუნქტი), სამედიცინო ცნობა იმის დასტურად, რომ პირველი განმცხადებელი ცდილობდა ვენების გადაჭრას და პირველი განმცხადებლის თვითინკრინინაციული შინაარსის წერილობითი ჩვენება (იხ. 43-ე პუნქტი). აღნიშნული მტკიცებულებები მტკიცედ ეთანადებოდა პირველი განმცხადებლის მოვლენათა აღწერას, როგორც არაერთჯერადი სავარაუდო გაუპატიურების მიმართ, ასევე ძალადობისა და არასათანადო მოპყრობის სხვადასხვა ქმედების მიმართ სახელმწიფო მოხელეების მხრიდან. რა თქმა უნდა, იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ 2000 წლის 5 ივლისის საბრალდებო დასკვნა, სხვა რამეებთან ერთად, დაეფუძნა ზემოხსენებულ მტკიცებულებებს, ასევე, რიგი გადაწყვეტილებების გათვალისწინებით, რომელთა საფუძველზეც წყდებოდა და განახლდებოდა საქმის განხილვა (იხ. პუნქტები 58-70), შეიძლება ითქვას, რომ ხელისუფლების ორგანოები აღიარებენ ბრალდებათა სარწმუნოობას.

102. სასამართლო ასევე ითვალისწინებს მის დასკვნებს კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევასთან დაკავშირებით (იხ. პუნქტები 92-97) და ფაქტს, რომ ეროვნულმა სასამართლოებმა ზემოთ დასახელებული მტკიცებულებები დაუმჯობესებლად გამოაცხადეს მხოლოდ პროცედურული ხარვეზების საფუძველზე (იხ. პუნქტები 51 და 52). არც მთავრობას და არც ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებს არასოდეს შეუტანიათ ეჭვი მათ მართებულობაში.

103. შესაბამისად, სასამართლო 1999 წლის 25 ნოემბრის მოვლენებს ცნობს იმ სახით, როგორც აღწერა პირველმა განმცხადებელმა.

(c) არასათანადო მოპყრობის სისასტიკის შეფასება

104. სასამართლო აღნიშნავს, რომ იგი აღიარებს ფაქტებს იმ სახით, როგორც წარმოადგინა პირველმა განმცხადებელმა. კერძოდ, რომ ის დააკავეს სახელმწიფო მოხელეებმა, პოლიციის დაწესებულებაში ყოფნისას არაერთხელ გააუპატიურეს და არასათანადოდ მოეპყრნენ სხვადასხვა ფორმით - სცემეს, გუდავდნენ და იყენებდნენ ელექტროშოკს (იხ. ზემოთ 105-ე პუნქტი და ფაქტების ნაწილში პუნქტები 12-34).

105. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მისი პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, პატიმრობაში მყოფი პირის გაუპატიურება სახელმწიფო მოხელის მხრიდან უნდა ჩაითვალოს არასათანადო მოპყრობის განსაკუთრებით მძიმე და ამაზრზენ ფორმად, როცა დამნაშავეს მარტივად შეუძლია ისარგებლოს მსხვერპლის მონყვლადობითა და სისუსტით. გარდა ამისა, გაუპატიურება მსხვერპლს უტოვებს ღრმა ფსიქოლოგიურ ჭრილობებს, რაც დროთა განმავლობაში არ გადის ისე სწრაფად, როგორც ფიზიკური და სულიერი ძალადობის სხვა ფორმები. ამასთან, მსხვერპლი განიცდის ძლიერ ფიზიკურ ტკივილს ძალადობრივი აქტისას, რაც უტოვებს დამცირებისა და ძალადობის განცდას, როგორც ფიზიკურ, ასევე ემოციურ დონეზე (იხ. Aydın-ის ზემოთ მოყვანილი საქმე, § 83).

106. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სასამართლოსთვის ეჭვგარეშეა, რომ პირველი განმცხადებლის მიმართ ფიზიკური ძალადობის აქტების ნაკრები (იხ. პუნქტები 13, 14, 17, 21 და 31-32) და განსაკუთრებით სასტიკი ქმედება - არაერთი გაუპატიურება (იხ. პუნქტები 14 და 31-32) - უტოლდება წამებას, კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევით.

III. კონვენციის მე-6 და მე-13 მუხლების დარღვევა პირველი განმცხადებლის მიმართ

107. პირველი განმცხადებელი, კონვენციის მე-6 და მე-13 მუხლებზე დაყრდნობით, ასევე ჩიოდა იმის გამო, რომ ხელისუფლებამ არ ჩაატარა 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევის სათანადო გამოძიება.

108. მე-3 მუხლის პროცედურულ დარღვევებთან დაკავშირებით, თავისი ზემოთ მოყვანილი დასკვნის გათვალისწინებით, 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევის ეფექტიანი გამოძიების შესახებ სასამართლო მიიჩნევს, რომ წინამდებარე საქმის გარემოებებისათვის კონვენციის მე-6 და მე-13 მუხლების დარღვევის საკითხი ცალკე არ დგას.

IV. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა მეორე განმცხადებლის მიმართ

109. მეორე განმცხადებელიც ჩიოდა სახელმწიფო მოხელეთა მხრიდან არასათანადო მოპყრობაზე 1999 წლის 25 ნოემბერს და მასთან დაკავშირებული ეფექტიანი გამოძიების ნაკლებობაზე. იგი ეყრდნობოდა კონვენციის მე-3 მუხლს.

A. მხარეთა არგუმენტები

110. მთავრობა არ დაეთანხმა ამ საჩივრებს. მათი მსჯელობა, დაახლოებით, ისეთივე იყო, როგორიც პირველი განმცხადებლის შემთხვევაში (იხ. პუნქტები 86 და 87).

111. მეორე განმცხადებელი იცავდა თავის საჩივრებს.

B. სასამართლოს შეფასება

1. გამოძიების სავარაუდო არაადეკვატურობა

112. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მეორე განმცხადებელს ჰქონდა დანაშაულის მსხვერპლის სტატუსი იმ საქმეში, რომელიც დაიწყო პირველი განმცხადებლის 1999 წლის 26 ნოემბრის საჩივრის საფუძველზე (იხ. პუნქტი 35). გარდა ამისა, საგამოძიებო ორგანოებმა საქმეში არსებული მტკიცებულებები საკმარისად მიიჩნიეს არა მხოლოდ Kh.-სა და S.-ის ბრალდებისათვის - თანამდებობის ბოროტად გამოყენებასა და მეორე განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობაში - არამედ აგრეთვე საბრალდებო დასკვნის მოსამზადებლად ამასთან დაკავშირებით და საქმის სასამართლო განხილვისათვის გადასაგზავნად (იხ. პუნქტი 37).

113. აღნიშნულ ფაქტორთა გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მეორე განმცხადებელს ჰქონდა დასაბუთებადი სასარჩელო მოთხოვნა, რომ მას არასათანადოდ მოეპყრნენ სახელმწიფო მოხელეები.

114. სასამართლო კვლავ იმეორებს: თუ პირი აღძრავს დასაბუთებად სასარჩელო მოთხოვნას, რომ მას არასათანადოდ მოეპყრო პოლიცია მე-3 მუხლის დარღვევით, ეს დებულება, ნაკითხული კონვენციის 1-ლი მუხლით განსაზღვრულ სახელმწიფოს ზოგად მოვალეობასთან ერთად - „თავიანთი იურისდიქციის ფარგლებში ყველასათვის უზრუნველყონ ამ კონვენციაში .... განსაზღვრული უფლებები და თავისუფლებები“ - ირიბად მოითხოვს ეფექტიანი ოფიციალური გამოძიების ჩატარებას. ამდენად, ისმის კითხვა, შეასრულეს თუ არა ხელისუფლების ორგანოებმა თავიანთი მოვალეობა, ჩაეტარებინათ საკითხის ეფექტიანი ოფიციალური გამოძიება?

115. სასამართლო შენიშნავს, რომ მან დაადგინა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევა სხვადასხვა ხარვეზისა და შეცდომის საფუძველზე, რაც დაუშვეს საგამოძიებო ორგანოებმა იმავე სისხლის სამართლის საქმეში, რომელიც ეხებოდა პირველ განმცხადებელს (იხ. პუნქტები 92-97). ამ დასკვნის გათვალისწინებით, ასევე იმის გამო, რომ 95-ე პუნქტში მოყვანილი მიზეზები მართებულია მეორე განმცხადებელთან დაკავშირებით, სასამართლო ადგენს, რომ კონვენციის მე-3

მუხლი დაირღვა მეორე განმცხადებლის მიმართაც, არასათანადო მოპყრობის ფექტიანი გამოძიების ნაკლებობის გამო.

2. სახელმწიფო მოხელეთა მხრიდან სავარაუდო არასათანადო მოპყრობა

(ა) მტკიცებულების შეფასება

116. სასამართლო კვლავ იმეორებს იმას, რაც პრეცედენტული სამართლით დაადგინა: ხელისუფლება ვალდებულია, დაიცვას პატიმრობაში მყოფი ადამიანის ფიზიკური ხელშეუხებლობა. მტკიცებულებათა შეფასებისას მან გამოიყენა „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ მტკიცების სტანდარტი. მტკიცება შეიძლება გამომდინარეობდეს საკმარისად მყარი, ცხადი და შეთანხმებული დასკვნების ერთობლიობიდან ან, ფაქტების მსგავსად, უტყუარი წინამძღვრებიდან (იხ. ციტატა პუნქტებში 99-100).

117. უბრუნდება რა წინამდებარე საქმის გარემოებებს, სასამართლო შენიშნავს: მეორე განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მას სცემდნენ და გუდავდნენ პოლიციის ოფიცრები 1999 წლის 25 ნოემბერს, 6:30-7:00 საათამდე (იხ. პუნქტები 25-28). სასამართლო შენიშნავს, რომ ნებისმიერი არასათანადო მოპყრობა, თუ ის განხორციელდა იმ გზით, როგორსაც განმცხადებელი აღწერს, დატოვებდა ნიშნებს მის სხეულზე, რასაც ექიმი შეამჩნევდა და დადასტურებდა. გარდა ამისა, იგი აღნიშნავს, რომ მის ხელთ არსებული მასალები არ შეიცავს რაიმე ასეთ სამედიცინო მტკიცებულებას და არ იძლევა საშუალებას, „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ დადასტუროს მოვლენების მეორე განმცხადებლისეული აღწერა ამასთან დაკავშირებით.

118. თუმცა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ 2006 წლის 12 დეკემბერს მან მოსთხოვა მთავრობას, წარმოედგინა შიდა გამოძიების მასალათა ასლები საქმეზე, რომელიც 1999 წლის 25 ნოემბერს გაიხსნა, რამდენადაც საქმეში არსებულ მტკიცებულებებს საკვანძო მნიშვნელობა აქვს წინამდებარე საქმის ფაქტების დადგენაში, რადგან შეეხებოდა მეორე განმცხადებლის მიერ აღნიშნულ დარღვევებს. ამის პასუხად, მთავრობამ წარმოადგინა მხოლოდ იმ პროცედურულ გადაწყვეტილებათა ასლები, რომელთა თანახმადაც, წყდებოდა და ხელახლა იხსნებოდა სისხლის სამართალწარმოებები, ხოლო სხვა დოკუმენტთა წარმოდგენაზე უარი განაცხადა.

119. რამდენადაც მთავრობას არ წარმოუდგენია რაიმე დამაჯერებელი განმარტება მის ამ უართან დაკავშირებით (იხ. პუნქტები 128-31 ქვემოთ), და სასამართლო ითვალისწინებს ზემოთ ციტირებულ პრინციპებს, იგი ადგენს, რომ მას შეუძლია მთავრობის ამგვარი ქცევიდან გარკვეული დასკვნები გამოიტანოს ამ საკითხთან დაკავშირებით.

120. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეროვნული სამართალწარმოებისას მეორე განმცხადებელმა წარმოადგინა 1999 წლის 25 ნოემბრის მოვლენების ცხადი და დამაჯერებელი აღწერა, რაც მოგვიანებით გაამყარა საგამოძიებო ხელისუფლების მიერ შეგროვებულმა მტკიცებულებებმა. საგამოძიებო ხელისუფლების შეგროვებული მასალები სავსებით საკმარისი ჩანს იმისათვის, რომ საფუძვლად დაედოს ოფიცრების Kh.-სა და S.-ის სისხლის სამართლებრივ ბრალდებას - თანამდებობის ბოროტად გამოყენებასა და მეორე განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობაში - ასევე, საქმის სასამართლო განხილვაზე გადასაცემად

(იხ. პუნქტები 38-48). სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ მას არ განუხილავს არავითარი მასალა, რომელიც ეჭვქვეშ დააყენებდა მეორე განმცხადებლის განცხადებების ან მის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის სანდოობას. გარდა ამისა, არც ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებს და არც მთავრობას არ წარმოუდგენია მოვლენათა ალტერნატიული აღწერა ამ სამართალწარმოებებისას.

121. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ასევე გამოძიების მიმდინარეობისას მისი ადრინდელი დასკვნების გათვალისწინებით, ასევე იმ გადაწყვეტილებაზე დაყრდნობით, რომლის მიხედვითაც სასამართლომ აღიარა 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევის პირველი განმცხადებლისეული აღწერა (იხ. პუნქტები 102-05), სასამართლო 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევებს იგებს ისე, როგორც ეს წარმოადგინა მეორე განმცხადებელმა.

(b) არასათანადო მოპყრობის სისასტიკის შეფასება

122. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მან ფაქტები მიიღო ისე, როგორც ის წარმოადგინა მეორე განმცხადებელმა, კერძოდ: მეორე განმცხადებელი დააკავეს სახელმწიფო მოხელეებმა და პატიმრობისას მას სცემდნენ, ურტყამდნენ და გუდავდნენ (იხ. პუნქტები 25-27).

123. ითვალისწინებს რა საქმის ყველა გარემოებას, როგორიცაა არასათანადო მოპყრობის ხანგრძლივობა და მისი ფიზიკური და ფსიქიკური ეფექტები, სასამართლო ასკვნის: თუ მომხდარს მთლიანობაში განვიხილავთ და გავითვალისწინებთ მის მიზანსა და სისასტიკეს, განსახილველი არასათანადო მოპყრობა გაუტოლდება არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას, კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევით.

V. კონვენციის მე-6 და მე-13 მუხლების სავარაუდო დარღვევა მეორე განმცხადებლის მიმართ

124. გარდა ამისა, მეორე განმცხადებელი ჩიოდა სათანადო გამოძიების ნაკლებობაზე, კონვენციის მე-6 და მე-13 მუხლებზე დაყრდნობით.

125. მე-3 მუხლის პროცედურულ დარღვევებთან დაკავშირებით თავისი ზემოთ მოყვანილი დასკვნის გათვალისწინებით (იხ. პუნქტი 117), 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევის ეფექტიანი გამოძიების შესახებ სასამართლო მიიჩნევს, რომ წინამდებარე საქმის გარემოებებისათვის კონვენციის მე-6 და მე-13 მუხლების დარღვევის საკითხი ცალკე არ დგას.

VI. კონვენციის 38-ე მუხლის 1-ლ (A) პუნქტთან შესაბამისობა

126. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ კონვენციის 34-ე მუხლის მიხედვით აღძრული ინდივიდუალური განაცხადების სისტემის ეფექტიანი მუშაობისათვის საკვანძო მნიშვნელობა აქვს, რომ სახელმწიფოებმა უზრუნველყონ ყველა აუცილებელი საშუალება, რათა შესაძლებელი გახდეს განაცხადთა სათანადო და ეფექტიანი განხილვა (იხ. *Tanrikulu v. Turkey* [GC], № 23763/94, § 70, ECHR 1999 IV). ეს ვალდებულება მოითხოვს სახელმწიფოსაგან, აღჭურვოს სასამართლო ყველა

საჭირო საშუალებით, თუკი ის გამოძიებას წარმართავს ფაქტების გამოვლენის მიზნით ან ასრულებს თავის ზოგად მოვალეობას - განიხილავს განაცხადებს. თუ სახელმწიფო არ წარმოადგენს ამგვარ ინფორმაციას, რომელიც მის ხელთაა, და ამის მიზეზს არ განმარტავს დამაკმაყოფილებლად, ეს იძლევა არა მარტო იმის დასკვნის საშუალებას, რომ განმცხადებლის ბრალდებები დასაბუთებულია, არამედ ნეგატიურად იმოქმედებს მოპასუხე სახელმწიფოს მხრიდან კონვენციის 38-ე მუხლის 1-ლი (ა) პუნქტით განსაზღვრულ ვალდებულებათა დაცვაზეც (იხ. *Timurtaş v. Turkey*, № 3531/94, § 66, ECHR 2000-VI). იმ საქმეებში, სადაც განაცხადში დასმულია გამოძიების ეფექტიანობის საკითხი, სისხლის სამართლებრივი გამოძიების დოკუმენტებს ფუნდამენტური მნიშვნელობა აქვს ფაქტების დადგენისათვის და ასეთის არარსებობისას შესაძლებელია ეჭვქვეშ დადგეს სასამართლოს მხრიდან საჩივრის სათანადოდ განხილვის საკითხი, როგორც დასაშვებობის, ასევე არსებითი მხარეების განხილვის ეტაპზე.

127. სასამართლო აღნიშნავს, რომ 2006 წლის 12 დეკემბერს მან მოსთხოვა მთავრობას, წარმოედგინა 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევასთან დაკავშირებული გამოძიების მასალები. საქმის მასალებში არსებულ მტკიცებულებებს სასამართლო საკვანძოდ მიიჩნევდა წინამდებარე საქმეში ფაქტების დასადგენად. პასუხად, მთავრობამ წარმოადგინა მხოლოდ პროცედურულ გადანყვეტილებათა ასლები, რომელთა საფუძველზეც წყდებოდა და ხელახლა იწყებოდა სისხლის სამართალწარმოება. მათ უარი თქვეს რაიმე სხვა დოკუმენტის წარმოდგენაზე.

128. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მთავრობას არ წარმოუდგენია რაიმე განმარტება იმის დასაბუთებლად, თუ რატომ დაფარა საკვანძო ინფორმაცია, რომელსაც სასამართლო ითხოვდა.

129. ითვალისწინებს რა მოპასუხე მთავრობის მხრიდან თანამშრომლობის აუცილებლობას კონვენციასთან დაკავშირებულ სამართალწარმოებაში და სირთულეებს საქმეში ფაქტების დადგენის მხრივ, რასაც ვხვდებით წინამდებარე საქმეში, სასამართლო ასკვნის, რომ რუსეთის მთავრობა ვერ ასრულებს კონვენციის 38-ე მუხლის 1-ლი (ა) პუნქტით დაკისრებულ ვალდებულებას იმის გამო, რომ არ წარმოადგინა 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევასთან დაკავშირებით მოთხოვნილი დოკუმენტები.

VII. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

130. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად,

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. ზიანი

131. პირველი განმცხადებელი ითხოვდა 70,000 ევროს (EUR) მეორე განმცხადებელი კი - 30,000 ევროს არამატერიალური ზიანისათვის.

132. მთავრობა აპროტესტებდა, რომ საქმეში დარღვევების დადგენისთვის

კომპენსაცია უნდა შეეფარდოს დასაბუთებულად.

133. სასამართლო აღნიშნავს: მან ზემოთ დაადგინა, რომ პირველმა განმცხადებელმა ხელისუფლების მხრიდან განიცადა არაერთი გაუპატიურება და არასათანადო მოპყრობა, კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევით. ამავე დებულების თანახმად, მან ასევე დაადგინა, რომ არ ჩატარებულა 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევათა ეფექტიანი გამოძიება პირველ განმცხადებელთან დაკავშირებით. ითვალისწინებს რა კონვენციის დარღვევათა სერიოზულობას, აგრეთვე დადგენილ პრეცედენტულ სამართალს (იხ. ზემოხსენებული *Aydin*-ის საქმე, §§ 126-31, *Mikheyev v. Russia*, № 77617/01, § 163, 26 იანვარი, 2006, და *Selmouni v. France* [GC], № 25803/94, § 123, ECHR 1999 V), სასამართლო პირველ განმცხადებელს აკუთვნებს მოთხოვნილ თანხას მთლიანად, კერძოდ, 70,000 ევროს არამატერიალური ზიანისათვის, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადს, რითაც ეს თანხა შეიძლება დაიბეგროს.

134. რაც შეეხება მეორე განმცხადებელს, სასამართლომ დაადგინა, რომ ხელისუფლება მას არაადაამიანურად და ღირსების შემლახველად მოეპყრო, კონვენციის მე-3 მუხლის მიხედვით. ამასთან, არ ჩატარებულა ეფექტიანი გამოძიება ამავე დებულების დარღვევით. ამ მსჯელობის გათვალისწინებით, სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობით, სასამართლო მეორე განმცხადებელს აკუთვნებს 10,000 ევროს არამატერიალური ზიანისათვის, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადს, რითაც შეიძლება ეს თანხა დაიბეგროს.

B. ხარჯები და დანახარჯები

135. განმცხადებლებს არ წარმოუდგენიათ მოთხოვნა ხარჯებისა და დანახარჯების ასანაზღაურებლად. შესაბამისად, სასამართლო არ მოითხოვს ანაზღაურებას.

C. საურავი

136. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენებული მიზეზებიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად

1. უკუაგდებს სასამართლოს წინასწარ პრეტენზიას;
2. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი პირველი განმცხადებლის მიმართ, რადგან არასაკმარისად ეფექტიანად გამოიძიეს 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევები;
3. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი, რადგან სახელმწიფო მოხელეებმა არაერთხელ გააუპატიურეს პირველი განმცხადებელი და არასათანადოდ მოეპყრნენ მას;
4. ადგენს, რომ დამოუკიდებლად არ დგას კონვენციის მე-6 და მე-13 მუხლების დარღვევის საკითხი, პირველი განმცხადებლის საჩივართან დაკავშირებით ეფექტიანი გამოძიების ნაკლებობის თვალსაზრისით;

5. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი მეორე განმცხადებლის მიმართ, რადგან 1999 წლის 25 ნოემბრის შემთხვევები არ გამოძიებულა საკმარისად ეფექტიანად;
6. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი - სახელმწიფო მოხელეთა მხრიდან მეორე განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობის გამო;
7. ადგენს, რომ დამოუკიდებლად არ დგას კონვენციის მე-6 და მე-13 მუხლების დარღვევის საკითხი მეორე განმცხადებლის საჩივართან დაკავშირებით, ეფექტიანი გამოძიების ნაკლებობის თვალსაზრისით;
8. ადგენს, რომ მთავრობამ ვერ დააკმაყოფილა კონვენციის 38-ე მუხლის 1-ლი (ა) პუნქტის მოთხოვნები, რამდენადაც უარი თქვა, წარმოედგინა სასამართლოს მიერ მოთხოვნილი დოკუმენტები;
9. ადგენს:
  - (ა) მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, გადაუხადოს პირველ განმცხადებელს 70,000 ევრო (სამოცდაათი ათასი ევრო) არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ სამი თვის განმავლობაში იმ დღიდან, როცა გადაწყვეტილება გახდება საბოლოო კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, რუსულ რუბლებში, გადახდის დღეს არსებული ოფიციალური კურსით, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
  - (ბ) მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, გადაუხადოს მეორე განმცხადებელს 10,000 ევრო (ათი ათასი ევრო) არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ - სამი თვის განმავლობაში იმ დღიდან, როცა გადაწყვეტილება გახდება საბოლოო კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, რუსულ რუბლებში, გადახდის დღეს არსებული ოფიციალური კურსით, პლუს ნებისმიერი სახის გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
  - (გ) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი;
10. უარყოფს განმცხადებლის მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2008 წლის 24 იანვარს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

სორენ ნილსენი
რეგისტრატორი

ლუკის ლუკედესი
პრეზიდენტი

პადურეტი მოლდოვის წინააღმდეგ

CASE OF PĂDUREȚ v. MOLDOVA

გიორგი სეძია

კადურეტი მოლდოვის წინააღმდეგ

განაცხადი № 33134/03

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2010 წელის 5 იანვარი

საბოლოო ვერსია

05/04/2012

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას.

საქმეზე პადურეტი მოლდოვის წინააღმდეგ

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეოთხე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

ნიკოლას ბრაცა, პრეზიდენტი,

ლეს გარლიცკი,

ლილიანა მიჟოვიჩი,

დავიდ ტორ ბიორგვინსონი,

ჟან სიკუტა,

პაივი ჰირველა,

მიჰაი პოალელუნგი, მოსამართლეები,

დაფატოს არაჩი, სექციის რეგისტრატორი,

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2009 წლის 1 დეკემბერს და ამავე დღეს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი (№ 33134/03) მოლდოვის რესპუბლიკის წინააღმდეგ, რომელიც 2003 წლის 25 აგვისტოს სასამართლოს წარუდგინა მოლდოვის მოქალაქემ, ბ-ნმა აურელ პადურეტმა („განმცხადებელი“), ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის („კონვენციის“) 34-ე მუხლის შესაბამისად.

2. განმცხადებელს, რომელსაც სასამართლოში წარმომადგენლობისთვის სამართლებრივი დახმარება მიენიჭა, წარმოადგენდნენ ბ-ნი შ. ურიტუ, ბ-ნი ა. ბრიკეაგი და ქ-ნი დ. სტრაისტენუ. იმ დროისათვის სამივე მუშაობდა არასამთავრობო ორგანიზაციაში - მოლდოვის ადამიანის უფლებათა დაცვის ჰელსინკის კავშირში, რომელიც მდებარეობდა ჩისინაუში. მოლდოვის მთვრობას („მთავრობა“) წარმოადგენდა მათი აგენტი, ბ-ნი ვ. გროსუ.

3. კერძოდ, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მას არასათანადოდ მოეპყრნენ პატიმრობისას და ხელისუფლების ორგანოებმა გონივრულ ვადაში არ ჩაატარეს ეფექტიანი გამოძიება მის მიმართ არასათანადო მოპყრობის ფაქტზე, რითაც საშუალება მისცეს დამნაშავეებს, გაქცეოდნენ ყოველგვარ პასუხისმგებლობას.

4. 2008 წლის 13 მაისს მეოთხე სექციის პრეზიდენტმა გადაწყვიტა, რომ მთავრობისათვის ეცნობებინა განაცხადის შეტანის თობაზე. აგრეთვე გადაწყდა, რომ სასამართლო ერთდროულად იმსჯელებდა განაცხადის დასაშვებობასა და არსებით მხარეებზე (კონვენციის 29-ე მუხლის მე-3 პუნქტი).

ფაქტები

I. საქმის ბარემოებები

5. განმცხადებელი დაიბადა ბოჟიენიში 1979 წელს.

6. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები, როგორც მხარეებმა წარმოადგინეს, შეიძლება შეჯამდეს შემდეგნაირად:

7. იმ დროისათვის, როცა შემთხვევა მოხდა, განმცხადებელი იყო ტირასპოლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტი ქ. ჩისინაუში.

1. განმცხადებლის დაკავება და სავარაუდო არასათანადო მოპყრობა

8. 2000 წლის 3 თებერვალს P.-მ იჩივლა ცენტრუს პოლიციის განყოფილებაში (ჩისინაუში), რომ ის გაქურდა სამმა უცნობმა ადამიანმა 1999 წლის 27 დეკემბერს. იგი ვარაუდობდა, რომ ერთ-ერთი ამ ადამიანთაგან იყო განმცხადებელი.

9. სისხლის სამართალწარმოება დაიწყო. 2000 წლის 31 მარტს პოლიციის აკადემიის სტუდენტმა A.P.-მ დააკაკუნა განმცხადებლის კარზე, დაახლოებით, 07:30 საათზე. გააღო თუ არა კარი, განმცხადებელი აიძულეს, რომ A.P.-ს გაჰყოლოდა ქუჩაში, სადაც ის ძალით ჩასვეს P.-ს მანქანაში. პოლიციის აკადემიის

მეორე სტუდენტი A.R. იცდიდა მანქანაში.

10. განმცხადებლის თქმით, A.P. და A.R. ცენტრუს პოლიციის განყოფილებაში ურტყამდნენ მას. განყოფილებაში მისვლის შემდეგ განმცხადებელი აიყვანეს 508-ე ოთახში. განმცხადებელი ჩივის, რომ იქ მას არასათანადოდ მოეპყრნენ A.P. და A.R. და კიდევ ერთი სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმული პირი, რომლის ვინაობაც განმცხადებელმა იმ დროისათვის არ იცოდა. მან ამის შესახებ საჩივარი შეიტანა პროკურატურაში.

11. განმცხადებელს მოუწოდეს, რომ ელიარებინა P.-ს გაქურდვა. ამაზე უარი რომ თქვა, A.P.-მ და A.R.-მ ხელები და ფეხები ერთად შეუკრეს ზურგს უკან და ჩამოკიდეს რკინის ჯოხზე, რომელიც ორ მომიჯნავე მაგიდაზე იყო გადაებული (ე.წ. „მერცხლის“ პოზა, რომელიც ჰგავს „პალესტინურ ჩამოკიდებას“). ამის შემდეგ მას ხელკეტით ურტყამდნენ ფეხებზე და მუშტებით სცემდნენ სხეულის სხვადასხვა ნაწილზე. სახეზე გაუკეთეს აირნიწალი და ჰაერის მილში ჩაუშვეს სიგარეტის კვამლი, რამაც გამოიწვია გაგუდვის შეგრძნება. ეს მილი შემდეგ მიაგარეს პენისზე. მისმა დამატყვევებლებმა შუშის ბოთლის თავი სამჯერ შეუყვეს ანუსში. ერთხელ მან გონება დაკარგა.

12. იმავე დღეს, მოგვიანებით, განმცხადებელი გადაიყვანეს პროკურატურაში. რადგან მას სხეულზე აშკარად აღენიშნებოდა არასათანადო მოპყრობის კვალი, პროკურორმა მოითხოვა სამედიცინო შემოწმების ჩატარება იმის გასარკვევად, მოექცნენ თუ არა განმცხადებელს არასათანადოდ.

13. განმცხადებლის თქმით, P.-ს საჩივრის საფუძველზე წარმართულ სისხლის სამართალწარმოებაზე პასუხისმგებელი იყო ოფიცერი O. ამ ოფიცერს გამოძიების ან დაკავების უფლებამოსილება არ გადაუცია არავისათვის, მათ შორის, არც C.-ს, A.P.-სა და A.R.-სთვის.

14. 2000 წლის 3 აპრილს განმცხადებელი გასინჯა სასამართლოს ექიმთა ჯგუფმა, რომლებმაც აღმოაჩინეს, რომ მას ჰქონდა დაზიანებები. კერძოდ: თავი - ჩალურჯებული, გულმკერდზე - სისხლჩაქცევა ზომით 10 x 7-ზე, ასევე, თავის ტრავმა და დაზიანებული ანუსი. ექიმებმა გამორიცხეს, რომ ეს დაზიანებები შეიძლება წარმოშობილიყო დაცემის შედეგად. იმავე დღეს, მოგვიანებით, იგი გადაიყვანეს საავადმყოფოში, თავის ტრავმის დიაგნოზით.

15. იმავე დღეს შეწყდა გამოძიება განმცხადებლის წინააღმდეგ, თუმცა, ამის შესახებ მისთვის არ უცნობებიათ. ეს შეიტყო გაცილებით გვიან, თარიღი უცნობია.

16. 2000 წლის 12 აპრილის განცხადებაში A.P.-მ *inter alia* აღნიშნა, რომ განმცხადებლის დაკითხვას ესწრებოდა ვინმე R.B., რომელიც არ ეკუთვნოდა პოლიციის ძალებს; არავითარი ძალადობა არ გამოუყენებიათ განმცხადებლის მიმართ, რომელიც გამოძიებულ C.-ს მითითებით დააკავეს.

2. *გამოძიება განმცხადებლის სავარაუდო არასათანადო მოპყრობის გარშემო და A.P.-სა და A.R.-ის საქმის სასამართლო განხილვა*

17. 2000 წლის 15 ივნისს დაიწყო სისხლის სამართალწარმოება A.P.-სა და A.R.-ის წინააღმდეგ.

18. განმცხადებელმა კიდევ ორი შემოწმება გაიარა - 2000 წლის 28 ივნისსა და 24 ივლისს, რომლებზეც დადასტურდა დაზიანებათა არსებობა. ბოლო შემოწმებისას დადგინდა, რომ არ იყო გამორიცხული, განმცხადებელს თავი დაეზიანებინა.

19. 2000 წლის 21 სექტემბერს გამომძიებელმა გადაწყვიტა, შეენწყვიტა სისხლის სამართლის საქმე A.P.-სა და A.R.-ის წინააღმდეგ მტკიცებულებათა ნაკლებობის გამო. 2000 წლის 29 ნოემბერს განმცხადებელმა პროკურორთან გაასაჩივრა საქმის შეწყვეტა და აღნიშნა, რომ მისთვის არ უცნობებიათ ამის შესახებ, სანამ დაჟინებით არ მოითხოვა განახლებული ინფორმაციის მიწოდება 2000 წლის 21 ნოემბერს. 2000 წლის 1 დეკემბერს პროკურატურამ გააუქმა გამომძიებლის გადაწყვეტილება.

20. 1999 წლის 26 აგვისტოს შინაგან საქმეთა მინისტრის მიერ გაცემული ბრძანების თანახმად, პოლიციის აკადემიის სტუდენტებს, A.P.-სა და A.R.-ს, დროებით - 2000 წლის 1 მარტამდე - მიეცათ უფლება, ემოქმედათ როგორც პოლიციის ინსპექტორებს. 2000 წლის 25 დეკემბერს ინსპექტორმა C.-ს საყვედური გამოუცხადა იმის გამო, რომ A.P.-სა და A.R.-ს დაავალა განმცხადებლის დაკავება 2000 წლის 31 მარტს, თუმცა იცოდა, რომ მათ აღარ ჰქონდათ უფლება, ემოქმედათ პოლიციის ინსპექტორებივით. ამგვარ საქციელს კი განმცხადებლის ფიზიკური დაზიანება მოჰყვა.

21. 2000 წლის 30 დეკემბერს პროკურორმა გადაწყვიტა, შეენწყვიტა სისხლის სამართალწარმოება A.P.-სა და A.R.-ის წინააღმდეგ, სისხლის სამართლის კოდექსის 185-ე (2) პუნქტის მიხედვით (უფლებამოსილების გადამეტება, იხ. ქვემოთ, 41-ე პუნქტი), მტკიცებულებათა ნაკლებობის გამო და დაენყო გამოძიება სისხლის სამართლის კოდექსის 116-ე (2) მუხლით, განმცხადებლისათვის თავისუფლების უკანონოდ აღკვეთასთან დაკავშირებით (იხ. ქვემოთ, 41-ე მუხლი).

22. 2001 წლის 20 თებერვალს პროკურორმა გადაწყვიტა, შეენწყვიტა გამოძიება A.P.-სა და A.R.-ის წინააღმდეგ, სისხლის სამართლის კოდექსის 116-ე (2) პუნქტის მიხედვით, და მათ წინააღმდეგ დაენყო ადმინისტრაციული გამოძიება განმცხადებლისათვის მცირე დაზიანებათა მიყენებისათვის. 2001 წლის 23 მარტს ცენტრუს საქალაქო სასამართლომ გააუქმა ეს გადაწყვეტილება და საქმის მასალები გადაუგზავნა გამოძიებას A.P.-სა და A.R.-ის მიერ ჩადენილ ქმედებათა ხელახალი კვალიფიკაციისათვის, სისხლის სამართლის კოდექსის საფუძველზე.

23. 2001 წლის 11 აპრილს პროკურორმა გააუქმა 2000 წლის 30 დეკემბრის ეს გადაწყვეტილება და საქმის მასალები გადაუგზავნა გამომძიებელს შემდგომი გამოძიების მიზნით.

24. 2001 წლის 28 აპრილს პროკურორმა გადაწყვიტა, რომ A.P.-სა და A.R.-ის ქმედებები ექცევა სისხლის სამართლის კოდექსის 101-ე და 207-ე მუხლების ფარგლებში (შესაბამისად, ცემა და ძალაუფლების მითვისება. იხ. ქვემოთ, 41-ე პუნქტი). 2001 წლის 8 მაისს განმცხადებელმა გენერალურ პროკურატურას სთხოვა ქმედებათა ხელახალი კვალიფიცირება ცემიდან წამებაზე, როგორც ამას ითვალისწინებს სისხლის სამართლის კოდექსის 101/1-ე მუხლი (იხ. ქვემოთ 41-ე მუხლი). განმცხადებელმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ ის დაზარალდა, რადგან აიძულებდნენ, ეღიარებინა დანაშაულში მონაწილეობა, რაც არ გააკეთა. ამას შეიძლება მხოლოდ წამება ეწოდოს. 2001 წლის 14 მაისს მან მსგავსი საჩივარი წარუდგინა პროკურორს, რომელიც საქმეს განიხილავდა.

25. A.P., A.R. და მათი ადვოკატი არ გამოცხადდნენ სასამართლო მოსმენაზე 2001 წლის 28 მაისს. 2001 წლის 4 ივნისს განმცხადებლის ადვოკატმა სასამართლოს სთხოვა A.P.-სა და A.R.-ს ქმედებათა ხელახალი კვალიფიცირება ცემიდან წამებაზე. ეს მოთხოვნა უკუაგდეს, რადგან ამგვარ გადაკვალიფიცირებაზე პასუხისმგებელი იყო გამოძიების მხარე.

26. შემდგომი სასამართლო მოსმენები გაიმართა 2001 წლის 13 და 20 ივნისს, 9, 17 და 20 ივლისს, 17 და 26 სექტემბერს. 2001 წლის 26 სექტემბრის მოსმენის შემდეგ განმცხადებელი დააკავა პოლიციამ ადაჯიის ოფიცრის ბრძანებით, რომელიც იყო დაცვის მონმე საქმეში A.P.-სა და A.R.-ის წინააღმდეგ. განმცხადებელმა ცალკე სარჩელი წარადგინა სასამართლოში ამ დაკავებასთან დაკავშირებით. მან ასევე განაცხადა, რომ იგი სასამართლოში აშკარად დააშინეს და შურაცხევებს A.P.-მ და A.R.-მ. - რომლებიც სასამართლო მოსმენებზე ხშირად შეიარაღებულნი ცხადდებოდნენ - და პოლიციის სხვა ოფიცრებმაც.

27. 2001 წლის 8 ოქტომბერს განმცხადებელმა, სისხლის სამართალწარმოების ფარგლებში, სამოქალაქო სარჩელი შეიტანა A.P.-სა და A.R.-ს წინააღმდეგ.

28. 2001 წლის 27 ნოემბერს R.B. გამოიძახეს სასამართლოში, როგორც დაცვის მონმე. განმცხადებელმა მასში ამოიცნო იგი, როგორც სამოქალაქო ტანსაცმელში გამოწყობილი ადამიანი, რომელიც A.P.-სა და A.R.-სთან ერთად, არასათანადოდ მოეპყრო მას 508-ე ოთხში. განმცხადებელმა სთხოვა ბრალდების მხარესა და სასამართლოს, რომ A.P.-სა და A.R.-თან ერთად R.B.-ც გაესამართლებინათ წამების ბრალდებით. 2001 წლის 29 ნოემბერს იგივე მოითხოვა განმცხადებლის ადვოკატმა. ადვოკატი დაეყრდნო განმცხადებლის მყარ არგუმენტებს მოვლენებში მესამე პირის მონაწილეობის შესახებ - რომლებსაც წარმოადგენდა პირველი საჩივრიდან მოყოლებული - და განაცხადა, რომ გამოძიებლემ საკმარისი ძალისხმევა არ გაიღეს არასათანადო მოპყრობაში მესამე პირის ჩართულობის დასადგენად. მათ პასუხი არ მიუღიათ და არც გამოძიება დაწყებულა R.B.-ს მიმართ.

29. 2002 წლის 22 აპრილს ცენტრუს საქალაქო სასამართლომ დაადგინა, რომ A.P. და A.R. დამნაშავეები არიან ბრალდების შესაბამისად და მათ მიუსაჯეს თავისუფლების აღკვეთა 2 წლის ვადით, რომლის აღსრულებაც ერთი წლით გადაიდო. განმცხადებელს მიაკუთვნეს 1,235 მოლდოვური ლეი (MDL, რომელიც ეკვივალენტურია 102 ევროსი (EUR)). ეს თანხა უნდა გადაეხადათ A.P.-სა და A.R.-ს.

30. მოლდოვის ადამიანის უფლებათა დაცვის ჰელსინკის კომიტეტის მოთხოვნის პასუხად, 2002 წლის 14 მაისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ დაადასტურა, რომ A.P.-სა და A.R.-ს არ შეუჩერდათ უფლებამოსილება მათ წინააღმდეგ გამოძიების პროცესში, უდანაშაულობის პრეზუმფციიდან გამომდინარე.

31. განმცხადებელმა და ბრალდებულებმა გაასაჩივრეს ეს გადაწყვეტილება. 2002 წლის 29 ოქტომბერს კომინიოვის საოლქო სასამართლომ დაუშვა განმცხადებლის საკასაციო საჩივარი და მიაკუთვნა მას 11,058 MDL (826 EUR) მატერიალური და არამატერიალური ზიანისათვის. განმცხადებელმა და ბრალდებულებმა გაასაჩივრეს.

32. 2002 წლის 26 დეკემბერს და 2003 წლის 16 და 30 იანვარს დაცვის ადვოკატი არ გამოცხადდა სასამართლოში. მოსმენა გადაიდო თითოეულ ჯერზე.

33. 2003 წლის 6 თებერვალს სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა ქვედა ინსტანციის სასამართლოების გადაწყვეტილებები და საქმე პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაუგზავნეს ხელახლა განსახილველად, დაადგინეს რა, რომ ბრალდებული არ შეიძლება გასამართლდეს ძალაუფლების მითვისებისათვის.

34. შემდგომი მოსმენები დაიგეგმა 2003 წლის 20 მარტს, 14 და 29 აპრილს, 13 მაისს, 1 და 23 ივნისს, 5, 20 და 27 ივლისსა და 2 აგვისტოს. ყველა, ერთის გარდა, გადაიდო პროკურორის ან დაცვის მხარის გამოუცხადებლობის გამო.

35. 2003 წლის 26 მარტს ცენტრუს საქალაქო სასამართლომ საქმის მასალები გადაუგზავნა გამოძიების მხარეს, ბრალდებულთა მიერ ჩადენილი ქმედებების ხე-

ლახალი კვალიფიცირებისათვის. განმცხადებლის თქმით, ამ თარიღის შემდეგ მისთვის არ მიუწოდებიათ ინფორმაცია სამართალწარმოების მიმდინარეობის შესახებ.

36. 2003 წლის 7 აპრილს განმცხადებლის ადვოკატმა სთხოვა გამოძიების მხარეს, რომ ბრალდებულთა ქმედებებისთვის მიეცათ წამების კვალიფიკაცია. მას პასუხი არ მიუღია, რის გამოც მოთხოვნა გაიმეორა 2003 წლის 25 აგვისტოს და, შესაბამისად, სარჩელი შეიტანა ცენტრუს საქალაქო სასამართლოში, რომ არ მიუღია პასუხი გამოძიების მხარისაგან. 2003 წლის 18 სექტემბერს მსგავსი მოთხოვნა წაუყენეს იმავე სასამართლოს. 2003 წლის 8 ოქტომბერს ცენტრუს საქალაქო სასამართლომ დაადგინა, რომ გამოძიების მხარემ არ უპასუხა განმცხადებლის ადვოკატს მის მოთხოვნაზე, თანაც უმიზეზოდ. მან გამოძიების მხარეს მოსთხოვა, პასუხი გაეცა ადვოკატისათვის.

37. 2004 წლის აგვისტოში A.R. გარდაიცვალა. განმცხადებელმა არაერთხელ და სრულიად წარუმატებლად სცადა, მოეპოვებინა სისხლის სამართლის საქმის მასალები. მას არ ჰქონდა ინფორმაცია სამართალწარმოების მიმდინარეობის შესახებ.

38. 2005 წლის 10 ივნისს ცენტრუს საქალაქო სასამართლომ A.P. გაამართლა პოლიციელის ძალაუფლების მითვისების ბრალდებაში. მას მიაკუთვნეს ადმინისტრაციული სასჯელი და დააჯარიმეს 1,000 MDL-ით (65 EUR). განმცხადებელს მიაკუთვნეს 2,236 MDL (147 EUR) მიყენებული ზიანისათვის.

39. 2005 წლის 8 დეკემბერს კომინიოვის სააპელაციო სასამართლომ ნაწილობრივ გააუქმა ეს გადაწყვეტილება. სასამართლომ დაადგინა, რომ A.P. დამნაშავეა სისხლის სამართლის კოდექსის მე-10 მუხლის საფუძველზე (იხ. ქვემოთ, 41-ე პუნქტი), მაგრამ მოუხსნა სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა ხანდაზმულობის ხუთწლიანი ვადის ამოწურვის გამო, რაც მიესადაგებოდა ამ საქმეს. სასამართლომ განმცხადებელს მიაკუთვნა 15,000 MDL (997 EUR).

40. ეს გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა უზენაესმა სასამართლომ 2006 წლის 30 მაისს. გადაწყვეტილება გახდა საბოლოო.

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა და სხვა მასალები

1. ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისი დებულებები

41. სისხლის სამართლის კოდექსის შესაბამისი დებულებები, რომლებიც გამოიყენებოდა მსგავს ვითარებაში, იკითხება შემდეგნაირად:

„მუხლი 46. სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის ხანდაზმულობის ვადა.

პირს არ უნდა დაეკისროს სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა, თუ დანაშაულის ჩადენის თარიღიდან გავიდა შემდეგი პერიოდები:

...

(3) 5 წელიწადი დანაშაულის ჩადენის თარიღიდან, იმ დანაშაულებისათვის, რომლებიც, მოქმედი კოდექსის თანახმად - ისჯება 5 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით;

პადურეტი მოლდოვის წინააღმდეგ

(4) 10 წელიწადი დანაშაულის ჩადენის თარიღიდან, იმ დანაშაულებისათვის, რომლებიც, მოქმედი კოდექსის თანახმად - ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 5 წელზე მეტი ხნით“.

„მუხლი 101. ცემა ან სხვა ძალადობრივი ქმედება.

ფიზიკური ან ფსიქიკური თუ ემოციური ზიანი, მიყენებული ცემით და სხვა ძალადობრივი აქტით, თუ ამგვარმა ქმედებებმა არ გამოიწვია სისხლის სამართლის კოდექსის 95-ე და 96-ე მუხლებში აღნიშნული ზიანი,

- ისჯება 3 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით...“

„მუხლი 101/1. ნამება.

ქმედებები, რომლებმაც პირს განზრახ მიაყენა ტკივილი ან მძიმე ფიზიკური, ფსიქიკური თუ ემოციური ზიანი, განსაკუთრებით, თუ ამის მიზანია ამ პირისა ან მესამე მხარისაგან ინფორმაციისა თუ აღიარების მიღება, დასჯა ქმედებისათვის, რომელიც ამ პირმა ან მესამე მხარემ ჩაიდინა, ან ეჭვია, რომ ჩაიდინა, ამ პირის ან მესამე მხარის დაშინება თუ ზენოლა, ან თუ რაიმე სხვა მიზნით ამ ქმედებებს აქვთ დისკრიმინაციის ფორმა, მიუხედავად იმისა, რა არის ამის საფუძველი, როცა საჯარო ხელისუფლების თანამშრომელმა ან სხვა ოფიციალურმა პირმა მიაყენა ამგვარი ტკივილი ან დაზიანება, ან მან ცხადად თუ შეფარვით ნააქეზა, ან პასუხისმგებლობა მოიხსნა, იმ ტკივილისა და დაზიანების გამოკლებით, რომლებიც შედეგია კანონიერი სანქციებისა და ამგვარი სანქციების ნაწილია ან მისით არის გამოწვეული,

- უნდა დაისაჯოს სამიდან შვიდ წლამდე თავისუფლების აღკვეთით“.

„მუხლი 116. თავისუფლების აღკვეთა უკანონოდ.

თავისუფლების აღკვეთა უკანონოდ,

- უნდა დაისაჯოს 1 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით.

იგივე ქმედება, თუკი მან საფრთხის ქვეშ დააყენა მსხვერპლის სიცოცხლე ან ჯანმრთელობა, ან გამოიწვია ფიზიკური დაზიანება,

- უნდა დაისაჯოს თავისუფლების აღკვეთით ერთიდან ხუთ წლამდე“.

„მუხლი 185. უფლებამოსილების გადამეტება ან *ultra vires* ქმედებები.

უფლებამოსილების გადამეტების ან *ultra vires* ქმედებები, რაც არის საჯარო მოხელის მიერ მისთვის კანონით მინიჭებული უფლებებისა და უფლებამოსილების აშკარა გადამეტება, თუ მათ არსებითი ზიანი მიაყენეს საზოგადოებრივ ინტერესს ან ფიზიკური თუ იურიდიული პირების უფლებებსა და კანონიერ ინტერესებს,

- უნდა დაისაჯონ ან სამ წლამდე თავისუფლების აღკვეთით, ან დაეკისროთ

ჯარიმა ოცდაათიდან ასამდე მინიმალური ხელფასის ოდენობით, ან თანამდებობიდან გათავისუფლებით, რასაც ყველა შემთხვევაში თან სდევს გარკვეული უფლებამოსილების დაკავების ან გარკვეულ საქმიანობაში ჩართვის აკრძალვა ხუთ წლამდე ვადით.

უფლებამოსილების გადამეტება ან *ultra vires* ქმედებები, რასაც თან ახლავს ძალადობა ან იარაღის გამოყენება ან წამება, და რაც ზიანს აყენებს მსხვერპლის პირად ღირსებას,

- უნდა დაისაჯოს სამიდან ათ წლამდე თავისუფლების აღკვეთით და გარკვეული უფლებამოსილების დაკავების ან გარკვეულ საქმიანობაში ჩართვის აკრძალვით ხუთ წლამდე ვადით“.

„მუხლი 207. საჯარო მოხელის ძალაუფლების ან თანამდებობის მითვისება

საჯარო მოხელის ძალაუფლების ან თანამდებობის მითვისება და ამის საფუძველზე სოციალურად საშიშ ქმედებათა განხორციელება,

- უნდა დაისაჯოს ორ წლამდე თავისუფლების აღკვეთით ან ჯარიმით ოცდაათამდე მინიმალური ხელფასის ოდენობით“.

42. ეთიკისა და დეონტოლოგიის კოდექსი პოლიციისათვის მიიღეს 2006 წლის 10 მაისს (დებულება № 481, ძალაშია 2006 წლის 18 მაისიდან). ამ კოდექსის თანახმად, აკრძალულია არასათანადო მოპყრობა და არასათანადო, არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობისა ან დასჯის შეწყნარება ან წაქეზება „მიუხედავად გარემოებებისა“.

2. სხვა შესაბამისი მასალები

43. 30-ე სესიაზე (8-9 მაისი, 2003), რომელიც ეძღვნებოდა მონაწილე სახელმწიფოების წარმოდგენილი ანგარიშების განხილვას თემის გარშემო - კონვენცია წამებისა და სისასტიკის, არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობისა ან დასჯის წინააღმდეგ - გაეროს წამების აღკვეთის კომიტეტმა განიხილა პირველადი ანგარიში მოლდოვის რესპუბლიკიდან (დოკუმენტი CAT/C/32/Add.4 30 აგვისტო 2002).

ამ ანგარიშის 72-ე პუნქტში მოლდოვის მთავრობა აღნიშნავს:

„უკანონო ქმედების სხვა მაგალითია მოქალაქე პადურეტის - ტირასპოლის უნივერსიტეტის სტუდენტის - შემთხვევა. იგი დააკავა პოლიციამ და მიიყვანა ცენტრალური ოლქის პოლიციის განყოფილებაში, დანაშაულის ჩადენის ბრალდებით. იგი სცემეს, აწამეს და მოგვიანებით გაათავისუფლეს. საქმე აღძრეს პოლიციის მოსამართლეებმა, მაგრამ ის შეწყდა და გაუქმდა ეჭვიმტანილისთვის ინფორმაციის მიწოდების გარეშე. ჰელსინკის კომიტეტმა საჩივარი წარუდგინა პოლიციის სასამართლოს, რის შემდეგაც საქმე ხელახლა გაიხსნა, მაგრამ მასალების გადაცემა სასამართლოსთვის გვიანდება“.

44. წამების აღკვეთის კომიტეტის მოლდოვაში ვიზიტთან (2001 წლის 10-22 ივნისი) დაკავშირებული ანგარიშის შესაბამისი ამონარიდები:

პადურეტი მოლდოვის წინააღმდეგ

„25. როგორც აღნიშნულია ზემოთ მე-13 პუნქტში, ვითარების გაუარესების პასუხად, დელეგაციამ მოლდოვის ხელისუფლების ორგანოებს შეახსენა კონვენციის მე-8 მუხლის მე-5 პუნქტი და მოსთხოვა, დაუყოვნებლივ ჩაეტარებინათ ამომწურავი და დამოუკიდებელი მოკვლევა იმ მეთოდების გარშემო, რომლებსაც ოპერატიული პოლიციის განყოფილებები იყენებენ ქვეყანაში თავისუფლებააღკვეთილ პირთა დაკითხვისას. 2001 წლის 5 ნოემბრის წერილში მოლდოვის ხელისუფლებამ მარტივად აღნიშნა, რომ „შინაგან საქმეთა სამინისტროს განცხადებით, მათ არ იციან რაიმე კონკრეტული ფაქტები თავისუფლებააღკვეთილ პირთა დაკითხვისას პოლიციის მხრიდან არაადამიანურ მეთოდთა გამოყენების შესახებ და არასათანადო მოპყრობის საჩივრების შემთხვევაში, გააუქმებს არსებულ პროცედურებს. კომიტეტის აზრით, ამგვარი დამოკიდებულება აშკარად უსაფუძვლოა, თუ გავითვალისწინებთ 2001 წლის ვიზიტისას შეგროვებულ მთელ ინფორმაციას.

კონვენციის მე-3 მუხლზე დაყრდნობით, წამების აღკვეთის კომიტეტი მოუწოდებს მოლდოვის ხელისუფლების ორგანოებს, დაუყოვნებლივ ჩაატარონ ზემოაღნიშნული მოკვლევა და მისი შედეგების შესახებ ინფორმაცია კომიტეტს მიაწოდონ 2001 წლის ვიზიტის შესახებ ანგარიშის გადაცემიდან სამი თვის განმავლობაში“.

45. შესაბამისი ამონარიდები მოლდოვის მთავრობის 2002 წლის 26 მაისის პასუხიდან წამების აღკვეთის კომიტეტის 2001 წლის ანგარიშზე:

„28. წამების აღკვეთის კომიტეტს სურდა, მოესმინა მოლდოვის ხელისუფლების ორგანოების კომენტარი გამოძიების თანამედროვე მეთოდებთან დაკავშირებით,

სამწუხაროდ, ამ მიმართებით არანაირი წინსვლა არ არის.

29. წამების აღკვეთის კომიტეტს სურდა, მიეღო ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა არის მიღწეული პოლიციისათვის დეონტოლოგიის კოდექსის შემუშავების კუთხით.

სამწუხაროდ, ამ მიმართებით არანაირი წინსვლა არ არის.“

სამართალი

46. განმცხადებელი კონვენციის მე-3 მუხლის საფუძველზე ჩიოდა არასათანადო მოპყრობისა და იმის გამო, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა არ ჩაატარეს ეფექტიანი გამოძიება და არ დასაჯეს არასათანადო მოპყრობაზე პასუხისმგებელი პირები.

მე-3 მუხლი იკითხება შემდეგნაირად:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას“.

47. განმცხადებელი ასევე ჩიოდა კონვენციის მე-5 მუხლის საფუძველზე, 2000 წლის 31 მარტს უკანონო დაკავებისა და პატიმრობის გამო.

კონვენციის მე-5 მუხლის შესაბამისი მონაკვეთები იკითხება შემდეგნაირად:

„1. ყველას აქვს თავისუფლებისა და პირადი ხელშეუხებლობის უფლება. არავის შეიძლება აღკვეთოს თავისუფლება, გარდა შემდეგი შემთხვევებისა და კანონით განსაზღვრული პროცედურის შესაბამისად, ესენია:

...(c) პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება უფლებამოსილი სასამართლო ორგანოს წინაშე მის წარსადგენად, როდესაც არსებობს სამართალდარღვევის საფუძვლიანი ეჭვი, ან საფუძვლიანადაა მიჩნეული პირის მიერ სამართალდარღვევისა თუ მისი ჩადენის შემდეგ მიმალვის აღკვეთის აუცილებლობა; ...“

48. გარდა ამისა, იგი ჩიოდა, რომ სისხლის სამართალწარმოების ხანგრძლივობა A.P.-სა და A.R.-ს წინააღმდეგ იყო გადაჭარბებული - კონვენციის მე-6 მუხლის საწინააღმდეგოდ. მე-6 მუხლის შესაბამისი მონაკვეთი იკითხება შემდეგნაირად:

„... წარდგენილი ნებისმიერი სისხლის სამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას ყველას აქვს გონივრულ ვადაში მისი საქმის სამართლიანი და საქვეყნო განხილვის უფლება....სასამართლოს მიერ...“

49. დაბოლოს, განმცხადებელი ჩიოდა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-13 მუხლი, რადგან მას კომპენსაცია მხოლოდ მცირე ოდენობით მიაკუთვნეს იმის გამო, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა არ უზრუნველყვეს დაუყოვნებელი გამოძიება და A.P.-სა და A.R.-ს დასჯა, 2003 წლის ივნისის შემდეგ კი კანონით შეწყდა დასჯა წამებისათვის. მე-13 მუხლი იკითხება შემდეგნაირად:

„ყველას, ვისაც დაერღვა ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები, უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება ეროვნული ხელისუფლებისაგან, თუნდაც ეს დარღვევა ჩაიდინოს პირმა, რომელიც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ახორციელებდა“.

I. დასაშვებობა

50. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მის პირველად განაცხადში განმცხადებელი ჩიოდა კონვენციის მე-5, მე-6 და მე-13 მუხლებით გარანტირებული უფლებების დარღვევის გამო. თუმცა, მომდევნო განხილვისას მას არ მოუხსენიებია ეს საჩივრები. ამ გარემოებათა გამო სასამართლო მიიჩნევს, რომ აუცილებელი არ არის ამ საჩივართა განხილვა.

51. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებელმა ბოროტად გამოიყენა მისი ინდივიდუალური პეტიციის უფლება. რადგან არ აცნობა სასამართლოს 2005 წლის 8 დეკემბრის გადაწყვეტილების შესახებ, რომლის თანახმადაც, მას მიენიჭა კომპენსაცია 15,000 MDL-ს ოდენობით. ყოველ შემთხვევაში, მას შეეძლო მეტი აღარ ეჩივლა იმის გამო, რომ კონვენციით გარანტირებულ უფლებათა დარღვევის მსხვერპლია, კომპენსაციის მიკუთვნებისა და დამნაშავეთა დამნაშავედ ცნობისა თუ მათთვის განაჩენის გამოტანის კუთხით.

52. განმცხადებელი არ დაეთანხმა ამას, განაცხადა რა, რომ მას ჯერაც არ მიუღია მიკუთვნებული თანხა მთლიანად, რამდენადაც სასამართლო აღმასრულებელმა ნება დართო A.P.-ს, ნაწილ-ნაწილ გადაეხადა თანხა განმცხადებლისათვის - მისი თვიური ხელფასის 25% - სრულ გადახდამდე. 2007 წლის 26

აპრილს აღმასრულებელმა გადაწყვიტა, ეთხოვა A.P.-ს დამსაქმებლის - შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის, რომ აემოქმედებინა A.P.-ს წინააღმდეგ გამოტანილი განაჩენი. გადაწყვეტილებაში არაფერი იყო ნათქვამი A.P.-ს კუთვნილი ქონების განსაზღვრაზე. 2007 წლის 25 ივნისს ეს გადაწყვეტილება გაეგზავნა სამინისტროს. განმცხადებელმა პირველი თანხა მიიღო 2007 წლის ოქტომბერში - ნელინად-ნახევრის შემდეგ იმ თარიღიდან, როცა სასამართლომ გამოიტანა საბოლოო გადაწყვეტილება მისთვის კომპენსაციის მიკუთვნების შესახებ. გარდა ამისა, A.P.-ს წინააღმდეგ გამოძიებისა და სისხლის სამართალწარმოების ხანგრძლივობის გამო, ხელისუფლების ორგანოებმა მისცეს მას საშუალება, თავი აერიდებინა პასუხისმგებლობისათვის. საბოლოოდ, განმცხადებელმა განაცხადა, რომ მან დროულად აცნობა სასამართლოს 2005 წლის 8 დეკემბრის გადაწყვეტილების შესახებ. ეს ისედაც ცხადი გახლდათ საქმის ფაქტობრივი გარემოებებიდან, სადაც აღნიშნული იყო როგორც ეს, ასევე უზენაესი სასამართლოს მომდევნო გადაწყვეტილება, რომელმაც ძალაში დატოვა იგი (იხ. ზემოთ, 39-ე და 40-ე პუნქტები).

53. სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებელმა მას მიაწოდა შესაბამისი ინფორმაცია განვითარებული მოვლენების შესახებ, რაც აღინიშნა მოპასუხე მთავრობისათვის მიწოდებულ ფაქტობრივ გარემოებებში. ამდენად, პრეტენზია პეტიციის უფლების სავარაუდო ბოროტად გამოყენების შესახებ უკუგდებული უნდა იყოს.

54. რაც შეეხება პრეტენზიას მსხვერპლის სტატუსის დაკარგვასთან დაკავშირებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ იგი აყენებს საკითხებს, რომლებიც ახლოსაა კონვენციის მე-3 მუხლის საფუძველზე აღძრული საჩივრის არსებით მხარეებთან. ამდენად, იგი განიხილავს მას საქმის არსებით მხარეებთან ერთად.

55. სასამართლო მიიჩნევს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლის საფუძველზე აღძრული საჩივარი წამოჭრის სამართლის საკითხებს, რომლებიც იმდენად სერიოზულია, რომ მათი განსაზღვრა დამოკიდებული უნდა იყოს არსებითი მხარეების განხილვაზე. ამდენად, სასამართლო ამ საჩივარს აცხადებს არსებით განხილვაზე დასაშვებად. მისი გადაწყვეტილების შესაბამისად - გამოიყენოს კონვენციის 29-ე მუხლის მე-3 პუნქტი (იხ. ზემოთ, მე-4 პუნქტი) - სასამართლო დაუყოვნებლივ განიხილავს ამ საჩივართა არსებით მხარეებს.

II. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

A. მხარეთა არგუმენტები

56. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ მას არასათანადოდ მოეპყრნენ ოფიცრები A.R. და A.P. ასევე, მესამე ოფიცერი, რომლის იდენტიფიკაციაც ვერ მოხერხდა. გამოძიებისა და სისხლის სამართალწარმოების ხანგრძლივობის გამო, ასევე, უფრო ხანმოკლე შეზღუდვის გამოყენების გამო, ვიდრე ეს გათვალისწინებული იყო კანონით, ხელისუფლების ორგანოებმა საშუალება მისცეს A.P.-ს, თავი აერიდებინა სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობისთვის. ამდენად, განმცხადებელმა ვერ მოიპოვა საკმარისი დაკმაყოფილება და შეეძლო გაეგრძელებინა ჩივილი, რომ ის გახდა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის მსხვერპლი. გარდა ამისა, საგამოძიებო და სასამართლო ხელისუფლების ორგანოებმა მიიღეს ყველა შესაძლო ზომა, რომ სამართალწარმოება განელილიყო და პოლიციის

ოფიცრებისათვის პასუხისმგებლობა აეცილებინათ. განმცხადებელი იღებდა მუქარებს ანონიმურ პირთაგან, რათა მას უკან გაეხმო საჩივარი. 2001 წლის 26 სექტემბერს იგი დააკავეს ადაჯიის ოფიცრის ბრძანებით, რომელიც A.R.-მა და A.P.-მ გამოიძახეს როგორც დაცვის მოწმე.

57. საქმის წარმოებისას, დამნაშავეთაგან არც ერთი არ გადაუყენებიათ დაკავებული თანამდებობიდან და A.P. კვლავაც აგრძელებს მუშაობას პოლიციის ოფიცრად. ამრიგად, მის მსჯავრდებას არ ჰქონდა პრევენციული ეფექტი, რამდენადაც ამას ხელი არ შეუშლია A.P.-სთვის, გაეგრძელებინა მუშაობა პოლიციის ოფიცრად და საქმე, თავისთავად, წარმოადგენდა პოლიციის მხრიდან არასათანადო მოპყრობის დაუსჯელობის მაგალითს. კომპენსაცია, რაც გადაუხადეს განმცხადებელს, იყო ძალიან მცირე არა მხოლოდ მისი უფლებების დარღვევის სერიოზულობის ფონზე, არამედ ამით დაიფარა ძალიან მცირე ნაწილი მის მიერ განეული ხარჯებისა, რაც არ იყო საკმარისი სამედიცინო დანახარჯებისა და ადვოკატის საფასურისთვის.

58. მთავრობამ განაცხადა, რომ განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობა მრავალმხრივად გამოიძიეს და, შედეგად, გამოვლინდნენ და დაისაჯნენ დამნაშავეები. პოლიციის ოფიცრების სასჯელი პროპორციული იყო მათ მიერ ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმისა. გარდა ამისა, მოლდოვის კანონმდებლობა ერთმანეთისაგან განასხვავებს მსუბუქ დანაშაულს, საშუალო სიმძიმის, მძიმე, ძალიან მძიმე და განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულებს. რამდენადაც პოლიციის ოფიცრების მხრიდან ჩადენილი დანაშაული ჩაითვალა საშუალო სიმძიმისად, 2-წლიანი პატიმრობა (რომელიც დასრულდა 2002 წლის 22 აპრილს) სათანადო სასჯელი იყო. იმ გადანყევტილების გაუქმება გამოხატავდა ეროვნული სასამართლოების სურვილს - დაეცვა ბრალდებულთა უფლებები კონვენციის მე-6 მუხლის შესაბამისად, რომ მათ ჰქონოდათ სრულად დასაბუთებული გადანყევტილება.

59. ერთადერთი მიზეზი, რის გამოც შეწყდა სისხლის სამართალწარმოება A.P.-ს მიმართ, იყო სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის ხანდაზმულობის ვადის ამოწურვა. გარდა ამისა, მას დაეკისრა 15,000 MDL-ს გადახდა განმცხადებლის კომპენსაციის სახით. სასამართლოს მიერ მიღებული განაჩენი ემსახურებოდა პრევენციული მიზნებს - A.P.-ს ასწავლა, რომ აღარ ჩაედინა მსგავსი დანაშაული და დანარჩენ საზოგადოებას კი აჩვენა, რომ დანაშაულს არ შეინყნარებენ.

B. სასამართლოს შეფასება

60. როგორც არაერთხელ აღნიშნა სასამართლომ, მე-3 მუხლი მოიცავს დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ ფუნდამენტურ ღირებულებას. ყველაზე რთულ გარემოებებშიც კი, როგორცაა ბრძოლა ტერორიზმისა და ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ, კონვენცია აბსოლუტური მნიშვნელობით კრძალავს წამებასა და არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობასა ან დასჯას. განსხვავებით კონვენციისა და 1-ლი და მე-4 ოქმების სხვა არსებითი დებულებებისაგან, მე-3 მუხლი არ უშვებს გამონაკლისებს და დაუშვებელია გადახვევა მისგან მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, მაშინაც კი, როცა საფრთხე ემუქრება ხალხის სიცოცხლეს (იხ. *Selmouni v. France* [GC], № 25803/94, § 95, ECHR 1999 V, და *Assenov and Others v. Bulgaria*, 28 October 1998, § 93, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII).

I. არასათანადო მოპყრობა განმცხადებლის მიმართ და ხელისუფლების ორგანოების პოზიტიური ვალდებულებები კონვენციის მე-3 მუხლის თანახმად

61. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მხარეები არ დავობენ ერთ საკითხზე: განმცხადებელს არასათანადოდ მოეპყრნენ ოფიცრები A.P. და A.R. 2000 წლის 31 მარტს. სისხლის სამართალწარმოება A.P.-სა და A.R.-ის წინააღმდეგ დაიწყო და შეწყდა A.R.-ის სიკვდილისა და იმის გამო, რომ A.P.-ს შემთხვევაში გავიდა ხანდაზმულობის ვადა. განმცხადებლის მიმართ განხორციელებული ქმედებებისა და მისი დაზიანების ხარისხის გათვალისწინებით (იხ. ზემოთ პუნქტები 11 და 14), არასათანადო მოპყრობა მის მიმართ შეიძლება ჩაითვალოს ნამებად კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით. ამ მუხლის დებულებათა დარღვევა გამოვლინდება, თუ ხელისუფლების ორგანოებმა სრულად არ უპასუხეს განმცხადებლის ზიანს და არ შეასრულეს მე-3 მუხლით დაკისრებული ვალდებულება გამოძიებისა და არასათანადო მოპყრობაზე პასუხისმგებელ პირთა დასჯისა.

(ა) განმცხადებლის არასათანადო მოპყრობის გამოძიება

62. სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქმეში *Bati and Others v. Turkey* (№ 33097/96 და 57834/00, ECHR 2004 IV (ამონარიდები)):

„133. ... როცა ადამიანი დამაჯერებლად აცხადებს, რომ იგი აწამეს სახელმწიფო მოხელეთა ხელში ყოფნისას, ცნება „სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება“ გულისხმობს სიღრმისეულ და ეფექტიან გამოძიებასაც, გარდა იმისა, რომ საჭიროების შემთხვევაში, გაიცეს კომპენსაცია და ხელი არ შეეშალოს ეროვნულ სამართალში არსებული დაცვის სხვა საშუალებებით სარგებლობას. გამოძიება, რომელიც აღწევს ამ მიზნებს, გარემოებებიდან გამომდინარე, შესაძლოა განსხვავდებოდეს. თუმცა, როგორც უნდა იყოს გამოძიების მეთოდი, ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა იმოქმედონ ოფიციალური საჩივრის შეტანისთანავე. მაშინაც, როცა საჩივარი დაფიქსირებული არ არის, მაგრამ არსებობს საკმარისად ცხადი მინიშნებები ნამებასა ან არასათანადო მოპყრობაზე, გამოძიება უნდა დაიწყოს (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, *Özbey v. Turkey* (dec.), № 31883/96, 8 მარტი, 2001; იხ. ასევე სტამბოლის ოქმი, ზემოთ პუნქტი 43). ხელისუფლების ორგანოებმა უნდა გაითვალისწინონ ნამების მსხვერპლთა განსაკუთრებით მონყვლადი ვითარება და ის ფაქტი, რომ სერიოზულ არასათანადო მოპყრობას დაქვემდებარებული პირები ხშირად მზად არ არიან ან სურვილი არ აქვთ, დააფიქსირონ საჩივარი (იხ. *Aksoy v. Turkey*, 1996 წლის 18 დეკემბერის გადაწყვეტილება, [Reports of Judgments and Decisions 1996 VI,] pp. 2286-87, §§ 97-98).

...

136. ეჭვს მიღმაა, რომ დაუყოვნებლივ და გონივრული სისწრაფით გამოძიების მოთხოვნა ამ კონტექსტშიც მოიაზრება. არასათანადო მოპყრობის შესახებ ბრალდებათა გამოძიებისას ხელისუფლების ორგანოების დაუყოვნებელი რეაქცია შესაძლოა ზოგადად ჩაითვალოს არსებითად, კანონის უზენაესობის პრინციპისადმი საზოგადოების რწმენის შენარჩუნებისა ან შეთქმულების თუ უკანონო ქმედე-

ბებისადმი ტოლერანტობის გამოვლენის პრევენციისთვის (იხ. სხვა საქმეებთან ერთად, *Indelicato v. Italy*, № 31143/96, § 37, 18 ოქტომბერი, 2001, და *Özgür Kılıç v. Turkey* (dec.), № 42591/98, 24 სექტემბერი, 2002). მიუხედავად იმისა, რომ კონკრეტულ სიტუაციაში საგამოძიებო პროცესი შეიძლება შეფერხდეს დაბრკოლებებით ან სირთულეებით, ხელისუფლების ორგანოებისთვის ზოგადად არსებითია გამოძიების დაუყოვნებლივ დაწყება, კანონის უზენაესობის პრინციპისადმი საზოგადოების რწმენის შენარჩუნების ან შეთქმულების თუ უკანონო ქმედებებისადმი ტოლერანტობის გამოვლენის პრევენციის მიზნით (იხ. *mutatis mutandis*, *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, № 46477/99, § 72, ECHR 2002 II).“

63. უბრუნდება რა წინამდებარე საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს, სასამართლო აღნიშნავს, რომ პროკურორმა დაავალა სასამართლოს ექიმს, განმცხადებელი გაესინჯა იმავე დღეს, როცა მას არასათანადოდ მოეპყრნენ, კერძოდ, 2000 წლის 31 მარტს (იხ. ზემოთ მე-12 პუნქტი). მიუხედავად ამგვარი დავალებისა, განმცხადებელი ექიმთან მიიყვანეს მხოლოდ 2000 წლის 3 აპრილს (იხ. ზემოთ მე-14 პუნქტი). ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებმა და მთვრობამ არ წარმოადგინეს არანაირი განმარტება ამ დაგვიანების შესახებ. ეს არ შეესაბამება დაუყოვნებელი გამოძიების ჩატარების ვალდებულებას, რამდენადაც დროის გასვლასთან ერთად, არსებობს არასათანადო მოპყრობის კვალის გაქრობისა და დაზიანებათა განკურნების რისკი.

64. გარდა ამისა, 2000 წლის 3 აპრილს სასამართლოს ექიმის მიერ არასათანადო მოპყრობის დადასტურების შემდეგ, A.R.-ისა და A.P.-ს მიმართ სისხლის სამართლის გამოძიება არ დაწყებულა 2000 წლის 15 ივნისამდე (იხ. ზემოთ მე-17 პუნქტი). კვლავ არ წარმოუდგენიათ არანაირი განმარტება ორ თვეზე მეტი ხნით დაგვიანების შესახებ.

65. განმცხადებლის თანახმად, 2000 წლის 31 მარტის არასათანადო მოპყრობაში მონაწილეობდა კიდევ ერთი ადამიანი, რომლის ვინაობაც თავიდანვე უცნობი იყო. A.P.-მ თავად დაადასტურა დაკითხვისას, რომ განმცხადებლის დაკითხვას ესწრებოდა სხვა ადამიანიც (იხ. ზემოთ მე-16 პუნქტი). შემდეგ განმცხადებელმა R.B. ამოიცნო, როგორც მესამე ადამიანი, რომელიც არასათანადოდ მოეპყრო მას 2000 წლის 31 მარტს და მოითხოვა მის წინააღმდეგ ბრალდების აღძვრა. თუმცა, განმცხადებელს არ მიუღია პასუხი მის მოთხოვნაზე და არც გამოძიება ჩატარებულა (იხ. ზემოთ 28-ე პუნქტი).

66. ამასთან ერთად, განმცხადებლისათვის არ შეუტყობინებიათ A.R.-ისა და A.P.-ს წინააღმდეგ მიმდინარე გამოძიების მსვლელობის შესახებ. მაგალითად, მისთვის დაუყოვნებლივ არ უცნობებიათ სამართალწარმოების შეწყვეტის შესახებ 2000 წლის 21 სექტემბერს, ეს შეიტყო მხოლოდ მას შემდეგ, რაც დაჟინებით მოითხოვა განახლებული ინფორმაცია 2000 წლის 21 ნოემბერს (იხ. ზემოთ მე-19 პუნქტი).

67. საბოლოოდ, სასამართლომ აღნიშნა, რომ გამოძიება და სისხლის სამართალწარმოება დაძაბავთა წინააღმდეგ გაგრძელდა თითქმის 6 წელიწადს - 2000 წლის 15 ივნისიდან 2006 წლის 26 მარტამდე.

68. აქედან გამომდინარე, წინამდებარე საქმეში გამოძიება დაგვიანებით დაიწყო გაუგებარი მიზეზით და, სისხლის სამართალწარმოებასთან ერთად, გაგრძელდა ძალიან დიდხანს; განმცხადებლისათვის არ შეუტყობინებიათ მისი მიმდინარეობის შესახებ და არ ჩატარებულა გამოძიება კიდევ ერთ ადამიანთან - R.B.-სთან დაკავშირებული დარღვევების ირგვლივ, რომელიც ასევე არასათანადოდ

მოეპყრო განმცხადებელს. სასამართლოს მიაჩნია, რომ ზემოთ დასახელებული თითოეული დარღვევა შეუსაბამოა პროცედურული ვალდებულებებისა, რომლებიც აკისრიათ ნევრ სახელმწიფოებს კონვენციის მე-3 მუხლის შესაბამისად.

69. ზემოხსენებულიდან გამომდინარე, განმცხადებელს შეუძლია განაგრძოს ჩივილი, რომ ის უფლებების დარღვევის მსხვერპლია და, აქედან გამომდინარე, მთავრობის წინასწარ პრეტენზიას უარი უნდა ეთქვას.

(b) არასათანადო მოპყრობის აკრძალვის პრევენციული შედეგი

70. სასამართლო იხსენებს, რომ საქმეში *Okkali v. Turkey* (№ 52067/99, § 65, ECHR 2006 XII (ამონარიდები)) მან დაადგინა:

„... მე-3 მუხლის საპროცესო მოთხოვნები სცდება წინასწარი გამოძიების ეტაპს, როდესაც ... გამოძიებას მივყავართ ეროვნული სასამართლოების მიერ სამართლებრივ ქმედებამდე: სამართალწარმოების პროცესი, არსებითი განხილვის ეტაპის ჩათვლით, უნდა შეესაბამებოდეს მე-3 მუხლით გათვალისწინებული აკრძალვის მოთხოვნებს. ეს იმას ნიშნავს, რომ ეროვნულმა სასამართლო ორგანოებმა ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური ტანჯვის ფაქტი, არაფრის ფასად, დაუსჯელი არ უნდა დატოვონ. ამას არსებითი მნიშვნელობა აქვს კანონის უზენაესობის პრინციპისადმი საზოგადოების რწმენისა და მხარდაჭერის შენარჩუნებისა და შეთქმულების ან უკანონო ქმედებებისადმი ტოლერანტობის გამოვლენის პრევენციისთვის (იხ. *mutatis mutandis*, *Öneryıldız v. Turkey* [GC], № 48939/99, § 96, ECHR 2004 XII).“

71. წინამდებარე საქმეში განმცხადებელი ჩიოდა, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა ყველაფერი გააკეთეს დამნაშავეთათვის პასუხისმგებლობის ასარიდებლად და თითქმის არაფერი გაუკეთებიათ მის მიერ განცდილი ზიანის კომპენსირებისათვის.

72. სასამართლო აღნიშნავს, რომ არც ერთი სამთვან, რომლებიც ბრალდებულნი იყვნენ განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობაში, არ გაუსამართლებიათ ამ დანაშაულისათვის. გარდა ამისა, ერთ-ერთი მათგანი გარდაიცვალა და, შესაბამისად, ვერც გასამართლდებოდა, R.B.-ს წინააღმდეგ გამოძიება არც არასოდეს დაწყებულა, A.P.-მ კი თავიდან აირიდა პასუხისმგებლობა ხანდაზმულობის ვადის გამოყენებით.

73. ამ უკანასკნელთან დაკავშირებით, სასამართლო კვლავ იხსენებს პრეცედენტულ სამართალს, რომლის თანახმადაც (იხ. *Abdülsamet Yaman v. Turkey*, № 32446/96, § 55, 2 ნოემბერი 2004):

„როცა სახელმწიფო მოხელე ბრალდებულია დანაშაულში, რომელიც მოიცავს წამებას ან არასათანადო მოპყრობას, „სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალების“ მიზნებისათვის უალრესად მნიშვნელოვანია, რომ სისხლის სამართალწარმოებასა და განაჩენის გამოტანას არ გაუვიდეს ხანდაზმულობის ვადა, ასევე დაუშვებელია ამნისტიისა ან შეწყალების გავრცელება. სასამართლო ასევე ხაზს უსვამს იმის აუცილებლობას, რომ მოხელეს უნდა შეუწყდეს უფლებამოსილება გამოძიების ან სასამართლო განხილვის პროცესში და, მსჯავრდების შემთხვევაში, გათავისუფლდეს დაკავებული თანამდებობიდან (იხ. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წამების აღკვეთის კომიტეტის დასკვნები და რეკომენდაციები: თურქეთი, 2003 წლის 27 მაისი, CAT/C/CR/30/5)“.

74. წინამდებარე საქმეში ეროვნულმა სასამართლოებმა დაადგინეს, რომ განმცხადებელს არასათანადოდ მოეპყრნენ და მთავრობამ თავის ანგარიშში - გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წამების აღკვეთის კომიტეტისადმი - განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობა დაახასიათა როგორც წამება (იხ. ზემოთ 43-ე პუნქტი). სამედიცინო დასკვნამ დაადასტურა, რომ ამან გამოიწვია თავის ტრავმა და ანუსის დაზიანება, რაც შეესაბამება მის საჩივარს ცემისა და შუშის ბოთლით გაუპატიურების შესახებ. ყველა ეს ქმედება განხორციელდა იმ მიზნით, რომ მოეპოვებინათ მისი აღიარება. სასამართლოსათვის ეს ქმედებები შეიძლება ჩაითვალოს მხოლოდ და მხოლოდ წამებად, კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით. ამ გარემოებებში, მომხდარი საკმარისი არ არის არასათანადო მოპყრობის პრობლემასთან დაკავშირებული კანონმდებლობის პრევენციული შედეგის უზრუნველყოფისათვის. კერძოდ ის, რომ სისხლის სამართლანარმოება დაიწყო არა სისხლის სამართლის კოდექსის 101/1-ე მუხლით (წამება), არამედ ნაკლებად მძიმე დანაშაულის მუხლით (101-ე მუხლი - სხეულის დაზიანება), თანაც შესაბამისი განმარტების გარეშე.

სასამართლოს სჯერა, რომ კონკრეტულად წამების ფენომენის საპასუხოდ შემოღებული კანონმდებლობის პრევენციული შედეგი მიიღწევა მხოლოდ მაშინ, თუ იგი გამოიყენება ყოველთვის, როცა ამას გარემოებები მოითხოვს, ისევე როგორც წინამდებარე საქმეში.

75. გარდა ამისა, A.P.-სთვის არასოდეს შეუწყვეტიათ უფლებამოსილება. გამოძიება და სამართალწარმოება გაგრძელდა დიდხანს და ეს გახდა ერთადერთი მიზეზი ხანდაზმულობის ვადის გასვლისა. გარდა ამისა, სისხლის სამართლის კოდექსის 46-ე მუხლის შუქზე (იხ. ზემოთ 41-ე მუხლი), 101-ე და 101/1-ე მუხლები ითვალისწინებენ ხანდაზმულობის ვადას, შესაბამისად, ხუთი და ათი წლით. ამდენად, ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებმა წინამდებარე საქმეში უარი თქვეს რა სისხლის სამართლის კოდექსის 101/1-ე მუხლის გამოყენებაზე, ისარგებლეს უფრო ხანმოკლე ხანდაზმულობის ვადით (ხუთი წელი) და საშუალება მისცეს A.P.-ს, გაჰქცეოდა სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობას. ნებისმიერ შემთხვევაში, ხანდაზმულობის ვადა არ უნდა გამოიყენონ არასათანადო ქმედებათა მიმართ, რომლებიც ჩაიდინა სახელმწიფო მოხელემ (იხ. ზემოთ 73-ე პუნქტი).

76. სასამართლო ასევე შენიშნავს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მკვეთრ პოზიციას, გამოხატულს მას შემდეგ, რაც მისთვის ცნობილი გახდა წამების აღკვეთის კომიტეტის დასკვნები: „მან არ იცოდა კონკრეტული შემთხვევები თავისუფლებალკვეთილ პირთა დაკითხვისას პოლიციის მხრიდან არაადამიანური მეთოდების გამოყენებისა“ (იხ. ზემოთ 44-ე პუნქტი). გარდა ამისა, იგი შენიშნავს, რომ არ არსებობდა არავითარი მცდელობა გამოძიების თანამედროვე მეთოდების განვითარებისათვის (იხ. ზემოთ 45-ე პუნქტი) და მნიშვნელოვანი დაგვიანებით მიიღეს პოლიციის ეთიკის კოდექსიც (თითქმის 4 წლის შემდეგ მას შემდეგ, რაც ეს წამების აღკვეთის კომიტეტმა მოითხოვა. იხ. ზემოთ 45-ე პუნქტი).

77. სასამართლო დიდი შეშფოთებით აღნიშნავს, რომ მოლდოვაში მთავრობა წამებას მიიჩნევს „საშუალო სიმძიმის დანაშაულად“, რომელიც უნდა გაიმიჯნოს სხვა, უფრო მძიმე ფორმის დანაშაულთაგან და, ამდენად, იმსახურებდეს უფრო მცირე სასჯელს (იხ. ზემოთ 58-ე მუხლი). ამგვარი პოზიცია აბსოლუტურად არ შეესაბამება კონვენციის მე-3 მუხლიდან გამომდინარე ვალდებულებებს, რომლებიც განსაკუთრებულ სიმძიმეს ანიჭებს წამების დანაშაულს. 72-76-ე პუნქტებში აღნიშნულ სხვა დარღვევებთან ერთად, ეს უკანასკნელი ადასტურებს,

რომ მოლდოვის ხელისუფლება სრულად არ გამოხსნამართალდამცველი ორგანოების მხრიდან არასათანადო მოპყრობის პრაქტიკას და აღრმავებს შთაბეჭდილებას, რომ კანონმდებლობა, რომელიც მიღებულია არასათანადო მოპყრობის პრევენციისა და დასჯისათვის, სრულად ვერ აღწევს პრევენციულ შედეგს. ამ დასკვნას ამყარებს ის ფაქტი, რომ A.P. აგრძელებს მუშაობას პოლიციაში და მან მხოლოდ მცირე თანხა გადაიხადა მიყენებული ზიანისათვის, ისიც ნაწილ-ნაწილ, თუმცა კი არ არსებობს არავითარი მტკიცებულება, რომ აღმასრულებელი შეეცადა გაერკვია, ფლობდა თუ არა იგი რაიმე ქონებას. ეს საქმე, როგორც ასეთი, ტოვებს შთაბეჭდილებას, რომ მომავალში სხვა მსგავსი დარღვევების პრევენციას კი არ ახდენს, არამედ მაგალითია ფაქტობრივად სრული დაუსჯელობისა სამართალდამცველი ორგანოების მხრიდან არასათანადო მოპყრობის შემთხვევაში.

(c) დასკვნა

78. სასამართლო ადგენს, რომ არა მარტო განმცხადებელი დაექვემდებარა არასათანადო მოპყრობას პოლიციის დაწესებულებაში ყოფნისას, არამედ ხელისუფლების ორგანოებმაც ვერ წარმოადგინეს დამაკმაყოფილებელი პასუხი, რამდენადაც სათანადოდ და გონივრულ ვადაში ვერ გამოიძიეს არასათანადო მოპყრობის ფაქტი, ისევე როგორც ვერ უზრუნველყვეს კანონმდებლობის პრევენციული შედეგი.

აქედან გამომდინარე, მთავრობის წინასწარ პრეტენზიას განმცხადებლის მიერ მსხვერპლის სტატუსის დაკარგვასთან დაკავშირებით, უარი უნდა ეთქვას.

79. შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

III. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

80. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს, რომ:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. არამატერიალური ზიანი

81. განმცხადებელი ითხოვდა 20,000 ევროს მიყენებული არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ. იგი აცხადებდა, რომ დაზარალდა მის მიმართ არასათანადო მოპყრობის გამო და, მიუხედავად ახალგაზრდა ასაკისა, კვლავაც აქვს ჯანმრთელობის პრობლემები. ასევე, არ ჩატარდა ეფექტიანი გამოძიება. აგრეთვე მას აშინებდნენ და აფერხებდნენ დამნაშავეთა მიმართ სისხლის სამართალწარმოებისას. თანხა, რომელიც მას ადგილობრივად მიაკუთვნეს კომპენსაციის სახით (15,000 MDL, რაც იმ დროისათვის 997 EUR-ს უტოლდებოდა), სრულებით არ იყო პროპორციული მისი ზიანისა. მეტიც, დაგვიანებამ და თანხის ნაწილ-ნაწილ მიღებამ კიდევ უფრო გააღრმავა მისი შეურაცხყოფის გრძნობა.

82. მთავრობამ განაცხადა, რომ კონვენციის მუხლების დაურღვევლობის შე-

მთხვევაში, განმცხადებელს არ შეეძლო მოეთხოვა კომპენსაცია. ნებისმიერ შემთხვევაში, მოთხოვნილი თანხა იყო გადაჭარბებული და დამამცირებელი. სხვა საქმეებისაგან განსხვავებით, რომლებსაც მოიხსენიებდა განმცხადებელი, წინამდებარე საქმეში ეროვნულმა სასამართლოებმა დაადგინეს მისი უფლებების დარღვევა და მიაკუთვნეს კომპენსაცია.

83. სასამართლო კვლავ იმეორებს: მან დაადგინა, რომ განმცხადებელს არა მხოლოდ არასათანადოდ მოეპყრნენ პოლიციის ოფიცრები - რაც არღვევს კონვენციის მე-3 მუხლით დადგენილ სახელმწიფოს ვალდებულებას, ხელი შეუშალოს ამგვარ მოპყრობას - არამედ მას ასევე პრეტენზია ჰქონდა განმცხადებლის მიმართ არასათანადო მოპყრობის გამოძიების ხარისხთან; ასევე დაადგინა, რომ ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებმა ვერ უზრუნველყვეს არასათანადო მოპყრობის ამკრძალავი კანონმდებლობის პრევენციული შედეგი. სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლის ზიანი გააღრმავა მის მიმართ ხელისუფლების ორგანოების მოპყრობამ ორი დამნაშავის მიმართ სისხლის სამართალწარმოებისას და მას შემდეგ. ასევე, მესამე ოფიცრის სავარაუდო მონაწილეობის გამოუძიებლობამ. ზემოხსენებულის შუქზე, სასამართლო სრულად აღიარებს განმცხადებლის საჩივარს.

B. ხარჯები და დანახარჯები

84. განმცხადებელი ითხოვდა 3,150 ევროს სასამართლო ხარჯებისათვის. იგი დაეყრდნო ჩამონათვალს, რომელშიც პუნქტობრივად იყო მითითებული საათები, რაც მისმა სამმა ადვოკატმა დაუთმო საქმეზე მუშაობას. ამ საბუთის მიხედვით, თითოეულმა იმუშავა 35 საათი, ანაზღაურებით - 90 ევრო საათში. გარდა ამისა, მან დაურთო მოლდოვის ბარ ასოციაციის 2005 წლის 29 დეკემბრის რეკომენდაცია, რომლის თანახმადაც, ადვოკატებს შეუძლიათ გასამრჯელოდ აიღონ 40-150 ევრო საათში ან 1,000-15,000 ევრო ერთ საქმეზე, თუკი ის მონაწილეობს სამართალწარმოებაში საერთაშორისო სასამართლოს წინაშე.

85. მთავრობა აცხადებდა, რომ განმცხადებელს არ ეკუთვნოდა კომპენსაცია ხარჯებისა და დანახარჯებისათვის, რადგან მას არ წარმოუდგენია ადვოკატებთან კონტრაქტების ასლები. მათ ეჭვქვეშ დააყენეს საქმეზე მუშაობის საათების როდენობა და საათობრივი ანაზღაურება გადაჭარბებულად მიიჩნიეს.

86. წინამდებარე საქმეში სასამართლომ გაითვალისწინა განმცხადებლის მიერ პუნქტობრივად წარმოდგენილი ჩამონათვალი, ასევე საქმის კომპლექსურობა, და ხარჯებისა და დანახარჯებისათვის მას მიაკუთვნა 2,500 ევროს გამოკლებული 850 ევრო, რაც მან უკვე მიიღო ევროპის საბჭოსაგან სამართლებრივი დახმარების სახით, დამატებითი ღირებულების გადასახადთან ერთად, რითაც შეიძლება ეს თანხა დაიბეგროს.

C. საურავი

87. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსსკ-ს მიზანმიმართული გამომდინარე, სასამართლო ერთობა

1. უერთდება მთავრობის წინასწარი პრეტენზიის არსებით მხარეებს განმცხადებლის მსხვერპლის სტატუსთან დაკავშირებით;
2. აცხადებს კონვენციის მე-3 მუხლის საფუძველზე წარმოდგენილ საჩივარს არსებით განხილვაზე დაშვებულად და უარყოფს მთავრობის წინასწარ პრეტენზიას;
3. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი;
4. ადგენს:
  - (a) მოპასუხე სახელმწიფომ უნდა გადაუხადოს განმცხადებელს სამი თვის განმავლობაში [საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების დღიდან, კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად] 20,000 ევრო (ოცი ათასი ევრო) არამატერიალური ზიანისათვის და 1,650 ევრო (ათას ექვსას ორმოცდაათი ევრო) ხარჯებისა და დანახარჯებისათვის, მოლდოვურ ლეიში, გადახდის დღეს არსებული ოფიციალური კურსით, პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
  - (b) ზემოხსენებული 3-თვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტო განაკვეთი;
5. უარყოფს განმცხადებლის მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2010 წლის 5 იანვარს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

ფატოს არაჩი
რეგისტრატორი

ნიკოლას ბრაცა
თავმჯდომარე

კაშაველოვი გულგარეთის წინააღმდეგ

CASE OF KASHAVELOV v. BULGARIA

მეხუთე სექცია

კავაველოვი გულგარეთის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 891/05)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2011 წლის 20 იანვარი

საბოლოო ვერსია

ეს გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას.

საქმეზე კაშაველოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეხუთე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

პიერ ლორენცენი, პრეზიდენტი,

რენატე ჯაგერი,

რაიტ მარუსტე,

იზაბელ ბერო-ლეფვერი,

მირიანა ლაზაროვა ტრაკოვსკა,

განა იუდკივსკა, მოსამართლე,

პავლინა პანოვა, *ad hoc* მოსამართლე,

და კლაუდია ვესტერდიკი, სექციის რეგისტრატორი,

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2010 წლის 14 დეკემბერს და ამავე დღეს გამოიტანა გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი (№ 891/05) ბულგარეთის რესპუბლიკის წინააღმდეგ, რომელიც სასამართლოს წარუდგინა ბულგარეთის მოქალაქემ, ბ-ნმა ივო სტეფანოვ კაშაველოვმა („განმცხადებელი“) 2004 წლის 7 დეკემბერს, ადამიანის უფლებათა და ფუნდამენტურ თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის („კონვენცია“) 34-ე მუხლის თანახმად.

2. ბულგარეთის მთავრობას („მთავრობა“) წარმოადგენდნენ მისი აგენტები - ქ-ნი ს. ათანასოვა და ქ-ნი მ. კოცევა იუსტიციის სამინისტროდან. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ არ სურს ჰყავდეს წარმომადგენელი და მიეცა უფლება, თავად წარმოედგინა თავი (სასამართლოს რეგლამენტის 36-ე მუხლის მე-2 პუნქტი).

3. 2009 წლის 30 ივნისს სასამართლომ განაცხადი გამოაცხადა ნაწილობრივ დაუშვებლად და გადაწყვიტა მთავრობისათვის ეცნობებინა საჩივრის შეტანის შესახებ - სოფიის ციხეში განმცხადებლის პატიმრობის პირობებთან, სისხლის სამართალწარმოების ხანგრძლივობასა და სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალების არარსებობასთან დაკავშირებით. მან ასევე გადაწყვიტა, რომ ერთდროულად ემსჯელა განაცხადის დარჩენილი ნაწილის დასაშვებობასა და საქმის არსებით მხარეებზე (კონვენციის 29-ე მუხლის მე-3 პუნქტი, 2010 წლის 1 ივნისის ტექსტით).

4. ზდრავკა კალაიჯიევა, ბულგარეთის არჩეული მოსამართლე, არ მონაწილეობდა ამ საქმის განხილვაში. შესაბამისად, პალატის პრეზიდენტმა პავლინა პანოვა დანიშნა როგორც *ad hoc* მოსამართლე (კონვენციის 26-ე მუხლის მე-4 პუნქტი და რეგლამენტის 29-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი).

ფაქტები

I. საქმის ბარემოებები

5. განმცხადებელი დაიბადა 1964 წელს და ამჟამად იმყოფება უვადო პატიმრობაში სოფიის ციხეში.

A. სისხლის სამართალწარმოება განმცხადებლის წინააღმდეგ

6. 1996 წლის 5 აგვისტოს განმცხადებელი დააკავეს ეჭვის საფუძველზე, რომ მან მოიტაცა ადამიანი. 1996 წლის 14 აგვისტოს მას ბრალი წაუყენეს ამ დანაშაულისათვის, 1996 წლის სექტემბერში - პოლიციის სამი ოფიცრის მკვლელობისათვის, ხოლო 1997 წლის 4 ივნისს კი - სულ მცირე, ათი სხვა დანაშაულისათვის.

7. 1998 წელს, დაუდგენელ დღეს, საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოებმა ოფიციალურად წაუყენეს ბრალი განმცხადებელს სოფიის საქალაქო სასამართლოში. თუმცა, 1998 წლის 18 სექტემბერს მომხსენებელმა მოსამართლემ უკან დააბრუნა საქმე, გამოავლინა რა დარღვევები იმაში, თუ როგორ წარუდგინეს განმცხადებელს ზოგიერთი ბრალდება და მტკიცებულება.

8. 1998 წლის 12 ოქტომბერს საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოებმა სოფიის საქალაქო სასამართლოს წარუდგინეს ოფიციალური ბრალდება განმცხადებლისა და სამი სხვა პირის მიმართ. ბრალდება მოიცავდა პოლიციის სამი ოფიცრის მკვლელობას, მკვლელობის რამდენიმე მცდელობას, ქურდობას, ყაჩაღობას, თავისუფლების უკანონო წართმევასა და ცეცხლსასროლი იარაღის უკანონო ფლობას. 1998 წლის 29 დეკემბერს მომხსენებელმა მოსამართლემ ჩანიშნა საქმის სასამართლო განხილვა 1999 წლის მაისის რამდენიმე დღეს.

9. სოფიის საქალაქო სასამართლოში გაიმართა, სულ მცირე, შვიდი მოსმენა 1999 წლის მაისიდან 2000 წლის 8 მარტამდე. ამ უკანასკნელ დღეს განმცხადებელს ბრალად დაედო მკვლელობა დამამძიმებელი გარემოებებით, ხულიგნობა, შეიარაღებული ყაჩაღობის მცდელობა, თავისუფლების წართმევა და ცეცხლსასროლი იარაღის უკანონო ფლობა, ხოლო დანარჩენ ბრალდებებში სასამართლომ განმცხადებელი გაამართლა. სასამართლომ განმცხადებელს მიუსაჯა უვადო პატიმრობა გადასინჯვის გარეშე და ბრძანა, რომ სასჯელის მოხდა დაეწყო უმკაცრესი რეჟიმის სასჯელალსრულების დაწესებულებაში (ე.წ. „განსაკუთრებული რეჟიმი“ - იხ. ქვემოთ პუნქტი 21).

10. აპელაციაზე სოფიის სააპელაციო სასამართლომ გამართა, სულ მცირე, ხუთი მოსმენა. უკანასკნელი მოსმენა გაიმართა 2002 წლის 14 იანვარს. 2003 წლის 10 თებერვალს მან ნაწილობრივ შეცვალა ქვედა ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება, გაამართლა განმცხადებელი ერთ-ერთ ბრალდებაში - კერძოდ, შეიარაღებული ყაჩაღობის მცდელობასა და ცეცხლსასროლი იარაღის უკანონო ფლობაში - და გადააკვალიფიცირა კიდევ ერთი ბრალდება. მან ძალაში დატოვა გადაწყვეტილების დარჩენილი ნაწილი, მათ შორის, განმცხადებლის განაჩენი.

11. 2004 წლის 27 თებერვალს საკასაციო სასამართლომ ნაწილობრივ შეცვალა სოფიის სააპელაციო სასამართლო გადაწყვეტილება და საქმე დაუბრუნა სასამართლოს ხელახალი განხილვისათვის, ყაჩაღობის მცდელობის ბრალდებასთან დაკავშირებით. მან ძალაში დატოვა გადაწყვეტილების დანარჩენი ნაწილი, მათ შორის, განმცხადებლის განაჩენი.

12. ხელახალი განხილვისას სოფიის სააპელაციო სასამართლომ გამართა, სულ ცოტა, ორი მოსმენა. 2004 წლის 31 აგვისტოს მან დაამტკიცა სოფიის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება, გაამართლა განმცხადებელი შეიარაღებული ყაჩაღობის მცდელობის ბრალდებაში. გადაწყვეტილება არ გაუსაჩივრებიათ და ის გახდა საბოლოო 2004 წლის 6 ოქტომბერს.

B. განმცხადებლის პატიმრობა სოფიის ციხეში

13. 1997 წლის 7 თებერვალს განმცხადებელი გადაიყვანეს ეროვნული საგამოძიებო სამსახურის პატიმრობის ცენტრში, 1997 წლის 2 დეკემბერს კი - სოფიის ციხეში. 1997-2004 წლებში ის იმყოფებოდა იქ, როგორც თავისუფლებააღკვეთილი პირი, რომელიც ელოდა საბოლოო გადაწყვეტილებას მის წინააღმდეგ წაყენებულ სისხლის სამართლის ბრალდებებზე. 2004 წლის 17 ნოემბრიდან იგი დარჩა იმავე ციხეში საბოლოო განაჩენის - უვადო პატიმრობის მოსახდელად.

14. 1997 წლის 4 დეკემბერს, შესაბამის ნორმებზე დაყრდნობით (იხ. ქვემოთ პუნქტები 17 და 18) და საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოების მითითების გათვალისწინებით - სადაც ის აღწერდა განმცხადებლის მიმართ წაყენებულ ბრალდებებს, მის ხასიათს და აფასებდა იმ რისკს, რომელიც შეიძლებოდა შეე-

ქმნა ციხის თანამშრომლებისათვის - ციხის მმართველმა ბრძანა, რომ განმცხადებელი მოეთავსებინათ მსჯავრდებულთა იზოლირებულ ჯგუფთან ერთად, რომლებზეც ვრცელდებოდა უსაფრთხოების უმკაცრესი ზომები და ეკრძალებოდათ მონაწილეობა საერთო საქმიანობებში. 1999 წლის 14 მაისის გადაწყვეტილებით კი განმცხადებლისათვის უნდა დაეღოთ ხელბორკილები ყოველ ჯერზე, როცა კი მას გამოაცალკევებდნენ ამ ჯგუფისაგან. მთავრობის განცხადებით, განმცხადებელს ხელბორკილებს ადებდნენ მხოლოდ მაშინ, როცა გაჰყავდათ იმ შენობიდან, სადაც ჯგუფი იმყოფებოდა - ღია ცის ქვეშ აქტივობებისათვის, ციხის ექიმთან, სტომატოლოგთან ან ბიბლიოთეკაში, ან როცა მასთან მიდიოდა მნახველი თუ ადვოკატი. მას ჰქონდა უფლება, ევარჯიშა იზოლირებულ ეზოში. ამის საწინააღმდეგოდ, განმცხადებელი აღნიშნავდა, რომ მას ხელბორკილს ადებდნენ ყოველთვის, როცა კი გადიოდა თავისი საკნიდან.

15. განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მას მარტო კეტავდნენ საკანში, რომლის ზომაც იყო 1,9მ x 4.05მ. საკნის დატოვება შეეძლო მხოლოდ ერთი საათის განმავლობაში ყოველდღიური სეირნობისას. ციხეში ყოფნის პირველი რვა თუ ცხრა თვე იგი სასეირნოდ გადიოდა მარტო. ამის შემდეგ მას დართეს ნება, შეერთებოდა ერთ ან ორ სხვა უვადო პატიმარს, მაგრამ უკრძალავდნენ მათთან ლაპარაკს. 2001 წლის ოქტომბრიდან ის კვლავ მარტო სეირნობდა კონკრეტულ შემოსაზღვრულ ტერიტორიაზე, ფართობით 6,7მ x 11მ, რომელიც შემოფარგლული იყო მავთულხლართებით. ამის გარდა, განმცხადებელს საკნის დატოვების ნებას რთავდნენ მხოლოდ სანიტარული მიზნებით, განსაზღვრულ დროს, ხუთიდან ათ წუთამდე, დღეში ორჯერ. მისი თქმით, მხოლოდ ამ დროს შეეძლო მიეღო სასმელი წყალი. მოგვიანებით მას ნება დართეს, მეტი დრო დაეთმო სანიტარული მიზნებისათვის. განმცხადებელი ასევე ამტკიცებდა, რომ ციხეში ყოფნის პირველი ექვსი თვის მანძილზე მას აკლებდნენ ერთ-ერთ კვებას ყოველ ოთხ დღეში. ასევე პატიმრობის პირველ პერიოდში, დაახლოებით წელიწად-ნახევარს, არ აძლევდნენ ნებას, გამოეყენებინა საკუთარი ზენარი და ბალიში.

16. მთავრობა ეწინააღმდეგებოდა ამ მტკიცებებს და აცხადებდა, რომ განმცხადებელი არ იყო სრულიად იზოლირებული მისი ჯგუფიდან. მთავრობა აღნიშნავდა, რომ „სპეციალური რეჟიმიდან“ გამომდინარე (რომელსაც ის ექვემდებარებოდა) რამდენიმე შეზღუდვის გარდა, იგი სარგებლობდა ყველა იმ შესაძლებლობით, რაც ჰქონდათ მის თანამესაკნეებს - მუშაობის შესაძლებლობა, თავისუფალი წვდომა ჯანმრთელობისა და სტომატოლოგიურ მკურნალობაზე, ბიბლიოთეკასა და ეკლესიაზე, ასევე, მნახველების, ამანათების, სატელეფონო ზარებისა და წერილების მიღების უფლება და სხვა. მთავრობას მოჰყავდა ციტატა ციხის მმართველის შენიშვნიდან, რომლის თანახმადაც:

„[განმცხადებელი] ძალიან მტრულად არის განწყობილი ბულგარეთის რესპუბლიკის სამართლებრივი წესრიგის მიმართ. ის არ ცნობს თავის დამნაშავეობასა და განაჩენს და მიაჩნია, რომ სისხლის სამართალწარმოება მის მიმართ ჩატარდა უსამართლოდ და მიკერძოებულად. ის სრულიად გულგრილად ეკიდება სხვებს და იქცევა ბრაზიანად და უხეშად, როცა უახლოვდებიან. ციხის თანამშრომლების მიმართ ძალიან უნდო, ეჭვიანი და მტრული დამოკიდებულება აქვს. ფეთქებადი ხასიათი, შეუნიღბავი სისასტიკე და მტრული განწყობა, ასევე ნერვული დაძაბულობა, განსაკუთრებით საშიშსა და გაუთვალისწინებელს ხდის მას. მისი ჯგუფიდან სხვა თანამცხოვრებთა მიმართ დამოკიდებულებაც დიდად არ განსხვავდება ზემოთ აღწერილისაგან. ის უარს ამბობს სხვებთან სოციალიზაციაზე, ეზიზღება

ყველა და ყველაფერი. ცალკეულ შემთხვევებში იგი ეკონტაქტება ჰიგიენისტთა ჯგუფის წარმომადგენლებს, როცა ეს საჭიროა. უარს ამბობს საერთო აქტივობებში მონაწილეობაზე. რამდენიმე შემთხვევაში მას შესთავაზეს სამუშაო, რაზეც მკვეთრი უარი განაცხადა. როცა გარეთ გაჰყავთ ვიზიტორების მოსანახულებლად - ან ბევრი ხალხის თანდასწრებით - ის ხმამაღლა აკეთებს ნეგატიურ შეფასებებს სასამართლოსა და ციხის ადმინისტრაციის მიმართ. ის ხშირად იმეორებს თავის „დასაცავ სიტყვას“ გამიშვებულ მდგომარეობაში, მისსავე საკანში“.

17. განმცხადებელი აპროტესტებს ამ განცხადებებს და შენიშნავს, რომ მმართველს არ მოჰყავს კონკრეტული ფაქტები ნათქვამის დასადასტურებლად.

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

A. წინასწარ პატიმრობაში მყოფი პირები სასჯელალსრულების დაწესებულებაში

18. მოცემული დროისათვის სასჯელალსრულების დაწესებულებაში წინასწარ პატიმრობაში მყოფი პირების რეჟიმი რეგულირდებოდა 1993 წელს დადგენილი საკანონმდებლო დებულებებით (Наредба № 12 от 15 април 1993 г. за положението на обвиняемите и подсъдимите в местата за лишаване от свобода). 1999 წლის მაისში ისინი შეცვალა მსგავსმა საკანონმდებლო დებულებებმა (Наредба № 2 от 19 април 1999 г. за положението на обвиняемите и подсъдимите с мярка за неотклонение задържане под стража), რაც ძალაში რჩებოდა 2006 წლის სექტემბრამდე.

19. 1999 წლის საკანონმდებლო დებულებებიდან დებულება 15(1)(3), რომელიც შეცვალა 1999 წლის დებულებამ 14(3), ითვალისწინებს, რომ თავისუფლებაალკვეთილი პირი შეიძლება მოთავსდეს ჩაკეტილ საკანში და აეკრძალოს საერთო აქტივობებში მონაწილეობა, უსაფრთხოების რისკიდან გამომდინარე. ეს ზომა შეიძლება მიიღოს ციხის მმართველმა, რომელსაც შეეხება აქვს თავისუფლებაალკვეთილი პირის პიროვნულ თვისებებსა და ფსიქოლოგიურ მდგომარეობასთან და იცის, რამდენად სახიფათო იყო დანაშაული, რომლის გამოც მას ალკვეთა თავისუფლება. 1993 წლის საკანონმდებლო დებულებათგან დებულება 15(3), რომელიც 1999 წელს შეცვალა დებულებამ 15, *in fine* ითვალისწინებს, რომ თავისუფლებაალკვეთილი პირი, რომლის მიმართაც განხორციელდა ამგვარი ზომა, უნდა იყოს იზოლირებული ციხის დანარჩენი ბინადრებისაგან ყოველ ჯერზე, როცა კი გამოჰყავთ თავისი საკნიდან, იქნება ეს გადაყვანა სასამართლოში, სამედიცინო საჭიროება, მნახველთა მიღება, ღია ცის ქვეშ აქტივობები თუ სხვა.

B. რეჟიმი უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრებისათვის

20. 2009 წლამდე უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრებისათვის რეჟიმი რეგულირდებოდა კანონით დასჯის აღსრულების შესახებ (1969) (Закон за изпълнение на наказанията) და საკანონმდებლო დებულებებით მისი განხორციელებისათვის. 2009 წლის ივნისსა და 2010 წლის თებერვალში იგი, შესაბამისად, შეცვალა კანონმა დასჯის აღსრულებისა და წინასწარი პატიმრობის შესახებ (Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража) და საკანონმდე-

ბლო დებულებებმა მისი განხორციელებისათვის.

21. უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრების რეჟიმს არეგულირებდა თავები 127a-127e 1969 წლის კანონიდან, რომლებიც კანონს დაემატა 1995 წლიდან. თავი 127b(1) მიხედვით, უვადო პატიმრობის მისჯისას სასამართლომ უნდა გამოსცეს ბრძანება, რომ მსჯავრდებული მოათავსონ უმკაცრესი რეჟიმის პირობებში, რასაც ეწოდება „განსაკუთრებული რეჟიმი“. ამგვარ რეჟიმში მოხვედრილი პირები უნდა იყვნენ სამართლო საკნებში, გაძლიერებული უსაფრთხოების ზომებისა და ზედამხედველობის პირობებში (დებულება 56(1), განხორციელების საკანონმდებლო დებულებებიდან). ამ დებულებებს ამყარებდა 2009 წლის კანონი (თავები 61(1), 71(2) და 198(1)) და 2010 წლის საკანონმდებლო დებულებები (დებულება 213). დებულება 213 დამატებით ითვალისწინებს, რომ უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილ პატიმრებს შეუძლიათ მონაწილეობა მიიღონ საერთო აქტივობებში მხოლოდ მისივე კატეგორიის პატიმრებთან ერთად. 214-ე დებულების თანახმად, ისინი იზოლირებულად უნდა იყვნენ განთავსებულნი ციხის დანარჩენ ბინადართაგან, როცა გამოჰყავთ თავიანთი საკნებიდან სადმე გადასაყვანად - სამედიცინო მიზნებით, შეხვედრებისათვის, ღია ცის ქვეშ აქტივობებისათვის და სხვა.

22. 1969 წლის კანონის თავი 127b(2), რომელიც შეცვალა 2009 წლის კანონმა, თავი 198(1), ითვალისწინებდა, რომ კარგი ქცევის შემთხვევაში, უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრები ხუთი წლის შემდეგ შეიძლება გადაიყვანონ უფრო მსუბუქ რეჟიმზე. წინასწარი პატიმრობის ხანა არ შეადგენს ამ პერიოდის ნაწილს (დებულება 167(2) - 1969 წლის კანონის განხორციელების საკანონმდებლო დებულებებიდან, რომლებიც შეცვალა 2009 წლის კანონის განხორციელების საკანონმდებლო დებულებებმა; დებულება 218). უვადოდ თისუფლებაალკვეთილი პატიმრის უფრო მსუბუქ პირობებში გადაყვანის გადაწყვეტილებას იღებს ციხის თანამშრომელთა და სხვა ოფიციალურ პირთაგან შედგენილი კომისია (1969 წლის კანონის თავი 17, რომელიც შეცვალა 2009 წლის კანონის 73-ე და 74-ე თავებმა). 1969 წლის კანონის 58-ე თავის მიხედვით, კომისიის გადაწყვეტილება შეიძლება შეცვალოს იუსტიციის სამინისტრომ. 2009 წლის კანონის 74(2) თავის თანახმად, შეიძლება გადაიხედოს მხოლოდ გადაწყვეტილება პატიმრის უფრო მკაცრ პირობებში გადაყვანის შესახებ, სასამართლო გადასინჯვის გზით. უფრო მსუბუქი რეჟიმის პირობებში, უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრები შეიძლება მოთავსდნენ ციხის დანარჩენ ბინადრებთან ერთად, გარკვეული პირობების დაცვით (1969 წლის კანონის თავი 127 b(4), რომელიც შეცვალა 2009 წლის კანონმა, თავი 198(2)).

III. ნამეპის, არააღამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობისა ან დასჯის ალკვეთის ევროპული კომიტეტის (CPT) ანგარიშები

23. CPT-მ თავისი ვიზიტი ბულგარეთში განახორციელა შვიდჯერ. სოფიის ციხეში იყო 2006 და 2008 წლებში.

24. 2006 წლის ვიზიტის ანგარიშში (CPT/Inf (2008) 11) წერია:

„101. სოფიის ციხეში იყო 15 უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმარი; ორი

მათგანი ცხოვრობდა ციხის ძირითად ბინადრებთან ერთად, ხოლო დანარჩენები იყვნენ განცალკევებულად იმ ნაწილში, რომელსაც იყენებენ დისციპლინური მიზნით იზოლაციისათვის... განცალკევებულ ნაწილში უვადოდ თავისუფლება-ალკვეთილი პატიმრები მოთავსებულნი იყვნენ სამარტოო საკნებში, ზომით 6,5 კვ.მ; საკნებს ჰქონდა პატარა, გისოსებიანი ფანჯრები, რომლებიც იმდენად მალ-ლა იყო კედელზე, რომ გარეთ ვერ გაიხედავდით. სან.კვანძი მოთავსებული იყო ოთახშივე, რაც კიდევ უფრო ავიწროებდა საკნის ფართობს; თუმცა, საკნები აღჭურვილი იყო სათანადო საძილე საშუალებებით ერთი ადამიანისათვის და ამ მსჯავრდებულებს სთავაზობდნენ სხვადასხვა საქმიანობას საკნის გარეთ, დღის განმავლობაში.

თუმცა, [ორ სხვა ციხეში] ნანახი სიტუაციისაგან განსხვავებით, სოფიის ციხეში შესამჩნევია საერთო აქტივობათა ნაკლებობა. მსჯავრდებულები ჩაკეტილი არიან მათ საკნებში, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა აქვთ ვარჯიში ღია ცის ქვეშ (სოფიის ციხეში 1,5 საათი სხვა ბინადრების მსგავსად), რასაც არა ყველა, არამედ ოთხი უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმარი ასრულებს ერთად. ჯგუფურ აქტივობათა ნაკლებობის დასასაბუთებლად ვერ გამოდგება უსაფრთხოების მომიზეზება მაშინ, როცა უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრები ისედაც ერთად ვარჯიშობენ. დელეგაციას უთხრეს, რომ იგეგმება ჯგუფური ოთახის შექმნა, რომელშიც უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრები იურთიერთებენ და დაკავდებიან სხვადასხვა აქტივობით, და რომ ასეთი ოთახი გაიხსნება უახლოეს მომავალში. აქტივობები შენობის შიგნით მოიცავს ტელევიზორის ყურებას და ბიბლიოთეკიდან გამოტანილი წიგნების კითხვას, ასევე, ყოველდღიური გაზეთების გაცნობას. გარდა ამისა, ცხრა უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმარი მუშაობდა თავიანთ საკნებში (ამზადებდნენ სასაჩუქრე ჩანთებს). ერთი მსჯავრდებული, რომელსაც გაესაუბრა დელეგაცია, ჩიოდა, რომ მას უარი უთხრეს კომპიუტერის ქონაზე საკანში, რათა დაემუშაებინა კომპიუტერის შესასწავლი კურსი.

უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრები, ერთობლივ ვარჯიშზე უარი რომ განაცხადეს, სხვებისგან გამოაცალკევეს ბრძანების საფუძველზე, რომელიც 6 თვეში ერთხელ განიხილებოდა. ყოველთვის, როცა ისინი გამოჰყავდათ საკნიდან, ადებდნენ ხელბორკილებს, მათ შორის, დაცულ ეზოში მარტო ვარჯიშისას. CPT-ს აზრით, ვერაფრით გამართლდება პატიმართათვის ხელბორკილების დადება, როცა ისინი მარტო სეირნობენ დაცულ ეზოში, იმის გათვალისწინებით, რომ იქ საკმარისად არიან ზედამხედველები. კომიტეტი იძლევა რეკომენდაციას, რომ ბულგარეთის ხელისუფლების ორგანოებმა გადახედონ არსებულ პოლიტიკას უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრებისათვის ხელბორკილების დადებასთან დაკავშირებით, მოცემული შენიშვნების შუქზე“.

25. 2008 წლის ვიზიტის ანგარიში (CPT/Inf (2010) 29) ამბობს:

„74. ვიზიტის მომენტისათვის სოფიის ციხეში იმყოფებოდა 18 უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმარი. სამი მათგანი მოთავსებული იყო სხვა მსჯავრდებულ ბინადრებთან ერთად მაშინ, როცა დანარჩენები იმყოფებოდნენ განცალკევებულ ერთეულში (ჯგუფი I).

75. მატერიალური პირობები უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრებისათვის განკუთვნილ ერთეულში ძირითადად იგივე რჩება, რაც იყო 2006 წლის ვიზიტისას... საკანში სან.კვანძების ინტეგრირება ტუალეტით, შხაპითა და ცხე-

ლი წყლით მთელი დღის განმავლობაში, პოზიტიური შტრიხია; თუმცა, შედეგად, მსჯავრდებულებს მოაკლდათ შესაძლებლობა, გავიდნენ თავიანთი საკნებიდან და იურთიერთონ პერსონალთან.

ზოგიერთ უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილი პატიმარს საკანში აქვს თავისი ტელევიზორი და კომპიუტერული თამაშები (play-station). 2006 წლის ვიზიტისას, ზოგიერთ მსჯავრდებულს საკანში ჰქონდა ქურა საკვების მოსამზადებლად, რაც ზრდიდა მათი დამოუკიდებლობის შეგრძნებას და ეხმარებოდა დროის გაყვანაში. ქურები გაიტანეს საკნებიდან, როგორც თქვეს, ვიზიტამდე რამდენიმე კვირით ადრე, უსაფრთხოების მიზნით და უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმრებს დაუტოვეს მადულარა წყლის გასაცხელებლად.

76. რაც შეეხება აქტივობებს, 2006 წლის შემდეგ მნიშვნელოვანი ცვლილებაა უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმართა ნაწილში სოციალური ოთახის („კლუბის“) ამოქმედება. ეს არის ოთახი სასიამოვნო, ღია ფერებში, ავეჯით განწყობილი. კერძოდ, აქ არის ნიგნების თაროები, ჭადრაკის მაგიდა და ორი სკამი, დიდი მაგიდა, გარშემო შემონწყობილი ხუთი სკამით, კარადა სხვადასხვა სათამაშოთი - მათ შორის, ნარდით - ტელევიზორი DVD ფლეიერით და ნიჟარით. უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილი პატიმრები დაყოფილი იყვნენ სამ ქვეჯგუფად, საერთო ინტერესების მიხედვით (კარტის, ჭადრაკის თამაში, სამართლებრივ საკითხებზე მსჯელობა და სხვა) და თითოეულ ჯგუფს ეძლეოდა ერთი საათი სოციალურ ოთახში სამყოფად, სადაც დღეებში. შაბათ-კვირას მხოლოდ ორი თანამშრომელი რჩებოდა ოთახში, რაც ართულებს აქტივობების ორგანიზებას სოციალურ ოთახში.

უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილი პატიმრები, რომლებსაც მუშაობის სურვილი ჰქონდათ (15-დან 12 უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმართა ნაწილიდან), მუშაობდნენ თავიანთ საკნებში ისეთივე პირობებში, როგორიც იყო 2006 წლის ვიზიტისას (მაგ: თასმების შებმა სასაჩუქრე ჩანთებისათვის).

ამას გარდა, ყველა უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმარს შეეძლო 1,5 საათით ევარჯიშა ღია ცის ქვეშ. დელეგაცია შენიშნავს, რომ ეზოს ერთ ბოლოში ჰქონდათ ფანჩატური.

სოციალური ოთახის შემოღებამ, რაც ზემოთ აღინიშნა, გაზარდა საკნებს გარეთ გატარებული დროის შუალედი და მსჯავრდებულთა ურთიერთობის შესაძლებლობა. მიუხედავად ამისა, უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმართა ყოველდღიური რეჟიმი მაინც მონოტონური რჩება. CPT იძლევა რეკომენდაციას, რომ ბულგარეთის ხელისუფლების ორგანოებმა სცადონ სოფიის ციხეში უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმართა აქტივობების პროგრამის გაუმჯობესება, საჭიროების შემთხვევაში - პერსონალის გაზრდაც.

77. უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმართათვის განკუთვნილ ნაწილში დასაქმებულმა პერსონალმა აღინიშნა, რომ ბინადართაგან ორი მისჯილი უვადოდ პატიმრობის ვადის პირველ ხუთ წელიწადს იხდიდა და, ამდენად, მათზე ვრცელდებოდა განსაკუთრებით მკაცრი შეზღუდვები. ორ უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმარს უკეთებდნენ ხელბორკილებს და არ ჰქონდათ ტელევიზორის ყურების უფლება. დირექტორის უფლებამოსილებაში შედიოდა ხელბორკილების დადების მიზანშეწონილობის გადახედვა, თუმცა, არ იყო დანესებული რაიმე რეგულარული დროის შუალედი არც მათ გამოყენებაზე და არც გამოყენების მიზანშეწონილობის გადახედვაზე.

როგორც უკვე აღინიშნა 2006 წლის ვიზიტის ანგარიშში, CPT მიიჩნევს, რომ

შეუძლებელია პატიმართათვის ხელბორკილების რეგულარულად დადების დასაბუთება, როცა ისინი უსაფრთხო გარემოში იმყოფებიან და უზრუნველყოფილია პერსონალის მხრიდან სათანადო მეთვალყურეობა. კომიტეტი იძლევა რეკომენდაციას, რომ ბულგარეთის ხელისუფლების ორგანოებმა გადახედონ უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილ პატიმართათვის ხელბორკილების დადების პოლიტიკას, როცა ისინი იმყოფებიან თავიანთი საკნების მიღმა.

78. CPT-მ წარსულში გამოხატა სერიოზული შეშფოთება არსებული სამართლებრივი დებულებების გამო, რომელთა თანახმადაც, უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრები სისტემატურად ექცეოდნენ მკაცრი და განცალკევებული რეჟიმის ქვეშ პატიმრობის პირველ პერიოდში (ანუ 5 წელიწადს), იმ სასამართლოს ბრძანებით, რომელმაც გამოიტანა განაჩენი. ეს მიდგომა ეწინააღმდეგება საზოგადოდ მიღებულ პრინციპს, რომ მსჯავრდებულებს ციხეში აგზავნიან სასჯელის სახით და არა სასჯელის მისაღებად.

კომიტეტი კითხვის ნიშნის ქვეშ არ აყენებს იმ საკითხს, რომ ზოგიერთი პატიმრისათვის, შესაძლოა, არც იყოს აუცილებელი სპეციალური უსაფრთხოების რეჟიმის ქვეშ ყოფნა გარკვეული ხნის განმავლობაში. თუმცა, გადანყევტილების მიღების უფლება, დაანესონ თუ არა ასეთი ზომები, უნდა დაეკისროს ციხის ხელმძღვანელობას რისკის ინდივიდუალურად შეფასების საფუძველზე და უნდა გამოიყენებოდეს უმოკლესი დროის შუალედში. სპეციალური უსაფრთხოების რეჟიმი უნდა განიხილებოდეს როგორც ციხის მენეჯმენტის ერთგვარი საშუალება და არა სისხლის სამართლებრივი სანქციების კატალოგის შემადგენელი ნაწილი, რომელსაც აწესებს სასამართლო.

ბევრ ქვეყანაში უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრები არ ითვლებიან აუცილებლად უფრო საშიშებად, ვიდრე სხვა მსჯავრდებულები; ბევრი მათგანი დაინტერესებულია, რომ ჰქონდეს სტაბილური და უკონფლიქტო გარემო. ამდენად, მიდგომა უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილ პატიმართა მიმართ უნდა გამომდინარეობდეს რისკისა და საჭიროებების ინდივიდუალური შეფასებით, რათა გადანყევტილებები უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით, სხვებთან კონტაქტის ხარისხის ჩათვლით, გადაწყდეს თითოეულ შემთხვევაში დამოუკიდებლად.

რამდენადაც უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრები არ უნდა იყვნენ სისტემატურად განცალკევებულნი სხვა პატიმართაგან, შესამუშავებელია სპეციალური დებულებები, რითაც დაეხმარებიან უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილ პატიმრებსა და სხვა გრძელვადიან პატიმრებს, გაუმკლავდნენ ციხეში გასატარებელი წლების პერსპექტივას. ამ თვალსაზრისით, უნდა გავიხსენოთ ციხის ევროპული წესების წესი 103.8, რომელიც ადგენს, რომ „განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი პატიმრებისათვის სათანადო გეგმისა და რეჟიმის შემუშავებას“, რისთვისაც უნდა გაითვალისწინონ ის პრინციპები და ნორმები, რომლებიც ჩამოყალიბებულია ევროპის საბჭოს რეკომენდაციაში „ციხის ადმინისტრაციის მხრიდან უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილი და გრძელვადიანი პატიმრების მენეჯმენტის შესახებ“.

ბულგარეთის კანონმდებლობის შესაბამისად, სასჯელის მოხდის 5 სანყისი წლის შემდეგ, უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილ პატიმრებს ეძლევათ ნება, იცხოვრონ დანარჩენ მსჯავრდებულებთან ერთად, თუ კარგად იქცეოდნენ და არ მიუღიათ დისციპლინური სასჯელი. თუმცა, პრაქტიკულად, უვადოდ თავისუფლებაალკვეთილ პატიმართა მხოლოდ უმცირესი ნაწილი (სოფიის ციხეში 3 მსჯავრდებული 18-დან) ხვდება საერთო ნაკადში, ზოგიერთი კი - ცალკე ერ-

თეულში, მხოლოდ რამდენიმე წლის ცხოვრების შემდეგ. CPT მოუწოდებს ბულგარეთის ხელისუფლების ორგანოებს, ნარმატივის გათვლით, მიმართონ „ექსპერიმენტს“ და ზოგიერთი უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილი პატიმარი მოათავსონ სხვა პატიმრებთან ერთად, რაც უნდა ჩაითვალოს როგორც სათანადო ნაწილი ამ კატეგორიის პატიმართა მენეჯმენტისა და განმტკიცდეს შესაბამისი საკანონმდებლო ღონისძიებებით.

უფრო ზოგადად, CPT იძლევა რეკომენდაციას, რომ ბულგარეთის ხელისუფლების ორგანოებმა განიხილონ არსებული სამართლებრივი დებულებები და პრაქტიკა უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ, ზემოთ მოყვანილი შენიშვნების გათვალისწინებით“.

სამართალი

I. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

26. განმცხადებელი ჩიოდა მისი თავისუფლების აღკვეთის რეჟიმისა და პირობების გამო სოფიის ციხეში. ის ეყრდნობოდა კონვენციის მე-3 მუხლს, რომლის თანახმადაც:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს ნამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას.“

A. მხარეთა არგუმენტაციები

27. მთავრობა ხაზს უსვამს, რომ განმცხადებლის საკნის ზომა აღემატებოდა ჩვეულებრივ მინიმუმს. Kröcher and Möller v. Switzerland (№ 8463/78, Commission's report of 16 December 1982, Decisions and Reports (DR) 34, გვ. 24 (კომისრის 1982 წლის 16 დეკემბრის ანგარიში, გადაწყვეტილებები და ანგარიშები)) საქმეზე დაყრდნობით, ისინი ამტკიცებდნენ, რომ განმცხადებლის მიმართ გამოყენებული ზომები არ უტოლდება არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას. ეს ზომები იყო კანონიერი, ემყარებოდა ციხის მმართველის საფუძვლიან ბრძანებებს და სრულიად გამართლებულია განმცხადებლის მიერ ჩადენილ დანაშაულთა სიმძიმით, მისი ქცევით და ციხეში წესრიგისა და დისციპლინის დაცვის საჭიროებით. არ იყო არანაირი ნიშანი იმისა, რომ განმცხადებელს დაეჩივლა ციხის ხელმძღვანელობის წინაშე განსაკუთრებული ზომების გამო. არც არანაირი სამედიცინო დოკუმენტი არსებობს, რომელიც აჩვენებს, რომ მის ჯანმრთელობას მიადგა რაიმე ზიანი ციხის რეჟიმის გამო.

28. განმცხადებელი აცხადებდა, რომ თვით მისი თავისუფლების აღკვეთის ფაქტი - რომელსაც თავად მიიჩნევს უსაფუძვლოდ სამართლებრივი თვალსაზრისით, რადგან უკანონო სისხლის სამართალწარმოების შედეგია - უტოლდება არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას. მას ფიზიკურ დისკომფორტს უქმნიდა ის, რომ მუდმივად ჩაკეტილი იყო თავის ცივ საკანში, ხელბორკილებს

უკეთებდნენ მიზეზის გარეშე, არ რთავდნენ ნებას, ჩაეცვა ისე, როგორც მას სურდა, ან გამოეყენებინა თავისი პირადი ნივთები და ლოგინის თეთრეული, ოთახშივე ჰქონდა უნიტაზი, აჭმევდნენ შეზღუდული რაოდენობის არანოყიერ და არაჯანსაღ საკვებს და უზღუდავდნენ წყლის რაოდენობას. ამ დისკომფორტს აღრმავებდა ნეგატიური ფსიქოლოგიური ზემოქმედება იმით, რომ ხანგრძლივად იმყოფებოდა იზოლირებულად, უწევდა სერიოზულ კრიმინალებთან ურთიერთობა, ხელისუფლება და მედია მოიხსენიებდა როგორც კრიმინალს და დაატარებდნენ ხელისა და ფეხის ბორკილებით. იგი ეწინააღმდეგებოდა მის შეზღუდვასთან დაკავშირებულ ყველა სამართლებრივ აქტს და დაადგინა, რომ არ მიიჩნევს თავს პატიმრის სტატუსის მქონედ. შესაბამისად, არ არსებობდა მიზეზი, რის გამოც ურთიერთობა უნდა ჰქონოდა სხვა მსჯავრდებულებთან ან მონაწილეობა მიეღო საერთო აქტივობებში მათთან ერთად. მან აგრეთვე განაცხადა, რომ თავისი პატიმრობის პირობების გამო არ ჩიოდა იმ მიზეზით, რომ ეს აზრს მოკლებულად მიაჩნდა. მას არ შეეძლო წარმოედგინა რაიმე სამედიცინო მტკიცებულება თავისი ნათქვამის დასადასტურებლად, რადგან ხელისუფლების ორგანოები არასოდეს მისცემდნენ მას ასეთ მტკიცებულებას.

B. სასამართლოს შეფასება

29. სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებლის საჩივარი არ არის აშკარად დაუზღუდველი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 (ა) პუნქტის მნიშვნელობით ან დაუშვებელი რაიმე სხვა საფუძველზე. ამდენად, ის უნდა გამოცხადდეს დასაშვებად.

1. ზოგადი პრინციპები

30. მე-3 მუხლით გათვალისწინებული ზოგადი პრინციპები დაკავების პირობების გამოყენებასა და რეჟიმთან დაკავშირებით, კიდევ ერთხელ მტკიცდება სასამართლოს გადაწყვეტილებებით საქმეებზე: *Van der Ven v. the Netherlands* (№ 50901/99, §§ 46 51, ECHR 2003-II) და *Ramirez Sanchez v. France* ([GC], № 59450/00, §§ 115-24, ECHR 2006-IX).

2. ზემოხსენებულ პრინციპთა გამოყენება წინამდებარე საქმეში

31. სასამართლოს სურს განასხვაოს განმცხადებლის საჩივრის სამი ასპექტი: მისი დაკავების რეჟიმის ბუნება და სიმკაცრე, დაკავების მატერიალური პირობები და ხელბორკილების გამოყენება მის მიმართ. ამ ასპექტებს იგი განიხილავს ცალ-ცალკე.

(a) ფიზიკური პირობები

32. სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს იმ ფაქტს, რომ განმცხადებელი, თავისი მტკიცებულების დასაცავად - რომელიც განსაკუთრებით დეტალური არ არის და, როგორც ჩანს, არც რომელიმე ეროვნული სასამართლოს ყურადსაღებად წარუდგენია - არ წარმოადგენს არანაირ მტკიცებულებას მის დაკავებასთან დაკავშირებით. ის არ წარმოადგენს არც მასთან ერთად დაკავებულთა განცხადებებს (საწინააღმდეგოდ საქმეებისა *Khudoyorov v. Russia*, № 6847/02, § 71

და 113, ECHR 2005-X (ამონარიდები), და *Gavazov v. Bulgaria*, № 54659/00, §§ 59 და 94, 6 მარტი 2008) ან სხვა ადამიანთა განცხადებებს, რომლებსაც შესაძლოა ჰქონოდათ რელიგანტური ინფორმაცია, როგორცაა, ვთქვათ, ნათესავების ვიზიტი. არც სამედიცინო დადასტურება წარმოუდგენია იმის საჩვენებლად, თუ რა გავლენა მოახდინა მის ფიზიკურ და ფსიქიკურ მდგომარეობაზე პირობებმა, რომლებშიც იმყოფებოდა (მსგავსად საქმისა *Georgiev v. Bulgaria*, № 47823/99, § 64, 15 დეკემბერი 2005, და საწინააღმდეგოდ საქმისა *Staykov v. Bulgaria*, № 49438/99, § 41, 12 ოქტომბერი 2006). განსაკუთრებულ გარემოებებში, სასამართლომ განმცხადებლის მტკიცებები უნდა განიხილოს მომეტებული სიფრთხილით, რადგან მას შეიძლება ახასიათებდეს გადაჭარბების ტენდენცია ციხეში პირობების არაადეკვატურობის შეფასებისას იმიტომ, რომ იმთავითვე უარყოფითი დამოკიდებულება აქვს იმ დანესებულების მიმართ, რომელშიც, მისი აზრით, არასოდეს უნდა დაპატიმრებულიყო (იხ. *mutatis mutandis*, *Sabeva v. Bulgaria*, № 44290/07, § 41, 10 ივნისი 2010, ციტატა საქმიდან *B. v. the United Kingdom*, № 6870/75, Commission's report of 7 October 1981 (კომისრის 1981 წლის 7 ოქტომბრის ანგარიში), DR 32, p. 29, §§ 174-75). ეს მტკიცებები არ მიესადაგება 2006 და 2008 წლების CPT-ს ანგარიშში წარმოდგენილ ფაქტებს, რომელთა თანახმადაც, სოფიის ციხეში ვიზიტის პერიოდში უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილი პატიმრების საკნებში შიგნით იყო მოთავსებული სან.კვანძები, შხაპი და მუდმივი ცხელი წყალი (იხ. ზემოთ, პუნქტები 24 და 25). თუნდაც გავითვალისწინოთ ის ფაქტი, რომ განმცხადებლის თავისუფლების აღკვეთის საწყის ეტაპზე, 1997 წელს, უფრო უარესი პირობები იყო, სასამართლოს გაუჭირდება არ შენიშნოს მათი თანდათანობითი გაუმჯობესება.

33. ზემოხსენებულის გათვალისწინებით, სასამართლო არ არის დარწმუნებული „გონივრულ ეჭვს მიღმა“, რომ სოფიის ციხეში განმცხადებლის დაკავების პირობები შეიძლება განიხილებოდეს როგორც არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი. შესაბამისად, ამ თვალსაზრისით, არ არის კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევა.

(b) პატიმრობის რეჟიმი

34. პიროვნების თავისუფლების აღკვეთის ღონისძიებები, როგორცაა წინასწარი პატიმრობა ან პატიმრობის მისჯა, მართალია, იმთავითვე შეიცავს ზიანის ელემენტს, მაგრამ არ აყენებს მე-3 მუხლის დარღვევის საკითხს (იხ. *Kudła v. Poland [GC]*, № 30210/96, § 93, ECHR 2000-XI). პატიმრობის რეჟიმი, რომელიც განმცხადებელს განუსაზღვრეს სოფიის ციხეში მოთავსების შემდეგ, ეფუძნებოდა ციხის მმართველის ბრძანებას, გაცემულს შესაბამისი საკანონმდებლო ნორმებისა და საგამოძიებო ხელისუფლების ორგანოების მიერ განმცხადებლის შესახებ წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე (იხ. ზემოთ, პუნქტი 14). მას შემდეგ, რაც განმცხადებლის განაჩენი გახდა საბოლოო, მისი პატიმრობის რეჟიმი დაეფუძნა სასამართლოს ბრძანებას, რომელიც შეადგინეს გამოყენებული დებულებების შესაბამისად (იხ. ზემოთ, პუნქტები 12 და 21). არ არსებობს საფუძველი იმისათვის, რომ გადაწყვეტილება ჩაითვალოს დაუსაბუთებლად. სასამართლო შენიშნავს, რომ CPT კრიტიკულად მოეკიდა დადგენილ დებულებებს, რომლებიც ითვალისწინებს უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილი პატიმრების მოთავსებას „განსაკუთრებული რეჟიმის“ ქვეშ, მათი თავისუფლების აღკვე-

თის პირველი ხუთი წლის განმავლობაში (იხ. ზემოთ, პუნქტები: 21, 22 და 25). თუმცა, იმ საკითხის გარკვევა, დაექვემდებარა თუ არა განმცხადებელი მე-3 მუხლით გათვალისწინებულ მოპყრობას, დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა ზომამდე დაზარალდა ის ამ რეჟიმით (იხ. Van der Ven, ციტირებული ზემოთ, § 53 in fine). მართლაც, ცალკეული განაცხადების შემთხვევაში, სასამართლო, როგორც წესი, უნდა ფოკუსირდეს არა კანონმდებლობაზე, როგორც ასეთზე, არამედ იმაზე, თუ როგორ გამოიყენეს ეს კანონმდებლობა განმცხადებლის მიმართ (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, Sommerfeld v. Germany [GC], № 31871/96, § 86, ECHR 2003-VIII).

35. მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებლისათვის სოფიის ციხეში დაწესებული შეზღუდვები შეიძლება აღინეროს როგორც სასტიკი, ის იყო არა სრულ სენსორულ ან სოციალურ იზოლაციაში, არამედ ზომიერად სოციალურ იზოლაციაში, როცა მას ეკრძალებოდა კომუნიკაცია პატიმრებთან, რომლებიც განსხვავებულ რეჟიმში იმყოფებოდნენ. ამდენად, მართალია, მისი კონტაქტის შესაძლებლობები შეზღუდულია, მაგრამ ვერავინ ისაუბრებს იზოლაციაზე ამ კონტექსტში (იხ. Messina v. Italy (№ 2) (dec.), № 25498/94, ECHR 1999-V). მართალია ის ფაქტი, რომ განმცხადებლის მტკიცებით, თავისუფლების აღკვეთის ადრეულ პერიოდში იგი, დაახლოებით, 23 საათს მარტო ატარებდა თავის საკანში. თუმცა, შეუძლებელია სასამართლომ არ შენიშნოს, რომ ბოლო წლებში მისი მდგომარეობა თანდათანობით უფრო მოქნილი გახდა (და ეს CPT-ს ანგარიშებიდანაც ჩანს) - მიეცა შესაძლებლობა, ჩართულიყო სხვადასხვა აქტივობაში და ურთიერთობა ჰქონოდა სხვა პატიმრებთან მისი ჯგუფიდან. თუმცა, როგორც ჩანს, მას არ ჰქონია ამის სურვილი (იხ. ზემოთ, პუნქტები 16 და 28 და შეადარე საქმესთან, *mutatis mutandis*, Ramirez Sanchez, ციტირებულია ზემოთ, §148). ამ გარემოებებში, და იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებელს არ წარმოუდგენია არანაირი სამედიცინო დოკუმენტი, რომელიც აჩვენებდა რეჟიმის გავლენას მის ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაზე (Van der Ven-ის საქმის საწინააღმდეგოდ, ციტირებულია ზემოთ, § 56), სასამართლო არ არის დარწმუნებული, რამდენად მიაყენა ამან მას იმ ზომის ზიანი, რომ საკმარისი იყოს მე-3 მუხლის დარღვევის დასადგენად. გარდა ამისა, არ არსებობს არანაირი ნიშანი იმისა, რომ მას ოდესმე აუკრძალეს ვიზიტორების მიღება (განსხვავებით Van der Ven-ის საქმისაგან, ციტირებულია ზემოთ, § 54) ან ციხის ბიბლიოთეკით სარგებლობა.

36. ამას გარდა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ბულგარეთის კანონმდებლობის თანახმად, სასჯელის მოხდის 5 წლის შემდეგ, განმცხადებელს შეეძლო მოეთხოვა ნაკლებად მკაცრ რეჟიმზე გადაყვანა (იხ. ზემოთ, პუნქტი 22). არ არის არანაირი მინიშნება იმაზე, რომ მან ისარგებლა ამ შესაძლებლობით.

37. ზემოთქმულის გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მის წინაშე არსებული მტკიცებულებები არ არის საკმარისი იმ დასკვნისათვის, რომ განმცხადებელი დაექვემდებარა არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას მისი პატიმრობის რეჟიმიდან გამომდინარე. ამდენად, მე-3 მუხლი არ დარღვეულა ამ თვალსაზრისით.

(c) ხელბორკილების გამოყენება

38. ხელბორკილების ან მოძრაობის შემზღუდველი სხვა ინსტრუმენტების გამოყენება, ჩვეულებრივ, არ წარმოშობს კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას,

როცა ეს ღონისძიება გამოიყენება კანონიერი დაკავებისათვის და არ ახლავს გადამეტებული ძალის გამოყენება - ვიდრე ეს ჩაითვლებოდა გონივრულად აუცილებლად - ან ეს არ ხდება სხვების თვალწინ. ამ თვალსაზრისით, მაგალითად, მნიშვნელოვანია გავითვალისწინოთ საფრთხე პირის მიმალვისა ან ზიანის თუ ზარალის მიყენებისა (იხ. *Raninen v. Finland*, 1997 წლის 16 დეკემბრის გადაწყვეტილება, § 56, *Reports of Judgments and Decisions 1997-VIII*; *Mouisel v. France*, № 67263/01, § 47, ECHR 2002-IX; *Hénaf v. France*, № 65436/01, § 48, ECHR 2003-XI; და *Mathew v. the Netherlands*, № 24919/03, § 180, ECHR 2005-IX). სასამართლომ ყოველთვის უნდა გაითვალისწინოს საქმის განსაკუთრებული გარემოებები (იხ. *Avcı and Others v. Turkey*, № 70417/01, § 38, 27 ივნისი 2006).

39. განმცხადებლის განაჩენის სიმძიმის, წარსულში ნასამართლეობისა და ძალადობრივი წარსულის გათვალისწინებით, ხელბორკილების დადება შეიძლება გამართლებული იყოს განსაკუთრებული გარემოებებით, როგორცაა გაყვანა ციხის გარეთ (იხ. *Garriguenc v. France (dec.)*, № 21148/02, 15 ნოემბერი 2007, და *A.J.P. v. France*, № 17020/05, § 95, 29 ოქტომბერი 2009). თუმცა, CPT-ს ანგარიში, რომელიც სრულად ადასტურებს განმცხადებლის მტკიცებებს ამ თვალსაზრისით, აჩვენებს, რომ მას ნამდვილად ადებდნენ ხელბორკილებს ყოველ ჯერზე, როცა კი გამოჰყავდათ თავისი საკნიდან, ყოველდღიური სეირნობის დროსაც კი (იხ. ზემოთ, პუნქტები 24 და 25). სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს ციხის ხელმძღვანელობის მხრიდან გამოხატულ შიშს განმცხადებლის ქცევის გამო და აქედან გამომდინარე მოსალოდნელი რისკის მათეულ შეფასებას (იხ. ზემოთ პუნქტი 16). მისთვის ცნობილია, რომ ციხის ხელმძღვანელობამ უნდა გამოიჩინოს სიფრთხილე, როცა საქმე აქვთ ინდივიდებთან, რომლებიც მსჯავრს იხდიან ძალადობრივი დანაშაულისათვის, უარს ამბობენ, მიიღონ თავიანთი პატიმრობის ფაქტი და, აქედან გამომდინარე, არიან მტრულად განწყობილი ციხის პერსონალისა და სხვა თანამესაკნეების მიმართ. თუმცა, იგი შენიშნავს, რომ ხელბორკილების სისტემატური გამოყენება განმცხადებლის მიმართ დაიწყო ცამეტი წლის წინათ, 1997 წლის დეკემბერში, და დღემდე გრძელდება. ციხის ხელმძღვანელობა არ აღნიშნავს რაიმე განსაკუთრებულ ინციდენტს ამ ხნის განმავლობაში, როცა განმცხადებელი შეეცდებოდა გაქცევას ან საკუთარი თავისა თუ სხვების დაზიანებას. ის მომენტები, რომლებსაც ხელმძღვანელობა იხსენებს, სასამართლოს აზრით, აუცილებლად არ მიუთითებს, რომ არსებობს ამგვარი ინციდენტის წარმოშობის რისკი. იგი იზიარებს CPT-ს თვალსაზრისს, რომ პატიმრისათვის ხელბორკილების დადების მიღებული პრაქტიკა უსაფრთხო გარემოში არ შეიძლება ჩაითვალოს გამართლებულად (იხ. ზემოთ პუნქტი 25).

40. სასამართლო ასკვნის, რომ განმცხადებლისათვის ხელბორკილების დადება ყოველ ჯერზე, როცა ის გაჰყავდათ საკნიდან, იყო დასაბუთებას მოკლებული ზომა და, ამდენად, შეიძლება ჩაითვალოს ღირსების შემლახველ მოპყრობად. ამრიგად, ამ თვალსაზრისით, დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი.

II. კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის საპარაულო დარღვევა

41. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მის მიმართ სამართალწარმოების ხანგრძლივობა იყო არაგონივრული. იგი ეყრდნობოდა კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლ

პუნქტს, რომელიც იკითხება შემდეგნაირად:

„...ნებისმიერი სისხლის სამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას ყველას აქვს გონივრულ ვადაში საქმის ... განხილვის უფლება ... სასამართლოს მიერ...“

42. მხარეებმა წარმოადგინეს არგუმენტები განხილვის პერიოდის დასაწყისსა და დასასრულთან და მის გონივრულობასთან დაკავშირებით.

43. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს საჩივარი არ არის ამკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის (ა) ქვეპუნქტის მნიშვნელობით ან დაუშვებელი რაიმე სხვა საფუძველზე. ამდენად, ის უნდა გამოცხადდეს დაშვებულად.

44. სასამართლო ყურადღებას მიაპყრობს იმ ფაქტს, რომ განმცხადებელი დააკავს 1996 წლის 5 აგვისტოს. იგი ამ თარიღს მიიჩნევს განხილვის პერიოდის დასაწყისად (იხ. *Ewing v. the United Kingdom*, № 11224/84, Commission's report of 6 October 1987, (კომისრის 1987 წლის 6 ოქტომბრის ანგარიში), DR 56, p. 71, at pp. 84-85, § 145). დასასრული 2004 წლის 6 ოქტომბერია, როცა სოფიის სააპელაციო სასამართლოს 2004 წლის 31 აგვისტოს გადაწყვეტილება გახდა საბოლოო. ამდენად, განხილვის პერიოდმა შეადგინა რვა წელიწადი და, დაახლოებით, სამი თვე.

45. ამ პერიოდის გონივრულობა უნდა შეფასდეს საქმის გარემოებების შუქზე და სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის საკვანძო კრიტერიუმების გათვალისწინებით: საქმის კომპლექსურობა, განმცხადებლის ქცევა და ხელისუფლების შესაბამისი ორგანოების ქცევა (იხ. *Yankov and Manchev v. Bulgaria*, № 27207/04 და 15614/05, § 20, 22 ოქტომბერი 2009).

46. სასამართლო მიიჩნევს, რომ საქმე საკმარისად კომპლექსურია, რადგან მასში ჩართულია რამდენიმე ბრალდებული, თანაც მნიშვნელოვანი სიმძიმის რამდენიმე დანაშაულისათვის. თუმცა, იყო დაგვიანებები, რაც მიეწერება ხელისუფლების ორგანოებს და რაც არ შეიძლება მთლიანად აიხსნას ამით. ჯერ ერთი, წინასწარმა გამოძიებამ წაიღო, დაახლოებით, ორწელიწად-ნახევარი (იხ. ზემოთ პუნქტები 6-8), მეორეც, მიუხედავად იმისა, რომ სოფიის საქალაქო სასამართლომ შეძლო საქმე განეხილა, დაახლოებით, წელიწად-ნახევარში, პირველმა სამართალწარმოებამ სოფიის სააპელაციო სასამართლოში გასტანა თითქმის სამ წელიწადს, ნაწილობრივ იმის გამო, რომ სასამართლომ არ გამოიტანა განაჩენი ბოლო მოსმენის შემდეგ წელიწადზე მეტი ხნის განმავლობაში (იხ. პუნქტები 9-12).

47. ამ მომენტებისა და სამართალწარმოების საერთო ხანგრძლივობის გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლის ბრალდებები არ განისაზღვრა „გონივრულ ვადაში“, კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევით.

III. კონვენციის მე-13 მუხლის საპარაულო დარღვევა

48. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მას არ ჰქონდა სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება მის მიმართ სამართალწარმოების გადამეტებულ ხანგრძლივობასთან დაკავშირებით. იგი დაეყრდნო კონვენციის მე-13 მუხლს, რომელიც იკითხება შემდეგნაირად:

„ყველას, ვისაც დაერღვა ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები, უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება

ეროვნული ხელისუფლებებისაგან, თუნდაც ეს დარღვევა ჩაიდინოს პირმა, რომელიც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ახორციელებდა“.

49. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს საჩივარი არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის (ა) ქვეპუნქტის მნიშვნელობით ან დაუშვებელი რომელიმე სხვა საფუძველზე. ამდენად, ის უნდა ჩაითვალოს დასაშვებად.

50. მე-13 მუხლი გარანტირებულს ხდის სამართლებრივი დაცვის ეფექტიან საშუალებას სადავო საჩივართან მიმართებით, რომელიც შეეხებოდა მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის მოთხოვნების დარღვევას, განეხილათ საქმე გონივრულ ვადებში (იხ. *Kudła v. Poland* [GC], № 30210/96, §§ 146 57, ECHR 2000-XI). სამართლიანი დაცვის საშუალება ეფექტიანია, თუ ის თავიდან იცილებს სავარაუდო დარღვევას ან მის გაგრძელებას, ან უზრუნველყოფს ნებისმიერი დარღვევის სათანადო გამოსწორებას, თუ ის უკვე მოხდა (ibid. § 158, და *Mifsud v. France* (dec.) [GC], № 57220/00, ECHR 2002-VIII).

51. 2003 წლამდე ბულგარეთის კანონმდებლობა არ ითვალისწინებდა სამართლებრივი დაცვის ისეთ საშუალებებს, რომლებიც შესაძლებლობას მისცემდა სისხლის სამართალწარმოებაში ბრალდებულ პირებს, დაეჩქარებინათ მათ მიმართ ბრალდების განსაზღვრა. 2003 წლის ივნისში შეიტანეს ცვლილება, რამაც შესაძლებლობა მისცა ბრალდებულს, მოეთხოვა მისი საქმის სასამართლოს წინაშე წარდგენა, თუ მისი წინასწარი გამოძიება არ იქნებოდა დასრულებული გარკვეულ დროში (იხ: ზემოხსენებული *Yankov and Manchev*-ის საქმე, § 32, შემდგომი მინიშნებებით). თუმცა, ეს შეიძლება არ შეხებოდა განმცხადებელს, რადგან იმ დროისათვის მისი საქმე უკვე ელოდა განხილვას სააპელაციო სასამართლოში. რაც შეეხება საკომპენსაციო საშუალებებს, სასამართლოს აზრით, მისთვის დადგენილი არ არის, არსებობს თუ არა ბულგარეთის კანონმდებლობაში იმის შესაძლებლობა, რომ პირმა მიიღოს ზარალის კომპენსაცია ან სხვა ტიპის კომპენსაცია მის მიმართ სისხლის სამართალწარმოების გადაჭარბებული ხანგრძლივობის გამო.

52. ამდენად, დაირღვა კონვენციის მე-13 მუხლი.

IV. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

53. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს.“

A. ზიანი

54. არამატერიალური ზიანის ასანაზღაურებლად, განმცხადებელი ითხოვდა 2,000,000 ევროს. ის აგრეთვე ითხოვდა 60,000 ევროს მატერიალური ზიანის ასანაზღაურებლად, რაც მოიცავდა სამი დაკარგული მანქანის ღირებულებას, ხე-

ლისუფლებებმა რომ ჩამოართვეს მის წინააღმდეგ მიმართულ სისხლის სამართალწარმოებასთან დაკავშირებით. დაბოლოს, მან მოსთხოვა სასამართლოს, ებრძა-ნებინა ბულგარეთის სახელმწიფოსათვის, შეენყვიტა მისი „უკანონო პატიმრობა“.

55. მთავრობამ ეს მოთხოვნები შეაფასა როგორც გადაჭარბებული და უსაფუძვლო.

56. სასამართლო ითვალისწინებს, რომ წინამდებარე საქმეში სამართლიანი დაკმაყოფილების მინიჭება შეიძლება დაეფუძნოს მხოლოდ კონვენციის მე-3, მე-6, §1, და მე-13 მუხლების დარღვევას. ის არ მიიჩნევს, რომ საკმარისი მიზეზობრივი კავშირია ამ დარღვევებსა და განმცხადებლის მიერ განცდილ მატერიალურ ზიანს შორის. არც აუცილებლად ან სათანადოდ თვლის მნიშვნელოვანი ანაზღაურების მინიჭებას მის მიერ მოთხოვნილი რაოდენობის შესაბამისად (*Assanidze v. Georgia [GC]* საქმისაგან განსხვავებით, № 71503/01, §§ 202-03, ECHR 2004-II). მეორე მხრივ, სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებელმა უნდა მიიღოს ანაზღაურება მორალური ზიანისათვის, რაც მოჰყვა ზემოაღნიშნული დებულებებით გარანტირებულ უფლებათა დარღვევას. იმსჯელა რა სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობით, როგორც ამას მოითხოვს 41-ე მუხლი, სასამართლო განმცხადებელს აკუთვნებს 7,000 ევროს, პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა.

B. ხარჯები და დანახარჯები

57. განმცხადებელი ითხოვდა 3,000 ბულგარული ლევის (BGN) ანაზღაურებას, რისი გადახდაც მოუხდა მის წინააღმდეგ გამართულ სისხლის სამართალწარმოებასთან დაკავშირებით, და იმ თანხის ანაზღაურებას, რომელიც გადაიხადა თარგმანებში სასამართლო საქმისწარმოებისათვის. მან წარმოადგინა თარგმნის ქვითრები 65 BGN-ს ოდენობით (33,23 ევროს ექვივალენტი).

58. მთავრობამ ეს მოთხოვნა მიიჩნია გადამეტებულად და არ ჩათვალა გამყარებულად შესაბამისი დოკუმენტებით.

59. სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის თანახმად, 41-ე მუხლის საფუძველზე, ხარჯები და დანახარჯები არ ანაზღაურდება, თუ არ დადგინდა, რომ ისინი გაღებულია რეალურად და აუცილებლობიდან გამომდინარე და თავისი მოცულობით გონივრულად. გარდა ამისა, სასამართლოს ხარჯები ანაზღაურდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ისინი უკავშირდება აღმოჩენილ დარღვევას (იხ. *Šilih v. Slovenia [GC]*, № 71463/01, § 226, 9 აპრილი 2009). რამდენადაც მოთხოვნილი სასამართლოს ხარჯები უკავშირდება განმცხადებლის დაცვას მის მიმართ წარდგენილ სისხლის სამართლებრივ ბრალდებათა წინააღმდეგ ადგილობრივ დონეზე განხორციელებული სამართალწარმოებისას, ისინი არ შეიძლება ჩაითვალოს აუცილებლობიდან გამომდინარე ხარჯებად, რომლებიც გაღებულია წინამდებარე საქმეში დარღვევების აღმოსაჩენად (იხ. *Nikolova v. Bulgaria [GC]*, № 31195/96, § 79, ECHR 1999-II). მეორე მხრივ, მის ხელთ არსებული დოკუმენტებისა და ზემოთ მოყვანილი კრიტერიუმების გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ თარგმნის ხარჯები (33,23 ევრო) მთლიანად უნდა ანაზღაურდეს.

C. საურავი

60. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევრო-

პის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენაუული მიზეუეჰიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად

1. აცხადებს განაცხადის დარჩენილ ნაწილს დასაშვებად;
2. ადგენს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლი არ დარღვეულა განმცხადებლის პატიმრობის ფიზიკურ პირობებთან მიმართებით;
3. ადგენს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლი არ დარღვეულა განმცხადებლის პატიმრობის რეჟიმთან მიმართებით;
4. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი - განმცხადებლისთვის ხელობორკილების დადების თვალსაზრისით - ყოველ ჯერზე, როცა ის გამოჰყავდათ საკნიდან;
5. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის 1-ლი ქვეპუნქტი, განმცხადებლის წინააღმდეგ სისხლის სამართალწარმოების ხანგრძლივობის თვალსაზრისით;
6. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-13 მუხლი;
7. ადგენს:
  - (a) მოპასუხე სახელმწიფომ, კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლიდან 3 თვეში, განმცხადებელს უნდა გადაუხადოს შემდეგი თანხები ბულგარულ ლევში, გადახდის დღეს არსებული ოფიციალური კურსით:
    - (i) არამატერიალური ზიანისათვის 7,000 ევრო (შვიდი ათასი ევრო), პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
    - (ii) 33,23 ევრო (ოცდაცამეტი ევრო და ოცდასამი ცენტი), პლუს ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
  - (b) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი.
8. უარყოფს განმცხადებლის მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2011 წლის 20 იანვარს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

კლაუდია ვესტერდიკი
რეგისტრატორი

პიერ ლორენცენი
პრეზიდენტი

**ვალერი სამოილოვი რუსეთის
წინააღმდეგ**

Case of Valeriy Samoylov V. Russia

პირველი სექცია

ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ

(განაცხადი № 57541/09)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2012 წლის 24 იანვარი

საბოლოო ვერსია

24/04/2012

გადაწყვეტილება საბოლოო გახდა კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ გადასინჯვას

საქმეზე ვალერი სამოილოვი რუსეთის წინააღმდეგ,

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (პირველი სექცია) პალატამ
შემდეგი შემადგენლობით:

პიირ ლორენზენი, თავმჯდომარე,

ანატოლი კოვლერი,

ელიზაბეტ სტეინერი,

მირიანა ლაზაროვა ტრაიკოვსკა,

ჯულია ლაფრანკე,

ლინოს-ალექსანდრე სიცილიანოსი,

ერიკ მოსე, მოსამართლეები,

და სორენ ნილსენი, სექციის რეგისტრატორი,

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2012 წლის 4 იანვარს და ამავე დღეს
გამოიტანა შემდეგი გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი №57541/09, რომელიც ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის საფუძველზე, რუსეთის წინააღმდეგ წარადგინა რუსეთის მოქალაქემ, ბ-ნმა ვალერი ნიკოლაევიჩ სამოილოვმა (შემდგომში „განმცხადებელი“) 2009 წლის 30 სექტემბერს.

2. განმცხადებლის წარმომადგენლები იყვნენ ქ-ნი ო. მიხაილოვა და ქ-ნი ა. პოლოხოვა, რომლებიც მოსკოვში ენეოდნენ საადვოკატო საქმიანობას. რუსეთის მთავრობა (შემდგომში „მთავრობა“) წარმოდგენილი იყო ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში სახელმწიფო წარმომადგენლის – ბ-ნი იური ზაიცევის მიერ.

3. 2010 წლის 22 აპრილს პირველი სექციის თავმჯდომარემ გადაწყვიტა, წინამდებარე განაცხადისთვის პრიორიტეტი მიენიჭებინა და ამის შესახებ მთავრობას შეატყობინა. ასევე გადაწყდა, რომ განაცხადის არსებითი მხარე და დასაშვებობის საკითხი ერთდროულად განეხილათ, მუხლი 29, §1).

4. 2010 წლის 17 ივნისს პალატის თავმჯდომარემ, რომელსაც წინამდებარე საქმე დაენერა, გადაწყვიტა სასამართლოს რეგლამენტის 39-ე მუხლის თანახმად, არ დაენესებინა მოპასუხე სახელმწიფოსთვის დროებითი ღონისძიება, რომელიც განმცხადებელმა მოითხოვა (პატიმრობიდან გათავისუფლება).

ფაქტები

I. საქმის ბარემოებები

5. განმცხადებელი დაიბადა 1958 წელს. ის მოთავსებულია დაუზუსტებელ საპატიმრო დაწესებულებაში.

A. სისხლის სამართალწარმოება განმცხადებლის მიმართ

6. განმცხადებელი იყო მოსკოვის რაიონული პროკურორი, ის პენსიაში 2006 წელს გავიდა.

7. ხელისუფლების წარმომადგენლებმა რამდენიმე პირის მიმართ დაიწყეს სისხლის სამართლებრივი დევნა დიდი ოდენობით რისი, მითვისებისა და სამსახურებრივი მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების ეჭვის საფუძველზე, რაც ჩაიდინა ორგანიზებულმა დანაშაულებრივმა ჯგუფმა სახელმწიფო თანამდებობის პირთა შემადგენლობით (იხ. ასევე ქვემოთ §17). განმცხადებელი მოწმის სახით დაიკითხა 2007 წლის სექტემბერში.

8. ხელისუფლების წარმომადგენლების განცხადებით (იხ. ქვემოთ §25), 2007 წლიდან მოყოლებული, განმცხადებელი დაკითხვის შესახებ გაგზავნილ უწყებას არ ემორჩილებოდა და არ ცხოვრობდა რეგისტრირებულ მისამართზე.

9. 2008 წლის 14 მარტს გამომძიებელმა G.-მ გამოიტანა დადგენილება, რომლის საფუძველზეც, განმცხადებელს ზემოხსენებული სისხლის სამართლის პროცესში ბრალდებულის სტატუსი მიენიჭა. იმავე დღეს გამომძიებელმა მიიღო დადგენილება, რომლითაც განმცხადებელს აეკრძალა თავისი საცხოვრებელი ქალაქის დატოვება და დაეკისრა სათანადო ქცევის ვალდებულება (იხ. ასევე ქვემოთ, §59). აღნიშნული დადგენილების მიხედვით:

“[განმცხადებელი] დარეგისტრირებულია შემდეგ მისამართზე..... საგამომძიებო ორგანოების მცდელობის მიუხედავად, ვერ მოხერხდა მისი ფაქტობრივი ადგილსამყოფელის დადგენა. არსებობს საფუძვლიანი ეჭვი, რომ ის ცდილობს, თავი აარიდოს მართლმსაჯულებას. შესაბამისად, გამომაქვს დადგენილება საცხოვრებელი ქალაქიდან გასვლის აკრძალვისა და სათანადო ქცევის მოთხოვნის შესახებ”.

განმცხადებლის მტკიცებით, იმ დროისთვის არც ის და არც მისი ადვოკატი არ იყვნენ ინფორმირებული აღნიშნულ დადგენილებასთან დაკავშირებით.

10. იმავე დღეს, გამომძიებლის მოთხოვნით, განმცხადებლის სახელი შეიტანეს სახელმწიფო ძებნილთა სიაში. ბრძანება აღსრულდა 2008 წლის 1 აპრილს.

11. განმცხადებლის მტკიცებით, აღნიშნული დროის მანძილზე ის არ იმყოფებოდა მიმალვაში, გადიოდა მკურნალობის კურსს საავადმყოფოში და მონაწილეობდა საზოგადოებრივ ღონისძიებებში, მაგალითად, 2008 წლის 14 მარტს ესწრებოდა პროკურატურის სამსახურის 75-ე იუბილეს, სადაც მას მოსკოვის პროკურორმა ღირსების სერტიფიკატი გადასცა.

12. 2008 წლის 17 მარტს განმცხადებელი შეხვდა გამომძიებელ G.-ს, ვინც მას გადასცა უწყება, რომლის მიხედვითაც ის, დაკითხვის მიზნით, უნდა გამოცხადებულიყო 2008 წლის 24 მარტს. აღნიშნულ დღეს განმცხადებელი №52-ე საავადმყოფოში მოათავსეს. იმავე დღეს გამომძიებელმა K.-მ დაკითხა განმცხადებლის გაუიშვილი, რომელმაც განაცხადა, რომ განმცხადებელი მოათავსეს საავადმყოფოში, რომლის მისამართიც მან არ იცოდა.

13. 2008 წლის 8 აპრილს განმცხადებელი გადაიყვანეს სამხედრო ჰოსპიტალში.

14. გამომძიებელი K.-ს მოთხოვნის საფუძველზე, ქალაქის საავადმყოფომ მას აცნობა, რომ განმცხადებელი 2008 წლის 24 მარტიდან 7 აპრილამდე მოთავსებული იყო საავადმყოფოში. შემდეგი მოთხოვნის საფუძველზე, 2008 წლის 23 აპრილს სამხედრო ჰოსპიტალმა გამომძიებელს აცნობა, რომ განმცხადებელი აღნიშნული ჰოსპიტლის პაციენტი იყო 2008 წლის 8 აპრილიდან. მკურნალობის კურსი უნდა დასრულებულიყო 2008 წლის 30 აპრილს.

15. გამომძიებელი G.-ს უწყებებთან დაკავშირებით, რომლითაც განმცხადებელს მოეთხოვებოდა გამოცხადება 2008 წლის 24 აპრილს, დაკითხვის მიზნით, მისმა ადვოკატმა განაცხადა, რომ განმცხადებელი სტაციონარულ მკურნალობას გადიოდა სამხედრო ჰოსპიტალში. ადვოკატმა მოითხოვა იმ ბრძანების გაუქმება, რომლის საფუძველზეც განმცხადებლის სახელი შეიტანეს სახელმწიფო ძებნილთა სიაში.

16. იმავე დღეს, ანუ 2008 წლის 24 აპრილს, დაკავების უფლებამოსილების მქონე თანამდებობის პირებმა განმცხადებელი დღის 4 საათზე ჰოსპიტლიდან საგამომძიებო დეპარტამენტში წაიყვანეს. დაკავების შესახებ ოქმი შემდეგი შინაარსისა იყო:

“დაკავება განხორციელდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 91-ე მუხლის პირველი და მეორე პუნქტების თანახმად, რადგან თვითმხილველებმა აღნიშნეს, რომ [განმცხადებელი] იყო სამართალდამრღვევი, ის ცდილობდა მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდებას და მისი სახელი შეტანილი იყო სახელმწიფო ძებნილთა სიაში. თავისუფლების შემთხვევაში, [განმცხადებელი] გააგრძელებდა მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდებას ისევე, როგორც თავის დანაშაულებრივ ქმედებებს, დაემუქრებოდა სისხლის სამართლის პროცესის სხვა მონაწილეებს, გაანადგურებდა მტკიცებულებებს და სხვაგვარად შეუშლიდა ხელს სამართალწარმოებას”.

განმცხადებელმა ოქმზე წერილობითი კომენტარი გააკეთა, სადაც აღნიშნა, რომ თვითმხილველებს ის არ ამოუცნიათ; რომ იგი ცხოვრობდა მოსკოვში, თავის ბინაში, და არ უცდია მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდება. განმცხადებელს გადასცეს გამოძიებლის დადგენილება, სადაც ჩამოთვლილი იყო მის წინააღმდეგ ბრალდებები. აღნიშნულის შემდეგ განმცხადებელი, წაყენებულ ბრალდებებთან დაკავშირებით, ადვოკატის თანდასწრებით შუალამედე დაკითხვაზე იმყოფებოდა. განმცხადებელმა დეტალური ინფორმაცია წარმოადგინა მის მიმართ ბრალდებებსა და სხვა შესაბამის საკითხებზე. მან ასევე განაცხადა, რომ ის აიძულეს, დაეტოვებინა სამხედრო ჰოსპიტალი, განმცხადებელი ითხოვდა ჰოსპიტალში დაბრუნებას ან სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფას.

17. განმცხადებელს ბრალად ედებოდა ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრობა, რომელშიც, სხვათა შორის, მონაწილეობდნენ რაიონული პროკურორი, გამოძიებელი და რამდენიმე მაღალჩინოსანი. საგამოძიებო ორგანოს განცხადებით, აღნიშნულ ჯგუფს ჩამოყალიბებული ჰქონდა სტრუქტურა, ის შედგებოდა სტაბილური წევრებისგან, რომელთაც დანაშაულებრივ ქმედებებში განაწილებული ჰქონდათ როლები, ჯგუფს დადგენილი ჰქონდა დისციპლინის წესები, გეგმები, რომლებიც მოიცავდა ასევე სხვა პირთა მონაწილეობას, მათ შორის, სამართალდამცველი სტრუქტურების თანამშრომლებისაც. საგამოძიებო ორგანოს განცხადებით, 2007 წლის დასაწყისში დაიწყო ფიქტიური სისხლის სამართალწარმოება, რამდენიმე კერძო კომპანიის შენობებში ჩატარდა ჩხრეკა, ქონების ჩამორთმევა, ასევე, არამიზნობრივად იქნა გამოყენებული ქონება. განმცხადებელს ბრალი წაუყენეს სისხლის სამართლის კოდექსის 159-ე მუხლის მე-4 პუნქტის საფუძველზე (ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფის მიერ ჩადენილი ან დიდი ოდენობით მითვისება), ასევე 286-ე მუხლის მე-3 პუნქტისა და 33-ე მუხლის მე-4 პუნქტის ერთობლიობის საფუძველზე (უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების ნაქეზება, რამაც სერიოზული ზიანი გამოიწვია) და 210-ე მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე (დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრობა).

18. გამოძიებელი მოითხოვდა განმცხადებლის უწყვეტ პატიმრობას, რადგან ის 2007 წლის იანვრიდან იყო ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრი, რომელმაც საჯარო მოსამსახურების დახმარებით, სხვადასხვა თაღლითობა ჩაიდინა. გამოძიებელმა ასევე ყურადღება მიაპყრო შემდეგ ფაქტს: განმცხადებელმა დაარღვია აღკვეთის ღონისძიება, რომ ის იყო პროკურორი, ასევე იმას, რომ მას მჭიდრო კორუფციული კავშირები ჰქონდა პროკურატურისა ან სამართალდამცველ ორგანოთა სისტემებთან. აღნიშნულს გამოძიებელი განმცხადებლის სატელეფონო საუბრების მოსმენის შედეგად გაკეთებული ჩანაწერების საფუძველზე ამტკიცებდა.

19. 2008 წლის 25 აპრილს მოსკოვის ზამოსკვორეცკის რაიონული სასამართლოში გამართულ მოსმენაზე სასამართლომ დაადასტურა განმცხადებლის პატიმრობის კანონიერება და მისი ვადა გააგრძელა შემდეგი პირობების თანახმად:

“ვითვალისწინებთ რა წაყენებული ბრალდებების სიმძიმეს, ჩადენილი სამართალდარღვევების საზოგადოებრივ საშიშროებას, საქმის ფაქტობრივ გარემოებებსა და იმას რომ, განმცხადებლის სახელი შეტანილი იყო ძებნილთა სიაში, გვაქვს საკმარისი მიზეზი, რათა ვიფიქროთ, რომ თავისუფლების შემთხვევაში ის თავს აარიდებს მართლმსაჯულებას, ზეგავლენას მოახდენს მოწმეებზე ან სხვა ბრალდებულებზე ან სხვაგვარად შეუშლის ხელს სამართალწარმოებას. სასამართლო იზიარებს, რომ გამოძიებლებმა პირველად 2008 წლის 23 აპრილს შეიტყვეს განმცხადებლის სამედიცინო დაწესებულებაში მოთავსების შესახებ, №52-ე ჰოსპიტალში მის გადაყვანაზე კი საგამოძიებო ორგანო ინფორმირებული იქნა მხოლოდ განმცხადებლის ჰისპიტლიდან გამოწერის შემდეგ. იმ დროს, როდესაც საგამოძიებო ორგანომ დადგენილება მიიღო განმცხადებლის ადგილსამყოფელის დადგენის თაობაზე, აღნიშნული ინფორმაცია ცნობილი არ იყო”.

20. განმცხადებელმა გაასაჩივრა ყოველივე ზემოაღნიშნული. მისი განცხადებით, პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ განუხილავს რაიმე მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა, რომ ის აპირებდა მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდებას. განმცხადებლის მტკიცებით, მას მოსკოვში ჰქონდა მუდმივი საცხოვრებელი, შესაბამისი ორგანო მისი ადგილსამყოფელის შესახებ ინფორმაციას ფლობდა, რადგან მისი მობილური ტელეფონი ისმინებოდა. არ არსებობდა მისი სახელის ძებნილთა სიაში შეტანის მიზეზი, რადგან 2008 წლის 17 მარტს ის დაკითხა გამოძიებელმა. ნებისმიერ შემთხვევაში, 2008 წლის 14 მარტამდე განმცხადებელს სისხლის სამართლის საქმეში მოწმის სატატუსი ჰქონდა და, შესაბამისად, არ იყო ვალდებული, საგამოძიებო ორგანოსთვის თავისი ადგილსამყოფელის შესახებ ეცნობებინა.

21. 2008 წლის 15 მაისს მოსკოვის საქალაქო სასამართლომ ძალაში დატოვა პატიმრობის გადანყვეტილება.

22. 2008 წლის 30 მაისს განმცხადებელს უფლება მიეცა, გასცნობოდა სისხლის სამართლის საქმის მასალებს.

23. 2008 წლის 19 ივნისს რაიონულ სასამართლოში ჩატარდა სხდომა. გამოძიებლის მტკიცებით, განმცხადებელი პატიმრობაში უნდა დარჩენილიყო კიდევ ერთ თვით. აღნიშნული დრო საჭირო იყო, რათა ბრალდებულები და მათი ადვოკატები გასცნობოდნენ საქმის მასალებს და სისხლის სამართლის საქმის განმხილველი სასამართლოსთვის გადაცემამდე მომზადებულიყო საბრალდებო დასკვნა. გამოძიებლის განცხადებით, ბრალდების სიმძიმისა და სისხლის სამართლის საქმის გარემოებათა გათვალისწინებით, პატიმრობის საფუძვლები კვლავ არსებობდა. რაიონულმა სასამართლომ – იმის გათვალისწინებით, რომ საგამოძიებო ორგანოს მეტი დრო სჭირდებოდა გამოძიების დასრულებისთვის – განმცხადებელს პატიმრობა გაუგრძელა 2008 წლის 13 აგვისტომდე. სასამართლომ ასევე მიუთითა ბრალდების სიმძიმესა და იმ ფაქტზე, რომ განმცხადებლის სახელი ძებნილთა სიაში იყო.

24. იმავე საფუძვლებით, 2008 წლის 11 აგვისტოს რაიონულმა სასამართლომ პატიმრობა გააგრძელა 2009 წლის 13 იანვრამდე. 2008 წლის 30 დეკემბერს კი განმცხადებლის პატიმრობის ვადა გაგრძელდა 2009 წლის 24 აპრილამდე.

25. 2009 წლის 11 მარტს საქალაქო სასამართლომ, მოიშველია რა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლის მე-7 პუნქტი (იხ ქვემოთ §57), განმცხადებლის პატიმრობა გააგრძელა 2009 წლის 13 მაისამდე. სასამართლომ დაადგინა:

"[განმცხადებელს] წაყენებული ჰქონდა ბრალდება სერიოზული დანაშაულების ჩადენაში....წინამდებარე საქმე განსაკუთრებით რთულია და მოითხოვა ბევრი საგამოძიებო მოქმედება, კომერციულ საქმიანობასთან დაკავშირებული დიდი რაოდენობით დოკუმენტების შეფასება. საქმის მასალები შედგება 190 ტომისგან. ბრალი წაყენა 15 ადამიანს. წინამდებარე საქმის განსაკუთრებული ხასიათი აშკარაა. [განმცხადებელს] ბრალი წაუყენეს სამი დანაშაულის ჩადენაში. ის საქმეს 2008 წლის 30 მაისიდან ეცნობოდა, საგამოძიებო მოქმედებები გაუმართლებლად არ გადადებულა, განმცხადებელს დროულად მიეცა საქმის მასალების გაცნობის შესაძლებლობა. შესაბამისი განრიგის მიხედვით, ბრალდებულები საქმეს ეცნობიან ყოველდღიურად, გარდა შაბათ-კვირისა და ოფიციალური დასვენების დღეებისა.

საგამოძიებო ორგანოს ვერსიით, დანაშაულები ჩაიდინა ორგანიზებულმა დანაშაულებრივმა ჯგუფმა. პატიმრობის გაგრძელების საფუძვლები კი კვლავ არსებობდა.

2007 წლის სექტემბერში [განმცხადებელი] მოწმის სახით დაიკითხა. 2007 წლის ოქტომბრიდან მოყოლებული საგამოძიებო ორგანო უწყებებს უგზავნიდა განმცხადებელს, რაც დადასტურებულია [განმცხადებლის] მეუღლის მიერ, თავად უწყებებისა და სხვა ანგარიშების საფუძველზე. [განმცხადებელი] არ გამოცხადებულა დაკითხვაზე, არ იმყოფებოდა რეგისტრირებულ მისამართზე, მისი ადგილსამყოფელი ვერ დადგინდა. აღნიშნული მიზეზების გამო 2008 წლის 14 მარტს მისი სახელი შეიტანეს ძებნილთა სიაში.

ზემოაღნიშნული მიზეზები საკმარისია დასკვნისათვის, რომ განმცხადებლის პატიმრობიდან გათავისუფლების შემთხვევაში, ის თავს აარიდებს მართლმსაჯულებას. მეტიც, აუცილებელია საქმის მასალების გაცნობის დასრულება. განმცხადებელმა შესაძლოა გააგრძელოს თავისი დანაშაულებრივი ქმედებები. ალტერნატიული აღკვეთის ღონისძიებათა გამოყენება კი საკმარისი არ იქნება".

26. 2009 წლის 14 აპრილს რუსეთის უზენაესმა სასამართლომ ძალაში დატოვა 2009 წლის 11 მარტის გადაწყვეტილება წინასწარი პატიმრობის შესახებ.

27. 2009 წლის 20 აპრილს საქალაქო სასამართლომ გააგრძელა 5 ბრალდებულის - მათ შორის, განმცხადებლის - პატიმრობა 2009 წლის 13 აგვისტომდე, სასამართლომ მიუთითა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლზე, ახსენა საქმის სირთულე, რომ დანაშაულები ხდებოდა დიდი ხნის განმავლობაში, და რომ ზოგიერთ ბრალდებულს ესაჭიროებოდა დრო საქმის მასალების გაცნობის დასასრულებლად. სასამართლომ უარი განაცხადა გირაოს გამოყენებაზე, მათ შორის, ჯანმრთელობის მდგომარეობის გათვალისწინებით.

28. განმცხადებელმა გაასაჩივრა ზემოაღნიშნული. მისი მტკიცებით, პატიმრობა არ შეიძლებოდა გაგრძელებულიყო სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლის მე-2 პუნქტით დადგენილ 12 თვეზე მეტხანს. 2009 წლის 1 ივნისს უზენაესმა სასამართლომ არ გაითვალისწინა აღნიშნული არგუმენტები და ძალაში დატოვა 2009 წლის 20 აპრილის გადაწყვეტილება პატიმრობის შესახებ.

29. 2009 წლის 23 ივლისს სისხლის სამართლის საქმე გადაეცა საქალაქო სასამართლოს. სასამართლო პროცესი დაიწყო 2009 წლის 5 აგვისტოს. ამ დღეს

სასამართლომ არ დააკმაყოფილა განმცხადებლების განცხადებები გათავისუფლებასთან დაკავშირებით და აღკვეთის ღონისძიება უცვლელი დატოვა. სასამართლომ მიუთითა ბრალდებების სიმძიმეზე – არსებობდა რისკი, რომ ბრალდებულები თავს აარიდებდნენ მართლმსაჯულებას; რამდენიმე მათგანი – მათ შორის, განმცხადებელიც – საჯარო მოხელის პოზიციის გამოყენებით, ზეგავლენას მოახდენდა დაზარალებულებსა და მოწმეებზე. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 255-ე მუხლზე მითითებით, სასამართლომ დაადგინა:

“ბრალდებების სიმძიმისა და რაოდენობის გათვალისწინებით, წინამდებარე საქმე აღძრავს საზოგადოებრივ ინტერესს, რაც უდანაშაულობის პრეზუმფციის მიუხედავად, მოითხოვს [ბრალდებულების] თავისუფლების შეზღუდვას და არ იძლევა ნაკლებად მკაცრი აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობას.”

30. განმცხადებელმა გაასაჩივრა ზემოაღნიშნული. მისი მტკიცებით, სასამართლო არ ეყრდნობოდა არც ერთ სარწმუნო ფაქტს, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელი იქნებოდა ზემოხსენებული რისკების არსებობის დადასტურება, და მისი პატიმრობა 2009 წლის 14 აპრილის შემდეგ იყო უკანონო. 2009 წლის 30 სექტემბერს უზენაესმა სასამართლომ ძალაში დატოვა სასამართლოს გადაწყვეტილება.

31. 2010 წლის 13 იანვარს საქალაქო სასამართლომ გააგრძელა განმცხადებლისა და სხვა ბრალდებულების წინასწარი პატიმრობის ვადა. პატიმრობის შესახებ გადაწყვეტილებაში ვკითხულობთ:

“ბრალდებულთა რაოდენობის, ბრალდებების სიმძიმისა და სიმრავლის გათვალისწინებით, წინამდებარე საქმე განსაკუთრებული ხასიათისაა (საქმის მოცულობისა და სირთულიდან გამომდინარე) ... ბრალდებულთა პატიმრობის ვადის გაგრძელება აუცილებელია, რათა დასრულდეს პროცესი, აცილებული იქნას მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდება, ისევე როგორც ზეგავლენა დაზარალებულებსა და მოწმეებზე. აღნიშნულის რისკი რეალურია, თუ გავითვალისწინებთ ზოგიერთი ბრალდებულის სამართალდამცველ სტრუქტურებში მუშაობის პროფესიულ გამოცდილებას.

სამართალწარმოების უფრო ადრეულ ეტაპებზე დასახელებული მიზეზები, რომელთა გათვალისწინებითაც აუცილებელი იყო ბრალდებულთა წინასწარი პატიმრობის გაგრძელება, რჩება უცვლელი; დაცვის მხარეს არ დაუსახელებია რაიმე ახალი გარემოება.

ბრალდებათა სიმძიმისა და რაოდენობის გათვალისწინებით, წინამდებარე საქმე აღძრავს საზოგადოებრივ ინტერესს, რაც უდანაშაულობის პრეზუმფციის მიუხედავად, მოითხოვს [ბრალდებულების] თავისუფლების შეზღუდვას და არ იძლევა ნაკლებად მკაცრი აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობას.”

32. ჩანს, განმცხადებელს სასჯელი 2010 წლის 9 ივნისს შეუფარდეს.

B. სამედიცინო მომსახურება

1. განმცხადებლის სამედიცინო მომსახურება დაკავებასა და პატიმრობამდე

33. 2006 წლის თებერვალში, 2007 წლის მარტში, ივლისსა და სექტემბერში და 2008 წლის მარტში განმცხადებელი, სერიოზულობის ხარისხით განსხვავებულ მდგომარეობათა გამო, მოთავსებული იყო სხვადასხვა სამოქალაქო სა-

ავადმყოფოში და, ასევე, სამხედრო ჰოსპიტალში. 2008 წლის 24 მარტიდან 7 აპრილამდე განმცხადებელი იწვა ქალაქის საავადმყოფოში შემდეგი დიაგნოზით: კვინკეს შეშუპება, ქრონიკული განმეორებადი ჭინჭრის ციება, რიგი მედიკამენტების მიმართ აუტანლობა, ეროზიული ბულბიტი, არაატროფიული გასტრიტი, ქრონიკული გასტრო-დუოდენიტი და ჰეპატიტის სიმპტომები.

34. 2008 წლის 7 ან 8 აპრილს განმცხადებელი მოთავსებული იქნა სამხედრო ჰოსპიტლის ნევროლოგიის განყოფილებაში შემდეგი დიაგნოზით: ქრონიკული ჰიპერინტენსიური ენცეფალოპათია, ასთენიური სინდრომი, გულის კორონარული დაავადება, გამომფიტავი ანგინა (პექტორისი), მაღალი წნევა, თირკმლის განუვითარებლობა, საყლაპავი მილის თიაქარი და ბრონქიტი. განმცხადებლის სამედიცინო ისტორიის მიხედვით:

“პაციენტი უჩივის თავისტიკვილს, თავბრუსხვევას, გადაღლილობას, უძილობასა და პერიოდულ ტკივილს გულმკერდის არეში.

ანამნეზი: რამდენიმე წლის განმავლობაში პაციენტის დიაგნოზია: ჰიპერინტენსიური ენცეფალოპათია, ხერხემლის ოსტეოქონდროზი ... სტაციონარის გარე – ისევე როგორც სტაციონარულმა – მკურნალობამ დადებითი შედეგი გამოიღო. ბოლოს ჩატარებული შემონმების შედეგად, გამოვლინდა უფრო ძლიერი ტკივილის სინდრომი.

გამოკვლევისა და ტესტების რეალური მონაცემები: პაციენტის ზოგადი მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია ... სისხლის საერთო ანალიზი და შარდის ანალიზი ნორმალურია, სისხლის ბიოქიმიური ანალიზი ნორმალურია, B და C ჰეპატიტის ტესტები უარყოფითია, ელექტროკარდიოგრამამ გამოავლინა შიდაპარკუჭოვანი გამტარობის ობსტრუქცია და მარცხენაპარკუჭოვანი ჰიპერტროფია.

მკურნალობა: რეჟიმი, დიეტა, მედიკამენტები, ვიტამინები ... პაციენტი საავადმყოფოდან განერეს დამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაში, რეკომენდაციები მოიცავს ნევროპათოლოგიისა და თერაპევტის მეთვალყურეობას, არტერიული წნევის კონტროლს, №10 დიეტას, მედიკამენტების მიღებას - ენალპრილი (თითო აბი დღით), პრედურტალი (თითო აბი დღეში ორჯერ) და ასპიკორი (თითო აბი რეგულარულად), არ შეიძლება დატვირთვა, რომელიც ზეგავლენას მოახდენს ხერხემალზე, არ შეიძლება სიცივეში ყოფნა, ეძლევა მასაჟისა და ვარჯიშის თერაპიის რეკომენდაცია”.

35. გამომძიებლის მოთხოვნის პასუხად (იხ. ზემოთ §14), საავადმყოფომ გამომძიებელს აცნობა, რომ განმცხადებლის მკურნალობის კურსი, სავარაუდოდ, 2008 წლის 30 აპრილს დასრულდებოდა.

2. განმცხადებლის სამედიცინო მომსახურება დაკავების შემდეგ და პატიმრობისას

(a) სამედიცინო მომსახურება დაკავების შემდეგ

36. 2008 წლის 24 აპრილს დაკავებაზე უფლებამოსილი პირები მივიდნენ სამხედრო ჰოსპიტალში და, დაახლოებით, 16:00 საათზე განმცხადებელი საგამომძიებო დეპარტამენტში მიიყვანეს. განმცხადებელმა დაკავების ოქმში შემდეგი ჩანაწერი გააკეთა:

“ჩემი მდგომარეობა არ მაძლევს დაკითხვის გაგრძელების შესაძლებლობას, რადგან მანუხებს ძლიერი ტკივილი გულმკერდის არეში და მაღალი არტერიული წნევა”.

37. ამის შემდეგ განმცხადებელი დაკითხეს მის მიმართ ბრალდებებთან დაკავშირებით. განმცხადებელმა დეტალური ინფორმაცია წარმოადგინა მის მიმართ ბრალდებებისა და სხვა შესაბამისი საკითხების შესახებ. მან ასევე განაცხადა, რომ ის აიძულეს, დაეტოვებინა სამხედრო ჰოსპიტალი. განმცხადებელი ითხოვდა ჰოსპიტალში დაბრუნებას ან სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფას.

38. განმცხადებლის მტკიცებით, დაკითხვის დროს მას ჰქონდა ჰიპერტონული შეტევა, გამომძიებელმა გამოიძახა სასწრაფო დახმარება, რომელმაც განმცხადებელს სამედიცინო მომსახურება გაუწია. შემდგომში განმცხადებელმა შეცვალა თავისი განცხადება და თქვა, რომ გამომძიებელმა უარი განაცხადა სასწრაფო დახმარების სამსახურის გამოძახებაზე.

39. დაკითხვის შემდეგ განმცხადებელი მოათავსეს დროებითი დაკავების ცენტრსა ან პოლიციის განყოფილების საკანში, სადაც განმცხადებელი არ იყო უზრუნველყოფილი სამედიცინო დახმარებითა და საკვებით. განმცხადებელი მოითხოვდა გამომძიებლის (გამომძიებლების) მიმართ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრას, მაგრამ ამაოდ.

40. განმცხადებელმა შეიტანა საჩივრები დაკავების შემდეგ არაადეკვატური სამედიცინო მომსახურების შესახებ. 2008 წლის 13 მაისს მოსკოვის საგამომძიებო დეპარტამენტის გამომძიებელმა არ დააკმაყოფილა აღნიშნული საჩივრები. 2008 წლის 22 ივლისს წერილის მიხედვით, საგამომძიებო დეპარტამენტმა დაადგინა, რომ აღნიშნული საჩივრები არ შეიცავდა სისხლის სამართლის დანაშაულის რაიმე ნიშნებს, და რომ განმცხადებელი ამჟამადაც და ადრეც იღებდა სათანადო სამედიცინო მომსახურებას.

(b) სამედიცინო მომსახურება №77/6 წინასწარი დაკავების ცენტრსა და ციხის საავადმყოფოში

41. 2008 წლის 28 აპრილს განმცხადებელი გადაიყვანეს მოსკოვის №77/6 წინასწარი დაკავების ცენტრში. დაკავების ცენტრში მიღებისას განმცხადებელი შეამოწმა მორიგე სამედიცინო მუშაკმა, რომელმაც დაადგინა, რომ მისი ჯანმრთელობა დამაკმაყოფილებელი იყო. განმცხადებელმა სამედიცინო მუშაკს აცნობა თავისი ჯანმრთელობის პრობლემებისა და იმ მედიკამენტების შესახებ, რომლებსაც იღებდა. განმცხადებლის მიერ წარმოდგენილი სამედიცინო დოკუმენტები შეტანილია სამედიცინო ისტორიაში. მას ჩაუტარდა სავალდებულო გამოკვლევა, როგორცაა ფლუროგრაფიული გადაღება. მთავრობის მტკიცებით, 2008 წლის 28 აპრილს განმცხადებელი მოათავსეს სამედიცინო პერსონალის მეთვალყურეობის პირობებში და მან მიიღო მედიკამენტები, რომლებიც ესაჭიროებოდა თავისი ქრონიკული დაავადებების გამო.

42. 2008 წლის 11 ივლისს, მხედველობის გაორებისა და თავბრუსხვევების ჩივილების გამო, განმცხადებელი ექიმმა გასინჯა. განმცხადებელს გაუზომეს წნევა და დაუნიშნეს ენალაპრილი (თითო აბი დღეში ორჯერ) და ვალიდოლი (ერთი აბი). განმცხადებლის მტკიცებით, არ არსებობდა დოკუმენტური მტკიცებულება, რომ მან მიიღო აღნიშნული მედიკამენტები, რომლებიც, ნებისმიერ შემთხვევაში, არ იყო საკმარისი.

43. განმცხადებელი განმეორებით 2008 წლის 7 ოქტომბერს გასინჯეს, როდესაც მას ჰქონდა თავის ტკივილებისა და თავბრუსხვევის ჩივილები.

44. 2008 წლის 25 დეკემბერს განმცხადებელმა შეიტანა საჩივარი, რომ მას მეთვალყურეობას არ უნევდა სხვადასხვა დარგის სამედიცინო სპეციალისტი (კარდიოლოგი, თერაპევტი, ნევროლოგი, პულმონოლოგი, ენდოკრინოლოგი და გასტროენტეროლოგი), და რომ 2008 წლის აპრილში ჰოსპიტლის დატოვებამ მას ხელი შეუშალა, მიეღო ალერგოლოგის დიაგნოზი, რის შედეგადაც აიცილებდა ალერგიული მედიკამენტების მიღებას. 2009 წლის 15 იანვარს მოსკოვის საგამოძიებო დეპარტამენტმა განიხილა მისი საჩივარი და დაადგინა, რომ წინასწარი დაკავების ცენტრის ინფორმაციით, მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელი იყო, და რომ მას შეეძლო წინასწარი დაკავების ცენტრში მოეთხოვა საჭირო სამედიცინო დახმარება, ან ნებისმიერი უარი გაესაჩივრებინა პროკურატურასა თუ სასამართლოში. გარდა ამისა, პროკურატურის 2009 წლის 16 იანვრის წერილის მიხედვით, განმცხადებელმა მიიღო სათანადო სამედიცინო მომსახურება შესაბამისი სიმპტომების გათვალისწინებით, რაც მოთხოვნილი იყო 2008 წლის ივლისსა და ოქტომბერში.

45. 2009 წლის დეკემბერში განმცხადებელმა მიიღო მოსკოვის უნივერსიტეტის პროფესორის, ფსიქოთერაპიისა და ნარკოლოგიის დეპარტამენტის უფროსის მოადგილის - ქ-ნი P.-ს ანგარიში 2006 წლის შემდეგ მისი ავადმყოფობის შესახებ. ქ-ნმა P.-მ, შეაფასა რა სამედიცინო მონაცემები (იხ. ზემოთ § 33 და 34), თავის 2009 წლის 4 დეკემბერის ანგარიშში წარმოადგინა შემდეგი მოსაზრება:

“პაციენტს ესაჭიროება სხვადასხვა დარგის სამედიცინო სპეციალისტის მეთვალყურეობა (კარდიოლოგის, ნევროპათოლოგის, პულმონოლოგის, ენდოკრინოლოგის, გასტროენტეროლოგისა და ალერგოლოგის), ასევე სამედიცინო წარმომადგენლის მეთვალყურეობით, მედიკამენტების მუდმივი მიღება. რეკომენდაცია მოიცავს დიეტას, არტერიული წნევის, სისხლში შაქრის შემცველობის, ფარისებრი ჯირკვლის ჰორმონების და ლიპიდების კონტროლს, ასევე საჭიროა, პაციენტმა თავი აარიდოს ხერხემლის სტატიკურ დატვირთვას, სიმძიმის აწევასა და სიცივეში ყოფნას.”

სპეციალიზებული სამედიცინო დახმარების გაუნეგლობამ შეიძლება გამოიწვიოს ჯანმრთელობის გამოუსწორებელი გაუარესება, ქრონიკული დაავადებების გამწვავება, ქმედუუნარობა (გულის შეტევა ან ცერებრო-ვასკულარული ინციდენტი) ან სიკვდილი”.

46. 2010 წლის 2 იანვარს განმცხადებელი თავისტკივილის, თავბრუსხვევისა და გულმკერდის არეში ტკივილების გამო გასინჯა წინასწარი პატიმრობის ცენტრის უფროსმა სამედიცინო მოსამსახურემ. განმცხადებელს მიეცა მედიკამენტები.

47. 2010 წლის 21 თებერვლიდან 16 მარტამდე განმცხადებელი მოთავსებული იყო წინასწარი პატიმრობის №77/1 ცენტრის საავადმყოფოში, რათა მიეღო ექიმების სპეციალიზებული მომსახურება, კერძოდ, ნევროპათოლოგისა და კარდიოლოგის დახმარება. განმცხადებელს გაუკეთდა ელექტროკარდიოგრამა და დაენიშნა მედიკამენტები - კორინფარი, პაპაზოლი და ვალიდოლი. როგორც ჩანს, 2010 წლის მარტში მან გააკეთა წერილობითი განცხადება, რომ აღარ სურდა ციხის საავადმყოფოში მკურნალობის გაგრძელება. განერის შესახებ ბარათი მოიცავდა რეკომენდაციებს მეთვალყურეობის, არტერიული წნევის კონტროლი-

სა და კორინფარისა და პაპავერიინის მიღების შესახებ.

48. საავადმყოფოდან განერის შემდეგ განმცხადებელი კვლავ მოათავსეს №77/6 წინასწარი პატიმრობის ცენტრში. ის გასინჯა ცენტრის უფროსმა სამედიცინო თანამშრომელმა, რომელმაც დაუნიშნა მედიკამენტები და, ასევე, მისცა წელიწადში ორჯერ სამედიცინო შემოწმების გავლის რეკომენდაცია.

49. 2010 წლის მაისში განმცხადებელმა კვლავ მიიღო პროფესორი P.-სგან საექსპერტო მოსაზრება. პროფესორმა, შეაფასა რა არსებული სამედიცინო მონაცემები (იხ. ზემოთ § 33 და 34), 2010 წლის 21 მაისს გააფართოვა თავისი ადრინდელი ანგარიში, რომელშიც ვკითხულობთ:

“განმეორებითი კვინკეს შემუშება რეალურ საფრთხეს უქმნის სიცოცხლეს, რადგან არ არსებობს შემუშების ეტიმოლოგია, დიაგნოზი, და არ ხდება ალერგიული მდგომარეობის მკურნალობა, რაც აუცილებელია. მკურნალობის გარეშე არსებობს ანაფილაქსიური შოკის მომეტებული რისკი”.

50. კოჭის სახსრის არეში ტკივილთან დაკავშირებით, 2010 წლის 16 აგვისტოს განმცხადებელი წინასწარი დაკავების ცენტრის ექიმმა გასინჯა. ექიმმა დასვა დერმატიტისა და ართროზის დიაგნოზი და განმცხადებელს მისცა დანიშნულება. ჩანს, ორი დღის შემდეგ განმცხადებელმა უარი განაცხადა მედიკამენტების მიღებაზე, იმ მიზეზით, რომ მედიკამენტები წნევის აწევას უწყობდა ხელს. 2010 წლის 25 აგვისტოს განმცხადებელი კვლავ გასინჯა ექიმმა და შეცვალა დანიშნულება.

51. მთავრობამ სასამართლოს წარუდგინა № 77/6 წინასწარი პატიმრობის ცენტრის სამედიცინო პერსონალის 9 წერილობითი განცხადება, რომელთა მიხედვითაც, განმცხადებელს არ გამოუთქვამს პრეტენზია სამედიცინო მომსახურებას ან კვების რაციონთან დაკავშირებით, და რომ ის უზრუნველყოფილი იყო სათანადო სამედიცინო მომსახურებით. მთავრობამ წარმოადგინა 2008-2010 წლებში № 77/6 წინასწარი პატიმრობის ცენტრში არსებული კვების რაციონის დეტალური აღწერა, ასევე, სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის სპეციალიზებული სამმართველოს ანგარიშები საკვებისა და წყლის ხარისხის შესახებ.

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

A. სამედიცინო მომსახურება საპატიმრო დაწესებულებებში

52. რუსეთის კანონმდებლობით, პატიმრობაში მყოფი პირებისთვის გათვალისწინებულია სამედიცინო მომსახურების დეტალური გაიდლაინები. აღნიშნული გაიდლაინები მოცემულია ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური განვითარების და იუსტიციის სამინისტროების 2005 წლის 17 ოქტომბრის ერთობლივ № 640/190 დადგენილებაში იმ პირების სამედიცინო მომსახურების შესახებ, რომლებიც არიან დაკავებულნი ან იხდიან სასჯელს. აღნიშნული დადგენილება ეხება ყველა პატიმარს, გამონაკლისის გარეშე. კერძოდ, მისი III ნაწილი ადგენს სამედიცინო პერსონალის მიერ პატიმრის მიღებისას განსახორციელებელ თავდაპირველ ზომებს. დროებითი დაკავების იზოლატორში მოყვანისას ყველა დაკავებულმა უნდა გაიაროს წინასწარი სამედიცინო შემოწმება, სანამ მათ მოათავსებენ საკნებში სხვა პირებთან ერთად. აღნიშნული შემოწმების მიზანია ისეთი პირების გამოვლენა, რომლებსაც აქვთ გადამდები დაავადებები ან საჭიროე-

ბენ გადაუდებელ სამედიცინო დახმარებას. წინასწარი დაკავების იზოლატორში მიყვანიდან არაუგვიანეს სამი დღისა დაკავებულს უნდა ჩაუტარდეს სამედიცინო შემოწმება, ფლუროგრაფიის ჩათვლით. საფუძვლიანი გამოკვლევისას ციხის ექიმმა უნდა აღრიცხოს დაკავებულთა ჩივილები, შეისწავლოს მათი სამედიცინო და პირადი ისტორია, არსებობის შემთხვევაში, აღრიცხოს დაზიანებები, ასევე, ბოლო დროს გაკეთებული ტატუები, საჭიროებისას კი დანიშნოს დამატებითი სამედიცინო პროცედურები. ციხის ექიმის მითითებით, ასევე უნდა ჩატარდეს ლაბორატორიული გამოკვლევები, რათა დადგინდეს სქესობრივი გზით გადაამდები დაავადებების, შიდსის, ტუბერკულოზისა და სხვათა არსებობა.

53. პატიმართა შემდგომი სამედიცინო შემოწმება ხდება წელიწადში ორჯერ მაინც, ან პატიმრის მოთხოვნის საფუძველზე. პატიმრის ჯანმრთელობის გაუარესებისას საპატიმრო დაწესებულების სამედიცინო პერსონალმა უნდა უზრუნველყოს შესაბამისი სამედიცინო შემოწმებები და სამედიცინო დახმარება. ასეთ შემთხვევებში სამედიცინო მომსახურება უნდა მოიცავდეს ზოგად სამედიცინო შემოწმებასა და ტესტირების დამატებით მეთოდებს, საჭიროებისას – შესაბამისი სამედიცინო სპეციალისტის მონაწილეობით. გამოკვლევების შედეგები უნდა დაფიქსირდეს პატიმრის სამედიცინო ისტორიაში. პატიმარი სრულად უნდა იყოს ინფორმირებული მისი სამედიცინო გამოკვლევის შედეგების შესახებ.

54. დადგენილების III ნაწილი ასევე ითვალისწინებს სამედიცინო შემოწმებასა და მკურნალობაზე პატიმრების მიერ უარის თქმის შემთხვევებს. უარის ყოველი შემთხვევა უნდა დაფიქსირდეს პატიმრის სამედიცინო ბარათში. ციხის ექიმმა პატიმარს უნდა აუხსნას ის შედეგები, რაც სამედიცინო პროცედურაზე უარის თქმას მოჰყვება.

55. პატიმრები დანიშნულ მედიკამენტებს იღებენ ექიმის თანდასწრებით. იშვიათ შემთხვევაში, სამედიცინო განყოფილების უფროსმა შეიძლება უფლება მისცეს სამედიცინო პერსონალს, რომ პატიმარს მისცენ მედიკამენტების დღიური დოზა, რომელსაც იგი მიიღებს მეთვალყურეობის გარეშე.

B. პატიმრობის პერიოდი გამოძიების დროს

56. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მიხედვით, რომელიც გამოძიების პერიოდში პატიმრობას ეხება, წინასწარი 2-თვიანი პატიმრობის ვადის გასვლის შემდეგ, მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის შემთხვევაში, თუ საქმე განსაკუთრებული სირთულით გამოირჩევა, სასამართლომ პატიმრობის პერიოდი შესაძლოა გააგრძელოს 12 თვემდე. კოდექსის 109-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, 12 თვეზე მეტხნიანი და 18-თვიანი პატიმრობების შეფარდება შესაძლებელია მხოლოდ განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულების შემთხვევაში.

57. კოდექსის 109-ე მუხლის მე-5 პუნქტის მიხედვით, წინასწარი გამოძიების დასრულების შემდეგ, მაგრამ არაუგვიანეს 30 დღისა, წინასწარი პატიმრობის მაქსიმალური ვადის ამოწურვამდე (იხ. ზემოთ), ბრალდებულისთვის ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს საქმის მასალები. თუ ბრალდებულს საქმის გაცნობის შესაძლებლობა მიეცემა პატიმრობის ვადის ამოწურვამდე 30 დღეზე გვიან, ის უნდა გათავისუფლდეს, როდესაც წინასწარი პატიმრობის ვადა ამოწურება. ხოლო თუ საქმის მასალების გასაცნობად მიცემული დრო არ იქნება საკმარისი, სასამართლო გააგრძელებს პატიმრობას, სანამ ბრალდებული არ დაასრულებს

საქმის მასალების გაცნობას (109-ე მუხლის მე-7 პუნქტი). აღნიშნული ვადის გაგრძელება ეხება ნებისმიერ თანაბრალდებულს, რომელსაც უკვე დასრულებული აქვს საქმის მასალების გაცნობა.

G. სხვა შესაბამისი კანონმდებლობა

58. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 56-ე მუხლის მიხედვით, მონ-მე უნდა დაემორჩილოს გამომძიებლისა თუ სასამართლოს მიერ გამოცემულ უწყებებს. თუ მონმე არ შეასრულებს უწყებაში მითითებულ ვალდებულებას, მას შესაძლოა მოუწიოს ნარდგომა უწყების გამომცემი ორგანოს წინაშე.

59. ექვმიტანილს ან ბრალდებულს შეიძლება შეეფარდოს აღკვეთის ღონისძიება, რომლის საფუძველზეც პირი წერილობითი ფორმით იღებს ვალდებულებას, არ დატოვოს საცხოვრებელი ადგილი გამომძიებლის ან სასამართლო ორგანოს ნებართვის გარეშე და/ან უპასუხოს ამ ორგანოების მიერ გამოცემულ ყველა უწყებას და/ან თავი შეიკავოს ნებისმიერი სხვა ქმედებისგან, რომელიც ხელს შეუშლის სამართალწარმოებას (კოდექსის 102-ე მუხლი)

სამართალი

1. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

60. განმცხადებლის მტკიცებით, ის არც ადრე იყო და არც ამჟამად არის უზრუნველყოფილი სათანადო სამედიცინო მომსახურებით, რაც ეწინააღმდეგე-ვა კონვენციის მე-3 მუხლს, რომლის მიხედვითაც:

“არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შე-მლახველ მოპყრობას ან დასჯას.”

A. მხარეთა არგუმენტები

1. განმცხადებელი

61. განმცხადებელი თავდაპირველად ამტკიცებდა, რომ მისი პრეტენზიები სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით 2008 წლის აპრილში დაკავების შემდეგ, ისევე როგორც მისი შემდგომი პატიმრობისას – №77/6 წინასწარი პა-ტიმრობის დაწესებულებასა და №77/1 წინასწარი პატიმრობის დაწესებულების ციხის საავადმყოფოში – მჭიდროდ იყო ერთმანეთთან დაკავშირებული, ეხებო-და პატიმრობის უწყვეტ პერიოდს და ჰქონდა ერთი და იგივე ფაქტობრივი და იურიდიული საფუძველი. ამრიგად, მისი აზრით, საქმის ფაქტები მიუთითებდა განგრძობად სიტუაციაზე, რომელიც მოითხოვდა პატიმრობის მთელი პერიო-დის გათვალისწინებას, მიუხედავად კონვენციის 35-ე მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული 6-თვიანი ვადისა.

62. რაც შეეხება პრეტენზიების შინაარსს, განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ მისი დაკავება და დაპატიმრება დაუშვებელი იყო იმდროინდელი ჯანმრთელობის მდგომარეობის გათვალისწინებით; რომ ის დაკავების შემდეგ და წინასწარი პატიმრობის დაწესებულებაში ყოფნის პირველი დღეების განმავლობაში არ იყო უზრუნველყოფილი სამედიცინო დახმარებით. მისი განცხადებით, წინასწარი პატიმრობის დაწესებულებაში ყოფნისას ის არ იყო უზრუნველყოფილი სპეციალიზებული სამედიცინო პერსონალის მეთვალყურეობით. განმცხადებელმა თავის წერილობით მიმოხილვაში ასევე გამოთქვა პრეტენზია პატიმრობის შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებით და თავისი თავდაპირველი ბრალდებები შეცვალა შემდეგნაირად: განმცხადებლის მტკიცებით, 2008 წლის აპრილში მისი დაკავების შემდეგ, სტაციონარული მკურნალობისას გაცემული არც ერთი რეკომენდაცია (იხ. ზემოთ §34) არ იყო გათვალისწინებული არც დაკავებისა და არც პატიმრობის პერიოდში. წინასწარი პატიმრობის ცენტრსა და ციხის საავადმყოფოში ის არ იყო უზრუნველყოფილი ადრე გამოწერილი მედიკამენტებით. რადგან ციხის ექიმის მიერ გამოწერილი წამლები მას ალერგიას აძლევდა, იგი აღარ იღებდა მათ. განმცხადებელს წნევა პატიმრობის 2 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში მხოლოდ სამჯერ გაუზომეს.

2. მთავრობა

63. მთავრობის განცხადებით, ადგილობრივ დონეზე სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით, განმცხადებელმა საჩივრები 2008 წლის აპრილში, სექტემბერსა და დეკემბერში შეიტანა, მაშინ, როცა წინამდებარე განაცხადი სასამართლოში შეტანილია 2009 წლის 30 სექტემბერს. ამრიგად, მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებელმა დაარღვია კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული 6-თვიანი ვადის დაცვის მოთხოვნა.

64. რაც შეეხება პრეტენზიების შინაარსს, მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებელი წინასწარი პატიმრობის ცენტრსა და ციხის საავადმყოფოში უზრუნველყოფილი იყო სათანადო სამედიცინო მომსახურებით. მის ჯანმრთელობის მდგომარეობას წინასწარი პატიმრობის ცენტრის სამედიცინო პერსონალი რეგულარულად უწევდა მეთვალყურეობას. განმცხადებელი სტაციონარული მკურნალობითა და მედიკამენტებით დანიშნულების შესაბამისად იყო უზრუნველყოფილი. ასევე გათვალისწინებულია მის დაკავებამდე მიცემული რეკომენდაციები. განმცხადებელი მოთავსებული იყო ციხის საავადმყოფოში, საიდანაც ის დამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაში განწერეს. განმცხადებლისთვის სპეციალური დიეტის დანიშვნის აუცილებლობა არ არსებობდა. პატიმრებისთვის განკუთვნილი სტანდარტული რაციონი მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობისთვის შესაფერისი იყო.

B. სასამართლოს შეფასება

1. დასაშვებობა

65. თავდაპირველად სასამართლო განიხილავს მხარეთა არგუმენტებს კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული 6-თვიანი ვადის დაცვის შესახებ.

66. წინამდებარე საქმეში განმცხადებელმა თავისი თავდაპირველი პრეტენზიები წარმოადგინა 2009 წლის 30 სექტემბერს. აღნიშნული ეხებოდა მისი პატი-

მრობის უწყვეტ პერიოდს 2008 წლის 24 აპრილის შემდგომ და სამედიცინო მომსახურებას პატიმრობის პირველ დღეებში, ასევე, №77/6 წინასწარი პატიმრობის ცენტრში სპეციალიზებული სამედიცინო პერსონალის მხრიდან უმეთვალყურეობის ბრალდებას. 2010 წლის ივნისში განმცხადებელმა გააფართოვა თავისი პირვანდელი ბრალდებები და მოიცვა 2009 წლის სექტემბრის შემდგომი პერიოდი (იხ. ზემოთ §62). ამრიგად, წინამდებარე საქმე შეეხება განმცხადებლის პატიმრობას 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე.

67. სასამართლო კვლავ იმეორებს, რომ კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის მიხედვით, სასამართლოს შეუძლია მხოლოდ მაშინ მიიღოს საქმე განსახილველად, თუ შესაბამისი განაცხადი წარდგენილი იყო შიდასამართლებრივ საშუალებათა ამონაწერისას გამოტანილი საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების თარიღიდან 6 თვის განმავლობაში (იხ. სხვათა გადაწყვეტილებათა შორის Post v. the Netherlands (dec.), № 21727/08, 20 იანვარი, 2009; Otto v. Germany (dec.), № 21425/06, ECHR 2009 ...; and Baryshnikova v. Russia (dec.), № 37390/04, 12 ნოემბერი, 2009).

68. სასამართლო ასევე იმეორებს, რომ პრეტენზიები, რომელთა წყაროც კონკრეტული მოვლენებია და მათი დათარიღება შესაძლებელია, არ შეიძლება ჩაითვალოს განგრძობად სიტუაციად (იხ. Camberrow MM5 AD v. Bulgaria, (dec.), № 50357/99, 1 აპრილი, 2004). ამავდროულად, “განგრძობადი სიტუაცია” გულისხმობს ისეთ შემთხვევას, როდესაც განმცხადებელი არის სახელმწიფოს მიერ ან სახელმწიფოს სახელით განხორციელებულ ქმედებათა მსხვერპლი (იხ. Posti and Rahko v. Finland, № 27824/95, § 39, ECHR 2002 VII). ისეთ შემთხვევებში, როდესაც არსებობს განგრძობადი სიტუაცია, მაგრამ შიდა დონეზე არ არის გამოტანილი საბოლოო გადაწყვეტილება, 6-თვიანი ვადის ათვლა უნდა დაიწყოს ამგვარი სიტუაციის შეწყვეტის მომენტიდან (იხ. Koval v. Ukraine (dec.), № 65550/01, 30 მარტი, 2004). ამრიგად, სასამართლომ უნდა იმსჯელოს, განმცხადებლის პატიმრობის შესაბამისი პერიოდი არის თუ არა “განგრძობადი სიტუაცია” და დაცულია თუ არა 6-თვიანი ვადა.

69. განმცხადებლის პრეტენზიები ეხება არასათანადო სამედიცინო მომსახურებას, რომელიც განმცხადებლის მტკიცებით, მას უნდა მოეთმინა პატიმრობის უწყვეტი პერიოდის განმავლობაში. ამრიგად, საქმის ფაქტობრივი გარემოებები შეიძლება განგრძობად სიტუაციად ჩაითვალოს (მაგალითისათვის იხ. Vladimir Sokolov v. Russia, № 31242/05, § 56, 29 მარტი, 2011, და ამის საპირისპიროდ, Vladimir Vasilyev v. Russia (dec.), № 28370/05, 1 ივლისი, 2010). შესაბამისად, სასამართლო უარყოფს მთავრობის პრეტენზიებს.

70. სასამართლოს მიაჩნია, რომ განმცხადებლის პრეტენზია სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე პატიმრობისას, არ შეიძლება ჩაითვალოს აშკარად უსაფუძვლოდ – კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 (ა) პუნქტის შესაბამისად. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ არ არსებობს განაცხადის დაუშვებლად გამოცხადების რაიმე სხვა საფუძველი. შესაბამისად, განაცხადი უნდა ცნონ დაშვებულად.

2. საქმის არსებითი მხარეები

(ა) ზოგადი პრინციპები

71. სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლით დაცულია დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთი ყველაზე ფუნდამენტური ღირებულება.

აღნიშნული მუხლი კრძალავს წამებასა ან არაადამიანურ თუ დამამცირებელ მოპყრობასა და დასჯას. აკრძალავს აბსოლუტური ხასიათი აქვს (იხ. *Labita v. Italy* [GC], № 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). თუმცა, მე-3 მუხლის დაცვის სფეროში მოსახვედრად, არასათანადო მოპყრობამ უნდა მიაღწიოს “სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს”. ასეთი მინიმუმის შეფასება დამოკიდებულია კონკრეტული საქმის გარემოებებზე, როგორცაა მოპყრობის ხანგრძლივობა, მის მიერ გამოწვეული ფიზიკური და ფსიქიკური შედეგები და, ზოგიერთ შემთხვევაში, მსხვერპლის სქესი, ასაკი და ჯანმრთელობა (იხ. *სხვა გადანყვეტილებათა შორის, Ireland v. the United Kingdom*, 18 იანვარი, 1978, § 162, Series A № 25).

72. არასათანადო მოპყრობა, რომელიც აღწევს “სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს”, როგორც წესი, მოიცავს სხეულის დაზიანებას ან ძლიერ ფიზიკურ თუ ფსიქოლოგიურ ტანჯვას. თუმცა, აღნიშნულის არარსებობის შემთხვევაშიც, მოპყრობა, რომელიც ამცირებს ან აკნინებს ადამიანს, მიმართულია უპატივცემულობის გამოხატვისა ან ადამიანის ღირსების შელახვისკენ, ან ადამიანი იწვევს შიშის, მღელვარებისა და დამამდაბლებელ მდგომარეობაში ყოფნის განცდას, რომელსაც შეუძლია ადამიანის ფსიქოლოგიური და ფიზიკური გამძლეობის გატეხვა, შეიძლება დახასიათდეს როგორც დამამცირებელი მოპყრობა, რაც აკრძალულია კონვენციის მე-3 მუხლით (იხ. *Pretty v. the United Kingdom*, № 2346/02, § 52, ECHR 2002-III, სხვა მითითებებთან ერთად).

73. თავისუფლების აღკვეთის კონტექსტში, სასამართლომ არაერთგზის აღნიშნა: იმისათვის, რომ ტანჯვა და დამცირება მოხდეს მე-3 მუხლის დაცვის სფეროში, უნდა იყოს იმ ზღვარს მიღმა, რასაც თავისთავად შეიცავს პატიმრობა (იხ. *mutatis mutandis*, *Tyrer v. the United Kingdom*, 25 აპრილი, 1978, § 30, Series A № 26, და *Soering v. the United Kingdom*, 7 ივლისი, 1989, § 100, Series A № 161).

74. სასამართლო იმეორებს, რომ არასათანადო მოპყრობის შესახებ ბრალდებები უნდა ემყარებოდეს სათანადო მტკიცებულებებს. მტკიცებულებათა შეფასებისას, სასამართლო, როგორც წესი, იყენებს “გონივრულ ეჭვს მიღმა” მტკიცების სტანდარტს (იხ. *Ireland v. the United Kingdom*, ციტირებულია ზემოთ, §161). თუმცა, ამგვარი მტკიცება შეიძლება გამომდინარეობდეს მხოლოდ საკმარისად მტკიცე, ცხადი და შეთანხმებული დასკვნებიდან ან ფაქტების მსგავსად უტყუარი წანამძღვრებიდან. კონვენციის შესაბამისად, სამართალწარმოება ყველა შემთხვევაში არ მოითხოვს *affirmanti incumbit probatio* (ვინც აყენებს რაიმე ბრალდებას, უნდა დაამტკიცოს ის) პრინციპის ზედმიწევნით დაცვას, რადგან ზოგიერთ შემთხვევაში მხოლოდ მოპასუხე მთავრობას აქვს ხელმისაწვდომობა ინფორმაციაზე, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია ბრალდებების დადასტურება ან უარყოფა. თუ მთავრობა ამგვარი ინფორმაციის წარმოუდგენლობას დამაკმაყოფილებლად არ განმარტავს, შესაძლებელია აღნიშნული მიაწინებდეს განმცხადებლების ბრალდებათა დასაბუთებულობაზე (იხ. *სხვადასხვა კონტექსტში, D.H. and Others v. the Czech Republic* [GC], № 57325/00, § 179, ECHR 2007 IV; *Ahmet Özkan and Others v. Turkey*, № 21689/93, § 426, 6 აპრილი, 2004; *Aleksandr Leonidovich Ivanov v. Russia*, № 33929/03, §§ 27-35, 23 სექტემბერი, 2010; და *Boris Popov v. Russia*, № 23284/04, §§ 65-67, 28 ოქტომბერი, 2010).

75. საპატიმრობაში სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით, სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლის თანახმად, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს პირის პატიმრობა ისეთ პირობებში, რომელიც შეესაბამება მისი ღირსების პატივისცემას. აუცილებელია, რომ სასჯელის მოხდისას პირი არ დაე-

ქვემდებაროს ისეთ ტანჯვასა და სირთულეებს, რომელთა ინტენსივობაც აღემატება იმ დონეს, თავისთავად რომ მოიცავს პატიმრობა; და რომ პატიმრობის პრაქტიკული მოთხოვნების გათვალისწინებით, პატიმრის ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა უზრუნველყოფილი უნდა იყოს, სხვათა შორის, სათანადო სამედიცინო მომსახურებითაც (იხ. *Kudła v. Poland* [GC], № 30210/96, § 94, ECHR 2000 XI).

76. როდესაც საჩივრები ეხება პატიმრობისას არასათანადო სამედიცინო მომსახურებას, აუცილებელი არ არის, აღნიშნულმა გამოიწვიოს სამედიცინო თვალსაზრისით საგანგაშო სიტუაცია ან მძიმე და ხანგრძლივი ტკივილი, რათა დადგინდეს, რომ პატიმარი დაექვემდებარა კონვენციის მე-3 მუხლის მოთხოვნების შეუსაბამო მოპყრობას (იხ. *Ashot Harutyunyan v. Armenia*, № 34334/04, § 114, 15 ივნისი, 2010). ის ფაქტი, რომ განმცხადებელი არ იყო უზრუნველყოფილი სამედიცინო დახმარებით, რომელიც მას ესაჭიროებოდა და რომელსაც ის ითხოვდა, ზოგ შემთხვევაში, შესაძლოა, საკმარისი იყოს იმის დასადასტურებლად, რომ ასეთმა მოპყრობამ მე-3 მუხლის დარღვევა გამოიწვია (იქვე).

77. ამრიგად, მართალია, არ შეიძლება მე-3 მუხლის ინტერპრეტაცია იმგვარად, თითქოს ის ადგენს ზოგად ვალდებულებას, რომ ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო აუცილებელია დაკავებულის გათავისუფლება (გარდა გამონაკლისი შემთხვევებისა (იხ. *Papon v. France* (№ 1) (dec.), № 64666/01, ECHR 2001-VI, და *Priebke v. Italy* (dec.), № 48799/99, 5 აპრილი, 2001), არასაკმარისმა სამედიცინო მომსახურებამ შეიძლება წამოჭრას მე-3 მუხლის დარღვევის საკითხი, მიუხედავად იმისა, განმცხადებლის მდგომარეობა მოითხოვს თუ არა მის დაუყოვნებელ გათავისუფლებას.

78. ეროვნულმა ხელისუფლებამ საპატიმრო დაწესებულებებში – მათ შორის, ციხის საავადმყოფოებში – უნდა უზრუნველყოს სწრაფი და ზუსტი დიაგნოსტიკა და სამედიცინო მომსახურება, ხოლო ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან გამომდინარე, საჭიროებისას, რეგულარული მეთვალყურეობა, რომელიც მოიცავს პატიმრის გამოჯანმრთელებისაკენ – ან მისი მდგომარეობის გაუარესების აცილებისკენ მიანიჭ – მიმართულ სრულყოფილ თერაპიულ სტრატეგიას (იხ. *Pitalev v. Russia*, № 34393/03, § 54, 30 ივლისი, 2009, შემდგომი მითითებებით).

79. საბოლოო ჯამში, “პატიმრობის პრაქტიკული მოთხოვნების” გათვალისწინებით, სასამართლო – საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე – ინარჩუნებს საკმარის მოქნილობას იმის დადგენისას, სამედიცინო მომსახურებისას იყო თუ არა ხარვეზები, რომლებიც ადამიანის ღირსების შეუსაბამო გახლდათ (იხ. *Aleksanyan v. Russia*, № 46468/06, § 140, 22 დეკემბერი, 2008). შეფასებისას სასამართლო ყურადღებით შეისწავლის – განმცხადებლის ბრალდებების გათვალისწინებით – შესრულდა თუ არა სამედიცინო დარგის პროფესიონალთა რეკომენდაციები და დანიშნულებები. ასევე გათვალისწინებული იქნება ჯანმრთელობის მდგომარეობის სიმძიმე.

80. ამავდროულად, სასამართლოს მიაჩნია, რომ დაუსაბუთებელი ბრალდება არადადამყარებელი სამედიცინო მომსახურების შესახებ, როგორც წესი, არა არის საკმარისი კონვენციის მე-3 მუხლით გათვალისწინებული საკითხის წამოჭრისთვის. სარწმუნო საჩივარი უნდა მოიცავდეს, სხვათა შორის, ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან დაკავშირებით, საკმარის ინფორმაციას, სამედიცინო დანიშნულებისა და რეკომენდაციების მოთხოვნას (როგორც დაკმაყოფილებული, ისე უარყოფილი მოთხოვნები), ასევე გარკვეულ მტკიცებულებებს, მაგალითად, ექსპერტის ანგარიშებს, რომლებიც გამოავლენს განმცხადებლის სამედიცინო მომსახურების სერიოზულ ხარვეზებს.

81. სასამართლო ასევე იმეორებს, რომ მას ევალება დაადგინოს, კონკრე-

ტული საქმის გარემოებები არის თუ არა განმცხადებლის მიმართ კონვენციის მოთხოვნების დარღვევა, და არა განმცხადებლის მიერ გამოყენებული მოპასუხე სახელმწიფოს ეროვნული სამართლის, მარეგულირებელი ნორმებისა და გასაჩივრების პროცედურათა აბსტრაქტული შეფასება. ამრიგად, უბრალო მითითება ეროვნული სამართლისა ან რეგულაციების შესახებ – მაგალითად, სამედიცინო დაწესებულებებისთვის ლიცენზიის გაცემასა ან სამედიცინო დარგის პროფესიონალთა კვალიფიკაციასთან დაკავშირებით – არ არის საკმარისი კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევის შესახებ ბრალდების გასაბათილებლად. აუცილებელია, რომ მოპასუხე სახელმწიფომ ასეთ ბრალდებასთან მიმართებით გამოიყენოს სტანდარტები, რომლებიც შეესაბამება კონვენციის მე-3 მუხლის პრინციპებს (იხ. ზემოთ § 71-79).

(b) ზემოხსენებული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

82. სასამართლო აღნიშნავს, რომ 2006 წლის თებერვლიდან 2008 წელს განმცხადებლის დაკავებამდე ის მოთავსებული იყო სხვადასხვა საავადმყოფოში, სხვადასხვა მდგომარეობის გამო (იხ. ზემოთ § 33 და 34). როგორც განმცხადებლის მიერ წარმოდგენილი ექსპერტის ორი ანგარიშიდან ირკვევა, მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობა საჭიროებდა სპეციალიზებულ სამედიცინო დახმარებას. მათ შორის, სხვადასხვა დარგის სამედიცინო სპეციალისტის მეთვალყურეობას და, ასეთი მეთვალყურეობით, მედიკამენტების მუდმივ მიღებას (იხ. ზემოთ § 45 და 49). 2008 წლის 24 აპრილს განმცხადებელი დაკავების უფლებამოსილების მქონე პირებმა სამედიცინო დაწესებულებიდან წაიყვანეს, რათა გამომძიებელთან წარედგინათ მიმიდინარე სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით (იხ. ზემოთ §14-16). მას შემდეგ განმცხადებელი მოთავსებული იყო წინასწარი პატიმრობის ცენტრში, ასევე წინასწარი პატიმრობის სხვა ცენტრის ციხის საავადმყოფოში.

83. განმცხადებლის მტკიცებით, ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან გამომდინარე, მისი დაკავება და პატიმრობა დაუშვებელი იყო და ის დაკავების შემდეგ არ უზრუნველყვეს სამედიცინო მომსახურებით. თუმცა, მისი არგუმენტების ძირითადი ხაზი ეხებოდა მისთვის სამედიცინო მომსახურების გაუწევლობას, ან მომსახურების არაადეკვატურობას, 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე (იხ. ზემოთ §62).

84. სასამართლომ უნდა დაადგინოს, განმცხადებელს პატიმრობის პერიოდში სჭირდებოდა თუ არა რეგულარული სამედიცინო მომსახურება, შეესაბამება თუ არა სიმართლეს, რომ ის არ იყო უზრუნველყოფილი სამედიცინო მომსახურებით და, ასეთ შემთხვევაში, აღნიშნული იყო თუ არა კონვენციის მე-3 მუხლის საწინააღმდეგო არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა (იხ. *Farbtuhs v. Latvia*, № 4672/02, § 53, 2 დეკემბერი, 2004, და *Sarban v. Moldova*, № 3456/05, § 78, 4 ოქტომბერი, 2005).

85. მხარეები თანხმდებიან და სასამართლოსაც მიაჩნია, რომ პატიმრობის გარკვეულ პერიოდში მაინც, განმცხადებლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა საკმაოდ მძიმე იყო და მას სხვადასხვა სახის სამედიცინო დახმარება ესაჭიროებოდა.

86. მისთვის ხელმისაწვდომი მასალების შესწავლის შემდეგ სასამართლოს არ შეუძლია არ აღნიშნოს, რომ განმცხადებელმა სამართალწარმოების სხვადასხვა ეტაპზე, დაკავების დღეს ჰიპერტონული შეტევისას სასწრაფო სამედიცინო დახმარებასთან დაკავშირებით, ურთიერთსაწინააღმდეგო განცხადებები გააკეთა

(იხ. ზემოთ §38). ამრიგად, სასამართლო არ მიიჩნევს დადგენილად ფაქტს, რომ განმცხადებელს დაკავების დღეს უარი ეთქვა სამედიცინო დახმარებაზე.

87. სასამართლო ასევე იმეორებს: არ შეიძლება კონვენციის მე-3 მუხლის ინტერპრეტაცია იმგვარად, თითქოს ის ადგენს ზოგად ვალდებულებას, რომ ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო პირი არ უნდა დააკავონ, ან რომ აუცილებელია დაკავებულის გათავისუფლება. სასამართლო შენუხებულა, რომ განმცხადებლის მკურნალობა საავადმყოფოში შეწყდა. თუმცა, თავისთავად ეს ფაქტი არ არის კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევა, რადგან პატიმრობის პრაქტიკული მოთხოვნებიდან გამომდინარე, შესაბამისი თანამდებობის პირებმა მიიღეს ზომები პატიმრობისას განმცხადებლის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის დაცვის უზრუნველსაყოფად.

88. მართლაც, განმცხადებლის არგუმენტების ძირითადი ხაზი შეეხება 2008 წლის აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე სპეციალიზებული სამედიცინო პერსონალის მხრიდან სავარაუდო უმეტვალყურეობას. პატიმრობისას განმცხადებლის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის დაცვის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით, სასამართლომ განმცხადებლის კონკრეტული ბრალდებები უნდა შეაფასოს.

89. მხარეები თანხმდებიან და სასამართლოც აღნიშნავს, რომ განმცხადებელი წინასწარი პატიმრობის ცენტრში მიღებისას შეამონმა სამედიცინო წარმომადგენელმა. მთავრობის მტკიცებით, 2008 წლის 28 აპრილს განმცხადებელი ცენტრში მოთავსდა სამედიცინო პერსონალის მეთვალყურეობის პირობებში და ის ჯანმრთელობის ქრონიკული მდგომარეობის გამო ლეზულობდა მედიკამენტებს. მეთვალყურეობის საკითხი განხილული იქნა შიდა დონეზე, საჩივარი არ დაკმაყოფილდა დაუსაბუთებლობის მიზეზით. სასამართლოს არ გააჩნია საკმარისი მიზეზი, რომ არ დაეთანხმოს ამ შეფასებას. ამასთან, განმცხადებელს ადგილობრივ დონეზე არ გაუსაჩივრებია მოკვლევის დროს გაკეთებული დასკვნები (იხ. ზემოთ §39,40 და 44).

90. განმცხადებლის თხოვნით, 2009 წლის დეკემბერსა და 2010 წლის მაისში მიღებული ანგარიშებიდან არ იკვეთება, რომ მას უარი ეთქვა სათანადო მეთვალყურეობაზე, ან რომ აღნიშნულმა უარყოფითად იმოქმედა მის ჯანმრთელობაზე – იმ დონემდე, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი (იხ. ზემოთ § 45 და 49). ასევე არ არის დასაბუთებული ის ფაქტი, რომ წნევის გაზომვის, სავარაუდოდ, არადამაკმაყოფილებელი სიხშირე სერიოზული ხარვეზია, რომელიც არღვევს მე-3 მუხლის მოთხოვნებს. რაც შეეხება სამედიცინო მომსახურების სხვა ასპექტებს, მათ შორის, მედიკამენტების ნაკლებობას (იხ. ზემოთ §42), განმცხადებელს ისინი არ დაუსაბუთებია და არც სათანადო მტკიცებულებები წარმოუდგენია.

91. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლოს მიაჩნია, რომ პატიმრობის პრაქტიკული მოთხოვნებიდან გამომდინარე, შესაბამისი თანამდებობის პირებმა მიიღეს სათანადო ზომები განმცხადებლის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველსაყოფად – როგორც მისი დაკავების შემდეგ, ასევე პატიმრობის პერიოდში.

92. სასამართლო ითვალისწინებს იმას, რომ პატიმრობაში მყოფ განმცხადებლებს შეიძლება შეექმნათ სირთულეები მტკიცებულებათა მოპოვებაში პატიმრობისას სამედიცინო მომსახურების ადრინდელ ან ამჟამინდელ ნაკლოვანებებთან დაკავშირებით, რომლებსაც ისინი ადგილობრივი და ევროპული სასამართლოს წინაშე წარადგენენ. განსაკუთრებით, როდესაც საჩივარი რთულ სამედიცინო საკითხებს ეხება. მიუხედავად ზემოაღნიშნულისა, სასამართლოს მიაჩნია, რომ

განმცხადებელს, რომელსაც ადგილობრივ დონეზე და ევროპული სასამართლოს წინაშე ადვოკატი წარმოადგენდა, არ დაუსახელებია საკმარისი და სარწმუნო არ-გუმენტები, რომლებიც დაადასტურებდა, რომ 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე მთავრობის წარმომადგენელთა მხრიდან რომელიმე სავარაუდო სერიოზული დარღვევა ეწინააღმდეგება კონვენციის მე-3 მუხლის მოთხოვნებს.

93. შესაბამისად, კონვენციის მე-3 მუხლი არ დარღვეულა.

II. კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტის სავარაუდო დარღვევა

94. განმცხადებლის მტკიცებით, მისი დაკავება და პატიმრობა უკანონო იყო. აღნიშნულმა კი კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტის დარღვევა გამოიწვია, რომლის მიხედვითაც:

“1. ყველას აქვს თავისუფლებისა და პირადი უსაფრთხოების უფლება. არავის შეიძლება აღეკვეთოს თავისუფლება, თუ არა კანონით დადგენილი პროცედურის შესაბამისად და გარდა შემდეგი შემთხვევებისა:

გ. პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება, უფლებამოსილი სამართლებრივი ორგანოს წინაშე მის წარსადგენად, როდესაც არსებობს ამ პირის მიერ სამართალდარღვევის ჩადენის საფუძვლიანი ეჭვი, ან საფუძვლიანად არის მიჩნეული პირის მიერ სამართალდარღვევის ჩადენის თუ მისი ჩადენის შემდეგ მიმალვის აღკვეთის აუცილებლობა...”

95. პირველ რიგში, განმცხადებელი ამტკიცებდა, რომ არ არსებობდა ფაქტობრივი გარემოება, რომელიც დაადასტურებდა მის მიერ პირველი აღკვეთის ღონისძიების (ქალაქიდან გასვლის აკრძალვა და საგამოძიებო ორგანოების ბრძანებების შესრულება) დარღვევას. რადგან აღნიშნული საფუძვლად დაედო მის დაკავებას, დაკავება იყო უკანონო, განმცხადებელი ასევე აცხადებდა, რომ მის მიმართ წაყენებული ბრალდებები არ განეკუთვნებოდა “განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულების” კატეგორიას (იხ. ზემოთ §56), ნებისმიერ შემთხვევაში, მისი პატიმრობა არ უნდა გაგრძელებულიყო 2009 წლის 24 აპრილს 12-თვიანი ვადის ამონაწერის შემდეგ. განმცხადებლის მტკიცებით, მისი პატიმრობა აღნიშნული ვადის ამონაწერის შემდეგ იყო უკანონო და არ შეესაბამებოდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მოთხოვნებს.

96. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის დაკავება და მისი პატიმრობა 2008 წლის 24 აპრილიდან 2009 წლის აპრილამდე შეესაბამებოდა სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობას. მთავრობა ასევე აცხადებს, რომ 2009 წლის აპრილის შემდგომ განმცხადებლის პატიმრობა რეგულირდება კოდექსის 109-ე მუხლის ნორმებით.

97. სასამართლოს მიაჩნია, რომ კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული 6-თვიანი ვადის დაცვის წესის გამოყენების შემთხვევაში, სასამართლოს არ აქვს 2008 წლის 24 აპრილს განმცხადებლის დაკავების კანონიერების განხილვის იურისდიქცია. აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით, შიდა-სამართლებრივ საშუალებათა ამონაწერის პროცესში, საბოლოო გადაწყვეტილება 2008 წლის 15 მაისს საქალაქო სასამართლომ მიიღო. აღნიშნულთან დაკავშირე-

ბით კი სასამართლოს საჩივარი 2009 წლის 30 სექტემბერს წარედგინა. ამრიგად, აღნიშნული საჩივარი დადგენილ ვადაში არ წარმოდგენილა და ის, კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლი და მე-4 პუნქტების თანახმად, არ დაკმაყოფილდება.

98. სასამართლო ასევე განიხილავს განმცხადებლის სავარაუდო უკანონო პატიმრობას 2009 წლის 24 აპრილის შემდგომ. როგორც აღინიშნა, განმცხადებლის პატიმრობა 2009 წლის 5 აგვისტომდე რეგულირდება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 109-ე მუხლით. წინამდებარე საქმეში 12-თვიანი ვადა იწურებოდა 2009 წლის 24 აპრილს. 2009 წლის 20 აპრილს საქალაქო სასამართლომ განმცხადებელი, 109-ე მუხლის მე-5 და მე-7 პუნქტების გამოყენების შედეგად, პატიმრობაში დატოვა. კოდექსში არის მუხლები, რომლებიც არეგულირებს პატიმრობას საქმის მასალების გაცნობის პერიოდში, საქმის განმხილველი სასამართლოსთვის მის გადაცემამდე (იხ. ზემოთ §57). ამრიგად, სასამართლო ადგენს, რომ განმცხადებლის პატიმრობა 2009 წლის 20 აპრილიდან 5 აგვისტომდე, როდესაც სასამართლო განხილვა დაიწყო, კოდექსის 109-ე მუხლიდან გამომდინარე, კანონიერი იყო.

99. ასევე აღინიშნა, რომ 2009 წლის 5 აგვისტოს განმცხადებლის პატიმრობის ვადა კანონიერად გაგრძელდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 255-ე მუხლის საფუძველზე. შესაბამისად, არაფერი მიანიშნებს იმაზე, რომ განმცხადებლის წინასწარი პატიმრობა 2009 წლის 5 აგვისტოდან 2010 წლის 9 ივნისამდე, როდესაც მას შეეფარდა სასჯელი, ეროვნული სამართლის მიხედვით, უკანონო იყო.

100. დაბოლოს, სასამართლოს არ აქვს მიზეზი, მიიჩნიოს, რომ გამოძიებისა და სასამართლო განხილვის პერიოდში განმცხადებლის წინასწარი პატიმრობა უკანონო იყო და დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტი. განმცხადებლის არგუმენტები – მისი პატიმრობისთვის საკმარისი მიზეზების არარსებობასთან დაკავშირებით – კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის კონტექსტში განხილულია ქვემოთ.

101. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, განაცხადის ეს ნაწილი არის აშკარად უსაფუძვლო და, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 (ა) პუნქტისა და მე-4 პუნქტის შესაბამისად, არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

III. კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის სავარაუდო დარღვევა

102. განმცხადებელმა გამოთქვა პრეტენზია, რომ გამოძიებისა და სასამართლო განხილვის პერიოდში მისი პატიმრობა იყო არაგონივრული და აღნიშნულს არ ჰქონდა საკმარისი საფუძველი კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტიდან გამომდინარე, რომლის მიხედვითაც:

“ამ მუხლის 1-ლი (g) პუნქტით გათვალისწინებულ დებულებათა შესაბამისად, დაკავებული თუ დაპატიმრებული პირი დაუყოვნებლივ უნდა... აღჭურვილია უფლებით, მისი საქმე განიხილოს სასამართლომ გონივრულ ვადაში, ან გათავისუფლდეს საქმის განხილვის დროს. ასეთი გათავისუფლება შეიძლება პირობადებული იყოს სასამართლოში მისი გამოცხადების რაიმე გარანტიით”.

A. მხართა არგუმენტები

103. მთავრობის მტკიცებით, განმცხადებლის დაკავება და პატიმრობა გამართლებული იყო იმ სისხლის სამართლებრივ ქმედებათა ბუნებით, რომლებიც განმცხადებლისა და სხვა პირების მიმართ ბრალდებების საფუძველი იყო. იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებელი (ყოფილი) საჯარო მოხელეა, თავისუფლების შემთხვევაში, მას შესაძლოა ხელი შეეშალა გამოძიების მსვლელობისთვის – შეეძლო გავლენა მოეხდინა ადრე მისი დაქვემდებარებისა და მეთვალყურეობის ქვეშ მყოფ მოწმეთა ჩვენებებზე. განმცხადებელმა დაარღვია პირველი აღკვეთის ღონისძიება (ვალდებულება იმ ქალაქიდან გაუსვლელობის შესახებ, სადაც ცხოვრობდა) და, შესაბამისად, მას ექცეოდნენ როგორც მიმალვაში მყოფ პირს. ეროვნულმა სასამართლოებმა დეტალურად შეაფასეს ყველა გარემოება, მათ შორის განმცხადებლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა, და ალტერნატიული აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესაძლებლობა. სასამართლოებმა გაითვალისწინეს არგუმენტები საქმის სირთულესა და გასატარებელ საგამოძიებო ღონისძიებათა რაოდენობასთან დაკავშირებით და მიიღეს ზომები, რათა სამართალწარმოება საკმარისი გულმოდგინებით განხორციელებულიყო.

104. განმცხადებელმა კვლავ გაიმეორა თავისი პრეტენზიები.

B. სასამართლოს შეფასება

1. დასაშვებობა

105. სასამართლოს მიაჩნია, რომ წინამდებარე განაცხადი, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 (ა) პუნქტის თანახმად, არ არის აშკარად უსაფუძვლო. ასევე, არ არსებობს მისი დაუშვებლად გამოცხადების სხვა საფუძველი, შესაბამისად, ის დაშვებულად უნდა ცნონ.

2. არსებითი მხარე

(ა) ოგადი პრინციპები

106. სასამართლო იმეორებს, რომ პირის მიერ დანაშაულის ჩადენის შესახებ საფუძვლიანი ეჭვის არსებობა განგრძობადი პატიმრობის შეფასების *sine qua non* (აუცილებელ) პირობაა. თუმცა, გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ ასეთი ეჭვის არსებობა აღარ არის საკმარისი. ეროვნულმა ხელისუფლებამ უნდა გამოავლინოს ჭეშმარიტი საზოგადოებრივი ინტერესის კონკრეტული მანიშნებლები, რომლებიც უდანაშაულობის პრეზუმფციის მიუხედავად, გადაწონის კონვენციის მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ წესს ინდივიდუალური თავისუფლების პატივისცემის შესახებ (სხვათა გადაწყვეტილებათა შორის, იხ. *Bykov v. Russia* [GC], № 4378/02, §§ 62 და 63, ECHR 2009 ...). აუცილებელია დადგინდეს, ხელისუფლების წარმომადგენლების მიერ დასახელებული სხვა მიზეზები კვლავ ამართლებს თუ არა თავისუფლების აღკვეთას (იხ. *McKay v. the United Kingdom* [GC], № 543/03, § 44, ECHR 2006 X). თუ არსებობდა შესაბამისი და საკმარისი მიზეზები, სასამართლო უნდა დარწმუნდეს, რომ ხელისუფლების წარმომადგენ-

ლებმა სამართალწარმოებისას სათანადო გულმოდგინება გამოიჩინეს.

107. სასამართლო იმეორებს, რომ მიმალვის რისკი უნდა შეფასდეს სხვადასხვა ფაქტორის გათვალისწინებით – განსაკუთრებით, რომლებიც ეხება პირის ხასიათს, მის მორალს, საცხოვრებელ ადგილს, საქმიანობას, ქონებას, ნათესაურ კავშირებს და იმ ქვეყანასთან ყველანაირ კავშირს, რომელშიც ხორციელდება დევნა (იხ. *Neumeister v. Austria*, 27 ივნისი, 1968, § 10, *Series A № 8*; *Shenoyev v. Russia*, № 2563/06, § 55, 10 ივნისი, 2010; და *Ściebura v. Poland*, № 39412/08, § 30, 15 თებერვალი, 2011).

108. რაც შეეხება სამართალწარმოებისთვის ხელის შეშლის რისკს, ხელისუფლების წარმომადგენლებმა უნდა გაითვალისწინონ შესაბამისი ფაქტორები, როგორცაა გამოძიების ან სამართალწარმოების პროგრესი და მათი მიმდინარეობა, ან რაიმე სხვა მიმანიშნებელი, რომელიც გაამართლებს შიშს, რომ თავისუფლებისას განმცხადებელმა შეიძლება გააგრძელოს საქმიანობა, რომელიც, მაგალითად, მტკიცებულებების გაყალბებას ან განადგურებას ისახავს მიზნად (იხ. *W. v. Switzerland*, 26 იანვარი, 1993, § 36, *Series A № 254-A*).

109. ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი, თუ ის ნამდვილად დადგენილია, შეიძლება გახდეს ეჭვმიტანილის დაპატიმრების ან მისი პატიმრობაში დატოვების საფუძველი, რათა აცილებული იქნას შემდგომი დანაშაულის ჩადენის რაიმე მცდელობა. თუმცა, აუცილებელია, რომ სხვა პირობებთან ერთად, საქმის გარემოებების – განსაკუთრებით, ადამიანის წარსული ცხოვრებისა და პიროვნების – გათვალისწინებით, ასეთი საშიშროება იყოს სარწმუნო, შესაბამისი ზომა კი – სათანადო (იხ. სხვა გადანყვეტილებათა შორის *Clooth v. Belgium*, 12 დეკემბერი, 1991, § 40, *Series A № 225*, და *A.J.P. v. France*, № 17020/05, § 71, 29 ოქტომბერი, 2009).

110. გარდა ზემოაღნიშნულისა, სასამართლოს აზრით, სავარაუდო დანაშაულებრივი ქმედებების შეთანხმებული და ორგანიზებული ხასიათი შეიძლება გასათვალისწინებელი იყოს კონკრეტული რისკების შეფასებისას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პირის დაკავების საფუძველი ზოგადი რისკი შეიძლება იყოს სამართალწარმოების პირველ ეტაპებზე (იხ. *Kučera v. Slovakia*, № 48666/99, § 95, 17 ივლისი, 2007, და *Celejewski v. Poland*, № 17584/04, §§ 37 და 38, 4 მაისი, 2006). ორგანიზებულ დანაშაულებრივ ჯგუფებთან დაკავშირებულ საქმეებში რისკი იმისა, რომ პირმა, გათავისუფლების შემთხვევაში, შეიძლება მოწმეება ან სხვა ბრალდებულებზე ზეგავლენა მოახდინოს ან სხვაგვარად შეუშალოს ხელი სამართალწარმოებას, არ შეიძლება უმნიშვნელოდ ჩაითვალოს.

111. დაბოლოს, სასამართლო იმეორებს, რომ ზოგიერთმა დანაშაულმა, თავისი განსაკუთრებული სიმძიმიდან და მათდამი საზოგადოების დამოკიდებულებიდან გამომდინარე, შეიძლება გამოიწვიოს საზოგადოების შეშფოთება, რამაც შეიძლება გაამართლოს პატიმრობის გარკვეული პერიოდი (იხ. *I.A. v. France*, 23 სექტემბერი, 1998, § 104, *Reports of Judgments and Decisions 1998 VII*, and *Bouchet v. France*, № 33591/96, § 43, 20 მარტი, 2001). გამონაკლის შემთხვევებში და საკმარისი საფუძვლის არსებობისას, ზემოხსენებული ფაქტორი შეიძლება გათვალისწინდეს კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტთან მიმართებით. თუმცა, ეს საფუძვლები შეიძლება სათანადოდ და საკმარისად ჩაითვალოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის ეფუძნება გარემოებებს, რომლებსაც შეუძლია წარმოაჩინოს, რომ ბრალდებულის გათავისუფლება რეალურად მიაყენებს ზიანს საზოგადოებრივ წესრიგს. გარდა ამისა, პატიმრობა კანონიერად ჩაითვლება, თუ საზოგადოებრივი წესრიგი კვლავ საფრთხის ქვეშ არის. აღნიშნულის განგრძობადობა არ უნდა იყოს პატი-

მრობის მომასწავებელი პირობა (იხ. *Kemmache v. France*, 27 ნოემბერი, 1991, § 52, Series A № 218, და *Tomasi v. France*, 27 აგვისტო, 1992, § 91, Series A № 241-A).

(b) ზემოხსენებული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

112. განმცხადებელი 2008 წლის 24 აპრილს დააკავეს, სასჯელი კი 2010 წლის 9 ივნისს შეეფარდა. იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებლის საჩივარი ეხება გამოძიებისა და სასამართლო განხილვისას წინასწარი პატიმრობის მთელ პერიოდს (განსხვავებისთვის იხ. *Kevin O'Dowd v. the United Kingdom*, № 7390/07, §§ 71-77, 21 სექტემბერი, 2010), კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის საფუძველზე, განსახილველი პერიოდი შეადგენს ორ წელს, ერთ თვესა და თხუთმეტ დღეს.

113. სასამართლოს მიაჩნია, რომ ფაქტობრივ გარემოებათა გათვალისწინებით, განმცხადებლის მიმართ ეჭვი საფუძვლიანი იყო და ზემოხსენებული პერიოდის განმავლობაში არსებობდა.

114. რაც შეეხება პატიმრობის შემდეგ პერიოდს, აღნიშნულთან დაკავშირებით, სასამართლომ უნდა დაადგინოს, ამართლებდა თუ არა ეროვნული ხელისუფლების მიერ წარმოდგენილი საფუძვლები თავისუფლების აღკვეთას. როგორც დაკავების ოქმებიდან ირკვევა, ეროვნული სასამართლოები, განმცხადებლის პატიმრობის ვადის გაგრძელებისას, მიმალვის და სამართალწარმოებისთვის ხელის შეშლის რისკს ასაბუთებდნენ ბრალდებულის სერიოზულობითა და განმცხადებლის ქცევით 2008 წლის 24 აპრილს მის დაკავებამდე. სასამართლო თანმიმდევრულად განიხილავს სათანადო ასპექტებს – ისე, როგორც ეროვნულმა სასამართლოებმა მიუთითეს მათზე.

(i) მართლმსაჯულებისთვის თავის არიდებისა და სამართალწარმოებისთვის ხელის შეშლის რისკები

115. სასამართლო ყურადღებას აქცევს იმ ფაქტს, რომ განმცხადებლის დაკავება და მისი პატიმრობა ეფუძნებოდა ხელისუფლების წარმომადგენლების ინფორმაციას განმცხადებლის ქცევის შესახებ 2007 წლის ოქტომბრიდან 2008 წლის მარტამდე. სასამართლოს არ შეუძლია არ აღნიშნოს, რომ ამ პერიოდში განმცხადებელს მოწმის სტატუსი ჰქონდა. ყოველ შემთხვევაში, სასამართლოს არ წარედგინა რაიმე მასალა, რომელიც წარმოაჩინდა სათანადო ფაქტორებს 2007 წლის სექტემბრიდან 2008 წლის მარტამდე პერიოდთან დაკავშირებით, როგორც ეს აღნიშნულია 2009 წლის 11 მარტის დაკავების ოქმში (იხ. ზემოთ §25).

116. ხელთ არსებული მასალების შესწავლის შემდეგ სასამართლო დარწმუნდა, რომ განმცხადებელი სათანადოდ იყო ინფორმირებული 2008 წლის 17 მარტს გამოცემული უწყებების შესახებ. თუმცა, არ იკვეთება, რომ მან რაიმე პასუხისმგებლობა აიღო თავდაპირველ აღკვეთის ღონისძიებასთან დაკავშირებით, კერძოდ, თავისი საცხოვრებელი ქალაქიდან გაუსვლელია და სათანადო ქცევის შესახებ ვალდებულებასთან მიმართებით (იხ. ზემოთ §59). მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებელი ეჭვმიტანილი გახლდათ და ვალდებული იყო, უწყებების მოთხოვნათა შესაბამისად ემოქმედა, სასამართლო ვერ ხედავს საკმარის მიზეზებს, რათა დაასკვნას, რომ განმცხადებლის ქცევა სარწმუნოს ხდიდა გამოძიებისა და სასამართლოს ბრალდებებს, რაც ადასტურებდა რისკს, რომ ის თავს აარიდებდა მართლმსაჯულებას ან ხელს შეუშლიდა სამართალწარმოებას.

117. დაპატიმრების შესახებ გადაწყვეტილებაში ასევე აღნიშნული იყო დანაშაულებრივი ქმედებების ორგანიზებული ხასიათი, რომლის საფუძველზეც განმცხადებლისა და სხვა პირების მიმართ დაიწყო დევნა. განმცხადებელს მართლაც ედებოდა ბრალი დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრობაში, რომელსაც ჰქონდა ჩამოყალიბებული სტრუქტურა; შედგებოდა სტაბილური წევრებისგან, რომელთაც დანაშაულებრივ ქმედებებში განაწილებული ჰქონდათ როლები; დადგენილი ჰქონდა დისციპლინის წესები და გეგმები, რომლებიც მოიცავდა ასევე სხვა პირთა – მათ შორის, სამართალდამცველი სტრუქტურების თანამშრომელთა – მონაწილეობას. განმცხადებელს ბრალი წაეყენა სისხლის სამართლის მუხლით, რომლის საფუძველზეც, დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრობა ცალკე დანაშაულია. განმცხადებელს ასევე ბრალი ედებოდა ორგანიზებული ჯგუფის მიერ ჩადენილ ან დიდი ოდენობით მითვისებაში. ასევე, უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების ნაქმედებაში, რამაც სერიოზული ზიანი გამოიწვია.

118 თუმცა, არსებული მასალები არ ადასტურებს, რომ სავარაუდო დანაშაულებრივი ქმედებების შეთანხმებული ხასიათი შეადგენდა მნიშვნელოვან ნაწილს პატიმრობის შესახებ გადაწყვეტილებაში განვითარებული მსჯელობისა, რომელიც სასამართლოებმა გამოიტანეს წინასწარი გამოძიების დასრულების შემდეგ, 2008 წლის მაისში.

119. არ იქნა მოყვანილი რაიმე სხვა დამაჯერებელი საფუძველი, რომელიც დაადასტურებდა სამართალწარმოების შემდგომ სტადიებზე მიმალვისა და სამართალწარმოებისთვის ხელის შეშლის რისკს, რაც, თავის მხრივ, გაამართლებდა განმცხადებლის 2-წლიან პატიმრობას.

120. შესაბამისად, სასამართლოს გამოაქვს დასკვნა, რომ ისინი დამაჯერებლად არ დადასტურებულა.

(ii) ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი

121. სასამართლო აღნიშნავს: მიუხედავად იმისა, რომ დაკავების შესახებ ოქმში რისკი არ დადგენილა, ის ნახსენები იყო სამართალწარმოების მომდევნო ეტაპებზე, შემდგომი შეფასებების გარეშე, მაგალითად, 2009 წლის მარტში (იხ. ზემოთ §19 და 25). თუმცა, არ დადგენილა, რომ შემდგომი დანაშაულის ჩადენის რისკი იყო დამაჯერებელი, და რომ აღკვეთის ღონისძიება შესაფერისი გახლდათ, მაგალითად, განმცხადებლის მიერ ადრე ჩადენილი დანაშაულებისა ან მისი პიროვნებიდან გამომდინარე. შესაბამისად, სასამართლოს არ მიაჩნია, რომ ახალი დანაშაულის ჩადენის რისკი საკმარისად დადასტურდა.

(iii) საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა

122. სასამართლო ასევე ყურადღებას აქცევს იმ ფაქტს, რომ 2009 წლის ივლისიდან 2010 წლის აპრილამდე მოპასუხე სახელმწიფო და ეროვნული სასამართლოები ახსენებდნენ წინამდებარე საქმეში არსებულ “საზოგადოებრივ ინტერესსა და მნიშვნელობას” (იხ. ზემოთ § 29 და 31). იმის გათვალისწინებით, რომ აღნიშნული აღქმული უნდა იქნას ისე, რომ პატიმრობის მიზეზად ისინი საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ინტერესს ასახელებენ, სასამართლო აღნიშნავს: რუსული კანონმდებლობის მიხედვით, საზოგადოებრივი წესრიგისთვის დანაშაულის შედეგად მიყენებული ზიანი არ არის წინასწარი პატიმრობის საფუძველი

(იხ. Aleksandr Makarov v. Russia, № 15217/07, § 137, 12 მარტი, 2009). ნებისმიერ შემთხვევაში, პატიმრობის ასეთი საფუძველი არ იყო ნათლად წარმოჩენილი ეროვნული სასამართლოების მიერ. სასამართლოებს არ დაუსაბუთებიათ, თუ რატომ იყო აუცილებელი განმცხადებლის პატიმრობის გაგრძელება საზოგადოებრივი მღელვარების თავიდან ასაცილებლად. არც ის განუხილავთ, წარმოადგენდა თუ არა განმცხადებელი რაიმე საშიშროებას საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისთვის. შესაბამისად, მოპასუხე სახლემწიფოს არგუმენტები საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვასთან დაკავშირებით, არ შეიძლება ჩაითვალოს საკმარის საფუძველად განმცხადებლის პატიმრობის გაგრძელებისთვის. სასამართლო იმეორებს, რომ სასამართლოს ფუნქცია არ არის იმ ეროვნული სასამართლოების ადგილის დაკავება, რომლებმაც განმცხადებლის პატიმრობასთან დაკავშირებით გამოიტანეს გადაწყვეტილება (იხ. Ilijkov v. Bulgaria, № 33977/96, § 86, 26 ივლისი, 2001).

123. დაბოლოს, სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებლის პატიმრობა 2009 წლის აგვისტოდან მარტამდე სასამართლოების მიერ მოტივირებულია იმით, რომ დაცვის მხარე კვლავ ეცნობოდა საქმის მასალებს, და რომ საქმე უდავოდ ძალიან დიდი იყო (იხ. ზემოთ §25). სასამართლოს მიაჩნია, რომ უბრალო მითითება საგამოძიებო ღონისძიებათა განხორციელების საჭიროებაზე – როგორცაა ზემოხსენებული ღონისძიებები – არ არის სათანადო მსჯელობა, რომელიც ამართლებს პატიმრობის განგრძობადობას (ასევე იხ. Shteyn (Stein) v. Russia, № 23691/06, § 117, 18 ივნისი, 2009). მისაღებია ის ფაქტი, რომ სასამართლო განხილვამდე ბრალდებულებისთვის მიცემული დრო საქმის მასალების გასაცნობად მიზნად ისახავდა პროცედურული უფლებების, კერძოდ, კონვენციის მე-6 მუხლის მე-3 (b) და (g) ქვეპუნქტების დაცვას. თუმცა, პატიმრობის აღნიშნული პერიოდის გონივრულობა უნდა შეფასებულიყო შესაბამის რისკებსა და ინდივიდუალურ ფაქტორებზე მითითებით, რომლებიც დაბეჯითებით მოითხოვდა გადახვევას კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტით დადგენილი ინდივიდუალური თავისუფლების პატივისცემის წესიდან, უდანაშაულობის პრეზუმფციის გათვალისწინებით.

(iv) დასკვნა

124. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლოს გამოაქვს დასკვნა, რომ რუსეთის ხელისუფლების წარმომადგენლებმა ვერ წარმოადგინეს სათანადო და საკმარისი მიზეზები, რომლებიც გაამართლებდა განმცხადებლის პატიმრობის გახანგრძლივებას 2 წელსა და ერთ თვეზე მეტხანს. შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტი.

IV. კონვენციის სხვა საპარაულო დარღვევები

125. ბოლოს, განმცხადებელმა პრეტენზიები გამოთქვა კონვენციის მე-6 მუხლიდან გამომდინარე, სისხლის სამართლის საქმეში სასამართლო განხილვამდე წარმართულ სამართალწარმოებასთან დაკავშირებით. 2010 წლის ნოემბერში მან ასევე წამოაყენა პრეტენზია წინასწარი პატიმრობის საკანში არსებული პირობების შესახებ, ასევე, სასამართლოს შენობაში მისი გადაადგილებისა და თავისუფლების შეზღუდვასთან დაკავშირებით.

126. სასამართლომ განიხილა აღნიშნული პრეტენზიები, თუმცა, მის ხელთ არსებული მასალებიდან გამომდინარე და თავისი კომპეტენციის ფარგლებში,

დაადგინა, რომ აღნიშნულთან მიმართებით, არ დარღვეულა კონვენციითა და დამატებითი ოქმებით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები. შესაბამისად, განაცხადის ნაწილი აშკარად უსაფუძვლოა და მას უარი უნდა ეთქვას კონვენციის 35-ე მუხლის §3(a) და §4-ის საფუძველზე.

V. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

127. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად:

“თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია ან მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდა კანონმდებლობა დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს”.

A. ზიანი

128. განმცხადებელი ითხოვს 200,000 ევროს მიყენებული არამატერიალური ზიანისთვის.

129. მთავრობის განცხადებით, აღნიშნული მოთხოვნა წინამდებარე განცხადში წამოყენებულ პრეტენზიებთან მიმართებით უადგილო იყო.

130 სასამართლო არ ეთანხმება აღნიშნულს და მიაჩნია, რომ განმცხადებლის მიერ განცდილი ტანჯვა და მწუხარება არ შეიძლება ანაზღაურდეს მხოლოდ დარღვევის აღიარებით. სასამართლომ დადგინილი დარღვევის ხასიათის გათვალისწინებით, სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობით, განმცხადებელს, მატერიალური ზიანის ანაზღაურების სახით, მიაკუთვნა 2,500 ევრო. ამას დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რითაც შეიძლება ეს თანხა დაიბეგროს.

B. ხარჯები

131. განმცხადებელმა ხარჯების ასანაზღაურებლად ასევე მოითხოვა 1,400 ევრო, რომელიც ქ-ნმა მ.ა. სამოილოვამ გადაუხადა ქ-ნ ო. მიხაილოვას სასამართლოს წინაშე განმცხადებლის წარმომადგენლობისთვის.

132. მთავრობა არ დაეთანხმა აღნიშნულ მოთხოვნას.

133. სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით, განმცხადებელს შეუძლია მოითხოვოს ხარჯების ანაზღაურება, თუ წარმოაჩენს, რომ ხარჯები ნამდვილად და საჭიროებისამებრ გაიღო, ხოლო ხარჯის ოდენობა გონივრული იყო. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ პრეტენზიების ნაწილი დაუშვებლად გამოცხადდა. წინამდებარე საქმეში, სასამართლომ, გაითვალისწინა რა მის ხელთ არსებული დოკუმენტები და ზემოხსენებული კრიტერიუმები, განმცხადებელს მიაკუთვნა 1,000 ევრო, რომელსაც დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რითაც შეიძლება ეს თანხა დაიბეგროს. აღნიშნული თანხა უნდა გადაუხადონ ქ-ნ მ.ა. სამოილოვას.

C. საურავი

სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის

ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენაუული მიზაუაჰიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად

1. აცხადებს დასაშვებად საჩივრებს 2008 წლის 24 აპრილიდან 2010 წლის ივნისამდე სამედიცინო მომსახურების, ასევე, გამოძიებისა და სასამართლო განხილვისას წინასწარი პატიმრობის ხანგრძლივობის შესახებ, ხოლო განაცხადის დანარჩენ ნაწილს დაუშვებლად აცხადებს.
2. ადგენს, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-3 მუხლი.
3. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტი.
4. ადგენს:
  - (a) კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან სამი თვის განმავლობაში, მოპასუხე სახელმწიფომ განმცხადებელს უნდა გადაუხადოს 2,500 ევრო (ორი ათას ხუთასი ევრო) მიყენებული ზიანისათვის, რასაც დაემატება ნებისმიერი სახის გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
  - (b) მოპასუხე სახელმწიფომ ქ-ნ მ.ა. სამოილოვას, კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან სამი თვის განმავლობაში, გადახდის დღეს არსებული კურსით, ეროვნულ ვალუტაში, განუული ხარჯების ასანაზღაურებლად უნდა გადაუხადოს 1,000 ევრო (ათასი ევრო), რასაც დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა;
  - (c) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, თანხის გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი.
5. უარყოფს განმცხადებლების მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და გაცხადებულია წერილობით 2012 წლის 24 იანვარს, სასამართლო რეგლამენტის 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

სორენ ნიელსენი
რეგისტრატორი

პიირ ლორენზენი
პრეზიდენტი